

50

17-14633

COMMENTARIORVM
DE VERBI DEI
CORRVPTELIS,

Tomi duo.

PRIOR DE VENERANDO CHRISTI
DOMINI PRÆCVRSORE IOANNE BAPTISTA,

POSTERIOR DE SACROSANCTA
VIRGINE MARIA DEIPARA DISSERTIT, ET VTRIVS-
que personæ historiam omnem aduersus Centuriatores Magdeburgicos
aliósq̃ue Catholicæ Ecclesiæ hostes disertè vindicat.

ULTIMA ET PLENIOR VTRIVSQVE OPERIS, IN
VNVM VOLV MEN NVNC PRIMVM REDACTI EDITIO,
D. PETRO CANISIO Societatis Jesu Theologo, tum
Authore, tum Recognitore.

CESSIT INDEX COPIOSVS, PARTIM LOCORVM
scripturę sacre, quæ passim tractantur, partim rerum præcipuarum,
quæ in vtroque Tomo continentur.

PARISIIS,

Apud Nicolaum Niuellium via Iacobæa,
ad insigne Columnarum.

M. D. LXXXIII.

CUM GRATIA ET PRIVILEGIO.

11815486

2 400 40
Kilobytes
MADE IN JAPAN

50

11-14633

COMMENTARIORVM
DE VERBI DEI
CORRUPTELIS,

Tomi duo.

PRIOR DE VENERANDO CHRISTI
DOMINI PRAECURSORE IOANNE BAPTISTA,

POSTERIOR DE SACROSANCTA
VIRGINE MARIA DEIPARA DISSERIT, ET VTRIVS-
que personæ historiam omnem aduersus Centuriatores Magdeburgicos
aliósq̄ue Catholicae Ecclesiae hostes disertè vindicat.

POSTREMA ET PLENIOR VTRIVSQUE OPERIS, IN
VNVM VOLVMEN NVNC PRIMVM REDACTI EDITIO,
D. PETRO CANISIO Societatis Jesu Theologo, tum
Authore, tum Recognitore.

ACCESSIT INDEX COPIOSVS, PARTIM LOCORVM
scripturæ sacrae, quæ passim tractantur, partim rerum præcipuarum,
quæ in vtroque Tomo continentur.

PARISIIS,

Apud Nicolaum Niuellium via Iacobæa,
ad insigne Columnarum.

M. D. LXXXIII.

CUM GRATIA ET PRIVILEGIO.

11815486

SVMMA PRIVILEGII.

ODDO PIGENATIVS Prouincialis Collegiorum societatis Iesu in Prouincia Franciæ, iuxta Priuilegium eidem societati à Rege Christianissimo HENRICO III. 10 die Mensis Maij, anni 1583. concessum (quo Bibliopolis omnibus vetatur ne libros ab eiusdem Sac. hominibus compositos, absque illorum permissione imprimant) permittit Nicolao Niuellio Bibliopolæ Parisiensi, vt Petri Canisij opus, cui titulus est, *Commentarium de Verbi Dei Corruptelis aduersus Centuriatores Magdeburgicos*: ad octo proximos annos imprimere, ac libere diuendere possit. Datum Parisijs. 2. Augusti. 1584.

ODDO PIGENATIVS.

AD CHRISTIANVM BENEVOLVM.
QUE LECTOREM.

QUVM Typographo visum esset operæ precium, opus antea bipartitum in unum conuari, & quæ nos de sanctissimis hominibus IOANNE & MARIA conscripseramus, eodem volumine copulari, non illi valde repugnandum censui. Atque hac occasione dum priora scripta relego, quædam in illis mutauit, correxi & auxi, non modò meum, sed aliorum etiam iudicium sequens. Hoc enim consilium vel doctissimis placere, multùmque familiare esse scio, vt qui suos factus, vt ita loquar, non simul edunt & lambunt, sed paulatim educat ac prouehunt. Quare bonam in spem venio fore, vt candidi rerum æstimatores nouam hanc & pleniorẽ editionem boni consulant, nostrumque conatum cum publica utilitate coniunctum sibi habeant commendatum. In CHRISTO IESU vale Lector Friburgi Neutonix 1583.

SERENISSIMO ET ILLUSTRIS.

Principi ac Domino D. Ferdinando
AVSTRIÆ ARCHIDVCI, SVÆVIÆ PRNCIPI,
BURGAVIÆ MARCHIONI, TYROLIS ET HABSPVRGI
Comiti, &c. Patrono ampliff. benignissimòque
PETRVS CANISIVS Theologus S.P.D.

Vt emadmodum in rebus humanis nihil est, FERDINANDE Princeps Illustrissime, verbo Dei secundum Catholicæ fidei regulam atque interpretationem intellecto, & ad veræ pietatis studium accommodato præstantius, bonorumque animis iucundius, & magis ecclesiæ salutare: ex hoc enim diuino semine in hominum animis inperso letissima virtutum omnium seges exoritur, & fructus vberissimi sanè proferuntur: ita vicissim nihil ferè cõperias, quod eodem verbo Dei perperam accepto, & ad impuros animi motus explendos detorto perniciosius, ad sanctissimæque religionis disciplinam labefactandam ac dissoluendam opportunius, ad terras denique impiarum opinionum pestes in Remp. christianam importandas vehementius esse possit. Ego verò cum ipse mecum diligentius cogitarem, quanta esset his præsertim temporibus multorum in sacris literis peruersè tractandis atque corrupendis vel licentia, vel insania, & quanti hinc malorum fluctus ac tempestates Christianum orbem obruerent, totaque Christi Ecclesiam ex omni parte concussam exagitarent, operæ precium me facturum putavi, si omne meum studium eò potissimum conferrem, vt multiplices verbi Dei corruptelas, quæ hac ætate nostra quàm latissimè patent, inuestigare, & quantum quidem per occupationes liceret, literis consignatas in lucem aspectumque proferrem.

Quam ad rem in primis me permouerunt vt noui, sic petulantes, planè scriptores ij, qui ab historia illa sua Ecclesiastica per centurias edita id nominè, vt Centuriatores dicerentur, vulgò sunt consecuti. Etenim in horum voluminibus, quæ illi sanè multa & ingentia conscripserunt, non pauca videre licet, quæ ob insignes locorum noui Testamenti & historiae Euangelicæ deprauationes, partim iustam indignationem, partim verò commiserationem piis omnibus non mediocrem meritò adferant. Quis enim de christiana Repub. benè sentiens, æquo animo ferre possit, audacissimos homines Dei verbum sic interpretari, vt omni antiquitate contempta, & communi doctorum iudicio sepè repudiato, veritatem Euangelicam, quæ nihil nobis antiquius esse debebat, ad Sectas novas contra veteris Ecclesiæ doctrinam corroborandas, & ad praua dogmatum instituta confirmanda, omni abiecto pudore rapiant, malitioseque conuertant? Quem autem non misereat, tam multos, præsertim rudiores, ex istorum authorum impuris lacunis aquas minimè salutare haurire, & pro antidoto exitiale venenum bibere: neque solum horas bonas in huiusmodi Centuriis malis euoluendis perdere, verum etiam Christianæ pietatis & fidei magnum facere detrimentum?

Iam verò, quoniam Centuriarum libri syluam & materiam confutandi amplissimam

continent, & ex iis infinite propemodum corruptela possunt proferri, satis nobis in praesentia videbatur fore, si ad maxime honoratas Euangelij personas nos conuerteremus, easque diuina ope confisi vindicandas nobis proponeremus. Inter has vero primum Joanni Baptista locum tribuimus, de quo tam multa & admiranda nobis Euangelij scriptores tradiderunt, quemque Christus ipse ceteris mortalibus illustri praedicatione longè anteposuit. Eius autem non solum excimiam vitæ innocentiam & sanctitatem ab istis maleuolè oppugnata defendimus, sed & cetera quæ de illo in sacris literis per scripta, ab istis vero insigniter deprauata sunt, ex Patrum magis quàm nostra sententia, volumus interpretari. Neque enim nos fugit, quàm præclare dixerit, suoque exemplo Christianos omnes admonuerit Basilius vere Magnus, cum ad Antiochenam Ecclesiam ita scripsit: Πιστιν δὲ ἡμῶν ἔτε παρ' ἄλλων ἡραφομένω ἡμῖν νεώτερον ἡμῶν ἐχόμεθα, ἕτε αὐτοὶ τὰ τῆς ἡμετέρας Διαιρέσεως γεννήματα παρὰ δὲ ἰσχυρὰ, ἵνα μὴ ἀνθρώπινα λογίζωνται τὰ ἡ εὐσεβείας ἰσχυρὰ, ἀλλ' ἄπερ παρὰ τῆς ἀγίας πνεύματος δέδιδάχμεθα, πάντα τοῖς ἐρωτήσιν ἡμῶν ἀγγέλλομεν. Hoc est: Nos vero fidem neque ab aliis scripta, nobis nouitiâ admittimus, neque ipsi mentis nostræ germina siue cogitationes tradere audent, vt verba religionis humana commenta esse non existimentur: Verū quæ à sanctis Patribus edocti sumus, ea interrogantibus nos annunciamus.

Esti verò cum primum huic operi manus admouerem, plane constitutum habebam, grauiores dumtaxat Centuriatorum errores indicare: tamen in progressu non potui non mutare consilium, propterea quod eos re ipsa comperirem, pleraque adferre, quæ ipsis cum multis æque cœcutientibus essent communia, quæque ab aliis Sectarum magistris male accepta ipsi peius imitarentur. Quare huc etiam deducti sumus, vt ad scriptores alios nouos, qui Catholicam doctrinam multis modis oppugnant, & perinde ac Centuriatores, spreto Ecclesie iudicio, verbi Diuini & Euangelij nomine sibi tā opere blandiuntur, subinde digredierentur. Horum ego sententias inter se comparatas, sæpenumero diuersas, nonnunquam plane contrarias, de Joanne autem nostro mira quadam & inaudita, sed & ridicula prorsus commenta & sensa effutientes, nec minùs historiam Euang. elicam tot modis deprauantes inueni, vt eas quidem stultitias non potuerim non breuiter annotare, & adhibita quadam censura commonere Lectorem, ne malis istorum artibus & corruptelis Euangelicis sibi patiat illudi. Quamobrem factus est hic liber aliquanto maior, quàm fore iniitio putabamus, propterea quod præter excerptas variis è scriptoribus nouis corruptelas, quæ prætereunda non videbantur, argumenti propositi occasio huc nos inuitaret, quasique pertraheret, vt identidem loca è sacris literis cognata interfereremus, & his graues Nouatorum errores ac fœdas deprauationes aliqua ex parte coargueremus. Fateor equidem in hoc tam lato argumenti genere, quod nescio an quisquam antea scribendo sit persequutus, nonnulla contra etius alia copiosius à nobis explicata videri posse: sed quoniam de corruptelis verbi Dei, & non de Joanne tantum nobis propositum erat scribere, haudquaquam ab instituto nostro alienum putauimus, si rem variis è Scripturarum testimoniis auctiorem redderemus, & prout sese daret occasio, de corruptelis incidentibus iam breuius, iam fusius differeremus.

Tanto autem minus opere huius nos pœnitet, quanto magis confidimus usum inde & fructum aliquem consecuturū, partim ad purum putum Dei verbum rectius accipiendū, & meliore fide tractandū in ecclesia, partim ad Satanicas istorū technas accuratius deuittandas & fortius debellandas, qui pro diuinis eloquiis suas ipsorū cogitationes meraque somnia passim venditant imperitiis. Si enim antehac vnquā, nunc vel maxime videmus effectū, q̄ Apostolus Paulus in hęc ipsa proculdubio tēpora prospiciens, haud sine Prophetico spiritu, futurum ita prædixit: ERIT tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt: & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur. Nam vero fabulosum commentitium, ac friuolum

ac friuolum habendum est, quidquid castri homines veterisque pietatis hostes ad corrumpendam Diuinæ veritatis sinceritatem admiscunt, quicquid pro suo priuato sensu ad commune Ecclesie sensum & consensum eludendum excogitant, quidquid nouorum falsorumque dogmatum verbi Diuini prætextu & tegmine commendatum, iudici populo dicunt, scriptitant & inculant. Ut hinc merito illis Orthodoxus opponat, quod olim Propheta dixit Regius: Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua. Et illud: Tempus faciendi Domine: dissipauerunt legem tuam, quodque in eodem Psalmo idem ille canit: Respondebo exprobrantibus mihi verbum. Verum quousque istorum progressa sit impietas, qui ex Dei verbo non suum modo, sed & si liberè dicendum est, Satana verbum efficere non reformidant, sequens mox ad Lectorem præmonitio demonstrabit.

Ego verò has operis nostri primitias, qualescunque demum ille iudicabuntur, nulli sanè libentius, quàm tibi, Serenissime Princeps, offerendas dedicandasque putavi: tēque etiam atque etiam rogo, vt me Catholicis, hoc est, legitimis armis cum coniuratis Catholicorum hostibus depugnante, non modò spectator intentus, sed fidus etiam patronus adesse non graueris. Tantum enim est nomen tuum, tantaque auctoritas, vt quod patrocinio tuo commendatum est, aduersus emulorum latratu & insultu sese facile tueatur. Nam ingenij tui vim ac præstantiam singularem, in administratione Reip. non obscure cunctis ostendis, & animi heroica fortitudine res labentes erigis, & arduas pace bellōque moderaris, eo generis etiam & natalium splendore cohonestatus, vt præter te fratresque tuos, nobiliores & illustriores in Germania Principes nullos habeamus. Noti sunt aui, noti proauit tui ex Austriaca stirpe progeniti, quos partim Catholica religio, partim probata vitæ morūque integritas, partim bellica virtus & singularis in imperando dexteritas in tantum culmen euexit, vt permagnam Europæ partem sibi subiecerint, & aliquot iam seculis sacrum Rom. Imperium summa cum laude gubernarint. His heroibus adiungi meretur, quem honoris gratia nomino, æquissimus laudatissimisque Rex & Imperator D. FERDINANDVS Sparsens tuus, cuius mortē velut communi parente orbata Germania luxit, ac meritò deplorauit. Ac fuit ille quidem felix, si hoc nomen mortalibus vere potest contingere, felix inquam, non à subiugatis hostibus, quos etiam tyranni ferocissimi sæpenumero sibi subegerunt: non à reportatis amplis Spoiliis, quæ cupidissimos & rapacissimos homines delectare quidem possunt, explere autem & satiare nullo modo: sed à vera & Orthodoxa religione, quæ ad bene beatēque viuendum in primis pertinet, semper integrè conseruata, & ab ea prudētia, qua difficillimum ruenis Imperij statum mirifice sustentauit, & ob vitæ sinceritatem, quam & optimus Rex, & clarissimus Imperator ita perpetuò præstitit, vt non solum apud vicinos, quibus maxime fuit venerationi, sed etiam apud externos & immanes Turcas laudem & gloriam sibi maximam conciliarit.

Huius tu nomen auspiciatissime nobis refers, & virtutes partim amularis strenuè, partim ad viuum quodammodo exprimis, si præsertim quotidianam in te sobrietatem, si clementiam singularem, & incensum auitę religionis studium consideremus. Quibus sanè rebus id consequeris, vt magni paruique te suspiciant, tantumque tibi auctoritatis deferant, quātum boni omnes in summo Principe venerantur atque colunt. His accedit iudicij solertia, quam cum in te sæpe aliās tūm verò maxime, quo tempore serenissimo Patri tuo tibi que à sacris concionibus essem, facile animaduerti. Ad eò dexterè ac peritè inter casta & impura, inter Orthodoxa & adulterina dogmata potes discernere atque diiudicare. Nam & spiritualis vntio, quæ Catholicum pectus de omnibus creditu necessariis haud difficulter docet, abundè suppetit tibi, qui veteris religionis es tenacissimus custos. Unde nihil habes antiquius, quàm matri venerandę Ecclesie non solum de Scripturis diuinis testanti, sed etiam genuinum earum sensum interpretanti fidem habere, eiusque decretis & auctoritati ob-

temperare. Siquidem ex Rege sapientissimo Salomone præclare didicisti, ad filiorum Dei officium vel maxime pertinere, ut non modò Patris æterni disciplinam obseruent, verum etiam Ecclesie matris legem non deserant, & idcirco à muliere aliena improbaque pellice, quæ typum hereseos gerit, fucòque meretricio multis imponit, magnopere sibi caueant prospiciantque. Proinde nulla in parte Catholici dogmatis claudicas, sed quod optimi Principis proprium esse debet, integram veræ fidei & Ecclesiasticæ traditionis regulam inuolatè custodis, maiorum sacra instituta sedulo defendis, à religionis nouandæ studio & consuetudine semper abhorres. Jam pridem enim intelligis, quantum inter veterem & nouam fidem intersit, & quàm disparēs fructus ab vtraque ut ita dicam, arbore colligantur. Tum præclare iudicas, tuis prouinciis, quæ Catholicum nomen profitentur hætenus, ut indecorum, ita & perniciosum fore, si cum suo Principe in Orthodoxa doctrina discrepent, & in varias de fide opiniones sententiâsque distracte, id quod libet, in sacris quoque sibi licere arbitrentur. Præterea insignem grauitatem, & raram sapientiam, parèmq; in religione Catholica propugnanda constantiam illorum, quos multis tu populis gubernatores, consiliarios ac præfides lectissimos præfecisti. Tæco, quàm crebrò diligentèrque cures, ut in viam redeant, mentemque saniores suscipiant, quos nouandæ religionis insana libido velut ex curriculo recto detorsit, ac fermentum istud deprauatæ doctrinæ in morbum lethalem coniecit, ut nisi illi vi quadam in officio contineantur, neque suæ salutis, nec Reip. tranquillitati consulere, sed velut morbida oues vicinam etiam pecus contagione sua inficere, sanisque adhuc membris præsentem luem affricare posse videantur. Ac pluribus quidem ego virtutes tuas, ornatissime Princeps, possem commemorare, cum plerique vna mecum vitæ tuæ rationes non solum Oeniponti, quod oppidum Tyrolensis dittonis tuæ caput est, verum etiam in vrbe Pragensi, vbi cum totius regni Boëmici potestate multis annis laudabiliter præfuisi, probè cognitas habeant & exploratas. Verum ego, ut ipse nosti, ab adulandi vitio sum alienus, & præsens locus non permittit in tuis me laudibus prolixiorē esse, quæ alium profectò & eloquentiorē, & vacuum magis encomiasten requirunt. Quod superest, hanc exiguam nominis IESV Societatem, quam beneuolè fuisi semper complexus, in tuam fidem reuerenter committo, simulque à Deo Opt. Max. ex animo precor, tanti ut patroni studia pro religione & Reip. vtilitate suscepta, ad sui sancti nominis gloriam benè fortunet, eumque nobis & Ecclesie Catholice sospitem diu conseruet, Oeniponti.

DE NOVIS VERBI DEI COR-

RUPTELIS ET SECTIS HOC SECVLO
grassantibus, ad Lectorem fida præmonitio.

VERBUM & amplissimas Deo Opt. Max. gratias ab omnibus vbique mortalibus agi par est, Christiane Lector, cum ob alia multa, tum ob insigne & ineffabile illud beneficium, quo verbum suum nobis patefecit, animæque pabulum saluberrimum dedit. Quo vno si destitueremur, non possemus profectò in huius mundi deserto peregrinantes, vitam non viuere miseriam, & velut absque pastore oues, rapacibus lupis obuicæ circumerrare, & tanquam pane orbari paruuli, fame dira confici & absumi. Ea est enim humanæ mentis conditio, ut cum in aliis permultis, tum in diuinis & spiritualibus rebus, quibus æterna salus continetur, probè certòque nequeat iudicare, sed aut profus erret, aut saltem hallucinetur, & ea quæ ad benè beatèque viuendum conferunt, adeoque homini sunt necessaria, etiam magno labore longoque tempore adhibito, perspicere & constituere nunquam possit. Est igitur verbum Dei, sicut sacris literis traditur, salutis scientia, lucerna splendens & lampas in loco caliginoso: est mysterium absconditum, cæleste manna, purum & probatum aurum: est scientia Sanctorum, doctrina spiritus & veritatis, illustre speculum, fons viuus libèrque signatus, quo qui conuenienter vtuntur, hi *δεδωκεν*, hi spirituales, sapientes & iusti, amicique & hæredes Dei fieri solent. Sed sit, nescio quo modo, ut quæ à diuina largitate beneficia summa tribuuntur, eadem extremam sæpenumerò perniciem hominibus adferant, quæque ad salutem æternam proficere poterant & debebant, his illi ad suam & aliorum offensionem atque animorum quandam internecionem miserabiliter ac turpiter abutantur. Tanta est, præ dolor, hominum ingratitude, ea mutabilitas, stultitia, perueritas, ut intra æqui honestique metas admodum ægrè consistant, imò ut disruptis sapientie pietatisque repagulis, ad suum ipsi exitium vltro & præcipites sese deuoluant. Quæ obrem etiam præstantia Dei munera velut ob oculos posita perspicuè vident, & euidenter agnoscunt, tamen deteriora omnes ferè sequuntur, & quemadmodum Christus ipse cõque-
stus est, tenebras magis quàm lucem consecretantur.

Hoc ita esse, si viquàm alibi, cerè in ipso Dei verbo facile quiuis non planè stupidus deprehendat, ac nobiscum fateatur necesse est. An pulcherrimum donum verbum Dei non est: quod summa illa æternaque Dei bonitas, ad cõmunem omnium institutionem, consolationem ad salutem per certissimos diuinæ veritatis testes Prophetas & Apostolos orbis terrarum liberalissimè communicauit, quòdque porrò per Ecclesie suæ pastores & doctores perpetuò iubet curatque fidelissimè dispensari, ut omnes hoc cælesti manna vescantur, & de his vitæ fontibus bibant. Iam verò quid est viquàm, quod præter hoc ipsum verbum, ad frequentiores rixas, ad acerbiore contentiones, magisque pestiferas animorum distractiones hodie rapiatur? Quid est, quod in sensus adeò varios, peregrinos sibi que repugnantes, & ab omni veritate remotos magis in sectatur? Quid est, quod à turbulentis rerum que in religione nouandarum cupidis audius arripiatur, iactetur fastuosius, torqueatur violentius, deprauetur sceleratius, ac demùm maiore cum Reip. Christiane dissipatione atque pernicie quasi in partes laceret? Etenim vnde tot pestilentes errores, vnde tam varie Sectariorum familia, vnde tam crebra nefariâque schismata in Ecclesiam sæpius hodie, quàm vnquam antea turmatim irrumpunt, ac velut cataclysmus quidam in totam Europam redundant? Quando sacrilegi rerum diuinarum & Ecclesiasticarum oppugnatores, profanique profus illufores, tanta se vi, & multitudine, & virulentia, & crudelitate aduersùs Dei domum & aream, extra quam nulli salus obtingit, armauerunt? An vnquam tanta, tam subita, æque præceps & furiosa paucis annis illius, quæ paulò antè florebat, Ecclesiasticæ pacis & disciplinæ facta est perturbatio, quantam hac nostra ætate sumus experti? cum in ædibus, scholis, réplis, ciuitatibus, prouinciis atque regnis, quisque sibi penè licere putat quod libet de religione sentire atque pronunciare, omnemque statum ac ordinem religionis, qui suam apud maiores dignitatem pulcherrimè retinebat, contemnere, irridere, ac tantum non pedibus conculcare?

Verbum Dei donum excellens, & homini necessarium est.

Verbum Dei variis nominibus honoratur.

Hominum vitio in pessimum vsum optima sæpe transire.

Quomodo verbum Dei per se bonum & sanctis multis obstitit maxime hoc seculo.

DE NOVIS CORRVPTELIS

At enim dicit aliquis: Vnde hæc tanta licentia, tam improba stultitia, tam procellæ ac diræ persecutionum tempestates existunt? Nimirum in verbu Dei omnis culpa confer- tur ab his, qui eo vel maxime abutuntur, dum eius autoritate non se solùm excusari, sed etiam vrgeri & cogi vociferantur, vt in fide & religione tot nobis tetra & prodigiosa noua- rum opinionum monstra parturiant, gignant, educent atque tueantur. Nullum est profec- tõe de venerandis mysteriis, quæ Sacramenta vocamus, quod prætextu verbi aut pudentis non polluat erroribus, aut impiè profus non reiciatur, ac è templis exterminetur. Nul- lum Ecclesiæ dogma tam firmum, quod sub hac larua quibusdam attribus vel machinis non aliqua ex parte labefacteretur: nullus diuinæ Scripturæ liber tam integer, nulla historia tam probata, vt à deprauatorum iniurijs tutam se conseruare possit; nullum denique tam impu- rum, pestilens & execrandum dogma, quod fanatici homines eiusdem verbi specie & um- bra nitentes, vel palàm non affirmant ac disseminant, vel tacite saltem non recipiant atque defendant. Tantum potestatis isti subdoli audacesque magistri, non solùm in scripta ho- minum, quantumuis ingenio, doctrina, sanctitate præstantium, sed etiam in sacratissimum Dei verbum, quo nihil purius, veracius, augustius esse potest, sibi arrogant: & eo velut spe- cioso pallio suos quantumuis impios, sacrilegos, seditiososque conatus clam palàm obte- gunt & excusant.

Sed enim veram tantæ licentiæ perfidiæque grassantis causam, ad illum, qui malorum omnium & author & inceptor nequissimus est Satanas, referre sanè oportebat. Is quippè, cum sit tum diuinæ veritatis, tum humanæ salutis infestissimus semper hostis, ferre non potest tantam bonarum frugum copiam ex verbi diuini semente colligi, & in Christi horrea reportari. Pergit igitur veterator pro veteri more suo, infelix lolium salutaris tritico insper- gere, nec desistit bono semini, quod Christus agro suo mandari iusserat, modis omnibus insidiari. Ad hoc autem corrupendum non solùm ipse angeli lucis personam induit, vt Paulus clare testatur, sed ministros etiam familiares & commodos sibi adsciscit, qui, nimi- rum vt quò rectius, cõ perniciosius spargant zizania, herbæque plane noxias & fructus exi- tiales in pulcherrimum Christi agrum inducant, se in Christi ministros ipsi transformant, verbique ministerium sibi impudenter assument. Quare Tertullianus hæc velut propria tribuit Satanae, quod verbi administratores habeat, qui de Scripturis agant, & de Scripturis suadeant, qui veritatem interuertant, qui non modò Dei verba, sed res etiam Sacramen- torum æmulentur, ac planè simias agant veræ Ecclesiæ. Nec periclitor, inquit, dicere, ipsas quoque Scripturas sic esse ex Dei voluntate dispositas, vt Hæreticis materias subministra- rent, cum legam oportere Hæreses esse, quæ sine Scripturis esse non possent. Cui dissimile non est, quod à Cyrillo scribitur: Omnes Hæretici de Scriptura diuinitus inspirata sui col- ligunt erroris occasiones, ea quæ à Spiritu sancto recte dicta sunt, sua malitia corrupetes, & super sua capita flammam inextinguibilem haurientes.

Vbi nos operæ precium facturi videmur, si quoniam consilium est de corruptelis verbi Dei aliquid edere, scriptorum huius ætatis, qui nobis illas maxime nunc inuehant, inge- nium & mores detexerimus. Quos ego Neroni haud prorsus dissimiles esse dixerim. Sicut enim ille pestis vrbis & orbis, suæ libidini, aut potiùs crudelitati satisfactorus. Romam in- cendit, & ardentem patriam lætis est oculis contemplatus: ita isti ne parum inhumani & infensi esse hostes Ecclesiæ videantur, ad euertendam eam omnibus nervis incumbunt, suum aduersus matrem odium plusquam Vatinianum tunc expleturi maxime, si extremam Ecclesiæ *παρολθησει* quam perpetuo meditantur, illatâ aliquandò spectarent. Vident inter- rim ac videndo simul discruciantur, se velut in dissono choro suam quemque canere cãrio- nẽ, & canendo tam parũ proficere, vt discordibus inter se animis ac vocibus magis magisq; tumultuentur, vtpote ab omni Spiritus & dogmatum consensione remoti: contra verò Ca- tholicis in Ecclesiæ domo versantibus accidere, quibus vnus & suavis in vna fidei doctrina consensus, atque diuina quædam harmonia perpetuò constet, per quam tot linguæ, tot na- tiones, tot hominum tam variæ formæ in vnum Ecclesiæ corpus compianguntur. Christõ- que capiti semper cohærent. Quam fidei vnionem, ac doctrinæ consensionem nõ possunt Ecclesiæ nostræ non inuidere, quotquot ab illa parente non sine sacrilegio sese diuulserunt, quidquid tandem velut coniurati ad suam turrim Babel extruendam adferat. Nihil autem speciosius, nihil confidentius adferunt, quàm quod verbum Dei pro se suæque parte stare contendant. Quasi verò isthuc noui sit aliquid, & non vetus illorum asilum vsque fuerit, qui ab errore ad hæreticam obstinationem prolapsi, externo diuinæ Scripturæ lenocinio suum

Prætextu ver- bi Dei sacra- scit omnia oppugnari at- que cõtemni.

Satan author malorum, quæ prætextu ver- bi Dei Eccle- sia sustinet.

De præscrip- tione Hæreticor. E verbo Dei Hæreses om- nes hauriri duce Satana.

De Novatorũ aduersus Ec- clesiam odio vehementi.

Fidei vnitas Catholicos à Sæctariis sepa- rat.

Vetus & fallax ars ac fias est, ad Scri- pturas prouo- care.

Matth. 13.

2. Cor. 11.

1. Cor. 11. Epist. 28.

Genes. 11.

ET SECTIS PRÆMONITIO.

suum institutum semper adumbrant, & quod malè didicerunt, peius defendere satagunt. Ita Lupus suam tegit rabiem, & oves fallit incautas, ouilla nimirum veste contactus, dum verba diuina profundit, quemadmodum & pater Hæreticorum Satanas vt Christo Do- mino imponeret, Dei verbum in medium attulit disputaturus. Sed & Pseudopphetis an- te Christum natum fuit familiare, verbum Domini præ se ferre, populõque vendicare, & ex eo auditores blandè consolari, sicut Sedecia impostoris probat exemplum. Tum post Euã- gelium promulgatum nullum fuit seculum, quo Hæretici ad verbum Dei non audacissi- mè prouocarent, à quo tamen iure illos excludi, & Apostoli iudicio itidem arceri satis con- uincit Tertullianus. Demum quotquot Sæctarum Principes extiterunt, huius verbi posses- sionem certatim ad se rapere atque pertrahere sunt conati, vt in eo ceteris acuti & periti ab omnibus existimarentur. Quis ergò cordatus credat, adeoque in suum animum inducere possit, eos qui plenis etiam buccis verbum Dei crepant, Germanos illius esse præcones & assertores à vero missos Ostiario, qui non aliundè nisi per ostium ingressos, legitimeque or- dinatos, vocatos & missos agnoscit, alios verò velut verbi ministerio & tractatione indig- nos & alienos reicit, quos Hæreticorum mater *ἐλαζον* iaciũque filia errorũ atque vitio- rum omnium nutritrix *φιλαυρία* vt præcoces & arrogantes fetus extrudit educatque. In hos profecõe competit quod Apostolus ministris quibusdam obiicit: An à vobis verbum Dei processit, aut in vos solos peruenit? Atqui Esaias vaticinatur: De Sion exibit lex, & verbum Domini de Hierusalem. Hoc postea per Apostolos prædicatum Gentibus, & Ecclesiis tradi- tum, ad fines orbis terræ peruenit, multoũque fructus Euangelio dignos attulit, quos tum apud maiores nostros, tum etiamnum in Ecclesiis benè constitutis adspicere licet. Est enim hoc granum sinapis, primo quidem aspectu minimum, sed postquam creuerit, om- nium olerum maximum fecundissimumque. Est hoc verbum Domini quod manet in æternum, quodque iam olim credentibus, sicut Petrus Apostolus loquitur, euangeliza- tum fuit.

EXPENDAMVS autem parumper, obsecro te Lector, quantum istiusmodi Doctores & Magistri noui in adamaro verbo profecerint, & quo insuper iure, quantum aliis detra- hunt, tantum in eo ipso verbo sibi arrogant autoritatis. Neque iam de omnibus verbi Christianæque doctrinæ partibus, aut illis litem mouere, aut alioqui tractationem institue- re laborabimus. De fide solùm agamus, ac de primo quidem fidei articulo, qui totius reli- gionis & salutis humanæ caput & basim comprehendit. Quod caput, sicut pueri nõrunt, de Deo diuinis que personis fidem & confessionem integram, nulla que ex parte corruptam aut mutilam exigit, nullus vt saluus vnquam esse possit, ab hac si fide vel Apostolici symbo- li cõfessione aliqua ex parte desciscat. Conferamus igitur Nouatorum sententias, quæ ne- que cum verbo Dei, neque cum Ecclesiæ doctrina congruunt, imò quæ nobilissimam & amplissimam diuini verbi portionem, doctrinam Ecclesiæ scitu vel maxime necessariam, grauissimamque semper habitam frædis & impiis erroribus atque corruptelis tantum non opprimunt & extingunt. En tibi Caluinum, qui Augustino apertè notam inurit (nam & musca insultat elephantõ) quod scripserit, indurationem & excæcationem impiorum non ad operationem Dei, sed ad præscientiam pertinere. Docet igitur ipse, Adam primum pa- rentem Dei ordinatione & æterno decreto in peccatum necessariò esse prolapsum, ac læ- penumerò repetit, non modò impiorum opera vt Deum, sed etiam consilia & affectus gu- bernare, scelerumque omnium auctorem & causam esse. Nec alia Petri Martyris est ferè sc̃ntentia, vt hæc eius verba testantur: Constituentum est, Deum non tantum permittere, sed etiam certo quodammodo velle peccatum. Quæ in re suam vt confirmet sententiam, ad Philippi Melanch. veterem doctrinam prouocat: vt verbis eiusdem authoris explicare nobis difficile non est.

Matth. 7. Act. 20. Matth. 4.

3. Reg. 22.

Tit. 3. De præscrip- tione Hæreticorum

Ioan. 10.

2. Cor. 4. b Esai. 2. c 1. Tim. 3. d Psal. 18. e Rom. 10. f Mat. 13. g 1. Pet. 1.

h Inscr. lib. 2. cap. 4. i lib. de grat. & prædest. k Inscr. lib. 1. cap. 3. l In lib. 1. Samuelica. 2.

Ex annot. in epist. ad Ro- man. cap. 8. iuxta editio- nẽ Vitenb. anni 14.

Novatores in primos & præ- cipuos fidei ar- ticulos impi- gere.

Quomodo Caluinus, Martyr. Philippus & Lutherus Dei malorum autho- rem faciunt.

Vt dei opus est Pauli voca- tio sic & Dauid adulterii, & Iudæ prodi- tio iuxta Phi- lippum.

Philippus cre- brò & male sua scripta correxit.

Nos vero dicemus, inquit Philippus, non solùm permittere Deum creaturis vt operentur, sed ipsum proprie agere, vt sic fatemur proprium Dei opus fuisse Pauli vocationem, ita fateamur opera Dei propria esse, siue quæ media vocantur, vt comedere, bibere, communia cum brutis, siue quæ mala sunt, vt Davidis adulterium, Manu seneritatem animaduertentis in- filium. Quibus hoc etiam adiungit, quod citra horrorem pix aures ferre nõ sustinent: Cõstet, inquit, Deum omnia facere non permittente, sed potenter, vt Augustini verbo vt amur sid est, vt sit eius proprium opus Iudæ proditio, sicut Pauli vocatio. Vbi falsò & nequiter Augustinum citat, cui nihil tale vnquam venit in mentem, & qui contrariam plane sententiam, vt etiam paulò ante monstrauit Caluinus, constanter adstruit. Neque tamen ignoro, Philippum suos correxisse locos, & priorem muta- tasse sententiam, longèque aliter postea docuisse. Ita verò idem libros corrigendor profecit, totiẽque mutauit sententias, quod ne discipuli quidem eius insipientur, vt tandem ex

DE NOVIS CORRVPTELIS

Confessionista, quemadmodum vocant, etiam Calvinista fit factus ac mortuus. Nos hoc loco de illis Philippi commentariis agimus, quos tantopere probavit Lutherus, ut illos aliorum Scriptorum omnium, qui in Paulum extant, interpretationibus anteponat, ac Philippum ipsum Paulo proximum esse dicat. Emulatur autem Philippus in his, quæ diximus, absurdam Lutheri Magistri doctrinam, qui pestiferum VViclefi dogma, de necessitate absoluta euenire omnia, illudque Poeta dictum: Certa stant omnia lege, obstinate defendit: qui præterea de Deo prædicat impudenter, quod non solum permisiue, sed etiam effectiue sit idem causa peccati. Tum alibi in hanc vocem plane blasphemam erumpit Lutherus: Si præcipit Deus Iudam fore proditorem, necessario Iudas fiebat proditor, nec erat in manu Iudæ, aut illius creaturæ aliter facere, aut voluntatem mutare, licet id fecerit volendo, non coactus, sed velle illud erat opus Dei. Quid? quod longius etiam progreditur Illyricus, cuius verba Heshusius in hunc modum explicat. Vnde sequitur, inquit ille, venera diabolum esse creatorem, qui in genere humano nouas quasdam animas regnantes supra totum hominem creauerit, easque etiam in infinitum propaget. Tam præclare de Deo sentit Illyricus, ut proprium eius opus atque officium, animarum scilicet creationem atque propagationem, ad diabolum transferat, atque sic demum Manichæorum deliria, tot ætatibus sepulta, in orbem reuocet atque confirmet. His verò ducibus, quos hucusque commemoravi, comitem impietatis Robertus Stephanus se præbuit, ac propterea Deum quoque bonorum pariter & malorum autorem professus est. Magistros eisdem sequuntur Celsus secundus, & Velcarius & alij, quos nihil pudet, iam olim toties fortissimèque dissectam de fato impiam opinionem, quam præter alios Iustinus, Eusebius, & Augustinus iugularunt, scriptis publicis constabilire. Demum ex his impuris fontibus aquæ illæ fetentes promanarunt, quas apud Gallos male hauserunt & peius sparserunt Libertini. Nam hi palam affirmant, Deum omnino causam esse peccati, nec prohiberi oportere, quin pro suo quisque viuat arbitrio.

Illyrico non deus, sed demon creaturæ mas. Heshusius in epist. ad illyricum de peccato originali, An sit substantia.

De Libertinis mala omnia sibi Deo impunitibus.

Deum non esse credit Carolstadius.

Intolerabile esse Nouatorum temeritatem de Deo iam impie sentientium atque docentium.

Suma Seruetianæ impietatis.

Negant præterea quicquam esse, cuius nos ipsi accusamus, cum omnia fiant à Deo. Peccata igitur omnia excusanda, nec reprehendenda esse, cum sint opera Dei, audet dicere. Hinc egregia scilicet illorum vox est: Si quisquam homicidium commiserit, non ille fecit, Deus fecit. Si quis verò ita cum ipsis non sentiat, imperfectum eum esse dicunt, nec posse probare omnia opera Dei. Quid autem Carolstadium nomine, de quo Lutherus grauius asseuerat, ad eum illum atheum fuisse, ut non crediderit, vel in cælis, vel in terra Deum esse? HORRET sane animus, hæc tam prophana, tam nefanda, tam perniciofa, quæ simpliciter narro, & exaggerare nolo, pluribus persequi. An Iudæi perfidi, an immanes Turcæ, barbaræque Gentes de Deo ac Dei erga nos voluntate beneuolentiæque non rectius sæpe philosophantur? Quis non videat, quæso, ab his nouis veluti magistris Israël, prima fidei elementa vel crasse nesciri, vel insane contemni, vel superbe violari? Nimirum ut verbum Dei illustrent ac vindicent, sic eos de primo rerum autorem atque gubernatorem docere, sic fatum vnà cum Stoicis astruere, sic ex vno creatore duos, bonum & malum confingere, sic Deum denique Tyrannum omnibus crudeliorem inducere oportebat. Nam per Deum immortalem, quæ Tyrannis grauior, quæ fœdior crudelitas potest excogitari, quam si miseros mortales idcirco quod iniusti sunt, tam seuerè tùm viuos, tùm mortuos puniat Deus, quos tamen iniustos esse cogat? Sed enim qui de summa illa æternaque bonitate sic sentiunt, qui tam impia & blasphema de rerum omnium opifice sapientissimo docent & spargunt, an illi debitam summo numini reuerentiam obedientiamque præstabunt, rectèque præstandi aliis erunt authores? Ad illos iam porro accedamus, qui cum impiis ter sacrosanctæ Trinitatis abnegatoribus in eadem nati, ut aiunt, nauigant, & ex Christianis Arriani, Eunomiani, Fotiniani, Sabelliani, Nestoriani, Eutythiani facti, & nescio quibus non execrandis Sectis additi, non tantum ab Ecclesia Dei, sed à Deo etiam ipso diuinis que personis se prorsus nefarie preciosos esse declarant.

LIBERT Michaeli Serueto (ò vanissimum simul & in Deum contumeliosissimum hominem) scriptis tradere: nullam aliquando in Deo realem generationem vel spirationem fuisse, nec realem in essentia DEI distinctionem esse Patris & Filij & Spiritus sancti, ut rerum inuisibilium, sed esse solam personalem distinctionem inuisibilis Patris & visibilis Filij. Tres enim illas res incorporeas in DEI vnitate distinctas consistere non posse, sed esse triadem imaginariam. Omnes demum qui Trinitatem statuunt in essentia Dei, hos Triteitas & veros deos vocat, qui nec DEVM quidem, nisi tripartitum & aggregatiuum habeant. Quid? quod Trinitatem illam Dei coeternam, quam sublimes in cælo Spiritus Seraphin ter adorandam esse noctes ac dies profitentur, hic impurissimus homo, & blasphemus

In Prefat. lib. viii. dem.

In re solut. art. 36. Lib. de serui arbitrio.

In resp. ad catal. quibus suorum errorum in animo super dial. Perioni. c. in compend. dia. Physic. d. in Apol. 1. pro C. hris. Lib. 6. de prep. an. ca. 5. f. Calvinum in ser. aduers. Libertinum. c. 16. et 17. Et Petrus. Mart. in 2. Samuelis. cap. 16.

Lib. 5. de Trinitate b. in resp. articulo. Caluino collat. 1. lib. 1. de Trinitate. K. lib. deus. Esaiæ 6. Vide Tigur. Passorum.

ET SECTIS PRÆMONITIO.

Esaiæ 6. Vide Tigur. Passorum ad Geneuensem Senatum epist. ann. 53. Epist. sexta ad Caluinum.

In consuet. error. Georgij Blandrata. c. c. b. in explicat. ratione fidei contra eosdem.

Li. de omni presentia carnis Christi contra Brentium. Lib. in Heshusium. Li. de hypostatica duarum in Christo naturarum vnione.

In lib. 1. cap. 13. c. Lib. de presentia corporis Christi in carne abiectione d. Descript. Et Ecclesie authorit. aduers. Cochleum. e. In proposito. thenensio. prop. 34.

blasphemæ spiritu plenus, triceps monstrum ac Cerberum quendam tripartitum, sed & diabolicum phantasma, & illusionem Satanæ, & Deos imaginarios, & tres dæmoniorum Spiritus, & Geryonis monstrum audet appellitare. Iam verò quid omnino de DEO reuerenter idè aut sentiret, aut diceret, cui Deus in ligno lignum, & in lapide lapis, & in arbore arbor est, formam & substantiam scilicet ligni, lapidis & arboris veram in se habens. Liber Valentino Gentili, qui non minus impietatis quam nominis Gentilium hæres exitit, ut Seruetianam impietatem confirmet ac augeat, Tripersonarum Deum, Sophisticum Deum, personam phantasticam, ficticiam, diabolicam facere ex optima, maxima sanctissimæque Trinitate: hæc nefarius ille nouum idolum, turrim Babel, & humanum commentum, quod cum veritate euangelica ex diametro pugnet: tres verò diuinas personas, magicas personas & proprietates, tresque magicas præstigijs, & vnum Deum quartum idolum ignotum, in suis libris dicere non erubescit. Liber eidem Valentino, separatis essentijs Spiritus tres æternos confingere: Filio deinde concedit Dei nomen quidem, sed quasi precarium, qui scilicet à patre sit essentialiatus: Patris personam nõ aliud esse affirmat quam essentiam, filij verò personam deificationem esse blaterat: vbi ad Spiritum sanctum venitur, omnia permiscet: dignus profecto, qui Bernæ, sicut eius præceptor Seruetus Geneuæ, supplicio extremo affectus, finem viuendi faceret simul & blasphemandi.

Vide huius Prophetæ & Benedictum Arceum de historia humani Valentini.

Horrenda impietas Valentini Gentilis.

De Hungaricorum impietate vide Beza præfationem in valent. Gentilem scriptam.

LIBERT nouis in Transyluania ministris Gregorio Paulo & Petro Statorio, qui & ipsi probe Seruetianum Spiritum imbiberant, tria probatissima fidei nostræ symbola, utpote Apostolicum, Nicænum, & Athanasianum non agnoscere, nisi cum hac exceptione, quatenus verbo DEI consentiunt. Præclari scilicet de Symbolis iudices, qui Christianæ doctrinæ summam primæque elementa nobis in dubium reuocant, velut in his quædam verbo Dei non consentanea proponantur, ipsique soli vel præcipui censors in causæ Religionis existat.

NEC ANTI isti tres esse personas diuinitatis, & filium quidem ac Spiritum sanctum non personas, sed altissimi Patris fingunt esse virtutes, quibus ille iam olim, & nunc quoque in noui mundi creatione per Iesum Christum vtatur. Tum ne illis obstat autoritas Patrum, vtque suas putidas feces extollant, Augustinum & alios veteres, quantumuis in Ecclesia receptos atque laudatos, ac omnes demum Orthodoxos, qui tres in diuinitate personas tot seculis, tantoque consensu proficetur, hos illi probrosæ Trinitatis & Sophistas nuncupant. Prætermitto reliquas id genus execrandas blasphemias, & doctrinas dæmoniorum, de quibus partim Georgius maior, partim Petrus Carolinus haud pauca scripto cõsignauit.

In colloquio Albæ Iulie habito. Ex conf. Debrecentis Petri Melii.

LIBERT Paulo Iuliano eiusque in Transyluania socijs, hanc vocem ex ore teterrimo euomere: Dicimus vnum et solum DEVM non Trinitatem, sed tantum Patrem esse. Æque sunt detestandi, in quo realem Triadem Christique & Spiritus sancti realem, subsistentem, æternam, & sicut vocant, iehoualem deitatem & hypostasem, perfidi abnegarunt. Vbi præterea λόγος & Spiritum sanctum virtutes esse quasdam Dei statuerunt; nec λόγος æternum Dei filium à patre ab æterno genitum, nisi carnis respectu, agnoscere voluerunt, Liber nouis in Polonia ministris dicere tres Deos, tres omnipotentes, tres æternos, tres essentias: qui nec differunt à paganis, nisi quod hi plures quam tres Deos inducant. Beza de his ita scripsit: Thriceitas Arianorum soboles, tres solas pro tribus in vna solas hypostasis substituentes, Christum aperte secundarium Deum faciunt, quorum etiam nonnulli iam macedoniani facti, ex Thriceitis Dicheitæ euaserunt. Sed nec idem Beza impio vacat errore, cum affirmat filium Dei non esse genitum de essentia patris: & cum rursus fatetur aduersus Schmidelinum disputans, semper se duas vniones hypostaticas in Christo ponere, vnã animæ cum carne, alteram diuinitatis cum humanitate. Quid enim hoc est aliud, quam primum fidei nostræ articulum ignorare, adeoque hæresin damnatam Nestorij renouare? Nec cedit alijs impietate Caluinus, qui negauit in Synodo Lausanensi, per hypostasin personam significari, dixitque de symbolo Athanasij nec credere, nec discere, donec ad Scripturarum gnomonem illud examinasset. O præclarum examinatorem: qui præterea Deitatis respectu filium ex se ipso esse pronunciat: improprias autem locutiones & barrologias facit, quando cum Ecclesia dicimus, Christus est genitus ex substantia Patris, Deus de Deo, lumen de lumine. Et locutionem esse barbaram ait, qua dicitur, Deus est Trinitas. Æque ridiculum & absurdum Heshusij dictum videri debet: Trinitas est vnitas. Quid Bullingerus? qui non sine magna inscitæ nota prædicat, se confiteri tres in diuinitate personas, non statu sed gradu, nec substantia sed forma, nec potestate, sed specie differetes. Sic isti Catholicum dogma, summam scilicet trium personarum in diuinis æqualitatem esse, contemnunt & lacerant: nec intelligunt, vbi ea existit æqualitas, ibi nõ esse gradum:

De Caluini doctrina impia.

DE NOVIS CORRVPTELIS

& ubi essentia substantiaque indiuidua semper manet vnitas, illic tres personas forma vel specie distinctas esse non posse. Et impiæ fraudis non caret suspitione, quod a Eberus personæ appellatione tum vetustissimam, tum commodissimam esse inficiatur, magis probans quod Græci vocant hypostasin, velut vox ea sit illustrior, quam tamen b Hieronymus in hoc genere aliquando dicere formidauit. Neque fert c Lutherus, sed ex Germanorum litaniis submouet hanc in veteri Ecclesia receptam, probatam & vtitam precandi formulam, S. Trinitas vnus Deus miserere nobis. Quin & d irridet, proque portento habet Papistico, id quod vniuersa profiteretur Ecclesia, essentiam Dei nec generare, nec generari. Liber denique e Cazanouio Spiritus sancti à Patre & Filio negare processionem, sicut fortassis à f Petro Mar. didicit, qui ausus est dicere, inter Latinos & Græcos de processione Spiritus sancti verborum esse contentionem: Quasi verò de lana, vt dicunt, caprina lis habenda sit, si quis contra sanctam probatissimi symboli professionem, Spiritus sancti ab vtroque, Patre scilicet ac Filio, processionem in dubium vocet. Refugit & s Beza nobiscum in Ioane legere, Cum venerit Paracletus, quem ego mitrã vobis à Patre, Spiritum veritatis, qui à Patre procedit, & adiecto scholio Lectore admonet, hic non agi de ipsa Spiritus essentia, sed de ipsius virtute & efficacia in nobis: quin & Theologos reprehendit, qui huiusmodi testimoniis ad essentiam Spiritus sancti probandam contra Græcos vtuntur. Ac Hungarici quidem ministri aperte præ se ferunt, probari non posse quod Spiritus sanctus verus Deus in Scriptura dicatur. Negant enim Filiū & Spiritum sanctum esse personas: Patris autē altissimi virtutes faciunt, & Spiritū fingunt esse motū in sanctis creatum, vel energiam Dei, aut donum Patris effusum, vt sic illum spolient vera & adoranda diuinitate. Ita nobis noui nō desunt τριθεωματα, qui ē Dei verbo peruersè accepto Deum ipsum, adeoque tres personas diuinas oppugnent, multoque turpius ferē quàm Iudei ac Turcæ, palam insectentur. Nam & Ochinus personam spiritus sancti à Patre & Filio non esse distinctam ausus est scribere, & illam illustrem Symboli partem, Credo in Spiritum sanctum omninò reiecit, nisi hoc loco Spiritus pro Dei virtute ac donis accipiat, ac veram æternamque Spiritus sancti deitatem homo effrictæ frontis palam oppugnauit.

Et nondum intelligit Lector, quò Nouatores isti demum euadant: qui dicentes in verbo Dei se sapientes, vtinam stulti tantum, & non impij quoque iusto Dei iudicio efficerentur. Stulti quidem, quòd cum velint plus quàm oportet sapere, & diuinæ maiestatis arcana curiosius perscrutentur, tantæ gloriæ velut splendore impediti ac reperi, infeliciter opprimantur atque succumbant, non intelligentes, vt Paulus inquit, neque quæ loquantur, neque de quibus affirmant. Impij verò, quòd qui præcellentes fidei magistri videri gestiunt, in primis & præcipuos fidei articulos, quibus æternæ salutis nostræ summa continetur, impingāt, & quoniam ecclesiæ spiritum in re venerationis plenissima fastidiunt, ē Satanæ spiritu eadem nobis depromant dogmata, quæ blasphemi olim hæresiarchæ orbis iudicio sæpè multumque damnati, nimirum ebiones, Cerinthij, Sabellij, Arii, Eunomij, Photini, Macedonij, & plures id genus Antichristi, totius Reipub. Christianæ pestes, ad prima religionis firmamenta, atque omnis piæ doctrinæ principia euertenda sacrilegè fabricarunt. Cæterum quò illi pugnant acriter, & maiora producant sophismata, quoque mirabilius loca Scripturæ torquent atque deprauant, eò diligentius Orthodoxis omnibus est a diuigilandum, vt in sancta & pura illa confessione persistant, quam Catholici iam olim ab Arianis durissime per totam Aphricam afflicti atque vexati, in hunc modum ediderunt. Christiani sumus, Catholici sumus: Trinitatē vnum Deum inuiolabilem confitemur: in nomine Trinitatis à matre Catholica baptizati sumus.

PERGAMVS autem de solo Christo dicere, aduersus quem nequissimus ille Satanæ, qui secundum b Ambrosium Antichristi quoque nomē accepit, iam olim ē Dei verbo discerptauit, & nunc finem discerptandi bellandique nullum facit, suis nempe ministris in hoc versute subornatis, qui egregie simulent, vulgòque iacent, se Christi gloriam inprimis asserere & illustrare, cum eam reuera obscurant ac labefactent maxime. Obscurat plane Seruetus electū illud Satanæ organum, dum impudētè affirmat, Christum esse filium Dei quatenus genitus est à Deo in vtero Virginis Mariæ, idque non solum virtute Spiritus sancti, sed quia Deus ex sua substantia illum genuit. Verbum Dei de cælo descendens, dicit nunc esse carnē Christi ita vt caro Christi de cælo sit, ac duas demum Christo personas assignat. Qui certe non verum sed imaginarium corpus Christo tribuit, quum illud negat ex semine Abraham simpliciter fuisse genitum, sed partim etiam ex tribus illis elementis conflatum, & partim ē substantiali quadam Dei facie, quæ ab initio sanctis patribus visa fuerit. Obscurant Franciscus Dauidis, Georgius

Quomodo stultos & impios producat nouatores.

Que impia dogmata contra Dei filium hodie diffinentur.

a Epist. ad Damasum, b in Ezechy. peccat. adiso. anno 43. c in offert. art. 127. contra Leonem. d in eius ad Caluini epi. e in cap. 4. epist. ad Ro. f in 15. cap. Iouanis.

In colloq. Albi in laha habito. Georg. Maior contra Blaudratam

In dialogis de Trinit.

Rom. 12.

Proverb. 25

1 Tim. 1.

Vide Victorē Vlicem. li. 2. de perse. Vandolica. g. Libr. 10. in Lucam c. 2.

Mat. 4.

b Libr. x. de Trinit. c. 17. & 18. & epi. 1. & 2. ad Caluini. Ibid. lib. 4.

ET SECTIS PRÆMONITIO.

orgius Blandrata, & qui illis adhærent reliqui Satanæ ministri, Arianis quidem & Photinianis haud quaquam inferiores, quod Christum Iesum Dominum nostrum non agnoscant neque recipiant, vt sit filius Dei naturalis, & in mysterio à Patre ante tempora secularia genitus, ac Verbum illud æternum, cui duplex nativitas, diuina nimirum & humana, competat. Christum enim hominem purum faciunt, licet singulari prærogatiua donatum qui ante carnem nil fuerit, nec necessario Redemptor & Saluator, Deus idem & homo, inmundum venerit, sed quem satis fuerit hominem esse: nec alium quidem Dei filium præter illum, quem virgo Maria edidit, in sacris literis Reperiri contendunt. Obscurat a Mennon, fingens Christum ex Patris substantia cælitus attulisse corpus, sicut & b Schuenckfeldius. Nec dissentiant Anabaptistæ, quibus hoc etiam tribuit c Sarcarius, quod sentiant Christum de cælo spirituale & cæleste corpus secum attulisse, & nihil à Maria sumpsisse, sed per illam tanquam per riuum aut fistulam transiisse, carnem verò suam ex elementis mundi traxisse, eamque mundo reddidisse, cum sine carne in cælum resurgeret. Pro nefas, quid hoc demum est aliud, quam ad verbi Dei Christianæque fidei veritatem prorsus abolendam impiorum doctorum Valentini & Apellis extinctos stabilire furores, & horrenda deliria innouare: Et paucis tamen ab hinc annis accidit, quod pudet fateri, vt Anabaptistis disputandi publica facta fuerit potestas, cū de aliis grauissimis fidei rebus, tum de hac ipsa questione? An substantiam carnis suæ Christus ex substantia carnis Mariæ Virginis, aut aliunde sumpserit? Somniat Adamus pastoris, Christum vt vnus personæ, ita & vnus esse naturæ. Verbi enim hypostasin siue personam in Christo, non magis quam blasphemi Magistri Phorinus & Samofatenus, agnoscit. Quanta verò ter impij apostatæ Ochini est insania, qui argumenta pro Christi Deitate producta conuellit, & excrandum in modum asserit, se libenter dare, Christum esse Deum participatione Deitatis, sed negare naturam esse Deum. Tum de Christi miraculis aude scribere, quod etsi maxima & supernaturalia sint opera, non inde tamē sequi, Christum ipsum non esse puram creaturam, sed Deum. Quin & alia Scripturæ loca, in quibus ille Dei Filius appellatur, ad puram creaturam, non ad verum æternumque Deū transferre conatur. O spiritum Ochinianum, planèque diabolicum, ab aliis ita detectum & reiectum, vt confutatione noua nihil opus esse videatur. Prætermittam alios Tritheitas Matthæum Gribaldum, Lælium Sozinum, Paulum Alciatum, qui Machumetanus demum est factus, impurissimos apostatas, & sine vlla religionē fortasse homines, qui vt diuina confundant omnia, iam pridem recepta naturæ, essentia, hypostaseos, homouij cæteraque id genus veteris Ecclesiæ vocabula vt sophistica repudiant, quia in sacris illa voces non inueniantur. Sed puditam horum obiectionem, Beza (quod miror) quoque confutauit.

a In colloq. Vniuersitatis Beza in 1. cap. ad Rom. c in Postilla de festo Natiuitatis Mariæ.

Mense Ianio Anno 1571. prope Heselbergam. Vide Cusanum de incarnatione in Christi naturis.

Vide Petri Carolinum in explicat. fidei contra Georgium Blandratam.

De Bernardi Ochini impietate videlicet dialogos & Theichium.

Ex Italis Theichæ noui

In præfatione contra Val. Gentilem.

Athanasium eiusque symbolum qui hodie insectentur.

Vocem homouij Caluini & Lutherus improbant.

Lib. contra Pinozonianum.

In Ioan. c. 10. & inscriptis contra Valen. Gen.

Contra Iacobum Latomum.

Lib. de diuina maiestate humanitatis Christi.

DE NOVIS CORRVPTELIS

creatura existimetur. Docet igitur, carnem atque sanguinem Christi, non creaturalem, sed supercreaturalem, vt ipse vocat, hoc est, spiritualem ac planè diuinam esse. Auger Schu- uenckfeldianam impietatem Seruetus, cum scribere non veretur: Corpus ipsum Christi, esse corpus Deitatis, carnem eius diuinam, carnem Dei cælestè, de substantia Dei genitã. Sic isti, nescio quibus acti furis infernalibus, hæresin renouat Eutychnianã, quæ docet non manifeste humanã in Christo naturã, sed in diuinitatem transiisse: duplicè enim naturam in vna persona intelligere aut non possunt, aut nolunt iusto Dei iudicio tum infani, tum impij.

VBI Centuriatores nostros præterire non possum quibus Ariani hoc nomine gratias meritò dixerint quod negent isti λόγος seu verbum à Ioanne dictum respectu Patris, quia sit cogitatione genitus: hoc enim ad humanas cogitationes pertinere contendunt, & veteres, præsertim Basilium & Augustinum, qui sic λόγος interpretantur, errasse videri volunt. Quæ autem isthæc impudentia, quod se ipsi probatissimis Patribus in re tanta præferunt, quodque Ioanni & veritati hunc sensum per se pulcherrimum, & rei præsentis accommodatissimum, ne dicam necessarium adimunt, vt impiis interim Hæreticis Filij Dei contemporibus magis gratificentur? Non dicam, quod à VVittenbergensibus annotatum, & à Schu- uenckfeldio repetitum est, Illyricum Centuriatorum caput, in ea versari sententia, vt putet, Scripturæ testimoniis conuinci non posse, quod Filius Dei, Verbum æternum & figura substantiæ Patris nuncupetur. Hic ego rem Sacramentariam seu Eucharisticam possem sed vereor attingere, quæ in tot hodie familias impiorum scissa est, tamque varios & repugnan- tes in eadem Secta sensus nobis exhibet, vt de illis non ineptè dicamus: Ecce hic est Chri- stus, ecce illic, sicut Euangelicum vaticinium fore prædixit. Nihil quidem planius aut ex- pressius æterna veritas Christus dicere poterat, quàm quod consentienter à multis Euan- gelistis traditur, cum is verum corpus suum, velut incomparabile μνημοσύνην, in extrema cæna instituturus, & ad perpetuam Ecclesiæ relicturus consolatione, pane in manus sumto diuina illa verba pronunciauit: Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Quam perspicuã totque seculis indubitaram verborum lucem videre non possunt, sed obscurare imò extingue- re cupiunt noui tum Capharnaitæ, tum Berengariani. Igitur vt ex corpore Christi non corpus faciant, summòque thesauro defraudent Ecclesiam ad vana & tetra confu- giunt glossæmata, quibus Christi verba, sensum & mentem apertè deprauant. Non est, inquiunt, hoc verum & viuum, quod in cruce pro nobis offerebatur corpus, non realis & substantialis præsentia corporis & sanguinis Domini: sed hoc est symbolum corporis mei pro vobis occisi, vt a Zuingliis: hoc est figura vel mysterium corporis mei, vt Occo- lampadius, Sic vel talis res est corpus meum, nimirum vt cibum quemadmodum cæna uenckfeldius: hic panis significat corpus meum, vt Ochinus: hoc est Sacramentum corporis mei, vt Martyr, hoc est, id est, significat corpus meum, vt Beza: hic panis est corpus meum, vt Lutherus: hic panis est substantiale corpus meum, vt Bremenses: Cum pane, in pane, & sub pane est corpus meum, vt Schmidelinus alique plures interpretantur. In tot demum partes Christi verba, quibus nihil luculentius, Christi que corpus, quo nihil amplectendū religiosius, Nouatores isti secant atque discindunt, nihil vt reliquū ferè nobis faciant, quod in tanta opinionum confusione de Christi corpore & Eucharistiæ Sacramento maximo cõstituiamus. Reprehendit Philippus Heshusium, qui panem verum esse corpus Christi dixe- rit, & ex Paulo probare conatur, hoc loco κοινωνίαν corporis Christi significari. Martyr de- testandam idololatriam vocat, quod in pane & vino, vel sub accidentibus panis & vini Chri- sti corpus realiter & corporaliter esse creditur. Hinc Lascus etiam Lutheranis tribuit ἀπο- λατρείαν, easque particulas sub, in, cū, negat ferendas in Ecclesia. Idem verò Lascus tot mo- dis verba Domini in cæna discindit ac lacerat, vt Erasmus Alberus recitet duodecim eius interpretationes. Statuit & Schmidelinus synecdochen in illis inesse verbis: Hoc est corpus meum. Contra verò docet Hemmingius, nullum hinc tropum esse, non in pane, nõ in vino, nec in corpore, nec in sanguine, nec in verbo, est. Denique Caluinus panem ait symbolicè vocari corpus, totã figurã in pane constituens, nõ in corpore: alibi vero mauult toti oratio- ni metonymiã immiscere. Beza verò cõtedit, corpus accipi μετὸνυμίας pro pane, corporis Sacrameto vel signo. Ex confessione Lutheri, quã ante mortè edidit, satis liquet, vel tuocto diuersas & inter se pugnantes horum Christi verborum interpretationes extitisse, quarum autho- res ipse facit Carolstadiũ, Zuingliũ, Oecolampadium, Suuenckfeldium, Campanũ, aliosque cõplures. Quid quod VVestphalus ex vno etiam Zuinglio, quintuplices hac rãta de re sen- tentias variantes colligit. Verum in eo nunc omnes propemodum, qui Sacramentariam Sec- tam profitentur, conspirare videntur, quod Christi Domini nostri corpus & sanguinem,

De Sacramen- tariorum im- pietate circa Christi corpus in Eucharistia

Epist. ad Co- mitem Palat. In Epist. ad Mo. cap. 14. Lib. contra VVestphalũ. In lib. contra Sectarios. In disput. Tu- bing. cap. 73.

Vide Luche- rum de verbis Christi, Hoc est corpus meum. In apologia confess. de ce- na Domini.

Li. 2. de Tri- phalium. Li. 1. de re Sa- cramentaria. in contentu Tosiensis.

Cent. 1. li. 1. cap. 4. pa. 56

Contra Illy- ricum.

contra Illyricum. Mar. 24. Mar. 26. Luc. 22. Mar. 14. Luc. 22. I Cor. 11. a Li. de vera & falsa reli- gione. b In excessu. de cæna Do- mini. c. Epi. de dis- sensione Lu- theri & Zuinglii. d De cæna Domini cor- tra VVest- phalum. e Dialog. de vtraque in Christo natu- ra. f Cõtra Hes- husium. g De verbis Domini, hoc est corpus meum. h Teste Phi- lippo epist. ad Comite. palat. i In disput. Tubing. cap. 65. & 66. k In vlt. ad- monit. ad VVestphalum l In harmonia Euang. in Contra Clau- dium de Sain- tes.

in cæna

ET SECTIS PRÆMONITIO.

in cæna verè & substantialiter, sicut in cælo adesse pernegant. Hinc illud à Caluio di- ctum est: Ego quamuis substantia carnis abimas nostras vere pasci fatear, substantialem præsentiam repudio. Beza confessionem suam explicat: Hactenus præsentiam corporis & sanguinis ponimus, non quod nunc sit in terra phalum, Christi caro, sed quod manens in cælis, nobis tamen per fidem in calum usque euectis vere per Spiritus sancti omnipoten- tiam communicetur. Addamus & Martyris testimonium, qui dicit corpus christi non esse verè ac substantialiter alibi, quàm in cælo: Non tamen inficior, ait, Christi corpus & sanguinem illius verum, quæ pro salute humana tradita sunt in cruce, fide ac spiritualiter percipi a fidelibus in sacra cæna. Ac per nos quidem licet, vt quod isti sectæ Principes volunt, habeant, signum nempe duntaxat & figuram symbolumque corporis & sanguinis Domini, & quod cum sua fide nihil substantiale man- ducent & bibant. Nam res ipsa docet, istiusmodi omnes tam remotos esse à vero & natura. Il christi corpore ac eius effectu, quàm sunt à mystico & spirituali Ecclesiæ corpore alieni. Faterur certe Zanchius, alique Sacramentarij comprobant, corpus christi, in cæna impiis & infidelibus nullo modo præfens esse: tantum abest vt ab eis vel corporeo sensu, vel mète, spiritu aut fide percipi possit. Quid multis? vt nihil est in terris christi corpore, quod sacro- sancta nobis exhibet Eucharistia præstantius, nihil diuinius, venerabilius, efficacius: ita nihil habent hodie Sectarij, in quo Christum Dei filium ac gloriæ regem magis illudant, iterumque crucifigant, immanissimis etiam illis carnificib. crudeliores, qui mortem Do- mino acerbissimam cruentis manibus attulerunt. Nihil habent, in quã, quod horribilius in se- ctetur, quod in grauioribus contèctiones rapiant, in quo indies magis ac magis sacrilegas & a- bominandas prophanationes perpetrent, vnde turbulentiore in populo distractiones & motus excitent, & quod illis demum exitus præbeat infeliciores. At verò tantorum erro- rum fontes & initia nemo verius, nemo succinctius, præterquam Cardinalis Hosius indica- uit, vt eius verba subscribere sit operæ precium: Sicut altercatio, inquit, de Sanctorum in- uocatione produxit nobis Seruetianos, hoc est, nouos Arianos, qui christo Deo Deique Filio negant eundem quem Patri honorem habendum, dum solum Deum Patrem ado- randum & inuocandum esse censent: ita contentio de vtraque specie genuit nobis Zuing- lianos, qui vocantur Sacramentarij.

In 2. defen- contra VVest- phalum. Li. 1. de re Sa- cramentaria. in contentu Tosiensis.

Lib. 2. de na- tura Dei c. 5.

In dialogo de vtriusque specie com- munion.

Lib. de Tri- nit. & me- dit. Christo. In confes- sione contra Sectarios. Vnde suppli- cium libel. In enarrat. Euang. in dis- cussione in disput. Tubingen. cap. 34.

Lib. de omni- presentia car- nis Christi cõ- tra Brentiũ.

In disput. Tubing. cap. 65. & 66. k In vlt. ad- monit. ad VVestphalum l In harmonia Euang. in Contra Clau- dium de Sain- tes.

Sacramen- tarii cõcedi po- test quod po- sulat, in cæna ipsorum nec ef- se nec percipi verum Christi corpus.

Circa Eucha- ristia in Chri- stum peccant maxime Sec- tarij.

Fontes erro- rum superio- rum.

Naumburgi Principibus oblatum, & Il- lyricè aduer- sus Osiandriũ.

Alius index errorũ ad in- iuriam Christi pertinentium hodièque vi- gentium.

Ad Stancarianos veniam, qui solam humanam christi naturam volunt esse mediatri- cem: & rogati, cur sint copulata duæ in christo naturæ, tantum hoc respondent, τον λόγον adesse humanæ naturæ ideò, vt possit humana natura perferre passionem, sicut Heltus quo- que confirmat. At valeat cum authore suo vt nouum, sic impium quoque dogma. Rur- sus Osiandro visum est, christum nostram esse iustitiam, si diuina duntaxat natura spectetur, ac totam diuinitatem sic in nobis corporaliter habitare docet, sicut in ipso homine Iesu habitat. Nec omitam insanum Brentij commentum, quo tradit humanam christi na- turam iam inde ab initio incarnationis in cælo & in regno patris fuisse, & nunc vbique lo- corum præsentem esse. Quod mysterium porrò sic explicat Schmidelinus: Cum diuinitas in vni- tatem personæ assumpserit hominem, cuius ratio & definitio est plenitudinis Dei communicatio, in quo omnis diuinitas corporaliter habitat, sequitur ipsam quoque humanitatem christi vbique præsentem esse. Fingunt igitur Brentiani, corpus christi, quod idem ex beata Virgine assumpsit, quod è sepulchro itidem & à mor- tuis resurrexit, per Dei omnipotentiam sic deificatum esse, vt sit non in vno, sed multis in locis, sed vbique, sed vndique in cælo & in terris. Rectè autem vidit ac iudicauit Beza, hoc deforme Brentij monstrum, ex duab. furis Nestorio & Eutychete in mutuam perni- ciam esse conflatum: sicut & Melanchthon hanc παντητοπία siue vbiquitatem, quæ Sectæ nomen tribuit, haud perperam vocat portentosum dogma, ignotum eruditæ vetustati, quod cum docti alij passim explodunt, tum damnauit etiam semel schola VVittenber- gensis. Nec omninò temerè dixit quidam, nihil ineptius, nihil absurdius, nihil magis ridiculum esse, quàm si quis velit ex verbis cænae aridissimam exprimere vbiqui- tatem.

PROFERAMVS verò alium catalogum, qui rursus breuiter indicet detestandos isto- rum errores ad IESVM Christum Dei & MARIÆ filium non ornandum, sed blasphemandum excogitatos. A quibus verò: non à Iudæis quidem vel Echnicis quod erat tole- rabilius, sed ab hominibus Christianis, sed à verbi diuini ministris, sed à purioris doctri- næ iactatoribus, vt hinc dolere quidem boni omnes debeant, sed dolere tamen satis non posse videantur. Lutheri & discipulorum eius cõmunis est error, Christum ab initio conceptum & ortus sui plenum gratia nõ fuisse, sed more aliorum hominum vt ætatis profecit accessu,

& paulatim corpore factus est robustior, sic etiam dotum incrementa sumfisse: quemadmodum & Zuinglius docet, Christum sapientia profecisse, quia secundum humanam naturam finitus sit atque mensus. Nec dissentit Hemmingius, cuius dictum est: *Quemadmodum puer Iesus corpore adoleuit paulatim, ita secundum animam indies magis m. g. isque dotes animi creuerunt.* Habet igitur & Bucerus pro mero vanoque hominum commento, quod non modò recentiores, sed & veteres tum Græci, tum Latini Theologi de consummatione Domini nostri in instanti, vt loquuntur, conceptionis perfecta differuerunt. Nec veretur Calvinus ignorantiam in Christo puero statuere, illis nempe Lucæ verbis abutens, quibus puer dicitur sapientia profecisse. Iam verò si a Brentio creditur, fieri non potest, quin diuina natura passionis & mortis Christi particeps facta sit: adeoque naturam diuinam in carne Christi passam esse. Isebius & Andreas Musculus palam asseuerant. Imò Libertini Christum non verè, sed solum opinatione mortuum esse contendunt, sicut & Anabaptistæ, Christum hominem nò fuisse fingunt, & ex eius corpore phantasma quoddam extruunt, vt notat quoque Calvinus. Hæcine dicta horrenda sunt, ad quorum narrationem piæ aures meritò cohortescant? Eisdem Anabaptistis tribuit d Philippus, quod qui ex illis Christum passum esse concedunt, id factum videri velint non vt aboleret ipse peccatum, sed vt aboleret mortem corporalem. Calvinus impudenter audet negare, quòd sibi Christus meruerit & acquisierit quicquam, cum in terris vitam mortalem ageret. Insectatur igitur eos, qui volunt Christum meritis assecutum esse, vt sit Iudex mundi & caput angelorum, atque vt summo Dei imperio potiat. Idem rursus confessionem suam aduersus Christum, qui nobis meruerit, his verbis luculentior reddidit: *Equidem fateor, inquit, si quis simpliciter & per se Christum opponere vellet iudicio Dei, non fore merito locum, qui a non reperietur in homine (Christo) dignitas, quæ possit Deum promereri.* An hoc etiam non est in Christum esse contumeliosum, & Christianam fiduciam omnem labefactare, vt peccatoris animus Christi meritis & efficaciam mortis eius non possit inniti, neque ex eius dignitate pendere in iudicio Dei? Calvinum sequitur Bernardinus Ochinus, cum in hunc modum, scribit: *Falsum est Christum, vt hominem, meruisse, quia plusquam debuerit in gloriam Dei fecerit, hoc est, fecerit supererogationis opera, vt vocant, atque merita illa sua nobis communicasse per verbum Dei & sacramenta. Quæ verò infulse ac irreuerenter isti de his, quæ Christus in horto gessit, ac nostra causa vltro subire voluit, philosophantur? Chytræus Christum in agone versantem ita depingit, vt accesserit ei tentatio, quod sustineret cruciatus, qui nemini vel paucis profuturi essent. Petrus Palladius Christum in horto sic orantem inducit. Mi cælestis Pater, fac ne succumbam in hoc agone. Fingit enim Christum iram Dei sine Patris auxilio sustinere nò potuisse, & ideò auxilium & liberationem petiuisse. Marloratum non pudet dicere, quod vel cogitare pius horret animus. *Non fuit hæc meditata Christi oratio, sed vis & impetus doloris subitani ei vocem extorsit, cui statim addita fuit correctio.* Sed hæc ipsa verba Calvinum habent authorè, cui demùm si fides habenda est, sine ratione, sine spiritu Christus illud orauit: Pater si possibile est, transcat a me calix iste: quod votum subito elapsum, eodem Caluino censore, castigauit Dominus atque renoucauit. Ita demùm Christus istis labitur, suumque corrigat errorem summa & æterna Sapientia, in quam nulla vel minimi vitij suspicio, nullaque poenitentia vel correctio cadere potest. Prætereo quod Lofsius cum aliis hoc loco scribit, Christum sensu æternæ damnationis & intolerabilium cruciatuum inferni affectum fuisse, cum pauorem illum in horto experiretur. Fingunt enim duplicem Christi passionem, internam & externam spiritualem & corporalem: spiritualem verò collocant in mœstitia cordis, in sensu iræ Dei, & horrore mortis & inferni, quemadmodum idem Lofsius interpretatur. Quarè sic etiam à Brentio dictum est: *Noluit Deus placari, nisi susciperet Christus supplicia peccati, hoc est, afflictiones ac dolores mortis & inferni.* Tum h Schmidelino teste Christus in anima & corpore non modò terrenas, sed infernales etiam afflictiones, terrores atque pœnas pertulit. Quis verò si sapiat, non detestetur id, quod rursus effutit Brentius de illa Christi precatione: *Deus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Hic se Christus obiecit, sicut ipse loquitur, flammis inferni, vt non aliter affectus sit, quàm si sempiterna sibi interuentione pereundum esset. Nec multò post: Sol retrahit lumen suum, & aer crassissimis tenebris obscuratur, & resp. ad catal quartu que significare videntur, Deum ita alienatum esse (nota quæso Lector) vt inuideat ipsi etiam vulgarem lucem. Et Roberto Stephano libuit hanc tueri sententiam: *Christus afflictus putat se derelictum à Patre.* Calvinus in voce omnino blasphemam erumpit, quando dicta Christi verba interpretatur: *Cum, inquit, species tentationis Christo obiecta est, quasi Deo aduerso iam esset exitio deuotus, horrore correptus est.* Ac rursus: *Desperationis vocem emisit.* A Pomerano in eandem ferè sententiam sic dicitur: *Christus se derelictum clamat in cruce. Hic circumdederunt eum dolores mortis & pericula inferni inuenerunt eum.* Et rursus: *Quid potest***

Que affingantur Christo in horto precati.

Christi erroris redarguit Calvinus, illi que tribuit correctionem vel poenitentiam. Christo tribuit dolores inferni, & sensum damnationis.

Fingunt Christum in cruce desperasse, vel desperationem orasse.

In Euan. D. minic. l. post Epiphani. in Confess. ad Carolomagnum ar. 1. in Dominic. infra octauam natiuit. In 2. ca. Lu. In harmon. euang. a Contra Buling. b. Vide Ercium li. 3. de mediator. c. In instr. fione cont. Anabap. Libev. d. In locis omnibus. In 1. l. 2. c. 17.

Lib. de cæna Domini contra Vresipholum. In 26. c. Ma. e. In orat. Christi Ioan. 17.

In 26. Mat. In harmonia Euan. g.

In 14. cap. Marci.

In cap. 26. Mat.

In Ioanem hom. 2. 4. b. Concilio de passionis Christi Ovinge. & de cæna Domi. Augu. Et de 7. plane sis conc. 4. l. In Lucam par. 2. ho. 65. K. Resp. ad catal quartu error. art. 47.

In harmonia Euan. gel. m. Comment. in. Psal. 22.

potest esse grauius ea tentatione, quando non solum de speratio vitæ est, sed etiam impugnat desperatio salutis, & nihil nisi separatio a Deo versatur ob oculos, id est, æterna damnatio. Non fabulam, sed rem seriam hic agit Christus. Igitur & Brentius, quem paulò ante citauimus, hunc Christi clamorem in cruce sic interpretatur, vt significet Christum doloribus inferni obrutum, & flammis inferni accensum fuisse. Nec intelligunt sapientes isti, quod Christus hac oratione non diffidentiam, sed doloris vehementiam, in qua versabatur explanet, vt humanæ naturæ statum & conditionem exprimat, quòdque non se ac res suas à Deo negligi, sed auxilium paternum differri significet. Hieronymus locum eundem exponens. Hic, inquit, humanitas loquitur, quomodo derelicta fuit in Adam, quando is præceptum transgressus est. Vel in passione derelictus Christus, pro parte carnis. Eadem Augustini est sententia, hæc verba nempe dici partim ex persona Christi, quod ad formam serui attinet, partim ex persona sui corporis, quod est Ecclesia, vt sit vox Ecclesiæ in Christo patientis, vel in quo patitur nostra infirmitas. Antonius Coruinus, alicubi (neque enim locus nunc occurrit) his verbis non minore inficitia, quàm in Christum contumelia plenis scripsit: *Christus conuastus est, se derelictum a Deo, hoc est, quod ipse de vita & beatitudine & ab omnibus bonis fuit derelictus.* Ac iterum. *Post mortem Christi oportebat animam suam pati in inferno, & martyrio affici a demonibus.* Quin & Æpinus hanc tueri sententiam, Christum post mortem crucis exantlatam, gehennæ gustasse flammam, & pœnas inferni pertulisse, vt pro animabus exutis corpore satisfaceret. Et rursus caluini dictum est: *Oportuit Christum cum inferorum copis, æternæque mortis horrore, quasi confertis manibus luctari.* Tum alio in loco dicere non veretur, christum Dominum ad eò terribili mortis terrore concussum, vt quasi in desperationem incidere, anxius & sollicitus, ne à morte absorberetur.

Car. Christus dicat se derelictum.

Christum etiã post mortem gustasse flammam & pœnas inferni.

In Catech. annis 5.

In psal. 22.

De gratia noui Testam. m. ca. 6.

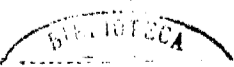
Comment in psalm. 16. Lib. 2. in situ. ca. 16. In cap. 5. ad Hebra.

In cap. 2. Alor.

Cent. 9. ca. 4. & Cent. 11. cap. 4. & 10. Cent. 45. & 6. cap. 4. Epist. ad Senatum Elamburgensem. Anno 1559.

In Catech. annis 5. Lib. 2. in situ. cap. 16.

Quis verò christiana mente præditus execrandas istorum blasphemias non demiretur, non exhorreat, cum audit christum Dominum & Redemptorem nostrum in cruce desperasse, vel desperantis vocem edidisse, aut ad desperationem vsque terrores mortis & dolores inferni flammæque tartareas, quin & illatum ab ipsis dæmonibus martyrium, & infernale supplicium post mortem etiam sustinuisse? An maiorem & turpiorem in christum blasphemiam Ebion, Arius, Mahometus, quamlibet impij, vnquam profuderunt? Næ isti sunt in preciosam filij Dei mortem perulantur contumeliosi, mericumque & virtutem Dominici sanguinis, quo salus nostra nititur, tantum non euacuare contendunt. Quis omnino christianus ambigat, consummatum esse in cruce mysterium redemptionis humanæ, quo sanctificantur Adæ filij, omniæque in cælis & terris pacificantur? Hoc mysterium isti certè vel vt prophani nesciunt, vel ingrati deprimunt, vel ceu rabiosi malo acti spiritu palam insectantur. Quàm multa, quàm grauias, bone Iesu, nostra causa vltro suscepisti, perfecisti, tolerasti, tuum vt nobis incredibilem declarares amorem? & tamen hæc ipsa (pro nefas) à nouis hostibus tuis vel ignorantur vel contemnuntur, vel in disputationes & contentiones nefarias rapiuntur. Talis ac tanta tibi rependitur gratia benignissimo liberatori, qui redimendis mortalibus te totum impendisti, & cui salutem omnem acceptam ferre debent electi, & de cuius plenitudine nos omnes accepimus. Ac Lofsius quidem rectè sentit, christum post mortem verò & essentiali, vt ipse vocat, descensu ad inferos tanquam ad certum locum descendisse, ac nihil pœnæ illic sustinuisse, cum peccatum per mortem eius in cruce fuerit expiatum. Verùm vt noui etiam fermenti aliquid admisceat, christum fingit non anima tantum, quod Orthodoxi omnes prædicant, sed verè & anima & corpore ad inferos descendisse, quod nec Scriptura probat, nec recipit Ecclesia. Sed & centuriatores de christi ad inferos descensu rectè sentire non possunt, qui non modò Anselmum, Haymonem, Rabanum, Remigium, verùm & Patres veltiores & in Ecclesia celebriores, Gregorium Magnum, Augustinum, Hieronymum & chryostomum hoc nomine audent perfringere, quòd catholicum de hoc ipso fidei articulo sensum astruant atque confirmant. Melancthon vt est amans syncretismi, fatetur in suis Ecclesiis studiose caueri, ne in articulo de descensu ad inferos, cum proponitur enarratio symboli, aliquid attingatur de cruciatibus separatæ animæ christi apud inferos, cuius rei inquisitionem nec Lutherus necessariã esse iudicavit. O vafrum hominem, qui hac ἀμνηστία summam suorum dissentientem sopire conatur, sed quæ postea in nouas etiam flammam erupit. Quid verò Bucerus? quod christus ad inferos descenderit, vt christianus orbis in symbolo prædicat, id illi ταυτολογία est, & inferorum nomen pro sepulchro accipit. Descendere ad inferos, inquit Brentius, est prorsus interire, quod Germanice dicimus, zu grund gehn. Caluino hic descensus accipitur pro lucta cum æternæ mortis horrore. Idem verò lymbum Patrù, ad quos liberandos christus descendisse creditur, pro

DE NOVIS CORRVPTELIS

fabula ducit: sicut & Bucerus dicere non dubitauit, inuenta hominum esse, quæ de lymbo Patrum & reali descensu Christi ad inferos seu loca quædam obscura proferuntur. Sic isti nouæ fidei doctores, præclarum illum fidei articulum de Christi ad inferos descensu pro nihilo habent, & totam interim venerandam rident antiquitatem. Fuit & Schafhoufæ quidem è nouis ministris, vt fide dignus Episcopus Ioannes Faber indicat, qui mortuum quidem Christum agnouit, sed eum corporaliter rursus à mortuis non resurrexisset tradidit, quoniam corpus eius perindè atque aliorum hominum cadaueribus accidere solet, cõputruerit, fueritque prorsus absumtũ. Quæ verò maior aduersus resurgentis DOMINI maiestatem, quæ intolerabilior contumelia, quod nugacius figmentum potest opponi? Bezæ christus per monumentum clausum non resurrexit, vt eius caro illud peruaserit, sed monumentum cessit corpori resurgenti. Ac in eo quidem conspirant Sacramentarii, vt contra Scripturam expressam negent Christum suo corpore clausam ianuam transiisse, & sepulchralem lapidem penetrasse. Ad hæc putat Suuenckfeldius, post resurrectionem in christo humanã nõ esse naturã, sed eam à Diuina absorptam manere, sicut chytræus admonet. Docet autem ita Suuenckfeldius: *Christus nunc iuxta naturam suam humanam clarificatus, deificatus, Deo incorporatus, ac omnino totus gloriosus, spiritalis & diuinus factus est.* Et rursus: *Etiã iuxta corpus perfectus Deus, imò etiam corporalis Deus est.* Vides igitur hæresin Eutyriana hanc renouari, dum humanam in christo naturam non mansisse, sed in diuinitatem transiisse somniat Suuenckfeldius. Neque dissentit Bullingerus, cum ita scribit, seu potius cauillatur: *Si assumptus ille homo, euertus est super omnes creaturas, desinit inque esse creatura:* sicut hunc locum Beza quoque citauit. Ne reliquum nobis faciunt articulum, quo christum in cælos credimus ascendisse. Negat enim Illyricus hanc ascensionem in sublimescælos factam esse, cum fingant localem quandam christi elevationem, quæ in cælum, id est, in aërem duntaxat contigerit ad testandam eius glorificationem, vt a Tiletanus rectè obseruauit. Negat & b Brentius, christum eiusque naturam humanam post resurrectionem die quadagesimo primùm in cælos ascendisse, & affirmat eum ante ascensionem illam, imò iam inde ab initio incarnationis in cælo fuisse. Statuit enim corpus christi, quod nemo satis dignè miretur, in cælo & in terra, imò supra, infra, intra & extra omnia huius seculi loca. Vnde Brentii sectator Lossius hæc quoque scripsit: *Corpus Christi post resurrectionem glorificatum est in omnibus locis, imò supra, infra, intra & extra cælum & terram.* Breuiter, Schmidlinus & Brentiani in hoc laborant maximè, vt christi ad cælos ascensum eludant, & sessionem eius ad dexteram ita definiant, nihil vt ea ferè sit aliud, quàm omnipotentem maiestatem plenitudine potestatis, omni præsentia & cæteris diuinæ naturæ attributis christi corpus præditum esse. His annumerari potest Ioachimus VVestphalus, qui negat particulam sursum, localiter exponendam esse, & contra sensum Grammaticum, contra iudicium Patrum, contra totius Ecclesiæ consensum, ascendisse christum in cælum, nihil aliud esse docet, quàm disparuisse: eum verò in cælo esse, pro eo quod est, ubique esse, interpretatur. Cui Lascus non malè respondit: *Vita, spiritus & gloria sua Christi corpus spoliant, qui illud ubique esse volunt.* Nouum fat: è ac tetrum dogma, quod communes hominum animos mire perturbat, dum plerique vbi vel cælum sit vel infernus, sursumne an deorsum, nullo modo constitucere possunt. Fædus & ille caluini lapsus est, cum scribit, christum traditurum Deo & Patri regnum, illique subiiciendum esse, vt Paulus affirmat, secundum vtramque christi naturam intelligi oportere, quemadmodum à Stancaro etiam est annotatum. Eadem impietatis nota se caluinus polluit, cum verba Pauli tractans, quod semetipsum christus exinaniuerit, locum illum ad vtramque christi naturam refert, vt ita christus vtrinque dicatur exinaniuitus, quod plane sapit Arrianismum. Ac eò demùm istorũ peruasit audacia, quam scelerum omnium nutritrix impunitas atque securitas confirmauit, adeoque immedicabilem prope reddidit, vt sanctæ fidei de christo, redemptore & Salvatore nostro partem propemodum nullam satis integram inconuulsamque seruemus.

POSTREMO de Dauide Georgio, impiorum huius ætatis omnium, qui christo aduersantur, quodam velut primipilo, non possum non meminisse. Is post hominum memoriam (cohorresco referens) veri Messia personam, doctrinam, spiritum & officium in Germania sibi sumsit, is Filium se illum à Patre dilectum, se Regem Israel, hominum Saluatorem & totius orbis extremum iudicem esse iactauit. Is Ioanni Baptistæ & sanctis Prophetis omnibus, adeoque Christo Domino & Redemptori nostro suo velut ministro & præcuratori se longe anteponebat, & mortalium salutem omnium ad se vnum reuocare veritus non est. Tantumdem verò dementiæ, plûsq; barbaricæ tyrannidis & flagitiosæ obscenitatis fuit

Summa impie-
tas Dauidis
Georgij de
quo scripsit
Iohannes
Baptista
sum.

in 27. cap.
Matth.
Et aduersus
Suuenckfeldium.
Lib. de omni
presentia
Christi.
Ioan 20.

in 1. c. Matth.
Et de collatione
status
Christi, col.
vltima.

Lib. de omni
presentia
Christi.
a De Sacra
mentis com-
municum
b in Lucam
part. 2. hom.
50. & com-
Bullingerum
in 26. cap.
Matth.
in disputa.
Tubingens.
cap. 27
Libel. contra
Ioannem d.
Lafro.
Et contra
VVestphal.

Li. instit. c. 7.
Parag. 17.
1. Cor. 15.

c in admoni-
de libris Cal-
uini.
Philip. 2.

in Epistola
Iuda.

In li. de re-
gi. regni Isp-
alitici.

Apo. 20

Apo. 12
2. Theff. 2.

ET SECTIS PRÆMONITIO.

in Ioãne Leidensi, qui ex Hollandico sartore coryphæus Anabaptistarum, & fastuosus Rex Monasterij factus, nõnne, sicut Apostolus quidam fore prædixit, dominationem spreuit, & maiestatem blasphemauit, ac se quoque christum esse arrogantissimè simulauit? Potest de illo etiam verè dici, quod Mahometo alij tribuunt: *قوله انه قد باع ما اوتاه الله من ملكه بدينارين*. Hoc est: Nõ veni per miracula, sed per gladiũ legem dare. Inuenit tamẽ vtique phanaticus homo, quem dixi, sui similes, qui pessimis magistris crederent, illõsque duces sequi vellent, ac pro ipso Messia colerent, quos constat ex omni propemodum impietate fuisse conflatos. Neque his desimilis fuit Augustinus VVeber Augustanus pellio, qui vt prætextu Euangelij ad regnum sibi muniret aditum, coronam regiam, sceptrum, gladium & quod ad regias vestes attinebat, egregiè apparauit, suisque nescio quam reuelationem attulit, qua confirmaret se Regem terræ diuinitus constitutum, & mille annos regnaturum esse. Parem dominandi libidinem Ioannes Fette præ se tulit, in quem Senatus Brunsvicensis animaduertit: de vtroque narrat Vrbanus Rhegius. Eiusdem classis & farinae fuit Ioannes VVihelmi, arte sartor ac religione Anabaptista, qui non ita pridem ab impiis focis in Principem delectus fuit, vt quod Rex ille Monasteriensis ante annos 40. in VVesphalia cõperat, idem iste Vesaliæ, quæ ciuitas est Cliuentium, in arripiendo & administrando regno aggrediretur. Accepit igitur conditionem tam superbus atque nepharius, vt velut alter David ac Dauidis filius se Regem iactarit, nec modò ius gladij, verùm etiam totius mundi gubernationem ad se voluerit pertinere, multaque leges, sed execrandas, suis præscripserit, cyclopicum planè contemptor veteris Ecclesiæ, quã inde à morte Apostolorum interiisse fingebat, ac Sacramentorum simul omnium abrogator, talisque Tyrannus, qui suis ad sacrilegia, furta, rapinas, latrocinia fœdãque libidines fræna omninò laxaret, & quasi classicum caneret. Habuit is suum quoque Prophetam Casparum Sutorem, & suas itidem, ne dicam diabolicas reuelationes, quibus non parum gloriaretur. Quoniam verò perditorum hominum seditiosi sacrilegicque conatus diu latere non potuerant cliuentium Princeps vt sceleratam impiamque factionem supprimeret, in Regem hunc nothum eiusque ministros seuerè animaduertit, nec solùm affectati regni, sed & grauissimorum criminum reos omnes extinxit.

AN non igitur intelligis tandem, non admiraris bone Lector, humanam, ne dicam demerentiam, an Satanicum furorem in his qui sacra fidei iura perfidè violarunt, & ab Ecclesia catholica nefariè se præsciderunt, vt nouum, nescio cuius doctrinæ genus pro sua libidine profiterentur? Qui professores quid nostra non tentarunt ætate, vt sursum & deorsum sacra miscerent omnia: quibus rapinis & prophanationibus sese absinuerunt? quos motus exitiales passim non excitarunt: quam procacitatem, rebellionem & peruicaciam aduersus Magistratus & Principes non exercuerunt: quò demùm proiectæ impudentiæ simul & vesaniæ non proruperunt? O infestum & insensum christianæ gentis hostem Satanam, qui cum sit mundi princeps, his tantis ludibriis Deum immortalem afficit, omnemque subannat Ecclesiam, dum suam crudelissimã tyrannidem per istiusmodi satellites & ministros quos diximus, in christi Domini odium diuinique verbi deprauationem explicat, & ostentat. Quis non credat, vinculis illum esse solutum omnibus, qui aduersus Dominũ & christum eius tam aperto Marte, tantòque rerum successu grassatur, & vbiunque potest, Orthodoxam religionem funditè euertere non desistit. Etenim quò minus temporis in suo regno sibi superesse cernit, eò ardentius ac furiosius in hoc vnum totus incumbit, vt quod Paulus vocat, mysterium iniquitatis, in suis filiis verique Antichristi præcuratoribus strenuè operetur. Quid enim hæresis & schisma tam longè latèque in orbe Christiano fauens, quid, inquam, est aliud, nisi aduentantis Antichristi præambulũ, & perituri orbis compendium? Viam huc omnem strenuè parantibus Iconomachis, Theomachis, Misoloturgis, siue è Lutheristis Germanis, siue ex Hugonistis Gallicis, siue ex caluiniianis Subaudicis, siue ex Zuinglianis Helueticis, siue ex Genfitis Belgicis originem & stirpem funestissimam ducant.

SED enim modus & finis tandem aliquis esto in hisce congerendis siue erroribus, siue furoribus, quos prophanum studium & impia temeritas Nouatorum in Europam non ita pridem inuexit. Quis autem Christiano spiritu imbutus, hanc tristem afflictæ Christi sponsæ Ecclesiæ faciem intueri, hanc fœdam sacrosanctæ religionis dissipationem ob oculos ponere, hæc miserabilem tot de fide opinionum atque dissensionum confusionem se cum animo reputare potest, vt simul ex animo non ingemiscat, non ob summum summi Dei contemp-

De impio Re-
ge Monaste-
riensium Ioã-
ne Leidensi.

De vanitate
Aug. VVeber
& Ioãnis Fette
plebæortis,
ad regnum at-
pirantium.

De Ioanne
VVihelmo, sartore
Imperium
ambiente, &
arripiente.

In felix pro-
greffus & exitus
Schismati-
corum huius
temporis.

Satan per fœ-
darios Deum
schismates Sop-
pugnat

DE NOVIS CORRVPTELIS

fic nomen & verbum eius blasphematur, horreat, neque cum Magdalena plorantesiustas iungat lachrymas, & ad se quoque pertinere non putet illam Magdalenam lamentationem, Tulcrunt Dominum meum, & nescio vbi posuerunt eum? Pius, qui enim animus Deum timet, & est Christianæ Reipublicæ studiosus, execrari potest, ferre non potest tam atrocēs, quas ostendimus, in Diuinam maiestatem contumelias euomi, & damnatæ in aliis perfidiae cineres, qui iam olim extincti iacebant, denuò excitari, nouasque inde flammās summa cum hominum perniciē toto ferè orbe grassari, ac demum tam apertā in Deum Diuòsque omnes theomachiam impunè passim exercitari. Quid verò, si nunc rediuius apud nos ad esset vir sanctus & Episcopus verè Apostolicus ille Polycarpus? quàm inuitus ac dolens hos prodigiosos audiret errores? quanta vi blasphemis doctoribus reclamaret? An non suas obturaret aures, ac pro consuetudine gemens iterum diceret: Ὁ θεὸς ἰσχυρὸς καὶ ἀκατακτάτος. O bone Deus, inquit, in quæ tempora me reuertasti, ut hæc sustinerem? Patum sit scilicet, per istiusmodi verbi Dei corruptores, quorum yberior seges in aquilonari orbe nunquam fuit, toti ordini confusionem, pacatissimæ patriæ bellum, florentissimis prouinciis clades & strages, amplissimisque regnis exitium inuehi. Parum sit inquam, his authoribus magistratus profcindi, Patres irrideri, Synodos explodi, sanctis hominibus insultari, veneranda Sacramenta prophanari, & quæcunque demum ad Ecclesiæ cæremonias, ordinem ac disciplinam pertinet, abiici atque aboleri. Verum enimuerò ipsa prima principia & quasi fundamenta fidei Christianæ funditus concuti, & adoranda magis quàm discutienda religionis nostræ mysteria per homines, nescio quos, in dubium prorsus reuocari, & ad vulgi iudicium referri, præterea vtramque Christi Domini & Saluatoris nostri naturam, ipsamque Spiritus sancti diuinitatem, ac totius indiuiduæ sempiternæque Trinitatis inexplicabilem maiestatem iam inde à temporibus Apostolorum vno omnium fidelium consensu receptam, iustis & longis decertationibus contra Hæreticos defensam, in celeberrimis Synodis approbatam, ac multis denique Scripturarum testimoniis, constabilitam, petulanter iterum impeti, & rabiose conuelli, denique nihil fere sanctum, nihil inuiolatum, nihil ratum, firmum ac solidum in religione & doctrina Christiana relinqui, id verò nefandum, id inexpressibile, nec vllis omnino lachrymis dignè satis deplorandum scelus est, maiorem nostrorū ætate nulli haudquaquam impunè permissum, sed quemadmodum par erat, à magistratibus semper acerrimè vindicatum. Equidem non video, cur hoc loco & tempore dicere non possit Orthodoxus, quod laudatissimus idem & vetustissimus Martyr Irenæus, cum nouorum quorundam dogmatum improbitate fuisset offensus, ad Florinum scribens aliquando respondit: Hæc dogmata, inquit, vt cum fiducia dicam, suam sententiam non habent. Hæc dogmata dissentiunt ab Ecclesia, & in maximam impietatem eos coniciunt, qui ipsi obtemperant. Hæc dogmata ne Hæretici quidem, qui extra sunt Ecclesiam, vnquam fuissent ausi pronuntiare. Hæc dogmata tibi, qui ante nos fuerunt Presbyteri, qui & Apostolorum discipuli extiterunt, non tradiderunt. Aut si forte cuiquā placet magis Hieronymi confessio, fas est cum illo Hæreticorum expugnatore fortissimo aduersus noua istorum commenta & portenta sic quoque liberè dicere: Quisquis es assertor nouorum dogmatum, quæso te vt parcas Romanis auribus, parcas fidei, quæ Apostoli voce laudata est. Cur post quadragentos annos (nunc etiam post mille quingentos annos iure dixeris) docere nos niteris, quod ante nesciuimus: Cur profers in medium quod Petrus & Paulus edere noluerunt? Vsq̄ ad hunc diem sine ista doctrina mundus Christianus fuit, Illam senex tenebo fidem, in qua puer natus sum.]

MIRABITVR hoc loco forsitan aliquis, cur ego tantoperè laborem in tot monstris hærescon proponendis: cur præterea in ennumerandis illorum erroribus verser, quos damnatæ memoriæ homines ab omnibus esse censendos Ecclesia iudicauit. Igitur vt consilij mei rationem habeas Lector, equidem scripturus de corruptelis verbi Dei principio grauiores huiusmodi prætermittendas non putau, quæ bonis omnibus non solum admirationem, sed & horrorem, ni fallor, adferunt: & quas indicasse propemodum confutasse sit, præsertim quando illa cum ipsis totius religionis & doctrinæ Christianæ principiis velut ex diametro pugnant. Deinde monet Christus Dominus in Euāgelio, vt qui suæ salutis bene prospectum volunt, in primis à Pseudoprophetis caueant, eos autem tanquàm putres arbores à noxiis seu pestiferis fructibus iubet internosci. Non igitur erat abs re, si nos cum recentibus Pseudoprophetis congressuri, in huius operis limine cum de aliis grauissimis verbi Diuini corruptelis, tum de pestilentissimis nouæ doctrinæ fructibus Lectorem commonefacereamus. Nec enim aliter fieri potest, quin malorum seminum mala sit seges, & malus coronavirus malum

Ioan. 20.

Euseb. histo. Eccles. lib. 5. cap. 19.

Vide apud Euseb. lib. 5. Eccles. hist. cap. 19.

Irenæus in Epistola ad Flaminium & Gratianum.

Matth. 7.

Genes. 6. 11. Cantab. 7. Actor. 20. Math. 23. Tit. 3.

Officium in re piorum hoc affligit Ecclesia.

Polycarpus noua dogmata impatititer tulit.

Quid magis me deplorandum in seculis nostris non potest.

Irenæus & Hieronymi sententia contra nouorum dogmatum dissimulatores.

Quibus de causis malorum sectarum erroris hic repetantur.

ET SECTIS PRÆMONITIO.

uus malum ouum pariat, vt vulgo dici solet. Præterea in verbo DE I de gigantibus & Babylonica turris ædificatoribus, deque vulpibus, lupis & viperis frequens fit mentio: nec dubium, quin hæc nominibus illi designentur, quos antiquitas Paulum secuta Hæreticos dixit, & longè nocentissimos Ecclesiæ hostes semper esse censuit. Etenim crudelitatem plusquam Neronianam in animas hominum immortales exercent, & quicquid sanctum est ac inuiolabile, id sibi labefactandum ac abrogandum ferè proponunt. Quales verò illi hoc sint tempore, vt nemo in re summi momenti vel erret vel ambigat, ex his, quæ diximus, non erit difficile iudicari: atque vt nos maxime taceremus, seipso illi clarissime produnt. Adscribam tamen Pauli Eberi testimonium, qui post Lutherum & Melancthonem primas tenuit in schola VVittembergensi, vt vel inde constet certius, quales fructus nouæ istæ arbores, nouique Doctores in suis Ecclesiis ferant. Tot, inquit, & tantis confusionibus & scandalis deformatur totus cœtus (Euangelicorum) vt nihil videatur minus esse quam quod proficitur. Nam si ad docentes respicias, vides quosdam vel ambitione, vel emulacione, vel curiositate, doctrinam corrumpere, & falsam doctrinam audacter spargere, aut pertinaciter inuerti: aliquos non necessaria certamina ferere & fouere implacabilibus odiis, aliquos religionem inflectere, fingere ac refingere ad nutum & cupiditates vel dominorum vel cœtuum, quorum gratiam pluri faciunt, quam gloriam Dei & veritatis propagationem, aliquos vero vniuersum id, quod vera docendo exiuerunt, morum licentia, & turpitudine vitæ rursus destruere. Hi namque conspecti in ordine profitentium doctrinam celestem, non possunt non contristare pios, & multos ab Euāgelij studio reddere alieniores. Rursus si ad auditores oculos conuertas, vides religiois & libertatis Christianæ fœdissimum abusum, contemptum & neglectioem sancti ministerij, disputationum profanitatem, direptionem bonorum Ecclesiæ, ingratiitudinem erga fideles ministros verbi, disciplina laxationem, effrenem contumaciam iuuentutis, & aliorum vitiorum segetem iudices vberissimam succrescentem, quæ mala intuens, non potest non vehementer animo percellere, & interdum quæssari stultibus dubitationum, ambigens, an hic cœtus possit esse Ecclesia, in quo tantum sit distractio, confusio & enormium vitiorum. Hæc vera nec minus ingenua Eberi est confessio tum de doctoribus, tum de auditoribus Ecclesiæ nouæ, quæ interim de possessione verbi Dei, & incorruptæ doctrinæ tantoperè gloriatur. Potissimum autem propter mores nouorum doctorum, quos luculenter depinxit Eberus, hoc illius testimonium repetiuimus: ne quis fortasse suspiceret, nos in talium hominum inuidiam aliquid fingere, qui miserabilem hanc speciem & summam deformitatem Ecclesiæ suæ tot tertris opinionibus, & horrendis confusionibus reddunt indies deteriorem, vt hinc etiam discipulorū & seductorum animi mirabiliter excrucientur, ac multi de suæ Sectæ progressu haud obscure desperent.

Præfat. in commentar. Philip. super epist. ad Cor.

Eberi testimonium de doctrina & moribus magistrorū & ministrorū apud Euangelicos.

Quales verbi Dei auditores apud Euangelicos reperitur.

Ad dispersionem ex verbo Dei non admittendi, qui primos fidei articulos male tenent vel negant.

Nihil minus ferèdum magisque deest Christiano, quam error in fide.

Qua ratione, & in quorum gratiam hic sepe citatur Sectarii.

DE NOVIS CORRVPTELIS

tam solidior efficiatur. Cum vero aliis veritatis Evangelicæ studiosis, tum illis maxime nostram hanc operam cupimus esse salutarem; qui velut inter scorpiones versantur, atque ut velint maxime, tamen venenatos serpentum afflatus effugere, & omnem cum Hæreticis consuetudinem evitare difficillime possunt. Hos velat mediis fluctibus interclusos & tanquam flammis aut carbonibus ardentibus expositos, utinam propitio Christo iuuare possimus, sicut grauis ipsorum postulat necessitas, ac præceptum nobis Apostolicum iniungit, quo dicitur: Hos quidem arguite iudicatos, illos vero saluate de igne rapientes.

Quoniam vero de corruptoribus verbi dictum est satis, nunc qua possum contentione maxima, Lectorem obtestor, ut quo præstantius donum est verbum Dei, sicut initio meminimus, eo avidius illud amplectatur, & studiosius colat, & religiosius obseruet, ac in eo ipso tum ornando, tum moribus exprimendo, per omnem vitam accuratius elaboret. Hoc enim est quod Paulus & Iacobus Apostoli inculcant vel maxime, Christianos non auditores tantum, sed & factores verbi esse oportere: sicut & Christus beatorum pronunciat, qui verbum Dei audiunt atque custodiunt. Retineamus interim, & magno cum animi dolore nobiscum sæpè versemus, nos in ætatem mundi senescens vere ferream, & omnis impietatis refertam incidisse, qua cælestis ille thesaurus verbum Dei, vilissimi precij merces euasit, virtutis norma turpitudinis operculum esse cœpit, arx autem veritatis in mendacij præsidium conuersa est, & pietatis demum ac æquitatis omnis regula, decus atque lumen, in impietatis, apostasiæ, impudentiæ, contumaciæ, seditionis ac rebellionis commune quoddam tegumentum est transmutatum. Quocirca negari non potest, quod olim de Christo Domino dictum simul & factum est, idem de sacro Dei verbo rectissime vsurpari, positum illud videlicet esse in signum contradictionis, in petram scandali, in lapidem offensionis, ac beatum videri hominem, quem verbi Diuini litera tanquam sagitta meridiana volans, non vulnerat & occidit, beatum inquam, qui Scripturam diuinam ita legit ac tractat, ut parte saltem ex aliqua non offendantur.

Offenduntur sane Schuuenckfeldiani, qui Christianos tantum non Scripturis diuinis excludunt, earumque vsum & lectionem turpiter eleuant, cum voces nescio quas, cælestes & visa somniæque libris Biblicis anteponere, cum iridem verbum Dei mortuam tantum inanemque literam esse fabulantur, cum præterea indignè sentiunt de verbi Diuini ministerio, quod grauissimas ob causas in Ecclesia necessario retinetur. Nec pudet Sebastianum Frankium palam effutire, Scripturæ literam esse gladium Antichristi, quo Sancti vincantur ac interficiantur, esse sedem in qua soleat insidere, & certam eiusdem Antichristi notam & insigne, verumque Silenum Alcibiadis. Offenduntur Iulianus apostata, Porphyrius aliique prophani profus ac impij, dicam & insani diuinæ Scripturæ calumniatores, quibus Ottonem Brunfelsium è Carthusiano apostatam licet annumerare. Hunc quippe nihil pudet ætate nostra voces tam blasphemias literis tradere: Quod Evangelium scriptum merita sit velatio Cabalistica, qua inimicis alijs tradit alium: Evangelium inter Scripturas Biblicas non esse censendum: Apostolos homines fuisse, & labi potuisse, imo etiam scripsisse pugnantia, que compari nunquam possint. En quo tandem audaciæ prorupit Satan, quantumque in suis profecit ministris, ut ad omnem religionem, diuinique verbi autoritatè abrogandam, sacrosancto Christi Evangelio & scriptis Apostolicis indubitatâ fidem & reuerentiam omnè labefactare contendat. Eodem spectat non modo falsa, sed & execranda Henrici Cornelij Agrippæ censura, cum scribit de sancto & primo Euangelista: Defecit Mattheus, quando scripsit Christum nondum mortuum, dum lancea latus eius aperuit.

Offenduntur, qui tam angustos limites verbo Dei circumscribunt, ut in solis literis & scriptis Biblicis quæ circumferuntur, illud hætere contendant: nec intelligunt multo esse antiquius, latiusque Dei verbum patere, quod ante Moysem etiam prisca Patres tenebât; verbum inquam veritatis, verbum instum, quod potest saluare animas, sicut Iacobus appellat, verbumque credetibus euangelizatum, ut à Petro dictum est, quod Apostolorum viua voce traditum & Ecclesiæ commendatum, nõ minus quam scriptum illud manet in æternum. Offenduntur, qui verbum Dei ad nouum librorum indicem, siue ut vocant, Scripturæ canonem reuocant, suasque priuatas opiniones in re tati momenti, communi Ecclesiæ iudicio anteponunt, ut pro libidine sua de libris sacris non sacros faciant, & quos ipsi demum velint, tum veteres tum noui instrumenti libros è suo dimoueat loco, sicut nonnullos hodie sacri canonis circumcisores isti leues ob coniecturas dimouerunt. Offenduntur, qui verbum Dei mala fide vertunt variâsque in linguas transfundunt, ut ita liberius non solum à probata Ecclesiæ versione Latina discedât, sed etiam ad suum & Sectæ institutum torqueant omnia, rudes interim ac imperitos egregie fascinores. Hinc plures & liberiores Bibliorum

De vero vsu verbi Dei & communi etiam abusu admonitio.

Verbum Dei, sicut ipse Christus, petra scandali & signum contradictionis hoc tempore.

Quos hodie verbum Dei precipue scandalizat.

Horrenda Brufelii blasphemina.

Mattheus Euangel. lapsus iuxta Cornelium Agrippam.

Circumcisores sacri canonis multi.

In epist. 16 da.

Roman. 2. Iacob. 1.

Luc. 11.

Luc. 2. 1. Pet. 2. 2. Cor. 3.

In prefat. d. paradosi.

Problemati

De vanis. scriens. 699.

Iacob. 1. 1. Pet. 1. Esai. 40.

DE SECTIS PRÆMONITIO.

Bibliorum interpretationes nulla vidit ætas, & illas ipsas publici Ecclesiæ hostes, nulla quidem autoritate commendati, audent orbi obrudere, nimirum Lutherus, Zuinglius siue Tigurini, Pellicanus, Bucerus, Caluinus, Castalion, Beza, Robertus Stephanus. Et hi mirum, quantoperè inter se dissentiant, vbi de rebus etiam maximis agitur, quotque prophanas vocum nouitates inducant, formam sanorum verborum, ut Paulus præcipit, minime obseruantes. Offenduntur, qui germanum diuini verbi sensum & iudicium sibi & aliis, adeoque communi vulgo permittunt, & ne parum extra viam cufrant, sine duce, sine norma & amissi, probatis Ecclesiæ iudiciis, Patrumque suffragiis vel contemptis, vel prætermisissis, in Dei verbo vagantur potius quam vllum rectè philosophandi ordinem teneant: Qui denique ut semel absoluam, licet verbum Dei legant, tamen ea quæ dicta sunt benè, priuato spiritu freti, & sensu suæ carnis inflati intelligunt malè, & sicut Petrus de quibusdam dixit, ea quæ in Scripturis difficilia reperiuntur, ad suam ipsorum, sæpè & aliorum perditionem sceleratè deprauant.

Vsque ad verum est quod diximus, non modo Christum Dominum, sed & ipsum Dei verbum Christiue Evangelium si antehac vnquam, & nunc imprimis rectè dici peccatum scandali & lapidem offensionis, in quem Europæi potissimum impingant, ut quos velut ægris oculis affectos diuinum huius verbi lumen offendit, eoque infelicitatis deducit, ut quemadmodum perfidæ Iudæorum genti accidit, videntes non videant, & audientes legentisue nõ intelligant, utque mensa eorum fiat in laqueum, & in scannalium, sicut ex Prophetis literis repetit Apostolus Paulus. Atque in hanc grauem Dei maledictionem frequenter incurrun, quos Christus mundi sapientes, Esaias coram se prudentes, & Salomon prudentiæ suæ innitentes appellat, qui tunc vel maxime falluntur & fallunt, quum in sacris se plurimum sapere arbitrantur. In hos enim verè competit Apostolicum illud: Euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratū est insipiens cor eorum: dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Etenim qui suis præsidunt ingenijs, & in verbo Dei tum intelligendo, tum interpretando permultum sibi sumunt, quod ego ut summum, ita & pessimum arrogantis genus esse dixerim, hos iustus Deus singulari quadam stultitiæ poena pletere consuevit, ut in crassos etiam ac cæcos prolabantur errores, utque ipsorum insipientia magis magisque manifestetur. Nam à Deo deserti, & in sensum reprobum traditi, cælestis doctrinæ lucem eam non possunt aspicere, quam luminum pater suis paruulis & humilibus Ecclesiæ filijs reuelare dignatur. Rectè igitur Salomon: Vbi fuerit superbia, inquit, ibi erit & contumelia: vbi autem est humilitas, ibi & sapientia. Tum sicut Irenæus Martyr affirmat: Vbi est Ecclesia, ibi est Spiritus: & vbi est Spiritus Dei illic Ecclesia & omnis gratia: Spiritus autem veritas.] Proinde quod in Prouerbis legimus, Ne declines ad dextram nec ad sinistram, ad Ecclesiâ pulchrè transfert Epiphanius, indèque sententiam notatu dignam colligit: Non declinabimus hinc aut illinc, sed via regia ibimus. Hæc via regia, inquit, sancta Dei Ecclesiæ, & iter veritatis.] Quam regiam viam, vnde ad sapientiam scientiamque diuinam recta perducimur, Basilius Magnus & Gregorius Nazianzenus sedulo tenuerunt, summam doctrinæ Theologicæ laudem hinc consequuti, quod post absolutam bonarum artium studia diuinis literis operam ita dederint, ut ingenio atque iudicio proprio diffusi, Scripturæ sacræ sensum non nisi ex Ecclesiæ sensu, & è Patrum veterum sententijs sibi accipiendum esse putarent, sicut Sozomenus memoriæ prodidit.

Et si vero perperam & miserè cum illis agitur, qui in Dei verbo, ut diximus, offenduntur: graui quippe & inexcusabili laborant ignorantia veritatis, dum loquentem & docentem in Ecclesia Spiritum recusant audire: attamen longè deterior eorum est conditio, qui alios in eodem verbo clam vel palam offendunt, ita ut simplices illaqueent, & corda seducant innocetium. Hoc est, non solum de via discedere, sed in lege complures etiam, ut Malachias habet, scandalizare, sicut Paulus de multis est vaticinatus: Mali homines & seductores proficient in peius, errantes & in errorem mittentes. Hos igitur cæcorum duces, insipientium eruditores, infantium seu imperitorum magistros, luposque rapaces gregi Dominico non parcentes appellat, qui cum sint ministri Satanæ, tamen in ministros iustitiæ norunt sese transfigurare. Ac genus hoc quidem errantium & diuino verbo abutentium est longè pestilentissimum, quod Christus Dominus ac Apostoli eius omnino vitare iusserunt, ne diuini verbi semen ab his impostoribus adulteretur, neue oues incautæ pro fidis pastoribus meros Lupos admittant. Vbi rationes aliquot explicandæ sunt, cur nouis doctoribus fidem habere nõ deceat, quantumuis verbi Dei specioso prætextu non secus ac ouil-

2. Tim. 6. 2. Tim. 1.

2. Pet. 3.

Esai. 6. Math. 13. Psalm. 68. Rom. 16.

1. Math. 11. Esai. 5. Prouerb. 3. Roman. 1.

Math. 11. Prouerb. 11. Zib. 3. contra Valent. c. 40. d. Prouerb. 4. e. Contra Cæsaros hæres. 59.

Malach. 2. 2. Tim. 3. Roman. 2. Act. 20. 2. Corin. 11.

Math. 7. Rom. 16. 1. Tim. 4. Inde 1.

Non fidendum nouis Bibliorum versionibus.

Non est omnium verbum Dei intelligere vel interpretari.

In verbum Dei impingere quam sit periculosum & perniciosum.

Pessimum arrogantis genus in sacris sibi fidere.

Exemplum discende Theologie à Basilio & Nazianzeno sumendum.

In verbo Dei offendi graue, sed grauius illic alios offendere.

Verum Dei verbum frustra sibi falsoque arrogat Nonatores.

DE NOVIS CORRVPTELIS

la veste se suumque ministerium regere & ornare contendant, quum ipsorum quidem verbum Dei verbum nullo modo esse possit.

Contra Luciferian.

PRIMUM enim si Scripturae sacrae non in legendo, sed in intelligendo consistunt, ut boni omnes cum Hieronymo aperte fatentur, temere sibi verbum Dei arrogant, falsoque iactant, qui a germano verbi sensu se alienos esse declarant. Frustra enim in verbo Dei philosophantur, & genuinum sensum eius assequi nequeunt, qui parum aut nihil illi, quae optima Scripturae magistra, custos & interpretis est, Ecclesiae largiuntur. Huius autoritate semota, ne dicam plane contempta, quid, isti aliud nisi lucem ad Scripturas intelligendas diuinitus oblatam repudiant, seque matris Ecclesiae, cui reuerentia obedientiaque debebant, desertores spurios & nothos reipsa monstrant? An hoc est Ecclesiae vocem audire, aduersus eius traditiones, Synodos, Canones & consuetudines excipere, consentientes autem in fide & doctrina veteres Patres pro sua libidine infectari, noua ut sua sensa in verbo Dei mordicus tueantur, priuatoque spiritu diuina oracula metiantur? Verbum Dei scriptum ita urgent, ut quod viua voce inde ab Apostolis traditum & in Ecclesia conseruatum ad nos usque peruenit, nullo ferè in precio habeant. Quale autem verbum nobis obrudunt quod nempè maiores nostri tot seculis ignorarunt, quod eadem fide, ne dicam fraude Eunomiani, Ariani, Vigilantiani, Iovinianistae, Donatistae, Iconoclastae id est, damnati olim Haeretici, praedicarunt, quod licet demum in multis, recens atque commentitium, & cum Luthero ipso natum sit, nullis tamen miraculis, aut spectatae vitae moribus fide dignis corroboratur. Hoc istorum verbum literam simul & spiritum, uti par erat, non complectitur, sed litera constat, quae per eos, pro dolor, tam multos occidit, spiritu autem caret, qui extra Ecclesiam neminem viuificat, ut rectè admonet Augustinus. Quis obsecro spiritus bonus, rectus, sanctus & principalis in illis, illorumque verbo inesset, qui tot Sectis inter se dissecti, tam diuersis & aduersis opinionibus distracti, perpetuo diuisionis spiritu agitantur, nullamque in fidei doctrinae unitatem ostendunt, atque ita pulcherrimam & necessariam illam verae Ecclesiae notam amittunt, de qua scriptum est: Multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna? Illo autem spiritu, quem neque promisit Christus, neque accepit Ecclesia sunt afflati, spiritu inquam, qui & veterem impietatem & nouam perfidiam, Dei verbo licenter excusat, quique sacrilegam plurimorum separationem ex eodem verbo frustra defendere nititur, quum sese ab Ecclesiae capite, corpore, unitate, magistratibus, doctoribus segregant, & quiduis potius quam Catholici in sua religione esse contendunt. Veteris & puri Euangelij quum olim tractaretur, & adhuc sincerè tractatur, fructus pulcherrimos & amplissimos nouimus. Noui autem & deprauati Euangelij siue verbi Dei, quod à Pseudoeuangelicis hodie traditur, initia turbulencissima, progressus tristissimos, & fructus acerbissimos experimur. Hinc è nouis euangelicis tot illufores, blasphemii, animales secundum sua desideria ambulantes in impietatibus, sicut propriis notis eos Apostolus quidem vaticinando depinxit. Quapropter sicut falsa & adulterina moneta, bonae & probatae pecuniae nomen ac virtutem amittit: ita verbum vel Euangelion haeretico sensu corruptum, vel aduersus communem ecclesiae sensum & consensum prauè detortum, Dei verbum esse definit, & hominum adeoque daemonum verbum dici haberi que meretur, quod semel quidem in vulgi animos transfusum, quouis est toxico perniciosius. Vana interim & Haeticorum propria est verbi diuini iactatio, ad quod prouocantibus, & in quo solo certamen victoriamque constituentibus iam olim satis superque respondit Tertullianus. Caterum quoniam plus aequo excreuit oratio, & hanc praemontionem prolixiorum fuisse sentio, abrumpam tandem caetera, quae de verbo Dei & corruptelis eius, deque Centuriatoribus ac toto illorum instituto subiicere cogitaram, ac iam ferè mihi conscripseram. Erit alius, ut spero, de his aliquando tractandi locus, cum Christi bonitas fauerit, & occasio se obrulerit oportuna. Precamur interim à Deo Opt. Max. ut ecclesiam suam, qua nihil in terris habet aut charius aut illustrius, sacri verbi sui pabulo sincere pascendam curet, eamque à verbi corruptelis atque corruptoribus vindicet, & beatum hoc semen nobis in agro suo incorruptum, frugiferum & salutare semper esse concedat.

Epist. 50.

Act. 4.

1. Cor. 1.

Lib. de praescript. Haeticorum.

IN LIBRVM

In librum primum de Corruptelis Verbi Dei, Praefatio.

a Marc. 1.
b Luc. 1.
c Mat. 11.
d Lib. 4. aduersus Marcionem.
e Orat. funebri in Athanasium.
f Natali 9. de Felice.
g Catechesi 8. illuminat.
h Scym. 91.

b Luc. 1.

Habent notatores littera sine spiritu.

Haeretici tunc se diuisi quo spiritu ducantur ostendunt.

Longè diuisi si fructus veteris & noui Euangelij praedicati.

Tit. 3.
1. Corint. 2.
2. Corint. 11.

NONIAM visum est nobis, de personis Euangelicis secundum Iesum Christum Dei Filium longè praestantissimis disserere, ut potè quas Christianus orbis praecipuo quodam studio, magnoque consensu iam inde à primis nascens Ecclesiae temporibus semper est veneratus, à Ioanne Baptista admirabili sanè & incomparabili viro libenter ordimur. Nam & Marcus & Lucas historiam Euangelicam aggressuri, primum Ioanni tribuunt locum, & nullus est alius Christi Domini testimonio commendatior qui sit inter natos mulierum hoc vno maior in lucem editus. Eum Tertullianus antecursorem & praeparatorem viarum Domini, vociferatorem in solitudinem, nec non limitem quendam inter vetera & noua constitutum appellauit. Dixit etiam Gregorius Nazianzenus Ioannem veterum & nouorum esse medium, siue uti veritatis interpres, mediatorum. Eundem Paulinus Euangelij sacram ianua, & legis metam. Cyrillus verò Hierosolymitanus inter Prophetas maximum, & noui Testamenti archiducem, qui ambo Testamenta in se quodammodo conglutinat: Chrysológus demum legis & gratiae fibulam, quae diuinitatis summi Sacerdotis sancto patri iungebat in pectore, non inueniunt vocauit. Priusquam vero de hoc altissimi Propheta (sic enim & à patre Zacharia nuncupatur) qui omnibus modis, ut praedixit Gabriel, magnus coram Domino fuit, dicere aggrediamur, non erit equidem praeter institutum, ut opinor, lectorem submonere, quam tractandi rationem in hoc primo libro, qui ad Ioannem Baptistam pertinet, Christo adspirante, sumus obseruaturi.

PRIMUM quoties nouum inchoamus caput, nouam in Euangelio sententiam, quae de Ioanne scripta sit, velut sequentis disputationis argumentum & scopum, nobis proponimus. Indicato autem huiusmodi loco euangelico, ad Magdeburgicos historiarum confarcinatores, qui à tot tantisque Centuriis à se coagmentatis Centuriatorum appellationem adepti sunt, statim nos conuertimus, eorumque sententiam, imò & verba propria subiicimus: his nostra deinde censura succedit. Ea simul excutit & expendit errores alios, qui proposito argumento sunt affines, & à nouitatis studiosis hodie in ecclesiam inuectantur. Neque tamen vel strictim attingimus, vel copiosè pertractamus omnia. Quis enim in confutandis tam multis tot aduersariorum corruptelis & maledictis, quibus infinita illorum scatent volumina, aut modus, aut finis esse possit? Illud nobis sat esse visum est, velut ex amplissimo euangelicae Scripturae campo, flores carpere, eosque iis personis, de quibus praecipue agere instituimus, accommodare, ac simul ostendere, qua fide ac reuerentia nunc Sectarij personas euangelij praecipuas, easdemque sanctissimas tractet. Hinc porro iudicare licebit, quantum istiusmodi scriptores, potissimum vero Magdeburgici, in aliis tum personis tum historiis describendis audeant, sibi que permittant, qui de optimis quidem & in verbo Dei probatissimis hominibus tam male merentur. Igitur varios & graues errores, & non satis antea cognitatos, ut quidem existimamus, in verbo Dei historiaque euangelica corruptelas, pro ingenij quidem nostri mediocritate eruiamus, excutimus, planè que reuicimus, ut non solum deprauata Scripturae loca cognoscantur, verum etiam germano sensui multa illorum restitui possint. Nihil autem ardentius exoptamus, ac opere hoc toto spectamus magis, quam ut Christianae veritatis salutarisque doctrinae fons euangelica historia constet integre, & verbum Dei (manna illud verè caeleste incorruptum) maneat, neque ad omnem tum ferendam, tum fouendam impietatem deprauatorum libidini audaciaeque inferuiat. Nec enim nefarias nequissimi ac versutissimi Satanæ machinationes, pestiferaeque consilia ignoramus, qui suos passim satellites (Paulus falsos fratres, iniquitatis operarios, Satanæque ministros vocat) ad verbum Dei adulterandum excitat ac impellit: atque hinc tot Sectarum alit propagatque in Europa familias, ut earum neque instituta percereri, neque numerus iniri facile possit. Quod ad me attinet, quoniam nullius hominis laudandi, sed sinceræ tantum fidei & doctrinae Orthodoxae vindicandae causa hoc mihi onus imposui, à Domino Iesv veritatis auctore ac vindice supplex precor, ut his qualibuscumque tandem coeptis propitius adesse, nostrosque conatus in sui sancti nominis gloriam, & ad lectorum commodum bene fortunare dignetur.

Tractandi modus in hoc opere obseruandus & ordo.

Praecipue hic agi de verbo Dei vindicando.

IN CHRISTI OPT. MAX. PRAE.

CURSOREM S. IOANNEM BAPTISTAM, CARMEN
PHILIPPI MENZELII, MEDICI D. ET APVD INGOL-
STADIENSES PROFESSORIS, AC. P. L. &c.

VIRTUTI ne priscus bonos, neu gratia constet
Vlla piis hominum capris, operumque labori:
Anxius id toto raudandum pectore captat
Hortator scelerum, Rex lamentabilis Orci.

Ergo Dei ciues Superos quos aurea caelo
Admonit pietas, & casta sobria vita
Temperies, sanctusque rigor, Christo aspice, Christi
Omnia vulnibus sese debere fatentes,
Aeternis sequiturque odiis, rancoreque diris
Ex animis abolere hominum frustra improbus ardet:
Primus in hoc numero, clarum iubar aetheris alti,
Zacharia satius ingreditur cui contigit vni,
Ex omni vatum serie, digito indice coram
Praesentem monstrare Deum. Non sanctior illo
Mortales partu muliebri venit in auras:
AGNVS ut ipse, hominum commissa piacula delens
Morte sua, sacro populus Deus edidit ore.
Qualis ab Eois emergens rosulus vndis
Lucifer ante diem: diuino a Numine missus
Non equidem lux ipse fuit: sed luminis orti
Monstrator, restis que: & inenarrabilis illa
Vox Verbi, fremitu deserta per aera magno
Vsq; sonans, vsque ingeminans placitaeque Tonanti
Rite parare vias, & rectum sternere callem
Edicens. Nondum maturi tempora partus
Expletat gruida tener infans matris in aluo:
Quum plenus veniente Deo (quis crederet?) idem
Virginis ad vocem consanguinitate propinque,
Gestantis iam vtero Diuinumque hominumque satorem,
Exultauit oians: matremque viscera motu
Perculit insolito: Dominumque minister adorans,
Aduentus ea signa dedit Praecursor bevilis.

An vero auspicia hac aliquid vulgare sequatur?
Mirus nempe ortus, atque incunabula mira,
Lettiae multis ingens quae causa fuerit:
Terminus & Vatum, & Moesae clausula Legis,
Exceptit sanctae genus admirabile vitae.
Namque puer, curas plusquam viriles
Ingressus, patrie se procius abstulit urbi,
Sola colens memorum loca, desertoque recessu
Propter aquas, & littoreis sub rupibus alti
Iordanis: donec, Superis volentibus, olli
Tempus erat toto celebrariet Israele.
Hic brenibus somnis instrato dura cubili
Inter saxa iacens, animo sed in aethera raptus,
Luce Deo, noctaque vacans, pro murice & auro,
Circum humeros, circum pellicos horrida lumbos
Villosituncam gestabat terga Cameli.

Victus ei constans epulis mirandus incemptis,
Quem memora ipsa dabant vltro, viridesque locustae,
Syluestrisque casa mellis fauus ilice lectus.
Non dulcem vitis laticem, nec cetera norat,
Quae mulcent hominum genalia pocula mentes.
O fortunata tanto nimis hospite Sylua:
Et silua, & scopuli, & ripa Iordanidis vnda:
Quas habitans sancto toties pede circuit Heros:
Quas late impleuit sanctis clamoribus idem,
Omnia permulcens minimaeque humana locutus.
Iure igitur Solymeque omnis, Iudaeaque tellus,
Et quae cedris eris Libani montibus ortum

Accola Iordanem potat gens, agrimine densa
Cerratim campis huc se effundebat apertis.

Sed quid ad haec adeo ruitis deserta frequentes?
Ecquid arundineam, venti ludibria, cannam
Existis visum, populisnum molle relucens
Purpureo petitur vobis homo comptus amictu?
Queis sani delicia cordi, pretiosaque vestis,
Mollibus hos aulis, intraque palatia regum
Querite. Sin vatis vos autem cura videndi
Fors tenet: En vates, & vate insignior hic est,
Visida cui virtus, cui spiritus acer Helia
Mentem agitat, caeli cumulans praecordia blandis
Ignibus: En ardens illustri luce lucerna.

Poeniteat scelerum (geminatis vocibus ille
Exclamat) nunc in melius se quisque referte
Conuersis animis, nunc ima ex corde piandum
Crimina terra. Salus caelo demissa propinquat.

Hec vates, multa increpitans, multumque minatus,
Qui facit contraria: Simul & de flumine vno
Accurans ripae, ac submissis poplite fidens,
Hauribat purum laticem, dextraeque rigabat
Rite cana longo venientes agrimine turbas,

Quid loquar, ut vatis seruator, & arbiter orbis,
Alma DEI soboles, almus DEVS ipse, caduco
Sese corpore agens, hunc sit dignatus ad amem
Ferre gradum: vatisque sui nihil indigus vltro
Excipere infusas humeris è gurgite lymphas?
Quamquam ille abnueret tanto se mouere dignum
Incusans: humilisque altum fugitaret honorem,
Qui nec ad ima pedum tegumenta, & vincula eidem
Discingenda, locum sibi iam ipse reliquerat ante.

Ecce autem patuit caeli detecta repente
Immensa domus interior plenisima luce:
Tum rutilans late, & rosea circumdatus aethra
SPIRITVS ille DEI, niueae quem forma columbae
Claudebat, liquido sublimis in aere pendens,
Insedit tacitum, tacito sub Numine, Numer:
Et tonit grandis vox sparsa fragore per auras:
Filius hic mihi dilectus, mea magna voluptas.
Talibus at visis, haecque argumenta secutus
ZACHARIDES, secum ambigua quod mente putarat.
Nil dubius verbis iam proclamare disertis,
Hunc populis, hunc esse DEVM testatur, & AGNVM,
Impia iustrantem scelerati crimina mundi.

Atque pererrato veluti qui littora Ponto,
Post longas mille ambages, variumque laborem,
Iam propiora videt, remis iter omnibus vget,
Quod superest, portuque aspirat anhelus amico:
Sic ille, ut licuit praesentia Numinis ora
Aspicere exoptata diu, cor amque tuendo
Mirari, sibi met stimulis magis acerbis instans,
Inuast reliquum, qui ducit ad aethera, callem.

Nec cessavit enim praeccepta salubria vitae,
Exemplo, dictisque potens, in vulgus apertum
Spargere quid facerent, qui vestigia captant
Publica: laudati qua partes militis essent:
Quod munus populi: patrum quos curia mores
Pospiceret: assiduus pacis, veniaque petenda
A Superis monitor: scelerumque immantibus ausis
Asper, inextinctae minitans incendia flamma:

Donec

Donec sacrilegi reprebensa libido Tyranni
Incesta illa, & perfida, hu scelerator omni
Pyram: sus seruata fides, nil tale merenti,
Attulit exitium, post vincula dura, cruentum.
Hic vite cursus fuit, atque hoc meta laborum
Fatidico Heroi: sanctam se detulit ille
Ad sanctos animam truncato sumere manes.

At pater ignipotens, tenebrarum, & noctis opacae
Lucifugus princeps, rigidi capitalis honesti
Idem hostis, semper cui magnopere obstitit ingens
Gloria calicolum praestantibus incluta factus,
(Nam turpi luxu & per dedecus omne nefasque
Imperium tantum ille suum stabiluit, & auget
Nunc etiam) tantos an summi vatis honores
Aequo animo tulit: neque dum conueller tentet?
Nec rebus metatque suis, regnaque labanti?
Si mortale genus tali dnce, talia sectans
Aspicia, angusta penetravit limina portae,
Ad caelum quo pandit iter? si libera colla,
Et mollem genium felicia sub iuga Christi
Miserit: atque ideo tam vna exempla sequendo
Non sola credat se credulitate beari?

Haecenus ille quidem nil non fraudumque dolique
Pectore secundo promisit: nihil artis in ausum,
Versutus fingenti opifex veterator omisit:
Ut minus agniferi claret gloria Diui.
Exunius etenim crudis, birroque Cameli
Tergore detracto, simulans tibi, maxime Vatum,
Aspigit mollem tunicam, quae flamine laui,

Et picturatas texta interluceat vndis.
Syluestres etiam, tu a ferula mira, locustas
Inuidit: ellatum facit hoc sub nomine mensis,
Nescio quem sapidum, vicino a flumine, cancrum.
Nec credi deserta velit, quibus abditus olim
Vitasti humana metuens contagia culpa:
Sed potius nemus umbriferum, salusque videntis,
Et collem patrii propè dulcia limina lecti.

O bene compositos astuloscit Satanae
Commenta hoc, quibus antiquas accidere laudes
Herois, vitaeque exempla per aspera ductae,
Vna eademque opera, summo conamine tendit:

Haud tamen effectum dabit hoc labor improbus illi:
Nec pia satiascent, & qui promissus ab alto est
Spiritus vniuerso pro vniuersis omnia rebus
Imponant: & vis omni Ad amantia veri,
Seculorum longo conseruata ordine, demum
Fracta dolis, vanaque hodie nonitate fatiscit.

Tuque idea (nam te digna est eacura: potesque)
Sancte Senex, Diuum semper cui gloria cordi,
Et defensus bonus, & auita Numinis aere.
Huc ades: haec Lemurum portenta, haec discite spectra
Ore sacro: infernae noctem caliginis atram
Differ, & aethereis priscorum lumine Patrum
Vince potens. Miseras artes, dirique Satanae
Os mendax, quo non superum solet iniudus vili
Parcere, cognoscat te iam nunc indice tandem
Mortales: monitumque debinc meliora sequantur.

EPIGRAMMA AD

LECTOREM.

Quo maior nullus, quo non praestantior alter.
Cui neque prisc a parem saecula tulere virum:
Et quem veridico laudauit christus ab ore,
Suppositus sacrum cui Deus ipse caput,
Hunc violare tamen linguis petulantibus audent;
Qui solam toties occinere fidem.
Verum his egregia pietate Canisius obstat,
Bellipotentem gerens praelia sancta manu.
Ergo ut praestigias, fraudes, mendacia nostris,
Vtque hamum fugias, quem regit esca nocens.
Haec veneranda pio meditator scripta labore,
Atque salutarem volue, reuolue librum.

LIBRI PRIMI

LIBRI PRIMI
DE VENERANDO CHRISTI
Præcurfore Ioanne Baptista.

CAPUT PRIMVM.

Exultauit infans in vtero eius: & repleta est Spiritu sancto Elizabeth. *Luca 1.*
Puer autem crescebat, & confortabatur spiritu. *Ibidem.*

MAGDEBURGENSES.

QUIBUS verbis velut punctis, Euangelista indicat, Ioannem in primis amicus fideliter in sacra doctrina imbutum, & feliciter in ea progressum esse, ita ut egregium pietatis specimen de se præberet. Et postea: Verisimile est, Ioannem in bonorum virorum scholis literarum semina percepisse. Cent. 1. lib. 1. cap. 10. col. 337. Tum alibi: Baptista in schola domestica sancti simonum parentum, nupte Zachariæ & Elizabethæ, magna sedulitate institutus est. Deinde haud dubitè alios quoque pios ac doctos viros audiuit.

CENSURA.

Solus Lucas in
Ioannis & Christi
pueritia describit
cap. 1. & 2.

PAVCIS perstringit Lucas, alij vero Euangelistæ ne attingunt quidem, Ioannis pueritiam, quemadmodum & Christi Saluatoris infantia non adeo copiose descripta est. Ac proposita quidem Luca sententia satis indicat, in Ioanne puero sapientiam, virtutem, omnemque gratiam spirituales, quam inde ab vtero matris acceperat, paulatim creuisse, neque solû corporis robore, verum etiam animi ornamentis ac dotibus paulatim illum auctiorem ac illustriorem euasisse, ut in dies magis ac magis in eo clucescerent diuini spiritus dona, quæ Christi præcurfore tantopere ab Angelo iam antè laudatū decebant. Quo minus admirari conuenit, quod Ioannes in illa etiam molli, ac alioqui lubrica ætate, suos haud dubitè superarit æquales, neque cum aliis paria fecerit, non puer modo, verum etiam adolescens. Hæc nos obiter annotamus ad Luca sententiam explanandam, vt que totus locus de Ioannis pueri studiis & educatione rectius intelligi queat. Cæterum quid hæc aduersarij sentiant, superiora illorum verba non obscure declarant, in quibus hoc potissimum reprehendere cogimur, quod nimium secundum carnem & iudicent & loquantur, dum vulgarem duntaxat educationem Ioanni attribuunt, nec aliam eius rationem haberi volunt, atque aliorum ferè studiosorum, quos quotidie à suis parentibus & pedagogis ad literarum studia morumque disciplinam lenim prouchi & informari certumimus. Nec enim desunt præclara scripturæ testimonia, quæ teneram illam Ioannis ætatem apprimè commendent, eique singularem indicent prerogatiuam, & occasionem nobis omnino præbeant hac de resublimius aliquid cogitandi. Etenim nõ à parentibus solû & vicinis, sed multo magis etiã ab aliis longius distitis, vox illa celebrata est: Quis putas, vel sicut nonnulli codices legunt: Quid putas iste puer erit? vt pote qui necdum natus, tãtam sui admirationem vulgo concitaret, vt stupor omnium occuparet animos, certamque iniiceret spem & expectationem commoueret rerum maximarum, quas per illud Deus aliquando euidenter operaretur. Neque vero illos ista fecellit opinio, vel diuiniatio potius, quoniam Lucas adiungit, Manus Domini erat cum illo, in imbecilla etiã æta-

te præfens & efficax, & totius quidem vitæ curriculum Deum sibi valde fauorem atque munificum sensit; nec solum postquam in hanc lucem est editus, sed etiam cum in matris vtero gestaretur, se admirabilem præbuit mortalibus.

TRIBVNTVR & Elia Thesbita puero miracula, sed quæ Ioannes alter Elias, quatuordecim annis puer, facile superat. Elia pater Sobacha vidit filium ab angelis albicantibus saluari, & igne tanquam facili inuolui, flammæque ignis, velut cibo; sustentari. Quod portetum cum patrem animo dubium & admirandum teneret, profectus est statim Hierosolymam, & ad sacerdotes visa retulit. Cui respondit oraculum, fore vt puer in luce habitaret, & quæ diceret, pòdus atque auroritatem haberent, quodque in gladio & igne Israël esset iudicaturus, quemadmodum Epiphanius & Dorotheus literis prodiderunt. Confert hunc puerum quoque Bernardus cum alio etiã verè admirando puero Hieremia, sed Ioannem meritò anteposit. Ille quidem in vtero matris sanctificatus, inquit: hic Spiritu sancto repletus fuisse cognoscitur. Id quod verbis etiam Athanasij, quæ in synodo Chalcedonensi recitantur, potest comprobari. Ioannem longè gloriofior virtus impleuit (sic enim pergit dicere Bernardus) qui & sanctificatus est à peccato, & ita dominante Spiritu superflans; vt & purgatus exeat & repletus. Verè magnus coram Domino, quæ Angelus nuntiat, sanctificat Deus, Spiritus replet, vita comendat. Fuit & Hieremias puer consecratus in Prophetam, sed hic in plurimam Prophetam, & licet ille populo futura prædiceret, non tamen conuersationis humanæ declinavit aspectus. Ioannes autè gratis supergressus infantiam, & nobilioris generis generositate oblitus, soli vacat diuinitati. Ex quibus illud demum est consequens, ob admirabilem & nunquam fatis prædicatam Ioannis infantiam, haud sine graui ratione factum esse, vt quod sanctis aliis tribui non solet, dies eius natalitius solenni ritu, magnæque religione tot ab hinc seculis ab Ecclesia quotannis celebretur. Qua de re non solum Bernardus, sed etiam Chrysostomus, Augustinus, Maximus, & Beda disertè concionantur.

CERTÈ nisi præpotentis gratiæ prerogatiuis illum ornasset, aliisque prætulisset Deus, non angelico promissus & commendatus oraculo, non singulari miraculo conceptus, non ex effectis pa-

Ioannis & Elia collatio in pueritia.

In vitiis prophetarum.
In synopsi.
Sermo de excell. Ioan. Baptistæ.
In orat. contra Ariam.
nos.

Luca 1.

De factis Ioannis natalitiis.

In homilias et serm. de natalitiis Baptistæ.
In signa dona Ioannis Baptistæ pueri.

Quæ Ioannis pueritiam commendat.

Luca 1.

Luca 1.

Lucia 1.

Hierem. 1. a Ambrosio. Serm. 63. de S. Ioanne. Hieron. in Luc. Hierem.

Ioanes in materno vtero purgatus la-be originali.

Ioan. 5. Psal. 137. b Contra Iudeos. c In Euang. Ioan. lib. 1. cap. 7. Luc. 1.

Ioannes puer duce spiritu quanta gesserit.

Lucia 1.

rentibus procreatus, non ad sanctissimū amplissimūque munus designatus, neque inde à parētis alio sanctificatus, imo etiam Spiritu sancto repletus, in sacro Euangelio prædicaretur. Adeo puer nullus post hominū memoriā (vnum si Christū excipiamus) pluribus ac veterioribus diuine gratiæ præfidiis instructus & cumulatus fuit, qui Ioannē vnquam aut superare potuerit, aut æquare. Pleno cornu (vt dicitur) hausit Dei Spiritū nondū natus, hoc præceptore, hoc duce didicit, agnouit, monstrauit Melsia: illius aduentum, à quo præ cæteris inde ab initio præcursor electus, amatus & honoratus fuit maximè. Quod Hieremiæ Prophetæ à summo Deo dicitur, in Ioanem quoque nostrum rectè competit, sicut graues docent aures, & res ipsa cōprobat: Priusquam te formarem in vtero, noui te, inquit, & antequā exires de vulua, sanctificauit te, & Prophetā in gentibus dedi te. Tam charum hūc puerum habuit Deus, vt adhuc intra vteri materni viscera hærentem, per filium suū Opt. Max. cum primum Verbum caro factum esset, eiusque matrem, sacrosanctā inuenerit, & à sædo crimine, quod inde à suis parentibus contrahunt omnes, sine Sacramento purgatum mirabiliter sanctificauit, eūque velut electum iam & purum organum, pluribus etiam ac illustrioribus muneribus cumularit atque amplificauit, quàm quisquam cogitatio assequi facile possit. Sic enim tyronem hunc præclare instructum, & ad munus amplissimum rite præparatum militem accedere oportebat, qui lucernam ardētē & lucentem, vt eum Christus appellat, tum Iudæis, tum gentibus erat exhibiturus. Vnde illud etiam Propheticum, Parauit lucernā Christo meo; de illo Tertullianus & Cyrillus dictum esse interpretantur. Et agnouit statim Ioannes quamuis infans, acceptum hoc ingens Dei beneficiū, qui primum suæ confessionis & specimē grati animi significationē editurus priusquam seipsum quidem sentiret, in vtero materno exilit gestitque lætitia, vt nouus Propheta, quod voce nondum poterat, gaudiis profiteatur, nouique redemptoris aduentum hoc qualicūque salutationis officio cohonestet. An verò ille Spiritus, qui sanctum priusquam natum infantē imbuuit, & illa cælesti ac diuina luce collustrauit, puerum porrò destituit? Minimè verò: quin miraculum addens miraculo, id illi quamuis nobili & delicato suggestit & persuasit, quod nullus magister suum discipulū facile docuisset vnquam, vt puer nempè domum paternā cum abditissima solitudine, amicorum colloquia cum summo silentio, vestitum etiā victumque commodum cum austeritate vitæ maxima commutaret. Quid igitur piis & doctis magistris egeret, qui solo spiritu contentus, tam multa & diuina infantulus cognouit, puer verò præstitit, vt ne partem quidem eorum adulescētē alij, quantum bene & præclare instituti, vel summa cōtentione longissimòque studio assequi potuissent videatur: Ad hunc sensum rectissime Lucas, Puer, inquit, crescebat & confortabatur spiritu: quo sine profectō nec vitā in tenella ætate tam admirabili modo institueret, neque ad tam singularem & diuinam illam sapiētiam primus Euangelij regniq; cælestis præco perueniret. Magnus ille coram Domino inde ab ætate prima esse

debut, quæadmodū Angelus patri eius vaticinabatur: magnus videlicet fide, cōfessione, doctrina, sapiētia, iustitia, continētia, abstinētia, fortitudine, cōstantia, qui non tantū vt Elizabeth in spiritu, verū etiā in virtute Eliæ summi & admiradi Prophetæ ante Christū præcessit, vt Orig. annotauit. Quis igitur, si è scripturis iudicet, remq; ipsam accuratè perpēdat, huic lætissimo puero nō plus largiatur, quàm à nouatoribus cōcessum est: Quis autem Bernardi sententiā non laudet atque cōprobet, quæ ille disertè pronunciat: Ioannem nō prædicatio, sed inspiratio docuit, quem repleuit spiritus in vtero matris suæ, vt iā Christi sentiret aduentū, qui nec dū sentire poterat vel seipsum? Atque iterum: Ioannes, inquit, in spiritu tāquam Angelus eruditur. Hoc est nimirum, quod etiam ante Bernardum Chrysostrōmus & sentit, & scripsit, Ioannes cū omnibus, quæ sub sensum cadunt sese exuisset, aliis magistris non indiguit, sed cælitus eruditus est. Sed & idem Chrysostrōmus docet, Ioanem dum in matris adhuc vtero existeret, diuini introitus sciētiam matri donasse, & maternū os in confessionis verbo aperuisse, vt cuius non videbat personā, cognosceret illa dignitatē. Tum affirmat Ambrosius, Ioannē, qui primum gratiā senserit, cum repletus esset spiritu sancto, matrē deinde suam replessē, & cum octo dies natus esset patrem alloquentem intellexisse, sicut & Mariæ salutationem necdum natus audierit. Habebat intelligendū sensum, inquit, qui occultandi habebat affectum. Quin & Origene teste, Ioannes participem fecit matrē illius gratiæ Prophetiæ quam prior acceperat. Sancta erat B. Ioannis anima, adhuc in matris vtero clausa, vt idē affirmat, venturaque in mundū quasi per experientia sensum sciebat, quæ Israel ignorabat. Ex Luca nouimus de Zachariæ silentio, quod, velut multā incredulo illi Angelus imposuit, sed hoc patris silentium eiusq; victam linguam Ioannes in lucē editus soluit, vt author est Nazianzenus. Quod miraculū in Ioanne quoque commendat Ambrosius. Videte, inquit, S. Ioannis Baptistæ meritum, vocē patri reddidit, sacerdoti eloquentiam reparauit. Videte, inquam, meritum, os quod Angelus alligauerat, Ioanēs absoluit, quod Gabriel obstruxerat, paruul⁹ referauit. Quocirca nō temerè canit Ecclesia, quidā autorem esse Hilariū suspicantur: Ille promissi dubius superui Perdidit promptæ modulō loquelæ: Sed reformasti genitus peremptæ Organa vocis.

Quid? quod Antonius magnus predicatur, scripturas diuinas absque vlla literarū scientia nō memoriter tantū tenuisse, sed & sapienter intellexisse? Qua de re præter Athanasium meminit etiam Augustinus. Et fatetur Bernardus, quicquid in sacris literis perceperat, id se potissimum in syluis & agris meditando orandōque consequutū esse, & in hoc nullos aliquando magistros nisi quercus & fagos, sibi contigisse. Quod igitur his multisque aliis præstatis viris (de apostolis interim taceo, quibus die sacro Pētecostes linguarū donum diuinitus fuit infusum) sæpe concessum est, vt post diuini Spiritus afflatum subito θεοδιδασκατο; efficerentur, nō est sanè, cur id vni Ioanni

Ioannes magnus coram Domino. d. 4. Reg. 17. Eccl. 48. Tract. 3. in 17. Math.

Patrum testimonia de pueritia Ioannis. Ioannem non prædicatio, sed inspiratio docuit. Serm. in nativitate Ioan. Baptistæ.

In Ioannem humil. 12.

Opere imper. in Mag. the. hom. 3.

De file lib. 4. cap. 4. in Lucam lib. 2. cap. 1.

Hom. 7. in Lucam.

Lucia 1. m. De reconu. lia. monach. et orat. 1. de pace. Serm. 64.

Ioannis Prophetica gratia in patres redundauit.

Exempla quo rundam, qui Deum tantum habuere doctorem.

In vita D. Antonij. o Lib. 1. de doctrina Christiana. p. Alanus in vita Bernardi.

Afor. 2.

Ioannes puer sciens nutus & impatiens dux.

Lib. 1. Dia-log. r. 1.

Eulogia veteri Ioan. puero tributa. Sermo. 1. de Ioanne Baptistæ.

Ingens Ioannis etiam parvuli sanctitas.

Serm. 1. in natiuitate Ioannis Baptistæ. Quomodo Ioannes puer alios aequalis superet.

Sermo. 88. Ioannis pueri prerogatiua.

Serm. 91.

Ioannes puer sciens nutus & impatiens dux.

Ioanni, omnium quidē sanctissimo probatissimoq; Christi amico adimamus; qui non humanus, sed vt par erat, diuinitus didicit, quæ summum Prophetam & plusquam Prophetam, de Melsia, de Deo diuinitus rebus, nō scire modo, sed etiam admirabili ratione palā proferre, ac plurimis enūtiare oportebat. Rectè igitur & præclare magnus tradidit Gregorius, nonnullos esse, qui ita per magistrū Spiritus intrinsecus doceatur, vt et si eis exterius humani magisterij disciplina desit, tamē magistri intimi cetera nō desit. Sic quippe inquit, etiam Ioannes Baptista magistrū habuisse non legitur: neq; ipsa veritas, quæ corporali presentia Apostolos docuit, eum corporaliter inter discipulos aggregauit: sed quem intrinsecus docebat, extrinsecus quasi in sua libertate reliquerat. Sic Moyses in eremo edoctus, mātatum ab Angelō didicit quod per hominē nō cognouit. Sed hæc, vt prædiximus, infirmis veneranda sunt, non imitanda.]

Atque huc pertinent, quæ Ioanni puero laudes verè ac euangelicè à Patribus tribuuntur. Ab Eusebio Emisseno ita scribitur: Felix qui venturus in huius mundi labores, prius gratiam suscipere quàm vitam, prius gratiam meruit habere quàm lucem. Quid mirum, si in eo culpa aditum non inuenit, cuius animam sibi Deus in ipsis exordiis occupauit? Magnum est Spiritū sancto illustrari; sed multo est maius impleri. Et idē sicut vas plenum balsamo, admixtionem liquoris expuit & penitus excludit: ita in eū nil secularis macula introire poterat, in quo sanctificationis plenitudo regnabat.]

Maximus verò sic illum prædicat; vt omnibus pueris qui vel nati sunt vel nascuntur, facile attonat. Verè hic omnium beatissimus paruulorum, qui intra viscera adhuc materna conclusus, adesse Saluatorem mundi, quia necdum sermone poterat, Prophetico gaudio reuelauit. Nullus ignorat, omnem paruulum materno ab vtero prodeuntē, inter ipsa lucis exordia mœstis conterepe vagitibus. Solus Baptista Dominus ni vltra legem nascentium, natiuitatem suam lætitiæ exultatione præuenit. Celebrat hunc quoque, puerum Chrysologus, & copiosè quidem ac eleganter in hunc modū: Beatus Ioannes, qui antè Dei spiritū intonaret, quàm hominis vagiret in steru: beatus, qui antè diuina possidere meruit, quàm fortiretur humana: beatus, qui antè meruit cælum scire quàm terram: beatus, qui antequàm videret presentia, futura meruit nuntiare: beatus, qui antè Deum capere potuit, quàm suo ipse caperetur à corpore: beatus & singulariter est beatus, qui antequàm saperet querere, meritum conquisiuit: beatus, qui non peruenit ad gratiam per laborem, sed ad labores ipsius gratiæ dignatione descendit. Ac rursus alibi, Videtis, quæadmodum Ioannes antè peruenit ad cælū quàm tanget terrā, ante accepit diuinū spiritum, quàm haberet humanum, antè suscepit diuina muna, quàm corporis membra, antè cepit viuere Deo, quàm sibi. Sexto mense, suæ matris exultat in vtero, & in vterum Virginis venisse nuntiat Christum, Feruens nuntius, qui antè

gestiuit nuntiare, quàm viuere, impatiens dux, qui antequàm perueniret ad corpus, peruenit ad regem, antè rapuit arma, quàm membra, antè aciem petiit, quàm lucem, & vt vinceret mundum, vicit antè naturam. Sed & Origenes ad huius pueri commedationem multa notauit, quæ instar miraculi possunt æstimari, vt quod admirandum in modum & conceptus, & natus sit, quod in vtero matris conclusus, Christum præsentem agnoscat, quod sciens ac prudens exulter in gaudio, quod genitus quamuis infans, patrem sibi loquentem & vaticinantem intelligat, quod statim vt natus est, ad eremum transeat, & vitam illic instituat asperissimam. Inter cætera verò sic loquitur: Si adhuc in ventre matris conclusus audit Iesum, & audiens exiliit atq; lætatus est, quare non credas, eum iam genitū, prophetiā patris audire atque intelligere potuisse, cū ei diceret, Et tu puer Propheta altissimi vocaberis, antecedes enim corā Domino parare vias eius? Ideo reor Zachariam festinasse, vt loqueretur ad paruulū, quia sciebat eū post paululū in eremo moraturū, nec se eius posse presentiam habere. Puer enim erat in desertis vsque in diem ostensionis suæ ad Israel.]

Quæ Patrum testimonia vt vero sunt cōsentanea, sic Euangelicis etiā literis probè respondent, planèque conuincunt, consistere non posse sententiā Magdeburgicorum; qui de Ioannis pueritia nouum, inuolens ac indignum etiam narrationis institutum genus, suæ vt potius libidini inferuiant, quàm rationē habeant sinceræ veritatis. Nemo vnquam doctrinā existimatione floruit, qui de Ioannis Baptistæ schola, educatione, literis, studiis atque præceptoribus eadem cum illis aut senserit, aut scripserit. Quinetiam illi absurdiora proferunt, cum indicant à vero alienum non videri, Ioannem in defuncti parentis, quem sacerdotem fuisse constat, successisse locum, & in illa eius functione, summa cum laude vixisse. Quid autem est hoc aliud quæso, quàm Ioannem tantum nō hypodidascalum, pedagogum, sacerdotē & doctorem Mosaicum facere, eumque vel inuitū tandem, quē in deserto suam & pueritiam & adulescentiam consumpsisse mox docebimus, in ciuitatem, templum & scholas Iudæorū inducere, ac prorū pertrahere velle: Quis porrò nō videt, quàm fallacibus coniecturis, inanibusque cōmentis ad hæc excogitanda ducantur, quàmque ea nec scripturæ quadrent, nec Patrū suffragiis, neque rationum pondere nitantur, aut fulciri possint? Audax fingendi genus, & quod nec bonis Theologis, neque fidis historiographis conuenit, & iis magistris indignum, qui sinceritatis Euangelicæ fidos tum doctores, tum interpretes se publicè audent profiteri. Multo illi rectius de Ioanne mererentur, si Euangelicis contenti sententiis, cum alioquin soli verbo Dei videri velint inniti, ab his ascitiis coloribus, & in decoris viri probatissimi cōmendationibus in vniuersum abstinerent.

Ac eodem planè modo responsum volumus Georgio Emilio, qui suas etiam de Ioannis pueritia coniecturas prodidit, verum nihilo

In Lucis hom. 10. Ioannis pueritia malis miraculis diuinitus commendata.

Luc. 12.

De Ioannis educatione ceteri ueritate incepta scribere. Centur. 1. lib. 1. col. 356.

In explicit. Euang. circa diem 5. Ioan. Baptistæ. Georgij Acemilij sententia de pueritia & adulescentia Ioannis Baptistæ.

prudenter atque solidius, quam nostri faciunt. Centuriatores. Non dubium est, inquit, patrem Zachariam filio doctrinam leges & religionem patriam ac promissiones de venturo Messia sedulo tradidisse, ut eum instrueret ad officium, cui destinatus erat. Fuit etiam Ioannes in pueritia & adolescentia subditus imperio parentum, & officia domestica diligenter exequutus est, honore & obedientia vera parentes prosequens: & hac omnia non tam natura bonitate, quam infans Spiritus sancti fecit, qui a teneris annis illum, ut vas Dei singulare & electum organum, virtute sua replevit & gubernavit. Tandem ubi tempus inchoandi officij, ad quod a Deo destinatus erat, appropinquavit, vocationi diuine, & Spiritu sancto divi obsequens, parentes & urbem reliquit, ac in desertum prope Iordanem concessit: ubi vestitu & cibo simplici, qualem suppeditabat locus ipse, contentus aliquandiu vitam egit, & se pia meditatione preparavit ad inchoandam predicationem. Vbi non inuiti largimur Emilio, quod scribit, Ioannem, ut vas Dei singulare & electum organum, iam inde a primis annis non modo virtute Spiritus sancti repletum, sed etiam illo duce gubernatum esse, ac propterea ut vocationi diuinae faceret satis, parentes & urbem reliquit, ac in desertum etiam concessit. Illud verò minime concedimus, quod sine scripturæ, sine Patrum testimonio idem affirmat, Ioannem a parente Zacharia doctrinam legis, religionem patriam & alia didicisse, suamque pueritiam & adolescentiam sub parentum imperio traduxisse, & in domesticis nescio quibus officiis diligenter esse versatum, ac demum sic annos penè triginta, hoc est, ad tēpus vsque publicæ prædicationis, vitam vnā cum parentibus cōmunem atque familiarem peregrasse. Credant qui velint, hisce fictis narrationibus, & alia plura id genus Ioanni, si libet, assingant, quæ nihil aut parum præclari, de tanti viri pueritia & adolescentia, eiusque domestica educatione cōtineant. Sapientes autem, iuxta fidem Euāgelij Patrūque traditionem longè aliter, multoque sublimius, ut monimus, de re tota sentiendū esse proculdubio favebunt.

VERVM hoc loco mihi non est prætereundus error, quē Ioannis infantia plerisque aliis nouatoribus parit, cum non satis assequuntur, quod sit illud, quod sancta eius mater gratioso Deiparæ aduentu exhilarata, de hoc suo infante ita dixit, Ecce ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit infans in gaudio in vtero meo. Vbi operæpretiū sit animaduertere, inter alia quæ multa & mirifica de hoc infante celebrantur, duo in Euāgelio præclara commemorari, alterum, quod præter communem legem in matris vtero, non sine singulari quadam & affluentia Dei gratia, fuerit sanctificatus, nimirum ut non solum ab originis vitio, quod a primis parentibus nobiscum communicatur, purus & immunis esset, verum etiam eximia sanctitatis & confirmatæ gratiæ dono gauderet, alterum, quod in huius rarissimæ sanctificationis testimoniū, vbi primum Mariæ vox insonuit, in materno vtero ille salierit, & lætus exultarit. Quod vtrumque opus non profectò

Duo præcipua in Ioāne puero admittenda dona.

Luce 1.

Duo præcipua in Ioāne puero admittenda dona.

naturæ, sed DEO diuinæque virtuti ascribendū est, & iustam nobis præbet admirationē duplicis miraculi, quod propterea multis etiam laudibus vehunt Patres, quodque non solum præstantē Ioannis pueri dignitatem, sed etiam veteri Melsiæ salutarem & efficacem aduentū comprobant & illustrant. Cum enim originale peccatum quod a primis parentibus in totam generis huius successione defluxit, omni tēpore ali- quibus remediis oportuerit expiari, sicuti Cyprianus affirmat. Cumque omnes in iniquitatibus concepti sint, neminē vnquam mortalium, ut rectè dixit Bernardus, intra materna viscera sanctificatū legimus, præter Hieremiā & Ioannem Baptistā. Idēque probat, Hieremiæ sanctificationē, qui tantum a peccato fuerit emundatus, minorem quàm in Ioanne propterea extitisse, quod hic non solum purgatus, sed & Spiritu sancto repletus fuisse scribatur. Deinde a seculo non auditum esse testatur, quod quis exultauerit in vtero matris, cum hic in gaudio exultasse legatur, Felix, inquit, Elizabeth, ad quam properat mater Saluatoris, quā salutaribus obsequiis cælōrum imperatrix impertitur. Sed puer multo felicitior, qui salutis maiestatem agnoscens, intra viscerum tenebrosa volumina, gaudio gaudet, quia vim tam beatæ saluationis attendit.] Et pauld post, Quid mirum, si miratur puer & exultat a tactu tam proximæ diuinitatis & affatu?]

NUNC AD nouatores redeo, qui ex hoc Ioannis exultantis exēplo colligunt & probant, idem reliquis infantibus vsū venire, ut nescio quos, cælestes fidei motus & actus, sicut Ioānes, & ipsi sentiant, & necdum nati, vel quo tempore baptizantur in Ecclesia, vsū rationis vtantur atque credant. Quare Bullingerus in hūc Euāgelij locum ita scribit, *Discimus ex his, optime sperare de infantibus, in suis matris vteri septis, quod videlicet Deo curæ sint, adeoque Dei sint. Discimus, infantulos suos habere motus Spiritus sancti nobis incognitos.* Atque huc pertinet planè, quod plerique * Caluiniani suum dogma, de infantium in matris vtero sanctificatione, Ioannis exemplo confirmant, quandoquidē in peccato ille conceptus & natus, in matris autem vtero purificatus, adeoque ingenti diuini spiritus vi & gratia cumulatus fuerit. Verum ut rectè isti ac legitime censent, Ioannem ex conceptu impurum, & communi mortalium maledictō subiectū esse, sic inscite prorsus & falso in peccato natū eundem affirmant, qui antequam nasceretur, in matris vtero nō modò peccati remissionem, sed & sanctificationē secundum Angeli promissionem fuit assecutus. Quod autem hinc nouum ac pene inauditū dogma extruunt & muniunt, quàm sit ea firma solidaque structura, pauld post discipiemus. Neque solum quos dixi, Bullingerus & ministri plerique Caluiniani, verum etiam b Zuinglius & c Bucerus cōtendunt, Christianorum liberos in matrū vteris esse sanctos, vtpote promissionis & gratiæ filios, qui propterea etiā sine baptismo sola Dei promissione Abraham facta, vel eiusdē prædestinatione nō modò sanctificationem, sed & salutē æternam consequantur.

Sermo. de. rione circūc.

Serm. de excellen. & sanct. Ioan. Baptista.

An infantes reliqui Ioanni puero in matris vtero exæquerent nouatorū sententia.

In 1. cap. Luce.

* Metaphes ministri in suo centone Gallicæ scripto. Et Beza dial. 2. de re Sacrament.

a In 10. cap. Act. b Cetera Balzafarem, & in Elencho cetera Anabap. & in c. 7. epist. 1. ad Cor.

quantur. Negat igitur * Petrus Martyr, perire infantulos Christianorum, si absque Baptismo ex hac vita decedant, & quoniam in Dei sunt fœdere, sanctos esse, & ad Christi eiusque Ecclesiam eos pertinere contēdit. Qua in re suum sequitur præceptorem a Caluinum ille Pseudomartyr, simulque huius erroris principi Zuin- glio patrocinatur, imò & Vincētio cuidam ab Augustino confutato, adeoque Pelagio hæresiarchæ iam olim damnato suffragatur, cum & illi Baptismum infantibus non esse necessariū existimauerint. Quid autē hi laborant, aut quid moliantur aliud, nisi quod infanti Ioanni nondum edito, & tamen sanctificato, alios infantes omnes exæquare conantur?

BEVITER autem his respōdemus, & verbo Dei, & Patrū testimoniis luculenter astrui, ex mortalibus omnibus neminem in hac vita sanctificari, nisi peccatum originis, quod ex primo parente contractum, & in omnes posteros deriuatum, eisdem iræ filios ab ipso conceptū facit, primum remittatur, non remitti autē siue adulto, siue paruulo, nisi fidei Sacramento, sine hoc enim nullum in Abraham fœdere contineri, nec in Dei gratiam recipi, vel Christi Ecclesiæque membrum effici posse. Stat enim firma Dei lex & sententia, Malculus cuius præputij caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit. Cur verò Abraham conceptum est, inquit Augustinus, ut omnem deinceps infantem masculum octauo die circumcideret, qui nondum poterat corde credere, ut ei deputaretur ad iustitiā, nisi quia & IESVM per seipsum Sacramētum multum valebat?] Iam verò quamvis legē veterem abrogarit Christus, tamen ut originali peccato certum & efficacis suppeteret remedium in Ecclesia, duræ circumcissioni, molle sanctūque laucrum subrogauit, ac nouum baptizandi legem, a qua nullus exciperetur, seuerè tradidit. Nisi quis, inquit, renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei, id est, nō erit sanctus, vti Tertullianus interpretatur. Ut ergo Iudæi, licet ex piis procreati parentibus, nisi circumciderentur, in Abraham fœdere non censebantur, nec in eius semine tanquam promissionis filij benedicerentur, imò verò virtute gratiæ destituti, a vera etiam Ecclesia excluderentur, & rei crāt mortis æternæ, quod Augustinus persæpe comprobat, sic & Christianorū liberi a Christi regno arcētur, diuinæque gratiæ & omnis sanctimonix simulque salutis manent expertes, quamdiu illo fidei Sacramento, quod verè salutis est ostium, non expiantur. In quē sensum Ambrosius perspicue dixit, Neque credi fas est infantem, qui generationis non sunt adepti Sacramentum, ad vllū beatorū pertinere confortium.] Et Augustini euidens dictū extat: De ouibus Christi, quibus dat vitam æternam, esse non incipiunt paruuli, nisi per Baptismum: profectò si hoc non accipiunt, peribunt: vitam enim æternam, quam suis dat ouibus, non habebunt.] Sed & Concilium Carthaginense illos ferit anathemate, quicumque paruulos per Baptismum Christi a perditione liberari, & salutem

Falsum dogma est Iudæorū & Christianorum infantem sine Sacramento sanctificari.

Genes. 17.

Lib. 4. de baptis. cap. 24.

Rom. 3. Lib. de anim.

Par estratio in paruulis Iudæorū & Christianorū sanctificandis & damnandis.

De ciuitate Dei lib. 16. cap. 27. contra Iulian. li. 3. cap. 13.

De peccatis, mens. & remiss. lib. 1. cap. 27. Tom. 2. oper. August. epistol. 90.

percipere sempiternam inficiantur. Tum alibi rursus idem Augustinus: Sicut, inquit, in Isaac qui octauo suæ natiuitatis die circumciscus est, præcessit signaculum iustitiæ fidei (circumcisionis videlicet Sacramentum) & quoniam fidem patris imitatus est, secuta est in Isaac crescente, ipsa iustitiā, cuius signaculū in infante præcesserat: ita & in baptizatis infantibus præcedit regenerationis sacramentum, & si Christianam tenuerint pietatem, sequitur etiā in corde conuersio, cuius mysterium præcessit in corpore.] Quocirca si secundum scripturæ normam iudicamus, in posteris Abraham nulla fuit olim vel iustitiā, vel sanctificatio, quæ præcederet circumcissionem: ac Iudæorum liberi quantumuis præ aliis Abraham fœdere contineri viderentur, tamen in matrum vteris iusti & sancti esse nunquam potuerunt. Idem verò plane sentiendum est de liberis Christianorum, quorum vllum ante sacramentū regenerationis acceptum originis labe expurgari, atque ex Adæ filio, Dei filium effici, vel in Christo iustificari & sanctificari, nemo ex veteribus Theologis vnquam iudicauit. Imò verò Patres, vt c Clemens, d Cyprianus, e Basilius, & æqualis eius f Gregorius, g Ambrosius h Chryostomus cum singularē gratiæ per Baptismum accipiendæ necessitatem intelligerent, sedulo admonuerunt, baptismum nemini differendum, sed & paruulis festinanter ac properè adhibendū esse. Quid multa? Quisquis dixerit, quod in Christo viuificabuntur etiam paruuli, qui sine sacramenti perceptione è vita exeunt, hic profectò & contra Apostolicam prædicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam,] sicut Augustinus grauissimè pronuntiauit.

CVI SENTENTIÆ non aduersatur, quod aduersarij nobis obiectant è Paulo, qui infantulos filiosque fidelium sanctos appellarit. Vt enim concedamus, Paulum de non renatis hic agere (nam variè sentiunt interpretes) tamen fatendum est prorsus, a seipso Paulum minime dissentire. Dissentire autem planè, si verè sanctos, & salutis æternæ participes eos faceret, quos alibi non solum Adæ, sed & iræ filios, nati, & peccato mortique obnoxios esse testatur, quamdiu scilicet per baptismum Christo non inferuntur, & regenerationis laucro, sicut ipse loquitur, abluuntur, sanctificantur atque iustificuntur. Quare non huc spectat Pauli sententia, vt ille Christianorum filios, quamdiu fidei mysterio non initiantur, in fœdere Abraham collocet, vel Dei populo annumeret, aliisque baptizatis & iustis exæquet, & quod multò sit absurdus, vt eisdem in matrum vteris vel propter nascendi conditionem, vel etiam propter æternam Dei prædestinationem nobis prorsus ignotam, sanctos & saluos esse commonstret. Hæc pro sua libidine fingunt nouatores, sed quæ à Pauli sensu omnique veritatē prorsus aliena sunt. Sanctos autem ille facit fidelium pueros etiam ante baptismum, non alio quidem nomine, quàm quod illi ex piorum parentum consilio ac voluntate huc destinentur, vt statim baptismo & Christianismo ini-

Lib. 4. de baptis. contra Donat. cap. 4.

Epist. 3. & ad Iul. d Lib. 3. ad Iulian.

e In sanct. laudatione, & in exhort. ad sanct. baptis. in sanct. laudatione.

g Serm. 4. de Helia cap. 27. h In cap. 1. Act. & in Psal. 140. i Epist. 28. ad Hieronymum.

k Quæ ratione fidelium filij etiam nō baptizati à Paulo sancti esse dicuntur. Epist. 2.

1. Cor. 6.

istiusmodi paruuli, tamen innocentes recte vocari possent, partim quod paterno scelere minime consentirent, partim quod nullo peccato proprio, atque, uti vocant, actuali contaminarentur, quemadmodum Augustinus annotauit. Merito igitur docti rideant, ex adducto scriptura loco tam infulse defendi, quod per se verbo credant infantes. Tum illud scripturis minime quadrat, quod pro certo tamen Vvellerus asserit, sola fide propria homines innocentes reddi, cum Apostolicae literae doceant, baptismum regenerationis esse lauacrum, & homines eo saluari. Sed neque vsquam scriptura praedicat innocentes omnes per se credere, & saluum est, infantes ab Herode sauisimo rege trucidatos, ob sua fidem vel sanctos, vel innocentes appellari. Scimus hos martyres in veteri Ecclesia tanti habitos esse, ut illis peculiare feriarum & honores publici etiam gratas Orogenis tribuerentur. Prudentius eos primam victimam & flores martyrum, a Cyprianus protomartyres vocat, quos in medio frigore infidelitatis exortos, velut primas ecclesiae gemmas erumpentes, ut eleganter ab Augustino dictum est, quaedam persecutionis pruina decoxit. Atque his quidem ad sanctitatem satis fuit, martyrium pro Christo susceptum, etiam si nullum aut fidei, aut propriae voluntatis motum adiungerent, sine quo baptismus etiam Christianis paruulis ad salutem sufficit, ut Bernardus luculenter asseruit.

M E T V V N T isti prorsus, ne hoc semel concesso, quod infantes careant fide, commune Theologorum dogma probare videantur, nimirum in baptismo conferri gratiam infantibus ex opere, ut vocant, operato, quemadmodum sane non solum Catholici omnes, sed & Philippus & Brentius, ut docti quidam annotarunt, haud obscure confirmant. Ac idem Chytraeus tam aperte, quam vere fateatur, Baptismum non fundandum esse in fide accipientis, sed simpliciter in mandato & ordinatione Dei, qui seuerissime praecipit, doceri & baptizari omnes gentes in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. Est enim verum est in baptismo necessariam esse fidem, tamen non nititur baptismus accipientis fide, sed tantum verbo & ordinatione Dei. Vbi non perperam assumit, in baptismo necessariam esse fidem, modo id catholice interpretis, & cum Augustino sentias: cuius testimonia non recitare, sed obscure tantum Andreas Musculus voluit indicare. Fides enim aliena in baptismo, ut paruulis necessaria est, ita etiam, ut Christum illi induant, verique fideles & Ecclesiae membra habeantur, sufficit. Pugnatur autem cum his magistris, & ad veritatem propius accedit Vvolfgangus Musculus, qui recitatas nouarum sententias libere contemnit, dum in haec verba scribit. *Sunt nostra aetate, qui de fide infantum disputantes, & illos credere posse contendunt: quam sententiam probare non possunt, quemadmodum & supra in loco de fide, articulo septimo meminimus.* Illic vero Augustini profert sententiam, quod infantes credere non possint, donec per aetatem fidei capaces efficiantur. Et paulo post, *Admodum inconsulto nostra quidam aetate scripserunt, si constaret infantes non habere fidem in Christum, consuleret se, ut ab illorum baptismo*

In Psal. 105
et lib. 1. contra
Iulianum
Pelagianum.

T. 3.

1. Pet. 3.

Innocentes
martyres sine
fide propria.

In Matth. verba.
Vox in rama.
a Sermo de
Stella
Magis.
b Sermone
Epiphaniae,
et de innocen-
tibus.

In sermone
de Natali
Innocentium.
Variè loqui
secarios de
infanti fide.

d In locis co-
mun. de signis
Ecclesiam
monstrantibus.
e In confessio-
ne Vvinterber.
f De sacra-
mento Baptis-
mi.

In locis com-
munitibus de
baptismo
quest. 9.
In locis com-
munitibus de
pedobaptis-
mo.

Vvolfgangus
Musculus ne-
gat infantes
credere, & se-
cus docentes
arguit.

A prorsus, & quam citissime abstinemus. Quod genus scripti, multis crediderim erroris anabaptistici occasionem obieciisse, quamvis qui hoc scripserunt, ab anabaptismo fuerunt alieni. Vbi Musculus haud obscure perstringit Lutherum, qui dicere veritus non est: *Paruulos cum sint sine fide, per baptismum inflicari, fortiter negamus. Quin asserimus, paruulos prorsus non esse baptizandos, si verum est in Baptismo non credere.* Quamquam ne hic quidem sibi coplat Lutherus, qui ad comprimendos Anabaptistas alibi docet, paruulos licet non credat, tamen baptizandos esse, praecipuum enim rem in baptismo non esse fidem, sed verbum & mandatum Dei, verum igitur manere baptismum, etiam si non credat, qui baptizatur. *Is enim, inquit, super verbum & praecipuum, est nulla adfit fides, adhuc tamen vere & certo est baptizatus, quia sic fecit Deus praecipit.* Ac iterum in Epistola, *Nihil est reliquum prorsus pro paruulis nisi fides aliena, quam si statuere non possumus, nihil despiciendum est, sed simpliciter dammandus baptismus paruulorum.* Quocirca ne hic quidem inter nouatotes conuenit, sed incerto Marte pugnatur, non solum de baptismi necessitate ac efficientia, verum etiam de fide infantum, siue hi in matrum veteris gestentur, siue recens nati baptizentur.

A D C E N T V R I A T O R E S vero redeamus, qui ut in plarisque aliis, sic hoc loco etiam a Patribus, ac nominatim quidem a Iustino & Augustino aperte discedunt, ut hanc suam opinionem, in paruulis propriam inesse fidem, nec eos aliena fide baptizari, mordicus tueantur. Carpunt igitur temerarii homines in Iustino, quod scribat infantes baptismi bonis affici propter fidem eorum, qui eos ad baptismum adferunt. Accusant & Augustinum, qui contra Pelagianos & Donatistas disputans asseruit, infantes fide parentum credere, baptizari atque purgari, id quod pugnare dicunt cum voce Christi, *Talium est regnum caelorum, & cum illa sententia, Iustus ex fide sua uiuet.* Ecce tibi, quemadmodum is puer, qui ceteris ortu suo gaudium exultationemque peperit, sectariis hodie caliginem offundat, adeoque in petram scandali & lapidem offensionis positus esse videatur. Ceterum Iustini verba, quae a nouis istis Momis carpuntur, tam sunt per se luculenta, ut nulla egeant defensione, digna etiam quae hoc loco integrè subiiciantur. Haec est, inquit, differentia inter baptizatos & non baptizatos infantes, quod baptizati adipiscuntur bona, quae baptismus confert, non baptizati non item. Afficiuntur autem baptismi bonis propter fidem eorum, qui eos adferunt ad baptismum. *Quid quæso rectius ille & scripturis conformius diceret, quam inter baptizatos & non baptizatos longum esse discrimen, idque ob sacramenti virtutem, quae a Deo infantibus fide non propria, sed aliena donetur? An idem Ambrosius non docuit? Baptisma, inquit, corporis mundatio non est, sed animae, si fides adest baptizato, siue parentum (nempe si paruulus est) siue sui ipsius, si ad rationabile aetatem peruenerit.]* Nec aliter Bedam sensisse, haec eius verba demonstrat: *In Ecclesia Saluatori per alios paruuli credunt, sicut ex aliis ea,*

In lib. contra
Cochla.
Aduers. Ca-
sabapt.
Lutherus de
fide paruulo-
rum variè do-
cuit.

Ad Melan-
Tom. 2. Epi-
scolarum.

Cen. 2. cap. 4
pag. 63. et
Cen. 5. cap. 4
pag. 517.
Patres duo
male à Cen-
turiatoribus
reprehensi.

Lib. 3. de li-
arb. cap. 23
lib. 4. contra
Donatist. de
baptis. ca. 24

a Matth. 19
Marc 10.
b Rom. 1.

Luc. 1.
Vindicatur
Iustini locus
contra Cen-
turiatores.
Ad orihodo-
xos quæst. 56.

Super epist.
ad Heb. cap.
10.

quae illis in baptismo remittuntur peccata, tra-
xerunt.] Bernardus vero eam eandem fufus
explicat, & inter alia sic loquitur: *Nemo mihi
dicat, quia paruulus non habet fidem, cui mater
imperit suam, inuoluens illi in sacramento,
quoufque idoneus fiat proprio, non tantum
sensu, sed assensu euolutam puramque perci-
pere. Nunquid breue pallium, ut non possit
ambos cooperire? Magna est Ecclesiae fides.
Nunquid minor fide Cananæ mulieris, quam
confat & filiae sufficere potuisse, & sibi? Ideo
audiui: O mulier, magna est fides tua, fiat tibi
sicut petisti.] Tum Petrus Cluniacensis Bernardi
aequalis, ut Petrobrufianos Anabaptista-
rum huius temporis parentes ac duces recellit,
paruulorumque baptismum astruat, hoc etiam
vitur argumento. *Dicite, paruulis nostris nul-
latenus fidem qua saluantur, deesse, quia non
possunt dici filij infideles, pro quibus interuenit
matris Ecclesiae fides.]* Et rursus, *Si martyres
fide propria absque baptismo saluantur, cur par-
uuli baptismum absque propria, ut dixi, fide non
saluabuntur? Ac postea, Circumcidebantur
praecipuo diuino octauo die Hebraeorum par-
uuli, & purgabantur peccato originali. Quae ibi
fides puerorum? Quis erga suscepta sacramen-
ta intellectus eorum? quae diuina cognitio? quae
oris professio? Vbi estis, qui paruulos Christianos
damnatis? Saluantur paruuli Iudeorum sa-
cramento circumcissionis, & non saluabuntur
paruuli Christianorum sacramento baptismatis?
Credidit Iudaeus, & a peccato mundatur filius
eius: credit Christianus, & a simili reatu non sol-
uetur filius eius? Nulla est fides paruulis Chri-
stianorum, sed nec est aliqua fides paruulis Iu-
daeorum. Saluantur tantum aliena fide cum sus-
cepta circumcissione, saluantur & isti aliena fi-
de cum suscepto baptismate.] Quare non habet
aduersarij, cur Iustinum Philosophum ve-
re Christianum mordeant, cuius videlicet sen-
tentiam posteriores Theologi non modo libe-
ter sequuntur, sed & sacris literis consentaneam
esse conuincunt.**

E A D E M P O R R O istorum & Brentij est temeritas in Augustino insectando, qui tamen suum de eisdem paruulis testimonium totius Ecclesiae autoritate, velut fortissimo muro, saepe munit, & cum Ecclesia vniuersa constanter docet, paruulos quemadmodum alieno peccato pollui, sic etiam aliena fide siue parentum, siue Ecclesiae scilicet in sacro baptismate, mundari, & licet nullo credendi sensu sint praediti, tamen eos inter credentes reputari per sacramenti, ut ipse inquit, virtutem & offerentium responfionem. Hinc illa eiusdem non ignota sententia, *Pie recteque creditur prodesse paruulo eorum fidem, a quibus consecrandus offertur, & hoc Ecclesiae commendat saluberrima autoritas.]* Ac alibi rursus, *Paruuli baptizantur, qui certe non possunt corde credere ad iustitiam, & ore confiteri ad salutem, & nemo Christianorum dixerit, eos inaniter baptizari. Nam id vniuersa tenet Ecclesia.]* Nihil autem momenti adferunt, qui Augustino Christi dictum opponunt. *Talium est regnum Dei, Quis*

In cap. 17.
Marc.
a Serm. 66.
super Cana.
Bernardus
& Petrus Clu-
niacensis fide
paruulis pro-
pria adimunt
& alienam ad-
struunt.

Esa. 28.
Mat. 15.
b Lib. de ba-
ptismo paruulorum.

Genes. 17.
Exod. 12.

Cen. 2. cap. 4
pag. 63. et
Cen. 5. cap. 4
pag. 517.
Patres duo
male à Cen-
turiatoribus
reprehensi.

Lib. 3. de li-
arb. cap. 23
lib. 4. contra
Donatist. de
baptis. ca. 24

a Matth. 19
Marc 10.
b Rom. 1.

Augustinus
peperam re-
prehensum à
Centuriatori-
bus, & quid il-
le senserit.

De peccat.
mor. et remiss.
li. 1. ca. 19. et
33.
De liber. ar-
bit. lib. 3. ca.
23.
lib. 4. cont.
Donat. c. 23.
Mat. 19.
Mar. 10.

enim sapiens hinc recte colligat propriam in-
esse fidem paruulis oportere, vel eisdem per-
offerentes alios non posse credere, & in Dei filios adoptari? Quo loco Centuriatores Melancthonem sequuntur, qui dictam Christi sententiam ad baptizatos infantes retulit, & ex eo infantium baptismum, repugnantibus etiam aduersariis, stabilire conatur. Quod et si probabile piis videatur, tamen si rite omnia consideremus, non robustum satis ac solidum est argumentum, ut inde efficiatur id, quod Apostolica euincit ac exigit traditio, infantes Ecclesiae per Baptismum necessario inferendos esse, ut nisi hoc fiat, caelestem gloriam prorsus amittat. Nam Christus illic non de Christianorum infantibus necessario baptizandis disserit, sed circa Iudaeorum infantes versatur, qui secundum legem octauo die circumcisi, diuino foedere cōtinebantur, & per circumcissionem iam erant iustificati: ac propterea regno Dei dignos illos esse censet, praesertim quam diu puerilem illam innocentiam nullis grauatoris peccati fordidibus contaminarent. Quin apud Lucam suam ipse sententiam explicat Dominus, ut de iis qui non aetate, sed simplicitate & innocetia sunt paruuli malitia nimirum expertes, omnino loqui videatur, quemadmodum Chrysostomus, Augustinus & Theophilactus, post Origenem eundem locum interpretantur. Statim enim atque dixisset, *Talium est regnum Dei, haec verba subiecit, Amen dico vobis, quicumque non receperit regnum Dei, sicut puer, non intrabit in illud, vel, sicut Marcus iterum narrat, Amen dico vobis, quisquis non receperit regnum Dei velut paruulus, non intrabit in illud.* Quocirca scriptum est ab Hieronymo, *Signanter dixit talium, non istorum, ut ostenderet, non aetate regnare, sed mores, & his qui similem habent innocetiam & simplicitatem, praemium reponi, Apostolo quoque in eandem sententiam congruente, Fratres nolite pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote, sensu autem ut perfecti sitis.]* Quid quod praesens Euangelij historia euertit potius quam confirmat sententiam aduersariam, cum proponat paruulos, siue, ut Lucas vocat *βεβήκη* sicut & Petrus vocat infantes, quibus tunc dominus imposuit manus, & quos amater complexus, suaque benedictione dignatus est. Illi vero non fidem propriam, sed alienam atulerunt, sicut hodie faciunt, qui patrini vocantur, & ex vetustissimo Ecclesiae more offerunt baptizandos. Sic enim scribit Mathaeus, *Tunc oblatis sunt ei paruuli, ut manus eis imponeret, & oraret, vel ut Lucas inquit, Adferebant ad illum infantes, ut eos tangeret. Unde Chrysostomus hunc locum refert ad parentes instruendos, ut & ipsi suos filios, si Christo acceptos eos esse cupiant, sacerdotibus offerant sanctificandos. Non enim, inquit, sacerdos imponit manus, sed Christus, cuius nomine manus imponuntur.]*

P R A E T E R E A huc impetite torquent, quod Paulus ex Propheta bis repetiuit, quodque de adultis intelligit, *Iustum ex fide viuere.* Si quidem extra omnem est controuersiam, iustum

De loco Eua-
gelico, Tali
est regnū dei.

Exod. 12.

Luc. 8.

c Hom. 32. in
Matth.
d 50. homil.
hom. 20.
e In 19. cap.
Matth.
f Homil. 7.
in Matth.
Mar. 10.

In 19. cap.
Matth.

1. Cor. 14.

Luc. 18.
1. Pet. 3.

Oper. impero-
sec. in Mat.
hom. 32.

Quomodo ius-
tus ex fide viu-
uat.
Rom. 1.
Hebr. 10.
Abbr.

Galat. 5.

Iacob. 2.

In 2. cap. Abacuc.

In 1. c. epist. ad Rom.

Epist. 27. ad Bonifacium.

De pecc. mer. 2. v. m. lib. 1.

cap. 20.

Patres negant fidem & intel- lectum inesse paruulis.

Rom. 10.

Orat. in fan- ctum baptis- m.

H. 6. in epi- st. ad Hebr.

Epist. 57. ad Dardanum

qu. 2.

Et cont. Do- mal. lib. 4.

cap. 24.

De vocat. g. lib. 1. cap. 16.

Conc. Tol. 12.

circa princi- pium.

De institut. cleric. lib. 1.

cap. 26.

Matth. 9.

Epist. 77. ad Hugonem Vi- ctorinum & homil. 66. in Cantica.

Epist. 240.

An enim fide

Ioannes in matris vtero exultavit.

sue iustificatum in Christo, ad spiritualem aternamque vitam vel retinendam, vel promouendam fide in primis egere, nec otiosa quidem illa, sed quae iuxta eundem Apostolum per charitatem operatur, sicut Abraham credidit: cuius fides Iacobo teste, operibus cooperabatur. Vnde quod apud Prophetam legimus, Iustus ex fide mea viuet, sic Theodoretus explicat: iustum his quae a Deo dicuntur, fidem habendo, & fidei congruam vitam ducendo, vitam fructum percipere. Sicut & Haymon dixit: Ex fide quae concipitur corde, & profertur ore, & bonis operibus exornatur, viuunt iusti vita aeterna. Et si igitur fidei virtus & habitus non desit paruulis, eisque dum baptizantur, diuinitus infundatur, vnde in Christo viuunt, & inter fideles merito numerantur, id quod saepe repetit Augustinus: tamen non est illis fides, quam vocant, actualis, quod illa, vt Paulus testatur, ex auditu diuini verbi praedicationis concipiatur, & humanae rationis vsu, liberaeque mentis assensum omnino

requirit. In quem sensum negant Patres, sum- moque semper iure pernegandum est, paruulos credere. Docet igitur Nazianzenus, eos neque quid gratia, quidque sit poena, cognoscere, & non dum rationis compotes sanctificari, idque sine sensu sanctitatis. Ostendit Chrysostomus, in vtero materno est, nihil sentire, seu intelligere. Testatur Augustinus, eos credendi sensum non dum esse praeditos, & corde proprio ad iustitiam non posse credere, qui etiam flendo & vagiendo ipsis mysticis vocibus obstrepant, quique re- generati Deum nec dum queant cognoscere. Scribit Prosper, eosdem paruulos ante vllum intelligentiae vsu, & ante liberum voluntatis arbitrium, ad aeternam beatitudinem regenerari. Assumat Bernardus, illis fidem propriam per artem denegari, sicut & Concilium Toletanum admonet, illam aetatem ad discernendi vel ex- petendi sensum non esseabilem, baptisma vero illis tradi nescientibus, in fide tantum proximo- rum, cum nullo alioquin sensu, nulla discre- tionis industria hoc sacramentum appetere pos- sint. Notat & Rabanus, paruulis qui per artem abrenuntiare diabolo & credere non possunt, per corda & orationum salutem adimple- ri. Atque huc refert Euangelicum exemplum de iis, quorum Iesus videns fidem, dixit pa- ralytico, Remittuntur tibi peccata tua. Recte igitur cum Bernardo concludimus: Sane infan- tes, quia prohibentur aetate, habere non possunt fidem, hoc est, cordis ad Deum conuersionem, consequenter nec salutem, si absque baptis- mi perceptione moriantur. Non quod vel ipsi quando baptizantur, fide omnino careant, sine

qua impossibile est, vel ipsos placere Deo, sed saluantur & ipsi per fidem, non tamen suam, sed alienam. Dignum nempe est, & ad Dei spe- rat benignitatem, vt quibus fidem aetas dene- gat propriam, gratia prodesse concedat alienam.]

VT AVTEM proprie de Ioanne nostro di- camus, haud temere quidem a doctis in dubiu vocatur, habueritne vllum liberi arbitrij, veros- que motus & actus fidei & charitatis, de quibus

Anihil adeo euidentis constiui posse videtur, quod a contentioso aduersario non possit impugna- ri. Nam si verba Euangelica diligentius confi- deremus, non dictum est, Credidit infans, vel exultauit in fide, sicut isti volunt, sed, Exultauit in matris vtero in gaudio, quemadmodum & ab Augustino haud est temere annotatum, Deinde vt illi motus, quos dixi, Ioanni maxi- me tribuantur, eumque tunc credidisse ferat ac- cedatur, sicut multi iam ante citati a nobis Patres intelligunt, tamen exemplum est singulare, & Ioanni hoc proprium manet priuilegium, quod in tota scriptura diuina nulli vnquam videas communicari. Ergone quod de vno scri- bitur, vt diximus, & non satis explicite tradi- tur, ad omnes paruulos, qui actu credant, po- test & debet extendi? Praeterea quis ferat ac- prober, vt qui scripturam expressam ad docen- da & credenda omnia postulant, nunc sine scri- ptura nouam credendi legem de paruulis actum fidei habentibus nobis imponant, & hoc prio- ribus seculis inauditum dogma inuehant, quod non solum scriptura praetermissit, sed & ignora- uit Ecclesia, & ratio refutat, quodque cum ipsa pugnat experientia? Etenim rerum vsus abunde testatur, istiusmodi paruulos res diuinas & humanas, bonas & malas non intellige- re, oblatam baptis- mi gratiam saepe grauatim admittere, dum quibus possunt vocibus & motibus reluctatur, iamque baptizatos in prima illa aetate & seipos, & inhabitantem spiritum ignorare, multis vero annis rerum sacrarum nihil prorsus meminisse, quin ad fidem virtutemque omnem discendam am- plectendamque tarde & difficulter admodum promoueri. Optime quidem speramus de salu- te infantium, quibus Deus velit esse propi- tius, quemadmodum postulat Bullingerus: non autem ex falsa proprii capitis & sensus imagi- natione, quam sequuntur nouatores, sed ex le- gis diuinae praescripto, qua definitum est citra discrimen ad regnum Dei aptos non esse, nisi qui primum ex aqua & Spiritu sancto renascun- tur, de illorum salute & speramus, & speran- dum esse censemus. Nec legem Deo imponi- mus, qua infantes debeat sanctificare, quemad- modum aduersarij calumniantur: impositam vero hanc a Deo legem tuemur, vt ad conse- quendam sanctificationem illi necessariam bap- tizentur: neque quid possit, sed quid velit, & promittat, & iubeat hac in parte fieri Deus, id etiam atque etiam considerare debemus. Prae- sentem fidem ab adultis, cum baptizantur, exi- gi legimus, propriam a paruulis vel exigi, vel adhiberi fidem, cum ex Apostolica traditione baptizantur, non legimus in sacris literis, nec est quidem consentaneum.

TOTAM vero hanc litem, quam Ioannis mouit exemplum, nobis facile dirimet opti- mus arbiter, & fide dignissimus doctor Augu- stinus, si modo aequis animis illum nouatores audire & humaniter auscultare dignentur. Sic autem ille docet: Quanquam etiam vs- que adeo est in illo puero (Ioanne) accelera- tus vsus rationis & voluntatis, vt intra viscera

materna

materna

Epist. 59. ad Dardanum.

Paruulis non inesse fidem & motus spiri- tuales.

Scriptura & Ecclesia nihil docent de fide propria paruulorum.

Matth. 28. Marc. 16. Acto. 2.

Augustini se- quendam esse sententiam.

Epist. 59. ad Dardanum.

Matth. 28. Marc. 16. Acto. 2.

Augustini se- quendam esse sententiam.

Epist. 59. ad Dardanum.

Matth. 28. Marc. 16. Acto. 2.

Augustini se- quendam esse sententiam.

Epist. 59. ad Dardanum.

Matth. 28. Marc. 16. Acto. 2.

Augustini se- quendam esse sententiam.

Epist. 59. ad Dardanum.

Matth. 28. Marc. 16. Acto. 2.

Num. 22.

Augustinus de fide paruulorum nouatoribus aduer- satur.

Ad Darda- num.

Quam ine- piam nouato- res in fabrica- dis motibus paruulorum.

a Catechis- tos. b De Ecce- list. scripto- rib.

Alios paru- los Ioani om- nino dissimi- les esse.

Matth. 28. Marc. 16. Acto. 2.

Augustini se- quendam esse sententiam.

Epist. 59. ad Dardanum.

Matth. 28. Marc. 16. Acto. 2.

materna iam posset agnoscere, credere, consen- tire quod in aliis paruulis aetas expectatur vt possint, etiam hoc in miraculis habendum diuinae potentiae, non ad humanae trahendum est exemplum naturae. Nam quando Deus voluit, etiam iumentum mutum rationabiliter est lo- cutum. Nec ideo sunt admoniti homines in de- liberationibus suis, etiam asinina expectare co- silia. Quocirca nec quod factum est in Ioanne contemno, nec inde regulam quid sentiendum sit de paruulis figo. Imo id in illo propterea mi- rabilitate praedicat quia in aliis non inuenio.] En grauiusimum Augustini iudicium, quo velut clara luce nubes, id est, tenebricosus istorum ser- sus & apertus error dissipatur, qui Ioannis abu- tuntur exemplo, ad nouos & sanctos motus stulte in paruulis fabricandos, quique diuinam actionem illi ad credendum tribuunt aetati, quae boni mali que capax non est, quaeque sepultas habens animi vires, non ita multum differt a brutorum animantium stupiditate. Agnoscat Augustinus, quod Ioannes expertus est in vte- ro matris, id in miraculis diuinae potentiae col- locandum esse: & verat illud ad aliorum exem- plum & fidei regulam detorqueere. Quin de aliis infantibus idem perspicue docet, illos diuina nescire, qui nec humana nouerunt: & absur- dum esse prorsus, vt in ipso adhuc vteri silentio paruulos fuisse sapientes, postea vero quam no- biscum coeperunt loqui, ad hanc ignorantiam quam ridemus, crescendo venisse credamus: sed & eosdem baptis- mi tempore in tantum nescire quid faciant, vt nec fidei iudicentur, nec eis imputetur, cum vocibus quibus possunt & mo- tibus reluctatur sanctificationi. Ac demum ita concludit, Dicimus ergo in baptizatis paru- ulis, quamuis id nesciant, habitare Spiritum sanctum.]

CVR ERGO pergunt adhuc isti garrere de paruulorum motibus, quos nesciunt, & scire non possunt, nec sunt vnquam experti? Cur fidei proponunt regulam, omnibusque paruulis quod credant indiscriminatim, asingunt? Siccine his nouis licet legislatoribus, vt non dicam paucorum, sed vnus in scripto Euan- gelio priuilegium legem communem faciant? Cyriillus Hierosolymitanus, cuius meminuit etiam Hieronymus, perspicue dixit; Solus Ioannes vt in vtero exiens exultauit in gau- dio, & corporis oculis nihil videns, spiritu Do- minum cognouit.] An isti non vident, multa & admiranda in Ioanne quamuis infante super- esse, quibus ille paruulos omnes excedat, lon- goque post se intervallo relinquat? Vnum ab illo solum mutuantur, quod in paruulos trans- ferant, cur reliqua illi soli permittunt, nec aliis etiam largiuntur? Ioannes absque verbo, do- ctore, sacramento sanctificatus, & perfecte Christianus euasit, sanctus priusquam natus, redemptoris sui cognouit aduentum, interio- ris sanctificationis specimen haud obscurum edidit, matri gratiam suppeditauit, per eam diu- num se vatem ostendit, & vix octo dies natus, patrem in cantico loquentem probe intellexit quemadmodum praeter Origenem & Ambro-

sum aliosque iam ante citatos autores Theo- phylactus euidenter affirmat, Haec omnia Ioan- ni proprie concedit, & merito sane, ob Euan- gelicum testimoniu, illud vero non minus alio- rum commune, quam Ioannis proprium esse voluit, quod motus habeant spirituales. At quales tandem motus in matris vtero tantum? an circa baptismum? qui gradus? quae differetia, aequalitas duratio in his motibus, & in hac Dei actione? Non expedient nodos, (sat scio) aduer- sarij, suam ipsi fatentur ignorantiam, & tamen sine certo Dei verbo, certam a nobis hic fidem exigunt homines importuni. Tantam deum vim habet in sacris libido nouandi, quae diu se- mel peccus male sanu occupat, dici non potest, quam praecipit & caecum iudicium gignat.

NON ISTI profecto tam incommode sentirent, neque in has tantas angustias sese vi- tro conicerent, nisi quod male coeperunt, peius fouere & mordicus retinere plane constitutum haberent. Cur ergo de illis, nescio quibus, paruulorum motibus, tam insolenter, quam mira- biliter philosophantur? nimirum vt salta ipsis constent magistri Lutheri dogmata, non sacra- metis, sed soli fidei iustificatione attribui oportere? baptis- mu nulli prodesse, neque conferen- dum esse, nisi propria fide credenti: infantes qui baptizantur, propriam habere fidem, quam in eis Deus operetur, eos demum sine propria fide, sola Ecclesiae fide gratiam consequi error esse pestilentissimum. Veretur agnoscere, in sacris literis non esse traditu de baptis- mo infantium. Pudet tantum auctoritati Ecclesiae & Aposto- lorum traditioni deferre, quantum huic vene- randa detulit antiquitas. Nolunt fateri, infan- tes absque fide propria, per opus operatu ipsius baptis- mi, aliena interim fide opitulante, iustifi- cari atque saluari, quemadmodu in scholis lo- quuntur, ac viri doctissimi saepe multumque comprobauerunt. Non placet illis quod Luth- erus docuit, paruulos etiam si non credant, bap- tizandos esse. Illud vero placet, cum in hunc mo- dum scribit Vvaldensibus, Praestat prorsus omitti- re baptismum in paruulis, quam baptizare sine fide, quia sacramentum neque debent, neque possunt sine fide accipi. Quo minus admirandum est, statim post sparsam Lutheri sementem inter alia zizania, quae longe lateque in Germania succreuerunt, Anabaptisum etiam inualuisse. Aded vanum non est, quod Anabaptistarum parés Balthasar Pacimontanus affirmat, Lutherum secum prorsus consentire, quodque alij confirmant, ouum a Luthero infeliciter positum, a fanaticis Ana- baptistis infeliciter exclusum esse. Cu enim au- dirent imperiti homines, sacrum baptis- mu non prodesse nisi propriam fidem vel actu creden- di adferentibus, baptis- mu paruulorum, quos tu fide, tu intellectu vacuos facile cernerent, plane contempserunt, & iterandum sibi baptis- mu putauerunt, nec sat esse voluerunt, infantes actu proprio non credentes, in sola fide Ecclesiae bap- tizari. Qua de re Musculus etia, vt indicauimus, suam sententia & querelam non dissimulauit. Vixit enim his de rebus, quae ad baptis- mi sa- cramentum proprie spectant, & a scriptoribus

In r. c. Luc. Luc. 1.

Causa noui- tij erroris de fide propria paruulorum, ac totius Ana- baptis- mi.

Serm. De- mistic. 1. Post Epiphani- um in comi. ad Galat. c. 3.

In Catechis- & v. i. Sax. & contra Ana- bap- tu.

Catholicis copiose tractantur, non est nobis vel animus, vel locus nunc pluribus discernendi. Tantum præter ea, quæ commemorauimus ex Patribus, aliquot adhuc testimonia profereamus, vt Ioanis infantis gratia dignitasque singularis, quæ hoc capite absoluenda est, fiat porro commendatior. Non enim postquàm fuit natus, & ad virilem peruenit ætatem, gratiam accepit Ioannes, inquit Chrysostomus, sed ex ipso materno vtero amictus veste sanctificationis, præter opinionem procedit tanquam miles admirabiliter. Tum Beda sequens Ambrosium testatur, quod Mariæ vocem prior Elizabeth audiuit, sed Ioannes prior gratiam senferit.]

Sententia Patrum de Ioannis pueri prærogatiuis. a In encomio natalis eiusdem. b Hom. de v. s. s. B. Virg. g. i. s.

Et hoc addit: Illa naturæ ordine audiuit, iste exultauit ratione mysterij: Illa Maria, iste Domini sensit aduentum: istæ gratiam loquuntur, illi (Christus & Ioannes) intus operantur, pietatisque mysterium in maternis adoriuntur visceribus, duplicique miraculo prophetant matres spiritu paruulorum. Sed & Theodorus Studitus Metaphraste antiquior, magnis Ioanem effert laudibus, ac felicè illum, imò etiã prudentissimũ infantem vocat, quonia res diuinas cõteplaretur, cũ in matris vtero sic exiliret. Multis præterea explicat, quos tunc motus & affectus Ioannes persenserit, verum his breuitatis studio prætermisiss, nos ad alia progrediamur.

Orat. de natali S. Ioanis.

CAPVT SECVNDVM.

Erat in desertis vsque in diem ostensionis suæ ad Israël. Luc. 1. Factum est verbum Domini super Ioannem Zachariæ filium, in deserto. Lucæ 3.

MAGDEBURGENSES.

Id quod nequaquam de aliquo antro omnino ab hominum conuersatione remoto accipiendum est; quasi ibi velut vsus & misanthropos delituisse, ab omni humanitate alienus, sicut superioribus temporibus eremitæ, & id genus homines superstitiosos sibi fixerunt cultus: sed in æconomiæ sacrorum parentum est educatus, qui habitauerunt in loco ad regionem montosam sitis, qui vulgò desertum vocabatur, sicut etiam nunc vulgò loquimur, ad syluam Hercyniam habitare, hoc est, in oppidis prope montes habitationem suam habere. Ita postea in deserto baptizatus, hoc est, in locis prope Iordanem, vbi non procul montes aberant, ac passim tamen oppida ac pagi erant. Cent. 1. lib. 1. cap. 10. col. 357. Ac rursus col. 295. Fuit Ioannes in deserto, hoc est, in regionibus circa Iordanem, vt pote que ob vicinos montes deserta vocabantur, cum tamen in ea tractu circa Iordanem, vtpote piscoso loco pratis irriguo & pascuoso, plurimi homines habitarent. Et lib. 1. cap. 6. col. 248. Est synecdochicis dictum; Ioannes predicabat in deserto Iudææ: hoc est, in oppidis ad desertum adiacentibus.

CENSURA.

VM DE IOANNE dixisset Lucas: Puer autem crescebat, & confortabatur spiritu, e vestigio præsentem locum adiunxit, Ioannem in desertis collocans. Vbi non modò pueritiam, verum etiam adolescentiam & iuentutem eius vno veluti verbo comprehendit, simulque indicat, eundem ad annum vsque plus minus tricesimum in desertis perseuerasse. Tunc enim diuino spiritu excitatus primum ille in publicũ prodiit, ac vniuerso Israëlĩ cœpit cõcionari, suũque munus ad parandam Christo viam palam obire. Hinc iam existit quæstio de Ioannis deserto, quod nouit quidem interpretes aut impudenter audet inficiari, aut indignis modis obscurant, ac pro nihilo fere habent, haberi que ab omnibus velent. Et hæc tunc quidem omnes isti in eo consentire mihi videntur, vt veris Ioannis laudibus detrahant, quas illi non modò Patres maioresque nostri, sed & sancti Euangelistæ clarissime tribuerunt. Discedit igitur ab expresso scripturæ testimonio, quod in omnibus propemodum Euangelistis legitur; & stolide impudenterque substituiunt, quæ neque scripturæ sunt consentanea, neque Patrum testimoniis, aut rationis vilius autoritate communiuntur. Scriptura di-

serte testatur: Vox clamantis in deserto, vt indicet Propheta, sicut Cyrillus interpretatur, Ioannem aduentus Domini præcursores diuini, in deserto Iudææ clamaturũ esse, sicut & Ioannes hunc locum de seipso explicat. An hoc est, vox clamantis in oppido vel pago, seu loco alio ab hominibus habitato? Scriptura loquitur, Ioannem in desertis fuisse in diem vsque ostensionis suæ ad Israël, an hoc est, vt isti volunt, in paternis ædibus? Scriptura dicit, Fuit Ioannes in deserto, hoc est, vt inquit isti, in regionibus circa Iordanem, idque ex Grammatica. Sed quali Grammatica? quæ citra necessitatẽ synecdochas & figuras scilicet faciat, vbi nullæ sunt; quæque germanum scripturæ sensum allutis tropis doceat adulterare. Quid his verbis quæso clarius, desertum, eremus, solitudo? quemadmodum Græci Latineque codices, & grauisimi Patres, Euangelistarum interpretes, magno consensu testantur, sed & veteres de Ioanne loquentes consentienter exponunt. Certe si ad hunc modum, vt isti faciunt, in scriptura ludimus, & deserti verbo abutimur tam temere ac insolenter, falso illud Apostoli ad Christum dixerint, Desertus est locus hic. Ac iterum, Hic in deserto loco sumus, Imò si hos nouos audimus interpretes, etiam Christi desertũ licebit eludere, quasi Dominus neque in solitudine, neque inter bestias, vt Marcus ad-

In eundem Esaiæ locum.

Ioan. 1. Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Lucæ 3.

Quid nouatores de Ioanis deserto sentiant.

Matth. 3. & 11.

Marc. 1.

Luc. 3. & 7.

Ioan. 1.

Esai. 40.

Scripturam prope loqui de Ioanis deserto.

dit, sed in regionibus, aut locis ad desertum adiacentibus, ieiunans vixerit. Quo demum quid vanius & indignius, quæso, excogitari ac dici potest?

Cur Christus à baptismo petierit desertum, & in eo vitam æperam duxerit. Marc. 1. Lucæ 15. & 19.

Ephes. 6.

Matth. 7. Luc. 13.

Deserti nomen quomodo in scripturis accipiatur.

a Lucæ 5. b Luc. 4.

c Marc. 6. d Matth. 17. e Matth. 14. Lucæ 6.

Ioan. 18. e Orat. de fondenda aliorum pauperum paupertate.

f 3. Reg. 18. g Rom. 3. in Marcum.

Matth. 14. Marc. 6. Lucæ 9. Matth. 4. Marc. 2.

Matth. 14. Marc. 6. Lucæ 9. Matth. 4. Marc. 2.

Matth. 14. Marc. 6. Lucæ 9. Matth. 4. Marc. 2.

intentius, solus secedebat. Ad hæc quem tropum isti quæso aliis Euangelij locis affingent, vbi legunt & audiunt, Christum in deserto confertæ hominum turbæ panes abunde suppeditasse, & veteres patres in deserto panem cælitus datum manducasse? Nouit certe Ioannes Euangelista, inter desertum & loca deserto adiacentia, multum interesse, ac propterea luculenter dixit: Iesus non in palam ambulabat apud Iudæos, sed abiit in regionem iuxta desertum, in ciuitatem, quæ dicitur Ephrem, & ibi morabatur cũ discipulis suis. Ad eosdem autem alibi Dominus; Venite, inquit, seorsum in desertum locum. Hoc si perinde esse putes, ac si dicatur; Venite ad pagos vicinos, vel ad loca piscosa, pratis irrigua & pascuosa, vel ad oppida deserto finitima, ridicule prorsus interpretabere, & in clarissima luce cæcuties, ipsaque perspicua Euangelistarũ verba peruertes.

Non potest igitur consistere, quod assumunt isti noui Grammatici, montosam regionem, vbi parentes Ioannis habitabant, desertum appellari, vnde ad Iordanem Ioannes venerit: sed fatendum est, Ioanem de domo parentum mature quidem egressum, non alibi quàm in deserto vel eremo interiore vixisse, & ex vasto loco intimaque solitudine tandem in regionem prope Iordanem processisse, quando iussu diuino commotus, ad populum verba facere cœpit. Propterea Lucas inquit, Factum est verbum Domini super Ioannem Zachariæ filium in deserto, & venit (ex iplo deserto scilicet) in regionem, quæ circa Iordanem erat. Quemadmodum hoc Euthymius obseruauit, & Iuuenius poëta vetus diligenter his expressit verbis;

Ex hinc secretis in vallibus abdita semper Vixit puer, donec pascens annis Vatis ad officium pleno pubesceret æto.

Quod vt aliquanto dilucidius fiat, Origenis verba repetemus, qui de prima Ioannis educatione non vere minus quàm grauitè differt in hunc modum: Ioannes non expectauit, vt à patre nutritur vsque ad diem ostensionis suæ ad Israël, sed recessit, fugiens tumultum vrbium, populi frequentiam, viciniam ciuitatum; & abiit in deserta vbi purior aër, & cælum apertius, & familiarior Deus, vt quia necdum sacramentum baptismi, nec prædicationis tempus aduenerat, vacaret orationibus, & cũ Angelis versaretur. His Origenes aperte probat, Ioannem non in oppidis aut pagis circa desertum, aut in loco ad regionem montosam sito, quem isti desertum appellant, vixisse, neque in suorum parentum æconomia educatũ esse, sed inde à puero ab hominum cõuersatione remotum, singulari studio in vastâ eremum sese abdidisse. Ne verò putemus, hoc Origeni leuiter excidisse, suam ipse sententiam alibi quoque confirmat. Erat, inquit, Ioannes vitæ mirabilis, & multum ab aliorum hominum conuersatione diuersus. Non habebat sacculum, non famulum, non saltem vile tugurium. Morabatur in deserto non solũ vsque ad diem ostensionis suæ ad Israël; verum eo tempore, quo penitentia

Matth. 15.

Marc. 8.

Ioan. 6.

Esod. 16.

Psal. 135.

Sap. 11.

Ioan. 11.

Marc. 6.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

Luc. 1.

tiam populo praeedicabat, erat in solitudine Iudae, & aqua simplici irrigabatur, ut & in potu esset diuersus a ceteris. Tu rursus ab eo scriptum legimus, Erat in deserto Ioannes, & nutriebatur nouo & extra humanam naturam modo.]

Quod si cogitemus reliqua, quae circa Ioannis infantiam & pueritiam acciderunt, dubium certe nullum est, inuitata prorsus illa & admirabilia fuisse, ut multi propterea dixerint: Quis putas puer iste erit? etenim manus Domini erat cum illo. Quod minus admirari nunc conuenit, Ioannem aliter, quam reliquos pueros, educatum, nec in domo parentum, vel in communi hominum societate diu commoratum; sed

potius inde a puero in solitudine intima versatum fuisse. Vnde Chrysostomus Ioannem depingens, inter alia sic loquitur: Statim ut natus est, in eremo viuit, in eremo nutritur, Christum expectat in solitudine. Hoc si satis non est, audi plura ex eodem ore aureo: Ioannes quia maiorem accepit gratiam, propterea in eremo philosophatur, & referuat se in aduentum Christi, quia nuntiaturus erat Christum. Statim in eremo nutritur, statim ubi crescit, non vult cum hominibus conuersari; in eremo cum Angelis philosophatur. Idemque rursus alibi: Considera, inquit, quale tunc fuerit, videre hominem post triginta annorum spatia ab eremi vastitate venientem. Iterum vero in quartum illud Euangelium scribens; Ioannes vita & asperitate & omnium hominum contemptu insignis. Siquidem veste, mensa, domo & ipso victu contempto eremum ab incute aetate incoluit. Quid quieso dilucidius, & in rem praesentem aptius posset adferri? Hieronymus vero ad Rusticum haec

scripta reliquit: Ioannes baptista sanctam matrem habuit, Pontificisque illius erat: & tamen nec patris affectu, nec matris opibus vincebatur, ut in domo parentum cum periculo viuere castitatis. Viuebat in eremo: & oculis desiderantibus Christum nihil aliud dignabatur aspicere. Vestis aspera, zona pellicea, cibus locustae, melque siluestre: omnia virtuti & continentiae praeparata. Tu alibi de Ioanne notat, quod post materni ventris hospitium eremi sit deserti lectatus, quodque vrbes fugies, in solitudine praeparatur.

VERVM inter alios veteres & eruditos Patres, qui Ioannis desertum aditunt, luculenter admodum loquitur Eusebius Caesariensis, qui vel solus ad verberandos aduersarios sufficiat, & arma ad eos expugnandos firmissima praebet. Tractatis de induitria questione, qua de causa Ioannes non in vrribus, nec in ipsa Hierusalae, sed in deserto suggestum sibi ad praedicandum elegerit. Eius rei duplicem rationem adfert: alteram, ut Elia vaticinium de voce clamatus in deserto completeretur; alteram, ut eo veluti typo futura tum vrbs Hierusalem, tum vniuersae legis abolitio praeroderetur, simulque colligenda ex genibus Ecclesia praemonstraretur, quae instar solitudinis a bonis omnibus tum deserta iacebat. Adiungit & secundam questionem, quid tandem in Ioanne fuerit, quod tantam sui admirationem in turbis hominum concitaret, ut ei praedicanti baptisima praerentia fidem haberent, & relicti

Non mirandum esse Ioannis in deserto educationem, quando Ioannes venerit in desertum.

Hom. 10 in Math. Hom. 15 in Euang. Ioan.

Epist. 4.

Aduersus Eusebium, ex ad. Latam de silis institutione. Eusebius desertum Ioannis praedicare confirmat ac defendit.

De demonstrat. Euang. lib. 9, cap. 5. Estia 40.

A propriis rebus ad illum in deserto vndique confluerent, praesertim cum nullum interim ab eo miraculum oderetur. Respondet igitur, nouum hoc vitae genus, quod Ioannes a communi hominum vita abhorrens instituebat, ad hanc admirationem populum impulisse. Procedebat enim, inquit, ex deserto inuitatum indutus habitum, omnemque communem hominum consuetudinem declinans: nam neque in vicum vllum, neque in urbem, neque in comunem aliquem virorem coetum commeabat. Sed ne victu quidem communi vesceretur: si quidem scriptum est, quod a puerili aetate in solitudine versaretur, ad illum usque diem, quo ipsi Israel ostenderetur. Quinetiam eius vestimentum ex pilis camelorum confectum erat, & cibus erant locustae & mel siluestre. Numquid igitur cum capillo quidem Naziraeum Dei videret, qui diuinam quodammodo faciem praese ferret, vestimenti autem inuitatum genus indutum, repente nescio vnde latebris solitudinis prodeiret, & post praedicationem rursus in solitudinem & latebras recedentem, sine potu, sine cibo, abhorrentem a multitudine merito obstupebant, & ne hominem quidem illum esse arbitrabantur: quid ni illi, qui nullo cibo indigeret? Quae circa eundem angelum esse credebant, illum ipsum de quo Propheta loquitur, cum dicit: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem meam, qui parabit viam tuam ante te. Eundem scripturae locum Marcus quoque Euangelista citauit. Qui etiam ipse saluator huic rei testimonium exhibet, dicens: Venit Ioannes ad vos neque comedens, neque bibens: & dicitis, demonium habet. Incredulos enim & aduersus veritatem difficiles & pernicaces, credibile est, propter illud, quo Ioannes utebatur vitae genus, talia in illum probra iactasse, sicut de contrario qui virtutis illius sensu afficiebantur, angelum cum existimasse. Haec igitur arbitror ipsum Ioannem intuentibus admirationem ac stuporem erga homines attulisse: quapropter ad eam animae purgationem, quae ab illo denuntiabatur, vndique concurrebant. Meminit autem huiusmodi quae de illo fertur historiae, etiam Iosephus in decimo octauo Iudaicae antiquitatis libro.]

EQUIDEM non video, quid ad rem propositam accommodatius, & ad nouatores confutandos fortius in medium possit adferri, quam quod Eusebius praesenti loco disserens, & ex ipsis scripturae fontibus confirmans adduxit, ut hic etiam Euangelicam planè demonstrationem praestare videatur. An non Ioanni desertum proprie dictum, & vera solitudinè ob grauissimas causas tribuit, illumque non ad breue tempus, sed inde a puerili aetate in latebris solitudinis delituisse, & ad eandem subinde post praedicationem rediisse, tum sicut in habitatione, sic etiam in victu & vestitu a communis vitae ratione alienum fuisse, prorsusque abhorruisse testatur: qua summa vitae austeritate hoc tandem effecerit, ut ad illum, velut ad Angelum quendam, plurimi concurrerent, pessimi vero eundem probris insectarentur. Cum his autem omnibus planè consentit Metaphrastes, qui cum Lucae locum repetiisset, quo tem

Patrum plurimorum testimonio, Ioannem in deserto vitam austeram egisse.

De luminibus sanctis. Narrat Nicophorus, eundem a primis annis, vitam solitariam in eremo assueuisse, cumque Angelo duce in remotiores sylvarum recessus abcessisse. Apud Euthymium haec verba legimus: Quis ab infantia ita solitariam & eremiticam duxit vitam, talisque elegit exercitium? Certè nullus omnium. Tum idè aperte docet, Ioannem in eremo a puero aëris inaequalitati assuetum fuisse. Sequitur enim, ut opinor, Chrysostomus, qui luculenter affirmat, Ioannem ab ipsis incunabulis in eremo semper inhabitasse, tum in solitudine hyemes pluuiasque sustinuisse, & hoc tenero adhuc corpore atque aetate puerili, insuper & inaequalitate aëris, ciborumque tenuitatem tolerasse. Adiuungit & illud, quod Ioannis in deserto vitam minime otiosam illustrat: Semper in hymnis, inquit, semper in orationibus fuit. Nulli hominum, antequam ad baptizandum accederet, Deo autem soli sua sem-

quo tempore scilicet, ac sub quibus principibus Ioannes in deserto vixerit, disertè docet, illum, cum vix adhuc solutus esset à fasciis, solitudinè habitasse, & vitam angelicam exercuisse quae, ab omnibus impedimentis, omnique suppellectile esset immunis. Addit praeterea, non lecto, non mensa, neque aliquo alio ex his, quae sunt huiusmodi, indigebat: non terram arauit, non sulcum proficidit, non sudore vultus panem comedit. Et rursus: Triginta annos habitauit in solitudine, & se veluti perpetuo danauerat exilio, & cum nullo omnino homine versari statuerat, & ab incute aetate vitam elegerat monasticam. Quam verè igitur ac praclare hoc de Ioanne Bernardus praedicat: Intra tenevitatem annorum beatus iste puer ad eremum spiritu ducente deductus est: nec obstitit aetatis infirmitas, quam maiestas Domini fecundabat. Et iterum: Relinquit Ioannes mundum, homines fugit, patriam nescit, parentes aspernatur, & in solius diuinitatis apicem desiguit obtutus. Mira rerum conuersio: hominem vix mundum ingressum, mundi fugere gloriam & seculi cupiditates non solum obliuisci, sed nescire, perpetuumque cum diuinitate habere consortium. Recessus montium, sylvarum anfractus, & vallium subteriacens vastitas, puero Patriarchae, quando nox coegerat, domicilia praebuerunt.]

Non mirandum esse Ioannis in deserto educationem, quando Ioannes venerit in desertum.

Ioan. 7.

Sermon de excell. Ioan. Baptistae.

Mirus amor solitudinis in Ioanne.

Malach. 3. Marth. 11.

Marci. 1. Luc. 7.

Eusebius Metaphrastes & Bernardus Ioannis desertum comprobant.

In comment. dat. Ioan. Baptistae.

per offerebat colloquia: neminem vidit vnquam conferuorū nec ab aliquo horum visus fuit: non lacte nutritus, non lecto susceptus, non lecto, non foco, non alia re humana visus erat: tamen mitis simul & acer: quorum alterum ex conuersatione sua cum discipulis, alterum ex responsione ad Iudaeos atque ad regem libera facile perdisces. Haec Chrysostomus non minus verè, quam elegantè, qui rationem alibi quoque reddidit, ut superius ostendimus, cur Ioannes in eremo vixerit adolescens. Quae de re sic docet etià Chrysostomi sedulus imitator Theophylactus: Quare, inquit, Ioannes erat in desertis? Vt ne multitudinis malitiae particeps fieret, & ut neminem reueritus, liberè reprehenderet. Nam si fuisset in mundo, fortassis consuetudine amicorum & societate coinquinatus fuisset: sed ut fide dignus haberetur qui praedicaret Christum, ut potè eremita, vitamque excellens alios. An non idem sensu quoque Cyrillus? Vrbes inquit, contempsit, & eremum habitare voluit diuinus ille Baptista, tantoque virtutem excelluit numero, ut cum ad summa iam humanae iustitiae peruenisset, maximam de se admirationem hominibus concitauerit. Alibi verò testatur, Ioannem semper eremum coluisse, qui robore animi carne rationi subegerit, cuius habitatio fuerit eremus, & amictus humilissimus, & cibus abiectionissimus, quemque propter asperissimam vitam omnes admirarentur. Idem constat Beata, ut haec eius verba commonstrant: Praetulit longam solitudinis sitim & esuriam continuis hostiarum solemnibus: pilis camelorum & cin-

Qui tempore scilicet, ac sub quibus principibus Ioannes in deserto vixerit, disertè docet, illum, cum vix adhuc solutus esset à fasciis, solitudinè habitasse, & vitam angelicam exercuisse quae, ab omnibus impedimentis, omnique suppellectile esset immunis. Addit praeterea, non lecto, non mensa, neque aliquo alio ex his, quae sunt huiusmodi, indigebat: non terram arauit, non sulcum proficidit, non sudore vultus panem comedit. Et rursus: Triginta annos habitauit in solitudine, & se veluti perpetuo danauerat exilio, & cum nullo omnino homine versari statuerat, & ab incute aetate vitam elegerat monasticam. Quam verè igitur ac praclare hoc de Ioanne Bernardus praedicat: Intra tenevitatem annorum beatus iste puer ad eremum spiritu ducente deductus est: nec obstitit aetatis infirmitas, quam maiestas Domini fecundabat. Et iterum: Relinquit Ioannes mundum, homines fugit, patriam nescit, parentes aspernatur, & in solius diuinitatis apicem desiguit obtutus. Mira rerum conuersio: hominem vix mundum ingressum, mundi fugere gloriam & seculi cupiditates non solum obliuisci, sed nescire, perpetuumque cum diuinitate habere consortium. Recessus montium, sylvarum anfractus, & vallium subteriacens vastitas, puero Patriarchae, quando nox coegerat, domicilia praebuerunt.]

VNDE IAM perspicit studiosus lector, quae fide Centuriatores agant, dum vrbanis & delicati homines, circa Ioannis desertum tam blandè nungantur, illumque malunt in oppidis & pagis, quam in horrida eremo collocare, quantumuis Origenes, Chrysostomus, Hieronymus & Eusebius, hoc est, probatissimi testes, qui Euangelicæ historiae consonant, palam aduersentur. Omissam propemodum Epiphanium, qui contra Origenianos disputans, Ioannem inter eos Prophetas recenset, qui vrbes fugerunt, nihilque cum foeminis commercij habuerunt; ut pote degentes in solitudinibus, ubi seipos propter Dei regnum castrarent, ac purae vitae imitatione beatos Angelos imitarentur. Adhaec scribit Pantaleon diaconus, Ioannem a puero in deserto his rebus esse nutritum, apium videlicet laboribus & herbarum radicibus ac locustis.

Narrat Nicophorus, eundem a primis annis, vitam solitariam in eremo assueuisse, cumque Angelo duce in remotiores sylvarum recessus abcessisse. Apud Euthymium haec verba legimus: Quis ab infantia ita solitariam & eremiticam duxit vitam, talisque elegit exercitium? Certè nullus omnium. Tum idè aperte docet, Ioannem in eremo a puero aëris inaequalitati assuetum fuisse. Sequitur enim, ut opinor, Chrysostomus, qui luculenter affirmat, Ioannem ab ipsis incunabulis in eremo semper inhabitasse, tum in solitudine hyemes pluuiasque sustinuisse, & hoc tenero adhuc corpore atque aetate puerili, insuper & inaequalitate aëris, ciborumque tenuitatem tolerasse. Adiuungit & illud, quod Ioannis in deserto vitam minime otiosam illustrat: Semper in hymnis, inquit, semper in orationibus fuit. Nulli hominum, antequam ad baptizandum accederet, Deo autem soli sua sem-

per offerebat colloquia: neminem vidit vnquam conferuorū nec ab aliquo horum visus fuit: non lacte nutritus, non lecto susceptus, non lecto, non foco, non alia re humana visus erat: tamen mitis simul & acer: quorum alterum ex conuersatione sua cum discipulis, alterum ex responsione ad Iudaeos atque ad regem libera facile perdisces. Haec Chrysostomus non minus verè, quam elegantè, qui rationem alibi quoque reddidit, ut superius ostendimus, cur Ioannes in eremo vixerit adolescens. Quae de re sic docet etià Chrysostomi sedulus imitator Theophylactus: Quare, inquit, Ioannes erat in desertis? Vt ne multitudinis malitiae particeps fieret, & ut neminem reueritus, liberè reprehenderet. Nam si fuisset in mundo, fortassis consuetudine amicorum & societate coinquinatus fuisset: sed ut fide dignus haberetur qui praedicaret Christum, ut potè eremita, vitamque excellens alios. An non idem sensu quoque Cyrillus? Vrbes inquit, contempsit, & eremum habitare voluit diuinus ille Baptista, tantoque virtutem excelluit numero, ut cum ad summa iam humanae iustitiae peruenisset, maximam de se admirationem hominibus concitauerit. Alibi verò testatur, Ioannem semper eremum coluisse, qui robore animi carne rationi subegerit, cuius habitatio fuerit eremus, & amictus humilissimus, & cibus abiectionissimus, quemque propter asperissimam vitam omnes admirarentur. Idem constat Beata, ut haec eius verba commonstrant: Praetulit longam solitudinis sitim & esuriam continuis hostiarum solemnibus: pilis camelorum & cin-

Qui tempore scilicet, ac sub quibus principibus Ioannes in deserto vixerit, disertè docet, illum, cum vix adhuc solutus esset à fasciis, solitudinè habitasse, & vitam angelicam exercuisse quae, ab omnibus impedimentis, omnique suppellectile esset immunis. Addit praeterea, non lecto, non mensa, neque aliquo alio ex his, quae sunt huiusmodi, indigebat: non terram arauit, non sulcum proficidit, non sudore vultus panem comedit. Et rursus: Triginta annos habitauit in solitudine, & se veluti perpetuo danauerat exilio, & cum nullo omnino homine versari statuerat, & ab incute aetate vitam elegerat monasticam. Quam verè igitur ac praclare hoc de Ioanne Bernardus praedicat: Intra tenevitatem annorum beatus iste puer ad eremum spiritu ducente deductus est: nec obstitit aetatis infirmitas, quam maiestas Domini fecundabat. Et iterum: Relinquit Ioannes mundum, homines fugit, patriam nescit, parentes aspernatur, & in solius diuinitatis apicem desiguit obtutus. Mira rerum conuersio: hominem vix mundum ingressum, mundi fugere gloriam & seculi cupiditates non solum obliuisci, sed nescire, perpetuumque cum diuinitate habere consortium. Recessus montium, sylvarum anfractus, & vallium subteriacens vastitas, puero Patriarchae, quando nox coegerat, domicilia praebuerunt.]

per offerebat colloquia: neminem vidit vnquam conferuorū nec ab aliquo horum visus fuit: non lacte nutritus, non lecto susceptus, non lecto, non foco, non alia re humana visus erat: tamen mitis simul & acer: quorum alterum ex conuersatione sua cum discipulis, alterum ex responsione ad Iudaeos atque ad regem libera facile perdisces. Haec Chrysostomus non minus verè, quam elegantè, qui rationem alibi quoque reddidit, ut superius ostendimus, cur Ioannes in eremo vixerit adolescens. Quae de re sic docet etià Chrysostomi sedulus imitator Theophylactus: Quare, inquit, Ioannes erat in desertis? Vt ne multitudinis malitiae particeps fieret, & ut neminem reueritus, liberè reprehenderet. Nam si fuisset in mundo, fortassis consuetudine amicorum & societate coinquinatus fuisset: sed ut fide dignus haberetur qui praedicaret Christum, ut potè eremita, vitamque excellens alios. An non idem sensu quoque Cyrillus? Vrbes inquit, contempsit, & eremum habitare voluit diuinus ille Baptista, tantoque virtutem excelluit numero, ut cum ad summa iam humanae iustitiae peruenisset, maximam de se admirationem hominibus concitauerit. Alibi verò testatur, Ioannem semper eremum coluisse, qui robore animi carne rationi subegerit, cuius habitatio fuerit eremus, & amictus humilissimus, & cibus abiectionissimus, quemque propter asperissimam vitam omnes admirarentur. Idem constat Beata, ut haec eius verba commonstrant: Praetulit longam solitudinis sitim & esuriam continuis hostiarum solemnibus: pilis camelorum & cin-

Qui tempore scilicet, ac sub quibus principibus Ioannes in deserto vixerit, disertè docet, illum, cum vix adhuc solutus esset à fasciis, solitudinè habitasse, & vitam angelicam exercuisse quae, ab omnibus impedimentis, omnique suppellectile esset immunis. Addit praeterea, non lecto, non mensa, neque aliquo alio ex his, quae sunt huiusmodi, indigebat: non terram arauit, non sulcum proficidit, non sudore vultus panem comedit. Et rursus: Triginta annos habitauit in solitudine, & se veluti perpetuo danauerat exilio, & cum nullo omnino homine versari statuerat, & ab incute aetate vitam elegerat monasticam. Quam verè igitur ac praclare hoc de Ioanne Bernardus praedicat: Intra tenevitatem annorum beatus iste puer ad eremum spiritu ducente deductus est: nec obstitit aetatis infirmitas, quam maiestas Domini fecundabat. Et iterum: Relinquit Ioannes mundum, homines fugit, patriam nescit, parentes aspernatur, & in solius diuinitatis apicem desiguit obtutus. Mira rerum conuersio: hominem vix mundum ingressum, mundi fugere gloriam & seculi cupiditates non solum obliuisci, sed nescire, perpetuumque cum diuinitate habere consortium. Recessus montium, sylvarum anfractus, & vallium subteriacens vastitas, puero Patriarchae, quando nox coegerat, domicilia praebuerunt.]

VNDE IAM perspicit studiosus lector, quae fide Centuriatores agant, dum vrbanis & delicati homines, circa Ioannis desertum tam blandè nungantur, illumque malunt in oppidis & pagis, quam in horrida eremo collocare, quantumuis Origenes, Chrysostomus, Hieronymus & Eusebius, hoc est, probatissimi testes, qui Euangelicæ historiae consonant, palam aduersentur. Omissam propemodum Epiphanium, qui contra Origenianos disputans, Ioannem inter eos Prophetas recenset, qui vrbes fugerunt, nihilque cum foeminis commercij habuerunt; ut pote degentes in solitudinibus, ubi seipos propter Dei regnum castrarent, ac purae vitae imitatione beatos Angelos imitarentur. Adhaec scribit Pantaleon diaconus, Ioannem a puero in deserto his rebus esse nutritum, apium videlicet laboribus & herbarum radicibus ac locustis.

Narrat Nicophorus, eundem a primis annis, vitam solitariam in eremo assueuisse, cumque Angelo duce in remotiores sylvarum recessus abcessisse. Apud Euthymium haec verba legimus: Quis ab infantia ita solitariam & eremiticam duxit vitam, talisque elegit exercitium? Certè nullus omnium. Tum idè aperte docet, Ioannem in eremo a puero aëris inaequalitati assuetum fuisse. Sequitur enim, ut opinor, Chrysostomus, qui luculenter affirmat, Ioannem ab ipsis incunabulis in eremo semper inhabitasse, tum in solitudine hyemes pluuiasque sustinuisse, & hoc tenero adhuc corpore atque aetate puerili, insuper & inaequalitate aëris, ciborumque tenuitatem tolerasse. Adiuungit & illud, quod Ioannis in deserto vitam minime otiosam illustrat: Semper in hymnis, inquit, semper in orationibus fuit. Nulli hominum, antequam ad baptizandum accederet, Deo autem soli sua sem-

per offerebat colloquia: neminem vidit vnquam conferuorū nec ab aliquo horum visus fuit: non lacte nutritus, non lecto susceptus, non lecto, non foco, non alia re humana visus erat: tamen mitis simul & acer: quorum alterum ex conuersatione sua cum discipulis, alterum ex responsione ad Iudaeos atque ad regem libera facile perdisces. Haec Chrysostomus non minus verè, quam elegantè, qui rationem alibi quoque reddidit, ut superius ostendimus, cur Ioannes in eremo vixerit adolescens. Quae de re sic docet etià Chrysostomi sedulus imitator Theophylactus: Quare, inquit, Ioannes erat in desertis? Vt ne multitudinis malitiae particeps fieret, & ut neminem reueritus, liberè reprehenderet. Nam si fuisset in mundo, fortassis consuetudine amicorum & societate coinquinatus fuisset: sed ut fide dignus haberetur qui praedicaret Christum, ut potè eremita, vitamque excellens alios. An non idem sensu quoque Cyrillus? Vrbes inquit, contempsit, & eremum habitare voluit diuinus ille Baptista, tantoque virtutem excelluit numero, ut cum ad summa iam humanae iustitiae peruenisset, maximam de se admirationem hominibus concitauerit. Alibi verò testatur, Ioannem semper eremum coluisse, qui robore animi carne rationi subegerit, cuius habitatio fuerit eremus, & amictus humilissimus, & cibus abiectionissimus, quemque propter asperissimam vitam omnes admirarentur. Idem constat Beata, ut haec eius verba commonstrant: Praetulit longam solitudinis sitim & esuriam continuis hostiarum solemnibus: pilis camelorum & cin-

Qui tempore scilicet, ac sub quibus principibus Ioannes in deserto vixerit, disertè docet, illum, cum vix adhuc solutus esset à fasciis, solitudinè habitasse, & vitam angelicam exercuisse quae, ab omnibus impedimentis, omnique suppellectile esset immunis. Addit praeterea, non lecto, non mensa, neque aliquo alio ex his, quae sunt huiusmodi, indigebat: non terram arauit, non sulcum proficidit, non sudore vultus panem comedit. Et rursus: Triginta annos habitauit in solitudine, & se veluti perpetuo danauerat exilio, & cum nullo omnino homine versari statuerat, & ab incute aetate vitam elegerat monasticam. Quam verè igitur ac praclare hoc de Ioanne Bernardus praedicat: Intra tenevitatem annorum beatus iste puer ad eremum spiritu ducente deductus est: nec obstitit aetatis infirmitas, quam maiestas Domini fecundabat. Et iterum: Relinquit Ioannes mundum, homines fugit, patriam nescit, parentes aspernatur, & in solius diuinitatis apicem desiguit obtutus. Mira rerum conuersio: hominem vix mundum ingressum, mundi fugere gloriam & seculi cupiditates non solum obliuisci, sed nescire, perpetuumque cum diuinitate habere consortium. Recessus montium, sylvarum anfractus, & vallium subteriacens vastitas, puero Patriarchae, quando nox coegerat, domicilia praebuerunt.]

Non mirandum esse Ioannis in deserto educationem, quando Ioannes venerit in desertum.

Quare Ioannes vitam elegerit eremiticam. In cap. 3. & 11. Math.

In Ioannem hom. 15.

Thestur. lib. 2. ca. 4.

Hom. in vigilia Ioannis Baptistae.

Lib. castrensis hymno 7. versu nuntium. In ca. 1. Ioan.

Non mirandum esse Ioannis in deserto educationem, quando Ioannes venerit in desertum.

Dielliferis autem Indae in salibus ora Montuagus quidam, desertaque incolatus Errabat, primi pro baptisimatis illi Nomen Ioannes.

Ioannes Baptista monachorum dux & princeps.

Hom. 1. in Marcum.

Homil. de Ioanne Baptista.

Ad Eustochium de custodia virgin. d. Lib. 2. de diuina offic. cap. 15.

Ser. de excell. Ioann. Baptiste. f. Collat. 18. cap. 6.

Ecclesiast. lib. 1. ca. 12. h. Lib. 8. c. 39.

Chrysothomus ab initia Centuriatorum defensus. Cent. 5. cap. 6. pag. 711.

Hom. 69. in Math.

In vita Chrysothomi.

Ac ne miretur aliquis, Ioannem ab Euthymio, Theophylacto, Metaphraste, multisque aliis monachis ac eremitis dici, ecce tibi Chrysothomum & Hieronymum, qui Ioannem Baptistam monachorum ducem ac principem aperte praedicant. Chrysothomi verba sic habent: Sicut Sacerdotum principes sunt Apostoli, sic monachorum princeps Ioannes Baptista est. Tum alio in loco: Considerate Monachi dignitatem vestram. Ioannes princeps vestri est dogmatis ipse monachus. Statim ut natus est, in eremo viuit, in eremo nutritur. Hieronymus vero in hunc modum: Huius vitae autor Paulus, illustrator Antonius: & ut ad superiora conscendam, princeps Ioannes Baptista. Tum d. Iliodorus disertè confirmat, eremitas deserta loca & vastas habitare solitudines ad Ioannis & Eliae, qui eremi secessus penetrarunt, imitationem. Ad haec Bernardus monachorum propostium, & anachoretarum principium Ioannem palam appellat. Sed & Cassianus de Ioanne scribit, quod in eremo tota aetate permanens, quem imitati sunt anachoretæ, non timentes vastos etiam eremi recessus penetrare, & solitudinis secreta sectari, nimirum sublimioris profectus contemplationisque diuinæ desiderio. Astipulantur his demum Sozomenus & Nicephorus, qui multorum sententia præclarè vitam monasticam institutum vel à Ioanne Baptista, vel ab Elia Propheta institutum fuisse testantur.

Nec videret tamen Centuriatores cum Ioanne Chrysothomo exoptulare, adeoque illi temeritatis & mendacij crimen assignere, quoad quidem Ioannem Baptistam statuat principem monachorum. At verò in multo magis temeritas istorum calumniatorum simul inculanda & execranda est, qui hanc notam tam grauem & foedam, viro & grauiissimo & sanctissimo & doctissimo, cui nec matulam porrigere digni sunt, per iniuriam summam inurunt: Cur ipsi communè tot præstantiū Theologorum, quos diximus, sententiam in hoc vno tam probro fugillanti? Cur vel nequiter subtrahunt, vel obliuione & negligentia impediti præmittunt ea, quæ idè Chrysothomus ad suæ sententiæ confirmationem explicatè tradidit? Etenim ut minus miraremur, Ioannem monachorum principem ab eo dici, de horum institutis permulta narrat, quæ cū sanctissimi viri Ioannis & moribus & exemplis egregiè congruunt, quæque maiorem propterea fidem merentur, quod non ab aliis accepta, sed explorata certoque comperta recensent. Etenim ipse in monasterio, adeoque solitudine viuens, sicut narrat præter alios Metaphrastes, hoc vitæ genus & institutum reipsa fuerat expertus. Igitur amictum monachorum fuisse scribit, qualis non solum Eliae & Helisai, sed & Ioannis extiterit. Aliis namque è camelorum pilis, aliis caprarum pelles, multis solum coria, & quidem veritate consumpta, vestes fuisse commemorat. Monasteria

A dicit verè domus esse lectus, vbi sit cinis & cilicium, vbi solitudo, vbi nullus negotiorum secularium strepitus, vbi terrenorum duritia lectulorum. Præterea testatur monachos ieiunasse, vigilasse, non indulisse otio diurno: noctes quidem sacris hymnis ac vigiliis, diebus verò orationes manuumque opera exercuisse. Si quis, inquit, nunc ad Aegypti solitudines veniat, Paradiso prorsus omnem illam videbit eremum digniorem, & innumerabiles Angelorum cœtus in corporibus fulgere mortalibus. Notatur de his etiam Augustinus, quod maxime per Orientem & Aegyptum diffusi, & ab omni hominū conspectu remoti, panemque solo & aqua contenti, desertissimas terras incolant, perfruentes colloquio Dei, cui puris mentibus inhæserunt. Tum Palladius, Theodoros, Casianus, Sozomenus, Euagrius permulta scribunt de huiusmodi eremi cultoribus, qui in vastissimis solitudinibus versarentur, & singulis tenebant cellulas, summoque cum silentio sacrae contemplationi vacarent, & cœtinuis penè ieiuniis & vigiliis vitam traducerent, non sanctimonia modo variæque doctrina, sed & miraculis sæpe præstantes. Quid verò isthuc vniuersum est aliud, quam Ioannis Baptista, veluti principis, mores & instituta sectari, talique dæci nunquam satis laudato adhærescere? Quod magis ego miror Brentij sententiam, qui etiam fateatur vitam Ioannis durissimam & eremiticam planè fuisse, ut nulli alteri sanctorum tam durum vitæ genus contigerit, tamen confert cum illo non vult monachos ac eremitas, quod ipse susceperit hoc genus vitæ non proprio arbitrio, sed diuina vocatione. Quis verò nisi malignus, vel stupidus inficietur, non humana, sed diuina vocatione neque carnis instinctu, sed cœlestis spiritus ductu & impulsu tot sanctorum monachorum myriadas ad vitam eremiticam sese contulisse? Quamquam ne hic quidem satis constat sibi Brentius, sicut paulò post planum faciemus.

Fvissis monachos & numerosos eorum cœtus quinto, quarto tertioque in Ecclesia seculo certum est, quamuis hoc inuiri planè Magdeburgici fateantur, & monachi nomè Hieronymi aetate natum esse insulse fabulentur. Probat Casianus monachorum disciplinam inde à tempore prædicationis Apostolicæ inchoatam, vsque ad Abbatis Pauli & Antonij ætatem perdurasse. Nec potest negare quisquam, Patres maximi nominis, & summæ in Ecclesia autoritatis, in monachorum ordine multum fuisse versatos, indeque velut ex optima virtutū, ac pietatis omnium officina, fructus vberrimos & sibi comparasse, & toti Ecclesiæ communicasse. Cuius rei locupletissimi testes sunt Basilus, Eusebius, Hieronymus, Paulinus, vterque Gregorius, vterque rectiores omnes silentio præteream, qui hoc vitæ institutum, eiusque dignitatè & sanctitatè non factis minus, quam verbis amplissimè cohonestarunt. Ostendat autem aduersarij, si quæ è Christianis omnibus habeant, vel vilo reperire seculo possint, quem hoc nomine dignum censent, ut monachorum principem, præter Ioannem Baptistam, rectius nuncupetur

Hom. 14. in epist. 1. ad Timoth.

Monachorum veterum mores cum Ioannis vita multum congruebant.

De moribus Eccles. cath. cap. 31.

In Lascia historia.

Lib. de vita sanctorum Patrum.

In desit. canobiorum & Patrum collatio.

Lib. 1. Eccles. hist. ca. 12. 13. 14. & lib. 3. cap. 13. & lib. 6. ca. 28. & pag. 19. Lib. 1. hist. Eccles. ca. 21. & lib. 4. cap. 7. & alibi In cap. 3. Math.

Monachorum institutum vetus & probatum in Ecclesia. Collat. 18. cap. 5.

Monachorum principis nullus rectius quam Ioannes potest ostendi.

nuncupetur. Etsi enim Hilarion in Syria, & Antonius in Aegypto primus monachorum antesignanus, aut monasteriorum potius fundator esse dicatur, tamen vbi multi demonstrarunt, longè antiquius hoc est institutum, & citra cōtrouersiam monachos omnes quantumuis vetustos vnus Ioannes, cuius plenissima laus est in Euangelio, præcelluit, his tanquam lumen in omni virtutum genere prætulit, eisdem in colenda solitudine, vnde monachi nomen deriuatum est, atque in perfectiore illa viuendi norma seruanda, quam seculis sequētibz monachi amplexi sunt, dux idem & princeps diuino quodam beneficio contigit. Neque hoc nouum est, quod monachi alij cōnobitate, qui in cœtu simul degunt, & vnus senioris præceptis obtemperant, iudicioque gubernantur, quibus & seipsum Augustinus annumerauit: alij vero Anachoretæ censentur, id est, secessores, quod prius in cœnobis institutum, in secreta solitudinum loca secedant, ac iidem eremitæ soleant appellari. Vtrumque genus non solum à Nicephoro, sed etiam ab Hieronymo, Augustino & Casiano descriptum habemus. Ioannes igitur si vllis aliis, tum Anachoretis, inter quos Paulus, Antonius, Ammon, Machobius, Arsenius, Macarij in Aegypto præstantes extiterit, ducem & antistitem se maxime præbuit. De quibus Anachoretis meminit Casianus, quod nequaquam contenti hac victoria, qua inter homines occultas insidias diaboli calcauerunt, aperto certamine ac manifesto conflictu dæmonibus congressi cupientes, vastos eremi recessus penetrare non timent, idque ad Ioannis Baptistæ imitationem.

Quid igitur habent isti, ut ad institutum redeam, quidque possunt obtendere, quo suam tegant stultitiam, vel insignem impudentiam excusent, dum soli contra communem veterum sententiam negare audent, Ioannem ab omni hominum congressu & familiaritate remotum, atque à ciuiliore vitæ cultu alienum, sibi quondam vixisse, & in abditis vasti deserti locis delituisse? An non magistros Phariseos calumniando sectantur, quibus nec Ioannis eremus ac ieiunium, nec Domini Saluatoris turbæ, cibi potisque placere? sicut Hieronymus annotauit. Fingant tropos, detorqueant verba, noua sensa producant, & quibusvis sese præsidij muniant, ad simplicem rudemque populum fascinandum: nunquam efficiant tamen vt orbis miraculum Ioannem Baptistam in ordinem redigant, eumque solitudinis tot annis amata & tanto studio culte gloria spolient. Est ita quidem, vt antiquus Poëta dixit: Homo locum ornat, non ornat hominem locus. Nobilitauit autem desertum Ioannes, & post illum quoque Christus magis cohonestauit præsentia sua, plus vt voluptatis quam horrois in illo pij reperiant, & ad eremum quidem post Ioannem plurimi confluerint, vitamque illic in summo silentio beatam & iucundam duxerint, quum illis & mundus carcer, & solitudo paradus esset. His omnifaria virtutis gloriam, quam suscipit in illis Ecclesia, Ioannes & magnificè præ-

Hilarion & Antonius habiti etiam principes monachorum.

Vetus & recentè discrimen est inter monachos cœnobitas & anachoretas.

Tractat. 1. de communè vita & moribus cleric.

Lib. 9. c. 14. Eccle. histor. b. Ad Eustochium de custodia virgin. c. Demoribus Eccle. cath. cap. 31. d. Collat. 18. cap. 4. e. Collat. 21. cap. 1.

Macarij Ioannis & piorum solitudini perperam aduersantur.

In vita Hilar.

Apud Chrysostom. lib. 4.

ripuit, & clarissime præmonstrauit, ac fortissime confirmauit, ita in suo deserto securus, vt æmulorum istorum & vitæ huius abditæ hostium omnium latratus, ac morsus minime reformidet. Næ isti non intelligunt, quas laudes, quas commoditates, quas delicias habeat, hominibusque vere piis adferat sancta, & à curarum strepitu quieta solitudo; quæ cum à doctissimis Patribus, tum à Basilio, Hieronymo, Chrysothomo toties decantatur. Vbi de Gregorio Nazianzeno, qui post Ioannem Euangelistam Theologi nomen suo merito est concitatus, hoc solum dicam, quod vt ipse testatur, solitudine semper delectatus, Elia Carmelum Ioannisque desertum animo agitauerit. Vnde sic etiam loquitur: Illud in primis optabam mihi, vt liceret toto vitæ curriculo hinc mundo emori, vitamque in Christo absconditam ducere. Alibi rursus fatetur se adamasse tranquillam vitam, atque ab hominum frequentia semotam, eamque Deo vouisse. Quod vitæ genus persæpe commendat, & ab eo Basilium quoque magnum celebrat, monachos veteres, eorumque mores ac vitam libenter prædicans. Solitudinem ait, ex omnibus rebus se maxime complexum velut sociam & administram diuinæ subiectionis parentem, atque adeo diuinitatem adferentem. Nec potest sanè negari, cum idem Gregorius & alij Patres de philosophando scribunt ac monent (faciunt autem id sæpenuerò) nihil eos ferè aliud intelligere, quam huic mundo nuntium remittere, ac monasticam vitam, siue vt vocare solent, ἀσκητικὴν profiteri. An non clara Chrysothomi vox est, vbi de Ioannis deserto concionatur: Felix ista conuersatio, despiciere homines, Angelos querere, vrbes deserere, & in solitudine inuenire Christum. Et alibi dicere non dubitat, Solitudo iusto in hac vita bonis multis cum repleuerit, à vitæ exitu hilares ac ludibundos ad Dei & Seruatoris tribunal ducit.]

Quare nihil moramur Caluini censuram à quo illud scriptum esse nouimus: Vetus quidem error est, angelicam vitam agere, qui procul à negotiis toti in contemplationem incumbunt: Tum suggillat lepidus homo, nescio quos ambitione, vt dicit, impulsos, vt se à communè vitæ vsu subducerent, vel vt morosi homines in solitudinem & otium se dederent. Secuta est inde hæc superbia, vt se Angelis similes esse fingeret nihil agendo. At sanè præstabat Caluinum prorsus nihil agere, quam hoc loco improbè calumniari, & propter quorundam vitia, totum illum piorum ordinem procaciter infectari, qui cum Ioanne desertum adeunt, & in sancto otio rerum diuinarum studiis & contemplationibus toti vacant, quique nunquam profectò minus sunt otiosi, quam cum rerum humanarum obliuio, in terris vitam verè cœlestem attentissime meditantur, qui denique tanto suauius Dei colloquiis reuelationibusque fruuntur, quanto longius à consuetudine mortalium se ipsi remouerunt. Cum autem adeo crassi & carnales hodie sint Sectarij, quorum nec pauci monasticam, cui se sanctè consecrauerant, simulque fidem Catholicam perfide abnegarunt,

Monasticè institutum à veteribus apprimè laudat.

Epist. 1. ad Gregorium Theologum. & lib. de regulis monachorum. Epist. 1. ad Heliodorum & 4. ad Rusticum.

Lib. 3. aduersus monachos. vnde obreclat. tores & hom. 69. & 70. in Math.

Quid sit apud veteres philosophari.

In Apologia postquam ex fuga rediit.

In orat. ad Iulianum.

Orat. super b. in laudem Basilij.

Apolog. 2. Marcum.

De comparat. regis & monachi.

In Harmonia super illud, Vnum est necessarium.

Caluinus cum nouatoribus monachismo libenter obreclant.

Malè negat differentiā vitæ actiue & contemplatiue.

quemadmodum odio & invidia monachorum perpetuo flagrant, ita etiam receptum de actiua & contemplatiua vita discrimen repudiant, velut ab otiosis ac stolidis monachis id fuerit excogitatum. Neque tamen negare possunt, probatissimos Patres, praesertim Ambrosium, Augustinum, Gregorium de hoc ipso discrimine tradidisse, & ex sacris literis conuicisse, vitam contemplatiuam actiuae anteponi oportere, sicut nos alibi copiosius disseremus.

Hic pluribus persequi visum est, vt Ioannis deserto patrocinareretur, neque solum contra Centuriatores, verum etiam aduersus alios horum suae magistrorum suae socios, aut si maui, petulantis Iouiniani filios, Euangelicam veritatem vindicaremus. Quis obsecro non rideat Hegendorphinum, qui scribens in Marcum, praedicare Ioannem in deserto, sic interpretatur vt sit idem, quod in Iordane, vel in synagoga Iudaeorum praedicare? Nugatur plane Zuinglius, desertum hic appellans tribum Iuda, quae illius iudicio in motanis tunc habitabat. Beza ex hoc deserto regionem saluosam fabricat, simulque negat, quod Ioannes hominum conspectum fugerit, vt faciunt eremita. Caluinus ad tropos more suo transfugit, & deserti nomen, cum dicitur: Vox clamantis in deserto, pro vastitate vel deformi populi ruina positum esse fabulatur, negat vero deserti nomine solitudinem significari. Aequè vanus est Sarcenius, qui vt has auget ineptias, Ioannem in deserto vixisse sic accipi posse censet, ac si dicas, Ioannem priuatum vixisse & educatum fuisse. Vt hinc omnes plane cognoscant, quam miserè isti se torqueant, & quam impudenter nihil non tentent, tantum vt Ioannis desertum, quacunque ratione possint, nobis eludant, adeoque si possint, auferant.

Georgius autem Aemilius, etiam suum Ioanni desertum relinquit, tamen cur eo concesserit, haud bona fide proponit. Fatetur illum instinctu & ductu Spiritus sancti desertum petiisse, atque sic fieri oportuisse vult, vt vaticinium Propheticum de Ioannis deserto ab Esaia praedictum impleretur. Vt autem haec ab eo verè dicuntur, sic falso adiungitur illud, quod à Moisa lege & ministerio sacerdotum, & à templo discesserit, ac propterea nouae praedicationi nouum locum elegerit. Qua de re postea locus erit proprius disputandi.

Reiectis vero sapit Brentius, qui reiectis tam frigidis nouatorum commentis honestius quaeuit effugium, & hoc modo philosophatur: Concedit Ioannem ad durissimum quidem genus vitae secessisse, & derelictis vrbibus in eremo habitasse: verum hoc factum esse putat iuxta leges Nazaeorum, & Ioannem hoc vitae genus suscepisse dicit, quando sic exegerit Dei vocatio personalis, cui erat obediendum. Fuit, inquit Brentius, Ioannes iam inde ab vtero matris diuinitus ad hoc vocatus, vt vinum & ficeram non biberet, hoc est, vt vitam a civili consuetudine alienam iuxta leges Nazaeorum duceret. Fuit autem ille Nazaeus, siue vt ab Epiphano dicitur, Naziraeus: an propterea fit consequens, illi profusus incubuisse, vt eremum peteret, & summam illi

vitae subiret duritiam, qua non modò Nazaeus, verum etiam austerioris vitae homines Essaeos, qui à Plinio & Iosepho valde laudantur, longè superauit? Quod si Ioannem Nazaeum fuisse concedit Brentius, illud etiam fateatur oportet, quod se voti religione obstrinxerit, & totum Deo consecraverit: hic enim Nazaeorum erat mos, vt sextum Numerorum caput docet, Origenes alique interpretes satis ostendunt. At nunquam probabit nobis Brentius, ad peculiarem Nazaeorum vocationem illa pertinuisse, quae de Ioannis vita referunt Euangelistae, sed is pleraque isti iustitiam sponte, non iussu, vel ex peculiari Nazaeorum instituto suscepit, sicut postea conuincemus. Quod verò de personali vocatione proponit aduersarius, idcirco minus placet, quandoquidem ille non satis explicat sese, an aequè ad interiorē, sicut ad exteriorē Ioannis vocationem sit referendum. Illud vero libenter accipimus, quod vltro largitur nobis, non modo Ioannem ab vrbibus remotum in eremo habitasse, verum etiam aliis exemplum praebuisse, vt si quando sic exegerit Deus, vocationi eius itidem obediant, & vitam ciuilem deserant. Quae confessio non arridebit (satis scio) Centuriatoribus istis, aliisque pluribus, qui omnino excipiunt, & cauere volunt, ne Ioannis exemplum ad alios vilo modo pertineat. Hinc monet astute Bucerus, Desertum illud non fuit omnino vastum, in quo nemo, sed in quo sparsim & rari habitabant, sicut in Hercinia sylua. Non est cogitandum Ioannem secessisse ab omni hominum conuictu, more eorum, qui hodie eremite videri volunt, omnino solitarie in syluis obscurioribus habitantes: sed cum in montanis Iudaeae paterna domus esset, forte paululum progressus in desertum, id est, saluosam loca versus Iordanem & mare mortuum, egit in obscuriore loco aliquo. Vt si quis hinc a regione Rheni cultiore ad montana & saltus Vogesi, vel alia Lotharingiae incultiora loca secederet. En quam hic misere fudat Bucerus, vt suum Ioanni desertum adimat, quemadmodum & Bulingerus, & Zuinglius: quos auctores, vt opinor, hic maxime nostri sequuntur Centuriatores. His omnibus demum satis non est, intra fines Palaestinae versari, ad Germania saltus & sylvas vsque transcurrunt, Herciniam syluam, & nescio quae saltuosa, inculta, obscura loca mirabiliter arripiunt, suam scilicet vt peragant fabulam, & risum lectori moueant hac noua & prius inaudita commentatione. Sed vt maxime id genus conglomerent plurima, quibus apud imperitos suam vafricem & fraudem tegant, tamen cordatis fidem facere non poterunt, Ioannem alibi quam in deserto proprie dicto, seu in vasta eremo vixisse. Et quem demum de scripturis locum adducunt, vnde probent tropum in hoc esse nomine, & Euangelistas cum Ioannem in deserto statuunt, secundum ipsorum somnia improprie loqui? Aliud vero est, cum apud Euangelistas legimus, Ioannem praedicare vel baptizare in deserto Iudae, hoc est, in regionibus circa Iordanem: aliud, Ioannem puerum in desertis vsque in diem ostensionis suae ad Israel permanisse, & verbum Domini super

Brentij verba excussa, & parte reiecta a Natw. h. lib. 5. cap. 17. De bella Iudaeo lib. 1. cap. 7.

In 20. cap. Lucii. homil. 11.

In cap. 3. Matth. Buceri de Iordanis deserto figmentum relictur.

Eib. 2. in Matth. In 3. cap. Matth.

Sectarios plane nugari est Ioannis desertum explodere nitentur.

d Matth. 3. Marc 11.

f Luc 1. Luc 3.

super

Quomodo circa Ioannis desertum fabulatur nouatores.

In 1. cap. Marc. In annotat. in cap. 3. Matth. In 3. cap. Matth. In Harmonia Euangelica.

In primis cap. Luc.

d In Evangelicis S. Ioannis.

Hom. 10. in Lucam. Senior Brentij quam aliorum sententia de Ioanis deserto.

Lib. 1. tom. 2. heres. 29.

Euangelium loqui de duplici deserto seu eremo. In 3. cap. Matth.

Luc. 3.

a Matth. 3. b Ioan. 1.

In 3. cap. Matth. d Harmonia in Luc.

super eum in deserto factum esse. Bene igitur distinguit Euthymius inter duas eremos, interiorē vnā, à qua missus ille prodierit tandē: & alteram, quae prope Iordanem erat, ad quam ex interiorē illa eremo intimaeque solitudine in publicum venerit. Quod ita esse satis etiam indicat Lucas, vt antea demonsttrauimus, cum hoc modo loquitur: Factum est verbum Domini super Ioannem Zachariae filium in deserto, & venit in regionem, quae circa Iordanem erat. Fuit igitur iam inde à puero in deserto interiorē, & postmodum triginta ferè annos natus, venit in regionem circa Iordanem, quam Iudaeae desertum a Matthaeo, alius autem a Euangelista, Bethaboram, vel sicut constanter Latini habent codices, Bethaniam appellauit, vbi Ioannes, inquit, erat baptizans. Quid hoc autem ad istorum figmentum, qui etiam contra suorum hominum sententiam, verum propriūque Ioannis desertum tollunt, & ex eo paternas, nescio quas, ades & saltus pagosque construit? Aliter sanè sentit praeter Pellicanum d Brentius, qui non modò suam Ioanni eremum vitaeque duritiam, vt auditum est, tribuit, verum etiā

hanc eius rei causam adscribit: Vocauit, inquit, Dominus Ioannem ad durissimum genus vitae, vt sanctitate eius testimonium de Christo commendaretur, atque vt hoc vitae genere aptior ad seruandum vocationi suae in deserto redderetur. Et rursus: Ioannes a pueritia sanctissime & durissime vixit. Item, Ioannes egit vitam non in vrbibus & hominum frequentia, sed in deserto. Ac iterum: Iussit Spiritus sanctus Ioannem ducere vitam eremiticam, & abstinere a vino & communi hominum cibo. Quae idcirco repetimus, vt Brentij, licet aduersarij, confessio, quae adductis prius Patrum testimonijs consonat, veritatis causam reddat illustriorem, & nonnullis, qui fortasse Brentio magis quam nobis fidem habituri sunt, omnem de Ioannis deserto scripturam eximat. Et quoniam apud quosdam Erasmi, vt in Latinis Graecisque literis eruditū viri, valet autoritas, huius etiam sententia praetereunda non est. Ioannes, inquit, homine maior, vt pote Angelus Domini vocatus, vbi quae caelestem ac purissimam vitam exegit vbi diuina arcana edoctus est, vt dissimulatum homine Deum digito monstrare non dubitauerit? profecto non in paternis adibus, sed in eremo.

Vera Brentij confessio de Ioanis eremo In 3. cap. Matth.

CAPUT TERTIVM.

Ipsae autem Ioannes habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos suos. Matth. 3.

Et erat Ioannes vestitus pilis camelorum, & zona pellicea circa lumbos eius.

Marc. 1.

MAGDEBURGENSES.

V M Angelus Gabriel in templo Zachariae loqueretur, vita genus Ioannis fore dixit, non ad delicatas comparatum sed sobriū, & ad tale ministerium aptum. Lib. 1. ca. 10. pag. 356. Vestis in hoc Ioanne de pilis camelis fuit contexta. Neque est consentaneum, crudas tantum pelles sic fuisse contextas, vt quidam opinantur: sed vitato genere vestitus, quali illi, qui ad montosa loca habitabant, induerantur. Et postea: Horridior quidem paulò fuit vestitus de pilis camelorum, sed tamen firmus & durabilis. Ibidem col. 364.

CENSURA.

SANCTI viri Ioannis Baptistae, ac venerabilis Ministerij eius commendationem pertinet, quae non solum de illius ortu admirabili, de pueritia & habitatione, sed etiam de victu eius atque vestitu peculiari narrat Euangelista. Et laudatus est ille quidem semper à secura vitae disciplina, quam & omnis piorum posteritas in eo merito celebret, quamque praeter nouatores haud scio an vlli alij magis obscurare & extenuare, si non prorsus illi adimere, vnquam studuerunt. Marloratus Matthaeum explanans, haec verba profert: Non dubium est, quin hinc montanum hominem describat Euangelista, ab omni urbano nitore & lantitatis remotum. Vbi sequitur Marloratus praepceptorem suum Caluinum, multorum errorum principē, qui docet Ioannem rusticano victu & vestitu fuisse contentum, & mediocrem vltimamque munditiam fugisse. Nos verò etsi fatemur, praecipuas Ioannis virtutes in eo non elucere, quòd vitam adeo seueram & austeram sibi delegerit

& excoluerit, tamen scimus, Euangelistas & Patres, quemadmodum ostendemus, non tam abiectione atque contemptum, sed multò quidem praeclearius quam isti faciunt, de Ioannis victu & vestitu iudicare & scribere. Deinde contra Caluinum aperte pronuntiamus, eximiam Ioannis continentiam, abstinentiam, omnemque vitae austeritatem ad sanctitatis eius cumulum & decus pertinere: & citra vitium affirmari posse dicimus, Ioannem in vita solitaria, quamdiu in deserto latebat, à communi viuendi more abhorruisse: nec reprehendendos, sed laudandos itidem esse alios, qui cum Ioanne ab hominum turba secedunt, & duriter viuunt, vt Deo maiore cura inseruiant, & pietatem commodius perfectiusque colant. Victorinus verò Strigelius, vt & ipse suffundat frigidam, in Oriente, inquit, tenuiores homines vestiebantur panno contexto ex pilis camelorum. Non igitur imaginandum est, Ioannem monstruosa veste, videlicet pelle camelorum, indutum fuisse. Et hic nouam artem adhibet Strigelius, vt sua Ioannem veste, spoliatur, ac aliena induat. Euangelistarum interim verba interuertens. Tuna

De Ioannis vestitu nouatores indignè sentire & scribere.

In Marcum cap. 1. Strigelij sententia merito repudianda.

b iiii

Ioannem tantum de egenorum numero facit, quos fingit quidem, sed probare non potest, in oriente pannum ex camelorum pilis contextum pro more gestasse. Quod ut verum sit, etsi non concedimus, causisset tamen prudens Euangelista, ne de vulgari tantum more scriberet, neque hinc singulare Ioanni laudem assignaret quod is nouum, insuetum, peculiarem, & admirandum victum & vestitum sibi vsurpasset. Piaculum fore putat fortasse Strigelius, si præter morem aliorum Ioannem vestitum, & in amictu ipso seuerum fuisse concedat. Quasi verò non plura, quæ velut monstruosa & admiratione digna sunt, de eodẽ scripta fateri necesse sit.

QUOD verò Chytræus? qui ut omnem peccatitiam tollat & ipse suspicionem, Ioanni sancti ciuilem, quo nunc etiam nobiles frequentantur, his verbis vestitum concedit, cupidèque lagitur: *Vestis Ioannis erat contexta ex pilis camelis, similis ei quæ hodie vulgo a camelis vocamus, Kamlot, vel Schamlot, latine vndulata. Non fuit sordida vestis, neque etiam valde pretiosa, sed medicris, & xosmos in in locis egyptiæ. O præclarum scholasticum, ac insignem grammaticum, qui talem vocabulis sensum affingit, qualis ne per somnium quidem doctissimis artis grammaticæ autoribus in mentem vnquam venit. Vestem hispida m pilis camelorum contexta, & ad corpus affligendum studiose comparatam hic nouus grammaticus cum veste vndulata cõponit. Et vnde probabit quæso, huc tunc fuisse morè in Palestina, vt ex pilis camelorum vestes mediocres & decoræ conficerentur? præsertim quæ cum vndulatis non ita pridem inuentis, sicut nunc illis vtimur, quicquam haberent communc? Testatur Plinius, vndulatam vestem primò è laucissimis fuisse, inde forniculatam, hoc est, variis coloribus distinctam, defluxisse. Et si Varroni credimus, reges olim vndulatas non minus quàm prætextatas togas habere solebãt. Quis verò nisi infans, aut lingua Latinæ prorsus ignarus, huiusmodi vestimenti genere tam delicato quàm pretioso Ioannem præsertim in vasta eremo, vltum esse affirmet? Fiebat certè vndulata vestis non ex camelorum, sed hircorũ & caprarum pilis, vt veteres annotarunt. Valeat igitur cum suo Kamlot & Schamlot Chytræus, qui hoc inauditum figmentum, vt Ioannis vestitum obscuraret ac imperitis simul imponeret adhibuisse videtur. Non possunt sibi persuadere sectarij, quod huius deprauationis est caput ad exercendam animi modestiam, ad colendam virtutem, ad augendam gratiam, ad sanctimoniam vitæ confirmandam, aliquid habere momenti, quod præcurfor Domini vitam à cõmuni hominum consuetudine alienam exegerit: quod homo nobilis habitum insuetum & peregrinum sibi sumpserit: quod adolescens elegans & ornatus in publicum prodire contempserit: quod sordidam magis quàm politicam, rusticanam & eremiticam potius quàm vrbanam & ciuilem viuendi disciplinam fuerit confectatus. Hæc autem Epicuræorum censura carnisque iudicio probari nullo modo possunt: imo vero, qui sunt mundi sapientes, hos Sanctorum mo-*

Chytræus signum de Ioannis veste Camelina referatur. In 3. cap. Matth.

Næv. hist. lib. 8. ca. 48.

De vita popul. Rom. lib. 1.

Sectarij vestitum Ioannis iudicio carnis insidique prudentia metuantur.

Ares, hanc spontaneam vestitus asperitatem, vel sultitiam quandam despiciere, ac risu pluraquàm Sardonico prosequi consueverunt. Sed relicto Chytræo, fidum habemus ducem quem sequamur, Chryostomum, qui Ioannem scribit pilis cameli, non lana fuisse vestitum, ne quis delicatam illi vestem tribueret: idque Christi confirmat testimonio qui Ioannem à vestitum asperitate laudat. Ac idem alibi docet, Ioannis vestimentum scitis contextum fuisse, vt ipso etiam habitu ab humanis nos rebus doceret abduktionem: ac suaderet nihil nos cum terra prorsus habere commune. Verum de Patrum sententiis, quæ cum istorum & spiritu, & sensu ex diametro pugnant, viderimus postea.

NON satis est indicasse, inter Chytræum & Centuriatores hæcenus conuenire, quod imitandam sibi Bucorum proponant, qui multo antè scripserat in hunc modum: *Agebat Ioannes in deserto: vilioribus ergo, hoc est, deserti incolis assuetis cibis & vestibus suis vsus, locustis scilicet & melle siluestri pastus, & panno ex pilis camelorum confecto vestitus: ne quis existimet in morem nostrorum monachorum peculiare sibi aliquid cibi & vestimenti genus delegisse. Sed bene habet, quod nobis tandem indicet Bucerus, qua de causa nouatores vitæ ac vestitum Ioanni proprium tam ægre permittant: ne videlicet hac ratione de monachorum institutis honorifice quicquam loqui, certumque cibi & vestimenti genus in piis vllis totaque Ecclesia probare videantur. Etenim si tale quicquam de Ioanne faterentur, animaduertunt homines minime stupidi, id statim ad alios etiam Ioannis imitatores, vitæque monasticæ sectatores referri posse. Quid vero his facias, qui monasticæ vitæ odio inuidiæque flagrant, & Professores eius, quantumvis doctriina & pietate præstantes, & à tota Ecclesia celebratos, sæpe faciunt supersticiosos, adeoque sui homicidas fuisse, per summam impudentiam affirmare non dubitant? Vnde Ioannis victum & vestitum, quibus possunt modis deprimunt, tantam verbis Euangelicis vim inferentes, vt Euangelistas aliter quidem sensisse, aliter autem scripsisse velint existimari. Verum iam ante monstrauimus, hoc illustre Ioannis exemplum, sicut Chryostomus & Hieronymus probant, instituto monastico egregie patrocinari. Vidit & descripsit Apostoli Petri familiaris, & homo valde disertus Iudæus tamen, Philo, qui fuerint ætate sua mores Christianorum, quæque tunc inter eos viguerit vitæ monasticæ disciplina. Vani sunt autem, ne dicam impudentes nostri Centuriatores, qui negare student ad Christianos illud Philonis testimonium pertinere: cum aperte testetur Epiphanius, non de aliis, quàm de Christianis, qui antea Iessei dicti fuere, Philonem scribere, scribendique occasione simul exponit. Quod & planè confirmat Hieronymus, & adducto Philonis testimonio de primis monasteriis, ita concludit: Ex quo apparet, inquit, talem primum Christo credentium fuisse Ecclesiam, quales nunc monachi esse nituntur & cupiunt, vt nihil cuiusquam proprium sit, nullas*

Homil. 1. de Marcum. Luc. 7. Breui. in 3. cap. Matth.

Docuit in primis Bucerus de vestibus & cibis Ioanni fabulari, & cur.

In 3. cap. Matth.

Monastica vitæ edictum quo sectarios imPELLAT.

Monachorum institutum à temporibus Apostolorum fuisse, contra Centuriatores defenditur.

De instituto Essæorum

Centur. 1. lib. 2. pag. 511

Contra heres. lib. 1. Tom. 20.

In Casl. scriptorum Ecclesiasticorum.

Mat. 2. & 4. Lib. 3. Contra monasticos insit. vniuersitates, & de comparatione regis & monachi. lib. 1.

Lib. 2. Eccl. hist. ca. 15. 16. & 17. Lib. 2. cap. 17. De institutis canonicorum lib. 1. cap. 2. & collat. 18. cap. 5. De demerit. Euang. lib. 1. ca. 8. Collat. 8. cap. 5.

Qui ex nouatoribus vitæ & vestitus austeritatem in Ioanne cõferent.

Hom. 10. in Lucam. in cap. 1. Lucæ. f. In 3. cap. Matthæi.

In Postilla, Dominice 3. Aduentus.

In Euang. Dominice 3. Aduentus.

fit, nullus inter eos diues, nullus pauper: patrimonium egenitibus diuiduntur, orationi vacatur & Psalmis, doctrine quoque & continentie, quales & Lucas refert, primum Hierosolymæ fuisse credentes.] Igitur quod ad monasticum institutum pertinet, antiquius est illud & probatius, quàm vt istos Momos reformidet, eosque iam ante satis repulit & protriuuit Chryostomus, cum aduersus monasticæ vitæ vituperatores complures libros edidit. Neque solum quos dixi Epiphanius & Hieronymus, verum etiam Eusebius, & eius imitator Nicephorus, simulque Cassianus aperte confirmant, quod à Philone scriptum est, ad nostros, hoc est, non Iudæos, sed Christianos monachos referri oportere. Quod si monachorum nomen huic delicato seculo, aut sectariis potius & Iouinianistis vsque adeo ingratum ac odiosum est ac rem ipsam quæ cum Philosophia Christiana præclare consentit, probare ac retinere magnoperè conuenit, illiusque meminisse, quod ab Eusebio Cæsariensi egregie dictum accepimus: Christianæ vitæ perfectum modum in solitudine, in paupertate, atque virginitate consistere. Monachorum autem nomen, si Cassianus credimus, principio illis inditum fuit, qui cum primus nascens Ecclesiæ feruor refrigereretur, vt prioris illius disciplinæ & perfectionis vestigia retinerent, sese à Christianorum vulgo segregarunt, & singularis solitariæque vitæ restrictionem adierunt, à coniugijs abstinentes, quin etiam à parentum te consorfio mundique conuersatione omnino separantes.

QUANTVM ne hac quidem in parte sibi constant, sed vt aliis in rebus plurimis, inter se dissentiant aduersarij, quorum nonnulli, vt veritatem docent, de Ioanne longè commodius docent. Etenim Brentius & Sarcerius præter eremum, etiam durissimum & rigidissimum vitæ genus Baptistam nostrum instituisse concedunt. Et Pellicanus his verbis veritatem agnoscit: *Viebat Ioannes penitentia speculum & præco summus, omnino incultioribus, & vilioribus asperioribusque vestibus, quæ iuxta regionum varietates estimantur: sicut & puer Franciscus ad damnandum factu insolentiam & pretium renarium de suo & pretiosissimis rebus, sumem rudem elegit. Quin & Lutherus ipse testis est: quod Ioannes vestiebatur pilis camelorum, & cingulo utebatur pelliceo, id vitam astrictiorem carnisque macerationem ac vitæ puritatem, quæ prædicatores decet Euangelij, significare. Accedit & Georgius Emilius, vt causæ à socijs oppugnatæ in Ioannis, aut potius veritatis gratiam opem ferat. *Seueritas & continentia vitæ Ioannis in eo apparuit, inquit, quod non seclatus est aula delicias, nec se mollitie vitæ corrumpi passus est, sed in medijs deserti solus asperam & rigidam vitam coluit, hirsuta cameli pelle tectus, & in cibo cum locustis melle siluestri contentus: atque ita sine omnibus delictis & commoditatibus in deserto loco vixit, maiorem officij sui quàm vitæ rationem habens, plantæque seueritatem doctrinæ suæ viuendi ratione referens. Ex quibus colligit**

A Lector, tantam vim esse veritatis, vt etiam per aduersariorum ora nonnunquam erumpat: sicut istis factum est, qui verè Ioannem à vitæ duritia probant, aliisque probandum ostendunt.

SED enim bona sectariorum pars hoc præ se fert, aliisque imperitis persuadere conatur, nullum Ioanni victus vestitusque delectum proprium ferè fuisse, sed eadem esitasse, iisdem fuisse modis vestitum, quibus ætate illa vicini & montani homines moderatè sobrièque viuentes ex more utebantur. Quid verò dicerent aliud Epicuræi & Iouiniani, siue qui carnis voluptates deliciasque supra modum amant, & his rebus, quæ ad corpus pertinent, maximè delectantur? Sed eorum ad huiusmodi præstigias & tergiversationes miseri confugiunt, qui tunc veritatis, tunc Ecclesiæ spiritu destituti, secundum carnem sapiunt, & molliter viuentibus non inuiti adblandiuntur. Nos verò qui lucem amamus Euangelicam, & ostusam à nouis tenebrionibus caliginem depulsam cupimus, ea quæ Angelus, quæ Christus, alique plures fide digni testes in Ioannis commendationem memoriæ prodiderunt, malis istorum artibus palam opponamus. Primum ab Angelo Gabriele, cum de hoc puero vaticinatur, temerè dictum non est: *Erit magnus coram Domino; vinum & ficeram non bibet. Hæccine tantum ad sobrium aut aliis assuectum vitæ genus pertinent? imò ad summam Ioannis continentiam & illis temporibus inusitam, verèque mirandam abstinentiam, non possunt certè non referri. Quare hæc Angeli verba sic explicat Emisenus: Abstinentiæ merita ac virtutum, & iter arduum militiae spiritualis humano generi insinuare curauit.] Vanus est autem Caluini metus, ne hoc prætextu fingatur Dei cultus in vini abstinentia, *Solum, inquit, omnes temperantiam colant. Qui noxam sentiant ex vini potu, sponte abstineant: qui cavent, desertum æquo animo ferant. O insignem hunc præconem abstinentiæ, qui nullum inter temperantiam & abstinentiam potest ferre discrimen, qui prorsus reiicit omnem ab Ecclesia indictæ, vel spontè susceptæ in cibo potuque abstinentiæ consuetudinem & exercitationem, qui demum laudandam piorum virtutem damnandæ tribuit superstitioni. Ita demum Caluino & sectariis liber non sequi, sed, conuellere imò & abrogare, morem veterum orthodoxorum, qui solenniter ieiunantes, olim à carnibus simul & vino abstinerunt. Hinc illud Cyrilli antistitis Hierosolymitani dictum extat: *Ieiunamus à vino & carnibus abstinentes: non quod hæc tanquam abominatio- nes oderimus: sed quod præmiuam expectamus, vt sensibilia despicientes, spiritali deinceps, & intellectuall mensa fruamur: & tunc seminantes in lachrymis, in futuro seculo in exultatione metamus.]***

Luc. 1.

Probatio ex Euangelicis testimoniis, inusitatum & generam vici ratione Ioanni tribuendum esse.

Serm. 2. de S. Ioanne Baptist. In Harmonia Euang.

Certam vici abstinentiam temere Caluinius improbat.

Ieiunantes olim à vino & carnibus abstinebant.

Capitef. 4.

Christus Ioannem à viciu & vestitu proprio commo- dat. Luc. 7. Matth. 23.

Luce 7. Contra Ebri- uas hares 30

parcissimum Iudais luxu diffluentibus expro- bret. Quæ Christi verba sic explanat Epipha- nius, vt Ioannes non omnino nihil edisse aut bibisse, sed ab omni edacitatis ac potationis suspitione remōtus esse dicatur, quoniam & carnibus abstinerit, nec vinum gustarit, locustis, melle syluestri & aqua contentus. Aliud Christi dictum est: Quid existis in desertum videre? hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt & delitiis, in domibus regum sunt. Significat igitur vestitum Ioannis vt proprium, ita & insolitum, atque ab omni nobilium & aulicorum consuetudine mollitiæque remotum, ac Deo tamen gratum & laude dignum fuisse, quantumuis ille vilis, durus, asper, & horridus mundi quidem filiis videretur. Facit & Dominus pulchram hic comparationem, vt Ioannem ostendat alienum à moribus diuitum & aulicorum, qui nisi suauius, molliter ac delicatè vixerint, omnemque tum in victu, tum in vestitu luxuriam ostentant, præter decorum, & contra dignitatem suam se agere arbitrantur. At contra Christus vrget hoc pacto: Non cælesti, sed terreno regno militant hi, qui contra Ioannis exemplum pro Deo perpeti aspera fugiunt, sed solis exterioribus dediti, præsentis vitæ molli- tiam & delectationem quarunt, sicut Beda locum interpretatur. Qui Gregorium sequutus, hoc etiam non minus grauius quam sapienter adiungit: Nemo existimet, in luxu atque studio vestium peccatum deesse: quia si hoc culpa non esset, nullo modo Ioannem Dominus de vestimenti sui asperitate laudasset. Aut si Hieronymum sequimur, asserit, Ioannem Dominus camelorum vestitum pilis, vt sciamus eum nulli posse adulationi succumbere, eumque qui locustis vescitur ac melle syluestri, nec opes, neque alias terrenas delicias querere, rigidæque & austera vita, auras vitare palatij. Ambrosius verò ita scribit: Quæ maior causa humilitatis in Propheta, quam cōtemptis mollibus vestimentis, pilorum asperitate vestiri? Quæ præclarior abstinentia, quam spretis vitæ huius delitiis, stridulis velci locustis, & melle syluestri? Tum apud Gregorium Magnū hanc memorabilem lego sententiam: Ioannes qui aliis durus erat, sibi remissus non erat. Nam vt pœnitentiæ duritiem, quam prædicabat Euangelista, eum tenere ostenderet, ait: Habebat vestimentum de pilis camelorum: & zona pellicea circa lumbos eius. Rectè igitur Iuuenens, qui Euangelicam historiam fideliter reddidit carmine, Ioannem victum & amictum, vt minime delicatum & mollem, sic celebrat:

Texta camelorum fuerant velamina setis, Et zona pellis mediis cinxere Prophetam, Aruis qui solitus ruralibus esse locustas, Et tenuem victum, præbent syluestriamella. Hæc fati ostendunt, ni plane fallor, sententiis Euangelicis refelli aduersarios, eoque profus pugnare cum sanctissimis Patribus, qui longe alium diuinæ scripturæ sen-

Gregor. homil. 6. in Euangelia.

Lib. 2. in Lucam ca. 7. Ad Agustinum quæst. 1.

Chr Ioannes à Christo laudatur ob vestitum asperitatem.

Serm. 66.

Lib. 4. expositio in 1. Reg. 9.

In Euang. historiâ.

sum & spiritum quam noui isti Theologi, prodant ac expriment. Nec desunt exempla, quibus fiat, probabilius, quod Patres de Ioanne, eiusque vitæ duritia & asperitate singulari tum scriptum, tum factum esse interpretantur. Describitur Elias ille Thebites, quod vir pilosus & zona pellicea accinctus renibus fuerit, quod in deserto vixerit, quod cibo tenuissimo victitaret, quod pane duntaxat subcinericio & simplicis aqua contentus, ingens confecerit iter, ac diuturno ieiunio sese afflixerit. An non is verus Elias est? quod nomen Ioanni Christus ipse largitur: sed & Angelus prædicit, eum in spiritu & virtute Helix suum munus, vt sit Messias nimirum prodromus siue præcursor, fideliter obiturum esse. Quamobrem ita Hieronymus: Ioannes, inquit, secundum mysterium, quod in Malachia scriptum est, ipse est Elias, qui venturus est: non quod eadem anima, vt heretici suspicantur, & in Elia, & in Ioanne fuerit, sed quod eandem habuerit sancti Spiritus gratiam, zona cinctus vt Elias, viuens in eremo vt Elias, persecutionem passus ab Herodiade, vt ille sustinuit ab Iezabel. Daniel vir desideriorum & eximius idem Propheta, in victu sibi adeo nihil indulgit, vt oblatas mensæ regalis epulas ex animo recusarit, ac seipsum aliquot hebdomadarum ieiunio macerarit. Panem suauem non comedit, vt scriptura loquitur, caro & vinum non intrauit in os eius, nec vnctus oleo: solis leguminibus corpus delicatum sustentare voluit, & abstinentiam vna cum piis focis mirabilem atque continuam exercitauit. Cuius exemplo docemur, quemadmodum rectè monet Theodoretus, quantum nobis voluntaria profit afflictio. Etenim beatus Daniel cum voluntario seipsum ieiunio afflixisset, & Dominum quaesisset, statim exorauit, & voti sui copos factus est: quod is quoque, qui se ei in visione obtulerat, declarat. Non dicam porro de Elifæo & filiis Prophetarum, quos veteris Testamenti monachos, appellat Hieronymus: nam & hi agrestem duramque transgere vitam, ab vrbaniis quidem delitiis proflus alieni, quemadmodum Elifæi discipuli testes esse possunt. Ex Paulina etiam epistola discimus, quantus vitæ rigor in antiquis fuerit

D

Patribus ante Ioannis ortum, quos ait in melotis & pellibus caprinis egentes circumiisse, in solitudinibus errasse, nec solum in montibus, sed in speluncis etiam terræque cauernis vitam exegisse, quam non sane iucundam, sed asperam & luctuosam fuisse necesse sit. Apud Perlas Magi, qui omnium erant peritissimi, excepta farina & olere, nihil amplius in cibo sumebant, vt scribit Hieronymus. Elfæi ab vxoribus, vino & carnibus semper abstinerunt, & quotidianum ieiunium verterunt in naturam, si Iosepho fidem habemus. Quis verò ambigere possit, quin Ioannes his omnibus vitæ austeritate non cesserit, aut eisdem potius superarit? Fuit enim nouus nouæ cuiusdam perfectæque pœnitentiæ, & perpetuæ continentie præco solum, sed etiam apud

Exempla vtriusque duritæ vitæ.

3. Reg. 17. 9. 19. 4. Reg. 4.

Matth. 11. Luc. 11.

In multis Eli & Ioannem denitit.

Dan. 1. 9. 10.

Secundæ est plurimè à Danielis descriptum.

Orat. 10. in Dan. Volumaria afflictio prædest.

Epistola ad Rusticum. 4. Reg. 2. 21. 4. Reg. 6. Heb. 11.

Tertium est plurimè à veteri Testamētū tribus petit.

Quare exemplum à Magi Perficis, & Elifæi Iudæis. Ioannes autem nullis vitæ austeritate tollit.

Aduersus Iouinianum lib. 2.

De Bellouo daico lib. 2. cap. 7.

Lib. 10. epist. 82.

In Matth. 23. Quinque ex plis ab Apost. acceptum.

Vicium vestitus Petri Apostoli.

Lib. 7. Recognitionum.

2. Cor. 11.

Iudaic. antiq. lib. 10. cap. 16.

cl. 5. commē. lib. ciatur ab Euseb. Eccl. hist. lib. 2. cap. 23.

de contra heres. lib. 3. Tom. 3.

In Matth. hom. 2.

J. Catal. scriptorū Eccl. iust.

Iacobi Apostoli mira in victu & amictu austeritas. Ioannes ad vitæ duritiem quodammodo natus.

Matth. 4. Mat. 11.

Spiritus sancti proprium est, ad duriorē vitæ rationem mouere & ducere homines.

Io. 28. Ser. 157. de Tempore.

Hom. 3. in Marcum.

posteriores omnes absolutum exemplar, & sicut Ambrosius vocat, magister abstinentiæ. Tum Chrysostomus docet, Ioannis habitum compunctioni ac pœnitentiæ congruisse, quoniam pœnitentiæ præco ille missus esset. Perrum Apostolum laudant, qui modico cibo fouerit corpusculum, quemadmodum apud Clementē & ipse testatur. Panis, inquit, mihi solus cum oliuis, & rarè etiam cum oleribus in vsu est. Indumentum autem hoc est mihi quod vides, tunica cum pallio. Hoc mihi sufficit: quia mens mea non ad hæc præsentia, sed ad illa, quæ æterna sunt aspicit, & idè nihil me rerum præsentium visibiliūque delectat. Neque tacet Paulus crebrè se ieiunasse, & corpus velut iumentum lasciuens, haud sine vi subegisse, & ieiuniis macerasse. Sed ego fat habeo dicere de Iacobo fratre Domini, & primo Episcopo Hierosolymitano, viro sanè celeberrimo iuxta & sanctissimo, cuius & Iosephus meminit. Is austerioris disciplina studio incensus, vitam admirabilem ac penè incredibilem duxit, eoque à probatis authoribus, præsertim Egesippo, Epiphano, Chrysostomo & Hieronymo, magnopere commendatur. Non ferrum in eius caput ascendit, non se in balneo lauit, non lanceam vestem, non calceamentum induit, imam tunicam non mutauit, carnes & quicquid ex animatibus edi poterat, nunquam attigit, expers idem coniugij, & fidus cultus perpetuæ virginittatis. Quam inusitatam & valde seueram, ac plarisque inimitabilem vitæ rationem ille tum Apostolus, tum Episcopus, publicisque muniis impeditus non solum indixit sibi, sed nunquam mutandâ esse censuit.

Q

VID verò minus Ioannem fecisse credamus? qui ad summum vitæ rigorem diuinitus electus, & quodammodo natus planèque destinatus videtur, sicut cum ex aliis locis, tum ex Angeli verbis in templo parenti dictis manifestè colligi potest. Quid Christum, quæso, in deserto viuendi gehus adduxit, vel, vt cum Marco loquar, expulit: vtique Spiritus sanctus, qui quemadmodum hominū mollicie & voluptate non necessaria plerunque offenditur: sic asperis vitæ bonæ studiis, & arduis piorum laboribus delectatur; nec facillè inuenitur in terra (vt ille dixit) suauius viuentiū: qui præterea hoc Domini exemplo docuit, nobis ieiunandum esse, vt Augustinus admonet, quando forte acriore luctamine cum tentatore configitur. Idem verò spiritus Paulus, Antonios, Hilariones & infinitos piorum greges ab vrbibus, amicis, delitiis abstractos, in vastas eduxit solitudines, & socios ferarum, omnisque continentie cultores perfectos effecit: vt omnibus mundi curis vacui, & diuinæ Philosophiæ tantum dediti, cælestium in terris vitam imitarentur. Quare à Chrysostomo non temere dictum est, Spiritu sancto expelli multos de domo parentum, & in solitudinem duci: Spiritum sanctum non libenter habitare, vbi turbæ & frequentia, diffusiones & rixæ sunt: Spiritum sanctum pro-

prie sedem habere solitudinem.] Qua de re multa nobis & præclara suggerunt exempla præter Hieronymum, Theodoretum, Paladij Lausiacy, & Cassiani collationes. Et miramur adhuc, Ioannem in victu & vestitu huiusmodi sibi durum & asperum, vulgaris tum consuetudinis, tum voluptatis expertem, castigandæ carni ex professo vacantem, mundi blandimenta ridentem, pœnitentiæ simul & continentia exactè perpetuè studiosum, id præstitisse; quod eius vocationi & acceptæ gratia congruebat; quod viuēs in eo spiritus suggererebat; quodque præstantissimum Ecclesiæ magistrū decebat: nimirum vt in carne præter carnem, non sibi, sed Deo viuere, non Angelus fortasse minus, quam homo, & terrestris quidem Angelus, sicut eum Chrysostomus vocat, meritò existimandus.

Q

UAE omnia clausis velut oculis prætereunt aduersarij, vt ne cum rigido Ioannis instituto quicquam commune habeant, nève palàm fateantur Baptistam nostrum plus quam alios rusticanos vicinos, seu montanos homines, parcè rigidèque vixisse, & in horrida incultaque vita reliquis tum temporis omnibus præluxisse. Certè cum Euangelistis Patres Ioannis virtutem & sanctitatem ab externo cultu habitūque corporis mirificè & vno quasi ore commendant. Hieronymi ea vox est: Præcursor Domini & præco Ioannes locustis alitur & melle syluestri, non carnibus: habitatioque deserti & incunabula monachorum talibus inchoatur alimentis. Sed & ipse Dominus baptisma suum quadraginta dierum ieiunio dedicauit: & acriora dæmonia docuit non nisi oratione & ieiuniis posse superari.] Et paulò post: A diebus Ioannis baptista ieiunatoris & virginis, regnum cælorum vim patitur, & violenti diripiunt illud.] Apud Basilium hoc extat testimonium: Ioannis vita vnicum ieiunium erat, qui non lectum habebat, non mensam, non terram arandam, non bouem aratorem, non frumentum, non pistorem, non aliud quicquam rerū temporalium. Quapropter inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista.] Sed & aequalis Basilij Gregorius Nazianzenus, Ioannem eremi cultorem, seu eremitam (nam vtroque modo vertit interpres) crebrè celebrat, cibum illius locustam & fauam agrestem, vestem ex pilis celsicorum camelorum, ac domum eius cælum latum, solitariaque humi stramenta inter sua cantica prædicat. Huic cum laude confert Basilium, qui & ipse in deserto habitavit, & nocte vestem asperam sumpsit, parèmq; cum Ioanne dilexerit cibum. Chrysostomus verò in hunc modum habet: Quoniam vnuersum penè genus humanū maxime ieiunantes solet admirari, & duritiam viuendi approbare: idcirco statim à teneris vnguiculis dispensatione diuina duriter vixit Ioannes, ad hoc vt credendo populi ducerentur.] Et rursus: Ioannes neque lecto indiguit, neque lecto: non mensam vel aliqua huiusmodi

In viti Pauli, Hilarionis Malchi, &c.

Hom. 10. in Luc.

Patrum testimonio Ioannis in vita & vestitu seueritatem commendanda.

Lib. 2. contra Iouinianum.

Matth. 4. Matth. 17.

Matth. 11.

Serm. de ieiunio.

Matth. 11.

In carminibus de documentis virginum.

Orat. in laudem Basilij.

Homil. 38. in Matth.

Hom. 10. in Matth.

requirit: sed Angelica quadam vita mortali in carne resplendit. Propterea etiam vestimentum de pilis camelorum Ioannes habuit, ut habitu ipso doceret mundi contemptum, & omnem superbiam rationem conculcandam: homines quoque ad omnem laborem ipso habitu prepararet. Quos Patres ac veluti duces sequutus Anselmus, de Ioanne ita pronuntiat: Quod verbo predicabat, exemplo ostendebat: gerebat enim habitum penitentiae, dum cilicio camelino indutus esset, & cibos syluestres comederet, & zona pellicea circa lumbos eius. Fecerat autem perizonata de pellibus siccis animalium circa lumbos, ad libidinem refrenandam.]

a In cap. 3. Matth.

Cilicium camelinum Ioannis fuisse.

De duriori Ioannis vestitu plura testimonia.

b Opere imperfecto, in Matth. hom. 3.

c In Marcum lib. 1. ca. 3. ad Sermonem 248.

e Ad Laxam de insti. filie.

f Epist. 10. ad Severum.

g Sermon de primis S. Ioannis Baptista.

h Hom. 3. oper. imperf. in Matth.

De zona Ioannis notanda.

i Ibidem.

Ut hinc satis constat, merum esse signum Centuriatorum, cum de crudis tantum Ioannis pellibus connexis obganniant. Non temere contra istos post Chrysostomum notavit Beda, Ioannem pilis, non lana vestiri, quod illud quidem austerius vestis, hoc vero mollioris luxuriae praebeat indicium. Proben interim nobis aduersarij, si quid habent de lana vel panno fitmo atque durabili, unde Ioannem vestitum fuisse credamus. Aliter sane Patres iudicauerunt, ex quibus Chrysologus in hunc docuit modum: Ioannes vestitus, victu, loco, totus penitentia formatus incedit. Et iterum: Accepit tortuosissimi pilos animantis, nihil habentis recti, nihilque gratiae, nihil decoris, quem natura dedit labori duro, addixit magno ponderi, extremam tradidit feruituti. Tali penitentiae magister indui debet vestimento. Ab Hieronymo sic dicitur: Hic fugit vrbes, zona pellicea cingitur, locustis alitur ac melle syluestri: & in typum penitentiae praedicanda tortuosissimi animalis vestitur exuviis. Tum apud Paulinum legimus de palliis, quae ex camelorum pilis texta, asperitate setarum compungebant homines, & in mentem reuocabant Ioannem, quem pili camelorum hirtu tegmine vestiebant. Demum pulchre Bernardus, si vllus alius, Ioannis vestitum ita describit: Rigida vestis, inquit, & durissimis hispeditibus corecta, rigore squallifero corpus affligit Patriarcha, carnemque tenerrimam immatura districtio disciplinae feritate coarctat: teneros artus, & sacratiore spiritu superfluos, continui quasi longitudo martyrij. Et postea, Caeli rore paschitur, & animalis vilissimi satiatur edulio, nihilque coctum accepit ieiunantis austeritas.

Iam vero quod ad zonam Ioannis attinet, ex Chrysostomo discimus, in more Iudaeis fuisse, ut zonis laneis virentur: at Ioannem quasi aliquid durius facere volentem, zona pellicea fuisse cinctum: vestem vero habuisse de fetis asperioribus, eamque cilicinam, grauem asperam & corpus conterentem potius, quam fouetem. Ac rursus de gestatione zonae loquens, Ioannem & sanctos alios predicat, qui hoc virtutis insignie circumtulerint, quod scilicet in iugi opere versarentur, siue iter agerent, siue aliud quid necessarii ac properandi laboris arriperet: qui praeterea hoc argumento docuerint, omnem superbiam rationem conculcare, seque ad omnem laborem ipso quoque habitu preparare. Sicut

etiam a Theophylacto dictum est: Omnes sancti introducuntur a scriptura cincti, veluti semper in opere existentes: vel quod affectiones concupiscentiae mortificauerunt. Pellis enim mortui animalis pars est. Eusebius Emisenus dicit non veretur: Ille pilis camelorum, id est, cilicio vestitus incesit, Hieronymi dictum extat: Zona pellicea Ioannis, qua accinctus fuit & Elias, mortificationis symbolum est. Ac idem alibi. Ioannes Baptista, inquit, zona pellicea mortificauit lumbos suos, ante diem iudicij iudicis voce laudatus. Habet igitur Ioannes hoc sibi commune cum Helia Thesbite, ut sit vir pilosus, & zona pellicea, quae de animalis mortui petitur exuviis, suos sibi renes praecingat. Quid vero hic incomptus habitus premens ilia, quid haec hirsuti incultique corporis noua species ostendit aliud, quam carnalis concupiscentiae & libidinis petulantiam, quae in lumbis dominari solet, in Ioanne studiosè compressam & extinctam fuisse: ut in carne ille sine carne viueret, suoque simul exemplo praefiguraret, non sine vi quadam & assidua contentione fieri posse, ut Euangelici spadones virginitatis, continentiae castimonieque laudem colant, eiusque solidum fructum consequantur. Origenes vero in hunc modum: Quod Hieremias zonam, Ioannes pelliceam zonam circa lumbos habuisse dicitur, indicatur pars illa corporis apud huiusmodi viros ita emortua, ut neque leuis motus, neque alius quisquam in lumbis eorum fuisse crederetur, sed sola castitas & pura pudicitia. Atque inter ceteros hunc locum Bernardus diligenter expendit, simulque Ioannis exemplum haecenus propositum verbis animaduersione dignis illustrat: Considera hominem angelico promissum oraculo, conceptum miraculo, sanctificatum in utero, & nouum in nouo homine penitentiae mirare feruorem, victum & vestitum, ait Apostolus, habentes, his contenti simus. Apostolica perfectio ista est: sed Ioannes etiam haec contempsit. Denique audi Dominum in Euangelio: Venit, inquit, Ioannes non manducans, nec bibens plane nec vestiens. Sicut enim non est locusta cibus, nisi aliquorum forte irrationabilium animantium: sic nec pilus camelini humanum est indumentum. Et paulo post: Hic ergo Ioannes, quo nullus maior in natis mulierum, innocentissimum illud corpus sic castigat, sic extenuat, sic affligit: vos indui festinatis bysso & purpura, & splendide epulari. Non est igitur abs re, quod Epiphanius in septima synodo refert sua & maiorum aetate imaginem Ioannis in Ecclesia sic depingi solere, ut delicatis & mollibus vestimentis induto, veluti speculum quoddam exhibeatur, illo nempe proposito, qui pilis camelorum operatus, & in cibo mel habere syluestre, & Christum ipsum digito monstrare videatur.

VERVM sit modus in recitandis Patrum sententiarum, quibus & nouatores aperte coarguuntur, & Ioannis in victu vestituque asperitate inusitata ratio firmiter comprobatur. Atque ut reliqua deessent omnia, certe apud pios non potest non valere plurimum, quod aeterna

eterna Dei sapientia Christus coram omnibus a vestimenti & vitae austeritate suum praecurforem publice commendauit, sicuti deomonstrauimus. Eodem ipso satis ostendit, hunc pietatis cultum nequaquam inutile, quin Deo etiam acceptum fuisse quod Baptista vitam in media solitudine minime delicatam, iam inde a puero degeret: quod admirandum potius, quam imitandum disciplinae rigorem, plus quam Nazareus vel Rechabita, sibi vltro indiceret: quod in paupertate, ieiunio, fame, continentia, silentio, precatone, nulli monachorum cederet: quod humanae conuersationis oblitus, nocte autem ac die diuinis dumtaxat rebus intentus, omnibus Deo ac sapientiae vacantibus clarum velut speculum exhiberet, ac illustrem nullaque vnquam tempore extinguendam sanctitatis lucem praeferreret: quod denique ad sacrum euangelizandi studium tanto se studio & zelo praepararet, ut potè non progressus in publicum ante annos aetatis suae plus minus triginta. Tunc enim, ut plerique putant, vox clamantis in deserto esse cepit, & propellente spi-

Summa eorum, quae in vita Ioannis consideranda sunt. Matth. 11. Luc 7.

eterna Dei sapientia Christus coram omnibus a vestimenti & vitae austeritate suum praecurforem publice commendauit, sicuti deomonstrauimus. Eodem ipso satis ostendit, hunc pietatis cultum nequaquam inutile, quin Deo etiam acceptum fuisse quod Baptista vitam in media solitudine minime delicatam, iam inde a puero degeret: quod admirandum potius, quam imitandum disciplinae rigorem, plus quam Nazareus vel Rechabita, sibi vltro indiceret: quod in paupertate, ieiunio, fame, continentia, silentio, precatone, nulli monachorum cederet: quod humanae conuersationis oblitus, nocte autem ac die diuinis dumtaxat rebus intentus, omnibus Deo ac sapientiae vacantibus clarum velut speculum exhiberet, ac illustrem nullaque vnquam tempore extinguendam sanctitatis lucem praeferreret: quod denique ad sacrum euangelizandi studium tanto se studio & zelo praepararet, ut potè non progressus in publicum ante annos aetatis suae plus minus triginta. Tunc enim, ut plerique putant, vox clamantis in deserto esse cepit, & propellente spi-

ritu, se primum conspiciendum & audiendum populo praebuit. Videat ergo Centuriatores, & quotquot eorum falsa opinionum commenta sequuntur, quam decenter his praetermissis, quae ad vitam Ioannis illustrandam maxime pertinebant, inanes quasdam nugae meraque somnia nobis venditent atque obrudant, turpiter interim & velut in meridiana luce hallucinantes, forsasse vt qui nouo sapientiae lumine collustrati videri volunt, iusto Dei iudicio suam insipientiam orbi clarissime prodant. Demum lectores omnes aequè iudicent, praestitne antiquos & illustres illos heroes audire, quam nouis & obscuris, malaeque fidei scriptoribus credere, qui sacrae historiae suum & alienum sensum licenter affingunt, nec solum recepta haecenus & probatae veritati contradicunt, sed & aperta Euangelistarum verba deprauant, dum tan to per student, ab usitato rustici vestitus genere virum illum celebrissimum, vulgaribus eius temporis & loci hominibus exaequare.

Novatorum licentia in Ioannis historia tractanda intolerabilis.

CAPVT QVARTVM.

Esca autem eius erat locustae & mel syluestre. Matth. 3. Locustas & mel syluestre edebat. Marci 1.

MAGDEBURGENSES.

IOANNIS Baptista esca erat locustae & mel syluestre. Euerunt autem illae locustae species cancrorum, terrestrium locustarum aliquam speciem representantes: siquidem chelis carent: habent tamen quasi spinas quasdam in crusta, & cornua longiora, quam ceteri cancri. Eius sorte vsus est Ioannes, quia piscatores Iudaei eos abiecerunt tanquam prohibitos pisces. Ioannes vero pro libertate Euangelica eos comedit. Libro primo cap. 6. col. 250. Et rursus cap. 4. col. 195. Vescitur locustis contra legem. Et pagina 364. Cibus Ioannis erat mel syluestre, quod vicina sylua copiose gignebat, & locustae. Sed quale hoc animal fuerit, inter Doctores ambigitur. Alii sentiunt cancri genus fuisse, nonnihil forma locustis simile, quod piscatores Iudaei ad Iordanem in ripam coniecerunt, tanquam cibum a Deo interdictum, Leuitico vndecimo. Tales sunt etiam quidam cancri, qui mari generantur mediocri magnitudine, habentes crustam plurimis acutis spiculis munitam, & carentes chelis, pedibus aliquanto longioribus. Id si ita se habet, Ioannes etiam exempli libertatis Euangelicae exercuit eo cibo, qui prohibitus piscibus vsus est, ut omnibus constaret, eum quoque Moysaean legem nunc abrogare. Alii de terrestri animali intelligunt, cuius vsus Leuitico vndecimo expresse est permissus.

CENSURA.

Ioannis in vita austeritas maxima.

ICTVM Ioannis proprium & Matthaeus & Marcus expressit, nihilque de eiusmodi ciborum abstinentia vel in veteri, vel in nouo Testamento scriptum de quoquam legimus. Vesceretur sanctissimus homo non aliis escis, quam locustis & melle syluestri: eamque cibi consuetudinem tum aestate, tum hyeme, atque adeo per totam ferme vitam, ut est verisimile, retinebat. Equidem haud scio, an vita illius austerior esse potuerit, quando remorus ab omnibus, nullam propemodum sui curam habuerit, vitamque tum obscurissimam, tum pauperrimam traduxerit, eo quidem cibo contentus, quem ex locustis & melle syluestri frugalissimè capiebat. Sed insurgunt sectarij, & de hoc cibi genere disceptant plurimum, qui ne sua laus Ioanni integra constet, victum illi planè vulgarem, & cum Iudaeis reliquis communem assignant, ne cibus eius aliqua ex parte crudus, insipidus & austerior vitae congruus fuisse videatur. Sic enim Bucerus habet: Voluit Ioannes is vsu, quibus & reliqui deserti incolae vsi solebant, sed ut sancti consueverunt, circa aliquam insolentem peregrinitatem. Et rursus: Domini pra-

cursor vilibus quidem & asperis, sed assuetis is, cum quibus agebat, vsus fuit, idque ad humiliorem modum. Tam locustis vsus illius deserti inhabitatores, haud quaquam incredibile est, quum Plinius scribat, Partibus basin cibo gratas. Et alibi meminit, partem quandam Aethiopiae locustis tantum vivere, sumo & sale duratis in annua alimenta. En quanto perè timet Bucerus, ne alius quam communis Ioannis cibus, aut aliqua in vita eius, ut dicit, peregrinitas & insolentia fuisse credatur. At verè insolentem peregrinitatem Ioanni tribuunt Euangelistae, sicut Patres interpretantur, & res ipsa confirmat, praesertim si nobiscum serio perpendimus, quod talis tantique sacerdotis filius a communi aliorum societate & consuetudine vltro sese subducat, ac eam vitae seueritatem amplectatur asiduèque colat, quam rustici & infima sortis homunciones procul dubio fastidirent, quiduis opinor facturi atque passuri prius quam inde a primis annis hanc tristem & austeram viuendi formam deligerent, in qua nihil coctum, nihil conditum, vel calidum, sed vnum idemque natium, simplex, vile & agreste cibi genus perpetuo esitaret. At bene habet quod nec Bucerus ipse suam artem & fraudem dissimulet, dum aperte cauet, ne hinc trahatur exemplum iuxta doctrinas & praecpta hominum

Ancibus Ioannis vulgaris fuerit & vsu.

Ibidem.

Contra Bucerum Ioanni peregrinitas tribuenda est in vita.

In 1. cap. Matth.

abstinendi: haud dubitè vt monasticam vitam, eumque ciborum delectum, qui in Ecclesia ieiunantibus tot seculis est vstitutus, hoc loco perstringat & excludat. *Possumus certe, inquit, in deserto egimus, cum Ioannes: & si in cultiore regione, cum Christo consuetis vi: & nihilominus veram solidamque & modestam abstinentiam præstare.* Ita verò se prodit Bucerus, quâ sit germanus discipulus Iouiniani hæresiarchæ qui vt Euangelicam libertatem in carnalem viuendi edendique licentiâ conuerteret, ne frustra Christianorum Epicurus appellaretur, aperte docuit, inter abstinentiam ciborum & cum gratiarû actione perceptionem eorum, nullam esse differentiam. Quamquam nouum hoc Theologorum genus in noua & Euangelica, vt vocant, libertate prædicanda, Iouinianitas omnes excellit, & sub eo prætextu maiorem, vulgò perniciem creatum Ecclesiasticæ disciplinæ neruos elidit, & autoritatè abrogat. Quorum verò spectant obsecro, hæc tam frigida Buceri commenta, nisi vt illò authore, Ioannem & sanctæ vitæ eius rigorem non suspiciamus, non in pretio habeamus, non parte saltem aliqua æmulari studeamus: sed potiùs ad Christi simul & Ioannis imitationem sat nobis esse putemus si Christiani modestè viuamus atque temperate? Adeo verum est, quod contra Iouinianum disputans Hieronymus dixit, Semper Pseudopropheta dulcia pollicentur: quòdque Cassianus de nonnullis queritar, eos cõfiliorum atque exhortationum Christi magnificentiam negligentes, præsumptiuæ libertatis securitate solui, legèque non superædificare, sed destruerè.

Quod vero prudens ignorat, aliud esse ieiunij & singularis abstinentiæ, aliud sobrietatis vel temperantiæ cuiusdam in victu rationem habere? Nam quod ad moralem, vt vocant, sobrietatem attinet, vt cibo & potu moderatè & secundum rationem ipsam vtamur, exigunt illam quoque Philosophi, & præstandam esse fatentur mundi sapientes: ad hoc præstant etiam Ethnici: imò suum in edendo modum haud rarò tenent bestia. At longe secus habet, vbi scriptura commendat ieiunium, vel exemplum priorem ponit, qui seuerè duritèrque vixerunt, siue, vt legimus, suas humiliarunt & afflixerunt animas. Hæc enim non ad cõmunem victus frugalitatem, sed ad perfectionem abstinentiæ continentiaque virtutem, laudè & studium pertinet. Monet igitur Augustinus, aliud esse grauari corda in crapula & ebrietate, quod quidem semper malum videri & cauere debeat: aliud modestia & temperantia custodita relaxare ieiunium: id quod à piis dominico die fiat citra reprehensionè, cum alioquin temperate viuere, & tamen non ieiunare possimus. Semper quidem Christus & Apostoli in victu vivere frugaliter, & eos cibi fuisse paucissimi pauci panes hordacei satis ostendunt. Quis verò neget, eos præterea ieiunasse, ac maiorem solito cibi abstinentiam vitæque rigorem aliquando adhibuisse, & precationem cum ieiunio tum maxime coniunxisse, cum grauius aliquid aggredi cogitarent, aut infestiora quædam dæmonia vellent profligare? Quare cū ex Domino quaeretur, cur eius discipuli quam Ioannis ratiùs ieiunarent? hoc fore prædixit, quod postea consecutus esse res ipsa docuit, & Apostolorum acta testantur. Venient, inquit, dies cum auferetur ab eis spūs, & tunc ieiunabunt. Ac de sanctis quidè omnibus hoc præclare, dixit Cyprianus, quod

Iouiniani doctrina hodie confirmata.

Hieron. aduersus Iouinianum lib. 2.

Qui nãpiores sunt Iouinianista.

Collat. 21. cap. 4.

Abstinentia & sobrietas ieiunium & temperantia differunt.

Ieiunij quomodo in scriptura dicatur.

3. Reg. 21. Ios. 3. Iud. 2. Psal. 24. Num. 29. 30. Lev. 16. et 23. Psal. 58. Epist. 35. ad Casulanum.

Christus & Apostoli semper sobrii, fãpè quoque ieiunant.

Ioh. 6.

Matth. 17.

Marc. 9.

Matth. 9.

alij quoque comprobauerunt: Quotquot viros virtutum vidimus, sine ieiunio non legimus ascendisse nec aliquid magnum moliti sunt, nisi prius abstinentia præcessisset. Quoties aliquid à Deo obtinere conati sunt, ieiunij incubuere & lacrymis, & pernoctantes in orationibus, cilicis carni hærentibus, supplices beneficia postularunt.

Vbi de Melanchthone obiter dicam, quem ducè nouatores cupide sequuntur, qui quæ multis & crassis, vt mihi sane videtur, erroribus sacrum ieiunium contaminauit, ac tantum non e medio sustulit. Primus quidem error est, quòd populus Iudaicus non habuerit certos & in lege diuina præfinitos ieiunij dies præter vnum diem septimi mensis, qui dicebatur expiationis. Nam qui tum scripturæ diuinæ, & rerum Hæbraicarum sunt periti, plures ieiuniorum dies Iudæis fuisse asserunt: sicut etiam ex Zacharia conuinci facile potest. Is de ieiunio quarti, quinti, septimi & decimi mensis, hoc est, vt nunc supputamus, Iulij, Augusti, Octobris & Ianuarij meminit, eorumque ieiuniorum causas, ex fontibus Hæbræorum deductas Hieronymus in medio profert. Et Epiphanius inter magnum & paruum Iudæorum distinguit ieiunium, quod Rabini veteres vel quadruplex fuisse monstrat. Alter, est, quòd aduersus ea quæ diximus temperantiâ, cum ieiunio aperte confundat, & idem vtuisq; præceptum ac opus quocunque tẽpore omnibus hominibus necessariū esse contendat: velut ieiunare nihil sit aliud, scilicet quam in cibo & potu seruare modū naturæ corporum conuenientè. De hoc Euangelium loqui vult, vbi suo de ieiunio instituit Christus: id quòd nõ solum à constanti Patrũ interpretatione, sed ab ipso etiam verbotum germano sensu profus est alienū. Quòd si perpetuū esse ieiunij debet, cur illud quosuis, velut imbecillioribus, Dominus ad tempus relaxauit? Cur minus eos quam Ioannis discipulos, voluit ieiunia colere, & in iis tũ versari maxime, cū sponsus esset ablatus atque in cælum profectus? Cur etiam fida scripturæ interpretes Ecclesia illud iã olim instituit, præcepit, obseruauit, vt diebus dominicis & quinquagesimæ tẽpore, quod inter Pascha & Pentecosten interstitit, soluantur ieiunium, sicut Tertullianus, Epiphanius, Augustinus, Hieronymus, Cassianus, alique plures crebro meminerunt? Tertius porro error, Euangelij propriū esse ieiunij quod in corde pleno doloribus, animiq; mœstitia & curis occupato versatur, cū ventriculus labefactus, nec cibum admittit, nec potu allato frui potest. Quod ieiunij genus cum sit triste, tetricum & violentū, nihilque Spiritus adiunctū habeat, certe dici & censerì Euangelicū neutiqum meretur, multūque ab eo prorius differt, quòd cū animi hilaritate atque candore coniunctū, & ab omni fisco ac simulatione remotū, exigit Dominus, nimirū, vt Christianū à Iudaico, Pharisæico ieiunio clare distinguat. Quando ieiunamus, inquit Hieron. vngi caput & lauare faciè præcipit Christus, vt non gloriæ hominum, sed Domino ieiunemus. Incurrunt quidè in iustorum & pœnitentiū animos acres & acerbis sæpe doloribus (de mirificis & horrendis istorū quos fingunt, terroribus nihil dico) sed fictitiū est, in huiusmodi mœstitia & curis atq; angoribus verā ieiunij rationè ponere, & nescio quā ventriculi labefactionem, vt ipse vocat, cibiq; & potus fastidium ac horrorem adesse oportere, vbi ieiunium Euangelicum est.

Act. 13. 1. Cor. 6.

De ieiunio sententia Christi.

De ieiunio Melanchthonis erroris dicantur.

In cap. 3. Matth.

Zach. 7. et 8.

In cap. 1. Zachar.

Contra Ebraeos hæreses 30. Per. Galat. lib. 5. de can. Cathol. veris. ca. 5.

Matth. 6.

Matth. 6.

De coronâ militis.

In Compendio diuina summa fides Catholice.

Epist. 86. ad Casulanum. cap. 99. ad Ianuariam.

Epist. ad Marcellam contra Morcanum.

De instit. canob. li. 3. 11. & collat. 21. ca. 19. et 20.

Lib. 2. contra Iouinianum. Quale ieiunij Christus requirit.

Exempla Philippi de ieiunantibus Euangelicè perperam adducit.

2. Reg. 12.

De ieiunio Davidis.

Psal. 101. Psal. 34.

Lib. 2. aduers. Iouin.

1. Cor. 3.

De Ninuitarum ieiunio.

Lib. de veter. & noui Testamenti. quæst. quæstio. 120.

2. Cor. 11. et 6.

2. Cor. 9.

De ieiunio Pauli & Apostolorum.

Matth. 17.

1. Cor. 7.

2. Cor. 6.

cum est celebrandum. Nullus profectò aut Patrũ, aut sapientum, qui è verbo Dei rectè iudicauerunt, sic de ieiunio Euangelico est vnquam philosophatus.

Quartus error, dū ad confirmandam priorè sententiã huiusmodi nobis exempla proponit: Tale fuit, inquit, ieiunium Davidis obiurgati à Propheta Nathan. Sic in Ninive ieiunauerunt aliqui sancti homines audita concione Iona. Item Matth. 9. inquit ipse Dominus fore, vt discipuli sui ieiunent, tunc cum sponsus ab eis auferetur. Hoc modo ieiunauit & Paulus post conversionem. Item sic pauperes familia propter inopiam coguntur ieiunare, ac propemodum contabescunt fame, quia desunt eis necessaria ad victum, seu res naturæ conuenientes. Sic & Agar cū filio pene siti periret in solitudine, non habet aqua. Quid autè hoc est aliud quæso, quàm lucem lecto-ribus eripere? quàm tenebras offundere? quàm scripturæ vel testimoniis, vel exemplis licenter abuti, vt omnis demũ verè ieiunandi ratio, virtus & vsus aboleatur? Multum sanè abest, vt his exemplis colligat Melanchthon, Euangelij proprium dici ieiunium, quod tristitia, necessitas vel paupertas imponit, vt etiam si edere velis ac bibere, propter has tamen causas minimè possis. Non enim coacta, sed voluntaria ieiunia probat Christus, & docet Euangelium, piique omnes intelligunt, & sanctè obseruare conantur. David à Nathan obiurgatus, & periclitatè filio post adulterium, ἐξομαλὴν ἄσιν in cinere & ieiunio facit, dicens, Quia cinerem tanquã panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam. Et, Infirmata sunt in ieiunio genua mea,] quemadmodum Hieronymus annotauit. An hoc verò est animi tantum mœroribus & angoribus cõfici, vel ex ventriculo laborare? De Ninuitis legitur, quòd seueram ieiunandi, hoc est, ab omni cibo abstinendi legem non sibi modò, sed & iuribus indixerint, indicatamque obseruauerint, qui præscriptum euersionis suæ diem, vt Augustinus inquit, ieiunio indicto eadere meruerunt. Fingat interim quæ velit Melanchthon de sanctis, quibus apud Ninuitas languerit ventriculus, & cibi defuerit appetentia. Certe si scripturam sequimur, post Regis edictum commune ac voluntarium fuit non paucorum, sed omnium ieiunium, quòd veram & seriã, Deoque gratam penitentiam publicè declarauerunt, non quidem tantoperè solis animi doloribus occupati, quin ex longa etiam inedia proculdubio grauius affligerentur. Multò verò est absurdius dicere, Paulum, qui de suis crebris ieiuniis, & non solũ de fame & siti gloriatur, aliòsq; Apostolos, qui carnem suam ieiunij crebritate crucifixerunt, Euangelico ieiunio tum satisfecisse, cum in maximis angoribus versarentur, vel necessitate quadam compulsi, cibo se abstineret. Quis verò dubitare possit, Apostolos non minus, imò etiam amplius ieiuniorum arma, quibus ad acriora dæmonia superanda indigebant, per se arripuisse, quàm ad ieiunandũ alios prouocasse? Paulus certè monet cõiuges, vt relicto carnali commercio, nõnunquam orationi simul & ieiunio vacent, quemadmodum Græci codices euidenter affirmant. Tũ Corinthios vt se imitarentur adhortans: Exhibeamus, inquit, nõsmetipsos in vigiliis, in ieiuniis, in castitate. Quid? quòd Melanchthon, Centuriatores, alique sc̄ctarij aduersus cõmunem Patrũ sententiã dictum Christi in hac partem infidiosè detorquent, velut suis prædixerit

A Dominus, ieiunia non nisi ex necessitate subeunda, cum dixit: Venient dies, in quibus auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt in illis diebus. Longè quidem aliter Patres, vt Hieronymus, Augustinus, vna & Origenes, hoc dictum interpretantur: nec solum illud ad Apostolos, sed ad reliquos etiã Christi discipulos, omnesque Christianos, quorum nunc ieiunandi tempus sit, volunt pertinere. Scilicet nisi aut persecutionis procella sæuiret, aut victus inopia vrgeret atque cogeret, à spontaneis ieiuniis Apostoli, vt se Euangelicos probarent, omnino abstinerunt. Quam demũ egregij sunt isti scripturæ interpretes, qui Euangelicum ieiunium tantum non relegant ad mendicos, & docent ex præscripto Euangelij ieiunare omnes fame & stomachi inanitate laborantes, ac etiã desperabundos, qui summis animi angoribus molestitisque discruciantur? Quis verò laudandam celsitudo vnquã Agar, ab Euangelico ieiunio? Agar inquam, immorigerã, procacem, fugitiuam & in solitudine vagantem Sararum famulam? Eodem iure quotquot hodie fame contabescunt, siti enecantur, frigore palpitant, imò etiam quibus pro suis sceleribus aqua & igni interdicitur, si Philippo credimus, cum Euangelicè ieiunantibus coronabuntur. Ergone horum ieiunio reddet Pater ea, quæ Christus castè & syncerè ieiunantibus promisit decreuitque præmia? Illòsne Paulo & Apostolis sanctissimè frequentissimèque ieiunantibus æquare licebit? Non agnoscent isti, aut certè non recipiunt quod Augustinus eruditè tradidit, discrimen inter ieiunium exultationis siue letitiæ, & tribulationis siue tristitiæ: vtroque autè modo Christi vaticinium in Apostolorum ieiunio impletum fuisse testatur.

Matth. 9. a Lib. 2. contra Iouin. b Ser. 167. de tempore. c Hom. 10. in Leuiticum.

Genes. 16. De Agar ieiunante.

Matth. 6.

Quæst. Euan. lib. 2. quæst. 18.

Arianorum error hodie renouatus.

A D M I T T I T tandem Philippus aliquod pædagogicum, ac sponte seu vltro electum ieiunium ac exercitium, sed quòd nihil statuit esse aliud, quàm opus voluntarium temperantiæ moderantis cibum & potum, ideòque cuique liberum, prout ætati viribusque suis conuenire iudicat. Vbi cum Arianis, qui stata Ecclesiæ ieiunia reiiciunt, & libera duntaxat cuique permitti volunt, Melanchthoni perpulchrè conuenit. Ex qua nimis libera & dissoluta ieiunandi ratio, si tamen in illam ieiunij nomen competere potest, illud iam effectum esse videmus, vt veteris Ecclesiæ stata & probata ieiunia nusquam magis quàm apud sc̄ctarios contempta, atque adeò de medio sublata sint, vix vt vnus aut alter velit vel audeat vllam ieiunantis speciem præ se ferre. Quamquã Aëriani, vt arbitror, non tam rudes fuerunt, vt ieiunij nomen, quemadmodum in scripturis illud vstitutum est, sola cibi potusque moderatione, vel victu tantum sobrio contineri putarent. Postremò sic habet Melanchthon: *Vstitutum fuit in Ecclesia omnibus temporibus, sanctos conuenire ieiunios ad præcaudum.* O quam frigide, simul & quam subdole. Longè quidem alio spectabant veterum ieiunationes, quàm vt homines ieiuni, siue vt Germani loquuntur, non sumpto manè ientaculo, publicam orationem adirent, & in Ecclesia pietatis causa cõgregarentur. Fiebant sine dubio huiusmodi cœtus piorum frequentissimi, & non solum ad nonam vsque horam, præsertim feria quarta & pro sabbato, sicut probat Epiphanius, sed & ante solis occasum, vt in Quadragesima, non soluebatur ieiunium.

In compendia diuina summa fide casbolice.

Epist. 118. ad Iannarium.

Epist. ad Iannarium.

In cap. 6. Matth.

Quam frigide ad ieiunium non Doctores hortentur.

Luc 2.

Matth. 17.

Prophete vident penitentiam non fecerunt.

Exech. 18. Hierem. 18. Matth. 3. Apocal. 2. Iohel. 2.

In locis com. C. de mort. carnis.

Vindicatur locus Matth. 17. Hoc genus non eiicitur nisi in oratione & ieiunio. Luc. 10. Matth. 10.

nii:quin & nocturnæ vigilia, stationes, chameunig haud rarò ieiunijs adiungebantur. Illud omnibus temporibus fuit citra controuersiam in Ecclesia vtitatum, ieiuni vt accederent Christiani ad sacrosanctam Eucharistiam sumendam, eiusq; rei velut ab Apostolis tradita, & semper in Ecclesia conseruatae satis meminit Augustinus. Caterum vt ieiuni semper iidem siue ad priuatam, siue ad publicam precationem conuenirent (de antelucanis veterum cœtib; quos Plinius etiam agnouit, nihil hic dicimus) id verò Melanchthon doctis nunquam persuadebit. Nunc audi demum perorantem apud suos discipulos Melanchthonem: *Tantum vos ad ieiunium primi generis adhortabor, id est, ad temperantiam seuerissimam mandata a Deo omnibus hominibus, ne in comestationibus, belluatiombus certaminibusque poculorum vitam degamus.* Atque hoc est scilicet, ad ieiunium Euangelicum adhortari, helluones & bibones ad temperantiam reuocare, ebriosis immoderatù bibendi vsum dissuadere, Danis, Saxonibus Vestphalis & Aquilonaribus, ne tantoperè poculis inter se concertet, corpùsque & animam potando perdant, concionari. Hoc est, inquam, Annam illam viduam imitandam proponere, quæ non discedebat è templo, ieiunijs & obsecrationibus die ac nocte seruiens. Itane Christus docuit temperantiam duntaxat adhibendam, cum præter orationem exegit ieiunium ad acriora dæmonia superanda? Bone Deus, quantum opere isti à Prophetarum exemplo distant, qui diuino spiritu afflatis, plenis (vt aiunt) buccis clamauerunt, vt homines nò solùm à viis malis recederent, sed fructus etiam penitentia dignos agerent, ac in primis ad offensum Dominum in ieiunio, fletu & planctu conuerterentur. Credo equidem Iudeos ac Ethnicos rectius de eo, quod sæpè diximus, iudicatos; inter temperantiam nimirum & ieiunium permultum interesse, & hoc illi antecellere. Verù postea de veterum ieiunijs & vitæ disciplina tum vberius, tum opportunius disseretur. Vnde illud quoque constabit, Philippum falsò fingere, quòd Ecclesia in genere tantùm præcipiat temperantiam, nullas verò ferat leges, sed vnum modum ieiuniorum præscribat. Qui rursus in eo miserè fallitur, quòd ad solâ temperantiã referat Christi dictum: hoc genus dæmoniorum non eiicitur nisi in oratione & ieiunio.

Vt autem præclarum Christi dictum ab istorum iniuria vindicemus, repetenda nobis est historia Euangelica, & ex Patrum iudicio simul illustrada. Patres afflictus, cuius filium seuerissimum dæmon penitus occuparat, grauiterque torquebat, ad Apostolos cofugerat, illorùque opè præsentè implorauerat præsertim cù ignorare nò posset, quòd iidè alii in dæmone superato atque profligado sæpè profuissent. Cù ergo Apostoli quòd rogati erant, beneficiù præstare filio, firmulq; patri tam anxio gratificari vellè, id præter opinionè solitumq; morè illis euenit, nihil vt possent efficere, sed omni sua spe depellendi dæmonem frustrarentur. Vnde ad Christum veniunt percunctantes: *Quare nos non potuimus eiicere dæmonium?* Respondet illis inter alia Dominus: *Hoc genus non eiicitur nisi per orationem & ieiunium.* Quo dicto subindicat summa sapientia, dæmones alios alijs ad nocendum homini vehementiores, ac ipsis exorcistis ad expellendum aliquado difficiliorese. Commonstrat etiam, varijs quidè modis artes & vires sathanicas diffici atque propul-

A fari, nec solam fidem ac fidelem orationè ad quolibet dæmones eiicendos valere, sanctisq; sufficere posse. Commendat præterea ieiunium, quod cum oratione coniunctum, certam & expeditam præbeat armaturam ad infestissimos & nequissimos dæmones, ex homine depellendos abigendosque. Qua de re Patrum sententiã, quicquid Philippus obganniat, sunt haudquaquam obscuræ. Oporteret, inquit Theophylactus, & illos ipsos dæmoniacos maximè ieiunare, & eos qui illos sanare volunt. Videte charissimi (sic enim in hæc verba scribit Augustinus) quanta sit ieiuniorum virtus, vt id facere ieiunia valeant, quod Apostoli nequuerant. Et alibi monet, ob hanc Christi sententiam arma, orationem & ieiunium, aduersus dæmonum nequitia assumenda esse. Ambrosius inde colligit, energumenum non nisi ieiunijs à Diabolo posse purgari. Tu Hieronymo teste docuit hic Dominus, acriora dæmonia non nisi oratione & ieiunijs posse superari. Rectè igitur Leo magnus concionatur: Inter maxima sancti Spiritus dona numeradum est, quòd nobis aduersus illecebras carnis & insidias diaboli ieiuniorum sunt collata præsidia, quibus omnes tentationes Deo adiuuante vincamus. Philippus igitur dum hoc loco temperantiam ieiuniumque confundit, non vno neque simplici tenetur errore. Primum enim in Apostolos peccat, quos de imtemperantia suspectos reddere omnibus mauult, quam suam ieiunio laudem Christi oratione firmatam tribuere. At in confesso est, Apostolorum in omni vita frugalitatem, continentia atque paupertatem sub tali magistro non vulgarem fuisse. Deinde Philippus propriam ieiunij virtutem ac efficietiam, quòd nempe contra dæmones valeat, vel malignè subicit, vel inscitè negligit hac sua nimium ieiuna interpretatione, quæ nò solùm ieiunio Christiano detrahit, sed & suis armis, atque, vt Ambrosius vocat, inexpugnabili muro Ecclesiam priuat, ac duntaxat Sathanæ regnum virèsq; confirmat. Pulchrè autem à Bernardo dictum est, Sicut oratio sanctificat ieiunium, sic vicissim ieiunio roborari orationem, cui præterea ieiunium deuotionem & fiduciam subministrat.

Nunc vt eò redeat, vnde defluxit oratio, aduersus Bucerij demonstratum est, Ioanis victum ad solam temperantiam vel sobrietatem nò posse referri, sed suam illi laudem à ieiunijs vitæque seueritate egregiè constare, nullumque esse dubiù, quin idem penitentia præco seuerissimè suum castigat corpus, & diuturnam crebramque inedia sua sponte & ipse susceperit, & à Discipulis postularit. Erant enim discipuli Ioannis ieiunantes, vt Marcus expressit. Nil verò mirum, Ioannis pijs exercitationes & religiose vitæ seueritatem omnem à Bucero negligi atque laxari, cum iuxta vetus prouerbiu, qui uis apostata sui sit ordinis persecutor, illèque à sancto patre Dominico, & pijs fratribus, qui per crebra ieiunia Deo placuerunt, perfidè descuerit. Ac frustra interim sperat his artibus oculos cornicum, vt aiunt, configere, & Ioanis eleuare virtutè, Euangeliumque deprauare. Quicquid enim contendat, negari nullo modo potest, peregrinum, insolentem, & nulli propemodum imitabilem Ioannis vitã nobis ob oculos proponi, eamque non modò trium Euangelistarum, sed & Angeli & Christi, vt sæpè diximus, testimonijs valde commendari.

Patris de p. fenci loco tenentia.

In 17. Mat.

Serm. 65. de temp. Serm. 230.

Serm. 25. Lib. 2. contra Iouinianum. Serm. 2. de pentecost.

Quot modis peccet Melanchtho circa locum ad ductum.

Serm. 25. Serm. 4. de quadrages.

Ioannem cum suis plusquam sobriè vixisse, contra Bucero conuincitur. Luc. 2.

Marc. 2.

De locustis Ioannis quid sentiant nouatores.

In 3. Matth.

In 1. Marci.

In 3. cap. Matth.

In 3. cap. Matth.

De melle sylvestri Ioannis quid sentiant aduersarij.

In Luc. hom. 11.

Hom. 16. ad populum Antiochi.

Hom. in 2. Matth.

In 3. cap. Marc.

In 3. Matth. Natur. hist. li. 11. c. 16.

In harmonia Euangel. In 3. cap. Matth.

In 2. Marci.

HABVERINT verò in delitijs Parthi locustas: quid? ergone suspectam isti Ioannis continentiam reddet, velut qui cutem curauerit magis, quam delitijs in cibo & potu sponte sua caruerit? Vtantur, fruuntur suis etiam locustis Æthiopes: inde colligi non statim fas est, eandem esse locustarum rationè in Palaestina, Certè nihil negotij habet Bapusta cù re culinaria, curaque domestica, vt suas locustas fumo & sale duratas in annua seruet alimenta. Beza vt & ipse noui fingat aliquid, sibi non displicitur ostendit, si pyra sylvestria pro locustis accipiantur, atq; ita à xxiij. es pro xxi. p. ides legatur. Strigelius in hunc modum loquitur: *Locustæ videntur caneros significari, quibus non licebat vesci populo legis. Consentaneu est autem, Ioannem vsum esse velus obuijs ad Iordanem, vbi piscatores ei caneros dabant, quos alioquin non vendebant.* Vides hic non malè Strigelio cum Centuriaribus conuenire: etsi ab Illyrico in plerisq; dissentiat maximè. Tum citat ac probat illorum sententiã Loffius, qui locustas maximas, hoc est, caneros oblongos, quarum magnam copiam dicit esse in Iordane & vicinis locis, intelligunt. *Est & valde verisimile, inquit, Ioannem vsum esse caneros, qui nostris non dissimiles, & quibus non licebat Indis vesci.* Adfert etiam hanc ipsam interpretationem Chytraus, vt per locustas cancri intelligantur, quos in lege vetitos, ideòque à piscatoribus in ripa Iordanis abiectos comederit Ioannes, vt hoc ipso esu cibi in lege prohibiti testaretur, cæremonias Mosaicæ omittendas esse. Demù nostri Magdeburgici vix modicè quidem attingunt locustas, quatenus hoc est terrestre animal: multis autem modis contendunt, vt locustas in caneros transmutent, & cibum hunc Ioanni contra legem obtrudant, familiarèmq; faciant.

ITA & mel sylvestre Ioanni non relinquunt integrum nouatores, dum fingunt in arido steriliq; deserto ingentè delicatè mellis Ioanni copiam superuuisse, nihilque volunt hoc commune habere cù agrestis melle, quòd tamen ab agrestibus apibus tali in loco confici, ac propriè quidem sylvestre dici à Patribus iudicatur. Non habuit domesticum mel, & humana diligentia percolatum, sed sylvestre, vt disertè meminit Origenes. Isidorus, quem paulò post citabimus, mel hoc à sylvestribus apibus confectum, & amarum esse testatur. Ex Chrysofomo etiam discimus, id ipsum mel non aliunde colligi, quàm ex sylvestribus apibus, quæ floribus insident, ac rorem maturantes alucaribus immittunt. Tum alibi monet, hoc mel non domesticu, sed sylvestre inter feras & bestias, non in domo à Ioanne sumptum esse. Euthymio teste mel idem in petrarum scissuris ab agrestibus apibus conficitur, quòd & amarum, & inluate nuncupat. Quid? quòd fatetur Pellicanus, hoc mel agreste videri, quòd ericæum vocat Plinius, vile quidem illud & inter generam mellis minime probat: quòd post primos autumni imbres cõuehitur, cum erica frutex sola floret in sylus, ob hoc atrenoso simile. Sed aliter Caluino & Marlorato visum est, à quibus magistris tam suauibus, nihil durum vel asperum expectes licet, quòd ad corporis vexationem afflictionemque faciat. Mirum & illud sane, quòd multis etiam incredibile videatur, mel sylvestre hoc loco, si Loffio credimus, dici quòd in Pharmacopolijs vocant manna, & in medicinis conficiendis vsum habet. *Est autem, vos celestis, inquit, qui decidit in arbores in illis locis &*

A ripa Iordanis, & coagulatus, velleribus excipitur, & in pellibus colligitur. Audio equidè quid hic dicat Loffius, quid verò in rem præsentem probet, nò video: neque nunc in medico, sed in Theologico campo versamur. Apud Patres tale nihil extat, nec videri quidem potest verisimile, mel sylvestre Ioannis genus aliquod medicamenti fuisse, quale nunc in pharmacopolijs reperitur. Quis credat eum, qui ne pane quidem vesceretur, hoc dulce & delicatù pharmacum in vfu quotidiano habuisse? Verum vt hoc maxime concedatur, quòd fingitur: tamen sua Ioanni laus integra cõstat: nec aboleri potest, quàm summo consensu scriptores omnes illi deferunt, à victus austeritate, vitæque continentia, prædicatio singularis. Ita quòd Strigelius è Suida probare conatur, hoc ipsum sylvestre mel ex arboribus colligi & manna dici, lōge quidem petium & illud est, & coactam magis, quàm commodam habet interpretationè. *Æque frigidum & friuolum est Chytræi commentum, qui hoc loco mel sylvestre dicitur censet mel rosicidum, non factum ex apibus, sed copioso rore distillantè de celo circa Libanum. Ad quam rem probandam nobis testem Diodorù Siculum citat. Verù ex hoc scriptore nihil omnino, quòd ad mel sylvestre Ioannis faciat, petere licet: neque tutum est nouatoribus magis, quàm veteribus Theologis fidere, è quibus rectissimè dixit Theophylactus, mel agreste hic accipi, quòd à feris apibus conficitur, & in arboribus ac petris inuenitur.*

RELINQUAMVS igitur istorum contumacitas, aut nugæ potius, vanasque & ridiculas commentationes, quæ ad Ioannem deformandum, non ornandum spectant. Existimemus hos nouæ doctrinæ professores nò procul distare ab antiquis illis Ebionais, qui vt Matthæi Euangelium adulterarent, cibù Ioannis tale mel sylvestre finxerunt, cuius sapor cum ipso manna conueniret, sicut & *ex xxi. es* pro *xxi. es* mala fide supposuerunt: quam illorù fraudè Epiphanius indicauit. Neque turpiter à tam sanctis quàm eruditjs & probatis Theologis discedamus, qui singularem sanctamque vitæ Ioannis austeritatem ab istorum calumnia vindicarunt, eius neorum haurire que non modò vestitum, sed victum quoq; horridum comprobant. Quà temerè autem assumunt ad pertendendam suam de Ioanne fabulam, locustas (escam Ioannis) speciè esse canrorum, genusque marinorum piscium? Quasi verò Ioannes in tã dura inculatq; vita, qui neq; pane vesceretur, & semper erat abstemius, pisces etiam habuerit in victu quotidiano. Sed quibus historijs, quibus Patrum sententijs, qua scripturarù autoritate id astruunt, quòd per se quidem nullam habet probabilitatem? Coniecturã tantùm, vel potius vanissimo figmento nituntur Centuriatores. Ioannem scilicet in colligendis huiuscemodi piscibus vel cancris, quos Iudaici piscatores abiciebant, occupatum ac distentum fuisse. Cur autem vt collectorem & comedonem canrorum seu piscium, sic & piscatorem illi non faciunt? quòd munus haud certè minus honestu, & præcipuorum quidem Apostolorum exèplo similis poterat existimari. Addit verò Strigelius, ne & ipse parum acutus videatur esse cõiector, piscatores Ioanni donasse caneros, quos alioquin nulli vendebant. Sed relinquamus hæc friuola commenta nugatoribus, tantòque viro digniora, simul & veritatè congruentiora queramus.

In eisdem locum.

In Matth. 3. cap.

In cap. 30. Matth.

Contra Ebionæorum haurire si 30.

Ioannis locustas caneros non fuisse.

Com. 1. li. 2. pag. 364.

Matth. 4.

Ioannis cum aliis eremitis collatio. Thren. 3.

Can. 2. & ibid. Theodor. yer.

psal. 101. Cassianus col. lat. 19. ca. 11. Hier. 17.

Exemplum Ioannis Abbatis memorabile.

Idem Cassianus collat. 2. Abbas. Moisi. cap. 17.

An Ioannes piscis quæsitur & accipitur à piscatoribus Iudæis.

Cant. 1. li. 1. col. 19. & ali. bi.

PERTINET ad illum certè, si ad vllum alium eremiamorem, prophetica sententia, sedebit solitarius, & tacebit, quia leuauit se super se. Vnde turturum illum facit Theodoretus, de quo intelligit illud, Vox turturis audita est in terra nostra, quoniam Ioannes velut turtur solitarius, ab omnibusque remotus, vel sicut alibi legitur, tanquam passer solitarius in tecto, vixerit. Vbi dubitandum non est, quin Ioannis studium & negotium in otio summo & sanctissimo tale fuerit, quale Ioannes Abbas, etiam longè quidem hoc inferior, in eremo sibi familiare fuisse suis ipse verbis ostendit. Si quis, inquit, secretis etemi delectatus, obliuioni tradere potuit humana confortia, ac secundum Hieremiam dicere: Et diem hominis non desideravi, tu scis: ego quoque id, Domino suam gratiam largiente, vel affectum, vel certè assequi annisum fuisse me fateor. Itaque pio Domini nostri munere, memini me in huiusmodi raptum frequenter excessum, ut obliuiscerer me sarcina corporeæ fragilitatis indutum, mentemque meam ita omnes exteriores sensus subito respicere, & à cunctis materialibus rebus omnimodis exulasse, ut neque oculi, neque aures meæ proprio fungerentur officio: & ita diuinis meditationibus, & spiritualibus theoriis animus raptabatur, ut sæpè ad vesperam cibum me percipisse nescire. Hæc ille Ioannes, vir probatus & senex anachoreta, non minus verè quàm liberè de se ipse, sed sine arrogantia, loquitur apud Cassianum. Quicquid autem de se ille prædicat aut prædicare potest, nihil est dubium, quin idem in Baptista nostrum rectissimè competat, nisi quòd hic illum, veluti præceptor discipulum, miles tyronem, vir puerum in omni diuinæ cõtemplationis, & virtutis genere longè superauit. Fuit & alius anachoreta Moyses, quem hæcenus Ioanni conferre licet, quòd adeò victus curam omnem abiecerit, vt frequenter cibi etiam appetitum respicerit profusus, dilatata in duos vel tres dies refectio, ac interea ne memoria quidem vilius edulij mentem eius interpellauit. Quin & grauius se somni cibi que fastidio quàm soporis & gastrimargiæ colluctatione periclitatum fuisse testatur.

Quo minus ferendum est istorum figmentum, qui volunt hominem sanctissimum ex vasto planè deserto, ex contemplatione suauissima, ex otio maximo ad litus maris toties procurrisse, & ad colligendos paradosque pisces descendisse. Nec alios quidem pisces vel expetiuit scilicet, vel admisit bonus Ioannes, quàm quos lege diuinæ vitios alii esse scire: eos duntaxat à Iudæis piscatoribus vel abiectos, vel donatos edebat. Atque hoc demum est, istis censoribus, Euangelium illustrare, & sicuti pollicentur, historiam summa fide contexere: cum interitum pro luce fumos, pro auro carbones, & pro veritate meras nugas vident imperitis. Quis autem doctus ac sapiens, cum Ioannis recensuit, aut secum expendit historiam, de cancri vnquam vel per somnium cogitauit? Sed enim isti, quem sobrii magis, quàm studiosè austerum & abstemiū videri volunt, hunc & cancri & piscibus victitasse concludunt, & nescio, elixione magis an affos intelligant. Falluntur, crassi homines, falluntur, si ex se palatoque suo, seu pro more Saxonico, victum Ioannis tenuissimū metiuntur. Quid? quòd eadem addunt prudentia, Ioannem vel in hoc Euangelicum fuisse, & libertatem suam Euangelicam demonstrasse, quòd contra

A legis præscriptum locustas edere minimè dubitaret. Præclarum sanè inuentum Euangelicorum, & dignum, vt aiunt, patella operculū. Non solum Euangelici, sed & Ioannis imitatores fortasse cupiunt agnosci, cum pro sua libertate, quam vocant, Euangelica nullum ciborum delectum agnoscunt, cum nullam Ecclesiæ legem de cibis, nullum de ieiunatione præceptum admittunt, cum recepta de Quadragesima sancta consuetudinem & Apostolicam traditionem abrogant, cum denique in victu quicquid libet, id etiam sibi suisque licere arbitrantur. Faciebant idem sanè iam olim Aetiani, & non dissimili arte suam tegebant & excusabant intemperantiam, cui vt speciosum Christianæ libertatis nomen vulgè imponerent, sic ratiocinabantur: Iusto lex non est posita: si omnino volumus ieiunare, qualemcunque eligemus diem, & propter libertatem ieiunabimus. Quos verò ieiunationum dies præscribit Ecclesiæ, eos ad Iudaismum & iugum seruitutis referbant, Epiphano teste.

Quis verò aduersariorum in sacris literis ita ludentium, & Ioannis exemplo ad carnis lasciuiam, Ecclesiæque contemptum abutentium stoliditatem non miretur, non rideat, planèque contemnat? An quisquam est in sacra historia, qui istorum luxuriam, intemperantiam, ingluuiem voracitatemque aut iustius incuset, aut fortius vehementiusque retundat, quàm hic idem Ioannes? Certè si Basilio credimus, Ioannis vita vnicum & perpetuum ieiunium fuit, qui & secundum Athanasij sententiam pane sibi interdixit. Imò quem Gregorius Nazianzenus non modò alumnus solitudinis, sed & nullius cibi hominem vocat. De quo itidem apud Clementem Alexandrinum ita legitur: Mattheus Apostolus feminibus, baccis & oleribus absque carnibus utebatur. Ioannes autem continentiam vltèrius extendens, locustas & mel syluestre comedebat. Et Augustinus contra Faustum discurrens, cum proposuisset illud Euangelicum: Venit Ioannes neque manducans, neque bibens: aperte concludit, eum neque panem, nec olera, neque quicquam aliud quàm locustas, & mel in esu, & aquam in potu habuisse. Tùm præceptor huius Ambrosius cum alibi hæc verba citasset, Esca eius locusta & mel syluestre, hoc statim adiecit: Et ideo quia vitæ humanæ possibilitatem continentia supergressus fuerat, non homo, sed angelus existimatus est. Quam verò inclementer & atrociter isti tractant Ioannem, cuius adolescentiam nunquam satis laudatam, & ætatem omnem innocentissimè sanctissimèque iuxta legis diuinæ præscriptum transactam, hoc scædo crimine audent commaculare, quòd volens ille ac sciens veritatis à Deo damnatisque in lege cibis fuerit per quandam intemperantiam vsus? Quis pius, quæso, hanc vel criminis suspensionem ferat in illo, qui ab omni etiã concessio tunc edulij potusque genere, locustis & melle syluestri duntaxat exceptis, tam sedulò & rigide sese abstinerebat?

Sed comedit locustas, inquiunt, pro Euangelica libertate. Ne sic quidem asperam semel inobedientie labem abstergeret, & Ioanni obiectum vitium satis excusare possunt. Primum enim Euangelicæ libertatis vsus nec Ioanni, nec cuiquam alij competeat, cum vigeret adhuc lex Moisaica, non per Ioannem, sed per Christum abolenda, cumque Euangelium nondum

An Ioannes victor sit vni Euangelicæ heretice.

Cant. 1. lib. 2. col. 503. Ibid. col. 577.

Epiphano in tra heret. lib. 3. Tom. 1. lib. 75.

Aeriani stus ab Ecclesiæ iuniorum dicit oppugnant.

Quam rigide Ioannes ieiunauit.

Concione de ieiunio. b In Scholii in manum Thomæ.

Orat. in festo Luminis. d Lib. 3. pag. dag. cap. 1.

Lib. 16. cap. 1. De Elias ieiunio c. 3.

In Leuitic. In cap. 3. Matih.

Opere imper. in Matih. hom. 3.

Locustas Ioannis accipi propter restricti voluerit. In Maye. hom. 2.

Hom. 11. in Lucam. c. 10.

Redarguit vana in cibis libertas, quæ Euangelicæ non nisi falso affingunt.

Act. 10.

Lib. 1. aduersus Iovinianum.

Opere imper. in Matih. hom. 3. Marc. 2. Luc. 5. Luc. 1.

Locustas esse animalia munda, & ad esum in lege permissa.

In Leuitic. In cap. 3. Matih.

Opere imper. in Matih. hom. 3.

Locustas Ioannis accipi propter restricti voluerit. In Maye. hom. 2.

Hom. 11. in Lucam. c. 10.

Lib. 2. in Lucam. cap. 20.

Nondum esset publicè palamque enūciatum. Quare maximus Apostolorum Petrus, etsi sanctum in Pentecoste spiritum vbertim accepisset, tamen ausus non est statim cibis quibuslibet vesci, sed vetitis in lege sibi diu interdixit, idque tantisper fecit, donec in Ioppe diuinitus admonitus disceret. Iam adesse tempus, quo ipse cum Christianis reliquis, neglecto legis præscripto de mundis & immundis escis, noua in edendo libertate legitime vteretur. Deinde probari non potest, Ioannem virtutis omnium vitium exemplar in his, quæ ad legis etiam ceremonialis honestaque disciplinæ obseruationem spectant, vel sibi, vel suis aliquid indulissee. Multis Hieronymus probat, & rectè quidem, Apostolus ad CHRISTI mortem vsque iuxta legis ritum vixisse, ac tunc primum Euangelium dedicatum fuisse. Quantò magis igitur de Ioanne statuendum est, quòd legis ritus & ipse seruarit? sicut Chryostomus etiam aperte confirmat. Quin potius quòd lex non exigebat discipulis fuit author ad frequentes & ieiunationes & preces instituendas, vt postea docebitur. Adeoque nullus vitam suam (vt credere fas est) ad normam diuinæ legis accuratius conformauit, quàm sanctorum parentum sanctior hic filius, qui cum non minus ac ille iustus esset ante Deum, in omnibus mandatis & iustificationibus Domini, sine querela incedebat.

AD HÆC non parum in eo multi hallucinantur, quòd asserunt, & cæteris etiã persuadere volunt, locustarum vsum in diuina lege Iudæis omnibus vetitum fuisse. Aliter enim nos docet caput vndecimum Leuitici, vbi plura locustarum genera enumerantur, & earum vili populo Dei concessus, non interdictus legitur. Sic autem inter cætera lex præcepit. Quicquid ambulat quidem super quatuor pedes, sed habet longiora retrò crura, per quæ salit super terram, comedere debetis: vt est bruchus, locusta, & quæ sequuntur. Vbi animaduersione dignum puto, locustam (Hebraicè arbeh nominant) de pisce marino non posse accipi, quicquid isti demum somniant, sed inter animalia terrestria, quadrupedia & salientia locustam discretè numerari, ac pro cibo mundo ad victum populi communem admitti. Id quod Procopius etiam annotauit. Euthymius verò, etsi varias de his locustis refert sententias, tamen hoc etiam adiungit: Dicunt locustas insecti genus, vsque ad hodiernum diem in illis (Iudææ) partibus plerisque illud edere fumo siccatum, & ipsum inter animalia munda legislatorem annumerasse: habere autem grauem odorem malumque gustum. Omnem verò de locustis dubitationem tollit nobis Chryostomus, quando ita docet: Locustæ sunt volatilia quidem munda, tamen parua, & non satis in altum volantia, quæ manducabat Ioannes constitutis in deserto. Et rursum alibi: Locusta animal paruum est, & inter volatile & reptile mediū. Neque enim à terra satis tollitur, quia si paululum eleuatur, non tam volat quàm salit: & cum se à terra paululum eleuauerit, iterum pennis deficientibus cadit in terram. Sed & Origenes hoc animal paruulū & mūdum appellat, atque ita describit, vt sit volucrum non grande, non in sublime se eleuans, verum volucrum paruum, & vix à terra confurgens, & saliens potius, quàm volans. Quid quæso de locustis dici aperte queat? Tùm Ambrosius hoc insecti genus ve-

A nuste designat, locustas nominas ad fructum inutilis, ad vsum laboris inertes, ad tactū fugaces, vagas saltu, orèque stridulas esse. Alibi de illis testatur, quòd cum agmine cõferto regionis occupauerint latitudinem, innoxio primum feratur habitaculo, nec fructus inhospitali decursione depascantur, nisi diuinè signum præceptionis acceperint, sicut in Exodo legitur, quòd cælestis offensionis vltionē exequerentur. Errant igitur nouatores, qui de nescio quibus cancri, ac non potius de volucris, quòd in deserto saliebat, & adhuc in Palæstina notum est, hoc locustarum nomen in Euangelio interpretantur. Hieronymus certè, quo vix quisquā alius, Palæstinam rectius nosse queat, sic de locustis Ioannis disserit, vt earum nubes per desertum, & calidam eremi vastitatem scribat reperiri, & iis Orientales Lybiæ populos vesci, & eorum nubes volantes, quæ cancri esse non possunt, nisi volantes etiam cancri isti velint fingere. Tùm idem Hieronymus in Ionam scribens, & de Ioannis locustis faciens mentionem, ita suam profert sententiam, vt vix quicquam dici possit luculentius: Locusta, inquit, animal paruum, infirmas habens alas, & de terra quidem confurgens, sed altius non valens auolare, vt plus sit quàm reptile, & tamen aibus non exaquetur. Et rursum ad Marcellam: Cibi displicent viliore: nihil vilius est locustis.]

AT QVÆ vt maximè concedamus, locustas pro piscibus marinis dici aliquando, est enim eiusdem nominis piscis, qui cum polypo & Murena inimicitias graues gerit, vt scribit Alianus: tamen hanc significationem minus vsitatam, ac in Palæstina fortasse prorsus incognitam, neque scripturis accommodatam esse dicimus; vt verò ex nomine ἀνελδὰς marinos pisces, aut cancos faciãt, doctis comprobari posse pernegamus. Vtebatur Ioannes locustis, vt cibo vilissimo, & qui ne pane quidem vesci solitus erat, & victus austeritate gaudebat, adeò sibi ad victum quotidianū non indulgebat, vt probabile sit illum tota vita nec attigisse eos, neque conspexisse. Quamobrem ista noua minusque recepta opinione plus valere debet communis & scripturæ locutio, & Patrum interpretatio, vt de volucris seu animalis terrestri, sicut & Aristoteles & cum Solino Plinius hoc nomen vsurpant, intelligatur. Neque temerè notauit Augustinus, vt in scripturis discutiendis est diligentissimus, Ioannem apud Euangelistas à victu ita probari, vt quiuisset piscium excludatur, qui ad delicias comparari possit. Ioannes, inquit, præcursor Domini locustis in eremo & agresti melle nutritur, non animalium carnibus, non volucrum suauitatibus pascitur. Poterat vtique iuxta Iordanem positus piscium sibi exhibere delicias: sed poenitentiam prædicaturus rigorem ieiunij exemplo suo magis debuit & factis ostendere, quàm voce. Indicat igitur alibi, Ioannem non modò à carnibus & piscibus, verum etiã ab oleribus & pane abstiniisse: ne si secus faceret, voce potius, quàm opere & exemplo rigidi ieiunij perfectæque poenitentia doctor esse videretur. Ad quam rem comprobendam pulchrè Danielis coniungit exemplum, qui vir desideriorum appellatus, inquit, quia panem desiderij non comedit, & potum concupiscentia non bibit, quia magis Christum, quàm epulas desiderabat.]

Lib. 5. Eximery.

Emod. 10.

Hieronymi de his locustis sententia. Lib. 2. aduersus Iovinianum.

In cap. 4. Ionæ.

De aegroti. Blesille. Locusta Ioannis pro piscibus & cancri perperam accipiuntur.

Lib. 5. de natura animal. e In polyhistor. li. 6. ca. 30. & lib. 11. cap. 29.

De tempore. re form. 65. Ioannes & cancribus, & piscibus abieci.

Dan. 9. 10.

c. iij

Locustæ pro herbis dictæ nonnullis.

In Scholiis noui Testamenti.

In epist. ad Timotheum.

De luminibus sanctis.

In 3. Matth.

Lofius de locustis Ioannis quomodo philosophetur.

In quæst. super Euang. de natiuitate Ioannis Baptistæ.

Excipiunt Lofij sententia.

Tit. I. Coloss. 2. Contra Faustum lib. 3. cap. 4. Epist. ad Coloss.

Erroris autor de locustis Ioannis ficti.

PRÆTEREA ne locustas Ioanis in caneros conertamus, Patrum illorum sed paucorum minus recepta prohibet sententia, qui neque terreste, neque aquatile animal hic significari, sed herbas tantum, aut fruticum extremitates hoc nomine contiteri arbitrantur. Athanasius enim Alexandrinus, Locustæ, inquit, non animata, sed herba sic dicta. Et post citatos aliquot scripturæ locos hæc subiicit. Sicut Amigdalus non est caro, & capparis herba est, sic locusta quæ crescit in campo & prato. Ioannes enim si panem non comedebat, multo minus carnem.] Tum extat Isidori Peli, qui non vulgariter est eruditus, epistola, ubi de locustis differit, easque ἀκροκόμους hoc est, germina herbarum, aut stirpium vocat. Mel verò slyulstre confectum ait ab apibus agrestibus idque amarum. Quibus rebus inquit, ostendebat Ioannes magnam corporis ἁγιωσύην hoc est, alterationem, seu mutationem: fame & asperitate omnem corporis appetitum ἠρεῖν, hoc est, ut ita loquat, amariçans.] Habes iam Athanasij & Isidori sententiam, si eam sequi lubet: vt quas habuit locustas Ioannes, natiuum haud dubie tenuemque cibum, nulla arte conditum, eas pro herbae genere, vel quibusdam radicibus, sicut Pantaleon diaconus intelligit, possis interpretari. Nec aliter quidem sentit Euthymius. E quibus omnibus abundè constat, à genuino Euangelij sensu eos procul discedere, qui Ioanni victum & vestitum communem, vsitatum & moderatum potius quam peculiarem, peregrinum, incultum, rigidum & austerum adscribunt: qui præterea locustas eius pro cancri marinisue piscibus duntaxat exponunt, & qui demum qualemcunque cibum Ioannis ad legis contemptum Euangelicæque libertatis prætextum studiose aut potius maliciose detorquent.

QVA DE re locum adhuc vnum ex nouatoribus repetam, planius vt fiat, qua fide isti nobis Euangelium tractent. Proponit hanc sibi quæstionem Lofius, quare Ioannes locustas seu caneros edit, quibus lex Iudæis vefci prohibeat? Respondet in hunc modum: Primum vt libertatem Christianam ostenderet, de qua inquit Apostolus: Nemo vos iudicet in cibo aut potu. Deinde vero, vt testaretur, iam esse finem politia Iudaicæ: & ceremoniarum veteris Testamenti, quæ typus Christi iam exhibiti fuerunt. En quàm seridè triumphat gloriosus hic miles de locustis Ioannis, & iacto vanissimo fundamento, libertatem, quam vocat, Christianam, vanius inde construit atque firmat. Iubet Paulus delectum ciborum Iudaicū negligi, ne Christiani ex legis Moysæ præscripto victus rationem obseruet, sicut Augustinus, Chrysostomus, alique Patres interpretantur. Quid hoc quæso facit ad vitæ licentiam excusandam, qua nostri sectarij omnia ferè legum vincula de sanctæ continentia abstinentiaque virtute perumpunt, ac Ioannem demum eò redigunt, vt non Euangelicæ, sed carnali, ne dicam hæreticæ libertati vel inuitus debeat patrocinari? Errat in eo etiam, quod politia Moysæ & legis ceremonialis finem hunc fuisse monstrat, cum suum Christus officium nondum absoluisset, quemadmodum sequens caput pluribus declarabit.

AT MINVS miror hic falli Lofium: sequitur enim cum plerisque aliis cõmunem præceptorem suū Philippū, quem nouæ opinionis de locustis au-

A thorem esse non putaueram, nuncque primum deprehendi. Nam vbi de Ioanne concionatur, ita scribit: *Quia erat in deserto, res ita ferebat, vt victus esset sordidior. Quid audio? Nō igitur sobrius tantum ac moderatus hic erat victus, vt alios fingere diximus: sed errat tamen in eo Philippus, quod sordidior hunc victum, quem ciuiliis homo satis sordidè, & parum Euangelicè Ioanni tribuit, ad fortunam ac necessitatem, nescio quam potius, atque ad liberam eius electionem, referre conatur, nimirum vt singularem virtutis rationem & laudem viro sancto debitam tacite adimat. Res ita ferebat, inquit, vt victus eius esset sordidior. Id enim est perinde ac si dicas, Israëlitas aliquando, cum ita ferret res, ac postularet necessitas, sordidior victu fuisse contentos, vt potè afinina carne, & stercore columbacco. Quis autem illis laudi vertat, aut ex virtute profectum censeat, quod illi victus penuria, & famis necessitate, hostiumque Syrorum obfidione compulsi, ac prorsus inuiti fecerunt? Sed addit Philippus: *De locustis ego arbitror, vt contra legem fecit Ioannes, quod discessit à templo, ita contra legem de cibo fecisse. Non adeo magni refert, quid sentias & fingas Philippe: at qui nouam opinionem probes, id verò etiam atque etiam prudentes expendant. Nunc tu falsum ex falso colligis dum ex eo contendis Ioannem contra legem de cibo fecisse, quia & contra legem à templo discesserit. At qui non discessit à templo, vt sequenti conuincemus capite, quicquid vos etiam haud sine fraude confingatis: nulla igitur causa est, quamobrem homo diuinæ legis obseruantissimus, in victu etiam contra legē venisse credatur. Sed iam causas adfert aliquas, vt prober nobis Ioannem contra legē de cibo fecisse, nimirum vt ostenderet finem esse politia Iudaicæ, & Euangelium ad gentes quoque pertinere, & tolli discrimina ciborum. Infirmas sunt hæc præfidia Philippica, & à nobis alibi difficiuntur, nullumque prorsus momentum habent ad persuadendum id, quod caput est disputationis, diuinam scilicet legem à Ioane vel in cibo, vel aliis in rebus violatam aut abrogatam esse. Falsum & illud, quod astuere conatur, Ioannem finem esse politia Iudaicæ, & Euangelium iam tum ad gentes pertinere, & receptis ex lege ciborum discrimenibus nullū amplius locū tribui oportere. Quibus de rebus postea differemus, etsi difficile non sit iudicare, quàm sint hæc quæ Philippus affirmat, tum à scripturis, tum à veritate aliena. Tandem de locustis ita pronuntiat: *Vbi supra.***

Locustæ vsitate caneros significat, quibus non licebat vefci populo legis: consentaneum est autem, Ioannem vsu esse rebus obuiis ad Iordanem, vbi piscatores ei caneros dabant, quos alioquin non vendebant. En fontem totius erroris, què ex suo præceptore Lofius, Strigelius, Chytræus & Centuriatores hauserunt, cum cæco duce de locustis sine iudicio iudicantes, quos interrim tanti nouatorum greges, quia minus fortasse vident, vltro sequuntur. Verum has nouas & insulas glossas noui Theologi habeant sibi, suisque locustis & piscatoribus per nos quidem sese, si ita libet, oblectent. Ociosorum est planè hominum, his nugis & commentationibus operam dare: peruersorum autem, repudiatis veris, falsa obstinate tueri. Numquam sanè probantur eruditus, Euangelicam hîc de piscibus propriè loqui, & locustas vsitatus caneros, quam insectum significare. De insecto, certè

Concio de Ioanne Baptistâ, p. 3.

Refutatio sententia Philippi de locustis Ioannis.

4. Reg. 6.

Vbi supra.

Erasmus de locustis Philippo repugnans.

Paraphrasi in 3. cap. Matth.

Digressio ad locum cõmunem de veterum & nostratum abstinentia.

Lib. 10. epistola 82.

4. Lib. de baptisimo. Baptizandi olim ieiunabant.

7. Recoguit.

Cap. 25.

Baptizati olim quam vitæ disciplinam obseruauerint. In Apologético, & lib. de ieiunio, & lib. de penitentia.

In Apolog.

sto, certè hoc nomen scriptura proponit, eiusque A interpretet accipiunt, Exod. 10. Leui. 11. Deut. 8. Iud. 6. 3. Reg. 8. Iohel 1. & 2. Iud. 2. Erasmus Philippo quidem tum in Græcis, tum in Latinis literis non inferior, haud perperam annotauit, locustas quæ sunt Græcis ἀκροκόμους inde dictas esse, quod id animal summis aristas aduolans depascatur, quemadmodum legimus Exod. 10. & hoc loco Hilarius, Rabanus & Lyra intelligunt. Addit etiam eos, qui hoc animal immundum appellant, quod Iudæis vefci nefas erat, hoc ipso declarare, quàm non diligenter versari sint in sacris voluminibus, cum Leuit. 11. inter volucres excipiantur bruchus, atracus, ophimachus & locusta, quæ inter se finitimi generis sunt & inter munda censentur, eò quod licet habeat quaternos pedes, tamen posterioribus longioribus saliant super terram. Laudat præterea Ioanem, quod

CAPUT QVINTVM.
De vsu & fructu superiorum, præsertim vt cognoscatur, quantum sit discriminis inter Ioannis Baptistæ priorumque maiorum abstinentiam, & præsentis seculi intemperantiam ingluuiemque.

VERVM enim uero antequam hunc locum de Pœnitentia vel abstinentia Ioannis absoluam, facere non possum, quin multorum etiam veterum exemplis mente perlustratis, mores nostrorum cū antiquo Ecclesiæ statu aliqua ex parte componam. Ita certè futurum spero, vt vsus & fructus Euangelicæ historię, in qua huc vsque versamur, magis appareat, & quod abstinentia magister Ioannes, vt eum vocat Ambrosius, nō tam sermone quam opere docuit, à Lectore vtilius percipiatur. Principio, vt ab ipso Baptismi Sacramento rem ordiamur vicinis Apostolorum temporum ^a Tertullianus, qui Christianorum aratis suæ instituta sapè depingit, de baptisimi quidem candidatis ita scribit: Ingressuros in baptismum, orationibus crebris, ieiuniis & geniculacionibus & percuigilis orare oportet, & cum confessione omnium retrò delictorum.] Quin & vetustior eo Clemens testatur, Apostolum Petrum baptisimi candidatis hoc iniunxisse, vt priusquam sacris initiarentur mysteriis, triduum ieiunarent. Tum ex canone Concilij quarti Carthaginensis videre est baptizandos diuturno ieiunio à carnibus & vino abstinuissè. Quid verò de initiatis? seueram quidè ab his obedientiam & disciplinam non solum exactam, sed & studiose obseruatam esse legimus. Vt enim Tertullianus ostendit, frequenter habebant conuentus, in quibus fidem sanctis spargobant vocibus, & Psalmis hymnisque mutuo se prouocabant. Illic ieiuniis preces alere, ingemiscere, lachrymari & mugire dies noctesque ad Dominum. Illic presbyteris aduolui, & aris Dei adgeniculari, omnibusque fratribus legationes deprecationis iniungere, & stationes plerunque in vesperam producere, & nocturnas vigiliis adhibere. Precabantur autem suspicientes, & manibus expansis, & nudo capite. Præterea in his piis certibus erant exhortationes, castigationes, & censura diuina. Nam & iudicatur, inquit, magno cum pondere, & apud certos de Dei conspectu summumque futuri iudicij præiudiciū

cum iuuenis esset magni sacerdotis filius, magna tum apud populum, tum apud regem autoritate, in deserto ferarum ritu, vili parabilique cibo victitaret. Demum à Brentio confirmatū est, non rectè pro locustis caneros hic accipi, cum illi non axet sed ἄκροκόμους dicantur: qui cum veteribus plantis ne conspirans, hoc aperte fateatur: *Dubium non est, quin Ioannes fuerit legis etiam ceremonialis obseruantissimus, nec ederet cibum immundum aut lege prohibitum, nec cui tali violatione daret occasionem detrectandi, aut calumniandi testimonij sui de Iesu Christo. Sentiamus igitur Ioannem vsu esse cibo, iuxta legem quidem mundo, sed viliissimo, & pauperibus tantum ac vitam in deserto agentibus vsitato. Ac satis quidem, vti spero, huc vltique aduersariorum reicimus nugamenta, in quibus lectorem diuitiis non remorabi mur, vt modum teneamus.*

est, si quis ita deliquerit, vt à cõmunicatione orationis & conuentus, & omnis sancti commercij relegatur. Præsident probati quique seniores.] AT VERÒ quid de victu Christianorum? Ne animalium quidem sanguinem, ait, in epulis, esculentis habemus, qui propterea quoque suffocatis & morticiniis abstinemus.] Et alibi rem fusius explicans. * Multi, inquit, se spadonatu assignant pr opter regnū cælorum, tam fortè & vti que permissam voluptatè sponte ponentes. Quidam ipsam Dei creaturam sibi interdicit, abstinentes vino, & animalibus exulantes, quorū fructus nulli periculo aut solitudini adiacent, sed humilitatem animæ in victus quoque castigatione Deo immolant.] Ieiunia verò Christianis quondam tam crebra, & prolixia fuere, vt hæc illis per probrum obiecerit infamis ille Apostata Iulianus, sicut Nazianzenus ostendit. Episcopi vniuersæ plebi mandare ieiunia assolent, inquit ^b Tertullianus, idemque confirmari ex ^c Ambrosio & ^d Basilio potest. Sed quis tunc ieiuniorum rigor? cum alij à vino, liquamine, piscibus, melle & ouis abstinere, cum etiam languentes aqua frigida vterentur, cum & coctum aliquid accepisse luxuria esset, vt ^e Hieronymus narrat. Alij in siccorum escu perseverabāt, pane, sale, atque aqua contenti, vt meminit ^f Epiphanius. Omnes autem ieiunantes à carne & vino sibi temperare, & seminibus tantum e terra pro cibo, & aqua pro potu vti erant soliti, quemadmodum ex ^g Gregorio Nysseno & ^h Theophilo Alexandrino intelligi potest. Testatur & ⁱ Augustinus, à Christianis Catholicis quosdam non solum à carnibus, sed etiā à nonnullis terræ fructibus abstinuissè. Nō enim quod illa immunda esse crederent, sed edomandi corporis causa, inquit, propter animam ab irrationabilibus motibus amplius humiliandam.] Recensentur apud ^k Clemetem ^m & Epiphaniū dies ieiuniorum, quos hebdomadatim bis Christianis obseruandos esse tradiderunt Apostoli, & de quibus ita ⁿ Origenes: Habemus quartā & sextā septimanæ dies, quibus solenniter ieiunamus.] Eiusque ieiunij rationē Aëriani contemnebant, vt meminit ^o Damascenus: sed eam post ^p Epiphanium, & Augustinum, &

In 3. cap. Matth.

Quis fuerit victus veteris Christianorum. Ibidem.

De cultu feminarum

Crebra & prolixia olim erant ieiunia. b. Orat. in synagoga in Iulianum.

c. Lib. de ieiunio.

d. Sermon. 25. e. Orat. 2. de ieiunio.

f. In Epistola pauli ad Epistol. de cast. vir.

g. Contra hæreses lib. 3. res. lib. 3.

h. Tom. 2. circa finem.

i. In orat. de amandis pauperibus.

k. Lib. 3. pastoralis.

l. Contra Faustum lib. 5. cap. 5.

m. In fine h. o. in Lentia.

n. In compendiosa fidei Catholice.

o. Epist. 86. ad Cosm.

p. Lib. 3. de ortu & progressu.

Hom. 6. in Gen.
Orat. in 40. Martyres.
Serm. 55. de tempore.
Collat. 21. cap. 28.
Serm. 3. de quadrages. f. Serm. 7. in quadrages. Epist. ad Marcella.
h. Constit. Apost. lib. 5. cap. 13.
Epist. 2. ad Philippen.
K. Can. 68. De consensu Evangelist. li. 2. c. 4. epist. 119. ad Iammar.
m. Serm. 36. a Concion. 2. de ieiunio.
b. Serm. 3. de quadrages. e. Serm. 34. seq.
d. Serm. 1. ad populū Antioch.
e. Ad finem homil. 4.
f. Hom. 3. de ieiunio.
g. Centur. 3. sol. 147.
Epist. 1. Call. Pape.
Canon 23. h. Li. 1. de Paschate.
i. Euseb. lib. 5. cap. 1. Ecclesiast. hist.
K. Lib. 3. contra heres. 16. 2. circa finem.
De morib. Eccles. Cathol. lib. 1. cap. 31.

Casianus luculenter confirmant. Tum peruenit mos in Ecclesia Romana & Occidentali obtrinit diu, vt Sabbati ieiunium, cuius rationem reddidit etiam Augustinus passim celebraretur. Quid verò de Quadragesima? quam non modo sanctam sed remedium etiam animarum vocat Chrysostrum, Basilii pretiosum tempus, Augustinus dies corporibus salubres & animæ medicinales, Cassianus decimationem quandam, Bernardus militiæ Christianæ tempus appellat? Quod ieiunium traditionem Apostolorum esse confirmat ante Leonem Magnum Hieronymus: & ante hunc Clemens, Ignatius ipsique Canones Apostolorum indicant satis: idem à Christo consecratum dicit Augustinus, qui quadragesimæ auctoritatem Prophetis & Euangelicis literis docet corroborari: contemptores autem eius etiam Dei contemptores Ambrosius facit. Nec obscurum est ex Basilio omnis sexus & ætatis & conditionis homines, Quadragesimæ ieiunium, quod Episcopi palam indicebant, tam diligenter coluisse & obseruasse olim, vt ad vesperam vsque nullum cibum caperet: quæ consuetudo Bernardi etiam ætate durauit, vt neque carnem, neque vinum gustaret, quemadmodum & Ambrosius & Chrysostrum docent. Atque idem Chrysostrum, suæ Ecclesiæ hominibus testatur, eos inter se ciborum abstinentia inuicem æmulari, sanctæque contendere consueuisse, vt hi quidem duos integros dies ieiunij transigerent, illi verò non vini tantum & olei, sed & omnis ferculi vsum à sua mensa reicerent, vt pane & aqua duntaxat vtentes, Quadragesimam omnem traducerent: In eos verò, qui Quadragesimalis ieiunij institutum probarent, at edendo violarent sic Maximus inuehitur: Quid prodest obseruatione quadraginta dierum ieiunandi nos tempora custodire, & legem non tenere ieiunij? Nec inficiantur Centuriatores, ante Calixtum Pontificem, qui secundo post Christi mortem seculo Martyr fuit, ieiunia per annum solennia fuisse tria: sed sub illo ipso Pontifice ieiunium quartum accessit, ac durat in Ecclesia supra mille trecentos annos. Tum decreto concilij Eliberitani iubentur Christiani per singulos menses, Iulio & Augusto duntaxat exceptis ieiunia celebrare. Inuehitur Theophilus Alexandrinus palam in eos, qui ieiuniorum tempore, clausis ostiis occulte carnibus vescerentur, & à vino sibi non temperabant. Extat præclara vox Blandinæ martyris, quæ inter tormenta sic dixerit impiis: Multum erratis, o viri, quod putatis in visceribus vesci eos, qui ne mutorum quidem animalium carnibus vtuntur: Siue vt alij vertunt, quibus nec irrationalium pecudum sanguine vesci licet. Ac multis quidem aliis probari possit, imò iam pridè à nostris probatum est, delictum ciborum in veteri Ecclesia receptum probatumque fuisse. Sunt præterea & aliæ præeminentes vitæ conuersationes, vt Epiphanius verbis vtamur, quæ in eadem sancta Catholica Ecclesia seruantur, eorum, inquam, qui ab omnibus carnibus abstinent, quadrupedibusque, volatilibus ac piscibus; ouo itè & caseo, & alia vitæ diuersa instituta inueniuntur. Nam vnusquisque secundum proprium laborem accipiet mercedem. Meminit & Augustinus de priuatis quorundam ieiuniis, quorum alij per totam vitam quinquies in hebdomade ieiunarent, nonnulli triduum & amplius sine cibo & potu peragerent

carnibus verò & vino in vniuersum abstinerent. Ac fatentur demum vel iniuiti Centuriatores, cum de tertio Ecclesiæ seculo tractant, Christianos olim quam frequentissime ieiunasse, id quod è Cypriano confirmant. Quid igitur? nonne in his tam sanctis laudatissime exercitationibus, quas, præter Aërianos & Læperianos nostrosque sectarios, nullus orthodoxus aliquando improbauit, & Ioannis & Christi discipulos agnoscamus? Ioannis quidem, vt cuius vitam minimè dedicatam, sed duram & asperam incensis illi animis sectarentur: Christi verò, cuius vaticiniū reipsa probarent, nimirum post sponsum ablatum tam sedulo ieiunantes, nihil verò interest, quid de his veterem institutis, & seuera Ecclesiæ disciplina iudicent ac scribant Centuriatores; quid enim piū & religiosum illi non carpunt ac mordent? Traditiones has otiosas, & ieiunia superstitiosa, quæ contra Dei verbum irreperferunt, nominant, vt ea, quæ summo iure nõ solum admirari, sed & æmulari debebant, more suo impiè calumniantur. Repetã autem ex Tertulliano, quanti faciendum sit hoc seuerioris vitæ genus, quod piè sanctæque olim apud Christianos susceptum, ac diu retentum fuit. Commendat ille, quod baptizati negotiationem patientiæ in corpore (sic enim vocat) & carnis afflictationem solebant adhibere. Hanc afflictationem hostiam Domino placatorem dicit per humiliationis sacrificij, cum sordes, cum angustia victus Domino libat, cõtenta simplici pabulo, puròque aquæ potu, cum ieiunia coniungit, cum cineri & sacco inolefcit. Hæc patientia, inquit, corporis precatioes commendat, deprecationes affirmat: hæc aures Christi Dei aperit, seueritatem dispergit, clementiam elicit. Ac paulò post, ad hanc ipsam corporis patientiam refert carnis continentiam, à qua viduæ, virgines & voluntarii spadones in Ecclesia cohonestentur. Sic Africanus ille scriptor, quem admodum & styli durities satis arguit, nec tamen monachus, sed maritus, neque scriptor vulgaris, vt quem suum etiam magistrū solitus est dicere Cyprianus. Atque haud scio, an quisquam è Patribus præter hunc ipsum Cyprianum, studiosus in eo versetur, vt seueram prioris Ecclesiæ disciplinam vergeat, & à lapsis, qui Deo & Ecclesiæ sunt reconciliandi grauiorem multam exigat. An verò cum his duobus non consentit alius quoque scriptor Africanus, idemque Ecclesiæ doctor clarissimus Augustinus, qui omnis abstinentiæ seueriorisque disciplinæ laudatorem se frequenter ostendit? Abstinentiæ inquit, vigiliæ, orationes atque ieiunia per breuissimas angustias perducunt ad paradisi delicias, quia non mentitur veritas, quæ in Euangelio dicit: Arcta & angusta via est, quæ ducit ad vitam; & pauci sunt, qui inueniunt eam. Ex quibus abundè constare arbitror, nostri quidem tẽporis Ecclesiasticam disciplinam, si cum illa veteri conferatur, planè laxam ac mollem esse, vt de illa nemo, nisi admodum delicatus, iustã queat mouere licem, aut querelam vllam instituire. Tantòque sunt petulantiores & iniquiores iudicandi aduersarij, qui neque antiquam illam seueritatem moribus suis attingunt, neque ad vsum reuocari sustinent, sed nec posteriorem hanc in externa disciplina moderationem, imò verò indulgentiam graues ob causas ab Ecclesiâ prepositis introductam,

De ieiun. sentent. h. st.
Cur ludi da veterib. stinencia.
Matth. 3.
Cent. 4. pag. 440. Et Cent. 1. pag. 681.
Terent. in Eunucho. Lib. 2. aduers. Iouiniani.
Hieron. in catal. scrip. Eccl. f. f. Lib. de laps. & epist. 10. ad clerum sequent.
Serm. 55. de tempore.
Matth. 7.

Canic. 6.
Exeb. 34.
Vita Christianorum hodie luxu, intemperantia & voluptatis plena est.
De causa vulgaris licentiæ ac intemperantia hoc seculo vigentis.
Tit. 1.
Que incommoda luxum quoridianum sequuntur.
Eccle. 73.
Terent. in Eunucho. Lib. 2. aduers. Iouiniani.

introducãtam, aut certè permissam, recipiunt aut probant, vllòque modo perferunt. Huc enim potius illorum cõsilia & conatus omnes diriguntur, vt totum præsentis Ecclesiæ statum, leges ordinisque disturbet, & multis aliis calamitatibus agitatum Christi sponfam omnibus illis ornamentis exuant, quæ eandem Deo hominibusque gratam, & ordinatam castrorum aciem efficere videantur. Quam verè in hos competit, quod per Prophetam haud iniuria queritur Deus: Nonne satis vobis erat pascua bona depasci? Insuper & reliquias pascuarum vestrarum conculcatis pedibus vestris: & cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris tubabatis. Sed ad communem nostri seculi morè, & præsentem vitæ corruptelam venio. Quantò illa veterum maiorumque nostrorum in omni vita constantior disciplina, & seuerior continentia iam olim vigebat, tantò nunc quidem magis omni luxu distillant ac viuunt dissolutius Christiani, vt diuina humanaque lege sanctos temperantiæ limites nullo tempore vel minus agnouisse, vel audacius excessisse videantur. Tanta est parentum in educandis liberis indulgentia, vt eos iam inde à primis annis non ad spiritum, sed ad carnem: non ad temperantiã, sed ad omnem ventris ingluuiem: non denique ad pieratem & sanctimoniam, sed ad improbos effectumatos perditosque mores institutos fuisse cernamus. Qui deinde propter hanc mollissimam educationem, cum adoleuerint, ad omne voluptatis genus profusissimè dilabuntur, seque totis animis affuefaciunt. Hinc tot abdomina, & quemadmodum Apostolus ex Epimenide dixit, ventres pigri: hinc tot morbi nostræ gulæ testes ac vindices, quot quidem à medicis non dicam sanari, sed vix etiam cognosci possunt, aut enumerari. Nec aliter fieri sanè queat, quin crapulè deditis langueat corporis robur, & nerui elidantur, quin præterea ingenij solertia hebetetur, virtutisque studium frigeat, & omne denique animi lumen extinguitur. Ex quo fonte illud etiam commune malum profluit, quod plerique nobilibus alioqui ingenij præditi, & præstantibus naturæ donis excolti, ad res præclaras functionesque publicas obeundas aut nunquam emergant, aut inepti accedant sæpè & ante tempus intereant, aut miserè quidè in sordibus & tenebris vitam exigant, quando temperatè ac sobriè viuere non didicerunt: Nec enim temerè dictum est illud: In multis eis erit infirmitas. Et rursus, Propter crapulam multi obierunt: qui autem abstinentes est, adiicit vitam. Hinc tam rara etiam, tam vilis hodie pulcherrima virtus castitatis, quam in delitiis periclitari atque corrumpi necesse est, quando sicut sine Cerere & Libero, vt inquit Comicus, friget Venus, sic venter suffarcinatus, meròque distentus facillè despumat & incitate in libidinem erumpit, Hieronymo teste. Horrendum est interim meminisse, sacrum olim & maximi in Ecclesia semper habitum coelibatum, tam neglectum hodie iacere, tamque in his, quibus potissimum florere debuit, impure contaminatum esse: tot præterea nefandas flagitiosorum hominum libidines magis magisque grassari, & ne suum quidem Christiano coniugio honorem ac reuerentiam posse conseruari. Tam foedum, tam pestilens, tãque contagiosum est edacitatis crimen, vt omnè honestatis & pudicitie pulchritudinè vitiet

omnes Reip. ordines dedecoret, omnia demum humana diuinãque iura nobis peruertat atque conculet. Quid multis? hæc sunt tempora, hi mores, vt plures hodie Iouiniani, pro pudor, imò & Epicuri, quam Christi vel Ioannis germani discipuli passim volitent. Lurcones, bibones, helluones, ventres in aulis, oppidis, pagis tam multi cernuntur, vt eorū numerus iniri non possit, deplorari autem maxime debeat. Qui verò ieiunent, quique ab eis & voluptate abstineant sese, quorum tamen priora seculi magnam tulere copiam, tot sunt hodie, quot vt ille inquit, Thebarum portæ, aut diuitis ostia Nili. Indulgent passim ingenio, & bacchanalia viuunt. Quod vtinam ego de Germanis tam vere negare possem, quam scio illud ab exteris per probum nostris obuii, crebroque iactari. Fatendum est (cur enim nos pudeat veritatis, si turpissimæ crapulæ non pudeat?) vix vsquam alibi vt apud nostrates, infans voluptatibus operam dari, & nullum gulæ ventrique motum imponi, præsertim postquam distrupta sunt legum vincula, quibus antea vulgus in officio Christianæ virtutis, publicæque honestatis vtunque continebatur. Iacet ergo Patrum ille thesaurus, vt Basilus dixit, ieiunium, cuius in Prophetis & Apostolicis literis toties & tam seriò admonemur, quòdque tot præclaris Dei vocibus & promissionibus cohonestatur. Iacent consecrati solennibus ieiuniis dies, quos maiorum pietas non minore quiddem religione celebravit, quam prudentia instituit. Horum dierum nomen apud nos quidem remanstit res ipsa vsque adeò exulauit, vt pauci admodum tota vita vix aliquando id faciant, quod erat olim Christianis omnibus, præsertim sacro Quadragesimæ tempore, perquam vsitatum & familiare. Non enim ieiunia tantum, sed & precatioes, vigiliæ, & humi dormitiones, quarum rerum gratia Cyprianum prædicat Nazianzenus, Martinum Seuerus, Basilium Amphiloichius, & Chrysostrum Metaphrastres, sæpè multumque seruabantur, atque omnes animatum salutes, vt Epiphanius loquitur, per sanctas afflictiones exquirebantur. At huiuscemodirerit ne umbra quidem apud nos hodiè retineatur: tam longe de via plarique omnes defleximus, & angustam illam, per quam pauci ingrediuntur, cum lato cõmunque multorum perditorum via commutauimus, adeoque non solum semitas illas antiquas, quas nobis per Prophetam commẽdat Deus, deseruimus, verum etiam illustria optimorum maiorum vestigia, qui omni virtutis temperantiæ & pietatis laude florebat, penitus ignoramus. Itaque verendum est maxime, ne quod olim in Gallos dixerit Seuerus, ad nos quoque pertineat: Edacitas in Græcis gula est, in Gallis natura, vt qui etiam vsque ad vomitum satientur. Apitij gulam, Gallonij sumptus, Antonij & Neronis ebrietatem veteres incessunt, nunquam laudaturi profectò Germanos, si apud eos Siculas mentas & Syracusanas delicias, talesque Christianos, quales Boëotios, id est, plane voraces & luxuriosos, aspiceret, quid autè de Boëotii Athenienses? Cum eos à cõuiuuiis crudos discedere, & vino distentos se rursus ingurgitare cernerent, eosdè fatuos, rudès & pingues appellarunt. Alij fortasse gurgites magis quã homines dicerent velut illi, non vt viuant, sed vt bibant, nati essent. Ceterum quod ad Sectarios nostros attinet, dici profectò non potest, quanto opere illi, velut

Plures Episcopi quam Iouan. modo discipuli.
Serm. 2. de ieiunio.
Ieiunium hodie negligi atque cõtenui.
Orat. in Cypr. in vniuers. In vniuers. contra Arianos.
Matth. 7.
Hier. 6.
Lib. 3. de vita Martini.
De Germanorum crapulæ & ebrietate.
Luxum hodie grassantè augetur.

mali medici, hos intemperantium & voluptuariorū morbos non dico sanārint, sed ad sanandum difficiliōres, ac propē incurabiles reddiderint, multisque modis auxerint. Effrenis quippē populū, cui nihil moderatū placet, & qui spontē carnis gaudet voluptatibus, nouā doctrinā duci eſca pellectus, & Christiana libertatis, quæ aded multis imponit, illecebris delinitus, & præterea folius fidei iustificantis blandimentis irretitus, quid faceret aliud quæſo, quàm quod conſecutum eſſe iam cernimus? En quomodo qui ſe his nouis ſectis adixerit, in omnem vitæ licentiam ſeſe intemperanter effundunt, ac in omne flagitiorum genus prorūit, & hac arbitraria viuendi ratione quam illis nouatores offerunt ac perſuadent, ad luxum omnem turpiter abutuntur. Tantūm profecit illa ſectariorum blandiloquentia, ſiue, vt Paulus vocat, *χρησολογία* & *εὐλογία* qua illi dum loquuntur placencia, & inſectantur abufus, Eccleſiæque labefactant authoritatem, vulgi auribus mirificè inſeruiunt, & effeminatos infirmorum animos à vera & ſeuēriore, Eccleſiæ diſciplina non difficulter abducunt, ſuæque ſectæ, in qua liberrimè viuunt, promptiores aſſeclas reddūt, præſertim cū in planiſque diſcipulis haud minorem aurium, quàm in magiſtris linguarū prurium inefſe videamus. Accedit alterum quoque malum, quod velut caligine quadam multorum mentes occupat, vt etiamſi cutem non valdè curēt, tamen in ea nunc opinione verſentur, honeſtam illam ſeuērioremque viuendī diſciplinam aut nullum, aut non aded magnum Christianis hominibus emolumentum adferre: ab Eccleſia nullam hīc legem poſſe præſcribi, qua quiſquam teneatur obſtrictus: quicquid autem in hoc genere vel ex maiorum præſcripto quis faciat, aut ſua ſponte ipſe ſuſcipiat, id nullius apud Deum meriti eſſe, nec hominī quicquam commodare. Iam verò poſtquàm homines blandis iſtorum, velut Sirenum vocibus, mirum in modum delectati, & velut è medio curſu abrepti, matris Eccleſiæ iugum excuſſerunt, & feruitutem nouam magiſtris placentiloquis & molli gradis (ſic enim & Centuriatores appellant) ſeruire cœperunt, facile viſeunt apud eos traditiones humana, quo nomine diſciplinam externam, & ritus Eccleſiæ, quantumuis lege, conſuetudine, antiquitate commendatos, audaciſſimè appellant, ſimulque admodum ſuperbè contemnunt. Nec vident miſeri, quale quantumque hoc ſit compendū, vt ab Eccleſiā, maiorūque contempione ad ſacrarum legum & diuinorum præceptorum neglectum, labefactionem & deſpiciētiam ſenſim perueniatur. Nam qui Eccleſiam de ciborum delectu, de ſtatis ieiuniis piſſque ritibus admonentem non audiunt, eadem quoque temeritate & amentia Chriſtum Eccleſiæ ſponſum præcipientem ſi non reiciunt proſuſ, ac certè quidem ſurdus velut auribus prætereunt, ac nihili ſapè pendunt. An non grauiffimè à Chriſto ipſo dictum & præceptum eſt illud? Attendite vobis, ne fortè grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate.] Quid autem hodie minus, quàm hoc diuinum expreſſumque Dei mandatum à ſectariis vel exigitur, vel obſeruetur? Sic enim vitam inſtituunt ſuam Euangelici, ſi liberè dicendum eſt, magna vt diligentia id cauere videatur, ne habeantur vel Ioānis diſcipuli, quos crebrò ieiunante conſtat, vel Chriſti ſectatores, qui & ipſe

Rom. 16.

Noue opinio- nes reddunt populum diſſoluiorem.

A contemptu Eccleſiæ ad verbi Dei contempum ſit progreſſio.

Luce. 21.

Quomodo verbum Dei apud ſectarios iaceat male- que obſeruetur.

Matth. 4. & 9.

ieiunans ſuos ieiunatuos eſſe prædixit, ac præmia illis ieiunantibus æterna promiſit. Aded verò cum ſanctis Patribus in ieiunationibus, vigiliis & corporis afflictionibus iſti nihil habent commune, vt eos etiam pudeat ac pigeat omnis abſtinentiæ & diſciplinæ rigidioris, quæ velut hypocriſim ſtudioſè deuitant, nec ſecus quàm peſtem fugiunt, eamque vel ad Papiſtas, vel ad monachos, vel ad neſcio quos Phariſæos, tanquam in exilium, ſolent relegare. Bacchanalia, Martinalia, Regalia, Cineralia, & quæ id genus ad curandam cutem & ventrem explendum pertinent, aded cupidè arripiunt & mordicus retinent, vt nullus aliis cedere, ſed præcipuam comēſandi & helluandi curam & aſſiduam ſibi vendicare velle videantur. Sua enim quam iactant fide contenti, quid ſibi non permittunt: quas effreni carni nō laxant habenas: quem Dei timorem, quod rectè de pieque operandi ſtudium, ſibi ſiſque iam amplius neceſſarium eſſe arbitrantur? Vbi ne quid egō in odium ac inuidiam aduerſariorum videar commiſci, Schmidelini teſtimonium adferam, quod ille ſummus videlicet Doctor, Cancellarius & Præpoſitus, de ſuorum moribus in concione publicè propoſuit, ac nequis ignorare poſſet typtſ Germanicè etiam euulgauit.

Quæ verba vt etiam ab his intelligantur, qui Germanicè neſciunt, conuertam ea in Latinum fideliter, & omnibus iudicanda proponam, Altera, inquit, pars & turba Germanorum ſuum quidem locum verbo Dei, vt prædicetur, tribuit: nulla vero interim ſentitur in illis morum emendatio, ſed horrenda, Epicurea, & animalis ſeu ſerina eorum vita cernitur in comēſationibus, comotationibus, cupiditatibus, pompis & diuini nominis prophationibus, ſiue blaſphemis. Quæ in parte volūt egre libere, & impune peccare, ſicut Papiſte in ſua idololatria. Mandat ſerio DEVS in verbo ſuo, & a ſuis Chriſtianiſ requirit ſeriam & Chriſtianam diſciplinam. Hęc ipſa vero apud iſtos nouus Papiſtus, nouusque monachiſmus exiſtimatur. Sic enim inquit: Didicimus modo per ſolam fidem in Chriſtum ſaluari, qui ſua morte pro peccatis noſtris omnibus ſatiſfecit: nos vero ſatiſfacere non poſſumus noſtris ieiuniis, elemoſynis, præcationibus ac aliis operibus. Quam obrem ſine & permittit, vt huiusmodi opera miſſa faciamus, cum per Chriſtum alioquin ſaluari poſſimus, & ſolum gratia Dei Chriſtiſque meritis nitamur. Atque vt totus mundus agnoſcat, eos non eſſe Papiſtas, nec bonis operibus quicquam fidere, illorum etiam operum nullum exerceant penitus. Ieiuniis loco, comēſationibus & perpotationibus nocte dieque vacant. Vbi pauperibus benigne facere oportebat, eos deglubunt & excoſiunt. Præcationes vertunt in iuramenta, blaſphemias, & diuini nominis execrationes, idque tam perditæ, vt Chriſtus ne ab ipſis quidem Turcis hodie tanto pere blaſphemetur. Demum pro humilitate regnat paſſim apud illos ſuperbia, ſatiſ, elatio, luxuria veſtim, que aut ſumptuoſiſſime, aut etiam ſtultiſſime ſunt elaborata. Atque hoc vniuerſum vitæ genus ab illis Euangelicum dicitur inſtitutum. Interim ſibi perſuadent homines miſerrimi, ſe rectam veramque in Deum fidem in animis ſuis retinere, & ſibi proprium eſſe Deum: imo etiam ſe probiores impiis & pſeudoapoloſticis Papiſtis iudicant.

En tibi duplicem Schmidelini confeſſionem: alteram de Catholicis primo loco poſitam, ſed hīc prætermiſſam, vt quam non agnoſcimus, ac pro mera calumnia repudiamus: alteram de Lutheranis & Proteſtantibus proxime citatam, vt quam non grauatiſ admittimus, & ob Schmidelini in rebus Germanicis

Matth. 6

Quibus aut temporibus carni magis indulgent nouatores.

Schmidelin teſtimonium de luxu & corruptelis Euangelicorum. Concio, quæ in Chriſti verba. Lucii

Euangelio quanto im deterioriſ tholicis ut monio Sca delini.

Schmidelin de Catholicis falſo iudic

Li. de ieiunio.

Luce. 3. conuſa peccatum c. 19

Idololatria erimen magis in ſectarios, quàm Catholicos competit.

1. Reg. 15 Numer. 16 1. Reg. 28. Luce 10. 1. Corint. 5.

Fide dignum eſt Schmidelini de ſuis teſtimonium.

Mifera conditio Germaniarum propter ſectarios.

Lutheri & Melancthonis teſtimonium de corruptis morib. Euangelicorum. In Dominici 1. Aduentus.

In cap. 6. ad Galit.

In cap. 6. Matth.

Germanicis experientiam, grauiffimamque apud ſuos autoritatem, non poſſumus non confirmare. Quod verò Catholicos pro impiis ac idololatriſ cēſet, eō minus eget conſutatione, quod vulgariſ illa & falſa piorum iſtorum ſcilicet, ſit cantilena, Catholicorum auribus benè trita, quæ neque magis in huius temporis, quàm veteris Eccleſiæ Catholicos homines competat, & ſanctiſſimos Patres æquè perſtringat, quibus ſcum fidei doctrinam & religionem planè communem retinemus. Sed qui vetus iſtorum mos eſt, ex veritate mendacium ſtruitur, ex religione ſuperſtitio compingitur, quemadmodum dixit Tertullianus. Certè quod pro Catholicis aduerſus Donatiſtas reſpondit iam olim Auguſtinus, id cōtra iſtos etiam nobis modò dicere fas eſt: Si veſtra vera, & noſtra falſa ſunt, falſi potuimus cum orbe terrarum de hominum iniquitate, nō de fidei veritate.] Viderit interim Schmidelinus, ne quod idololatriæ crimen in alios deriuare conatur in eo ipſe cū ſuis hæreat. Etenim criminis idololatriæ, quod in primis detestandum eſt, diuina ſcriptura etiam illos accuſat, qui etſi vero Dei cultu gloriētur, vt Core, Dathan, Abiron, ac licet externam & craſſam illam oderint idololatriam, quemadmodū Saul, tamen ſenſu carnis inflati, legitimis magiſtratus non auſcultant, & his nolunt acquieſcere, quibus in Eccleſia ius eſt Dei loco cæteris præcipiendi, Deſque verbum interpretandi.

Cæterum vt ad Schmidelini teſtimonium redeā quod iſ ipſe de ſuis Euangelicis protulit, eſt hoc quidem tantò maioris faciendum, quod ab aliis Germanicarum rerum peritis, iſdemque variarū ſectarum hominibus publicè confirmetur, ac reſ ipſa comonſtret, Germanos ſimul atque nouum & quintum hoc Euangelium amplecti cœperunt vt à veteri illa pietate procul diſceſſiſſe, ſic in vita etiam voluptaria & Epicurea permulctum profeciſſe quando iam omnis vitæ turpitudinem ac petulantiam commentitio iſto fidei & libertatis Chriſtianæ titulo, quem ſectarum magiſtri iactitant, vel à leuiſſimis & flagitioliſſimis hominibus paſſim tegitur & excuſatur. Quo nomine inſelicem afflictæ patriæ conditionem omnes boni cum acerbo animi ſenſu intuentur atque deplorant, cuiſ iſtiusmodi homines ſurſum ac deorſum miſceant omnia, qui cū purioris cuiuſdam doctrinæ profeſſores & vindices videri cupiant, ſic tamen ſecundum carnem viuere, ſic tradere ſcripturas, ſic omni ſeruire luxui geſtunt, vt à ſuis etiam collegis atque magiſtris acerbiſſimè ſimulque iuſtiſſimè reprehendantur, atque aded ab ipſis magiſtratus in qualicun- que tandem officio contineri haud facile poſſint. Nam qui proprius iſtorum Propheta & tertius Elias exiſtit, quo duce & anteſignano vel maximè gloriantur, iſ palàm in ſuos inuehitur, eorūque mores queritur longè corruptiores eſſe factos, quā antea ſub regno, vt ipſe vocat, Romani Pontificis fuiſſent: quin eos demum Sodomitis peiores vel decies euaiſſe luculenter affirmat. Alibi fatetur, ſuos non minus, quàm Papiſtas inſulſos eſſe. Aded rem neceſſariam, inquit, putant libertatem à traditionibus Papa, vt niſi eas omnes ſtatim violent atque aboleant, timeant ſe peccare. Poſt Lutherum verò primas apud iſtos tulit Melancthon, cuius iſthæ clara & aperta eſt oratio: Loquitur, inquit, res ipſæ, in his regionibus omne ſere ſtudium conuiniuorum apparatibus & ebrietati,

atque immanibus illis poculis impendi. Quare manifeſtum eſt nunc a Deo variis modis puniri, vt incendiis, bellis & conuulſionibus, atque conuulſionibus regiminum ſeu politiarum, pluſquam beluina iſtam ventris ingluuiem, & belluandi perpotandiſque conſuetudinem. Præterea quoties videtis, remolentos homines vltro ruere in ſuas clades, & ſape cruento ferro inter ſeipſos concurrere, imò & cadibus mutuis graſſari? Quomodo poſſet laxior animā ſperari in tantis proſuſionibus, belluatiombus, pompærum conuiniuorumque apparatibus? Addit deinceps, homines eſſe Homericō Gryllo ſimiles: qui à Circe in porcum mutatus, recipere hominis figuram noluit. Aded delectatur, ait, immunditia ſordibus & illuſie, vt in morem ſui lutulenti, quaſi bet ves, panem, carnes, certifiſſim, & id genus alia corrumpere & contaminare ſoleant. Ac rurſus: E ab barbaries eſt in populo, vt plerique perſuaſum ſit, ſe, ſi unum diem ieiunent, noctem continuo ſequentem non poſſe viuere. Prætermitto id genus reliqua, quibus Melancthon ſuæ ſectæ hominibus alibi egregiè depingit atque ornat. Cum quibus perbellè conſentit, quod ab Eraſmo dictum, & ab aliis repetitum eſt, aded per hoc nouum Euangelium non corrigi homines, vt paſſim deteriores fieri videantur, qui non peccare deſinant, ſed peccent impunitus.

Prætermitto illa quæ ad ſcedas libidines vel excedendas, vel excuſandas pertinet, vt quod leuibus de cauſis coniugia, quorum firmiſſimum vinculum eſſe decebat, dirimunt: quod quorundam Polygamiam publicè defendunt: quod inceſtas nuptias in ſacerdotibus, monachis ac nonnis probant & ornant, quia nomen ac ſanctimoniam matrimonii ſacerilegis complexibus palàm largiuntur.

Quod ſi alia vlt in parte, tum in hac maximè iſti morem gerunt Dei verbo, quod Chriſtus docuit de venturis ſub mundi finem Pſeudochriſtianiſ. Hos ait idem eſſe facturos, quod in diebus Noe factum eſſe legimus, quodque ab iſtis modò tam ſtrenuè factitatur: Edebant & bibebant, vxores ducebant, & ducebantur ab ipſis, emebant & vendebant, plantabant & ædificabant, aded mundi carniſque ſtudiis addicti, & diuini timoris planè oblitī, vt omnis etiam honeſtioris diſciplinæ, adedque ſalutis æternæ rationem nullam habere videntur. Hinc diuina eos vltio & ira percuffit, & qui obſtinatis animis non timuerunt minitantem: Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, quia caro eſt: tam atroces demum intemperantiæ luxuriæque ſuæ pœnas perſoluerunt, vt voluptatis omnis ſenſum cum cataclyſmi acerbiſſimo luctu commutarint, totiſque mundo cladem funeſtiſſimā induxerint, cui octo tantum homines ſuperſuerūt. Primi parentes noſtri, cū primū à lege temperantiæ deſlexerunt, an non ſibi, adedque toti poſteritati exitium peperere? Quantas verò intemperantiæ ſuæ pœnas dederunt Iſraelitæ, quando manna pertaſi, & ollarum Aegypti memores, carnes in deſerto flagitare cœperunt? Certè voracitas Eſau honore natiuo priuauit, & Noë ſimul & Loth iuſtis ebrietatis quādam turpitudinis notam inuſit. Quis verò non dicam oratione, ſed vel mente conſequi poſſit, quàm graues & horrendæ dolorum acerbitates in futuro ſeculo eos conſequantur, qui lautis nunc epulis tantoperè delectantur, & epotandis calicibus vacant, atque abundante cibo & poti mentem corpūſque obruant, adedque templa illa Deo viuo conſecrata, velut pingues Epicuri de grege

Hyperaſp. 2. & in epiſt. contra Pſeudochriſtianiſ.

Matth. 24. Genef. 7. Qua in parte nouatores obſeruent ſedulo verba Dei.

Genef. 6

Grauitur puni tus mundi luxuſ tempore Noe.

Genef. 3. Num. 11

Gen. 9. & 19

Intemperantiæ pœnas & in hac & in futura vita exiget Deus.

Luce 19

Verbum Dei luxum & in- temperantia verans hodie non auditur.

Esau 5. Rom. 8. Apoc. 18. Galat. 6

Psal. 105. Luxus etiam Catholicos defraudat.

Rom. 13.

Coloss. 3. Galat. 5. 2. Corint. 6.

Apostoli Matthei praecepti

Li. 3. hist. c. 15. Orat. 8. de temperantia & incontinentia.

Matth. 20. Esai. 9.

porci, nefarie violant atque profanant? Magno certe malo suo didicit diues epulo, quanti sit piaculi ventris esse mancipium, eumque tanquam Deum colere & omni prorsus luxu dissuere. A breuissimis quippe & spediidissimis epulis, a purpura & bysso, rebus fluxis, & inanibus, ad flammam tartareas nunquam finem habituras deuolutus est. Atque hic vtiam verbum Domini, quod manet in aeternum, isti cogitent, aliique passim inculcent: Vae, inquit, qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Si secundum carnem vixeritis, moriemini. Quantum glorificauit se & in deliciis fuit, tantum dare illi tormentum & luctum. Qui seminat in carne, de carne & metet corruptionem. Sed omitto haec pluribus persequi, nec addam exempla terrifica, quibus admonet nos Deus de iudicio suo, quod in homines luxuriosos & intemperantes, cum in hac, tum in altera vita iam exercuit, & porro exercebit feruerrime.

Peccant hic quoque Catholici, nec leuiter sane peccant, qui commixti inter gentes, male sobrios scilicet & impuros haereticos, eorum etiam opera didicerunt, & contra Dei verbum, contra Ecclesiae sanctiones, contra honestatem publicam, contra conscientiam propriam haud raro ventri magis quam Domino seruiunt, & non solum a Ioannis, sed etiam a piorum omnium frugali victu, abstinentia temperantiaque longissime discedunt, nihil vt minus quam Catholicae professioni atque disciplinae Christianorum propriae respondere videantur. Aded furdus & illi auribus transunt Apostolicas illas voces? Non in comestationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitis. Carnis curam ne feceritis in desideris. Mortificate membra vestra, quae sunt super terram. Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitis & concupiscentiis. Exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia, in vigiliis, in ieiuniis, in castitate. Corpus quidem sancti Apostoli Matthei apud Treueros conseruatur: at spiritum eius & doctrinam vere Apostolicam amississe videntur. Vt enim Nicephorus narrat, praecclare ille tradidit, expugnandam esse carnem, neque ei quicquam ad voluptatem indulgendum. Et digna quidem Magno Basilio vox est, oportere nos totum corpus castigare, & quasi cuiusdam bestiae impetus coercere, ne alioquin totis laxatis habenis voluptati, mens negligatur, & haec tanquam auriga quidam ab efferatis equis summa cum violentia agitat, distracta feratur.

Vbi cum piis dolemus omnibus, hanc communem, & luctuosam Ecclesiae conditionem esse, adeoque perpetuo fuisse, vt multos vocatos & paucos electos, pluresque carnales quam spirituales filios ferre cogatur: vt verè de communi turba dicas: Multiplicasti gentem, non magnificasti laetitiam. An verò quod a nostris fit turpiter, aduersariorum licentiae patrocinatur, & impuram illorum vitam excusat? Vtrinque molliet & intemperare viuunt, si verum fatebimur, & sicut ille dixit. Iliacos intra muros peccatur & extra. Veruntamen si rem ex aequo iudicemus, meliore hic loco Catholicorum, quam aduersariorum causa est.

Primum enim ceteri nostri in edomando cor-

porci, nefarie violant atque profanant? Magno certe malo suo didicit diues epulo, quanti sit piaculi ventris esse mancipium, eumque tanquam Deum colere & omni prorsus luxu dissuere. A breuissimis quippe & spediidissimis epulis, a purpura & bysso, rebus fluxis, & inanibus, ad flammam tartareas nunquam finem habituras deuolutus est. Atque hic vtiam verbum Domini, quod manet in aeternum, isti cogitent, aliique passim inculcent: Vae, inquit, qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Si secundum carnem vixeritis, moriemini. Quantum glorificauit se & in deliciis fuit, tantum dare illi tormentum & luctum. Qui seminat in carne, de carne & metet corruptionem. Sed omitto haec pluribus persequi, nec addam exempla terrifica, quibus admonet nos Deus de iudicio suo, quod in homines luxuriosos & intemperantes, cum in hac, tum in altera vita iam exercuit, & porro exercebit feruerrime. Peccant hic quoque Catholici, nec leuiter sane peccant, qui commixti inter gentes, male sobrios scilicet & impuros haereticos, eorum etiam opera didicerunt, & contra Dei verbum, contra Ecclesiae sanctiones, contra honestatem publicam, contra conscientiam propriam haud raro ventri magis quam Domino seruiunt, & non solum a Ioannis, sed etiam a piorum omnium frugali victu, abstinentia temperantiaque longissime discedunt, nihil vt minus quam Catholicae professioni atque disciplinae Christianorum propriae respondere videantur. Aded furdus & illi auribus transunt Apostolicas illas voces? Non in comestationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitis. Carnis curam ne feceritis in desideris. Mortificate membra vestra, quae sunt super terram. Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitis & concupiscentiis. Exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia, in vigiliis, in ieiuniis, in castitate. Corpus quidem sancti Apostoli Matthei apud Treueros conseruatur: at spiritum eius & doctrinam vere Apostolicam amississe videntur. Vt enim Nicephorus narrat, praecclare ille tradidit, expugnandam esse carnem, neque ei quicquam ad voluptatem indulgendum. Et digna quidem Magno Basilio vox est, oportere nos totum corpus castigare, & quasi cuiusdam bestiae impetus coercere, ne alioquin totis laxatis habenis voluptati, mens negligatur, & haec tanquam auriga quidam ab efferatis equis summa cum violentia agitat, distracta feratur.

Postremo non solum in Patres probatissimos, adeoque in totam Ecclesiam isti peruersissime iudicando peccant, sed & nefarie prorsus verbu Dei corrumpunt atque adulterant, dum quae illic de vera & spirituali libertate per Christum nobis parta scribuntur, ipsi ad falsam & carnalem quandam liberioris vitae rationem, quam vulgus audissimè arripit, scelerate detorqueunt. Vt de illis vere dixerit Petrus: Libertatem promittentes, cum ipsi sint serui corruptionis: ac praeterea Iudas, quod Christi domini gloriam in luxuriam transferant. Eam verò Christianorum libertatem diuina Scriptura praedicat, qua nos Christus a iugo peccati, & a seruitute veteris legis asseruit, simulque prohibet, ne libertatem demus, vt Paulus loquitur, in occasione carnis, hoc est, ne Christianam libertatem in carnalem conuertamus licentiam, vt eius praetextu hoc quod libet, etiam contra legem, morem & disciplinam Ecclesiae, & cum detrimento spiritus, vel offensione fraternae charitatis licere nobis vnquam arbitremur. Hinc disertè scriptura serioque monet, cum Christiana vocatione & libertate illa coniungere officia, quae sunt reliquis ferè omnibus anteposenda, vt nimirum iustitiae serui, & obedientiae filij, patientiae custodes, ac demum poenitentiae & crucis studiosi ex animo esse conemur. Neque solum isti de Christiana libertate Scripturis abutuntur, sed & Pharisaicas deuotissimas Dei verbo repugnantissimas, sive vt Marcus inquit, illud rescindentes, quas Christus & Paulus iustissime damnant, cum Ecclesiasticis, imò & Apostolicis traditionibus, quae verbo Dei clarissime

Gratuus in vita non est, res quam theolici pos-

Quot modi hic scribit de praerentiis, quibus de libertate Christi na.

1. Pet. 3. Iud. 1. Ioan. 9. Rom. 6. 8

Gal. 5.

* Rom. 6. 1. Pet. 3. Philip. 2. Lucae 21. Mat. 5. Marc. 7. Matth. 15. Coloss. 2. Act. 15. 16.

2. Thess. 2. 1. Corin. 11. a Lib. 2. aduers. Iovin. 2. in epist. ad Galat. cap. 4. b Lib. 30. contra Faustum. c Serm. 4. de ieiunio septuagesimae. d in Epistola diuina decret. cap. de abstinentia. e T. 1. m. 4. f Gangrensis. g Tolosano 1. h Braccaren. si. i. Coloss. 2. Galat. 2. 1. Cor. 9. 8. e 14. f. Rom. 13. 14. 15. Ephes. 4. 1. Corin. 9. Lib. 5. de gestis marginia cap. 18.

In disputat. de exercitiis corporis.

De loco Pauli. 1. Tim. 4.

Corporalis exercitatio ad modicum utilis.

Hom. 12. in epist. ad Timotheum.

Ad Demetria dem de virginitate seruanda.

clarissime stabiluntur, scèdè commiscunt; atque imperite confundunt. Hallucinantur in eo etiam, quod aduersus ea quae Hieronymus, Augustinus, Leo Magnus & Theodoretus disertè admovent, inter Iudaicam, quae abrogata est, & Christianam sedulo retinendam abstinentiam discrimen nullum ponant, quodque superstitiosam haereticorum tum continentiam, tum abstinentiam, quam ad doctrinas demoniorum reculit Paulus, & explofit in Synodis Ecclesia, cum illa sint cetera continentiae abstinentiaeque virtute componant, quae apud superiorum aetatum Catholicos homines magno in vtu ac pretio habita semper fuit. Ad haec Pauli sententiam de ciborum delectu, quem ille in Colossensibus & Galatis iudaicantibus sapientissime reprehendit, inscitè deprauant: cum idem ieiunia Christiana vel Ecclesiastica nulla ex parte accuset, sed suo potius exemplo scriptoque confirmet: dum & ordinem in Ecclesia seruandum exigit, & obedientiam erga vtrunque magistratum commendat, nec solum in cibis vitari quodcumque scandalum iubet, verum ad communem quoque populi aedificationem referri docet omnia. Illud verò Pauli dictum: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, etiam ad ieiunium & exercitia corporalia piorum pertinet, vt fatetur Melanchthon, eaque dicit necessaria, & in piis veros Dei cultus esse. Et haec, inquit, exercitia qui abiciunt, in hoc ocio & luxu, in multis peccatis rruunt, praeterea committunt & arcem spirituum sanctorum adeo multipliciter & graniter peccant, & sibi ipsis exitium accersunt. Sed & Cassianus hoc Pauli dictum refert ad continentiae dolores & corporale ieiunium carnisque afflictionem: per quam se pugilem quandam aduersus carnem strenuum Paulus describit, nec in vanum aduersus eam ictus continentiae exercuisse designat: sed triumphum pugnae mortificatione sui corporis acquisisse, quo verberibus continentiae castigato, & ieiuniorum castibus inclo, victori spiritui immortalitatis coronam, & incorruptionis contulit palmam.]

CORRUMPUNT & illa Pauli verba, Corporalis exercitatio ad modicum utilis est: pietas autem ad omnia valet. Vbi non eleuatur ieiunij virtus & dignitas, vt isti improbe clamitant, sed indicatur, discrimen inter corporalem vulgarem athleticam & spiritualem Christiani hominis exercitacionem constitui oportere. Quarum illa quidem ad bonam corporis habitudinem curandam spectat, corpusque vegetum ac robustum efficit: haec verò corpus adeo non promouet atque nutrit, vt mace-ret etiam ac extenuet: neque sicut illa, breuem in hac vita ac exiguum praestat vtilitatem, sed veris & aeternis bonis totum hominem locupletat. Proinde ieiunium Paulo non est corporalis, sed sicut Chrysostomus & Theophilactus admovent, spiritualis exercitatio, & ad pietatem pertinet, praesertim si ab homine Christiano ritè, vt par est, & cum fructu ieiunetur. Est enim ieiunium per se virtus perfecta non sit, est tamen ceterarum virtutum fundamentum atque sanctificatio quaedam, & gradus praebet ad summa scandentibus, vt Hieronymus docet. Nec temerè dixit Eusebius Emisense-nus: Ieiunia & vigiliae & sanctae afflictiones humilia corpora macerant, sed maculata corda pu-

rificant: membris subtrahunt fortitudinem, sed conscientis addunt nitorem. Neque vnquam Ecclesia, vt à cibis magis quam à vitis abstinent rent homines, vel docuit, vel indulgit: sed quod tates ieiunationes indicit, spirituale illud, quo à peccatis ieiunatur, quod ieiunium magnum & generale Augustinus appellat, cum corporali coniunctum iubet obseruari. Vt enim Ioel, sic etiam Ecclesia ieiunium vult bonis operibus, praesertim autem oratione ac elemosyna, sanctificari, & sanctificatum curationi proficit peccatorum, Hieronymo teste. De qua ieiunij sanctificatione Gregorius, Maximus & Bernardus minime tacerunt. Eleganter verò dixit Ambrosius: Abstinentiam indicamus corpori, vt à vitis magis animam abstinerere possimus. Frenum enim quoddam est luxuriantis animae corpus exhaustum.]

PRAEETEREA quod nobis obiectant, Christu suis dedisse potestatem quæ sine vilo delectu comedendi, quis hoc quæro negat? quis etiam omnino non probat, imò verò illis temporibus maxime necessarium fuisse non iudicat, vt Apostoli praesertim orbem totum peregrantes, cibis quibuslibet vescerentur? Peruersè autem inde colligunt, Apostolis vel Ecclesiae rectoribus nullam manere potestatem, vt aut de cibo suffocati animalis vitando, aut de Quadragesima ieiunio instituendo, ac similibus externis de rebus ad salutarem Ecclesiae gubernationem, honestamque populi disciplinam & concordiam spectantibus aut legem praescribant, aut quicquam exigant. Nec obscura sunt exempla multorum, qui dignitate quadam tum in Synagoga, tum in Ecclesia illustres, vt Samuel, Ioel, Iosaphat, vterque Ioannes, Apostoli, ieiunia quaedam indixerunt, & ab omnibus obseruanda constituerunt. Fateretur ergo Melanchtho, Iosaphat & regem Ninieus rectè ieiunium imperasse, quodque mandata illa populis debuerit obseruare, ac praeterea pastoribus Ecclesiarum debere obedientiam, cum tale aliquid constituunt, quod Euangelio non aduersatur. Certè o Augustinus pro aliorum Episcoporum more, qui est peruectus, ad suos ita loquitur: Publicè ieiunium indicimus, & videntè toto populo pariter cum ipso ieiunamus. Vnde Catholici hanc confessionem, qua & Origenes est vsus, eripi sibi nunquam patientur: Esti Christiano libertas est per omne tempus non obseruantiae superstitione, sed virtute continentiae ieiunandi, tamen dies ieiunij consecratos habemus, quibus solenniter ieiunamus. Tum Petrus Damianus velut aduersarios nostros peteret, ac Ecclesiae patrocinaretur, in hac verba scripsit: Ista dicentes nec cum illis nos sentire quis iudicet, qui prohibent à cibis, quos Deus creauit, nec Apostolicae contraire sententiae, quae nos mandare praecipit quæcumque apponuntur. Aliud est enim quod creaturas Dei bonas indifferenter asserimus, aliud quod pudicitiae sobrietatque seruanda castigatione corporum pro uide-

RIDICVLVM verò est, quod nobis obiecit Bugenbagius Apollonium, scriptorem non minus sanè disertum quam vetustum, Eusebio teste narrare, Montanum insignem haereticum esse, qui primus imposuerit ieiuniorum leges. Vnde porro

Hom. 10. ad monachos.

Ecclesiam ore quirit ieiunij generale Augustinus appellat, cum corporali coniunctum iubet obseruari.

Tract. 17. in Ioannem. Ioel. 2.

Tract. 2. Ioel. 2. Ioel. 2. Ioel. 2.

Serm. 4. de quadrages. Serm. 33. Luc. 10.

Act. 1. c. 27. An Christus delectu ciborum veter.

Penes Ecclesie rectores potestas est ceteri de ceteris ieiunij.

1. Reg. 7. Ioel. 2. Paral. 20. 1. Mach. 9.

Hi sermo in proemio comment. super Matth. Canon. 68.

In d. 1. de ieiunio de traditionibus humanis. De temp. serm. 60.

1. Tim. 4. 1. Cor. 10.

Bugenbagius falso dicit ieiunia primam a Montano praescripta & instituta esse.

Ioan. Prophe. 1. Lib. 5. Eccles. histor. cap. 18.

Idem.

CAPVT SEXTVM.

Omnes Prophetæ & lex vsque ad Ioannem prophetarunt. Matthæi 11. Ioannes prohibebat eum dicens: Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Matth. 3. Et ego nesciebam eum. Ioan. 1.

MAGDEBURGENSES.

Christus pronunciat Matth. 11. omnes Prophetas & legem vsque ad Ioannem prophetasse. Terminabat igitur Testamentum vetus, & ordiebatur nouum, doctrina, ceremoniis & ipsa separatione: propter hoc officium, in super encomio ab ipso Christo ornatur. Libro primo cap. 10. pagina 363. Et cap. 4. pagin. 195. Ioannes Baptista de facto & de iure abrogat ceremonias Moysaycas. Nam reiectis & neglectis illis, ipse nouam, nempe baptisim ad Iordanem orditur: vesicitur locustis: contra legem, & à sacrificiis deducit homines ad exhibitum Messiam. Et rursum cap. 10. pag. 356. Ioannes Baptista præcursor fuit Messie, destructor religionis Moysaycæ, quo ad eam partem, que ritibus & vmbribus veteris futurarum constabat, & inchoator noui Testamenti. Sed & capite 3. pagina 15. Postquam Ioannes functionem suam ex mandato diuino aggressus, immutat totius religionis Moysaycæ formam, taxat corruptelas & impios cultus, pronunciat abolitionem status Moysayci.

CENSURA

Vfus dicit, Lex & Prophete vsque ad Ioannem.

Matth. 11.

Ioan. 1. Ad Ag. 1. 1. 1.

De excellētia B. Ioan. bapt.

Mayc. 1.

Ioan. 1.

Non est obscurum, & Christianis quidem animis haud mediocrem adfert voluptatē hoc Christi verbum, Lex & Prophetæ vsque ad Ioannem prophetarunt. Ostendit enim statum legis Moysaycæ caducū, infirmum & abolendum esse, vt qui se non longius, quā ad Ioannis vsque tempora porrigat. Et quoniam ibidem addit Dominus. A diebus Ioannis vsque nunc regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiūt illud, annexa est his quoque Ioannis commendatio. Is quippe non solum Propheta fuit, qui solet ventura prædicere, sed plus quā Propheta: quia quem vates legis venturum esse dixerant, hic venisse monstrabat, dicens: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi: quemadmodū notat Hieronymus. Nouus igitur & primus Euangelij prædicator Ioannes orbi prodit, qui vt Bernardus inquit, ostenderet medicamentum vulneri, peccato penitentiam, iniquitati veniam: ex illo verbum penitentiae dulce & gloriosum, verbū regni cælorum lætū & adorādū auditur. Quod cælauerat Deus, tacuerat angelus, latuerat Patriarchas, Prophetæ nescierunt, huic concredidit, & per eum omnibus commendatum, Penitentiam agite: appropinquabit enim regnum cælorum.] A quo felici Ioannis tempore, veluti claro iam post obscuram noctem die, non modò regnum cælorum, vt antea nunquam, suos habet illustres præcones fidosque ministros, verū etiā homines audito Euāgelio, passim velut impetu facto, in hoc ipsum regnum irrumpunt. Etenim ex Euangelij prædicatione multi tum ex Iudæis, tum è gentibus veram iustitiā ardentibus animorum studiis complectuntur, vim sibi sanctam inferūt, veterem hominē exuunt, terrena contemnunt, amant cælestia, & præ salute aeterna res mundi quasilibet pro nihilo ducunt. Interim verò lex cum suis typis, prophetis, & Sacramentis ad Ioanem vsque cursum tenet suū, manusque necessariū præstat, nimirū in veri Messie aduentu tum prædicando, tum præcludendo. Accessit autem Ioannes vt postremus, sic & illustrissimus Prophetarū, homo verè missus à Deo, qui sublata voce, & intento velut digito, palām indicat, omnibusque commendat præsentis Messie personam, & ad

illud amplectēdum nos præclare veluti manu ducit. Quod si lex & Prophetæ ad Ioannem vsque durarēt, & Ioannes promissum exhibitūmq; Messia patefacit, magnōque cū successu viam Domino parat, non est sanè, quod ad benè beatēque viuendū quicquam vel expectet, vel desideret amplius, cū corā adit sponus, qui veterē perficiat, & in locum illius Euangelium veræ & aeternæ salutis scientiā introducat, & noua faciat omnia, de cuius plenitudine, velut perenni bonorum omnium fonte, nos omnes, quæcunque ad benè beatēque viuendū spectant, vt hauriamus necesse est. ACCEDUNT autem Centuriatores, qui vt noui aliquid adferant (nouis enim inuentis admodum delectantur) hoc ipso fundamento, Lex & Prophetæ vsque ad Ioannē prophetauerūt, mirabiliter abutuntur. Sic enim ratiocinātur: Lex & Prophetæ vsque ad Ioanem prophetauerunt: igitur Ioanes terminauit vetus, & orsus est nouum testamentum. Non id vult sanè Christus inferre, sed indicat solū Propheticæ doctrinæ vsum, qui cum veteri lege coniungebatur, Ioannis tēpore desitūrum esse, cū iam sol ipse fulgeret Christus, qui legis tenebras & vmbas aduētus sui claritate dispelleret atque terminaret. Quare nihil hic de Ioanne statuitur, quod sit vel terminus veteris legis ad eam abrogandā, vel principium noui testamenti ad hoc ipsum institūdum, quemadmodū nouatores isti hanc suam sententiam postea declarant, & nos loco suo admonēbimus. Equè ineptum & insuetū est etiam illud argumentandi genus: Ioannes nouā docendi rationē est sequutus, cū separatim in regionibus propè Iordanē sitis docuit, & nouā baptisimi seruauit ceremoniā: Igitur de facto & iure abrogat ceremonias Moysaycas & mutat totū statum religionis: nec solū est destructor veteris, sed & inchoator noui Testamenti. Ex eodem fonte cōmentum aliud putidum adferunt, Ioannem, quia totius religionis Moysaycæ formā immutarit, à principibus Synagogæ habitum & damnatum fuisse tanquam hæreticum, & totius patriæ atque auitæ religionis à Deo præscriptæ atque confirmatæ turbatorem. Hæc aliāque id genus ab istis reperitū & exaggerantur sæpe: sed que neque cum Ioanis ministerio consentiunt, neque solidis certisque fundamentis nituntur, & sacro Euangelio nimis licenter & falso affinguntur.

Vnde

DE NEGLECTA HODIE ABSTINENTIA.

Expenditur Georgij Maioris & Chytræ sententia de Ioannis ministerio.

Hom. in Epist. de festo Ioan. Bapt. In cap. 3. & 11. Matth.

Vbi supra Ioannem veteris legis abrogatorem, & nouæ inchoatorem nō esse censendum.

Matth. 17. Luca 9. Rom. 10. Ioan. 1. Cent. 1. lib. 1. cap. 78.

Centuriatores incommode & periculose laudant Ioannis ministerium.

Es. 42.

Vnde pari ratione cōtemnimus & repudiamus, quod audacter quidem, sed nimium insulse scribit Georgius Maior: Baptiste ministerium, inquit, his magis rebus destinatum fuit, primam abrogationi legis Moysaycæ, secundo inchoationi noui testamenti & regni Messie, tertio manifestæ receptioni gentium ad societatem Ecclesie, quarto repurgationi vniuersæ doctrine. Eodem modo Chytræum inceptire, hæc eius verba comprobant: Ioannes, inchoauit ministerium noui Testamenti, inchoauit veram de Deo naturam, instituit Baptisimū, aboleuit circumcissionem, & legem Moysaycā, &c. Tum alibi: Ioannes abrogat legem & cultus Leuiticos, inchoat vniuersalem vocationē gentium. Quis verò non videt, plura & maiora hęc Ioanis ministerio tribui, quā ex verbo Dei, vel Patribus demonstrari possit? Non agnosceret profecō, sed respueret has commentitias falsasque laudes, si corā ipse qui laudatur, Ioannes adesset, cāsque omnes ad Christum vltro libenterque transfunderet. Satis ipse docet de suo ministerio, qui venit præco & præcursor Domini, & velut aurora ante solē orientē atque lucem cōsurgens, sed minimè sibi sumēs, aut vt Maior loquitur destinatum habens ministerium ad legem abrogandam, ad regnum Messie inchoandum, ad gentes Iudæorum Synagogæ consociandas, multōque minus ad totum sanctæ doctrinæ corpus repurgandum, & ad Baptisimū instituendum: vt istis liber fingere. Eiusdem est farina quod affirmat Maior Ioannem à Moysayca politia discessisse, legesque ceremoniales deseruisse & abrogasse. Sed quousque tandem isti Ioannem velut alterum legislatorem & Synagogæ principem nobis extolent? An beneficium Christi non obscurant insinuerunt, qui alium quarunt & statuunt, veteris legis abrogatorē, & noui testamenti, regnique Messie inchoatorem, ex gentibus Ecclesie collectorem, Baptismi Christiani institutorem, omnisque salutaris doctrinæ vindicē & repurgatorem, quam CHRISTVM IESVM Dominum nostrum? De hoc sciunt Catholici omnes vnice dictum, ac cæcilis mandatum esse, Hunc audite, quem & Paulus finem esse legis disertè pronuntiat, & de quo vox illa sonat dulcissima, Lex per Moysen data est: gratia & veritas per IESVM CHRISTVM facta est. Nec dubitamus interim, hæc & alia id genus testimonia nota & persuasa esse Centuriatoribus, qui palām ipsi fatentur, leges Moysaycas omnes impletas, finemque suum consecutas fuisse operibus Messie: totam verò politiam Moysaycā corrūere & aboleri debuisse, cū CHRISTVS Dominus omnia peregisset, quæ ad suū officium pertinebant. Hoc interim non possumus non reprehendere, quod nunc immodicè profusus & perniciosè Ioannis ornamenta & efferant ministerium, quodque imperitum lectorem his insolentibus, ac parum decōris amplificationibus facile in errorem inducant, quod suas etiam priuatas opiniones & nouas cōmentationes historiis Euangelicis tam licenter, quā frequenter soleant admiscere. An omnino quicquam maiore nobis studio præcipiendum est, quam ne occasione vlla filio Dei sua vel detrahatur vel obscuretur gloria, quam tantis ille comparauit laboribus in veteri lege persequenda & noua inchoanda instituerat? Gloriam meam, inquit, alteri non dabo. Ad hanc verò pertinet, veterem quamuis diuinam, legem tol-

lere, nouūque condere testamentum, & eum exhibere doctorem, quem Ioel Propheta voluit expectari, & cuius nomine gratulans Ecclesie dixit: Filij Sion exultate, & latramini in Domino Deo vestro, quia dedit vobis doctorem iustitiæ, & descendere faciet ad vos imbrem matutinum & serotinum. Quare sic accipiendum est, Lex & Prophetæ vsque ad Ioannem, quemadmodum doctē Hieronymus interpretatur, non quod Ioannes Prophetarum sit finis vel Legis, sed Christus ipse, qui Ioannis testimonio prædicatus est. Et alibi moner idem, Christi tempus hac ostendi sententia. Augustinus autem perspicuè docet Ioannem hoc loco ita depingi, vt totius Prophetiæ, quæ ab exordio generis humani vsque ad Christi aduentū de Christo ipso facta est, imaginem gesterit: sicut autem Legem & Prophetiam in Ioanne; sic Euangelium in Christo constituit. Neque tamen inficiamus dici posse, & à Patribus aliquando scribi, Ioannem antiquæ legis finem, & nouæ principium esse, sicut in huius libri præfatione monstrauimus: sed ad eum sensum, vt Ioannes confinium fuerit Moysaycæ legis & Euangelicæ gratiæ iam aduentantis. Vnde prudenter ita scripsit Theodoretus: Magnus ille Ioannes, qui legis finem & gratiæ principium ostendit, qui inter prædagogum & sapientē magister medius fuit, quatenus vmbra corpus accedit.] Eadem moderatio- nem vitur Tertullianus, Ioannē agnoscentes limitem quendam, inter vetera & noua constitutum. Verum hæc longe distident à verbis & sensu Centuriatorum, qui dicere non verentur, Ioannem finisse vmbas omnes in lege propositas, sustulisse Moysaycæ statum, & aliū præsentē Christo, eiusque futuro regno, iussu Dei erexisse atque stabiluisse, quem postea Christus ampliarit atque confirmarit. Sic enim docent pagina 363. An hoc quæso non est, Ioannem Christo æquare, imò & antepone, & seruum Domino reddere illucriorem? Si etenim Ioannes legem ceremonialem finit; si Moysaycæ statum sustulit, & alium nouæ legis statum erexit ac stabiluit; an non potiores tenet partes, quā alter solum ampliatus atque confirmans iam prius erecta atque stabilita? Immanè, quā ista Euangelicæ historiæ nihil quadrant; quā verò cum Christi maiestate pugnant, & Ioannis ministerium planè suspectum reddūt, si plus quā præcursorum, & sicut Tertullianus loquitur, præparatorem viarum Domini præstitit? Nouam ille baptizandi rationem inducere potuit; sed hoc perficere nec debuit, nec potuit, vt veteris & Moysaycæ religionis formam, cultusque Leuiticos vel mutaret, vel auferret, Cuiusmodi mutationis & abolitionis nulla vsquam extant vestigia, quæ ab istis proferantur, aut veterum sententiis vlla ex parte respondeant. Nec probauit vnquam, potestatem Ioanni aliquando esse datam, vt illud, quod non instituerat, abrogaret, præsertim cū tempus prohiberet, quo minus typi legis ante agnum Christū verè oblatum, abolerentur. Quia propter Chrysostrum de Ioanne scribens: Sub lege, inquit, natus est, non vt eos qui sub lege erant educeret, sed vt essent sub lege, vt secundum legem & viueret, & doceret. Propterea extra legem nihil aut fecit, aut docuit: sed tantum penitentia prædicauit.] Ita Chrysostrum aperit

Ioel. 2.

Ad Alca. sicut quest. 1. In cap. 11. Matth. Lib. 8. 3. quest. questio 58.

Quomodo Patres de Ioannis ministerio loquentes, intelligi debeant. In Cantico Canticorum.

Lib. 4. aduersus Marcionem.

Centuriatores Ioannem Christo videtur antepone-

Cent. 1. lib. 1. cap. 10.

Lib. 4. contra Marcionem.

Legē à Ioanne neutiquam abrogatam fuisse. Hom. 3. in opere imperfec. in Mar. Ioannes sub lege natus, extra legem nihil aut fecit aut docuit.

Can. 3. in Mat.

De lege per Ioannē abrogata non meminit scriptura, nec diffimulasset hoc Pharisæi.

In cap. 1. Mat.

In cap. 11. Mat.

In 11. cap. Mat.

In quest. 10. in 1. estamen- si quest. 69. Et rursus a- lio lib. eiusdē In Mat. cap. 11.

Duplex error Centurionis circa Ioannē Baptista.

In cap. 21. in Lucam.

tradit, Ioannem suo loco contentum, adeo nec le- gem veterem terminasse, neque nouam inchoasse, vt præter Moisaicam legē, nisi forte quod ad baptisum & clarā regni cælorum prædicationem pertinet, nihil aut fecerit, aut docuerit. Et Hilarius, Ioannes, inquit, formam prætulit legis, quia lex Christum prædicauit: & Ioannes protectus ex lege est, Christum lege prænuntians. Verum enim- verò si destruebat Ioannes legem, quod ad ritus & cæremonias attinet, vt isti volunt, mirum sanè, cur Pharisæi ad calumniandum alioquin procliuēs, hoc crimen illi non exprobrarent, quod in Christo tan- toperè exaggerabant? Cur enim hoc vnum dissi- mularent, qui baptisum Ioannis ferre tam agrè poterant, solennem vt legationem mitterent, se- dulò percunctantes, tacitèque accusantes, vt quid ipse nouam baptizandi rationem ordiretur? Atqui longè tolerabilius apud eos erat baptizare, quam vilitas mutare vel antiquare cæremonias: cum lex alioqui tot baptisumata & lotiones contineret, vt Ioannis etiam baptisum permittere posse magis, quam prohibere viderentur. Errat igitur Chy- træus, qui præsens Christi dictum: Lex & Pro- phetæ vsque ad Ioannem, transfert ad abrogationem legis Moisaicæ positiuæ, vt vocat, & ad Pro- phetarum vaticinia, quod ea durēt vsque ad Ioan- nem, & in eo compleri incipiant: imò etiam (qui lapsus est enormior) hoc ipsum dictum ad abro- gationem legis moralis accommodari posse con- fingit. Qui certè si duceam & doctorem Augusti- num auerſatur, saltem ex Brentio suo discere po- terat, legem & Prophetas durasse vsque ad Ioan- nem, non quòd abrogata sit lex naturalis aut mor- alis, quæ est decalogus: sed quod adueniente Ioan- ne adueniret etiam Christus, in quo ea, quæ Lex & Prophetæ prædixerunt, impleta sunt. Augusti- nus verò disertè tradit, Christum hic non de tota, sed cæremoniali quā vocant, lege differere, quæ ipso adueniente cessat, & ad Ioannem vsque du- rauerit: moralia verò legis præcepta esse perpe- tua, quæ non minus à Christianis modò, quam olim à Iudæis debeant obseruari. Errat & Melan- chthon in hoc scholio suo: Loquitur hic de lege, in quantum est politica, scilicet de cæremoniis & soren- sibus, etiam de lege morali, in quantum est externa disci- plina cõrerens civiliter. Vbi præterquam quod tres legis partes à Philippo ineptè confundantur, ad Ioannem certè nihil spectabat legis politice vel mutatio, vel abrogatio, aut sicut idem loquitur, finis politice, sicut demonstrauius. Nunc verò satis est monuisse lectorem, peccare bis Centuria- tores in immodica Ioannis commendatione, quem alibi nimium depresserunt. Primum enim illius baptisum sic efferunt, vt Christi baptisimo, sicut sequenti capite demonstrauius, iniuriam sane grauem & vim manifestam inferant. Deinde in Christi irrumpunt officium, & quod illi soli debe- tur, in Ioannem inique transferunt, vt filij Dei gloriam obscurent, qui solus abrogator veteris le- gis, & author seu inchoator noui Testamenti est, dicique mæretur.

COM M E N D A T hunc Ioannem & Ioannes Brentius, sed præter veterum morem, nec sine Rhetorica quadam amplificatione, non autem se- cundum Euangelij veritatem. Vocat enim illum non modò primum Euangelistam & concionato-

rem, sed etiam instauratorem Christianismi, qui nec aliud docuerit, quàm quod Christus & Apo- stoli postea docuerunt. Hæc doctis non probabun- tur, imò & à mediocriter eruditis refelli facillè pos- sunt, præsertim si Christi Domini cum Ioannis ser- uo doctrina comparetur. Narrat Lucas à Ioanne baptizatos, de Spiritu sancto, neque credidisse nec audiuisse. Tum aliter Ioannes de oratione & ieiunio, aliter Christus suos discipulos instituit. Apo- stolica porro doctrinæ sublimitas atque perfectio non modò concionibus & scriptis, sed & miraculis orbi comprobata est, & Propheticas voces longo post se intervallo relinquit. Atque vtrinam Ioan- nem Brentius commendaret tantum, & alibi non insigniter vituperaret: ita vt simul & amicum illi præbere osculum, & hostilem alapam impingere videatur. Tractans enim locum de Christi baptis- mo, Ioannem atrociter insectatur, nec alia quidem de causa præterquam quòd ille pro sua summa modestia recularit ministerium Domino, qui bap- tisum ab eo expetebat. Nam sicut à Matthæo scribitur, Ioannes prohibebat eum dicens, Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Nunc audi verba Brentianæ interpretationis: *Pid quidem, quod agnoscat se I e s u minorē, sed imprudenter & stulte agit, quòd dixerit Iesum baptizare, & mali carnali suæ pru- dentia, quàm spiritali mandato Christi baptisum postula- tis obsequi. Vide enim mihi maximā Ioannis imprudentiam in maxima eius prædica. Videtur sua detractatione Christi honore afficere: sed si rem diligenter perpendas, magna enim contumelia afficit. Nam cum Christus petat ab ipso baptizari, ipse vero non solum id facere recuset, verum etiam iniecit manu eum à baptisimo retrahat, quid his fa- ctis aliud significaret, quàm si diuersis verbis ad Christum diceret: Ego qui nolo te baptizare, melius & consultius hac de re cõstitui, quàm tu, qui petis baptisum. Ego igitur sa- piens, tu stultus: ego prudens, tu ineptus.*

EN Aristarchi noui censuram, eamque fellis & amarulentia plenam, in sanctissimum virum, qui sicut verbis sapè antea confirmauerat, sic nunc re- ipsa declarat, se non modò secundum personam, sed & ratione officij ac ministerij, Christo longè inferiorem esse. Miratur igitur & velut attonitus cogitat, venire ad se talem tantumque Dominum, sicut ad Mariæ primum occursum, eius quoque mater admirabunda expauerat: contèplatur Chri- sti præsentis maiestatem, eoque magis, quòd ille humilitate cū seruo pugnare velle videretur: mul- tisque de causis venerabundus illum suspicit, quem sursum & super omnes esse, & ab Angelis adorari certo intelligebat. Dixerat de illo antea coram le- gatis Iudæorum: Non sum dignus, vt soluum eius corrigiam calciamenti. Quid ergo mirum, si Ver- bum illud carnem factum, & incomparabilem Dominum hominum & Angelorum non ausit cõ- tingere, & aqua perfundere versatur, detrectans baptisum munus tantisper, donec resciscat, quid à se fieri velit diuina voluntas atque autoritas. In- dignum esse putat, sibi tantum ab illo deferri, se- que seruum ab excelso Domino hoc nouo & inau- dito humilitatis genere superari. Vbi non peccauit magis Ioannes, quàm Petrus qui tamen rectè laudatur, quod ex vnus miraculi conspectu ad eam sit Christi cognitionem adductus, vt supplex ad eius se pedes abiceret, suæque indignitatis sibi confcius diceret: Exi à me Domine, quia homo peccator

Act. 19.

Matth. 9.

Brentio iniquè tractatur & contumeliosè eiusque Christi baptisum.

Hom. 3. in Lucam.

Matth. 1.

Ioannis diet & facinorid- uertus Bren- tij calumnias defenditur.

Luc. 1.

Ioan. 3. Pal. 96. Febr. 1. Ioan. 1.

Luc. 5.

Luc. 7. Matth. 8.

Taxat in Ioanne Bren- tius quod lau- mandum est.

Patres Io- anē defendunt Brentium ca- lumniatorem.

b Lib. 2. in Lucam.

e De temp. serm. 29.

d In cap. 6. Matth.

e Hom. 12. in Matth.

f Serm. de ba- ptisimo Chri- sti.

De lumini- bus sanctis.

peccator sum. Notum est Euangelici Centurionis exemplū, qui summam sui submissionē tum ver- bo, tum facto declarauit: & hinc laudè est maximam assequutus, quod se Christi hospitis aduentu in- dignum esse arbitraretur, & coram aliis pronun- tiaret. Solus post hominum memoriam inuentus est Brentius, qui quod ex vera fide, & ingenti mo- destia, sanctoque timore Ioannes designauit, quod Patres non modo non excusandum, verum etiam summis laudibus efferendum semper censuerunt, quod pij omnes commendare pro dignitate satis non possunt, id Ioanni vitio vertat, id eius impru- dentia, stulticia, temeritati, superbia & carnali prudentia tribuat, id ad factum contumeliosum referat, id non humilitati, sed arrogantia, sed ino- bedientia adscribat, & tantum non ex animi quo- dam fastu intolerabili, ex contentionis studio de- testando ad Christi Opr. Max. contemptum, id inquam, illum fecisse ab omnibus iudicari velit. Sed qua de causa Brenti? Ego à te debeo baptiza- ri, & tu venis ad me? inquit Baptista. An hoc est obsecro, perinde ac si diceret: Ego sapiens, tu stul- tus: ego prudens, tu ineptus? Est hoc carnali pru- dentia obsequi? est hoc magna Christum afficere contumelia? Quid magis contortum adferri, quid scædius contra iustissimum & sapientissimum vi- rum à calumniatore impio excogitari vnquam po- tuisset? Ioannes hoc solum velle, hoc agere vi- detur, quemadmodum Ambrosius, Augustinus & Chromatius interpretantur; Ego sum pecca- tor: & tu venis ad me peccatorem, vt tua quasi peccata deponas, qui peccata non feceris. Ego creatura sum: tu creator. Ego seruus: tu Dominus. Ego figura, tu veritas. Ego homo sum, tu Deus: ego peccator, quia homo: tu sine peccato, quia Deus. Quid vis à me baptizari? Non recuso obsequium, sed ignoro mysterium. Ego peccatores baptizo in poenitentiam. Tu quid vis baptizari, qui non ha- bes causam peccati: imò potius, quid vis bap- tizari vt peccator, qui venisti peccata soluere? Nec est interim pertinaciter contentiosus, quod & Chrysostronus monuit, sed dilectionem suam atque obedientiam simul ostendit, Christo præ- cipienti statim obsequens, cum audir illud, Sine modò. Quod verò tremebundus postulant mi- nisterium, negat assensum (Cypriani verbis vtar) non idcirco factum est, quòd obedientiam detra- hat imperanti, sed quòd iudicio suo seruo subdi non competat maiestati. Quo loco præclarum nobis exemplum statuit idem Cyprianus, vt do- ctrinam præcedat humilitas, & honore se inuicem præueniant, qui maiorem, & qui minorem in Ec- clesia locum tenent: sic enim iustitiam omnem à nobis impleri. Ita verò suam de hoc Ioannis factò concludit sententiam, simulque Brentianam hanc calumniam præclare retundit: Ioannis humilitas non arguitur, nec vituperabile visum est Christo simplicitatis diffugiū, quod reuerentia, non im- portunitas suggererat. Adscribam & verba Pan- taleonis Diaconi Græci, vt qui ex professo præ- sentem locum excussit, & inter cætera mirandam Ioannis humilitatem ita comprobauit: Stupore videbatur dignum, qui enim Pharisæos baptiza- bat, ad hoc (Christo scilicet) rogat baptizari: qui Sabbucris erat formidabilis, ad illius nunc aspe- ctum assurgit flectens genua: ieiunio clarus, ab eo,

qui non ieiunauit, benedictionem quærit: qui ve- ste ex pilis contexta erat amictus, ab eo qui huius- modi nihil secum adfert, purgationem supplex pe- tit: quia piū in deserto laboribus & herbarum ra- dicibus ac locustis à puero nutritus, huius nunc ta- quam sanctiorē constitutionem formidat. Chromatius verò sic Ioannem prædicat: Is Deum suum, inquit, per Spiritum sanctum recognoscens, cuius ne calciamenta quidem dignum se fuisse portare professus, implere quod iubebatur excusat: quia non credebat ei baptisum necessarium esse, quem sciret ad hoc venisse, vt baptisimo suo mundi pec- cata deleret, & idcirco baptizari se ab eo potius oportere restatur. Chrysostronus verò in huius- modum: Cur Ioannes, inquit, primò Christū pro- hibuit, ne à se baptizaretur, postmodum verò af- sensus est? Quoniam non erat admodum conten- tiosus ac pertinax: quin & indignitatem ipse suam & obedientiam detegit. Quid quod miratur Ber- nardus, tantam in Ioanne fuisse audaciam, vt tra- ctione vlla infunderet aquam capiti creatoris, su- que dextera Dei verticem contrectaret? Pauet car- lum, inquit, stupet terra, Iordanis arripit, miran- tur Angeli Dominum Sabaoth inter manus bap- tizantis concludi. Quid est Ioannes? quem Cheru- bin & Seraphin vix audent aspicere: tu nudum te- nère præsumis? Hic est, in quem Angeli desiderant prospicere: & tu non metuis? Tum alibi: Quid mirum, si tremat homo, nec audeat attingere san- ctum Dei verticem, caput adorandum Angelis, reuerendum potestatis? Acquieuit Ioannes, & obediuit (mandati Christo scilicet): baptizauit agnum Dei, & aquis lauit. Hæc verè, sanctè & propriè docent de Ioanne Patres, quæ tamen Bren- tius tam acerbè tractat, & absque omni ratione flagellat, nunquam primum traducit publicè, suæ tantum vt seruiat libidini, & viro omnium ore ce- lebratissimo dentem Theoninū infigat. Atqui hoc est profectò non Scripturas Euangelicas illustrare, sed more araneorum bonis ex herbis venena col- ligere, quæ in sanctissimum Christi præcurso- rem ore impuro & virulento euomat.

S E D T alibi traducit Ioannem nostrum Brentius, cum huius illum criminis accusat, quòd vera certaque fide & cognitione Christi vir tantus aliquando fuerit destitutus. Vnde dictum ab illo fuisse putat illud, Ego nesciebam eum, velut tunc animo nondum fuerit benè confirmato in hac opi- nione, Iesum esse verum Messiam, propter perso- næ Christi scilicet abiectiōem, vel quòd nondum cognouerat hoc, vt publicus testis. Verum vt de priore sensu nunc tantum agamus, non leue pro- fectò vitium videri potest, si Ioannes veræ firmæ- que fidei & de Christo cognitionis expertus, incer- tam & quasi coniecturalem habuit cognitionem, quam ex priuata parentum indicatione, & multis ex aliis coniecturis, si Brentio credimus, hauserat. Accedit autem Lopsius, & egregium hoc de Ioanne commentum Brentianum confirmans, distinguit duplicem Ioannis de Christo cognitionem. Vnam, dicit, infirmam fuisse seu opinionem, quam Ioannes ex narratione parentum de miraculis editis in Iesum Ioannis & Christi conceptione & natiuitate, ex quibus cognatum suum Iesum filium Mariæ esse Messiam & filium Dei, vt- cumque suspicatus est. Sed quia Iesus abiectus fuit & con- temptus coram mundo, & opificium contemptum & vile

In cap. 6. Matth.

Euarus bre- ni in 3. cap. Matth.

Serm. de ex- cellens. & sanct. Ioan.

Serm. 1. de Epiphani.

Hom. 17. in Ioan.

Ioan. 1. An Ioannes dubiam ha- buerit de Christo cog- nitionem.

In annotat. in Ioannem cap. 1.

una cu patre exercuerat, hec notitia non satis in Baptista confirmata fuit. Altera fuit notitia certa & confirmata, qua ex divina reuelatione concepit in baptismo Christi, in qua etiam vocatus est a Deo, vt publicus testis Messia esset. Vnde colligi satis potest, Brentium & Loffium habentis conuenire, quod putent Ioanni certam & confirmatam de Christo cognitionem primam accessisse, cum in Christi baptismo ex caelesti reuelatione didicit, hunc Iesum, super quem Spiritus sanctus in specie columbae descenderat, vere Messiam Deique filium esse. Nam dubium non est, quin certo & perfecte sciuerit Ioannes post Domini baptismum, quod talem tantumque testem & perfecte fuisse, & constanter docere de Christo maxime oportebat. Illud vero manet in controuersia, an Ioanni praeter certam & firmam hanc quam diximus, infirmam alteram de Christo cognitionem, quam ante baptismum eius tenuerit, imputare liceat conueniatque. Id affirmant nouatores, & nos propterea negandam dicimus, ne tantus vir in suspicionem veniat; velut annis plus minus triginta in magnis haerit tenebris, mundique luce & redemptorem suum aut penitus ignorauerit, aut solum per coniecturas agnouerit, vel sicut ait Loffius, de illo velut Messia & filio Dei tantum vtumque sit suspicatus. Fluctuabat igitur sancti viri animus, & Simeone infelicio, expectabat tantum suspirabundus, & animo non videbat, no complectebatur salutem Dei, vt isti congingunt, adeoque tantum non offendiculu pariebatur, dum videret Iesum pauperem & abiectum, & in arte contempta & vili cu patre fabro degere, vitamque obscura vulgari tantum more institueret.

Verum enumeratio frigidat & friuola sunt istae coniecturae, falsoque fundamento nituntur, nimirum Ioannem non in eremo sibi soli vixisse, sed apud parentes haesisse diu, & Christo fuisse familiarem, & multa de illo subinde ab aliis accepisse. Quae omnia quam nullius plane sint ponderis, ex his quae de Ioannis deserto vitaeque in solitudine acta, diximus, facile intelligi potest. Vt autem de causa praesenti rectius iudicetur, pauca sunt nobis repetenda, quae lucem huic negotio maiorem adferant. Primum, fuit certe Ioanes Christi testis ac praeco omni exceptione maior, qui de Christo praesente fide & cognitionem non solum alios docuit, sed in animo suo inconcussam certamque seruauit. Deinde non ab hominibus, sed a Spiritu sancto verae fidei, diuinamque de Christo cognitionis lumen accepit. Ad haec magistrum proprium, a quo veritatem omnem edoceret, Spiritum sanctum maturius, quam reliqui a Deo illuminati, habuit: adeo vt in matris etiam vtero adhuc inclusus, sicut primo capite indicauimus, fidem & cognitionem de Christo certam fuerit assecutus, & hinc nondum natus Dominum adesse senserit, eodemque tempore Prophetam officium inchoarit. Postremo a fide & cognitione Christi semel accepta desciscit nunquam, ne arundo vento agitata videretur, sed in eadem gratia confirmatus perseverauit, licet progressus in ea fecerit, ac per aetatum incrementa, & ex nouis etiam, quas illi subinde patefaciebat Deus, reuelationibus, tum sapientior, tum perfectior in omni virtute redderetur. Quae cum ita sese habeant, quemadmodum partim Euangelicae literae, partim Patrum testimonia liquido contestantur, nullam sane istis authoribus causam esse video, cur Ioannem tot Dei donis ornatum ac repletum,

Ioan. 1.

Statueque-
tionis de Ioan-
nis cogniti-
one.

Luc. 2.

Quae circa
Ioanis cogni-
tionem & de
Christo fidem
sunt in primis
consideranda.

Matth. 12.
Luc. 7.

nunc fide priuent, ac illi praestantissimo Doctore tot annis, vsque ad Christi baptismum, infirma tantum cognitionem & meram opinionem de Christo tribui postulent. Philippus autem, vt & ipse Baptista fidem obscurat, etiam paulo commodius, quam superiores duo, loquatur, tamen fatetur & ipse Ioanem aliquando non cognouisse, quod Iesus esset Messias, & filius Dei, habens diuinam naturam & humanam, quique non mundanus Rex futurus, sed sua morte redempturus esset Ecclesiam, & regnurus in vita aeterna.

Quis vero vnquam Ioannem ita depinxit: Quis fidem huius generis informem ac dimidiatam, vt Melancthon, illi tribuit? Quis hominem diuinorum mysteriorum vel maxime conscium, plena Christi cognitione orbandum putauit? Quis honorum ex Christi testimonio non credidit ac iudicauit, Ioanem & Prophetam, & plus quam Prophetam esse? At Prophetam non humanitus edocentur, sed diuinitus illustrantur: non coniecturis vtuntur, sed infallibili diuinam sapientiam lumine certi redduntur de his, quae reuelant aliis, ne alioquin quod diuini spiritus claritate perfusi cognoscunt & docent, id eorum vt illis emendicare videantur. Iam vero ad hanc prophetiam gratiam & insignem diuini spiritus reuelationem, qua Christum Ioannes Prophetarum illustrissimus didicit, multo ante baptismum, & inde a primis annis accitus peruenit. Nec mirum quando fuit idem homo missus a Deo praeter ceteris omnibus, missus inquam, cum singulari & firmo fidei lumine, vt omnibus qui sedebant in tenebris & umbra mortis, scientiam salutis adferret, & certissima fidei de luce vera Christo testimonium tale praeretur, quale nullus vnquam praebuit antea. Hilarius igitur hoc palam affirmat: Ioannes iam ab vtero propheta non eguit hac voce: Hunc audite: hoc Ioannes non ignarus audiuit: ad doctrinam nostram (non autem Ioannis videlicet) paternae vocis testimonium mittitur.] Origenes in huc modum: Sicut Moyses loquebatur, & Deus respondebat ei, sic puto, quod Ioannes locutus fuerit in deserto, & Dominus responderit ei. Hoc arbitror certa de Scripturis ratione conuictus.] Nec alienum est quod Chrysostramus his verbis affirmat: Nouerat Christum Ioannes semper esse venturum, & non solum nouerat ab infantia, sed in vtero matris nouerat, & cum salutauerat.] Gregorius vero Magnus Ioannem in illis numerat, qui non humanitus, sed per magisterium spiritus intrinsecus docetur, vt etiam exteriori humani magisterij disciplina desit, magistri tamen intimi censura non desit.] Est igitur longe alia Ioannis, quam reliquorum credentium, ratio habenda, qui per auditum fidem sibi parant, multisque adiumentis egent, & vtuntur humanis, vt in fide excitentur, confirmantur & augcantur. Ioanni vel triplex erat de Christo cognitio, sicut Euthymius annotauit, vt potest quem cognouit partim per visum, partim per auditum, partim prophetico more. Illi soliditum est, super quem videris spiritum descendentem & manentem super eum, hic est qui baptizatus in Spiritu sancto. Et ego vidi, inquit, & testimonium perhibui, quia hic est filius Dei. Neque solum hoc spiritus testimonium suis confepit oculis, sed & auribus vocem Patris de nube sonantem istam audiuit: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Quid quod Bernardus hoc priuilegium Ioanni tributum, ac praetera

In ca. 1. de
Philippo
Ioannis co-
gnitione sa-
tentia.

Confirma-
Philippo
sententia de
cognitione
Ioannis.

Matth. 11.

Ioan. 1.
Patrum
testimonia de
cognitione
Ioannis.

De Trinitate
lib. 6.
Matth. 3.

Hom. 11.
Lucan.

In 1. cap.
Matth.

Lib. 1. de
leg. cap. 1.

In 1. cap.
Ioan. 1.
Triplex
Christi cog-
nitio in Ioan.

Ad Algasia
quae 1.

praetera nulli collatum esse dicit, vt se primum illi sanctissima Trinitas reuelaret: Pater ab illo auditur in voce, Filius baptizatur in flumine, Spiritus sanctus demonstratur in columbae specie. Adest Ioannes rotius medius Trinitatis.] Quis vero ambigat, quin Ioannes praetera per prophetiam de Christo varia & sublimia cognouerit, frequentesque de illo habuerit reuelationes, praesertim in deserto suo delitescens, & se leuans super se, vbicunq; demum esset, priusquam Christum baptizaret?

Neque huic repugnat sententiae, quod ab eodem Ioanne dicitur, Ego nesciebam eum. Nam hoc dicto fatetur, Christum de facie sibi cognitum non fuisse, sicut hunc locum Chrysostramus, Cyrillus, Theophylactus alique plures recte interpretantur. Nesciebat Christum, inquit Rupertus, secundum hominem, id est cuius figurae vel habitus esset, aut vbi, vel quibus cum hominibus habitaret.] Nec multo aliter Beda sentit, quod Ioannes nimirum Christum antea sciuerit, sed audita voce de caelo illum perfectius cognouerit. Quin & Bucerus ingenue fatetur, ignotum Ioanni Dominum de facie vsque ad tempus baptismi mansisse: idque factum ideo dicit, ne ex pacto illum tanto honestate eloquio videretur. Nesciebat Christum, Buceri sententia, donec super illum vidit Spiritum sanctum descendentem, quod ipse signum agnoscens Christi dederat Spiritus sanctus, vt necesse baptismi deditur. Et rursus: Verisimile est, inquit, cum Ioannes in deserto Iudaea Christus in Galilea vsque egisset.

Ser. de excel.
& sanc. Ioan.
Baptista.

Quo sensu
Ioannes de
Christo dicit,
Ego nesciebam
eum.

a Hom. 10.
in Matth.
b In cap. 1.
Ioan.

In 3. cap.
Ioannis.

Ioannes etiam
Buceri testi-
monio christi
si signum agnos-
cens Christi dederat
Spiritus sanctus, vt
necesse bapti-
smi deditur.

CAPUT SEPTIMUM.

Fuit Ioannes in deserto, praedicans baptismum penitentiae in remissionem peccatorum. Marci 1. Et venit in omnem regionem Iordanis, praedicans baptismum penitentiae in remissionem peccatorum. Luc. 3. Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto & igni. Matth. 3. Luc. 3.

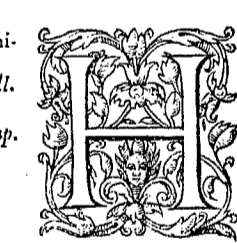
MAGDEBURGENSES.

AD doctrinam nouam ordiebatuereuoniam, nemp baptismum, non ex priuato arbitrio, sed voluntate Dei, & quidem in remissionem peccatorum. Nec multo post, Ideo autem vocatur baptizatus in remissionem peccatorum, quia promissa de remissione peccatorum, isti actioui amebatur, perque ea media, nimirum verba Euangelij de Christo, & ablationem per aquam, remissionem peccatorum certo conferebat Deus. Inscite igitur faciunt, qui effectum baptismi Ioannis seu Apostolorum discrepare contendunt, cum clare scriptum extet, Ioannem praedicasse & administrasse baptismum penitentiae in remissionem peccatorum. Lib. 1. cap. 10. col. 361. Ibidem cap. 4. col. 156. Quod ad baptismum Ioannis Baptista & Apostolorum attinet, ministerio & efficacia prorsus conueniunt. Et cap. 4. col. 155. Testatur Ioannes, non tantum baptismum suo testimonium Christo exhibito ferri, sed etiam beneficia ipsius conferrari & applicari.

CENSURA.

AB ET hoc Ioannes proprium sibi, vt vnus inter Prophetas omnes verbi & aquae sacrum exerceat ministerium, vnde Baptista nomen obtinet peculiare: idcirco autem maxime, quod inter alios plurimos Christum Dominum in Iordane flumine baptizari. Quocirca hoc priuilegium Ioanni proprium esse Bernardus asserit, vt illum baptizaret, qui omnes in Spiritu sancto & igni baptizaret, vtque virginem ac Virginis filium virginis manibus irrigaret. Hinc idem non solum Prophetam, sed pluraquam Prophetam nuncupatur, quonia ei ad fastigium prophetale Baptista accessit priuilegium, vt Hieronymus annotauit. Neque vero leuiter aut male instructus ad hoc baptizandi munus accessit, sed cum in vasta solitudine omnibus penes incognitus

De baptizati-
nomine & mi-
nisterio.
Ser. de excel.
& sanc.
Ioannis Bap.

set, vt de facie alter alterum humanitus non nouerit. Isti vero sibi congingunt, quod Iesum vere Messiam, aut Dei filium, & mundi redemptorem tot annos iam natum Ioannes ignorauerit, atque ita de summo & praecipuo Christianae fidei articulo nihil habuerit certi, sed minus quam pastores Bertheemitici, vel Magi Orientales, secum statueret potuerit de praesenti Emanuele. O te infelicem & sinistro, vt aiunt sydere natum Baptista, cui frustra tot laudes decantauit Gabriel, cui Christi & matris primus occursum tam parum profuit, in quo Zachariae patris vaticinium, & commune totius populi augurium fallax vanumqueprehenditur. Infelicem te dico, si, quemadmodum emulitui contendunt, tam cito mutasti aut remissisti aliquando fidem, quam in alio materna profitebaris: si praetera tam tarde sponsi amicus factus es, vt maiorem aetatis partem in communi errore vulgi traduceres, sponsumque & redemptorem tuum, quamuis praesentem, nec oculis fidei cerneret, neque brachijs cordis amplectereris. Sed res ipsa loquitur satis, & si nihil addamus amplius, de Ioanne istos nimium abiectione indignaque sentire, & prorsus improbe pronuntiare, qui cognitionem de Christo imperfectam & incertam illi, qui pluraquam Prophetam fuit, tribuit & assignant. Hoc vero quid est aliud obsecro, quam de matura Ioannis sanctificatione ambigere, fidem in illo sinceram desiderare, tantique Prophetam ministerium vulgo suspectum reddere atque labefactare?

Luc. 2.

Matth. 2.

Luc. 1.

Quam infelix
Ioannes fuerit
ex nouatorum
sententia.

Quomodo
Ioanes ad bap-
tizandum in-
structus vene-
rit.

Luc. 5.

In cap. 3. Luc. Lib. 18. de antiquit. Iudaeis. cap. 10. Math. 3. Rom. 20. in Euangelia.

De baptis. tra. Donat. lib. 5. cap. 9.

De Ioannis baptis. tenus conueniat & conuertatur.

Ioan. 1.

Math. 12.

Lib. 3. in Math.

Baptis. multiplex in facris literis.

1. Cor. 10.

Leuit. 14. 15.

Math. 3.

In sancta lumina Epiphani. De Christiano baptis. Li. 5. de baptis. contra Donatist. c. 9.

Math. 3. Math. 23.

Ad Tit. 1. Lib. 4. de fide orthod. cap. 5.

vero paucis hoc Ioannis baptis. cuius sit apud Iosephum quoque mentio, & contigit, & profuit, sed quemadmodum narrat Mattheus, exhibet ad eum Hierosolyma & omnis Iudaea, & omnis regio circa Iordanem: & baptizabantur in eo in Iordane confitebatur peccata sua. Colligit inde Gregorius Magnus, utrumque de Ioanne statuendum esse, quod baptis. poenitentiae simul & praedicari & administrari. Quod baptizandi munus tanti facit Augustinus, ut illum hoc nomine Prophetis aliis anteponat, sicut haec eius verba declarant: Nulli Prophetarum, nulli prorsus hominum in Scripturis diuinis legimus concessum esse baptizare in aqua poenitentiae in remissionem peccatorum, quod Ioanni concessum est: qua mirabili gratia suspendens in se corda populorum viam prepararet in eis illi, quem se tanto praedicaret esse maiorem.]

Hic iam verus, nec omnino leuis incidit quaestio de Ioannis baptis. quam utilis illi ac efficax fuerit, & num a nostro seu Christiano baptis. discreparet. Ac de hoc quidem satis conuenit, actionem illam Ioannis, recte & ex Dei voluntate institutam, illique temporis congruam fuisse, cum Ioannes ipse testetur, se ad baptizandum diuinitus esse missum, & eo quidem sine, ut Christus, qui paucis adhuc innotuerat, in Israel manifestaretur. Vnde fatendum est, Ioannis baptis. non ab hominibus, sed ex Deo, seu ut Christus loquitur, de caelo fuisse, & ex diuina autoritate, neque humana tantum ordinatione actionem illam prodidisse. Probabilis est Hieronymi sententia, Iudeorum proceres ad Ioannis baptis. se abstinuissent, quod putarent illum humana deceptione esse compositum, ac nihil habere diuinum. Rogati autem a Christo, Baptis. Ioannis vnde erat, a caelo an ex hominibus? ob populi & seditionis metum, fateri non sunt aucti quod sentiebant.

GRAVIS autem & praecipua est quaestio, an illi Ioannis actioni, sicut Apostolorum & nostro baptis. vis & efficacia remittendi peccata tunc annexa fuerit. Vbi non abs re facturi videmur, si ad rem illustrandam principio repetamus, in facris literis varia esse baptis. genera, quae cum laude numerari possint. Est enim baptis. quo a Paulo dicuntur Iudaei in Moysae baptizati in nube & mari, & quod Moyses indixit Iudaeis secundum legem immundis, ut aqua purificationis abluerentur. Est & Ioannis baptis. proprium, qui non Iudaice baptizauit, quoniam non in aqua solum, sed & in poenitentiam, non tamen penitus spiritualiter, ut inquit Nazianzenus, neque ut nouae sacramentum legis administravit, qui Ioannis baptis. parum erat durabilis, ut qui baptizato Christo, sicut & Augustino visum est, finem accepit. Est & Christo proprium baptis. qui ut Christiani baptis. petendi simul & accipiendi formam exemplumque praebere omnibus, a Ioanne voluit baptizari, & nouum deinde baptis. instituit, qui omnium priorum baptis. quaedam existit consummatio, & vniuersorum Sacramentorum nunc ianua dicitur. Hic baptis. verè vnicèque perfectus est, quoniam animam simul & corpus, hoc est, totum hominem abluunt purificatque, ut hinc etiam lauerum regenerationis & renouationis Spiritus sancti abundè in nos effusi ab Apostolo Paulo dicatur. Vnde sicut a Damasceno scribitur, baptizamus per-

fecto Domini baptis. per aqua videlicet ac Spiritum: qui baptis. fit homini & mors criminum, & vita virtutum, prout Cyprianus affirmat.

IAM verò ut de Ioannis baptis. proprie differamus, nullus de illo rectius quam Ioannes ipse docuerit & iudicari. Is sine suae legationis & praedicationis & baptizationis in eo statuit, ut Israeli Christus nondum agnitus manifestetur, eiusque gratia Iudeorum corda praearentur, & passim homines ad Christi baptis. capessendum rectius affueant. Præterea docet Ioannes & aperte declarat, inter suum & Christi baptis. non exiguum esse discrimen, quod hic in suo lauacro spiritum impertiat accedentibus, se verò tantum in aqua & circa aquam versari, sine spiritu scilicet, remissionem peccatorum & iustificantem gratiam operante & impertiente: ac proinde Christi baptis. longè potior & praestantior facit. Verè igitur profiteretur illud: Ego quidem baptizo vos aqua in poenitentiam: qui autem post me venturus est, fortior me est ipse vos baptizabit in Spiritu sancto & igne. Quibus verbis indicat, suum baptis. ex aqua totum constare, & si cum Christi baptis. conferatur, languidum & infirmum, omnique virtute & gratia spiritus ad sanctificandas animas vacuum esse. Nec enim ignorabat vir sapiens, nondum appetuisse tempus, quo daretur spiritus nouo certoque modo, per aquam Christi scilicet baptis. communicandus. Atque huc pertinet, quod appositè docet Richardus Victorinus: Ioannes baptizatus in aqua solum, sicut homo: Iesus in aqua & Spiritu sancto, sicut homo & Deus baptizare in aqua & spiritu, est omni forde peccata mundare, insuper gratias infundere.] Præterea hoc loco declarat Ioannes, se baptis. in poenitentiam, non autem sicut Christi baptis. vnicè conuenit, in vita nouitatem, ut homo ex aqua & spiritu integrè ac perfectè renascatur. Alius quippe baptis. est in aqua tantum, alius in spiritu tantum, alius in aqua & spiritu per aquam operante, quemadmodum post Ioannem Damascenum Theologi ritè distinguunt, & de Scripturis demonstrant. Ac de postremo quidem illo baptis. qui ad Christianum lauacrum proprie spectat, dictum praclarum extat Sebastiani Martyris: Ego, inquit, mola Catholicae matris commolitus, & cribro examinationis ut similia munda purgatus, rigatus sum aqua baptis. & igne Spiritus sancti coctus.] Quin Christus etiam ipse, ut suum & Ioannis baptis. discernat, non obscure significat, duas partes, aquam & spiritum ad verum baptis. requiri, quo perfectè homo ad vitam æternam regeneretur. Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Præterea cum Dominus iam iam ab Apostolis discissurus esset, Ioannes quidem, inquit, baptizauit aqua: vos autem baptizabimini Spiritu sancto: nimirum ut sic etiam declararet, quemadmodum indicat Chrysostomus, Apostolos maiores & praestantiores Ioanne in eo factos esse, quod in Spiritu sancto essent baptizaturi. Cum verò Ioannes palam affirmet, monèatque omnes de futuro tempore, Veniet post me fortior: ipse vos baptizabit in spiritu, an non luculenter ostendit, in suo praesente baptis. quem administrabat, illum defuisse spiritum, quem in alio perfectiore baptis. Christus postea largiri vellet ac posset, per quoscunque

Li. 2. epist. ad Ioh. I. Ioan. 1.

Quid Ioannes de suo baptis. mo credi lit. Ioan. 1.

Cur Ioannis baptis. christi baptis. non possit aequari.

Act. 8. 10. & 19. Act. 2. Ezech. 36.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannes baptizauit in nomine Christi venturi.

Adm. Luc. ciferianos. & in 2. Ioel. b Lib. 3. in Luc.

Cur Ioannis baptis. christi baptis. non possit aequari.

Act. 8. 10. & 19. Act. 2. Ezech. 36.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Ioannis baptis. cum suo auctore stetit & cecidit. Aug. tra. 4. in Euang. Ioannis.

Aqua baptis. in christo baptizato vim habentem sanctificandi.

Hom. 7. in Luc. d Homil. in Epiphani. e Homil. 10. in Math. f In 2. cap. Math. g In Epiph. Sermo. 4. h In 3. cap. Math. i Epist. 108. ad Seleucianum. k Tract. 5. in Euang. loannis. l Act. 19. In Ioannem 10m. 8.

Ioan. 3. Etiam Christus suum & Ioannis baptis. primum & certum. Act. 19. dem Christi.

Ioan. 3. Etiam Christus suum & Ioannis baptis. primum & certum. Act. 19. dem Christi.

Ioan. 3. Etiam Christus suum & Ioannis baptis. primum & certum. Act. 19. dem Christi.

Ioan. 3. Etiam Christus suum & Ioannis baptis. primum & certum. Act. 19. dem Christi.

Ioan. 3. Etiam Christus suum & Ioannis baptis. primum & certum. Act. 19. dem Christi.

quoscunque demum ministros baptizaret? Præterea quod in venturi nomine duntaxat Ioannes baptizet, sicut Hieronymus; Ambrosius alique multi prout Lucae verba sentiunt, eaque baptizandi formam rudiorum, sic & gratia spiritualis experte & inferiorè volunt haberi, quae quæa Christo ipso in nomine sanctae Trinitatis tradita, & ab Apostolis obseruata est. Hoc verò certò constat, in baptizatis à Ioanne nusquam apparere, neque commostrarì posse vim & operatione diuini Spiritus, qui tot modis in aliis ab Apostolis postea baptizatis, ut omnes iure mirarentur, potèter exeruit sese, quemadmodum in Actis Lucas sæpè testatur. Loquor autè non tantum de manifesta illa vereque miranda donatione Spiritus sancti, quae in specie ignis die Pentecostes facta est, sed & de singulari efficacia Spiritus mundantis, & sanctificantis, & imbuētis primam Ecclesiā. Hic enim impleri cernimus dictum Prophetici, Effundam super vos aquam mundā, & mundabimini ab omnibus iniquamentis vestris, & dabo vobis cor nouū, & Spiritum nouū ponā in medio vestri. Ad hæc Ioanis baptis. ut ab auctore suo, cuius & nomē præ se fert, incipit, ita in eodè definit, & velut umbra corpori, victulq; victori, sic Christi baptis. mo cedit penitus. Nā simul atque Ioannes ab Herode in vincula coiectus fuit, baptis. eius simul & ligatus & fractus quodammodo concidit: nec ministros alios inuenit: sed cū auctore suo stetit & cecidit, imò verò planè interiit. Quā verò sunt hæc procul à Christi baptis. semper durabili, & post Domini mortē non minus quam antea, salutari & efficacis, & cui nūquam defunt ministri non solum ad porrigendā aquā verumetiam ad purgandam cuiusque accedentis animam, eamque charactere diuino consignandam.

PRÆTER hæc omnia qui potuit fieri quaeso, ut Ioanis baptis. perinde ac Christi salutaris esset, eo praesertim tempore, quo Christus nondum fuit in Iordane baptizatus: etenim tunc primū suo baptis. mo per fecit, ut aqua sanctificaretur, & vim illis regenerandi contulit, ut vno velut ore Theologi omnes assueuerit: nomen quidē Origenes, Nazianzenus, Chrysostomus, & latini verò Patribus Hilarius, Ambrosius, Hieronymus. Demum si Ioanis baptis. imbecillus & imperfectus nō esset, ab illo baptizati haud sine sacrilegio iterū baptizarentur. Et quanquā semel id factū esse duntaxat in sacra Scriptura legamus, tamē probabile videtur, quod Paulo accidit, id aliis etiā Apostolis crebrius vsuuenisse. Augustinus, qui in Scripturis interpretandis est diligentissimus, hoc in illis reprehendit & scripsit, Apostolos Christi accepisse baptis. uti vbi & quando accepissent, Scriptura nō exprimat. De aliis verò, quos baptizauit Ioannes iudicatur, hoc baptis. genus illis nō suffocisse, sed fuisse opus, ut Christi baptis. quia discipulis eius administrabatur, denuò baptizarentur. Cui rei magnum & euidens argumentum praebet Paulus, qui Luca teste, haudquaquam dubitauit duodecim Ephesios denuò baptizare, & Christi baptis. illis imperari, licet Ioanis baptis. essentiam antè donati. Nec vlla id faciēdi causa fuit, nisi quemadmodum Patres declarant, ut Christi baptis. suppleretur, quod illis ad gratiā spiritualem ex Ioannis baptis. deerat. Sic enim scribit veter Ecclesiae doctor Origenes: Qui in actis baptizati erant Ioannis baptis., & neque an Spiritus sanctus esset audierant, denuò ab Apostolo baptizabantur: quia regeneratio non apud Ioannem, sed apud Iesum per Apostolos suos fieret cum renoua-

tione spiritus. Augustinus habet in hunc modum: Baptizatos à Paulo eos, qui iam baptis. Ioannis baptizati fuissent, legimus in actibus Apostolorum, non ob aliud, nisi quia Ioannis baptis. non fuerit Christi baptis., sed Ioanni à Christo concessus, qui Ioannis proprie diceretur. Accepit autem hoc Ioannes certè dispensationis gratia, non diu mansurum, sed quantum satis esset ad parandam viam Domino, cuius cum praecurforem esse oportebat. Nec dissentit Hieronymus, Qui Ioannis baptis., inquit, acceperant, quia Spiritum sanctum nesciebant, iterum baptizabantur, ne quis putaret gentibus ac Iudaeis aquam sine Spiritu sancto ad salutem posse sufficere.]

Quæ trium Patrum testimonia idcirco coniunxi, minus ut dubitari possit, Ioannis & Christi eundem non esse, nec dici posse baptis., & vnum quidem alteri longè praestare, Paulum verò ad baptizandos duodecim Ephesios idcirco accessisse, ut adhibito illi Christi baptis., spiritum gratia in aqua vitæ impertiret, cum Ioannes duntaxat imbuti baptis., non potuerint aut remissionem peccatorum assequi, aut Deo reconciliari. Præterea his aliisque pluribus patrum sententiis, ut Basilij, Chrysostomi, Ambrosij, Theophylacti, quas longum esset recensere, satis admonemur, quātoperè nouatores erēt, cum in aliis, tum in hac ipsa luce historia interpretanda. Vbi certè mirum quantoperè isti se torqueant, & ad quæ confugiant diuerticula, non solum à Patribus, sed etiam à se mutuo plurimum dissidentes, Quod ut paucis ostendam, Calvinus de hoc loco ita pronuntiat; Concedo fuisse illud verum Ioannis baptis., & vnum idemque cum Christi baptis.: sed rebaptizatos nego. Bætius ad hunc modum. Non intelligendum est, quod iterum baptizati sint baptis. aquae, quo antea per Ioannem baptizati fuerant, sed quod baptizati sint baptis. ignis, qui in die Pentecostes in nomine Iesu Christi effusus est. Centuriatores verò Ephesios illos, qui à Paulo iterum baptizantur, fingunt non verè Ioannis baptis., sed eius corrupta & deprauata forma citra nomen Spiritus sancti, & duntaxat in nomine Domini Iesu, baptizatos fuisse. Bullingerus negat eos à Ioanne baptizatos aqua, nec vult eos, nisi semel & primū à Paulo baptizari. Contra verò videtur Lolsio, non hos à Paulo aqua, sed spiritus baptis. baptizatos esse. Accedit Musculus & contendit, verè hos ipsos Ioanis & Christi baptis. accepisse, & quidē bis, priusquam ad eos Paulus veniret. Quid verò Bucerus? Nūquam, inquit, rebaptizasset illos Ephesios Paulus, si Ioanis baptis. id est, quo solebat ipse baptizare in poenitentiam & fidem Christi, fuissent baptizati. Rufus verò Chytreus putat, quod Paulus illic tantum imposuerit manus non duodecim Ephesios, sed auditoribus Ioannis, qui à Ioanne baptizati sint in nomen Domini Iesu: Paulum igitur idem hic facere, quod de Petro & Ioanne Act. 8. legitur, ut credentes nimirum per manuum Apostolicarum impositionem visibili specie accipiant Spiritum sanctum. Hæc aliaque magis dissona confarcinant aduersarij, & nihil certi nobis constituere possunt, ut commodè quidem elaboratur, sed suis nouis figmentis hoc solum efficiunt, ut Lucae verba in sensu omnino peregrinos & falsos transformant, utque suam de Ioannis baptis. stultitiam magis & magis orbi prodant, ac demum ut fenestram aperiant viamque muniant anabaptis. Etenim si baptis. Ioannis (quod isti cōtendūt) mi-

De baptis. contra Donatist. lib. 5. cap. 9.

In 2. cap. Ioelis.

Act. 19.

Seclatiorum difficle opinionones in locum Act. 19. a 19. in 11. 4. cap. 15.

Act. 3. Luc.

Cent. 1. li. 2. col. 354.

In cap. 19. Act. 19.

In amos. in eundem locum.

In locis communibus de baptis.

In 3. cap. Math. In Math. cap. 3.

Interpretationem nouarum fauere Anabaptistis.

nisterio & efficacia est idem planè, qui Christi baptis-

In 1. c. Ioan. 4. ca. 15. i In 3. cap. Math.

In eandem locum. Act. 18. in 1. c. 10. in 1. c. 10. in 1. c. 10.

In 1. c. 10. in 1. c. 10. in 1. c. 10.

In 1. c. 10. in 1. c. 10. in 1. c. 10.

In 1. c. 10. in 1. c. 10. in 1. c. 10.

In 1. c. 10. in 1. c. 10. in 1. c. 10.

In 1. c. 10. in 1. c. 10. in 1. c. 10.

In 1. c. 10. in 1. c. 10. in 1. c. 10.

In 1. c. 10. in 1. c. 10. in 1. c. 10.

In 1. c. 10. in 1. c. 10. in 1. c. 10.

In 1. c. 10. in 1. c. 10. in 1. c. 10.

In 1. c. 10. in 1. c. 10. in 1. c. 10.

In 1. c. 10. in 1. c. 10. in 1. c. 10.

In 1. c. 10. in 1. c. 10. in 1. c. 10.

I A M verò nostri Ceteriarios, vt propius ad re- cedamus cõstater affirmât, baptismũ Ioãnis & Apo- stolorũ nõ discrepare sed ministerio & efficacia prorsus conuenire: Ioannẽ administrasse baptismũ inre- missionẽ peccatorũ, illoq; testari, quod baptismũ suo beneficia Christi cõferat & applicet. Verum isti nihil hĩc noui adferũt, sed in eadẽ sunt cum illis naui reli- qui nouatores, vt h Caluinus, Bullingerus, Buccer- rus, & qui sunt adhuc Lutheri studiosiores Brẽtius, Crucifer, Loffius, Cũlmanus, Chytræus, Bidembachius. Quoniã verò longũ sit singulorũ citare verba, vnũ atq; alterũ Philippũ videlicet ac Brentiũ, velut antesignanos, pro omni loquentes introdu- cemus, Philippi verba sunt: *Hic quidẽ solet, quid inter- sit inter Baptismũ Ioannis & Apostolorũ & sequentiũ mi- nisteriũ Euãgelij. Nõ est difficilis responsio nobis intelligen- tibus officij Ioannis. Verũ est, discernendam esse personã Mes- siã à ministris: tamen ministerium Ioannis & sequentiũ doctorũ noni Testamenti, significatiõẽ & effectum eundẽ habet: Ioan- nes enim est inchoator prædicationis Euãgelij. Sub initiũ no- ni Testamenti audita voce Ioannis senserunt electi in am Dei aduersus peccatũ, ac exauerũt: & rursum credentes voci mon- stranti acceperunt remissionem peccatorum, & inchoata est in eis noua & perpetua iustitia. Eadẽ sũt in concione Apostolo- rum, & sequentiũ vsque ad finem mundi: Ideo in Luca dicitur: Prædicans baptismũ penitentiaẽ ad remissionem peccatorũ. Quasi dicat, Ioannis concio non erat inanis sonitus, sed Deus voluit esse efficax per vocem Ioannis, quem voluit esse testem de Messia nato & inchoatore Euãgelij. En præcipuũ Philippi argumentũ, ob quod Ioãnis & Christi baptismũ velit exæquari, nimirum quando quidẽ Lucas dixerit, Prædicans baptismũ penitentiaẽ in remissionẽ pec- catorum: de cuius loci vera & solida interpretatione nos postea respondebimus. Nũc Brẽtium audiamus: Brentius, inquit, respondemus baptismũ Ioannis & Aposto- lorum, ac totius Ecclesie Christiana, nõ solũ planè eundem esse, verũ etiam Ioannem primũ esse inchoatorem eius bap- tismi, quo adhuc hodie vtitur Ecclesia, & quo vtitur vsque ad consummationem seculi. Ac iterum: Demonstrauimus, do- ctinã & verbũ Ioannis nullum habere discrimen à doctri- na & verbo Apostolorum. Et alibi vocat Ioãnem primũ Christiani baptismi ministrũ, ac vrgit idem cũ Phi- lippo argumentum, à Ioanne prædicatũ esse scilicet, baptismũ penitentiaẽ in remissionem peccatorum. Præ- terea quoniã Ioannes dixit de Christo, baptizaturũ illum in Spiritu sancto & igne, hũc ignis baptismũ ad eam diuini spiritus effusionem refert, quã tũm Apo- stolis in die Pẽtēcostes, tũ aliis quibusdã discipulis nõ sine aperto miraculo cõgigit & hac quidẽ ratione vult Christi baptismũ præcellere: alioquin in Ioãnis nõ minus quã in Christi & Apostolorũ baptismũ, cõmun- nia dona spiritus ad salutẽ necessaria collata fuisset.*

Q V I s autem vel medio critere doctus ex his nõ de- prehendat in quot quantosq; isti prolatabũt errores, dũ contra dilucidã Scripturã veritatẽ, & cõstantẽ ven- terum sententiã, Ioãnis & Christi baptismũ ferẽ cõmiserunt, neq; aliũ atq; aliũ faciũt? Error autẽ om- nis ex eo fonte manat, quod Zachariã verba nõ satis expẽdant, quibus ille diuino spiritu afflatus, de Ioãnis filij sui officio ac ministerio sic est clarissimè vaticina- tus: Et tu puer Propheta altissimi vocaberis: præbis

Errores varij non desingue- tiũ inter Ioã- nis & Christi baptismũ.

Luc. 1.

enim ante faciẽ Domini parere vias eius, ad dandam scientiã salutis plebi eius in remissionẽ peccatorũ cor- rũ. Fecit autẽ Ioannes quod prædixit pater, & pro ra- tione vocationis suã partim docẽdo, partim baptizã- do sidus Mesiaẽ præcurfor absolutè fuit. Proinde ru- dẽ prorsus & legis operibus iãdiu affluẽctũ populũ veluti padagogus huc instituit & adduxit, vt ad Chri- sti doctrinã & baptismũ plurimi facti fuerint para- tiores. Et adhuc isti audent fingere, nõ solũ in bap- tismo, sed & in omni doctrina Ioãnis & Apostolorum nullũ fuisse discrimẽ. Atqui Ioãnes cum Iudæis, atq; vt sic dicã, cũ Catechumenis duntaxat versari debuit, vt velut paruulos ac tyrones, ad capellendã Euãgelij gratiam præpararet & aduẽtanti Mesiaẽ, iactis primũ penitentiaẽ velut fundamẽtis, viã cõmuniret. Apostoli verò Iudæis simul & gẽtibus, imbecillioribus & pro- uocatoribus, iustificatis & iustificatis inferuierũt, ne- que ita sicut Ioãnes circa elementa exordij sermonũ Dei, vt Paulus appellat, laborarũt, sed viã etiã excellẽ- tiorẽ demonstrarunt, multoq; plura & sublimiora le- gis nouã mysteria palã enuntiarũt, vt potẽ orbis mag- istri, & primi architecti, ipsaq; vt Ioãnes dixit, fun- damẽta Ecclesie, qui & sapientia cibũq; solidũ perfẽ- ctis tradiderũt. Deinde nõ minimã errãdicã causã in- præbet, quod de Christiano baptismate malè ac irru- erẽter sentiat, cũ vim eius diuinã ac singularẽ effica- ciã ad gratiã iustitiãq; homini cõferendã nõ agno scãt, & ex eo signũ quoddã ac symbolũ dũtaxat externum ad fidẽ excitandã atq; cõfirmãdã faciãt effectũ inter- rim regenerationis & renouationis cõtra doctrinã Apostolicã illi adimẽtis. Docet igitur eisdẽ esse vsum aut fructũ baptismi Ioannis, & eius qui ex Christi in- stitutiõne in nomine Trinitatis confertur: adeoque veteris & nouã legis Sacramẽtis vim eadẽ adscribũt. Quare nihil mirũ, si Christi baptismũ, quẽ ad eõ infir- mum & imperfectũ relinquit, cũ Ioãnis baptismũ, imò & cũ veteri illa Iudæorũ purificatiõne, cõponãt. At enim neq; Scriptura concedit, neq; Patres docẽt, vt quemadmodũ de Ioannis baptismũ rectè dicitur, quod baptizari in penitentia, sic etiã de Christi bap- tismo saluos homines faciente dicitur. Hunc ipsum penitentia in remissionem peccatorũ præcedat neces- se est, sicut & Petrus in prima concione declarat, & Ambrosius cõprobat, cũ inter baptismã penitentia, quod penes Ioannem fuit, & baptismã gratia, quod sibi vendicat Christus, apertè distinguit.

A C C E D I T alius etiã istorũ error ex verbis Mat- thæi & Luca collectus, cũ Ioãnes dicit, ipse vos bap- tizabit in spiritu sancto & igne. Ioãnes igitur, vt isti pu- tãt, haud negat in suo etiã baptismũ Spiritũ dari, sed hãc solũ excellentiã Christi baptismũ tribuit, quod in illo Spiritus & ignis, hoc est, igneus quidã bap- tismus, & externũ admirandũque donũ distribuitur: atque ita Christũ in die Pẽtēcostes baptizasse cõten- dũt, cũ in suos visibili & admirãdo quodã modo Spi- ritũ sanctũ effudit. At si Ioãnis verba penitiũs inspiciamus, nõ erit obsecrum, hoc illi propositũ fuisse, vt suũ & Christi baptismũ ratione vtriusque personã, Domini & seruũ, tũ ab ipso effectu interiore, & non propter externũ symbolũ ignearum linguarũ, præci- pũ discerneret ac separaret. Qua de re Origenes, & variis quidẽ in locis monuit diligenter, vt vtriusque baptismi differentiam certius constitueremus. Ioan- nis baptismũ in lege esse dicit, Christi verò ad Euan- gelium pertinere vult, de quo Paulus disertè loqua- tur: Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu,

Rursum

Inter totũ & Apostolorũ doctrinã dũ certum agnoscendum est.

Heb. 5. Luc. 24. 1. Cor. 12. Apoc. 1. 1. Cor. 2. Heb. 5. Nouatores digni sententia de Sacramẽto baptismi.

Tit. 1. In igne bap- tizati quomodo intelligat Patres.

In Luc. lib. 1. In Math. cap. 3. In 1. de Baptis. d. Hom. 11. in Math.

Matth. 3. Luc. 3. De bap- tismo ignis quomodo sentiant auctores.

Matth. 3. Luc. 3. De bap- tismo ignis quomodo sentiant auctores.

Matth. 3. Luc. 3. De bap- tismo ignis quomodo sentiant auctores.

In Luc. ho- mil. 14. In Ioan. tom. 8. Ad Rom. Galu. 3. Quomodo si- nguare Ori- genes inter Io- annis & Chri- sti baptismũ.

In Luc. ho- mil. 14. In Ioan. tom. 8. Ad Rom. Galu. 3. Quomodo si- nguare Ori- genes inter Io- annis & Chri- sti baptismũ.

In Luc. ho- mil. 14. In Ioan. tom. 8. Ad Rom. Galu. 3. Quomodo si- nguare Ori- genes inter Io- annis & Chri- sti baptismũ.

In Luc. ho- mil. 14. In Ioan. tom. 8. Ad Rom. Galu. 3. Quomodo si- nguare Ori- genes inter Io- annis & Chri- sti baptismũ.

Math. 3.

Serm. de bap- tismo Chri- sti.

Rursum Ioãnis baptismũ facit expletionẽ veterum nõ autem sicut Christi baptismũ est, inchoationẽ nouorũ. Et ideo cõtra Christo dictũ esse illud: Sine modo, sic enim decet nos adimplere omnẽ iustitiã: vt sciamus videlicet, quod baptismũ Ioãnis exple- tio erat veterum, non inchoatio nouorũ. Nec ali- ter sanè quã Origenes, & sentit & docuit Cypria- nus: Licet plenam, inquit, non habeat virtutẽ, susci- pit tamen Christi baptismũ Ioannis. Præparabit viam Domino Ioannes lauando exteriori corpora, vt præderet exteriori laucru secuturũ baptismũ, in quo conferretur animarum ablutio & peccato- rũ remissio. Præcessit quod erat ex parte, vt con- summatio sequeretur. Ad hac Ioannes in aqua baptizati inuitans ad penitentiam, & ad præparandũ locum penitentiaẽ per baptismũ, qui à Mesia erat administrandus: Christi verò baptismus nõ est corporalis tantũ, sed & spiritualis, qui penitentem replet Spiritu sancto, vt in anima demoliatur etiam atque consumat, quicquid illic immundũ ac fordidum reperit. Postremò Ioannes hominẽ in hac duntaxat vita: Christus verò nõ solum aqua si- mul & spiritu in hac vita, sed & igne post huius vi- tæ exitum baptizat, vt è viuus discedens, qui ad pa- radisum trãfere desiderat, lauacro igneo, vt idẽ Ori- genes vocat, seu igne purgationis baptizatus, siue mundatus, salutem consequatur æternam. Quoniã verò hunc ignis baptismũ isti tantoperẽ vrgent, & solum ad primos discipulos contrahunt, nos Patrũ sententiam deserere nec possumus, nec debemus, qui locũ hunc multò aliter, atque sine dubio pro- priè magis intellexerũt, & intellectum scripsit ex- plicarunt. Cyprianus hunc ignẽ refert ad tribula- tiõnẽ atque tentationẽ. Ambrosius b passionis bap- tismũ appellat, quo etiam baptizati, velut aurũ in fornace, purgantur atque probantur. Hilarius c intelligit ignẽ iudicij, quo baptizatos etiã consum- mari necesse sit. Basilius d verbũ Apostolicã doctri- nã accipit, quod varias ignis proprietates cõprehẽdit. Chrysolomus ignem interpretatur feruorem & rectitudinẽ gratia, vel vt alij dicunt, abundantia gratia, & copiã beneficiorũ, quẽ cũ ipso baptismũ, & baptizatis itidẽ, in Christo liberaliter cõferitur. Nõnulli sic volunt ignẽ esse dictũ, vt charitatis ar- dor designetur, quem Christus in terras vni mite- re, & in renatorũ cordibus cupit accensum fla- grare. Verũ nouatores his interpretationibus reli- ctis, quã cum hoc quidẽ loco maximè congruunt, vnã illã cupidissimè arripũt, quã ad solos Apo- stolos, primoq; discipulos, nec illos quidẽ omnes, pertinet. Et si verò hanc de Apostolis expositionẽ non reiciamus, cum Christus ipse quemadmodũ promiserat, suos per Spiritũ sanctum noua quadã ratione, & non sine ignis specie baptizari, tamen multò pòderosior ac probabilior ille sensus videri potest, si nõ ita cõtrãctè, sed magis generatim Ioã- nis de Christi baptismũ ac eius effectu loqui sta- tuamus. Reuera enim suũ & Christi baptismũ ita confert, vt vnũ tantũ in aqua, alterũ verò in spi- ritu & igni, quod vtrunq; pro eodem plurimĩ ac- cipiant, collocet. Deinde se cũ Apostolis & mini- stris alijs noui Testamẽti cõfert, in quibus baptizat Christus efficaciter, hoc est, in Spiritu sancto, eoq; maiorẽ illos facit, sibi que præponit. Ornat etiã his verbis Ecclesiam, in qua Christiani præ Iudæis hãc insignem obtinent prærogatiã, vt in spiritu sancto & igne baptizentur, nimirũ ob viã illã & eximiã

In igne bap- tizati quomodo intelligat Patres.

In Luc. lib. 1. In Math. cap. 3. In 1. de Baptis.

d. Hom. 11. in Math.

Luc. 12.

De vero sen- su, quomodo Christus bap- tismũ igne cõferat.

Act. 1. c. 2.

diuini spiritus energiã, qui tanquã ignis omnẽ pec- cati maculam in baptizatis exurit, & nouum sapi- tiã splendorem illis infundit, ac diuinae charitatis flãmam simul in illorũ animis mirabiliter incendit atque nutrit, quemadmodum natu grandiores bap- tizati re ipsa sapius didicerunt.

P O S T R E M ò fallit istos locus in Actis, vbi re- fert Lucas venisse quosdã ad Apostolos, & accepisse Spiritum sanctũ, cum illis manus imponerentur, externo scilicet signo & præclaro miraculo acce- dẽte ad confirmationem rudis fidei, & ad Ecclesie primordia dilatanda, vt Augustini verbis vtamur. Hic verò Caluinus, quem cõplures alij sequuntur, existimat, gratias spiritus visibiles per manu im- positionẽ datas baptismi nomine significari. At is nõquam probabit, de more scripturã sic baptismũ accipi, & Lucas apertè cõmõstrat, præcessisse bap- tismũ in his, quibus Apostoli manus postea im- posuere, cum externũ illud Spiritus donũ accessit. Sic enim apud Lucã legimus, Petrũ & Ioannẽ ve- nisse in Samariã, vbi receperat verbũ Dei, & bap- tizati tãtum erant in nomĩne Domini Iesu, per Phi- lippũ scilicet diaconũ, vt Occumenius post Chry- solomum annotauit: baptizati, inquit, absque visi- bili signo. Pro his igitur orauerunt, vt Spiritũ san- ctum, hoc est, donum linguarum atque prophetia, acciperent. Tunc imponebant manus super illos, inquit, & accipiebant Spiritum sanctũ. Diuersa igitur dona sunt spiritus, quã in baptismũ in remis- sionem peccatorum vitæq; nouitatẽ ordinariẽ cõ- feruntur, & quã per impositionẽ manuũ Aposto- licarum haud sine aperto miraculo à primis fidei- bus accipiebantur. Merique Caluini signum est, Lucam tot verbis non duo diuersa narrare, sed vnũ idẽque repetere, & primũ rei summã proponere, deinde fufius explicare. Quinetiã quẽ tũc Apo- stoli morẽ obseruarunt, is etiam in Ecclesia perse- uerat, vt primum baptizentur homines, & baptiza- tis manus ab Episcopis postea imponantur. Agnos- cit hũc morẽ a Dionysius, repetit & b Hieronymus quin & Cyprianus fatetur, Samaritanos à Petro & Ioãne baptismũ nõ accepisse, sed quod illis deerat, hoc Apostolorum oratione & manuũ impositiõ- ne fuisse suppletum, vt pleniorẽ gratia donarẽtur. Quod nũc quoque apud nos, inquit, geritur, vt qui in Ecclesia baptizatur, præpositis Ecclesie offeratur & per nostrã orationẽ ac manus impositionẽ Spi- ritum sanctum cõsequatur, & signaculo dominico confumentur. Ac disertè Augustinus monet: Nõ pertinet ad omnes credentes, sed ad Episcopos tã- tum, vt baptizatis per manus impositionẽ dẽt SS. Cõcidit igitur friuolum Caluini cõmentũ, Sama- ritanos non à Philippo, sed ab Apostolis tũc bap- tizatos primũ fuisse, cũ illi manus suas iisdẽ impo- fuissent, & baptismi nomine contineri qualecunq; donum vel signum externum, quod ex huiusmo- di manuũ impositione baptizatis conferebatur.

Baptizari in spiritu nõ dicuntur à Luca qui donũ Spi- ritus externũ acceperunt.

De bap- tismo contra Da- nat. lib. 3. c. 16. Instit. li. 4. ca. 15.

In 8. ca. Act.

Perpetuus Ec- clesie mos doc- cet, baptiza- tos per imposi- tionem ma- nuũ accipere Spiritum sanctum.

a Eccl. hie- rar. ca. 2. b Aduersus Luciferianos. c In Epist. ad Tubianum. d In quest. no- ni Test. 7. 4. 2.

a Eccl. hie- rar. ca. 2. b Aduersus Luciferianos. c In Epist. ad Tubianum. d In quest. no- ni Test. 7. 4. 2.

a Eccl. hie- rar. ca. 2. b Aduersus Luciferianos. c In Epist. ad Tubianum. d In quest. no- ni Test. 7. 4. 2.

a Eccl. hie- rar. ca. 2. b Aduersus Luciferianos. c In Epist. ad Tubianum. d In quest. no- ni Test. 7. 4. 2.

a Eccl. hie- rar. ca. 2. b Aduersus Luciferianos. c In Epist. ad Tubianum. d In quest. no- ni Test. 7. 4. 2.

a Eccl. hie- rar. ca. 2. b Aduersus Luciferianos. c In Epist. ad Tubianum. d In quest. no- ni Test. 7. 4. 2.

a Eccl. hie- rar. ca. 2. b Aduersus Luciferianos. c In Epist. ad Tubianum. d In quest. no- ni Test. 7. 4. 2.

a Eccl. hie- rar. ca. 2. b Aduersus Luciferianos. c In Epist. ad Tubianum. d In quest. no- ni Test. 7. 4. 2.

a Eccl. hie- rar. ca. 2. b Aduersus Luciferianos. c In Epist. ad Tubianum. d In quest. no- ni Test. 7. 4. 2.

1. Cor. 1. 63

Ioan. 1.

Act. 19.

d. 11. Ioan. lib. 1. c. 27. & lib. 2. c. 57. e. Contra donatist. multu. in locis a Sess. 7. de Baptismo, can. 1.

Doctrina Ecclesie compendiosa de colatione veritatis que baptismi Christi & Ioannis.

b. In enchirid. c. 19. c. Quislib. 37. ad orthodoxos. d. Hieron. 1. cap. 1. Marc. Rab. de in. s. cler. lib. 1. cap. 26. e. In Enchirid. cap. 19. Math. 3. Ioan. 1. lib. de baptismo.

Euangelico baptismo ex cerra Dei promissione confertur, vt non solū peccata remittantur, sed & anima sanctificetur, & homo planē Deo reconcilietur. Præterea non exigua præbetur occasio, vt aduersus Pauli sententiam, credant homines ex ministrorum dignitate Sacramenta pendere oportere. Hinc conseq̄ qui facile possit, vt sicut isti Ioannes efferunt, sic alii Petri & Pauli aliorumque sanctorū baptismū & Sacramentum immodicē iactarent, Christoque Domino propter ministros iniuriam irrogarent, quemadmodum Corinthij Paulo superstitite & contradicente faciebant. Ad hæc munitur via non solum in Apostolis, sed etiam in aliis noui Testamenti ministris sacrum ministerium extenuandi, velut illi spiritum & spiritualem gratiam non conferant sed in Sacramentis nihil præsent aut præstare possint amplius, quàm Ioannes, qui circa solam aquā se versari publicè præfiteretur. Tūm Sacramēta nouæ legis hac ratione viliora redduntur, si vllū aliū quàm Christum eius institutorem & authorem agnoscamus: sicuti hic quidem Ioannes à seclariis primi & maximè necessarii Sacramenti institutor caput appellari. Accedit quod hinc suum furorem fanaticum augeant Anabaptistæ, præsertim cum audiunt à Paulo tinctos esse, qui vero & perfectio Ioannis Baptismo, vt ipsi putant, tincti iā antè fuerunt. Postremò res periculi plena est, à cōmuni Patrum, omniumque tūm veterum, tūm recentiorum Theologorum sensu atque consensu discedere, & quod peritissimi & sanctissimi homines iudicauerunt, conuellere & aspernari, id quod nihil sit aliud, quam totam irridere antiquitatem. Certè d. Cyrillus & Augustinus hoc pestiferum dogma reiecerunt, quod veteres & noui Donatistæ defendunt: tum postrema^a synodus Tridentina, re diligenter excussa, perpetuò eos ferit anathemate, qui Ioannis & Christi baptismū pergunt exæquare. Quid multis nunquam nō docuit Ecclesia, quā sequi magistrā par est, Ioānem sola corpora suo baptismo abluisse, à peccatis verò non mundasse, inque penitentiam, & non in remissionem peccatorum suum in baptizādo munus expleuisse: Apostolos verò secundū expressam Christi institutionem non solum baptizasse homines, sed & quod Ioannes non potuit, baptizādo mundasse animas, & peccata remisisse: atque ita quod ab Apostolis & aliis baptismi nostri ministris agitur, ad perfectū pertinere baptismum: Ioannis igitur vtilem quidē sed imperfectum baptismū, siue, vt Augustinus loquitur, præcursorium ministeriū extitisse. Quocirca venustè à Iustino dictū est: Ioannis baptismum Euangelicæ gratiæ quoddam fuisse præludiu, siue vt alii non ineptè vocant, catechismum, quo Ioānes primus veluti catechista, Christiani baptismi candidatis debuit inseruire. Vt enim clarissimè dixit Augustinus: Non renascebatur, qui baptisate Ioannis baptizabantur, à quo & Christus baptizatus est, sed quod dā præcursorio illius ministerio, qui dicebat, Parate viā Domino, huic vni in quo renasci poterat, parabatur. Huius enim baptismus est nō in aqua tantū, sicut fuit Ioānis, verum etiam in Spiritu sancto, vt de illo spiritu regeneretur, quisquis in Christū credit. Tertul. quoque cōfirmat, Ioānis baptismū diuinū quidē fuisse mandato, nō & potestate, quod & Ioannē, inquit, à domino missū legitim^o in hoc munus, ceterū humanū cōditione, nihil enim cælestē præstabat, sed cælestib^o præministrabat.]

A Ceterū aduersus hanc luculentā & communē Patrum ac totius Ecclesie sententiā nouatores nobis opponunt, quod Ioannes prædicarit baptismū penitentiae in remissionē peccatorū, sicut Marcus & Lucas asseuerant: et rectè quidē hoc obiiceretur, si à Ioāne fuisset additū, suum illum esse baptismū qui remissionem peccatorum & salutem adferret. Prædicat verò baptismum penitentiae in remissionem peccatorū, vt sciant homines, externā ablutionē, quæ tunc eius consilio & ministerio adhibeatur symbolum & professionē esse agnitionis peccatorū veræque penitentiae, qua omnes ad peccatorum veniā à Deo impetrandā egerent. Eam verò gratiam ad suū baptismum non retulit, sed à Christo & eius baptismo voluit expectari, præparans interim animos tū prædicationis, tū baptismi sui ministerio, vt idonei essent ad peccatorū veniā & salutē per Christum & eius lauacrum suo tēpore accipiendā. Igitur ad subsecuturū Christi baptismum, & non ad suum ministerium refert beneficiū hoc remittendi peccata: & propterea inter suū Christicū baptismum tā disertè discreuit, sibi aquā, & illi spiritū seu sanctificantis spiritus efficaciam tribuens: vt nemo nō intelligeret, hunc Christi baptismū esse solum, qui in aqua simul & spiritu perficeretur. Sic enim hūc locum Patres interpretantur. Hieronymi verba sunt planè perspicua: Ioānis baptisina nō tam peccata dimisit, quā baptisina fuit in remissionē peccatorum, id est, in futuram remissionem, quæ esset postea per sanctificationē Christi subsecutura. Vt enim antea præcursor Domini ipse, sic & baptisina eius præuiū Domini baptismatis fuit. Nec minus luculenter Chrysost. Certè remissionem peccatorū baptismis Ioannis non habebat: hoc enim munus illius baptismatis erat, quod postea Christus instituit.] et paulò post: Vide igitur, quā hæc diligenter expresserit. Cū enim dixisset, quia venerit prædicare baptismā penitentiae, intulit, in remissionem peccatorum, quasi diceret: Ego illis cōfiteri peccata sua, & penitentiam agere perluaui, nō vt castigaretur omnino, sed vt dignus postea, remissionis dona suscipere: ita istud baptismū alterius, id est, Christi baptismatis præparatio est.] Chrysost. vt in plerisque, ita etiam hoc in loco consonat rheophylactus: Baptisina Ioānis, inquit, cooperabatur baptizatis in remissionē peccatorū, quæ per baptismū Christi datur. Neque enim baptismū Ioannis remissionem peccatorū habebat, sed ad remissionē conferebat, hoc est, præparabat homines, vt acciperēt baptismā, quod habet remissionem peccatorū.] Sed & Gregorius Magnus in hunc locū ita scribit: Notandū quod dicitur, prædicans baptismum penitentiae in remissionem peccatorum, quoniam baptismum, quod peccata solueret, quia dare non poterat, prædicabat: vt sicut incarnatum Verbum patris præcurrebat verbo prædicationis, ita baptismum penitentiae, quo peccata soluantur, præcurreret suo baptismate, quo peccata solui non possunt: vt quia eius sermo præcurrebat præsentia redēptoris, ipsū quoque eius baptismū præcedendo fieret vmbra veritatis.] Et rursum: Ioannes baptismum suum in remissionē peccatorum dare non potuit, remissio etenim peccatorū in solo nobis baptismo Christi tribuitur.] Vt hinc etiam Anselmus rectè dixerit: Baptismus Ioannis, nō conferebat remissionem peccatorum, quia non dum effusus erat sanguis Christi. Sicut Ioānes præcursor fuit prædicationis, ita & baptismatis Christi.]

Quomodo intelligitur, quod Ioannes prædicarit baptismum in remissionem peccatorum.

Marci. 1. Luca 3.

Confirmatio à Patre testimonio. Aduers. Lascianus.

Homil. 10. in Math.

In c. 3. Luc.

Homil. 10. Euangl. Baptismus annis remissionem peccatorū non habebat, sed cōfiteri.

Ibidem. In 3. c. 10.

In 3. cap. Luc. de baptismo

Ioan. 3.

De baptis. contra Donat. li. 5. c. 10.

Ioan. 1. Temerarios aduersarios vocat Cyrillus. lib. 2. in Ioan. ca. 57.

In examine contra Conc. Tridentin. Kénicus Ioānis baptismum defendens à D. Tiletano refutatur.

Instit. l. 4. c. 15. Caluinus Patres audebat insecrari quod Ioannis & Christi baptismum distinguat.

In eandem sententiam totus Beda concedit. Confirmant hi Patres Tertullianus interpretationē, qui de Ioannis baptismo verba faciēs, longè ante ipsos in hunc modum planissimè scripserat: Agebatur baptismus penitentiae, quasi Candidatus remissionis & sanctificationis in Christo subsecutura. nā quod prædicabat baptismum penitentiae in remissionem delictorum, in futuram remissionem enunciatum est. Siquidem penitentia antecedit, remissio subsequitur, & hoc est viam præparare, qui autē præparat, non idem ipse perficit, sed alii perficiendum procurat. Ipse profiteretur sua non esse caelestia, sed Christi, dicendo: Qui de terra est, de terra loquitur: qui de supernis venit, super omnes est. Item sola se penitentia tingere, venturum mox qui tingeret in spiritu & igni.] Illustres hi sunt, quos produximus, ecclesie patres, & germani interpretes eius loci, quo dicitur Ioannes baptismum penitentiae in remissionem peccatorum prædicare. His planè consonat Augustinus, qui eundem in modum verba Euangelica intellexit, quicquid isti tandem more suo nugetur. Credo, inquit, baptizasse Ioannem in aqua penitentiae in remissionem peccatorum, vt ab eo baptizatis in spe remitterentur peccata, re ipsa verò in Domini baptismo id fieret. Sic resurrectio, quæ expectatur in fine, spe in nobis facta est. Nam & ipse Ioannes cū dicit: Ego equidē baptizo in aqua penitentiae in remissionem peccatorum. Domini videntis ait: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.] Quapropter siue Scripturæ testimonia, siue Patrum interpretationes, siue solida rationum momenta perpendamus, temerarios & irreligiosos homines eos cum Cyrillo possumus appellare, qui nullum faciunt inter baptismum Ioannis & Christi discrimen, sed pari laude vt runque afficiunt, & Ioannis baptismum sic efferunt, vt in eo nō minus quā in Christiano baptismo, renasci velint homines ex aqua & Spiritu sancto. Nam ita qui sentiūt ac docent, vt sacro baptismum vehementer detrahit, sic Euangelium non leuiter deprauant, & Ioannem sibi profus repugnantem faciunt, & Donatistarum quoque veterem confirmant errorem. Ceterū de hoc Ioannis baptismo multa ineptè profudit Kemnitius, homo tam superbus & arrogans, vt vnus, velut alter Goliath, aduersus totū Conciliū Tridentinū, quod multis nominibus venerandū est, insurgere, & virgulam in illud censoriā sibi primus vsurpare minime dubitaret. Representit autem & fregit hostiles eius impetus generosus Christi miles, & inuictus Ecclesie pugil D. Tiletanus, qui duplicē in illum apologiæ acie explicauit, tantūque cauillatoris argutias resellendo profecit, vt gloriosam de communi totius Ecclesie hoste victoriā doctorū iudicio reportarit. Sed neque Caluinū pudet, quæ illius est maledicentia, Chrysostomum & Augustinum nominatim insectari: illū quidem, quod negat in Ioannis baptismo cōprehensam fuisse peccatorum remissionē: hunc verò, quod affirmet in spe dimissa fuisse peccata baptismis Ioānis, Christi baptismum re ipsa dimitti. Pari demū petulātia in alios inuehitur patres, qui Ioānis & Christi baptismum separarunt, & vnū ab altero discernendū esse iudicauerunt. Quibus hoc adiungit mendaciū satis quidem impudēt, vtriusque baptismi aliam in Dei verbo differentia non posse inueniri, quā quod Ioannes in eum qui venturus erat, bapti-

zarit: Apostoli verò in eum, qui iam se exhibuerat. Vbi Caluinum porro sequitur Biedenbachius, vt illius etiā verba propè transcribat: adeo enim pleurisque nunc placet Caluini lectio, vt illū, pro pudor! sanctissimis etiam Patribus anteponant. Nos verò iā antè satis commonstrauimus, ex Euangelicis testimonis clarissimè confutari, quæ Caluinus tam proteruè, quàm imperitè Patribus obiicit, & res ipsa declarat, Scripturæ testimonis Patres inniti, qui præterea suam sententiam firmissimis rationibus, quas isti nunquam euerterent, optimè cōmunerunt. Sed inter alios, qui de Ioānis baptismo in suis scribunt, non possum non admirari Zvinglium, qui Marci verba, Baptizabat Ioannes, in hunc modum interpretatur: Caput baptismi pro Euangelio, quæ admodum Petrus in Epistola, ubi dicit, Baptisina nos saluos fecit. Et iterum, Baptizabantur omnes, hoc est, inquit, erudiebantur, docebantur in Euangelio. Itaque baptizari pro doceri positū esse vult, & baptismā pro prædicationis officio interpretatur. Verū enim verò quid est, per Deum immortalē, corrumpere verbū Dei, & Euangelium adulterare, si hoc nō est? Itane baptismi nomen, vim & proprietatem contra verū & genuinū Euangelistæ sensum obscurabit & obruet nobis hic impius & delirus interpret? Et tamen ad hanc nouam, coactam & profus alienam interpretationem accedit Lossius, cum illa Pauli verba declarat, quibus duodecim Ephesij rogabatur, In quo ergo baptizati estis? Hoc est, inquit, in vel ad quod genus doctrina amplectendum vel profutendum? Non enim querit de aquæ baptismate, sed de doctrina, quæ saepe baptismatis appellatione significatur, quod vt probet, citat illud, Baptizabat Ioannes in deserto, prædicās baptismum penitentiae in remissionem peccatorum: & quod Luca 12. Christus cū Iudæis disputans dixit: Baptismus Ioannis è caelo erat, an ex hominibus? neque solū Lossius, sed & Zvinglij discipulus Bullingerus baptismā Ioannis pro doctrina eius interpretatur. Equidē haud video, quid in sacris literis integrum & sincerū relinquatur, si hoc modo cuique pro suo cerebro liceat, quando lubet, Scripturæ verbis abuti, & sensus alluere peregrinos. Hæc sanè baptismi nomen ab istis planè peruertitur, & in doctrinā transmutatur, idque contra propriam Scripturæ phrasin, contra receptam loquendi consuetudinem, contra constantem Patrū sententiam, & contra communem piorum iuxta & doctorum omnium intellectū. Quis verò non videat, ad obolendum sacrum baptismā magnum hoc esse cōfundendum, & vix quicquam hac fraude aptius ab impiis Ecclesie hostibus excogitari posse, quā si verbi & sacramenti, doctrinæ & baptismi nomina confundantur? Christus inter doctrinā & baptismum apertè discreuit, cum iussit omnes gentes & doceri, & baptizari. Discreuit & Paulus, qui se non ab baptizandum, sed ad Euangelizandum missum esse testatur. Quid? quod Caluinus homini salutem absque baptismis pollicetur, & qui locus in Euangelio baptismum esse necessarium probat vel maxime, eum apertè deprauat, & ad inauditam metaphoram, vt ex aqua non aquam faciat, sceleratè detorquet. Clarissimis numerū verbis à Christo dicitur, & addito iureiurādo confirmatur: Amē amē dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, nō poterit introire in regnū Dei. Quæ verba, sicut patres & Synodi cōcorditer interpretantur,

Adue. Hye Terrenf.

In 1. c. Marc. 1. b. idem. Zvinglius b. p. alium accep. pro doctrina.

Lossius ex baptismo doctrinā facit. in 19. Act. Apo. Act. 19.

In 19. c. Act. Apostolorum.

Haud quaquā confundendū sunt doctrinæ & sacramenti nomina.

Mat. 20. 1. Cor. 3. In amido cōtra Conc. Tridentin. lib. 4. ca. 16. Ioan. 3.

In amido
contra Conci.
Trid.
Deprauatur
nomen spiri-
tus Ioan. 3.
In 3. c. Ioan.

Infi. ca. 17.
da baptismo.

In dispu. Ioan-
nis Fabricii
Balthe de bap-
tis. parauulor.
Tit. 3.

Brentius &
Schmidelinus
iniqui scripu-
re atque bap-
tismi inter-
pretes.
In 3. cap.
Mat.
In refutat.
li. 4. D. Hof.

Petrus Martir
quod modis de-
prauet Scrip-
turam circa
baptismum
In 3. Reg. 6. T.
1. Pet. 3.

Ephes. 5.

legem diuinam de aqua baptismi nomini nõ ne-
cessario firmam ac immutabilem faciunt. Verum
hic sensus atque consensus Ecclesiæ, quem luculē-
ta Christi verba præbent, adeo non placet Calu-
no, vt neget etiam hic baptismi fieri mentionem.
Vt autem aqua nomen eludat, Christi que verba
prorsus interuertat, pro eodem habet, haberique
vult aquam & spiritum. Vnde venâci aqua & spiritu
nihil aliud est, inquit, quàm vim illam spiritus recipere,
que in anima id facit, quod aqua in corpore. Tùm alibi
eadem verba tractans, aqua nomen refert ad mor-
tificationem, & epitheti vice aquam spiritui ad-
ditam esse censet.

Sed neque spiritus nomen hîc purum & incon-
taminatum relinquit Bullingerus, vtpotè quod
pro aere siue flatu aut vento interpretatur. Quin
vt vocem vtranque & aqua & spiritus à Sacramē-
to baptismi disiungat, sic accipiendam putat, vt ef-
fectus & operatio quaedam spiritalis, in his qui
diuinitus illuminantur, à Christo significetur. Suf-
fragatur huic quoque Caluinus, & aperte pronun-
tiat, quod Christus aquam & spiritum dixit, id
pro spiritu tantum qui sit aqua, simpliciter accipi.
Scio, inquit, alios aliter interpretari, (vt reuera ortho-
doxi omnes tot iam seculis interpretantur) sed hunc
esse germanum sensum non dubito. Neque verò Bullin-
gerus & Caluinus hanc deprauationem primum
excogitarunt, sed sequuntur ambo egregium scilicet
ducem, & Anabaptistarum coryphæum Balthe-
sarem Pacimontanum, qui hanc fenestram impiis
aperuit, vt Christi verba, que Nicodemo dicuntur,
ad aqua baptismum & regenerationem hominis
pertinere, cum ipso inficiantur, & aqua nomen al-
legoricum faciant, atque ita totum locum à bap-
tismo, siue vt Paulus appellat, lauacro regenera-
tionis auertant, nihil vt cum illo commune habe-
re videatur. Quid? quod Brentius aliam quoque
viam ad euadendum demonstrat, vt videlicet quod
baptismo debetur, id ad penitentiam contorqueat-
ur: quando sic eundem locum interpretatur: Nisi
quis renatus fuerit ex spiritu & aqua, hoc est, nisi penitē-
tiam egerit, non potest introire in regnum Dei. Magna igitur
est necessitas, magna utilitas penitentiae. Et quoniã
Caluinizat hac in parte Schmidelinus, vide obse-
cro, annon subdole animo virus inclusum satis
prodat, quando ex concessione ita loquitur: Si ma-
ximè sententiã Ioan. 3. de baptismo intelligatur (quasi
verò aliter intelligi rectè possit aut debeat) ammodo
contentus absit, in casu inuenitabilis necessitatis, in
Ecclesia natum sine baptismo saluari non dubitamus. Sed
& Petrus Martyr somniat nouam regenerationē,
de qua Christus cum Nicodemo disserit, Spiritu
tantum fieri, ipsam verò Dei gratiam gemina voce,
aqua nimirum & spiritus, denotari. Deprauat
etiam illum Petri locum, qui baptismum facit anti-
typum arcæ Noe, in qua octo animæ per aquam
seruabantur: quod & vos, inquit, nunc similis for-
mæ saluos facit baptisma. Negat enim per aquam
externum elementum hîc accipi: eam verò ablu-
tionem interpretatur, quæ sanguine Christi fiat.
Deprauat clarissimum Pauli locum, quo Christus
dicitur seipsum pro Ecclesia tradidisse, vt eã aqua
lauacro sanctificaret per verbum seu in verbo vi-
ta. Nihil enim aqua vel baptismo externo vult
tribui, quod vel ad remissionem peccatorum, vel
ad salutem hominis pertineat. Si verò Scriptura

A symbolis tale quicquam adscribat, id per Meto-
nymiam intelligi docet, qua signis ea dantur, quæ
sunt rerum significatarum, & significata nomine
symbolorum efferantur. Deprauat quod ab eodē
Paulo scribitur: Quotquot baptizati estis, Christum
induitis. Si accipias, inquit, induere Christum pro
eo, quod est illius membrum fieri, baptismum id
antecedit. Deprauat demum & illam eiusdem
Apostoli sententiam, In vno spiritu omnes nos in
vnum corpus baptizati sumus, disertèque negat,
quod à piis omnibus receptum & confirmatum
est hæcenus, Christianos per externum baptismum
in corpus Christi primum transire: cõtendit inter-
rim nos ante baptismum de corpore Christi fuisse
sed & paruulos omnes ex fidelibus natos, ante
baptismum habere non solum electionem, seu
prædestinationem & promissionem Dei, verum
etiam in fœdere à Deo adoptatos & adiudicatos
esse. Quàm verò sunt isthæc impura? quàm absur-
da? quàm impia? quàm cum omni veterum Patrū
sensu atque consensu pugnantia, & execratione
prorsus, non longiore confutatione digna? Itane
patiemur tandem, tropis nescio quibus inuolui,
& in sensus omnino peregrinos distrahi, penitus-
que peruerti ea, que Spiritus sanctus in Scripturis
Canonicis tam luculenter tradidit, & ad commu-
nem salutem omnium voluit pertinere, quæque
sine tropo vilo tot seculis tum latina tum græca
Ecclesia simpliciter intellexit? Quàm est nefarium
hoc Scripturas lacerandi corruppendique studiū,
vbi de tanti momenti rebus, id est, sacrosanctis
Christi mysteriis & venerandis Ecclesiæ Sacramē-
tis agitur, quorum apud istos quidem nulla est,
vel minor certè quàm apud Iudæos vnquam fuit,
religio?

Sic igitur isti post hominum memoriam auda-
cissimi, nouam hanc & excogitarunt, & tradiderunt
artem, qua sententiã Euangelicã & Apostolicã
contra omnes omnium ætatum interpretationes
turpissimè deprauarent. Quid quæso ineptius,
quàm quod aqua nomen à sanctissimo baptismi
sacramento partim ad gratiam spiritualem, partim
ad penitentiam virtutem violenter detorqueant,
neque contenti veterem & damnatam Seluciano-
rum & Herminianorum errorem instaurare, suum
simul dogma, vel paradoxon potius inde confir-
mant, credant vt scilicet imperiti, aqua baptismum
ad salutem homini adeo necessarium non esse, vt
etiam sine illo paruuli, quemadmodum supra di-
ximus, Abraham fœdere contineri, & salui perpetuò
esse possint? quam tamen insignem nimirum
Caluini sententiam, veluti piã & eruditã,
mirificus ille conciliator Schmidelinus ex institu-
to defendit. Prò nefas, quo demum prolabantur,
& in quem statum nobis religionem Christianam
adducunt noui istiusmodi, modo ita dicere fas est,
animicidæ & infanticidæ? Cæperunt primum Ec-
clesiæ Sacramenta tantummodò signa, symbola,
tesseræ & obfignationes quasdam facere & appel-
lare: postea è Sacramentis omnibus vix duo signa,
& nec illa quidem integra, conseruarunt. Neque
hîc etiam stetit impietas, sed eo contendit, imo
huc ferè peruenit, vt solum verbi ministerium, si-
ue Scripturam, cuius iudicium interim nulli non
permittunt ac deferunt, sine Sacramentis & cere-
moniis, sine sacerdotio & sacrificio, sine Episcopis
& tra-

Gal. 1.

1. Cor. 1.

Quanta fir-
miteriu multis
fuisse salutem.

Luc. 1.

Hier. 23.

Mat. 3.

Quomodo po-
pulus apud
Ioannem sic
peccata con-
fessus.

Luc. 1.

Leuit. 4. & 5.

In refutat.

5. & 4. D.

Hof.

Imedio ubi
Sacramenta
facra omnia
prætextu vo-
bi Dei à non
toribus.

De spiritu
sancto, 27.

Que sequan-
tur in omnia
exlicencia no-
uorū Scrip-
turæ interpre-
tatione.
In præfat. a-
pol. de ma-
g. homi-
nis Christi.
Thema de-
prauation.
August.
Confess.
Io epist. de
exorcismo.

& traditionibus, in illorum Ecclesiis passim super-
esse cernamus. Vnde consequi necesse est, vt quæ-
admodum Basilius dixit: Euangelium ad nudum
& inane prædicationis nomen tandem contraha-
tur, totaque passim circa religionem sensus orian-
tur & dogmata, quot propemodum capita possunt
numerari. Hinc illa Schmidelini vox: Non amplius,
aut certe parum de verbis cæne litigatur, sed de his ipsi
fidei articulis, qui sunt de incarnatione verbi & sessione
Christi hominis ad dexteram Dei. Hinc & illa Nicolai
Galli confessio: Perit in isto Dei iudicio non armis hostiū
non inuictis hereticorum armis vera à nobis religio &
Ecclesia, sed nostrorum inter nosmetipsos perfidia, infideli-
tate, incuria. Hinc Chytræi quoque dictum: Euange-
lici doctores inhumanis fere ac truculentis, quàm bar-
bari milites, inter se belligebantur. Hinc demum &
Hesbusij lamentatio: Quoquo, inquit, vertimus oculos,

intuendo Christi cæcum (apud Euangelicos videlicet) nihil
propemodum occurrit, quàm noua doctum disidia, in-
crementa errorum, insignium doctum defectiones a veritate,
mimistrorum prorum oppresiones, scholarum vel euer-
siones, vel corruptiones, & Ecclesiarum, quæ laudabiliter
erant constituta, in quibus sana Christi doctrina fulge-
bat, quæ domicilium erant veritatis, & sancta Spiritus-
sancti officina, tristissima vastationes Merito igitur luge-
mus hæc tristia Ecclesiæ vulnera, merito obstupescimus.
En tibi, quantum noua istorum doctrina profecit,
quò demum in Scripturis interpretandis euasit au-
dacia, si eorum & verbis & factis credimus, qui de
summis verbi Dei & doctrinæ Christianæ capitibus,
inter se mutuo tot modis tamque diu acerbè
digladiantur. Sed ad Ioannem nostrum redeat
oratio.

CAPVT OCTAVVM.

Baptizabantur ab eo in Iordane, confitentes peccata sua. Matth. 3. Marc. 1.

MAGDEBURGENSES.

NON admittēbat Ioannes quenquam ad baptismum, nisi prius fuisset confessus, hoc est, penitentiam egiisset,
agnoscendo peccata, & credendo in Mesiam, & damnando priores errores & peccata, in quibus fuisset perdi-
tus: denique etiam promittendo in fide & operibus bonis perseuerantiam. Lib. 1. cap. 10. col. 361. Et cap. 6.
col. 253. Neminem admitti Ioannes ad baptismum, nisi peccata sua prius fuisset confessus, & explorasset, an va-
ledicto Iudæismo Mesiam præsentem fide apprehenderet. Tùm cap. 4. col. 147. Monebat Ioannes de peccatorum cogni-
tione, fide in Christum, & de noua obedientia. Et lib. 1. cap. 4. col. 161. Apparet accedentes ad baptismum prius ubi te-
stificatos esse, se peccatores esse, & veniam expetere propter Mesiam, quem Ioannes præsto esse dicebat.

CENSURA

NON frustra Ioannes è deserto
in publicum prodit. Summa
enim cum fide, nec minore
successu partim doctoris, par-
tim baptistæ apud populum
munere fungitur. Qui vocem
clamantis audierunt, conuer-
tuntur ad Dominum, sicut Ange-
lus prædixerat fore. Inuitati ad nouum baptismum,
lubentibus accedunt animis, non veluti hypocritæ,
sed qui ex animo peccata sua, vt apud se ipsi agnos-
cunt, sic etiam coram Ioanne confiteri non erubef-
cant. Vnde confregit ille suo malleo petras, hoc
est, dura & ferrea Iudæorum corda tum vitæ
sue sanctitate, tum singularis doctrinæ virtute ita
conculsit, vt quos exigebat dignos penitentiae fru-
ctus, quibus peccatorum agnitio & externa confes-
sio annumerantur, eos ab accedentibus haud gra-
uatim impetraret, atque ita, quòd fore nuntiauerat
Angelus, plebem Domino perfectam pararet. Cæ-
terum de hac populi confessione, quæ tum apud
Ioannem fiebat, non erit abs re, nos hoc loco bre-
uiter disserere. Non fuit illa certè, qualem require-
bat lex vetus à peccantibus, vt illi perpetrata quæ-
dam delictorum genera, oblatione per Sacerdotē
in templo facta, & simul addita quacunque con-
fessione (siue secreta illa, siue verbis quibusdam ex-
pressa fuerit, non disputo) expiarentur. Notarunt
Hebræi, sacrificia legis non profuisse, nisi peniten-
tia & confessio peccatorum accessissent, iuxta illud
quod alibi scriptum est: Confitebuntur peccatum
suum quod fecerunt. Numer. 5. Et quamuis putent

confessionem eam fuisse vocalem, tamen multum
ab ea differebat, qualem nunc retinet, & tot secu-
lis probatam in vsu semper habuit Ecclesia, quam
secretam, & auricularem, & Sacramentalem con-
fessionem appellant. Quare miror a Caluini, Bull-
ingeri & aliorum nouatorum impudentiam, qui
Catholicos hoc nomine palam inculant, quod sua
confessionem, seu receptum confitendi ritum, ex
hoc loco confirmant atque defendant. Etenim nul-
lus Catholicorum ex præfati loco confitendi le-
gem præscribit: nullus in hoc Iudæorum exemplo
Sacramentalem, vt vocant, confessionem intelli-
git: nullus etiam vel mediocriter doctus dubitat,
aliam esse confessionem ante baptismum catheco-
menorum, qualis & illa fuisse videtur, & aliã post
baptismum relapforum, de qua Lucas in actis hoc
prodidit. Multi credentium veniebant confitentes
& annunciantes actus suos, sicut hunc locum etiã
Basilius Magnus interpretatur. Sed audi vocē ho-
stilem, qua suam prudentiam, imò inscitiam Bul-
lingerus declarat. Satis, inquit, fuerit ipsi Deo vel ore,
vel factis confiteantur peccata nostra, ammodo id fiat ex
animo, & corde contrito & fideli. An verò tantundem
perfidus Iudæus non posset dicere? Quando fuit
quæso, hæc quæ in soli Deo fit confessio, nõ visita-
ra, non vtilis & necessaria peccantibus, modo hi cũ
offendo Deo in gratiam redire vellent? Præterea
hic confitendi modus, non particularis, sed cõ-
munis, quem cum suis vrget vnicè Bullingerus,
quid habet omnino commune cum exemplo eius
confessionis, quam omnium ætatum Ecclesiæ
scriptores confirmant, quam Lucas describit, quã

In harmo-
nia. Euang.
In 3. cap.
Matth.
Catholici à
se ceteris im-
mo reprehē-
Alia confes-
sio eum memo-
rum, quam à
baptismo re-
lapforum.

Act. 19.
In quasi com-
pendio expli-
catis, quæsi.
In 3. cap.
Matth.

Act. 19.
Iaco. 5.

Orig. hom. 2. in Psal. 37. Aug. ho. 49. Hic. in 16. Mat. Cyp. lib. de lapsu. I. 10. ma. epi. 91. C. 42. D. Thomas par. 3. que. 6. c. 7. Mag. sent. li. 4. dist. 17. Populus apud Ioannē peccata confiteatur.

Aliud est peccatorem se facere. Aliud peccata sua confiteri. Ier. 16. 3. Reg. 8. Pro. 28. Eccl. 4. et 17.

Populi apud Ioannē confesio quiddam peccata.

In quæstion. compendio ex plicatis. que. 288.

Quam multa centuriatores confessionis nomine comprehendant. Matt. 3.

Iacobus à fidelibus postulat, quàm demùm Patres & Theologi ex Christi verbis diuini esse iuris ostendunt?

Sed nolimus in præsentia de hac Euangelica & externa confessione, quæ cum pœnitentiæ Sacramento coniuncta est, in tempestiuè tractare. Duo tantùm de confessione populi, quæ apud Ioannē agebatur, submonebimus. Primùm Ioannis auditores, vt congruos pœnitentiæ fructus præstent, non solum baptismo ipso, quem à Ioanne submissè capiebant, se peccatores esse profitentur, sed quod maius & difficilius erat, peccata etiam sua cõfiteri & humili voce prodere non dedignantur: peccata in quæ, quæ fortassis antea sine pudore & timore perpetrarant, ac vix etiam pro peccatis habenda esse arbitrabantur. Alioquin haud dubiè persuasum habebant omnes, se peccatores esse, & Dei egere gratia. Nec sunt vlli ferè tam scelerati & flagitiosi homines, quos peccatorum conscientia etiam velut surdo verbere non percutiat aliquando, quique non sentiant simul & agnoscant, se in peccatorum numero versari. Proinde hoc discrimen, quod aut negant, aut dissimulant sectarii, sedulo retinendum est, aliud nimirum esse peccatorem se agnoscere, aliud peccata sua confiteri. Illud ab omnibus quouis loco & tempore faciendum exigit Deus: qui & humili peccatorum confessione, grato vtique sacrificio, maximè delectatur: hoc ad Euangelicam legè propriè spectat, nec est perinde piis ac iniustus necessarium, maioremque illis pudorè adfert, qui occultu sui pectoris vulnus & virus medico spiritali aperiunt què sibi loco Christi deligunt ad consolationè & absolutionem Euangelicam accipiendam.

Deinde, vt ad alterum caput accedam, & si confessio peccatorum apud Ioannem facta, neque præceptum Dei, neque gratiæ promissionè habuerit, ornabat tamen Ioannis ministerium, & singularem prædicationis illius fructu declarabat. Sed & auditores eius, velut pulchrum agnitionis peccatorum, & interioris pœnitentiæ symbolum cõmendabat. Erat præterea typos confessionis in Ecclesia non multo post consecuturæ: sicut & Ioanis baptisimus, vt diximus, Christiani baptisimi velut præludiu, singulari Dei prouidètia præcurrit. Vnde Basilus magnus, vbi de confessione tractat, exemplū ab his accipit, qui Ioanni peccata sunt sua cõfessi, simulque docet, necessarium esse, Christianos confiteri peccata iis, quibus administratio mysteriorum Dei cõcredita est. Sic enim & qui olim pœnitentiam egerunt, coram sanctis, inquit, fecisse comperiuntur.

Sed ad Centuriatores nostros redeundū est, qui multos hic errores congrunt, si paulò prescius eorum verba excutiantur. Primùm præter Scripturæ morem, & contra vsitatam loquendi consuetudinè faciunt, cum vno confessionis nomine tam multa, tam grandia & graui, quæ ipsi commiserunt, volunt contineri. Sic enim interpretantur illud: Confitentur peccata sua, vt hic simul includatur integra pœnitentia, Euangelica fides, expressa peccatorum agnitio & detestatio, renuntiatio Iudaismi, ac singulorum promissio in Christiana fide & bonis operibus perseverandi. Atqui non artis, sed audacia, sed temeritatis, sed imperitiæ singularis argumentum est, in confessionis nomine sic ludere, vt prorsus disparia sine discrimine consocientur, & qui peccata sua confessi esse dicuntur, superio-

res partes omnes absoluisse credantur. Deinde magna cuiusdam est imprudentia, quod contra omne decorum Ioannem tam seuerum & austerum hoc loco videri volunt, qui à suis auditoribus ante baptismum tam multa exegerit. Illud quidem de Ioanne testatur Lucas, quòd publicanos & milites ad se suumque baptismum venientes benignè tractarit, & pauca quædam illis in mandatis dederit. Quis verò credat, quòd vir sapiens eo tempore tam multa & ardua, sicut hic recensetur, baptizandis omnibus & singulis voluerit iniungere, vel ab eis ferè postulare? Agebat nempe cum crassissimo populo, qui parum aut nihil sacris in rebus versatus, diuersorum vitiorum & scelerum generibus coopertus, & rebus cupiditatibusque terrenis affixus, verè in tenebris & vmbra mortis ambulabat. Nec dubium, quin animaduerteret prouidus magister, quàm mirum tutum foret animis eiusmodi Tyronum, vereque paruulorum quibus lacte opus esset, plus oneris & præceptorum imponere, quàm quædam ferre & vellent & possent: meritoque cauere debuit, ne si vinum nouū, vt Christus loquitur, in vres veteres mitteret, plus inde detrimenti, quàm commodi acciperet, maleque talibus consulere auditoribus. Igitur vt profanos homines paulatim ad capeffenda maiora & sublimiora posset prouehere, tam prudèter à timore diuino, qui principium est sapientiæ, suas conciones orditur: & quæ partim de pœnitentiâ, partim de fide docet, eò planè refert, vt hac qualicumque pædagogia duos & malè feriatos homines ad Christū eiusque baptismum, & Euageliū gratiam informet, præparet ad suefaciatque. Hoc nimirum erat, præire ante faciem Domini: hoc erat præcurfore Christi agere: hoc erat denique viâ Domini præparare, & vocem clamantis in deserto exhibere, quemadmodum eius officium vel maximè postularat.

Illud verò non potest nō ridiculum videri, quod affirmant, inter alia exegisse Ioannem, vt baptizandi valedicerent Iudaismo. Diceret fortasse aliquis, si Ioannes ille tum abrogasset legem, & religionis Mosaycæ statū immutasset, ac nouam prorsus religionem fuisset exorsus. Sed hoc falsum esse iã ante conuicimus, rursusque testamur, rationè temporis non tulisse, vt ante immolatum agnū, qui tollit peccata mundi, & templi velum planè submouet, lex abrogaretur, & politia Iudaica mutaretur, & noua prorsus religio introduceretur: Nōdū erat lex mortua, quandiu vetus Testamentū profuso in cruce sanguine Domini nō fuit consummatū & euacuatum: nōdū lex mortifera, cum Euageliū ab Apostolis iussu Christi non esset publicè disseminatū. Quomodo igitur aut licuit, aut decuit, & expediu, à baptizandis exigere Ioannē, quod haud sine peccato possent illi præstare, qui de abrogatione legis vix quicquā cogitabant, adeoque post Christū in caelos assumptū, & post publicatum Euangelium adhuc dubitabant, suaque dubitatione causam præbebant Apostolis, vt Lucas author est, ad primum Conciliū Hierosolymis celebrandum? Sed & illic in legis gratiam non nihil concessum cernimus, vt nimirum à suffocato tūm gentes, tūm Iudæi omnes abstinerent. Tantæ curæ Apostolis fuit, vt vetus illa Synagoga, quæ fide post mortem & resurrectionem Domini reuelata, tanquam officij sui vitam amisserat, sicut defunctum corpus, necessarium officij

officiis

officiis

officiis

officiis

officiis

Ioanni centuriatoribus pleraque cõscriptura assigni.

Esai. 1. I. Co. 3.

Ioannes dicitur suam rem populis modauit. Mat. 9.

Eccl. 1.

Mar. 1. 1. Luc. 1. 1. I. Co. 1.

An exegerit baptizandi Ioannes valedicerent Iudaismo.

Ioann. 1. Mat. 27. Gal. 3. Heb. 9. Rom. 5.

Act. 15. 1.

Ep. 6. ad Hi.

In mat. ho. 3.

Fide specialè qua Messiam præsentem apprehenderent nec à Ioanne exactam, nec à Iudæis adhiberi tam fuisse baptismum.

Nonatores vera fidem dogmaticam & iustificatam amittunt dum suam vigentem fidè specialem

Catechesis ad illuminandos. Gal. 5. I. Co. 13. I. De Tri. li. 13. ca. 18. de fide & operibus, ca. 14.

I. Tim. 6. 2. Tim. 1.

Quatenus obedientia noua à nouatoribus verè doceatur

officiis quodammodo ad sepulturam religiosè deduceretur, quemadmodum eleganter loquitur Augustinus. Persimilis autè fuit in Ioanne charitas ac moderatio, qui voluit cum iis qui adhuc erant sub lege Iudæis, Iudæam agere, & præsentem Iudaismi veterisque politia statum salua doctrinæ veritate confirmare potius, quàm vlla ex parte labefactare. Hinc à Chrysofomo dictum est, vt supra meminimus, Ioannem extra legem nihil vel docuisse, vel fecisse.

Vix autem vlla eget confutatione, quod porrò contendunt Ioannem de fide speciali, qua Messiam omnes apprehenderent, & salutem vnice cõsequerentur, non docuisse solum, sed ante baptismum etiam singulos examinasse: Quid verò aut doceret Ioannes aut in examen adduceret, quòd antea nec didicit, nec probauit vnquam, de fide scilicet nō Euangelica, sed fictitia, sed charitate destituta, sed Lutherana istisque familiari, qua licet nobis scilicet, quamlibet iniustus, sola iustitiæ Christi apprehensione & imputatione iustus & sanctos & beatos esse? Hac ipsa fide gloriantur, sibi que plurimum blandiuntur Anabaptistæ, Sacramentarii, Trinitarii, & quotquot hodie sectis & opinionibus ab Ecclesiæ fide alienis adherent, quamtūvis semutud vt hereticos dānent. Fide enim, aut potius vanam fiduciam iactant omnes, qua promissionè Euageliū & misericordiā Dei propter Christū mediatorē sibi applicent, certò que citra dubitationem omnem statuunt, se à peccatis absolui, seque propter Christum iustos, & ad vitam æternā electos ac prædestinatos esse, Quis autem non intelligit quā fallax & inanis ab omni pietate remota istorū sit apprehensio fiduciaque, dū verè iustificationis & salutis omnis basi, quæ Catholica fides est, planè destituuntur, ac in multis etiam rebus Dei verbo, sanè quidè & orthodoxè intellecto, minimè assentiantur: quomodo igitur isti, quicquid sibi demùm persuadent, pro Dei filijs haberi, aut Ecclesiæ mēbra esse, aut etiam fideles rectè dici vnquam possunt? Confundunt planè, imo etiam excludunt tū fidem dogmaticam, vt eam Cyrillus Hierosolymitanus appellat, quæ per omnia veritati orthodoxæ assentitur, tū ipsam, quæ per charitatem operans hominem iustificat, & sine charitate sufficere ad salutem homini nequaquam potest, vt Paulus & Augustinus ostendunt. Igitur quòd ad Ioannem attinet, is nouam hanc fidem cum iustitia istorum imputatiua prorsus ignorauit, sicut eandem vetus Ecclesia vsque damnauit. Monuit ille quidem de vera Deoque grata, & credentibus necessaria obedientia, nec minus absolutam illam & ipse præstitit, quam ab auditoribus postularit, magister procul dubio in fide & veritate perfectus, omnisque iustitiæ & obedientiæ laude cumulatus. Verùm in scholis nouatorum postquam rebus & vocabulis in religione nouādis opera dari capta est, hac verborum portenta non sine fraude & nata, & vsu trita sunt, nimirum de noua obedientia, de fide sola, de iustitia imputatiua, de seruo arbitrio, de cultibus, ritibus, adiaphoris, & quæ sunt plures id genus prophana vocū nouitates in Ecclesiā prorsus inuistatæ, quas Paulus ferè iussit deuitari, formā sanorum verborum exigens. Nisi forte quis putet, nouā obedientiam ab illis rectè dici atque defendi, qui eū veteri Ecclesiā eiusque obedientia, quæ an-

te Lutherum in Rebus Christiana vigeat, nihil sibi volunt habere cõmune: qui præterea quicquid nouorum dogmatum spargunt, in his ingentem sibi arrogat auctoritatem, & nouam ab orbe toto exigunt obedientiam. Sed & nouam appellare licet, quæ ab istis constituitur in iustificatis, quòd eā contra veterum omnium sensum atque consensū tam imbecillam, exilem, imputam, deformem, & imperfectam faciunt, vt plus propemodum inobedientia, quàm verè obedientiæ viris quamlibet sanctis & perfectis relinquat. Tām languidas quippe vires in renatis fingunt, sic omnem iustitiæ laudem & virtutis perfectionè illorum benefactis adimunt, vt etiam Christi beneficium baptizatis amplissime communicatum indigne obscurent extenuentque. Largiamur autem hoc Melanchthoni, in latrone cum se ad Christum in cruce conuerteret, nouam vel inchoatam obedientiam fuisse. Negamus autem hoc nomen illis deberi, de quibus tam præclare Scriptura testatur: Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se, tanquam aurum in fornace probauit eos, & quasi hostiam holocausti accepit eos. Cur enim probatæ fidei & exploratæ virtutis viris, qui cum Apostolis & Martyribus vere sanctis per ignem & aquam transferunt, obedientiam solum noua & inchoata, contra omnem Scripturæ Patrumque consuetudinem, tribuatur? Scimus renatis in Christo nunquam non enitendum esse, vt spiritu mentis renouentur, vt in accepta iustitia progressus faciant, siue vt Ioannes loquitur, vt iustus quisque adhuc iustificetur, & sanctus adhuc sanctificetur. Nam, vt dici solet, in via Domini non progredi est regredi, non proficere est quodammodo deficere. Neque tamen idcirco conuenit, vt in omnibus iustis inchoata & noua, nescio quæ obedientia constituantur, sed quemadmodum ex Augustini sententia suos habet gradus iustitiæ & charitas, vt alia sit quidem inchoata, alia prouecta, alia magna atque perfecta, sic etiam de obedientia dicere sit consentaneum. Et quemadmodum eodem teste, quantò amplius diligimus in hac vita Deum, tantò sumus iustiores: ad eundem sane modum rectè dixeris, Quantò amplius diligimus in hac vita Deum, tantò magis eius præcepta seruamus, atque in diuinæ legis obedientia euadimus perfectiores. Ac multa in Scripturis exemplum cernimus eorum, qui eximie iusti, perfecti, obediētes commendantur, vt postea docebimus: inter quos Ioannes & huius parentes merito annumerantur. Cur verò illis velut in Christo paruulis, quibus adhuc lacte magis, quàm solido cibo est opus, nouam & inchoatam, & non potius tanquā viris perfectis veram & eximiam tūm iustitiam, tūm obedientiam ascribamus? Neque animaduertunt isti præclaram Christi sententiam, quam certe Ioannes non modò sibi dictam putauit, sed & aliis haud dubie tradidit, & ius ipse moribus cõfirmavit: Sic enim, inquit, decet nos implere omnem iustitiam. Quo iustitiæ nomine complexus est Dominus non vanam sane virtutem, sed præceptorum Dei perfectam ac exactā, quæ huius quidem vitæ statui quadret, & à renatis in Christo, in quibus peccatū nō regnat, præstari potest, obedientiā, vt hunc etiā locum à Chrysofomo, à Chromasius & Theophylactus interpretantur. Est enim duplex forma perfectionis, vt ex Paulo colligit at-

Luca 23. 1. in diphmas. 2. de bonis operibus. Sapient. 3.

Psal. 65.

Apo. 22.

Obedientiam solā inchoatā iustis omnibus non cõpetere.

De natur. & gra. ca. 70. I. Cor. 2. epi. Pel. li. 3. ca. 7. Luca 1.

I. Cor. 3. Hebr. 5. Mat. 3.

a Homi. 12. in Mat. 6. in cap. 6. Mat. De sententia christi sic decet nos implere omnem iustitiam.

e In 3. cap. eiusdem. d. Lib. 3. Officior. ca. 2.

Duplex hominis perfectio. An Ioannes baptizandos omnes & singulos emulsi examinaret.

Cent. 1. li. 1. col. 361.

Quibus fundamētis narrantur dicta Centurionum. An sibi quisque pollicetur debet perfectam in fide & operibus bonis.

e Mat. 3. f. Iaco. 1. g. I. n. Ioan. 2. h. I. Cor. 9.

que probat Ambrosius: alia medius, alia plenus numerus habens. Alia hinc, alia ibi: alia secundum hominis possibilitatem, alia secundum perfectionem futuram. Deus autem iustus per omnia, sapiens super omnia, perfectus in omnibus.]

Quod verò constanter affirmant Magdeburgici, non nisi primum examinatos ad Ioannis baptismum admissos fuisse, non est difficile quidem de illo iudicare. Primum enim quid Ioannes hac in parte tunc egerit, Scriptura non exprimit. Deinde ut maxime concedamus, id quod audacter magis quam prudenter isti pronuntiant, verum esse, tamen non est existimandum, Ioannem nescio quem catechisten & examinatore fuisse, qui cum baptizandis tam egerit scrupulose, velut secundum præscriptas in catechismo vel examine quaestiuiculas & regulas, cunctos & singulos pro istorum voluntate cœsuerit interrogandos. Libet enim istis pleraque Ioannis affingere, quæ ipsi aut in suis Ecclesiis factitant, aut ab aliis fieri vellent, ut hoc scilicet modo no-uanda religionis studia Ioannis exemplo, veluti pulchro quodam pallio, obtegant atque cõmendēt. Quod verò examen à Ioanne seruatum esse voluit?

Non admittebat quengquam ad baptismum, inquit, nisi prius penitentiam egiisset, agnoscendo peccata, & credendo in Mesiam, & damnando priores errores & peccata, in quibus fuisset perditus, demique etiam in promittendo in fide & operibus bonis perseverantiam. Ac de prioribus quidem huius examinis partibus iam ante satis dictum est. Quod verò in Scripturis extat, aut commonstrari potest, indicium huius nouæ, quam cõstituit, perseverantiæ, quibus vnquam ex Patribus docuit, Ioannem à baptizandis exegisse, vel nunc etiã exigendū esse, ut explicatè illi promittant, certoque credant & statuant, se post baptismum susceptum in fide & operibus ad finem vitæ vsque cõstanter esse perseveraturos? Quis præterea credat, sapientem virum sua consilia sic instituisse, ut rudè, crassum & in sacris adhuc malè institutum populū, totque hominum ad baptismum vndique concurrentiū milia, tam noua, tam dura & ardua lege grauaret, cæque obruderet omnibus & singulis baptismi candidatis. Non est sententiã, isthæc pluribus persequi, quæ cum falso coque duplici fundamēto innitatur, propemodum se ipsa euertunt. Vnum est, quod fingant Ioanni perfectum fuisse baptismum, ad quem capeffendum, tã accurata opus fuerit accedentium præparatione. Alterum, quod hic etiam tacitè suum dogma confirmet, nullum videlicet verè iustificari, nisi certissimè credat, secūque citra hæsitacionem omnem statuat, se in numero prædestinatorum esse, seque à magno illo perseverantiæ dono, de quo dixit Veritas: Qui perseverauerit vsque in finem, hic saluus erit, non posse reici & excludi. Quam verò miserè fallunt sese, qui etsi contra Ioannis doctrinam, fructus penitentia nullos faciant, nec sint verbi factores, si exemplum, & vt Ioannes exigit, non ambulent,

neque cum Paulo castiget corpus, ut illud spiritui subiciant, tamen se reprobos fieri nõ posse confidunt, & sine iustitia propria, sine reuelatione diuina, sine difficili pugna, triumphum sibi & suis ante victoriã, ut est in proverbio, lætissimè pollicentur. Vbi nõ multum isti à graui & iam dudum confutato Io-uiniani errore absunt, qui iustificationis gratiam semel acceptam, à Christiano amitti non posse con-finxit. & Ioanem præterea necfarii dogmatis testem ac patronum asciscunt, velut is ipse à baptizandis exigat, ut sine dubitatione vlla statuant, & cum certitudine absoluta polliceantur, se in fide & operibus bonis perseveraturos. nos verò in his ac aliis id genus cõmentis & excutiendis & confutandis non immorabimur, præsertim quod oprime speremus, studiosos & doctos facile intellecturos, haud sine fraude Centuriatores, cum Ioanni tam multa licet asserunt, non ad veritatem comprobandã, sed ad suas opiniones firmandas obuia quæque arripere atque contorquere. Solum vnã atque alteram Patrum sententiam ascribemus, Vnde veram de perseverantiã doctrinam, quæ traditur in Ecclesia, certius cõfirmemus. Bernardus quidem ita loquitur. Quis potest dicere, ego de electis sum, ego de prædestinatis ad vitam, ego de numero filiorum? Quis hæc dicere potest, reclamantè nimirum Scriptura: Nescit homo, si sit dignus amore, an odio. Certitudinem vtique nõ habemus, sed spei fiducia consolatur nos, ne dubitationis huius anxietate penitus cruciemur. Propter hoc data sunt signa quedam & indicia manifeste salutis, ut quibus certitudinem negat causa sollicitudinis, vel fiduciam præstet gratia consolationis. Nam quales sumus, nosse possumus vel ex parte: quales autem futuri simus, id nosse penitus nobis impossibile est. Itaque qui stat videat ne cadat. Neque aliter de perseverantiã docet Augustinus: Iusti, inquit, licet de suæ perseverantiæ præmio certi sint, de ipsa tamen perseverantiã sua reperiuntur incerti. Quis enim hominū se in actione profectuque iustitiæ perseveraturum vsque in finem sciat, nisi aliqua reuelatione ab illo fiat certus, qui de hac re iusto larentique iudicio nõ omnes instruit, sed neminem fallit. Et rursus. Nõ dicant homines perseverantiã cuiquam datam vsque in finem, nisi cum ipse venerit finis: & perseverasse, cui data est, repertus fuerit vsque in finem. Pestilens ergo & detestanda est Hieronymi Zanchii sententiã, mandato Dei vnumquemque teneri certò credere certitudine fidei, se in fide perseveraturum, seque in Christo ad salutem æternam electum ac prædestinatum esse. Cõstans autem & sincera Ecclesiæ doctrina est, quam Synodus Tridentina confirmavit, de arcano diuinæ prædestinatiõnis mysterio nulli mortalium ita præsumendū esse, vt certò statuat, se omnino esse in numero prædestinatorum, vtque sibi munus perseverantiæ pollicetur, & si in Dei auxilio spem suam quisque firmam collocare debeat.

Quomodo res de penitentia dicitur.

Sermo 2. in octava Pentecostæ. l. in sp. Eccle. 9. 1. Cor. 13. De ciuitate Dei li. 11. ca. 12.

De bono perseverantiæ. Lib. 5. de virtutibus dei. ca. 13. Sess. 6. ca. 13.

Pestilens em Zanchii.

CAPV. NONVM.

Et hoc est testimonium Ioannis, quando miserunt Iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes & Leuitas, ut interrogarent eum, Tu quis es? &c. Quid ergo baptizas, si tu non es Christus? Ioan. 1. Videns

Videns autem multos Pharisaorum & Sadducæorum, venientes ad baptismum suum, dixit eis: Progenies viperarum, quis demonstravit vobis fugere à ventura ira? Facite ergo fructus dignos penitentia. Et ne velitis dicere intra vos, Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quoniam potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Matthæi 3.

MAGDEBURGENSES.

M Ipsi à Pontificibus cum Baptista disputant, quare à templo ordinario discederet, & nonam ceremoniam extra verbum Dei traderet. Lib. 1. col. 255. Vacuum sacerdotibus Leuitæ ad Ioannem mittuntur, ut ex eo quarant, cur audeat incõsultis Pontificibus & Sacerdotali ordine, nonam catus facere, nonam doctrinam spargere, nonam ceremonias ordiri, repudiato etiam templo, ac denique ut eum de manifesta heresi accusent ac conuincant: Ibid. Et col. 361. Offendebantur magnopere omnes, decorem atque splendorem veteris status ac tranquillitatem amantes, quod omnia videretur demoliri, idque sine expressa, ut putabant, vocatione. Hoc igitur ariete cum adoriuntur, Ioan. 1. Tu non es Mesias, neque Elias, neque Prophetæ: idcirco non debes baptizare, hoc est, res nouas moliri: & conuincere esse hereticus, & pestis religionis à Deo sancitæ, & ingratus tuis parentibus, qui in ea religione vixerunt, & educarunt. Et rursus col. 256. Re deliberata decernunt, legationem honestam ad Ioannem mittendam esse, qui enim ab hoc instituto abduccret, aut errores exploratos & cognitos ab ipso autore, ad Synodum referrent, ut legitime iudicari ac damnari posset. Hæc ex historia, quæ Ioan. primo extat, perspicua sunt. Tum iterum lib. 1. cap. 10. col. 361. Ioannes peccata ipsorum ligauit, nec ipsorum indignationem, aut bruta fulmina, quæ rursus in ipsum coniciebant, curauit quicquam. Ibidem col. 363.

CENSURA.

Cur Ioannis testimonium Iudæis proponatur. Ioan. 1. 5.

De legatione Iudæorum ad Ioannem destinata.

Quo animo Leuitæ & Sacerdotes ab Hierosolymis missi ad Ioannem accesserint.

Lucæ 3.

I OANNIS TESTIMONIUM, quod est de Christo & Euagelica veritate longè grauiusimum, si apud vltos alios, certè apud Iudæos in primis, qui eius vitam & doctrinam magnopere dispiciebant, suū habere pondus debebat. Vt verò Euangelista illis exprobrat incredulitatè, Ioannis testimonium repetit sæpè, & inter alia celebrè & honestam legationè proponit, emique à circumstantia temporis, locorū & personarū egregiè munit & ornat: nimirum vt commendatiuè fiat hoc testimonium, quod coram Iudæis de Christo palà editur, & quo vix aliud vllum illustrius reperitur. Hic autè præcipua incidit quæstio de scopo huius legationis, quo nimirum animo Iudæi ad Ioannem suos miserint legatos. De his nemo dubitat, primarios fuisse viros, quales tum quidem erant Leuitæ, Sacerdotes & Pharisei, qui splendore nominis & doctrinæ autoritate, rerumque sacrarum administratione reliquos sui ordinis facillè superauerint. Ex his igitur missi legati veniunt ad Ioannem interrogadum, quemadmodum illorum quoque verba declarant: nõ vt de Ioannis persona iam ante satis vulgo perspecta, sed vt de illius officio, ministerio atque doctrina cognoscant, aliosque faciã certiores. Et habebat illi vtiq; quod in Ioanne sic ex eremo in publicū prodeunte, sic docente & baptizate, ob rei nouitatè populique cõcursum admiraretur simul & venerarentur. Tanta enim & tam celebris de hoc viro apud populum erat existimatio, vt Lucas dicat, omnes animo secum cogitasse, Ioannem summè desideratum illum fortè esse Mesiam, quem diutiùs abesse non posse, propheticiis ex literis intelligebant, multique indicis haud dubiè colligebant. Quare post conuentum Hierosolymis celebratum, ne in re momenti maximi ces-

sando peccarent, ad Ioannem decernitur legatio, non solum vt de ratione sui officij ille rogeretur, verum etiam vt optati Messia honor ei defertur ab his, qui Concilij Hierosolymitani, vel procerum Iudæorum nomine destinabantur.

Nec refert admodum hoc loco disquirere, fecerintne hoc Iudæi in Christi odium, qui minus apud eos & celebris & gratiosus tunc habebatur: an verò nulla habita Christi ratione, ad summæ dignitatis amplitudinem Ioannem voluerint adsciscere, quem apud omnes maximo esse in pretio animaduertebant. Illud verò ex Euangelicis literis nec probari, neque colligi potest, quod hanc suam legationem insidiosè prauoque animo adornarint, aut quod legati cum dolo & fraude in ipsa tractatione aliquid designarint. Probabilis est certè, ac meritò amplectenda Chrysofostomi sententiã, Iudæos huius legationis authores & administratos, voluntatem sinceram attulisse: & Ioanni velut fido & probato viro, permultum tribuisse. Sic autem loquitur Chrysofostomus: Tantæ autoritatis Ioannem & tam verum arbitrabantur, vt non solum de alijs testimonium, verum ipsi de se ipso omnia crederent. Neque enim nisi ea esset sententiã, ipsum interrogatum misissent, quid de se diceret. Nolitis enim, quod de se dicentibus, his duntaxat maxime fidem adhibemus, quos verissimos arbitramur. Et paulò post: Promptissimo animo ad eum venerunt, licet postmodum mutati sint. Quæ ambo Christus his verbis significauit. Ille erat lucerna ardens & lucens: vos autem voluistis exultare ad horam in eius luce. Qua oratione Chrysofostomus perspicuè docet, Iudæos, præsertim autoritate præstantiores, etsi non eadem animi beneuolentiã Ioannem sint continè prosecuti, tamen cum legatos ad illum mitterent, præclare de illo sensisse,

Ioannes apud Iudæos celebris gratior que Christo.

Bono potius quam prauo animo Iudæorum legatos ad Ioannem mitti.

Homil. 15. in Ioannem.

Ioan. 5.

& cum essent illi obtemperare parati, rem omnem per legatos sincerè agere voluisse. Hoc interim habebant in votis, vt idem Chrysoſtomus monet, Chriſti que verbis comprobatur, vt ſi poſſent, in Ioannis luce gauderent, & eius opera nouum ſibi ſuiſque rebus decorem & ſplendorem compararent. Sint autem facti poſtea Ioanni multo iniquiores, præſertim cum omni ſpe & expectatione ſua ſe dolerent eſſe fruſtratos: nihil hoc quidem ad cauſam præſentem facit. Quid, obſecro, nunc omnino mali contra illum machinantur, aut cur ſanctum virum oppugnaturi accederent, qui vt offendimus, gratiam illius amiebant, & honorem illi maximum offerebant, nihilque cupiebant impenſus, quàm vt ille Meſſiæ munus amplecteretur, quòd hinc demum præſentem Reipublicæ ſuæ ſtatim plus ſatis aſſiſtum erigi, atque ad priſtinum decus aliquando reuocari poſſe ſperarent. Notauit & Cyrillus, Ioannem an ſit Chriſtus, idcirco ab illis interrogatum, quòd maximam de ſe ſuæque vitæ ſanctitate admirationem hominibus concitaſſet, vt ipſe Chriſtus eſſe putaretur. Sed & Beda tænetur hanc ſententiam, Sacerdotes & Leuitas, quòd Ioannes Meſſias eſſet, ſponte credidiſſe.

Quæ propterea nobis hoc loco pluribus explicantur, vt Euangelica veritas perſpicui planius queat: deinde vt minore negotio iudicetur, quàm ſit opus caducum ac fragile, quòd hic extruunt Centuriatores. Nam ſuperioris legationis cauſam tantum ad odium & inuidiam referunt Iudæorum: quòd etiã nonnullis Theologis affirmetur, tamen ab iſtis nimium exaggeratur, quaſi nullam bonam ob cauſam, ſed diſputandi, ſed exprobandi, ſed ſtomachandi & calumniandi gratia dicti legati mittantur. Vnde alia non minus amara & conuulſa, Ioannem Iudæis viſum fuiſſe hominem ſeditioſum, Reipublicæ perturbatorem, peſtilentem, hæreticum, qui & templum diſeruerit atque repudiari. Mitit ergo ad illum legatos, veluti hæreticæ prauitatis inquiſitores, vt nunc loquimur, qui hominem de fide & doctrina ſuſpectum, & nouandæ religioni deditum examinent & explorent. Itaque Ioannem ordinariæ poteſtatis & Eccleſiaſtica gubernationis planè contemptorem faciunt, qui & ſeniores eius temporis in Eccleſia excommunicari, & peccata ipſorum ligari: nec vlla ex parte curauerit, quicquid illi contra vel dicerent, vel ſtatuarent, vel facerent in ſua ſynagoga. Pari modestia, aut vt rectius dicam, ſcurrilitate tractat hanc legationem Philippus; & cauſam eius fuiſſe vult nouitatem & ſpeciem ſchiſmatis, quia Ioannes mutaret genus doctrinæ, reciperet gentes, ſecederet à templo, inſtitueretque nouam ceremoniam baptiſmi, qua fiebat ſchiſma & populi diſtractio. Nec minus ſutilis & petulantis eſt Georgius Maior, qui legationis dictæ cauſam vocat ſeſſionem ab ordinaria poteſtate, cui tùm Eccleſiaſtica gubernatio fuit commendata. Ioannem enim multa noua contra legem & ordinationes maiorum docuiſſe, inſtituiſſe, feciſſe: circumciſionem contempſiſſe, nouos ritus & cultus, nouam ſynagoga & Eccleſiam inſtituiſſe, receptas fuiſſe ab eo gentes incircumciſas, Proin-

de mitit ad illum legatos à Hieroſolymis cauſa interrogandi, qua auctoritate, cuius iuſſu & mandato hæc noua doceret & inſtitueret, qua contra populum, legem, templum & ſacerdotium diuinitus inſtitutum eſſe viderentur. Supra verò indicauimus, Philippum iſtorum præceptorem in hac doctrina videri principem, Ioannem nimirum à templo diſceſſiſſe, & in hoc feciſſe contra legem. Tùm idem alibi docet, Ioannem recepiſſe gentes, & ſacrificia neglexiſſe, & ex noua ceremoniâ baptiſmi, quam inſtituerat, ſchiſma & diſtractiõnem populi conſecutam eſſe. Denique cum diſcederet ab ordinaria poteſtate, inquit, & multa contra eam diceret & faceret, magna ac grauis cauſa fuit Pontifici & ſacerdotibus interrogandi, qua auctoritate Ioannes tantam mutationem in Eccleſia faceret. Fuit igitur nouitas illa & ſpecies ſchiſmatis, cauſa legationis.

Verum hic diligenter monendus eſt lector, vt ne facile fidat his nouis interpretibus, qui nihil minus faciunt, quàm vt veritatem & hitoriã illuſtrent Euangelicam, præſertim cum Euangelio quæ ipſi volunt, aſſingant, veriſſimè falſa permixceant ſapientiſſimè. Ac primum hic grauius peccant, quòd veram & propriam Iudaicã huius legationis cauſam, quam explanauimus, omnino prætermittant, & pro illa ſuas imaginarias cauſas imperitis obtrudant, velut Iudæi & eorum legati, Ioannem non niſi verſuta quadam adulatione, mitis & neſcio quibus malis artibus, voluerint aggredi & circumuenire. Quasi verò ſit operæ pretium, hic anxie laborare, multumque ſcrutari, quæ tum cauſa fuerint Iudaicæ malitiæ in oppugnando illo, quem fauore & honore non mediocri omnes, vt diximus, proſequebantur. Non hoc ſane in præſentia quaeritur, quid inuidi homines in Ioanne deſiderare, quid impio calumniatores in eius dictis, factis, moribus reprehendere vel potuerint, vel voluerint. Nulla enim tam ſpectata virtus, & tam excellens cuiuſquam innocentia fuit, quæ non pateret inuidiæ, malorumque iniuria & inſectatione non vexaretur & exagretur. Sed hoc in quaſtionem venit maximè, bono ne animo à Iudæis hæc legatio fuerit inſtituta? Nam ſi ita eſt, vt Chryſoſtomus alique citati modò Patres comprobant, mox concidunt, quæcunq; in contrarium ex fallacibus coniecturis, meriſque ſuſpicionibus ab aduerſariis conſtruntur. Si verò aliter ſe res haberet, & verſutè cum Ioanne actum eſt, ne tum quidem horum commenta poſſunt conſiſtere, quæ ſi quiſquam propter Poëticam & Rhetoricam amplificatiõnem fortallè videret excuſare, tamen id concedat neceſſe eſt, parum illa verè & minus Theologicè affirmari atque defendi. Quorſum enim attinet inter alia fingere, Ioannem propterea Iudæis ingratum inuiſumque fuiſſe, quandoquidem receperit ethnicos, contempſerit circumciſionem, nouam Synagoga & Eccleſiam inſtituerit, ſeſſionem à templo & ordinaria poteſtate fecerit, principum Synagoga contempſerit auctoritatem, docuerit & fecerit contra populum, legem, templum & ſacerdotium, nihilque curarit priuſus, quid tū Eccleſiæ adminiſtratores iuberent aut vellent? Hæc & quæ ſunt id genus alia cõplura,

In cap. Ioannis

Non ſine lo tractum grauius uatorem ſam legem nis ad legem ne dicitur

In colloquio Triphone Lib. aduersus Iudæos Lib. 2. de demonſtratione Euangelica Mat. 15. Act. 13. Math. 10. Math. 23.

Ioan. 10. Marc. 16.

Eſai. 9.

Eſai. 51. Gen. 49.

Ioannes non reſtituit poteſtati & officio principum Synagoga. Luc. 3.

Que ſuo falſo hic agitur. Cent. 1. lib. col. 255.

ſcribi dicique poſſunt illa quidè, verum rectè probari cõfirmarique numquã poterunt: tantum abeſt, vt pro Euangelica hitoriã iactari & vèdicari vulgò debeãt. Nec eſt ſi aduertat animũ, veriſſimè Iudæos & magiſtratus Iudaicos de innocentiſſimo viro hæc tam improba & ſclerata vel ſenſiſſe vnquam, vel in ſuum iudicium adduxiſſe. Quòd ſi horũ aliqua Ioannes deſignat, aut de his etiam ſe ſuſpectum illis reddidiſſet, quis prudens credat hanc iniuriã diſſimulatuſſe fuiſſe. Sacerdotes præſertim & Phariſæos, qui veteris legis vindicandæ ſtudio erant mirabiliter incenſi, & pro ea ſtrenuè intrepidè que propugnabant: Percurre totum Euangelium: nuſquam cum illo expoſtulat quiſquam, quòd aliqua ex parte vel egerit, vel docuerit aduerſus legis reuerentiam, aduerſus tẽplũ & reipublicæ Dei cultum, Eccleſiaſtici magiſtratus & reipublicæ tranquillitatem. Imò tam omnibus probata Ioanis virtus atque perſpecta integritas, tam celebris eius ſanctitas atque iuſtitia fuit, vt in eum quem pro Meſſia nemo non reputabat & eſſe optabat, ſuſpicio illorum, quæ primum ab iſtis auctoribus eſtinguntur, ne cadere quidem potuiſſe videatur. Qua de re plura dicemus poſtea, cum Ioannis vocationem & miniſterium explanabimus.

Quòd verò gentes æquè ac Iudæos Ioanes recepiſſe dicitur, id certè nuſquam prodit vllus Euangelista, neque ratio vt credamus, aliqua cogit, quicquid iſti demum ſingant. Atque vt hoc maximè concedamus, probare tamen & admittere non poſſumus, quòd iſtorum præceptor Melancthon docere auſus eſt, vniuerſalem vocationem gentium à Ioanne inchoatam eſſe. Loquũtur de illa Prophecia, & ſæpè quidem, vt oſtendant, generalem vocationem gentium ad Meſſiam pertinere, ſicut Iuſtinus, Terullianus, & Eufebius aperte demonſtrant. Sed quoniam Chriſtus ipſe docet, ſe nõ niſi domui Iſraël miſſum & donatũ eſſe (hic enim honore Iudæis primum deferendus fuit) ſuiſque diſcipulis vetat, ne ad vicinas gentes diuertant, neque ad Samaritanos ſe conferant: temerè prorſus & falſò id Ioanni tribuitur, quòd neque per ſe quidem Chriſtus eſſecit, ſed Apoſtoliſ exequendum reliquit atque demandauit, cum iam iam cælum petiturus iuberet, vt ad gentes, adeoque in vniuerſum orbem Euangelij diſſeminandi gratia proficiſcerent. Illi autem profecti, vt Marcus exponit, prædicauerunt vbique Domino cooperante, & ſermonè confirmante ſequentibus ſignis. Ac tum ſane primum vniuerſalis vocatio gentiũ inchoata eſt: quia ſecundum Eſaiã vaticiniũ, populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnã, & ſedentibus in regione vmbrae mortis, lux orta eſt eis: Chriſtus ipſe ſcilicet, ſalus & expectatio gentium appellatus.

Iam verò quòd ad phariſæos & Sadducæos attinet, illis inter ceteros accedentibus interminat Ioannes, duris que verbis eos increpat, progeniẽmque viperarum appellat. Etenim oblatam præſentemque Dei gratiam, & prædicatam poenitentiæ doctrinam, præſertim homines contenerent, ac velut hypocritæ ad Ioannem venientes, nõ ſinceros adferre animos voluerunt. Hinc verò, ſicut ex aliis etiam Euangelij locis, colligi rectè que ſtatim non poteſt, Ioanem gubernatoribus eius tẽporis Eccleſiaſticis palam repugnante, illorumque auctoritati, perſonam

& honori quicquam detraxiſſe, aut poteſtatè, quæ tunc ſtabat integra penes Synagoga rectores, à Ioanne vlla ex parte conuulſam & labefactatã eſſe. Etenim eius doctrina, ſicut & vita, cum ſponſiſ fidus amicus eſſet, à Chriſti & Apoſtolorũ ſententiã nuquam diſcrepauit, ſed eandem confirmauit. potius, præſertim quòd ad obedientiam & reuerentiã indignis etiam magiſtratibus deferendam attinebat. Nouerat plane vir Dei ſpiritu & ſapientia plenus, ad conſeruandam Eccleſiæ neceſſariã tranquillitatè pertinere, vt ſedẽtes in cathedra Moysi, hoc eſt, docendi auctoritate præditi, vt Cyrillus Hieroſolymitanus declarat, non propter vitæ probitatem, ſed ob docendi & præcipiendi officium quòd gerebat, ſecundum legis diuinæ præſcriptum ab omnibus & audirentur & honorarentur. Nec deſiit ille tamen Herodem regè inceſtus ſpurciſſimi redarguere, & fortallè magiſtratum eius tẽporis vitia, præſertim publica, pro ſuo ſancto zelo, qui alterũ Eliã decebat, nonnũquam publice reprehendit. Sed Synagoga gubernatores & Sacerdotes proculdubio apud vulgus hac moderatione tractauit atque perſtrinxit, vt honor cathedræ Moysi ſeruaretur illarũ, & nullũ inde offendiculum, multò minus autè ſchiſma, in populo conſequeretur, alienus vtique ab eſtremi doctorum & concionatorum iſtorum petulantia, qui in abſentes etiam Eccleſiæ antiſites non ſeditioſè minus, quàm rabidè apud plebeculã deſtomachantur, totũque Sacerdotum ordinẽ ſictis ſæpè criminibus infamare contendunt. At Paulus Epifcopo mandat: Seniore ne increpaueris, ſed obſecra vt patrem. Illud verò infulſum & ridiculũ prorſus eſſe ducimus, quòd Ioannem videri volũt, à Phariſæis & aliis Eccleſiaſticis eo tempore magiſtratibus pro hæretico habitum, adeoque exoſum fuiſſe, vt ab iis ferè damnaretur, & quaſi quodam anathemate percelleretur. In quibus cõmentis tam vanis quàm inauditis conſutandis verſari non attinet, tùm quòd Ioannes, communi omnium ſententiã, Propheta fuerit omni exceptione maior, tùm quòd ſuprà de his abundè diſſeruerimus.

Sed enim quandoquidem iſti quæ ad Ioanis vocationem propriè ſpectat, ſimul & male intelligunt, & fœdè corrumpunt, operæ quidè precium facturi videmur, ſi de vocatione miniſtrorũ Eccleſiæ, potiſſimũ verò Ioanis, præſenti loco quẽdã adiciamus. Vbi ſtatuo inprimis, & mihi conſeſſa volo axiomata quãdã, eaque ſacris literis & veterũ ſcriptis ita conſentanea, vt probatione quidè non egeret, ſed rem tamen propoſitam illuſtrare poſſe videantur. Eſt vocatio quædam generalis, qua per ſingularem gratiam diuinæ bonitatis, quæ humanæ ſalutis eſt cupientiſſima, vocantur omnes à peccato ad poenitentiam; à tenebris ad lucem; à morte ad vitam, ab impietate ad pietatem, ſicut Euangelica parabola de vinea luculenter oſtendit. Eſt alia vocatio ſpecialis, qua nonnulli ad hoc vel illud vitæ genus à Deo vocantur & deſtinantur, vt Noè ad mundi inſtaurationem, Aaron ad ſacerdotium, Dauid ad regnum, Tobias ad familiã procuratiõnem. Illuſtrior autem eorũ eſt vocatio, qui ad munus publicum ſue in Eccleſiaſtico, ſicut à Moyſes & Samuel, ſue in politico ſtatũ, vt à Ioseph & Saul, diuinitus aſſumuntur. Nũc vt de miniſterio Eccleſiaſtico duntaxat agamus, in quo Deus vocationis ſuæ gratiam præcipuè cohoneſtat, populũ

Ioan. 3. Math. 23. Rom. 13. 1. Pet. 2.

Math. 22. Catecheſi 12. ad illuminationem. Math. 14. Marc. 6. Luc. 3. 3. Reg. 18.

Qua moderatione ſi Ioannes vſus in arguendis magiſtratibus.

1. Timoth. 5.

Cent. 1. lib. 1. col. 363. Falſo tribuitur Ioanni, quòd pro hæretico habitus fuerit, & à Iudæis excõmunicatus.

Vocatio generalis & ſpecialis.

Math. 20.

Gen. 7. Exod. 28. 1. Reg. 19. Tob. 1. d. Exod. 3. e. 1. Reg. 7. f. Gen. 41. g. 1. Reg. 10.

In Ioan. hom. 15.

In 1. cap. Ioannis. Non auctores quam inuidioſam faciunt cauſam legatorum, qui ad Ioannem deſtinantur.

Cent. 1. lib. 1. col. 255. et 361.

In 1. cap. Ioannis.

In Domini cam quarantam Aduentus.

que suo tum ad religionis conseruationem, tum ad animorum salutem reddit maxime salutarem: habent ministri Ecclesie partim mediatam, partim immediatam, vt in scholis aiunt, aut sicut ab aliis dicitur, extra ordinariam & ordinariam uocationem. Immediatam ostendunt Prophetæ à Deo, & Apostoli à Christo uocati atque missi, de quibus dictum est illud: Quomodo prædicabunt, nisi mitantur? Sic Paulus licet non ab hominibus, neque per hominem missus, se tamen *καλητὸν* siue uocatum ad Apostolici nempe muneris functionem, asseruit. Iam uero legitimi Prophetæ à Pseudo prophetis, & veri Apostoli à Pseudoapostolis his rebus & symbolis internoscuntur, atque à Deo comendantur Ecclesie, uel quod uocationem suam aliquo miraculo comprobent, sicut Moyses apud Hebræos in Ægypto fecit, quomodo & Apostoli uocationi doctrinæque suæ fidem ubique gentium astruxerunt: uel quod signa quædam illustra uocationem eorum testentur, vt quando in testimonium Eliæ ignis de cælo delapsus, in populi hostiumque conspectu sacrificium absumpsit: uel denique quod reuelatio quædam à Deo facta cæteris doceat, ut illis credendum & fidendum esse, quædam modum cū Damasci Ananiæ reuelat Deus, vt sciat Paulum, qualis qualis antea fuisset, uas electionis & doctorē Euangelicū esse. Quod uero ad mediatam uocationem attinet, est fit ea medio quodam humano, tamen etiam diuina est, & ueros Dei Ecclesieque ministros declarat & ornat, estque necessaria Ecclesie, nec solum iam inde à primis Ecclesie temporibus ad nostram usque ætatem transmissa durauit, uerum etiam ad mundi finem usque permanebit. Sic Apostoli cum à Christo immediate missi essent, suos porro uocauerunt & miserunt discipulos, vt Petrus Clementem, Paulus Titum, alique deinde alios, qui sunt Episcopi appellati, penes quos demum in his, quæ ad Dei cultum, & Scripturæ interpretationem Ecclesieque gubernationem pertinent, nõ minor stetit & stare debet autoritas, quam penes Synagoga præceteros & seniores olim inquam fuit. Vt autem certò constet, qui à Deo per homines mediate mittantur, in ueteri Testamento, id quidem ex hereditaria successione in Aaronis stirpe cognoscatur: in noua uero lege dicitur ab Hierarchis Ecclesiasticis, qui per mysticam manuum impositionem & orationem consecratoriam (Dionysius *ἁγία λησιν ἱεροποιῶν* uocat) presbyteros uerosque ministros ordinant, & eos legitime uocari ac mitti declarant. Exemplo sit Timotheus à Paulo hierarchice ordinatus presbyter per manuum impositionem, & Titus itidem, quem idem Apostolus à se ordinatum per ciuitates presbyteros constituere iussit. Atque ab his Ecclesie præpositis, qui Apostolis uicaria ordinatione succedunt, vt loquitur Cyprianus, agnoscuntur operarij, quos Dominus mensis in messem suam extrudit. Reprehenditur autem ab Epiphanio Zachæus, qui cum laicus esset, Sacerdotem simulare, & sacris se ministeriis immiscere, ac impudenter tractare sacrificia ueritus non sit. Nec impunè tulit Coluthus, quod imaginarij Episcopum ageret, ab Arrianis nimirum intrusus atque subornatus. Hunc ex Episcoporum ordine Synodus Nicæna submouit, & quoniã ueræ ordinationis testimonio destituebatur, iussus est in suo priore, hoc est, Sa-

Præcipua uocatio est Ecclesiastica.
Immediata uocatio ministrorum.
Matth. 22.
Ioan. 20.
Rom. 10.
Galat. 1.
Rom. 1.
Signa immediatam uocationem testantur.
Exod. 7. 8. 9
10.
Marci 16.
Act. 5.
3. Reg. 18.
Act. 9
Mediatam uocatio ministrorum & eius testimonium.
Matth. 28.
Ioan. 20
Marci 16.
Hierony. in Catal. script. Ecclesiast.
Exod. 28.
De Ecclesiasticis. cap. 5
1 Timot. 4.
2. Timot. 1.
Tit. 1.
1 Lib. 4. epist. 9. ad Florent.
Matth. 9.
In comp. doct.
Athanas. apo. lo. 2. in epist. ad Flavianum

acerdotum ordine permanere, rescissis etiam illorum ordinationibus, quos ipse tanquam Episcopus illegitimè prius ordinarat. A quo Colutho Ischaris Episcopus institutus repulsam iudè tulit, vt illum Hosius in Synodo Nicæna pro Episcopo passus nõ sit, & Athanasius eundem ne permisisset quidem Alexandriæ sacrificare. Tanta ueteris Ecclesie fuit seueritas, ne quis, nisi legitime ordinationis simbolo commendatus, in sacrum ordinem cooptaretur, aut in eo retineretur.
VERVM ut ad Ioannis uocationem propius accedamus, fuit is citra controersiam homo missus à Deo, & diuinam habuit uocationem, non sane minus quam quiuis Prophetarum, quos à Deo immediate missos, atque vt Petrus appellat, Spiritu sancto inspiratos fuisse constat. Ac suam quidè ad baptizandum uocationem Ioannes ostendit, cum ita publice testatus est: Qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super què uideris Spiritu descendente, & manente super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto. Vnde Lucas etiam, commemorat Ioanem ad docendū baptizandique ministeriū non accessisse, nisi uerbum siue mandatum Domini super eum in deserto factum esset. Quod cum ita sit, nõ erit difficile, vt opinor, de quæstione, quæ huius est loci maxime propria, iudicare: Vtrum scilicet, potuerit Ioannes ac debuerit palam baptizare ac docere, neglecta etiam Principi Synagoga autoritate. Potuit enim id sane ac etiam facere debuit, uigente uocatione, ne alioquin mandato diuino, quod alij Prophetæ de baptismo nulli contigit, nefarie aduerfaretur. Vt autem huic uocationi pareret promptius, tot illi dotibus ornauerat Deus, atque ita populo commendauerat, vt uocatione eius, uelut optimi maximique doctoris, rex Herodes, uirique multi principes, & agmina populorū ad illum undique concurrerent, proculdubio agnouerint atque comprobauerint. In quo ministerio progredi tantò magis poterat ac debebat, quo sanctioris uitæ aderat testimonium, & doctrina populorū ipsa sincerior ac probatior cunctis habebatur, præsertim cum nulla in parte legem à Deo traditam violaret, aut receptos Synagoga ritus damnaret ac labefactaret. Præcipuus autem nodus qui dissoluendus est à nobis iam in eo positus uidetur: Vtrum quod Ioannes docendo & baptizando fecit, neglecta illorum autoritate fecerit, qui tunc præerant Synagoga, vt uideri quidem uolunt aduersarij. Vbi succincte respondemus, quod etsi Ioannes nõ indiguerit Iudaici magistratus autoritate, tamen illam non contempserit neque neglexerit, sed potius bona illorū uenia fuerit in docendo & baptizando uersatus. Non indignit, inquam, cum uocationem haberet à Deo, vt dictum est, immediatam, cui omnibus etiam repugnantibus erat obtemperandum, & cuius ratione honestissimam poterat ille auditoribus facile comprobare. Etenim vt maxime nullum omnino præsidium aliud uiro sancto suppetiuisset, an non abundè facta erat testimonium, quod Prophetis literis comprehensum non poterat refutari, & ab omnibus in Esaiâ legebatur: præmonente nimirum Ecclesiam Deo de uoce clamantis in deserto futura, quæ ad parandam præsentis Messie uiam cunctorum animos incitaret atque impelleret. Quid igitur humana egeret approbatione, quæ Deus ipse multò antè tam luculenter per unum at-

Seueritas ueteris Ecclesie in illegitime ordinatione.
Ioannis uocatio immèdiata.
Ioan. 1.
2. Pet. 1.
Ioan. 1.
Luc. 3.
Quæstio p. cipua huius loci.
Mar. 6.
Matth. 3. u.
Luc. 3.
An Ioannes in suo ministerio negligenter autoritate Synagoga.
Cur Ioannes approbatione Iudæorum eguerit in suo ministerio.
Esaiæ 40.
V. 1. V. 2. V. 3. V. 4. V. 5. V. 6. V. 7. V. 8. V. 9. V. 10. V. 11. V. 12. V. 13. V. 14. V. 15. V. 16. V. 17. V. 18. V. 19. V. 20. V. 21. V. 22. V. 23. V. 24. V. 25. V. 26. V. 27. V. 28. V. 29. V. 30. V. 31. V. 32. V. 33. V. 34. V. 35. V. 36. V. 37. V. 38. V. 39. V. 40.

Seueritas ueteris Ecclesie in illegitime ordinatione.
Ioannis uocatio immèdiata.
Ioan. 1.
2. Pet. 1.
Ioan. 1.
Luc. 3.
Quæstio p. cipua huius loci.
Mar. 6.
Matth. 3. u.
Luc. 3.
An Ioannes in suo ministerio negligenter autoritate Synagoga.
Cur Ioannes approbatione Iudæorum eguerit in suo ministerio.
Esaiæ 40.
V. 1. V. 2. V. 3. V. 4. V. 5. V. 6. V. 7. V. 8. V. 9. V. 10. V. 11. V. 12. V. 13. V. 14. V. 15. V. 16. V. 17. V. 18. V. 19. V. 20. V. 21. V. 22. V. 23. V. 24. V. 25. V. 26. V. 27. V. 28. V. 29. V. 30. V. 31. V. 32. V. 33. V. 34. V. 35. V. 36. V. 37. V. 38. V. 39. V. 40.

que alterum Prophetam, Esaiam nimirum & Malachiam, Ecclesie suæ commendarat? Quo etiam pertinent ingentia miracula, quæ circa Ioannis conceptionem & natiuitatem ostendit Deus, agnouit populus, & passim fama publica celebrauit. Cur uero isthuc? nisi ut eum puerum à Prophetis prædictum, ab Angelo promissum, à talibus parentibus editum, tam mirabiliter natum atque educatum suspicerent omnes, eundemque postea in suo ministerio præ cæteris Ecclesie ministris, uelut à Deo peculiariter missum atque donatum doctorem, diligenter audirent, & præcipue obseruarent? Deinde patrocinauerat Ioanni generis nobilitas, quam in eo cuncti merito uenerarentur, cum scirent eum de Sacerdotū illustri stirpe natum, & de uice Abiæ primogenitum esse clarissimi uiri Zachariæ. Is uerus erat ex viginti quatuor præcipuis Sacerdotibus, & Sacerdotij dignitatem, quæ summa erat, ad Ioanem filium legitime transmitterebat. Igitur ex hereditaria successione ius illi competebat in Ecclesiastico ministerio uersandi, Deique uerbu & cultum publice profitendi promouendique, nihil ut mirum uideri debeat, quod qui secūdam Hæbræorum traditione Sacerdos erat, ut confirmat Chryostomus, idem præ cæteris in suo ministerio excellenti polleret autoritate. Quocirca Lucas narret ea sedulo, quæ ad Ioannis genus & in Sacerdotali ordine successione pertinent, facile nimirum prouidens fore, ut hinc Ioannis ministerio maior autoritas conciliaretur, aut potius ut conciliata, magis magisque apud omnes confirmaretur.
IAM uero etsi non indiguerit Ioannes Synagoga, uel humana quauis in suo ministerio autoritate, tamen uir modestissimus simul & sapientissimus, qui ad ædificationem Ecclesie cuncta referebat, receptis & probatis Synagoga legibus (præsertim quæ functionem Ecclesiasticam penes certos, & se bene ac decore gerentes ministros esse postulabant) proculdubio nihil unquam derogauit. Eam interim apud omnes, siue minores, siue maiores in Synagoga principes, fidem atque existimationem sibi comparauit, ut nullus illius conatibus facile opponeret sese, nullus ministeriū eius aliqua ex parte oppugnandum aut impediendum putaret. Quin ita potius habendum est, quod illi Ioannem in toto suo ministerio quietū & imperturbatum reliquerint, & eo diuinam eius uocationem tacite confirmarint. Id quod non obscure constat, si legatos nomine principum Synagoga ad illum solenniter destinatos, exacte consideremus, eorumque uerba & quæstiones in animum reuocemus. Primum enim & præcipue percontantur de eo, quod legationis erat caput, quis tandem sit Ioannes, quidque de se uel ipse sentiat, uel alios sentire uellet. Eo autem spectabant, eo intentos habebant animos, ut sibi Ioannes Messia partes officiumque uendicaret, ac collatam hanc tantæ dignitatis excellentiam admitteret, cum ea quidem opinio, Ioannem ipsum esse Messiam, omnium animos penitus occupasset. Sed iustissimus & constantissimus ille Propheta sic respondit legatis, ut non solum abnueret sære, sed spem quoque nullam illis reliquam faceret, quod uel Messia personam in se recepturus esset, uel proprium Christi munus assumere uellet, sibi que deferri pateretur. Postremo igitur sciscitantur de insolito baptisimi eius mini-

Malach. 3.
Ex paterna successione Ioannes minister Ecclesie.
Luc. 1.
Homel. 1. in Marc.
Ioannis ministerium à Iudæorum principibus confirmatum potius quam oppugnatum fuit.
Luc. 1.
Legati Iudæorum confirmant potius quam infirmant Ioannis ministerium.
Ioan. 1.

sterio, quod ob rei & ceremonie nouitatem, si non offensionem, at certe quidem admirationem illis aliquam parere potuisset. Verum illi audito Ioannis responso, quod ex Prophetis literis erat desumptum, nullum cum illo uerbu de baptismo amplius commutant, ut in eius sententia, sicut par erat, prorsus acquiescere uiderentur. Declarauit illis Ioannes, se à Deo missum, sibi que diuinitus iniunctum esse, quod obibat ministerium, quemadmodum Esaias multò antè fuerat uocatus: cū quo ministerio baptizandi quoque ius & officiu plane cohærebat. Hoc igitur uelut illustrissimo signo & clarissimo testimonio confirmat Ioannes, & multis haud dubie persuadet, uocationem suam immediatam, ac uerè diuinam & legitimam esse.
QVOD autem Iudæorum proceres suam Ioanni eiusque ministerio permiserint autoritatem, & neque de docendo, neque de baptizandi functione cum illo postea contenderint, ex alio Euangelij loco, si rem diligenter inspicimus, facile quoque colligetur. Cum enim Sacerdotū principes à Christo interrogarentur, quid de Ioannis baptismo sentirent, ne uerbu quidem uillo ausi sunt indicare, baptismum illum sibi displicere, uel quod multò maius est, illi non esse cælestè. Itaque tacere prorsus maluerunt, quam in baptisimi eius reprehensionem aut iniuriam quicquam respondere. Qui tamen per omnia Ioanni non crederent, neque parerent, tamen ex eorum legatione ad Ioannem missa, Patrūque interpretatione consequitur plane, quod initio saltè illi & fauerint, & detulerint plurimum. Sicut autem ad euitandam populi offensionem dicere ausi non sunt, Ioannis baptisimū ex hominibus esse, hoc est, humana potius quam diuina niti autoritate, ita proculdubio postea etiam Ioanni parum essent amici, aliquid in illū grauius statuere, uel eius in docendo & baptizando institutum palam conuellere, præsertim quod scirent, præclaram & constantem de tanto uiro existimationem à toto populo esse conceptam, quam si uellent maxime, non opprimere tamen possent atque labefactare. Quapropter ueritati est cõsentaneum, illius tẽporis Ecclesia sic sibi persuasum habuisse ac palam agnouisse, Ioannis ministerium cū Prophetis literis congruere, & diuinam habere autoritatem, ac idcirco circa summam iniuriam oppugnari atque danari minime posse. Cui rei hoc etiã argumento esse potest, quod Iudæorum principes, qui contra Christum se fortissime opponebant, ne hicere quidem tum audent contra Ioannem, cum illum damnare uel insectari maxime potuissent. Quid enim infensis Christi hostibus stomachum æquè moueret, ac Ioannem oditiosorem redderet, quam quod ipse publice cohonestaret, omnibusque commendaret, eum quem illi Synagoga sua pulsum, planèque perditum & extinctum cupiebant? Ac nisi multum apud Iudæos hoc Ioannis testimonium ualuisset, non idè Dominus iteraret, ac suis amulis obiceret, neque hoc, uelut fortissimo telo, sese ueretur. Quis uero est Euangelij locus, qui uel leuiter subindiceret, Ioannem idcirco à Iudæis reprehensum uel accusatū esse, quod tam accuratè ac publice Christum laudibus ornaret, ac eū Dei esse agnum, qui mudi peccata tolleret, ipsumque Messiam in lege promissum, qui omnes excelleret, palam proclamaret? Quod si hæc Ioannis libertatem

Esai. 40.
Quomodo Sacerdotū principes de Ioannis baptismo sentirent.
Matth. 21.
Iudgorū principes uel iuuiti pepercere Ioanni Christum magno opere commendanti.
Ioan. 9.
Ioan. 5.
Ioan. 10.
Matth. 4.3

Cur Ioannis baptismum ad eam principis Indorum.

Marc. 6.

Ioannem baptismum suo non irritasse Iudaeos.

Marc. 7. Leuit. 9. & 16.

Habent Prophetes sua quaedam symbola diuina.

Hier. 28. Esai. 20.

Ex Iudaeorum scriptorum & Chryostomi testimonio, quantum fuerit Ioannes apud Iudaeos.

Lib. 18. de amicit. Iudaeis, cap. 10.

In historia Iudaeica. Ad Antiochum lib. 3. Tom. 1. in Marc.

impune esse passi sunt, cur non eius quoque doctrinam atque baptismum dissimularent, praesertim cum timidi homines, si secus quidem facerent non solum veritatem, quae ipsorum verberabat conscientias, & Ioannis institutum defendebat, sed communis etiam populi fauorem ac erga Ioannem studium sibi prorsus obtinere nequaquam ignorarent. Ac tantum abest, ut illi alieno prorsus animo a Ioannis baptismum essent, ut illum etiam sibi petendum & accipiendum putarent, non sincero quidem animo praediti, sed qui tamen videri vellet Ioannis amici, & fortasse sicut Herodes faciebat, illum libenter audirent atque suspicerent, tamen neque Dei legi, neque Ioannis praecipitionibus magis quam Christi Euangelio obtemperaret. Quo quidem facto an non testatum satis reliquerint, quod ministerium Ioannis minime damnaret, sed potius ratum ac firmum haberent, populique erga Ioannem propensos animos magis magisque confirmarent?

A D H A E C non video sane, cur Ioannes in eo quod baptismum suum administravit, vel schismatis suspitione, vel nouitatis inuidia apud Iudaeos laborasse iure dicatur. Multa enim & varia tum erant Iudaeis baptismatum genera, tamque solennis & vritatus illis baptismus habebatur, ut venientes e foro nisi prius baptismum adhibuissent, non manducarent, quemadmodum & Marcus annotauit. Ut ergo credebant ea peccata sibi dimitti, quae in hircum Sacerdos imprecabatur, videbanturque illis sua peccata in hircum reiciita sibi persuadebant fortasse, si lauerentur, cum e foro redibant, peccata iam in foro contracta in aqua deiici, non secus quam si inter animi & corporis maculas elucendas nullum discrimen interesset. Eoque minus inuitatum & peregrinum, minus ingrati etiam ac odiosum Iudaeis videri poterat, si ad suum baptismum eos Ioannes inuitaret, praesertim cum tot baptismis essent assuefacti. Postremo quid habet incommodi, ut quod in aliis Prophetis factum cernimus, id etiam Ioanni vsu venisse credamus? Dedit Hieremia hoc insigne Deus, catenam ligneam, & Eliae signum proprium adiunxit, nudus ut ille & discalceatus in publico ambularet. Ergone moleste ferrent Iudaei proprium Ioanni esse baptismum, ut hac velut tellera suum legaret ministerium, & communem moneret populum, & maiorem doctrinae suae pararet auctoritatem? Quae omnia sicut probabiliora, quicquid isti obganniat, si Iosephum consulamus, eiusque testimonium hic repetamus. Fuit enim Scriptor ille grauis, & cum primis apud Romanos celebris habitus, sed & Iudaeorum Sacerdos minime vulgaris. Fatetur autem palam, Ioannem facile primas apud suam gentem obtinuisse inter illos, qui iustitiae & probitatis causa summum fuissent honorem consecuti. vocat eum praeterea virum bonum, qui sit Iudaeos hortatus, ut virtutem excolerent, & ad baptismum accipiendum accederent, ea vitae officia obeuntes sedulo, quae iustitiae & pietati erga Deum essent consentanea. Est & alius non infimi nominis Iudaeus Iosippus, vetus sane scriptor, & non ita pridem Latine versus, (meminit eiusdem Theophilus Antiochenus) qui magnificam & ipse facit de Ioanne mentionem. Quid quod Chryostomus admonet, Ioannem ad suam aetatem vsque summum in precio apud Iudaeos habitum, atque adeo inter Pontifices

numeratum esse? Tanta, & tam diuturna huius viri cum apud alios, tum apud Iudaeorum antistites permansit auctoritas. Id quod eo minus admirandum putarim, quod etiam apud Turcas, quantumvis barbaros & impios, Ioannes optime audiatur, magnamque nominis obtineat celebritatem. Atque haec satis esse puto, vnde lector veritatis amans tandem colligat certoque statuatur, Ioannem non equiisse quidem auctoritate Synagogae, ut suum, quod satis erat omnibus perspectum ac probatum, obiret ministerium.

A T N V N C vide mihi, bone Lector, obsecro, quam sit omnino dispar atque dissimilis Ioannis & nouorum ministrorum vocatio, qui tantum fere interuallo, quanto caelum a terra distat, se mutuo differre videntur. Primum enim isti sicut Ioannes, immediatam habent non vocationem, nec signum eius, aut testimonium vllum euidentem proferre possunt. Nouam fidem atque doctrinam ab illis publicari utique cernimus, sed qua nouo miraculo, ut sane fieri oportebat nulla ex parte commendat. Sic enim Philippus quoque testatur, quando magna sunt tenebrae, vocari non doctores, & semper addi a Deo miracula, ut certo sciamus a Deo esse missos. Ideo Ioannes, inquit, magno miraculo nascitur ex matre sterili & ann. Praeterea non Scriptura ex Patrum iudicio intellecta, non reuelationem diuinam, quae ad nos quidem peruenit, non signum aliquod illustre, quod obseruatione dignum sit, ad vocationem suam confirmandam ostendunt. Quod si vitam & mores, si doctrinae formam, si externae pietatis speciem consideremus, distant ab illis *Δεσ. πασδ* Elias, Ioannes, omnesque a Deo missi, & Ecclesiae circa medium humani donati aliquando ministri, quomodo cunque eos libeat nuncupare. Quin plurimi etiam veterum haereticorum, ut honestum aliquod vocationi suae nomen compararent, testimonia Scripturae plausibilia, ut Ariani, & res minus infames, ut Cathari, contra Ecclesiam defenderunt, multoque probiores, ut Euchitae & Apostolici, vulgo apparuerunt. Accedit quod non solum immediata, sed mediata etiam vocatione isti destituuntur, nulla ut ratione suam comprobare ministerium possint, quando ab Ecclesia & eius Hierarchis nullum habent testimonium, quo se verbi & Sacramentorum ministrum legitime vocatos & ad pastorale officium, velut per ostium, introductos esse confirmant. Recensent Hieronymus & Augustinus Apostolorum siue ministrorum varia genera, de quibus in Scriptura legimus: alios enim neque ab hominibus, neque per hominem, sed a Deo mitti, ut Prophetas & Paulum: alios a Deo per hominem mitti, ut Iosue filium Naue, a Deo quidem, sed per Moysen; duces populi constitutum: alios ab homine, non a Deo, ut qui hominum fauore ac studio ordinantur: alios demum neque a Deo, neque per hominem, sed a semetipsis mitti, quod proprium sit pseudo prophetarum & pseudoapostolorum, de quibus Paulus dixisse monet Hieronymus: Istiusmodi pseudoapostoli, operarij iniquitatis, transfigurantes se in Apostolos Christi, qui dicunt: Haec dicit Dominus: & Dominus non misit eos. Quis autem dubitet, ex his ipsis nostros esse Sectarios, qui aut non missi ac ordinati seipso obtundunt ministros & pastores, aut sic ordinantur, ut de illis cum Tertulliano iure dicamus: Ordinationes eorum temerariae, leues, inconstantes: nunc neophytos

Ioannes est Turcis est generationi.

Nouos ministros a Iohanne valde differre.

In cap. 3. Matth. Lucae. 1.

Etiam mediata vocationem probare noui ministri.

Apostolorum varia sum genera. In 1. cap. ad Gal. In Dialogo cum Origeno quae est. 64.

2. Cor. 11. Hierem. 14.

Lib. de prescrip. haereticorum.

a. Ecl. hier. cap. 5. b. Constit. Apost. lib. 8. cap. 24. c. Cyr. lib. 1. epist. 6. ad Magnum.

Lutheri sententia de vocatione nouorum ministrorum.

In 1. cap. ad Galatas.

In resolutionibus.

Hierem. 14. 21. 28. Ezech. 33.

Hierem. 23.

Epilogus collationis ministerii inter Ioannem & nouatores.

neophytos collocant, nunc seculo obstrictos, nunc apostatas nostros, ut gloria eos obligent, quia veritate non possunt. Nullquam facilius proficitur quam in castris rebellium, ubi ipsum esse illic, promereri est. Quomodo enim ordinationes illorum ratae ac firmatae esse possunt, qui legitimas, Ecclesiasticas & Apostolicas traditioni, quam Dionysius, Clemens, alique Patres agnoscunt, consentaneas ordinationes repudiant: qui Sacerdotium ex baptismo, cum Sacerdotio ex hierarchica ordinatione confundunt, ut simul hierarchicum Sacerdotium, & iuge sacrificium ex Ecclesia tollant, qui denique sat habent, pro arbitrio populi & de magistratum politicorum sententia se ministros passim institui atque proclamari: nullo etiam charismate spiritualis potestatis donati.

S E D quando Patres & Episcopus isti praesertim superbe contemnunt, & nullam Sacerdotali potestati & Ecclesiasticae ordinationi tribuunt auctoritatem, age vel ipsi Lutheri verbis eos coarguamus, qui de vocatione istiusmodi ministrorum haec nimium verè scripsit: Non satis est, inquit, habere verbum & puram doctrinam: oportet etiam ut vocatione certa sit, sine qua qui ingreditur, ad mandatum & perdendum venit. Numquam enim fortunat Deus laborem eorum, qui non sunt vocati: & quantum quaedam salutaria adferant, tamen nihil adificiant. Sic hodie phantasi spiritus nostri habent verba de fide in ore: ante nullum scriptum faciunt, sed hoc praecipue agunt, ut hominibus persuadeant suas erroneas opiniones. Et rursus: Non est irrendum in alienam messem, ut Diabolus incitare solet suos ministros, ut non vocati currant, & praeterea zelum hunc ardentissimum, dolere sibi quod homines tam misere seducantur, se veritatem velle docere, & seductos Diaboli laqueis eripere. Tum ad senatum Mulhusium scribit, recte facturos eos, si rogent ex Thoma Muncero, quis docendi munus ipsi commiserit, sicut a Schleidno narratur. Quin alio etiam in loco hoc aperte proficitur: Solis Sacerdotibus ad hoc ordinatis sacramenta ministrare, & verbum Dei predicare permittitur. Et nulli Deus remittit culpam, si non ille se subiecerit & humiliauerit suo Sacerdoti vicario. Qua Lutheri confessione (quid enim alibi scripserit homo inconstantissimus, nihil moror, qui frequenter seipsum iugulat) perspicue quidem totum hoc genus ministrorum perstringitur atque damnatur, qui hodie nec Deo, nec Ecclesia mittente sine certa vocatione currunt, ac licet profani sint ac maneant, tamen Ecclesiastica munia sumunt arrogantes sibi: intererit verò, quaedam olim Pseudoprophetae factitabant, Verbum domini, Verbum domini plenis buccis crepant, & pro Dei verbo sua venditant somnia, vel uti Lutherus dixit, suas erroneas opiniones hominibus persuadere conantur, verique ministri sunt Sathanae, qui iuxta dictum Propheticum, Dei verba furantur. Tum quantumuis ardentem zelum veritatis afferenda, & Ecclesiae reformanda praesertim se ferant, tamen eos arbores esse non bonas, fructus ostendunt pessimi, quos & Lutherus agnoscit, & Europa tot annis ut antea nunquam, suo certe malo maximo passim experitur. Est igitur quicquam tam caecus qui non videat, quam isti commune nihil habeant, cum nostro Ioanne, qui tamen omnibus praeclearis donis ornatus, vocationem a Deo immediatam haberet, ac idcirco humana confirmatione ad suum

ministerium obeundum haudquaquam indigeret, sic tamen in eo continenter versatus est, ut aduersus magistratum Ecclesiasticum nihil per seditionem moliretur, ut ab ordinaria potestate non discederet, ut receptos Synagogae ritus ac publicam disciplinam non contemneret, imò verò ut praesentis Ecclesiae statum stabiliret potius, quam immutaret aut labefactaret, ut denique tum populi tum Sacerdotum suffragiis suum ornaret ministerium, ac ne illud a quoquam reprehenderetur, in omni vita & doctrina se semper ministrum inculpatissimum integerrimumque praebuit?

A T Q V E hic mihi se commode offert Petrus ille Martyr, hoc sane cognomento indignissimus, inter Sectarios autem minime gregarius miles, qui suos collegas purgare conatur, quod ab Episcopis nostris nec petant, nec accipiant manuum impositionem, cum hoc quidem legitima vocationis symbolum, quod iustis Ecclesiae ministris & gubernatoribus est sicutque semper necessarium, reiciant, ac etiam ridicule tractent. Nunc vide obsecro, quam prudenter ille causam nouorum ministrorum defendat, & simul Ioannis nostri exemplo abutatur: Ioannes Baptista, inquit, nouum ritum baptismatis induxit & Hebraeis praebuit, cum tamen illi manus impositione non fuerint, & baptismum administrabat, cum ipse a nemine tinctus fuerit. Vbi nos quidem vltro fatemur, sicut & antea docuimus, nouum illum baptismatis ritum per sancte ac sapienter a Ioanne inductum, & Iudaeis administratum esse: fecit autem hoc vir ille non ab hominibus missus, sed a Deo immediatè vocatus atque iustus, quod non minus est sane, quam ab Episcopo per impositionem manuum ordinari. Nec eguit ille quidem vel tinctio, vel ordinatione cuiusquam: tinxit enim, aut ut magis proprie dicam, sanctificauit eum in matris utero Spiritus sanctus. Quippe non ad solum Hieremiam, sed ad Ioannem quoque vox illa diuina pertinet: Priusquam te formarem in utero, noui te: & antequam exires de vulua, sanctificauit te. An verò Zvinglius hunc suum discipulum non corripit, cum docet, Ioannem ad tantum munus inaugurari Ecclesiae Dei circuncisione & nominis impositione, licet sanctus alioquin & Spiritu sancto plenus esset: Vbi discimus, inquit, Ecclesiae sacramenta & communionem non negligere, aut contemnere. Quorsum igitur ista Martyris ratiocinatio? ea certe nouum hoc ministrorum genus adeo non excusat atque defendit, ut etiam reprehendere & inculcare videatur. Si enim Ioannes ministerio suo legitime fungi non potuit nec debuit, nisi diuino mandato ad hoc electus, vocatus, & e suo deserto velut extrusus esset, ut demonstrauimus: qua demum venia digni esse possunt, qui absque vocatione tum immediata, tum mediata, ac sine praeparatione & probatione vlla sponte ad sacra procurant, & in Ecclesiasticas functiones, messumque alienam irrumpunt? Itane Ioannem probe sequuntur, dum sunt voces tantum clamantes, & neque a Deo, neque ab hominibus, quibus hoc ius competat, rite mittuntur, sed seipso mittunt, atque in medium profluunt? Hoc docet Ioannes scilicet, Apostolicam de manuum impositione regulam continere, Episcoporum potestate in ordinandis ministris & gubernandis Ecclesiae nihil pendere, ac demum perpetua Christiani orbis traditionem, quae suos clericis ordines maiores & minores af-

Quomodo temere Petrus Martyr excuset sectarios, qui sine manuum impositione sunt ministri Ecclesiae.

In 4. Reg. cap. 2.

Ioannes non eguit humana tinctio, vel ordinatione. Hierem. 1.

In 1. cap. Lucae.

Ioannis exemplo ministerium repraesentantur.

1. Cor. 13. 1. Tim. 4. 4. Ad Tit. 1.

signat, conuellere atque abolere? Valeat autem apo-
stata Vvermelius, qui nos ad eò stupidos putat, vt
quod Ioannes non fecit, nullis etiam aliis faciendū
esse credamus, vtque Apostolos in his, quæ ipsi do-
cuerunt atque constituerunt, idcirco minoris fa-
ciamus, quia Ioannes eadem ad vnguem non ob-
seruarit, imò etiam citra culpam ignorarit, quæ illi
diuino Spiritu afflato constituerunt, & pro ratione
temporis Ecclesiæ Christianæ obseruanda legitime
tradiderunt.

An Ioanes
à Synagoga
eiisque recto-
ribus fecerit
secessionem.

E x quibus omnibus haud difficile sit æstimare,
quàm sit insulsa istorum ratiocinatio, dum ita col-
ligere student: Ioannes nouam baptismi cæremoni-
am instituit, & nouam docendi rationem tenuit,
in deserto, non in templo Hierosolymitano præ-
dicans. Igitur Ioannes à templo, & Sacerdotibus,
& ordinaria eorū, qui Synagogā regebant, potestate
fecit secessionem. Quasi verò vtrunque ab illo fi-
eri non potuerit, quod & factum esse viri pruden-
tes fatentur, nimirum, vt ille suum in baptizan-
do & docendo munus fideliter obiret, ac vitaret in-
terim inuestigatam, Ecclesiæque noxiam seces-
sionem. Nec enim congruebat tempori, imò ad
excitandas huius animasque populū distrahendos
plurimum secessio valuisset, si quam Ioannes mo-
liri tum voluisset à Synagoga magistratu diuinitus
instituto, & Reipublicæ Iudaicæ necessario, quem
deinde Christus, qui Ioannem secutus est, suo tum
verbo, tum exemplo & docuit, & voluit honorari.
Tantum vero abest, vt quod Ioanes faciebat, chis-
ma & distractionem populi gigneret, quicquid cū
suis Philippus obgannat, vt maior etiam hinc ani-
morum concordia, & status Reipublicæ tranquil-
lior haud dubiè fuerit consecutus. Nam quemad-
modum talem tantūque doctorem decebat, pro
sui muneris ratione omnē nauauit operā ad motus
& conatus hominum seditioforū comprimendos:
pacis & disciplinæ publicæ studiū suis auditoribus
cōmendauit, & præsertim ad reuerentiā obedi-
entiæque tū legi diuinæ, tū legitimis magistratibus
deferendam, illorū sicut & militum, animos red-
didit propensiores. Confirmat hoc Chryzologus,
cum Ioannis doctrinam Reipublicæ bene consti-
tuendæ necessariā tractat: Neminem, inquit Ioan-
nes concutiatis, neque calūniemini, contenti esto-
re stipendiis vestris. Vbi hoc addit Chryzologus:
Beatus Ioannes sic diuina docuit, vt non turbaret
humana. Instituit (hoc est, erudiuit) Reipub. non
dimouit: probauit à Deo ordinata esse quæ do-
cuit, posse facere, & facere iustitiam.] Nugæ sunt
igitur, quas nobis ingerunt de Ioanne faciente se-
cessionem, & distrahente populū ab ordinaria
potestate, à templo, à Sacerdotio cultūque diui-
no: cum nihil Ioanni magis cordi fuerit, ac esse
debuerit, quàm saluū manere legi diuinæ & Moyfi
cathedræ suum honorem, quo ad visum esset Deo,
legem legisque Sacerdotium per Christum peni-
tūs aboleri. Hæc nobis eò dicuntur omnia, vt li-
quido intelligatur, quàm temerè isti Iudæis affin-
gant, quod illis ne in mentem quidem venire for-
tasse potuit, de accepto nimirū offendiculo pro-
pter nouū, insolens & seditiosum Ioanis institutū.

Math. 8. &
23.
Luc 17.

Luc 3.
Serm. 137

Quibus de
causis singu-
tur Ioannes
apud Iudæos
malè audi-
uisse.

Q V O N I A M verò in hac opinione prorsus hæ-
rent nouatores, vt credant Iudæos ob heb-
eris in Ioannem eiusque institutum fuisse, non
abs re fuerit, quas illi odij causas præter iam antè

adductas proferant, hoc etiam loco considerate.
Testatur Lutherus, Ioannem in tota Israël multa
nouasse, & palam liberrimas voces apud proceres
tunc ordinariæ Ecclesiæ, nimirum Scribas & Phari-
sæos, edidisse. Verum hæc pro sua libertate ne
dicam dicacitate, tantum affirmat, non autē pro-
bat, nec probare poterit Lutherus: nos contra-
riam sententiam, satis, vt opinor, supra confirma-
uimus. Petrus Martyr de Pontificibus, Phariseis
& Scribis eius temporis refert, illis intolerabile
visum esse, quòd Ioannes in sua doctrina, quam
baptismo adhibebat, Patris & Filij & Spiritus san-
cti fecerit mentionem. Sed vt frigidum hoc est fa-
nè commentum, sic ad odium Ioanni conflandum
parum efficac, ac veritati etiam malè congruens.
Etenim, si ex Scriptura iudicandum est, Christus
hanc baptizandi formam, quæ sanctissimæ Tri-
nitatis nomen exprimit, non nisi post suam mor-
tem Apostolis tradidit, & Ioannes in nomine ven-
turi eum baptismum celebravit, qui Christi &
Apostolorum baptismo, quod ad formam & effi-
cientiam atinet, multis modis, vt ostendimus,
inferior atque imperfectior existimandus est. Zv-
vinglius aliam huius odij causam assignat, cum
explicat verba illa legatorum ex Ioanne percun-
ctantium. Quare ergo baptizati? Ecce, inquit, qui
Ioannem prius baptizatum esse docemur exceptant, nunc
ingratum non solum Christum, sed & Ioannem, quem sum-
me amabant, calumniantur, sigillatim & contemunt:
tantum ob id, quod non voluit dicere quæ eis placebant.
Verum enim verò haud video, quomodo ex pau-
culis legatorum verbis, quæ describit Ioannes,
hic sensus rectè colligatur, imò sicut demonstra-
uimus, cum legati Ioannem audissent, in responso
eius acquiescisse videntur: nec anam sanè vllam
habuerunt, qua permoti virum optimum calum-
niantur, eumque ex hoc ipso colloquio contem-
nerent atque fugillarent. Quid verò Brentius? ma-
gnam odij Iudaici aduersus Ioanem concepti cau-
sam in eo statuit, quòd is palam Christum velut
digito monstrans testaretur, Ecce Agnus Dei. Non
est dubium, inquit, quin Ioannes hac vna voce, quasi bel-
licum non inter Pontifices & sacrificulos tantum, sed
etiam inter sapientes quosque Iudæos, adeoque in vulgo
ipso ceciderit. Et rursus: Sapientibus visa est hæc con-
cio non solum abrogatio ciuilibus honestatis, sed etiam deua-
statio totius religionis suæ. Quod cum ita fuerit, quis non
intelligat, quod hæc conicio constituit Ioanni maximo vi-
ta suæ periculo? Iam consideret etiam mihi, quantam alia-
rum rerum suarum iacturam fecerit hac vna conicione.
En Rhetoricam, imò verò ridiculam Brentij Am-
plificationem, qui post omnes interpretes id no-
bis persuadere conatur, quòd ex veteribus quidem
nullus, vt arbitror, vel per somnium cogitauit.
Concedamus autē illi, hoc Ioannis dictum à mul-
tis palam auditum & intellectum fuisse, de quo
alij non temerè dubitabunt: cur interim hinc Iu-
dæi tantoperè offenderentur? cur ciuilibus honestatis
abrogationem, ac totius Mosaycæ religionis deua-
stationem, sicut ait Brentius, à viro mansuetissi-
mo, quem Ioannes agnum appellat, extimesce-
rent? Cur demum & magni & parui tam eximium
Prophetam tam iniquè tractarent, & in odium ra-
perent, illique extremum vitæ discrimen ob hoc
vnum verbum intentarent? Igitur peregrinum,
contortum & ineptū est prorsus, quòd huic Euan-
gelico

In 1. cap.
Ioannis
Daniel 11.
Ez 12.
Matth. 26.
Luc 22
1. Cor. 11

In cap. 1. de
Rom.

Ioannes a
baptizati
nomine na-
uitatis.

Act. 19.

In 1. c. 10

Ioan. 1.

In c. 1. h.

Verbi, Ec-
ce agnus Dei
gnam Ios
inuidiam
odium est
se docuit
eius.

Improbabilè
esse Brenti
sententiam

gelico loco affingit Brentius, dum rem immo-
dicè studet amplificare: neque tamen verbo Dei, sed
fallaci tantum nititur coniectura. Talibus fabellis,
quales isti ad nauseam vsque lectoris admiscent,
Euangelica quidem historia contaminari potest,
illustrari certè non potest. Nullæ sunt igitur, aut
leues admodum rationes, quas nobis exponunt
aduersarij, cur proceres Iudæorum Ioanni succen-
suerint, & illius ministeriū odiis fuerint infectati.

V B I præterire non possum, quantum sibi noua-
tores permittant in hoc ipso præclaro Ioannis dic-
to, ECCE AGNVS DEI, qui tollit peccata
mundi, mirabiliter deprauando. Docet Zvving-
glius, hic reiciit Missam & omne genus sacrificio-
rum: nec distinguit inter externa & ea, quæ Chris-
tianiis maxime congruunt, & spiritualia sacrificia.
Quasi verò incruentum illud & iuge sacrificium
Ecclesiæ, quod omnes Antichristi præcursores
abolere conantur, non maxime nobis repræsentet
agnum, qui ad mundi peccata tollenda in cruce se-
ipsum obrulit semel, & eius cruentæ oblationis me-
moriā, voluit incruento modo, vt Cyrillus a lo-
quitur, omni die in Ecclesiā renouari: sicut b Mala-
chias futurum est vaticinatus, & cum c Ireneo Pa-
tres clarissime probent. Nec dubitat quidem Eufe-
bius Cæsariensis, d cum hanc Ioannis prædicationē
de agno Dei tractat, ad Eucharistiā quoque sacri-
ficium illam accommodare. Caluinus cū suo Mar-
lorato dicit, hic euerit omnes humanas satisfactio-
nes, & redemptiones, & piacula. Ipse solus, inquit,
est agnus Dei, solus quoque oblatio est pro peccatis, solus
expiatio, solus satisfactio. Est sanè Christus qui dicitur,
agnus Dei tollens peccata mundi, est oblatio, ex-
piatio, satisfactio pro peccatis omnium, qui solus
iusto dato precio, seu lytro perfoluto, iram diuinā
placat, & amissam Dei gratiā nobis recuperat, nos-
que propria virtute sua, quod aliis facere nemo
potuit, reconciliat patri. An verò propterea negan-
dum est, eundem Christum hanc suis fidelibus &
meruisse, & impetrasse gratiam, vt in ipsis etiam vi-
uere, operari, mereri ac satisfacere possit? Viuebat
certè in Paulo Christus, & loquebatur, & coronam
iustitiæ operabatur, & ea quæ suis passionibus decer-
rant, in Pauli carne pro Ecclesiā mirabiliter adim-
plebat. Sufficit Christi pretiosa mors & sanguis ve-
rè sacrosanctus ad omnia omnium expianda, vel si-
cut Paulus ait, exhausti peccata: sed illis tantū
salutaris est, qui volentes, credentes & pœnitentes
illam applicant sibi, Christi quoque gratiā cooperantur.
Ad eò verè & distinctè Apostolus dixit: Christus
factus est obtemperatibus sibi causa salutis æternæ.
Obscurat igitur hoc summum Christi beneficium,
qui contra doctrinam Apostolicam vel negant, vel
subticiunt ea media atque remedia, præcipue verò
Sacramenta, per quæ Christo visum est, suum san-
guinem nobis efficaciter communicare, & nō aliis,
quàm in Ecclesiā vera credentibus & pœnitentibus,
reddere salutarem. Iam verò Lutherus ex hoc ipso
loco venenum fugit, cum inde dogma suum de so-
la fide confirmat, & Ioannem fingit sic dicere vo-
luisse: Agnosce hunc vt agnum, cui peccata tua imposita
sunt, vt saluus sis, & salutem certò consecutus es. Tum
postea: Si poteris credere hanc Ioannis videntem veram, &
oculis cordis dignum eius sequi, atque agnum DEI tua
peccata tollentem agnosceres, plane viceversis, salutem nactus
verus es Christianus, dominus peccati, mortis, inferni &

In 1. cap.
Ioannis
Daniel 11.
Ez 12.
Matth. 26.
Luc 22
1. Cor. 11

Quomodo ac-
cipiendum sit
illud, Ecce
agnus Dei cō-
tra sectarios.

Epist. 10.
ad Nestor.
b. Malach. 1
c. Li. 4. c. 24
contra Iu-
reus
De Demon-
strat. Euz.
lib. 1. c. 10
In harmon.
Et in Amil.
contra Cœcil.
Tident.

Gal. 2.
2. Cor. 13.
2. Tim. 4.
Colof. 1.
Heb. 9.
Luc 24.
Ioan. 1.
Act. 2.
1. Cor. 3.
Ez 15.
Heb. 5.

Fructus mor-
tis Christi ad
quos pertine-
at.

In possib.
Domin. 4.
Aduent.

Lutheri sen-
sus de verbo,
Ecce agnus
Dei.

omnium. Quis verò non videat, hic fidem à Luthe-
ro nimis immodicè prædicari, eumque prorsus abuti
nomine fidei, vt vanam illam confirmet fiducia,
qua sectarij omnes veræ charitatis expertes, & à fi-
de obedientiaque Ecclesiæ alieni, certò statuunt, hoc
est, falso putant, modo Christum fide apprehende-
runt, se iustos esse & sanctos imputatiuè. Iudicet
quæso lector, an hoc Baptista voluerit, cum dice-
ret, Ecce agnus Dei. Deinde non potest Luthe-
ro cum Ioanne conuenire, quando ille nunquam non
virget hanc vnam de agno DEI prædicationē, quā
totius Euangelij epitomen Brentius vocat: hic ve-
rò non solum fidem in Christum, sed & pœnitenti-
am, eiusque dignos fructus accuratè commendat.
Præterea Ioannes haud obscure Lutherum ac no-
uatores verberat, quòd non contentus Christum
agnum & Messiam pronunciare, & in illum cære-
rorum quoque fidem excitare, de illo etiam iudice,
qui habet in manu sua ventilabrum, seuere concio-
natur, & arbori non bonæ atque frugiferæ tum ex-
cisionem, tum ignis æterni supplicium aperte in-
terminatur. Placet istis magistris, placet & eorum
auditoribus blanda de agno DEI ac fide doctrina:
Ioannis autem vita, & oratio de pœnitentiā & iu-
dicio DEI, vt per se quidem aliquantum horrida,
sic delicatulis semper ingrata, nullum apud istos
pondus obtinet, & vix quidem attingitur. Amant
nimirum hoc dulce compendium, quod illis, quo-
modocunque demum viuant, audax in Christum
fiducia, & imputatiua iustitia subministrat, vt ita,
velint nolint superi, sine luctu consolationem: sine
pœnitentiā veniam, sine obedientiā securitatem &
salutem sibi ac aliis certissimè polliceantur. An hoc
verò est cum Ioanne vel viuere, vel docere, eisdem-
que iustis insistere?

P O S T R E M ò ob hoc ipsum Ioannis dictū Pa-
tres ac alios, velut indoctos, inculcat Melancthon,
qui in appellatione agni Metaphoram innocentiæ
& patientiæ putant significari: virget autem eam in-
terpretationem, quæ hoc tempore in primis placet
nouatoribus, Christum videlicet esse similem agno,
qui est victima in cruce pro nobis oblata. Cui ex-
plicationi adiungit, quomodo sacrificium Christi
nobis applicetur, idque fieri docet duntaxat per fi-
dem, quam definit esse fiduciam, qua statuimus,
Deum nobis placatum esse propter Christum, Sed
facile defendi possunt Patres aliique Scriptores,
qui haud sine Scripturarum autoritate nomē agni
tū ad innocentiam, tū ad patientiam atque mā-
suetudinem appositè retulerunt, aut referūt etiam-
num. Et Ioannes quidem hoc noluisse videtur vt
Christum ab aliis, qui ad suum baptismum multis
cooperti sceleribus accedebant discerneret, eumque
solum nulla prorsus ablutione indigentem, sed ab
omni labe peccati purum & integrum significaret:
quare Apostolus Petrus etiam agnum impaculatū
evidenter appellat. Deinde Baptista hoc nomine
consolatur Ecclesiā, docens Christum in primo
illo aduentu non terribilem, sed verè mansuetum
ac patientem esse. Probarunt id hostes eius sangui-
narij, cum sicut ouis ad occisionem duceretur, &
quasi agnus coram se tondente obmutesceret. Sed
& sicut agno inter pecudes, sic illo inter principes
nihil mansuetius, simulque fructuosius reperitur.
Est enim hoc agno proprium, vt aliis potius quam
sibi seruiat, ac idcirco possessori suo lanam ad ve-

In 1. c. Ioan.

Math. 3.
Luc 3.

Placet hodie
Ioannes de fi-
de prædicans,
non de pœni-
tentiā.

In 1. cap.
Ioannis.

Cur Ioannes
agnam Dei
dixerit.

1. Pet. 1.

Esaiæ 53.
Act. 8.
117.

1111. Exod. 12. Heb. 11. 1. Cor. 5.

Apo. 19.

Ioannes non confirmat doctrinam de fide speciali.

Rom. 1.

Cur Ioannes non fidei sicut alia quædam vrgeat.

Matth. 5. Galat. 1. Rom. 8.

stitum, & carnes ad victum præbeat: quemadmodum reuera Christus etiam liberalissimè vestit & ornat & pascit populum suum, adeoque vniuersam Ecclesiam. Nec dubium, quin hoc dicto itidè Ioannes ad illum alludat agnum, qui ex præscripto legis, vt omnes nouerant, pro peccatis populi quotannis offerbatur, & Christum, qui nostrum est pascha, pro mundi peccatis offerendum propriè adubrabit. Vt verò maximè Christus dicatur agnus ob sacrificium, quod in ara crucis semel oblatum, sacrificiis omnibus Mosaycis finem imposuit, & de quo testatur Apocalypsis, agnum à mundi origine occisum esse, tamen reicienda non sunt alia Patrum interpretationes, cum & ipsæ Scripturis apte conueniant, & insigne Christi officium pulchre comprobent. Adde quod Ioannes longe alio spectat, cū hæc loquitur, quàm vt velit, solam homini fidem ad iustitiam ac salutem consequendam sufficere, ac diuinum illud maximumque Christi beneficiū illis efficaciter applicari, qui certò statuunt, Deum sibi propter Christum esse placatum. Sciebat vtrique vir sapiētissimus inanem esse fidem atque fiduciam in his, qui Christum apprehenderent propitiatorum, ac eadem vt legis latori non obtemperarent, neque vt viuorum ac mortuorum iudicem, omniumque malorum vindicè reuereretur. Nec ignorabat vtrique in Euangelio non solum annunciari gratiam, sed iram etiam de celo reuelari, & pœnitentibus quidem remissionem peccatorum, inobedientibus autem & voluntariè peccantibus, quantumlibet credant & fideant, seueritatem iudicij prædicandam esse: Agnoscebat præterea, eos fide in Christum frustra gloriari, qui illum cognitum non amarent, qui verbum eius factis non exprimerent, in quibus etiam ipse Christi spiritus non impleret legis iustificationes. Intelligebat denique ad veram fidei rationem pertinere, vt qui se saluos cupiunt, nō solum in Deum, & quem misit ille Iesum Christum credant, verbūque promissionis amplectantur, verum etiam vt Dei minis, Christi præceptis ac verbo indignationis, imò & diuini anathematis suam tribuant auctoritatem, suamque reuerentiam & obedientiam præstent. Nolo hæc pluribus, vt possem, astruere, Patrumque confirmare sententias: satis est obiter indicasse, quomodo suauissimū hoc Ioannis dictum, si ritè intelligatur, deprauetur ab istis, qui ex Ioanne fidei magis quàm pœnitentiæ laudatorem ac prædicatorem facere moluntur. Sed enim Ioannes in fide commendanda breuis, prolixior autem & accuratior in pœnitentiæ & iudicij, & timoris & operum prædicatione cernitur: non quod fidem omnīs iustitiæ & salutis humanæ basin negligat, sed quod opera fidei, quæ sunt fructus spiritus, ac pœnitentes in primis decent, magis vrgeat, ita subindicans videlicet, fidem iustificantē in adultis sine dignis pœnitentiæ fructibus esse non posse. Quod si Baptista non de sola fide, sed de operibus fidei, dignisque pœnitentiæ fructibus est sedulo cōcionatus, vt pro sui muneris ratione viam Domino præstiteret, ac plebem Iudaicā, valdeque crassam, ad Christi præpararet aduentum, quid illum quæso facturum fuisse putemus, si discipulos & auditores habuisset ex his, qui Christianæ disciplinæ initiati, & in Euangelica lege inde à primis Arrianis fuissent? An non excellentem, seu vt Christus loquitur, abundantem iustitiam, omnemque sancti-

A moniam ab illis postulasset. simulque cum Paulo eos qui carnis faciunt opera, vel secundum carnem ambulantes, à Dei regno exclusisset atque damnaisset?

Sed ad Philippum redeo, qui nouā nobis inicit disputationem: *Hic queritur, inquit, an liceat facere contra potestatem ordinariam, sicut Ioannes discessit à templo. respondeo: semper necesse est anteferrī mandatum Dei potestati ordinariæ, sicut Apostoli dixerunt: Oportet Deo magis obedire quam hominibus.* Quam verè autem assumat Melanchthon, Ioannem à templo discessisse, satis quidem demonstratum arbitror: de potestate ordinaria, potestine deferri, an nō possit, paulò post dispiciemus. Nunc de Apostolico tantum dicto respondebimus: quod nouatores quidem magna vi ad se rapiunt, simulque interpretando corrumpunt, abutentes nimirum sententiā, quam summus Apostolus Petrus & suo & omnium Apostolorum nomine, vt sapientissimè, sic etiam necessariò protulit. Agebat enim cum Synagoga primoribus post publicatum Hierosolymis Euangelium, cum lex & religio Iudaica, velut umbra luceti corpori cedere, nullamque habere auctoritatem debuit. Etenim domino crucifixo Pontifices illi sacrilegi, impij & cruenti esse cœperant, nec iā quicquam de sacerdotali honore & auctoritate retinebant, sicut Cyprianus luculenter affirmat. Agebat, inquam, Petrus aduersus eos, qui suo impio edicto id efficere conabantur, vt Apostoli contra suā conscientiam, contra veritatem agnitam, contra diuinum expressumque Dei mandatum, nihil in Iesu Christi nomine aut docerent, aut facerent. *Qua in re si Apostoli paruissent nefariis illis magistratibus, an non prodidissent religionem? an non suam vocationem deseruissent? an non Ecclesiæ vix dum surgenti offendiculum & periculum maximum accersiuissent? an non demum lupos, vel certè mercenarios potius, quàm ouium Christi pastores se turpissimè præstitissent? Non potuit igitur Petrus, quem ouilis sui pastorem Christus declarauerat, communem Ecclesiæ causam negligere, sed in tanto discrimine positus, zelum sanctū exerere, & Christianam veritatem, prout fecit, palam debuit & intrepidè confiteri, Si iustum est, ait, in conspectu Dei, vos potius audire quàm Deum, iudicate. Non enim possumus quæ vidimus & audiimus, non loqui. Tūc rursus ad eisdem Synagoga principes: Obedire oportet Deo magis quàm hominibus. Nō habet igitur Philippus, quod hoc Petri dicto & exemplo suos, hoc est, nouos ministros excuset, cū nullum diuinum mandatum eos, sicut Apostolos, vrgeat, vt aduersus potestatem ordinariam, non dicam mortuæ Synagoga, sed nunc vigentis Ecclesiæ, sese palam opponant, imò & principes concitent, & populos inflamment, & cum seditiosis sceleratè conspirent. Illud verò fatemur & constanti Ecclesiæ doctrinæ consentaneum esse dicimus, quod etiam magistratui, seu ordinariæ potestati sit obtemperandum, tamen si quid impiè contra Deū præcipiat, Deo magis diuinis mandatis quàm quibusuis hominibus & eorum decretis nos oporteat auscultare. Igitur vt Deo parerent Hilarius & Basilius Episcopi, Imperatoribus Constantio & Valenti palam contradixerunt, sicut & Athanasius Arrianis omnibus fortissime restitit. Cum enim vrger Dei honos, aut veritatis confessio & salus animæ sic postulat,*

In c. 3. Matth. Act. 5.

Qua ratio ne dicitur Petrus, Oportet obedire Deo magis quam hominibus.

Li. 1. epist. 1.

Marc. 16. Matth. 10. Luc. 24.

Ioan. 21.

Mat. 18. et 7. Ioan. 10. 2. Ioan. 1.

Non eadē Apostolorum & nouatorum causa est in obedientia magistratui deneganda.

Vbi & quidō sit requiritur dum magistratibus.

Quomodo in Scetarios reuocandis sic Petri verbum.

1. Timoth. 3.

Act. 4.

Mat. 18. et 7. Ioan. 10. 2. Ioan. 1.

In c. 5. Act. Lofius nos uos ministros in prædicatione ne exquat Apostolis nec vult eos impedi.

postulat, obedientiam necessariam exigit isthæc sententia: *Oportet Deo magis quàm hominibus.* Verum hinc insulsè isti, nec minus petulanter colligunt, se nō modò cum venia, sed etiam cum laude facere, quod magistratum Ecclesiasticū deserant atque contemnunt, quod Synodorum canones pro nihilo ducant, quod Pontificum & Episcoporum auctoritatem oppugnet, adeoque in Ecclesiæ Catholice ignominia pleraque tū doceant, tū faciāt palam. Quid verò vel à Petri, vel ab omnium Apostolorum sententia remotius ac alienius potest excogitari? Quāto nos rectius hoc dictum contra istos hunc in modum interpretamur: Oportet Deo magis obedire quàm hominibus, nouis nimirum magistris & politicis eorum magistratibus, quando aduersus Dei ordinationem Ecclesiasticam & ordinariam potestati resistunt citra necessitatem? Item, Oportet obedire Deo, non solum in verbo suo, sed etiam in Ecclesia per Spiritum sanctum loquenti, & veritatem nos omnem ex Christi promissione docenti. Rursus, Oportet obedire Deo, qui semper adest & præstet in Ecclesia & Synodis Occumenicis, qui vnam etiam eandemque fidei regulam orthodoxis perpetuò tradit atque custodit, vt Ecclesia sit, quod dicitur, columna & firmamentum veritatis: Non igitur obedire vel oportet, vel decet, vel expedit, vel licet spiritui mendacij atque vertiginis in falsis Prophetis loquenti, ac in ministris nouis operanti, quorum est dispar, inconstans, leuis, tumultuosa, malè sana, & plerumque damnata doctrina. Ac breuiter, oportet Deo obedire, qui nusquam profectò certius ac firmitus, quàm per ordinariam potestatem suum verbum nobis ostendit, custodit, interpretatur, piæque doctrinæ consensum tucur, ac denique multitudinis credētium, in his quæ ad religionem pertinet, cor vnum & animam vnā efficit atque conferuar. Proinde qui hac in parte Deo diuinaque ordinationi ac prouidentia non obediunt, sed sua potius, vel quorūuis hominum priuata sensa sequuntur & somnia, licet ad verbum Dei prouocent, Deique ministros se iactent, non alio tamen quàm ethnicorum loco numerari, ac velut Ecclesiæ hostes & pestes, vt Christus ipse commonstrat, deuitari merentur. Quam igitur impudenter ac vanè isti, quod certa cum ratione à Petro aliisque Apostolis & dictum & factum est, id sumunt sibi, idque nobis opponunt, vt hoc modo suam ab Ecclesia defectionem, imò & publicam aduersus Ecclesiasticos, sapè & politicos magistratus rebellionem excusent.

Nec veretur tamen Lofius dicere: *Recte & necessario Apostoli violauerunt mandatum ordinariæ potestatis: & nunc omnes veri & sinceri Doctores Euangelij recte violant Pontificis Romani & Episcoporum edicta, de nō prædicando Euangelio, exemplo Apostolorum.* Vbi multa quidem satis ineptè, & parum verè coaceruantur. Primum non probabit vnquam Lofius, Pont. Max. cui primæ honoris & dignitatis partes in Ecclesia semper delatæ sunt, vt alibi docebimus, & Episcopos Apostolorum haud dubiè successores, hoc suis edictis vel vrgere, vel efficere, quod impij profus & sacrilegi Sacerdotes Hierosolymis non modo verbis & mandatis, sed re ipsa etiam declarauerunt, vt Euangelij prædicatione impediretur, atque adeo sacrosanctum Iesu Christi nomen, si modò id fieri potuisset, profus obliteraretur. Hoc verò præ-

A scribunt & exigunt Catholici Pontifices & Episcopi vigilantes, vt noui Doctores, qui sectas & opinioniones tam varias impiasque fouent, nouandæ religionis & scindendæ Ecclesiæ conatus seditiosos intermittant, vt Dei verbum sanè intellectum atque incorruptum bona fide proponant, vt non tam suo priuato, quàm communi Patrum sensui diuinis in rebus fidem adhibeant, vt damnatas olim & sepultas in Ecclesia opinioniones & hæreses in lucem non reuocent atque defendant, vt sibi nō arrogant, quæ summis Ecclesiæ pastoribus de religione cognoscenda debent, potestatem: vt denique cum re sint, simul actores & iudices in causa religionis se ipsi nō faciant, humano scilicet, diuinoque iuri aduersantes. Cui verò id non postulent atque mandent, cū sit munus proprium Episcoporum de doctrina cognoscere; & doctrinam ab Euangelio dissentientè reicere, sicut Augustina confessio euidenter affirmat, ac veteres omnes prædicant. Deinde non probabit nobis Lofius id quod assumit, & aliquoties repetit, ordinariam potestatem eo tempore, quo iussi sunt Apostoli ab Euangelij prædicatione desistere, penes Synagoga rectores Hierosolymis extitisse. Etenim duplici ratione mortua tunc erat cū suo Sacerdotio Synagoga, tū quod summus ipse Sacerdos nouique testamenti author Christus legis vmbra in cruce suo sanctissimo sacrificio sustulisset, vnde velum illud solenne templi disruptū voluit, vt certius de legis abrogatione constaret: tū quod facta iam fuisset Euangelij promulgatio apud Hierosolymitanos, cūque illustri profus & irrefragabilis miraculorum gloria comprobasset. Sicut igitur è Synagoga Iudaica facta est Ecclesia Christiana, vt multò ante Deus de regno suo transferendo promiserat, sic & Aaronicæ Sacerdotij vel Mosayci magistratus potestas, quæ florebat Hierosolymis, in illos erat deriuata, qui nouæ Hierusalem primi architecti, & sicut Ioannes vocat, duodecim fundamenta fuere. Et si enim Apostoli pro sua summa prudentia modestiæque non solum Iudaici permiserint, sed ipsi quoque multo tempore obseruarint ritus legis: quare Paulus etiam purgatione quadam apud Pontificem Ananiam voluit vti, tamen, si de iure ipso agitur, hoc Apostolis vel legitimis & ordinariis Ecclesiæ pastoribus, quos cum auctoritate perfecta instituerat Christus, proculdubio debebatur. Postremò in eo etiā Lofius fallitur, quod contendit, Apostolorum factum & exemplum nouis congruere, & accommodandum esse ministris, quos ipse interim veros & synceros Euangelij doctores tam audacter appellat. Sed intelligunt sapientes, quàm rectè Apostolis exæquentur non veri, sed deprauati Euangelij professores, in quibus non Euangelij prædicatione, sed prædicationis abusus multis nominib, reprehendi potest, ideoque ab Episcopis etiam debet prohiberi. Quomodo enim prædicabunt, & speciosi erunt pedes Euangelizantium, nisi cum Aarone rite fuerint vocati, missi atque ordinati? sicut religionis nostræ principes Apostoli constituerunt, & in Ecclesia semper obseruatum est?

Ac res ipsa quidem ostendit, quàm sit vanus istorum prætextus, qui veri & sinceri doctores Euangelij haberi volunt, cuiusque demum sectæ seruiant, aut qualescunque tandem docendi genus sibi proponant, semper interim purum putum Euan-

Quid Episcopi à nouis ministris circa prædicationem exigant, & in illis improbent.

Artic. de potestate Ecclesiæ.

Ordinaria potestas à Petri. In Apostolis deriuata & que translata.

Ioan. 19. Heb. 9. et 10. Matth. 27. Act. 2. 5. 5. Daniel. 12. Malach. 1. Matth. 21. Apocal. 21. Apostoli legem ad cæp. obseruauerunt, non statim abrogauerunt. Act. 23.

Episco. prohibent modum illegitimum prædicandi in nouis ministris.

Rom. 10. Esai. 52. Nahum. 1. Heb. 5.

Quomodo ministri noui abutuntur Euangelii nomine ad damnatas etiam hereses profitendas.

a Aug. lib. de heresib. her. 46. b Clemen. lib. 3. recog. nit.

c August. heres. 54. d Epiph. heres. 49.

e Aug. heres. 56. f Epiph. heres. 64. g Eulym. in panoplia tit. 22.

h Theodor. lib. her. fab. de Nouatio. ni.

i De consec. dist. 2.

k In articulis Romae, Parisiis Oxoniae dam. natis art. 3.

l Petrus Clu. nac. lib. de sacrificio Missae.

m Hieron. contra Vigilantium.

n Nirena synodus 2. o Ang. heres. 53.

o Damas. li. de heresib. p hiero. contra Iovinianum.

q Epiph. her. 75. r Damas. lib. de heresibus.

s Aug. de unitate Ecclesie contra Donat. passim.

t Theodor. lib. 1. cap. 8. Eccl. histor.

v Basilus lib. de Spiritu sancto.

gelium sibi vendicantes. An verò parum in Euangelij nomine hallucinantur, cum per hoc Scripturam Evangelicam nouis ipsorum tum versionibus, tum interpretationibus cotaminatam atque depravatam intelligunt. simulque hoc nomine suam nuper excogitaram doctrinam cohonestant, vulgòq; imperito comendant: Est illis Euangelium, quod tradunt de seruo hominis arbitrio, Manichaei scilicet, non Christi Euangelium profitentes. Placet plebisque absolutam in his quae sunt, stat aere necessitatem: quod idem & antiquum est. Simonis Magi Euangelium. Contendunt, solam fidem homini ad salutem satis esse, quomodo Euangelium Eunomius etiam predicauit. Faciunt omnes aequaliter Sacerdotes, ne dissentiant ab Euangelio Quintilianorum. Docent aquae baptismum non adesse necessarium ac efficacem esse, quin sine illo etiam saluti nonnulli consequi possint: quod item haud male quadrat Euangelio Seleucianorum. Confirmant in sacro baptismo non tolli, sed abradi peccata: confirmant hoc quoddam in Euangelio suo vna cum Proclo Messaliani. Reiciunt sacrum christma, vna Noatianorum Euangelium hac in parte sequuntur. Verba dominicae cenae ad tropum symbolumque referri volunt, & vrgent duntaxat manducationem carnis Christi spiritualem, sicut hoc Euangelium a Berengaribus & Vuicelstis traditur. Negant & execrantur Missae sacrificium: sed hoc Euangelium a Petrobrusianis veluti per manus traditum acceperunt. Religio est, Sanctorum cultum, reliquias & imagines in Ecclesia tolerare: sic edocti sunt ex Euangelio Vigilantij & Iconoclastarum. Orandi & sacrificandi pro defunctis fidelibus morem receptum in Ecclesia insectantur: visum est, Arianis & Armenis, id ipsum Euangelij loco recipere atque probare. Nullum meriti locum cōcedunt piorum ieiunio & virginitati, vt sic etiam cōfirmant Euangelium Iouiniani. Oppugnant statos ieiuniorum dies delectumque ciborum, quem praescribit Ecclesia, ne illis male conueniat cum Euangelio Aerianorum. Piorum vota liberè dissolui & rescindi posse clamant: idem pro Euangelio habent, Lampetiani Veterem Ecclesiam veluti in fide ac doctrina erratam deserunt & oppugnant: nec aliud placuit Euangelium r Donatistis. Denique solam Scripturam iudicem postulant, per quam conuincantur erroris: nituntur & eodem euangelio Ariani & Eunomiani. Haec aliaque id genus complura, quae longum sit enumerare, non solum isti cum suis male sanctis & iam pridem damnatis Patribus audacissime docent, verum etiam sacro Euangelij nomine complectuntur, proque Euangelio passim venditant, & ab omnibus recipi volunt, propositis etiam poenis, vt si quis aliter fortasse sentiat, homo parum Euangelicus existimetur, saepe ludibrio habeatur, nonnumquam etiam cum rerum suarum vitaeque periculo inter nouos euangelicos viuat, neque raro exulare cogatur. Sic autem reuera sunt euangelici, sic euangelium tractant atque profitentur, vt ne vnum quidem ex vetustis probatisque Patribus dare possint, quem probent per omnia, quemque verum & sincerum euangelij doctorem agnoscant. Si enim ex ipsorum confessione, doctrina, Synagoga iudicabimus nouum hoc euangelium, quod ex tenebris erutum in lucem se protulisse gloriantur, ab aliquo veterum sic intellectum, sic explicatum fuisse, nunquam ostendunt.

dent. Hanc lucem quam isti praeserunt, maiorem nullum aspexit, scriptisque confirmavit, qui persuasum sibi prorsus habuerunt, Christianum nomen sine Sacerdotio, sine sacrificio, sine episcopo non posse vindicari. Quid pura? nullum hodie tam purum, tam absurdum, tam impiu, tam execrandum dogma defenditur, quod a nouis doctoribus honesto Euangelij nomine non studiose regatur atque excusetur. Et molestè fert adhuc Loffius, quod summi ecclesiae pastores rationem habeant muneris sui, ac idcirco a grauissimo predicandi euangelij officio arceant, non dicam neophytos & bigamos, sicut Paulus fieri iussit, sed in fide male sanos atque corruptos, quos profecto vt Reipub. pestes plecti, vel sicut leprosos ab hominum cōtactu remoueri, aut saltem vt veritatis ignaros discere oportebat, priusquam cum tanto sui ac aliorum periculo, ad praedicationem euangelicam admitterentur.

CAETERVM his omisissis ad Melancthonem redeo, qui cum suo Loffio causam nobis praebuit huius digressionis, vt Apostolorum & Ioannis exemplum aduersus istos vindicaremus, qui suum in Ecclesia ministerium ex illo ipso inepte confirmant. Mouet autem nobis litem Melancthon, vt dicere coepimus, licetne aliquando discedere ab ordinaria potestate, & mutare doctrinam ac ritus in ecclesia. Producit exempla Ioannis, Zachariae, Simeonis, qui haud dubie arguerunt, vt ille putat, errores Synagoga sui temporis, nec paruerunt: sed aduersati sunt ordinariae potestati. Colligit igitur, non posse tantum, sed & debere doctores ordinarios deserere potestatem, quando cunctique gubernatores ecclesiae tradunt impiam doctrinam, & dissentiant a veritate. Esti verò non pauca dixerimus, quae huc maxime pertinent, tamen aliquid nunc etiam addendum est in causa vique adeo graui, vt si prorsus negligatur, totam Christianam religionem in praesens periculum ac discrimen adducat. Ac Melancthon quidem hoc loco plus arrogat sibi, quam cōcedi a nobis possit ac debeat. Nec enim ille diuina Scriptura, sed mera cōiectura nititur in eo, quod affirmat, Ioannem, Zachariam & Simeonem, quorum laus est in euangelio, se illius temporis ecclesiae opposuisse, & ordinariam de seutisse potestatem, impiasque reprehendisse doctrinas procerum, qui tunc Moysi cathedram occupabant. Atqui Augustinus perspicue docet, vbi Caiphas & ceteri tales fuere, ibi, hoc est, in eadem ecclesia, Zachariam, Simeonem, quos nominatim citat, & ceteros bonos extitisse. Et huiusmodi exemplis saepe cōfirmat, in ecclesia bonos & malos, tanquam grana & paleas in eadem area, permixtim reperiri. Praeterea vbi aduersus Donatistas disputat Catholici, inter quos Augustinus vel praecipuus fuit, palam isti testantur, in veteri Testamento vnum fuisse templum, quo vterentur omnes, nec quenquam Prophetarum, inter quos Ioannes nulli omnino cedit, aliud templum, alia sacrificia, vel Sacerdotes alios sibi constituisse, licet boni malos interea tolerarent passim, & suo loco reprehenderent ac emendarent.

LIBET autem hic Loffium rursus producere, vt quoniam in cōmuni cum Philippo errore versatur erroris eius nebula simili responsionis luce dispellatur: Duplex, inquit, est vocatio, ordinaria seu mediata, qua fit ab Ecclesia, quales fuerunt Pontifices Sacerdotum Hierosolymis: & extraordinaria seu immediata, quando

1 Tim. 4.

In 7. cap. Ioan.

An discedat licet ab ordinaria potestate, & mutare doctrinam ac ritus in ecclesia.

Paulus Pontificem etiam impium reuertitur.

In malis etiam propositis quid spectandum & honorandum.

An propter discessionem ab ordinaria potestate.

Contra epistolam Parmeniani, lib. 2. cap. 7.

Contra Damascenum post colloquium Ioan. cap. 20.

Loffii doctrina expulsa & reposita de potestate ordinaria.

In cap. 4. Acto.

Deus

Deus extra ordinem & vocationem ordinaria potestatis exercit & vocat certos purgatores doctrinae, & doctores Ecclesiae, cum scilicet ordinaria potestas impia & negligens est in docendo, quales fuerunt Elias, Eliseus, Ioannes Baptistas, Paulus & alij omnes Apostoli, qui peculiare mandatum habuerunt non solum docendi Ecclesiam, sed etiam reprehendendi errores & vitia ordinariae potestatis. Quoniam verò de ordinaria seu mediata potestate iam diximus, hoc de altera & extraordinaria Prophe-tarum & Apostolorum vocatione testamur, Philippicum ac scilicet prorsus esse fundamentum, quo se fulcit Loffius. Etenim sibi falsò persuadet, dictos Prophetas sic vocatione sua vti voluisse, vt eam aduersus potestatem ordinariam opponerent, & Synagoga principes in his, quae ad fidem pertinent, aliquando taxarent. Nihil tale Scriptura docet: non Elias, non Eliseus, non Ioannes potestati ordinariae vnquam resistit, nò Leuitici generis magistratus de impiis erroribus insinulauit, quin potius, si ritè omnia perpendimus, sic illi sub ordinaria potestate illorum, qui cathedrae Moysi praefuerunt, in vna fide, & inter eadem Sacramenta sunt quietè versati, vt suum honorè cathedrae ac senioribus semper integrum reliquerint, ac relinquendū esse docendo confirmant. Quare non est abs re, quod Lucas de Paulo scribit, ac repetit etiam Cyprianus, illum non sine reuerentia quadam & honoris significatione dixisse, cum Ananiam Pontifici coram adesset. Nesciebam, inquit, fratres, quia Pontifex est: Scriptum est enim, Principem populi tui non maledices. Si enim personam illius honorauit Paulus, qui duntaxat inane nomen & vmbra quadam Pontificis Moysay praeferebat, satis nimirum ostendit: Sacerdotalem auctoritatem & potestatem non solum in optimis, sed in pessimis etiam hominibus venerandam esse.

QVAM ob rem nihil solidi adfert Philippus, nihil etiam Loffius, vt fidem faciant, aut olim ex Prophetis vllum ab ordinaria potestate propter corruptelas discessisse, aut nunc etiam alicui fas esse discedere, doctrinamque & ritus Ecclesiae immutare. Nam vt maxime vitam sceleratam agant, qui ad Ecclesiae clauum sedent, non est tamen, vt omnes consentiant, propterea communis Ecclesiae vel infamanda, vel defendenda, vel oppugnanda doctrina. Secundum illorum quidem praua opera, quae in Iuda etiam Apostolo deprehensa fuerunt, viuere prohibebimur à Christo: doctrinam verò, quam cum Ecclesia consentientem profuerunt, conseruare, simulque professores ipsos, vt cunctique demum viuatur, honorare iubemur. Cur verò Philippus non modo praepositorum, sed & totius Ecclesiae fidem ac doctrinam suspectam reddat, adeoque de grauissimo impietatis crimine illam Christi spòsam proscindat, quae non minus est, quam dicitur, domus Dei viui? columna titide & firmamentum veritatis, còtra quam ne porta quidè inferorum possunt vnam praeualere? Est Ecclesia, quae sicut Eusebius dixit, luce ac fulgore orthodoxae fidei splendet, neque hostibus terga dat, neque ipsi ianuis mortis cedit. J Quòd Christi quoque verbis confirmat: Est, quae, vt Cyprianus loquitur, in Christu credit, & semel id quod cognouerit tenet, & ab eo nunquam omnino discedit: Adulterari non potest spòsa Christi, incorrupta est, & pudica: vnam domum nouit, vnius cubiculi sanctitatem casto pudore cu-

stodit. J Ecclesia est, inquam, quae sincerè semper doctrinam cultos & interpretes perseuerat, quae nec profitetur ac proponit alia, nisi salutaria Deoque grata dogmata: quae demum licet ab improbis etiam praepositis administraretur, tamen in fide fideique doctrina nunquam errat, docente nimirum & regente illam Spiritu sancto, quem aeterna veritas Christus illi vt promissit, ita praesentem semper exhibet, proprio in illam amore nunquam intermorituro. Vt hinc praclare scriptum sit à vetustissimo Irenaeo: Non oportet querere apud alios veritatem, quam facile est ab Ecclesia sumere, cum Apostoli quali in depositarium diues, plenissime in eam contulerint omnia, quae sunt veritatis, vt omnis qui velit sumat ex ea potum vitae. J Origenes verò fidè & doctrinam ecclesiae ita commendat: Cum multi sint qui se putent sentire quae Christi sunt, & nonnulli eorum diuersa à prioribus sentiant, seruetur ecclesiastica praedicatione per successionis ordinem ab Apostolis tradita, & vsque ad praesens in Ecclesiis permanens. Illa sola credenda est veritas, quae in nullo ab Ecclesiastica discordat traditione. J Ab Augustino dicitur Ecclesia totum possidere, quod à viro suo accepit in dote, & quod omnem sui sponsi & domini teneat potestatem. Tum variis libris editis Donatistas refellit, ac damnat, quod ab ordinaria discederent potestate, ac nouum sibi caetum instituerent: veram enim perisse doctrinam, quae ipsi excitarent, & velut caecam errare Ecclesiam, non minus quam hodie nouatores faciunt, improbè calumniabantur. Dissoluit autem hanc obiectionem, & opponit Prophetica dicta, probatque sic à Deo fundatam, instructam ac munitam esse Ecclesiam, vt velut fortissimum firmamentum, in fide nò possit euerti atque cadere: de illa scriptum esse, Deus fundauit eam in aeternum, columnam eandem & firmamentum veritatis omnibus seculis permanere.

QVIN & verus Iudaeorum Ecclesia nò tam erat infelix, vt pro piis impias doctrinas amplecteretur ac profiteretur, sed in Moysi cathedra & legitima Pontificum successione illos magistros habebat ac iudices, qui cum de fidei decretis ageretur, sancti Spiritus lumine nunquam destitueretur, quique sacra ex professo cognoscerent, ac de illis ritè pronunciarent. Aderat enim diuinus ille spiritus non solum Ecclesiae, sed eius etiam gubernatoribus ordinariis, quantumuis prauè viuentibus, quemadmodum Caiphae vaticinantis docet exemplum, veramque per illos doctrinam in ecclesia & propagabat, & conseruabat. Qua de re vt certior esset omnium fides, neue de ordinaria illa potestate dubium maneret vllum, tam disertè diuinum testatur oraculum, de Synagoga praepositis & Leuitici generis Sacerdotibus loquens: Quares ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem: & facies quodcunque dixerint, qui praesunt loco, quem elegerit Dominus, & obseruabis diligenter omnia, quae te docuerint, sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram neque ad sinistram. Tum apud Hieremiam ita promittit Deus: Non peribit lex à Sacerdote, neque consilium à sapiente, nec sermo à Propheta. Monet igitur Aggeus & Malachias Prophetas, vt à Sacerdotibus de lege interrogetur, vtq; ex illorum ore populus discat. Sed & Salomon in Spiritu sancto constitutus, vt Cypriani verbis vtat,

Ioan. 14. & 15.

Irenaei, Origenis & August. de Ecclesia doctrina & robore tenent.

Lib. 3. cap. 4. aduer. heres. In praemio lib. 1. perit. chon.

De symbolo lib. 4. ca. 10.

De vni. Ecclesie. Contra Parmen. Gau. dem. Peril. In Psal. 102 & 47.

Psalm. 47. 1. Timoth. 3.

Ecclesia Iudaeorum suam habuit prerogatiuam à Deo, vt non erraret in fide potestatis ordinariae.

Ioan. 11.

Deuter. 17.

Hierem. 18.

Agg. 2. Malach. 2. Lib. 3. epist. 9. ad Rogat. vinnim.

Non legantur prophetae potestatem ordinariam in fide taxasse, sed honorasse.

Acto. 23. Lib. 1. epist. 3. Acto. 23.

Paulus Pontificem etiam impium reuertitur.

In malis etiam propositis quid spectandum & honorandum.

An propter discessionem ab ordinaria potestate.

Contra epistolam Parmeniani, lib. 2. cap. 7.

Contra Damascenum post colloquium Ioan. cap. 20.

Loffii doctrina expulsa & reposita de potestate ordinaria.

In cap. 4. Acto.

Deus

Matthæi 7.

Mandatum Dei de cau- dis Pseudo prophetis, Lutheri non excusat sed damnat.

Secularij cu Lutheri pugnant.

Tertull. de prescript. heret.

a Lib. 3. contra heres. cap. 3.

b Cypri. lib. 4. epist. 8. ad Cornelium.

c Athanas. episcopi Aegypti ad Liberium & Marcum. Epist. 90.

d Hier. epist. ad Damasum. lib. 3. contra Rufinum.

Lib. 1. epist. 3. ad Cornel.

e In Psal. contra Donatist.

In script. de morte Lutheri.

Sic ne Lutheri Ioanni & Elie conferendus.

quàm à Romana Latinâque Ecclesia Lutherus se ipsum segregauit. Deinde quoniâ ex mandato Dei cautendi sunt Pseudoprophetae, haudquaquâ congruebat Lutheri iudicatos olim rectè ac damnatos multorum hæreticorum errores in orbem reuocare, eosque publicè propósitos, pro Christi Euangelio adstruere: quin potius ab huiusmodi pseudo-prophetis, quos tales semper habuit Ecclesia, & eorum doctrinis velut impiis idolis, Lutheri propter Dei verbum & mandatū secedere oportebat. Atqui sit ita, quemadmodum statuit sibi concedi postulat Maior, ad secessionem ab Ecclesia rectè faciendam necessariò requiri, vt iuxta Christi decretum à falsis Prophetis caueatur. An hoc ipso se telo non defendunt, & contra Lutherum pugnat Carolstadius, Zvinglius, Suencfeldius, Caluinus, Lascus, Seruetus, Anabaptista, pickardi, aliique coplures, qui licet Catholici non sint, tamen à Luthe- ro & eius ecclesia sibi discedendum, & ad Synogas alias confugiendum arbitrantur? Quod enim præceptum Dei pro se cõtra Romanam Ecclesiam sumit Lutherus, hoc & contra Lutherum sumunt alij, qui ab eo velut pseudopropheta & fallaci magistro desciscunt, & alicubi esse cauendum hortantur. An verò isti nobis in dubium vertent, quod cõ- stanter tota prædicat antiquitas, sanctam & felicem Romanam Ecclesiam eam esse, quæ & maxima, & antiquissima, & omnibus notissima celeberrimâ- que sit existimanda? ad quam a propter potentiorè principatitatem, vt Irenæi verbis vtamur, necesse sit omnem conuenire Ecclesiam, & omnes qui sunt vndique fideles, quàmque veluti b radicem & matricem Ecclesiæ Catholice, adeoque omnium Ec- clesiæ & matrem & magistratam vt doctissimi, ita sanctissimi quique Patres tot seculis agnouerunt. Ab hac Petra, quam non vincunt portæ inferorū, ab hac Petri cathedra, quæ Moysi cathedram mul- tis modis excellit, ab hac Ecclesia, ad quam habere non potest aditum perfidia, illi demum separant sese, qui schismatici & hædi esse possunt, vnitatis verò custodes & Christi oues esse nõ possunt, quæ- admodu à c Cypriano & Augustino est traditum, & nos pluribus, Deo quidem propitio, tertio libro ex instituto dicemus. Vbi se nobis offert occasio Lutherum cum Ioanne Baptista comparandi, quæ- admodum facere multi cõperunt, Pomeranus, Io- nas, Melancthon, Maior, Spangebergius. His enim tam charus pater, tam reuerendus præceptor Lutherus fuit, vt cum (quod admiratione dignum censeo) alterum Ioannem & Eliam tertium fece- rint, & ab omnibus etiam velint existimari. Qui- bus responsum est ab aliis copiosè, & declaratum satis, non magis ambos illos quàm cygnum & cor- num, agnum & lupum inter se conuenire: hæc- tenus autem eosdem posse conferri, quod sicut ille Christi venientis præcursor siue prodromus ac tu- bicen fuit: ita hic venturo proximè Antichristo viam strenuè præparauit. Nos verò de his plura dis- serere indignum arbitramur, quando vtramque ar- bobrem suis è fructibus dignoscere difficile non est, ac res ipsa docet, quantum alter ad ædificandam Dei Ecclesiam contulit, tantum in illa ipsa labe- factanda alterum profecisse, cum eis opera sit illud effectum, vt præfens hic Sathanismus, què ex om- nium ferè hæreseum colluue concretum esse cer- nimus, his annis quinquaginta fuerit introductus,

& in tota ferè Europa vires ad scindendam eccle- siam, & ad imperia disturbanda diffidiâque concin- tando maximas compararit.

Quoniam verò abundè satis dictum est de calumniis siue suspitionibus, quibus Iudæi causam Ioannis grauasse, & prorsus odiosam reddidisse sin- guntur, superest potro, vt rationem aperiamus, qua permoti aduersarij, vt apparet, in supradictis querelis Iudæis contendendis suum declarare arti- ficium voluerunt. Iudæorum exemplum Ioanni obreçantium idcirco istis placet, quoniam illud sibi commodum esse vident ad odium inuidiamq; conflagrandam, & eandem Catholicis & iis, qui Catholica Ecclesiæ gubernacula tractat, eamque mo- derantur. Itaque versuti homines Phariseos, Sad- duceos, Sacerdotes, Leuitas, aliisque Synagoga- rectores introducunt, & cum his nostros, vt voca- mus, Prælatos conferunt, à quibus intelligunt se iam pridem esse damnatos. Sed nihil in eo faciunt noui: sequuntur enim magistros Donatistas, qui cū veritate vincere non possent, hanc quoque notam Catholicis Præpositis quodam inurere conati sunt: eosque non solum phariseorum, sed & magis infami- traditorum nomine perstinerunt. Eodem li- uore ducti quidam, Catholicos Ioannitas, Arriani Homouosianos & Athanasianos: Armenij verò La- tinos Azimitas, alij & psychicos malignè appella- runt. Sed valeant calumniatores improbi & male- dicit, quibus diuina lex interminatur, & omnem ad cæleste regnum aditum intercludit. Admiserunt etiam inquisitores, quos vocamus hæreticæ prauitatis, qui Catholicis in vtu esse solent, eosque per legatos ad Ioannem missos intelligunt. Ioannis ve- rò personam sibi imponunt, & aliis, qui nimirum ob nouam falsamque doctrinam, quam velut virus inclusum circumferunt, aut palam effundunt, non- nunquam à Catholicis examinantur & monentur, tum si peruicaces manserint, optimo iure damnan- tur etiam atque castigantur. Quod autem ad hos Inquisitores, seu potius violatæ religionis iudices in Ecclesia constitutos attinet, non potest munus illorum verbo Dei non consentaneum, & his temporibus non necessarium videri. Horum enim est, Pseudoprophetas occultos notare ac prodere, lupos rapaces à Christi ouili arcere, vulpeculas, imò & feras vineam Domini Sabaoth demolien- tes capere, triticum ab insperis per hostem nocte zizaniis purum conseruare, inter lepram & le- pram ritè discernere, morbida pecude proffigata sanum tueri gregem, ne quid veneni & contagio- nis hauriant ab his qui sunt in fide malè sani at- que corrupti, ac demum supplere incuriam, vel augere diligentiam aliorum, qui cum esse debeant speculatores & pastores domus Israel, aut minus vigilant, aut malè curant oues sibi à Christo com- missas. Horum igitur Inquisitorum salutaris medi- cina non potest non esse horrore iis, qui impiarum opinionum pestibus sunt affecti: sed eorum seueritas, vt malos coerct ac plectit, sic bonos re- creat, neque paucos in officio continet atque conseruat. Habet enim nunc quoque locum in coerenda hæreticorum audacia, quod Leo Ma- gnus de Priscillianistarum hæresi ab vtroque ma- gistratu rectè iam olim compressa & extincta scribit: Profuit, inquit, diu ista distinctio Ec- clesiasticæ lenitati, quæ etiam Sacerdotali con- tenta

Quo cõtra sectarij esse Ioannis pro Iudæos pug- re coarctat.

Veni et mos Sectarij cum Catholicis obreçantibus & noua illa affingere mi- mina.

Matth. Luc. 6. 1. Cor. 6.

De offi- Inquisitorum apud Catho- cos.

Matth. 23. Deut. 17. Matth. 23. Cant. 1. Leuit. 24. & 14.

Cur Inqui- tores exili Sectarij.

Epist. 93. ad Turribim, in principio.

tenta iudicio cruentas refugit vltiones, seueris ta- men Christianorum Principum constitutionibus adiunatur, dum ad spirituale nonnunquam recur- rum remedium, qui timent corporale suppli- cium.]

Quid verò aliud nunc sibi volunt, aut faciunt aduersarij, nisi quod olim à Donatistis factum legimus? Disungebant se illi à tota Ecclesia, cuius nomen & puritatem sibi solis in parte quadâ Afri- cæ vendicabant: Catholicos autem antistites, & Augustinum in primis hoc nomine palam traduce- bant, quòd illi suo instituto non tantum concioni- bus, disputationibus & scriptis obisterent, verum etiam Africanos magistratus & præfectos Cæsa- rianos ad seueritatem in se exercendam concitaret atque impellerent, velut hoc munus Apostolicæ mansuetudini parum conueniret. Neque destitit tamen Augustinus cum aliis, vt præclare cõperat, præfectos illos vrgeri atque permouere, vt aduer- sario rum conatus vi quadam coercerent. Quin is ipse multis etiam scriptis publicè testatus est, ex re id esse Ecclesiæ, vt qui noua falsaque serunt dogmata, seriis magistratuum & principum edictis, imò & seueris penis propósitos & inflictis, ad offi- cium reuocentur, nec impudè sinantur, quæ ipsis lubet, contra Ecclesiam docere & facere. Videte, inquit, qualia faciunt, & qualia patiuntur. Occi- dunt animas, affliguntur in corpore: sempiternas mortes faciunt, & temporales se perpeti conque- runtur. Et alibi: Cur non cogeret Ecclesia per- ditos filios vt redirent, si perditu filij coegerit alios vt perirent? An non pertinet ad diligentiam pasto- ralem etiam illas oues, quæ non violenter ereptæ, sed bladè lenitèrque seductæ à grege aberrauerint, & ab alienis cõperint possideri, inuentas ad ouile Dominicum, si resistere voluerint, flagellorum ter- roribus, vel etiam doloribus reuocare? Quid? quod Caluinus docet, ac ex verbo Dei defendit, ius gladij magistratibus in hæreticos competere, si- cut exemplo etiam in Seruetum edito palam con- firmavit. Sacercius inter hæreses locat, si quis af- firmet magistratum contra hæreticos non implo- randum, aut eos per magistratū arcendos non esse. Et à Manlio scribitur: Est vnum ex præcipuis officiis magistratus, facere executionem corporalibus penis contra deprauatores primæ & secundæ tabulæ decalogi. Quando aliquis colit idola, & diabolica venena in homines insan- dit, tunc magistratus iuste facit, si illum tollit, qui a man- datum Dei est, & textus seuerè præcipit: Ne parcas ei. De- bet esse Nemesi, & serua diligentia. Oportet enim puniri delicta, quod & diuina voluntas præcipit Eandem sen- tentiam tuetur Lossius, ciuili nempè magistratui conuenire, vt hæreticos puniat atque tollat. Nunc satis erit, Ioachimi Vespithali verba subiicere, qui- bus Lascum ille oppugnat, & ostendit, tam necessa- riam quàm vtilem esse disciplinâ, qua seditiosi no- uatorum in Ecclesia conatus coercentur, planèque impediuntur ab vtroque magistratu, licet is pro- ptercà tyrannidis accusetur. Non est, inquit, tyrannis obistere ne psychotyranni seducant populum, ne animas in- sectas peste false doctrinæ intromant. Pastor non egit ty- rannum, qui repellit lupos, ne oues dilacerent. Magistratus non exercet tyrannidem, qui secundu leges moderatè coerct maleficos, & de somibus sumit panas. Ac vide obsecro, an Catholici cum in hæreticos animaduertunt, nõ totidè se verbis possint defendere, quot idè Velt-

Querela no- uatorum con- tra Inquisito- res etiam Do- natistis fuit vltata.

Varique ma- gistratui con- uenit hæreti- cis ardentè obistere.

Epist. 48. 2. 4. In Enig. Io- an. tract. 6. In Psal. 57. In libro con- tra Donat. a Tyra. 1. 1. in Ioannem. b Epist. 50. ad Bonifaciu Censium.

Etiã noua- tores fatentur & re ipsa pro- bant, ius gla- dij cõpetere magistratibus in hæreticos.

c De cõsensu vere Eccle- siæ.

d In loc. com. ca. de Ecce- si- a.

In Dominic. 5. post. Epist.

In altera de- fens. contra Ioannem à Lascio.

phalus Lutheranus ad suæ causæ defensionem ad- hibet in Caluianosi? Desinant, inquit, Sacramentarij queri, se pati persecutiones, desinant nos (Lutheranos) insimulare de tyrannide, quia tyrannidem in animas non permittimus: desinant ab erroribus suis, vt patientur, non tanquam Sathane, sed vt martyres Christi. Atque hæc de Inquisitoribus satis.

Neque verò satis habent isti præclari artifices, magistratus Ecclesiasticos insectari, & causam illo- rum vulgò magis ac magis exosam reddere: sed se- ipsos quoque non obscure commendant & efferunt, dum sibi suisque similibus eadem ascribunt, quæ de Ioanne fingunt, & Phariseos de illo iudicasse con- tendunt. Ac nos quidem vltro fatemur atque con- cedimus, in ipsis ea reperiri, quæ Ioanni falso tri- buerunt. Audent quippe, vt res ipsa docet, nouos cõtus facere, nouos ritus instituire, ordinariam Ecclesiæ potestatem repudiare. Audent non solum nouas, sed multò antè damnatas etiam doctrinas, & opiniones iam pridem expostas, quas monstrauimus, tueri ac spargere, vt idcirco demanifesto schis- mate & hæreticos nota meritò accusentur atque cõ- uincantur. Audent se ingratos erga suos parentes atque maiores declarare, quos constat in vna eadè- que fidei doctrina pulchrè consensisse, & debi- tam sacrosanctæ Ecclesiæ venerationem obedi- tiâque tot seculis persoluisse. Quòd igitur Phari- seos de Ioanne iudicium tulisse asseruat, id in hos conuenit maximè, talisque se orbi produnt & ostē- dunt, quòd sint videlicet pestes orthodoxæ religio- nis à Deo sancitæ atque confirmatæ. Hactenus ergo concedimus aduersariis, vt aliquid cum Ioanne cõ- mune habeant, si modò ficta secessionis causæ ad- mittendæ videantur. At si vitam Ioannis & officiu contemnemus, optamus & precamur ex animo, vt illi quemadmodum videri volunt, sic & re ipsa pro- bent, se Ioanni minimè dissimiles esse. Probabunt autem, si sine contemptu Ecclesiastici magistratus, sine deprauatione veræ doctrinæ, sine Ecclesiæ per- turbatione & schismate, lucernæ sint ardentes & si- mul foris lucentes, hoc est, si Dei proximique cha- ritate flagrent, & vitæ innocenti lumen omnibus præferant, si præterea Christi sponsi fideles amicos se præbeant, nihil vt illius gloria ducant antiquius, & in sponsa illius honorandam omnem operam stu- diumque consumant. Verùm hæc missa nunc faci- mus, vt ea videlicet, quæ ob notam istorum perti- naciam & morbum insanabilem optare potius, quàm sperare posse videmur. Bonos profectò vi- ros non decebat, tanta fingendi calumniandique ferri libidine, præsertim in re prorsus nec vtili nec necessaria: sed ita his visum est, vt si non aper- tè, at obliquè saltem exemplo fictitio se suasque nouas in religione molitiones excusarent, & apud rudem simplicemque populum tuerentur.

Adiungunt & illud, quod ferè præterite- ramus, Ioannem Sacerdotum ligasse peccata, ex- communicatione proculdubio intelligentes. Hanc verò ligandi potestatem scimus à Christo insti- tutam, & post eius mortem non à Ioanne, sed ab Apostolis, ad comprimendam improborum con- tumaciam, in vtu haberi cõpisse. An verò vana & friuola, prorsusque ridicula isthæc non est inuentio, vt quem Ioannem pro arbitrio suo statuunt, à Iudæis pro hæretico habitum & ex- communicatum fuisse, vt diximus, cum nunc etiam

Nouatores se Ioanni cõ- parare studēt.

Vbi Ioanni conferri pos- sint nouato- res.

Quid aduer- sarij est Ioan- ne commune, quòd ab illo dixerunt ha- beant.

Ioan. 5.

An Ioannes Iudæos præci- pios excom- municauit.

Matth. 18. 1. Cor. 5. Titim. 2.

Quomodo Ioanes dicitur, Progenies viperarum, &c. Etom. II. in Math.

lingant velut ardentis vindictae cupiditate permotum, suorum iudicium peccata ligasse, nec ipsorum indignationem aut bruta, vt vocant, fulmina tantillu curasse? Quid enim, si Ioannes Pharisaeos & Sadducacos percutit hac oratione: Progenies viperaru, quis demonstrat vobis fugere a ventura ira: idcone statim quae isti talibus affingunt, & de Ioanne ipso iudicant, vero sunt consentanea? Aliter quidem Chrysostomo visum est, cum hac ipsa Ioannis verba interpretaretur: Si sermonem, inquit, Ioannis diligenter intendas, increpationi temperamentum laudis admiscet. Hae quippe dixit admirans, quod ea, quae illis penes impossibilia videbantur, vel sero implere poterunt. Sed enim relinquamus hosce floculos talibus historicis, quibus cum libet, etiam licere sibi putant, narrationibus Euangelicis nihil non asserere, & quiduis de Ioanne fingere, quod illis animus impurus, & ad maledicendum propensus suggererit.

Ioannis doctrina percute etiam nouatores de sola de docentes. Math. 3.

Quid vero, si quod Ioannes cum Pharisaeis & Sadducacis agit, id ad commune nouatorum errorem conuellendum profusque reiiciendum, in primis pertinere probemus? Ioannes illis hunc in modum concionatur: progenies viperarum, quis demonstrat vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructum dignum poenitentiae: & ne velitis dicere intra vos, patrem habemus Abraham: Dico enim vobis, quoniam Deus est potens de lapidibus istis suscitare filios Abraham. Vbi praclare docet Baptista, partem suorum & Euangelij auditorum falli vehementer, qui sibi magnopere placent at que tum, ob Dei cognitionem, tum ob fidei professionem, tum ob promissiones diuinas Patribus factas vane gloriantur. Hi fat habent, se numero filiorum Abraham contineri, ac fidei titulum ostentare, & cu praecipuis fidei professoribus religionem habere communem: quodque cum illis egit pepigitque Deus, hoc ad se indiscriminatim, atque vt ita loquar, infallibiliter volunt pertinere. Iactabant tunc Iudaei suum patrem Abrahamum, quo cum foedus iniisset Deus, cuius & semini maxima quaeque promitterentur, & que fortassis adhuc apud Deum suae geti fauere & patrocinari cerdo statuebant. Iactant & hodie Christum Sectarij, licet de multis magnisque fidei rebus impie sentiant, Christique corpus miser dilacerent, & haud raro secundum carnem viuat: qui tamen Christi promissionibus gloriatur, Christumque se mediatorem & apud Patrem aduocatum habere toties tamque confidenter clamitant, ac de illo salua sibi & suis omnia citra haesitationem vlla certissimè pollicentur. Retundit autem Ioanes inanem istiusmodi iactationem, falsamque persuasionem ex animis conatur eximere, nec sustinet homines tam male securos, qui diuinis promissionibus, & specioso fidei libertatisque nomine libenter abutantur, ita vt cerdo statuunt, sine timore, sine poenitentia, sine beneficiis, se veram iustitiam ac salutem aeternam consecuturos esse. Etsi enim sua promissa Deus semper faciat, nec mentiri vnquam velit aut possit veritas, tamen ab indignis & obstinate peccantibus, vel ab Ecclesiae suae fide obedientiaque alienis suam ille gratiam auerit, adeo vt etiam certas illis poenas interminetur. is quippe suas promissiones in hominibus tantum morigeris & gratis, Ecclesiae suae domum & societate no deserentibus complere decreuit, neque inuitos beat, sed eos, qui

Iudaeis non diuinitatem no uatores in vana fiducia iactanda.

Ioannes vana credentium fiducia rejicit.

Dei promissa in quibus est ficia.

oblatæ gratiae se lubentes ac totos applicant, neque fide tantum, sed & operibus germani Abraham filij, suisque discipuli & sectatores esse contendunt. Si hac scitis, inquit Christus, beati eritis, si feceritis ea. Et rursus: Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollit eum pater. Hoc est, vt Theophylactus explicat: Omnem hominem qui per fidem factus est pars radices, & Domino vnitus, & incorporatus ei, oportet & fructum afferre: nimirum vitam habere virtutibus pradam. Etenim si quis solam ac nudam fidei confessionem habeat, & non per obseruationem mandatorum fructum ferat, palmes sit mortuus. Fides enim absque operibus res mortua est. Huc ergo tendit Ioanis oratio, vt qui se saluos esse volunt, missam faciant vanam omnem iactationem, nec solum in Christum Deum agnum, qui tollit peccata mundi, credant seque coniciant, sed & poenitentiam serio meditentur, verisque virtutum studiis commendati, frugiferas se arbores in agro ecclesiae esse testentur. Hoc ni faciant, horrendum illis iudicium Dei, qui alios Abraham filios ex lapidibus siue gentibus sit excitaturus denunciat, & omnibus fructum bonum non facientibus sempiternos cruciatus seuerè admodum interminat.

Quae maiorè adhuc lucem accipient, si Chrysostomum testem adhibeamus, qui docet, pharisaeos & Sadducacos male intellecta Ioannis doctrina sibi persuasisse, factu esse facile, quod ille videretur postulare, vt semel nimirum erubescerent, & peccata confiterentur, atque baptizarentur: hoc demum satis fore ad iustitiam coram Deo consequendam. Adiungit postea, multos esse pseudochristianos illorum imitatores, qui satis habeant baptizari, etiam bene operandi voluntas & propositum desit. Virtus & sequenti comparatione: Sicut iudaei putabant se propter hoc solum saluandos, quia erant filij Abraham: sic & multi insipientes Christiani per hoc solum putant se esse saluandos, quia sunt Christiani. Ad quos conuenienter dicit Ioannes: Nolite dicere quia sumus Christiani, sed facite dignos poenitentiae fructus. Tum idem Chrysostomus graphicè nobis depingit non solum sui, verum etiam nostri temporis hominum opiniones. Vt enim Ioannes de poenitentia doctrinam & philosophiam quasi anteriorem eludant, in omnem se partem misere torquent, ac improbe tergierantur.

Quae vanus est interim Sarcerius, qui aduersus hanc Ioannis claram verissimamque doctrinam audet hoc loco dicere, solum esse fidem, quae faciat veros Abraham filios, cum de fide quidem nulla fiat hic mentio, & opera praecipiantur his, qui Deum fide cognoscebant, neque minus Dei, quam Abraham se filios esse gloriabantur. addit etiam, quod Christus apud Ioannem dixit: Si filij Abraham estis, opera Abraham facite, ad fidem solum pertinere. Hoc verò est verba Domini penitus inuertere & deprauare, Euangelicamque sententiam ad Lutheri vel placita, vel paradoxa confirmanda conatu plane sacrilego detorquere. Quid enim aliud, quam paradoxum dici meretur, quod à Luthero tam insolenter dictum est? Sola fides Christi necessaria, quod insubstans: cetera omnia liberrima, neque precepta amplius, neque prohibita. Cui illud affine est: Deus pater in fide omnia posuit, vt si quis hanc habuerit, omnia habeat. Christianus liber ab omnibus est, & super omnia, vt ita nullis operibus ad hoc indigeat, vt insus ac

Ioan. 1. 15. 16. cum Ioan.

Locob. 2. Ioan. 1.

Math. 3. Luc. 3.

Quosdam affectu periti, quos Ioannes arguit eedentes.

Plerique Christiani deos imitant, & Ioannes merentur ut iurgatione

Error Sarcerii de corruptis verbis Ioannis & Abraham opera ad fidem.

Lutheri paradoxa de fide.

Ioan. 8. In comment. ad Galat. cap. 2. Li. de libertate Christi.

saluus

Lib. decap. Babilonica.

Jacob. 2. Ephes. 2. 2. Pet. 1.

Quid sit Sarcerio patrem habere Abraham.

De crassis erroribus Sadducorum.

In 3. c. Matt. Act. 23.

Math. 22.

In 3. Matt.

Nouatores etiam si velint de bonis operibus confidere non possunt

saluus sit: sed sola fides hac omnia largitur abunde. Ex eadem eius officina prodit & illud: Nulla peccata possunt hominem damnare, nisi sola incredulitas. Deum immortalem, an quicquam ad sedulam bonorum in virtute & pietate exercitationem pestilentis, ad omne verò poenitentiae studium in plurimis labefactandum commodius, & Ioannis doctrinae scriptisque Apostolorum magis contrarium potuit excogitari? Frustra illi scilicet tot seculis docuerunt, qui cum Apostolis praeter fidem opera tot modis inculcarunt, & in commendandis iustitia ac poenitentiae operibus operam maximam collocarunt, fidemque sine illis mortuam esse pronunciarunt. Eiusdem est farinae prorsus, quod Sarcerius asseruit, habere patrem Abrahamum, aut in Abrahamo gloriari, est ex fiducia operum quarete praerogatiuam in carne, vt iustificeris aut iustitiam assequaris. Sed ne haec quidem friuola falsaque interpretatio Ioannis nostri explanat sententiam, & e sequentibus probari potest, pugnare Ioanem aduersus eos, qui fiducia solius promissionis factae diuinitus, post habitis interim operum meritis, se aliosque consolabantur.

Tum quod ad Sadducacos attinet, quos Ioannes eo tempore compellabat, haud video, quibus illi fiderent operibus, vt qui animas hominum esse mortales credebant, ac tales erant prorsus, quales inter ethnicos Epicuræ, vt Brentius quoque testatur. Certè nec mortuorum resurrectionem, neque Angelum, neque spiritum esse, sicut Lucas asserit, sentiebant: qui in tantis etiam tenebris versabantur, vt Christus illos hac graui responsione feriat. Erratis nescientes Scripturas (Moysem autem solum recipiebant) neque virtutem Dei. Quare non male de illis dixerimus, quod ingenue prorsus de suis Euangelicis fatetur Brentius, nec voluntatem illis, neque facultatem fuisse bonis operibus confidendi. Tanta est, inquit, morum corruptio his temporibus, & tantum studium in iustitia, vt nullum videamus occasionem habere confidendi bonis operibus. Quid enim confidas his, quibus

caues: Et audent tamen isti è Sadducacis tam impiis tum monachos, tum nescio quos iustitiosos facere, nimirum vt sic etiam inuidiam Catholicis consenserent, & conflataugeant. Ioannis autem huc tendit oratio, vt quae ad baptismum pertinent, vigeat maximè, & accedentibus salutarem incutiat timorem, falsamque persuasionem adimat Pharisaeis simul & Sadducacis, qui licet obstinate peccarent, tamen patre Abrahamo, Deique promissionibus, & qualicumque fidei seu legis professione tantopere gloriabantur, & propter carnalem propagationem se Dei populum & Ecclesiae membra esse iactabant, adeoque hinc praese publicanos & getes omnes superbè despiciebant: cum interim siue fidem, siue opera spectemus, nihil minus illi quam secundum Spiritum Dei cultores, & Abraham imitatores, germanique filij esse laborarent. Ioannes igitur illos percutit seria oratione, & praefractus sibi que nimirum placentes à peccatis reuocat ad poenitentiam, illisque bene ac beatè viuendi studium accuratè commendat. Nec enim omnes qui ex Israël sunt, censores Paulo, Israëlita: neque qui semen sunt Abraham, omnes eius filij: sed qui fidem Abraham imitantur, eiusque opera faciunt, germani sunt Abraham filij, qui & cum eo in Dei regno recumbent. Nec solum Ioannes, sed & Christus ipse contra hoc pernicax hominum genus disserit eò, quod consilium Dei spernerent, ac Ioannis baptismum detractaret, cuius gratia Publicani totusque populus, vt Lucas inquit, Deum iustificauerunt. Quare Christus tam seuerè illos arguit: Amen dico vobis, quia publicani & meretrices praecedent vos in regno Dei. Venit enim ad vos Ioannes in via iustitiae, & non credidistis ei. Publicani autem & meretrices crediderunt ei: vos autem videntes, nec poenitentiam habuistis postea, vt crederetis ei. Sed nos loco suo dicemus, quales tandem verè salutarisque poenitentiae fructus, optimus poenitentiae doctor Ioannes intelligat, & à lapsis requirat.

secundum Brentium.

Scopus doctrinae Ioanis de poenitentia. Cur Sadducaci à Ioanne maxime reprehensi.

Luc. 18.

Vri Abraham filij. Rom. 9. Math. 8.

Luc. 7. Math. 23.

CAPVT DECIMVM.

Amen dico vobis, non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista. Matth. 11. Cuius ego non sum dignus, vt soluam eius corrigiam calceamenti. Ioan. 1. Matth. 3. Luc. 3.

MAGDEBURGENSES.

Vramentio asseuerat Christus, inter natos mulierum non surrexisse maiorem Ioanne Baptista. Id verò totum propter officium dicitur, quod praeco erat praesentis Messia, atque regno ipsius viam pararet: se tamen ei praesert, licet se minorem vocet propter summam humilitatem, quam erga Patrem suum caelestem praestat. Cent. 1. lib. 1. col. 365. Et col. 134. Ioannes Baptista inquit Ioan. 1. Cuius ego non sum dignus vt soluam corrigiam calceamenti, & in historia Euangelica sepe imbecillitates Apostolorum annotantur, vt nos moueant de eorum imperfectione in hac vita.

CENSURA.

MIRVS est Ioannes baptista in seipso deprimendis, vt omnes Euangelistae testantur. Mirus contra Christus in illo tum apud suos, tum apud populum vniuersum praedicando. Inter ceteras verò

laudes, quas praecursori & Baptiste suo amplissimas defert, haec omniu maxima & luculentissima videtur cum inter natos mulierum neminem illo maiore in luce editu vnquam esse difertis verbis pronunciat, quin etiam iureiurando confirmat. Quae quidem laudem nouatores suo more sic exponunt, perinde ac si

Math. 3. Luc. 3. Ioan. 1. & 3.

Quomodo sentiant noua tores, inter na toe mulierum Ioanne nulli esse maiore. a In II. cap. Math.

b In 3. cap. Math. c In harmo- nia Euan- gelica. d In scholia super cap. 7. Luca.

Schol. in do- minicam 3. aduentus. Lohij sentie- tias, cur Ioanes alios Prophe- tas excellat

Annot. bre- uis. in c. II. Math.

Ioannes ma- ior Propheta dicitur.

e In Lucam circa finem 5. lib.

Nō minus ob

Christus nihil aliud in Ioanne, quàm Prophetici muneris excellentiam indicauisset. Quare sic a Bul- lingero scriptum est: Vnum Ioannem omnibus Prophe- tis sanctis committit, & illos omnes longe excellere promit- tit, nimirum in ministerio Euangelico, siue prophetandi euidentiā. De hoc enim in presentia agitur. Ceterum vni- cum hic excipit e mortalibus dominus, nempe semetipsum. Monet & Bucerus hic agi de Prophetiæ potissi- mum dignitate. Calvinus in hunc modum habet: Christus dum præstantissimum inter filios mulierum Ioan- nem esse affirmat, non tam ad sanctimoniam vitæ, quam ad ministerium respicit. Crassiū autem explicat suam sententiam Sarcerius: Aetiologia est, inquit, com- mōdāns Ioannem, à singulari gratia & prærogatiua, quam Ioannes habuit in carne præ reliquis hominibus. Vnde & inquit Christus: Inter natos mulierum, non coram Deo. Similem locum habes de Mariæ prærogatiua, quam ipsa habuit in carne. Vnde & Angelus dixit, Benedicta tu in mulieribus, non coram Deo. Quod ergo dicitur Ioan- nes reliquis maior, id fieri monet Sarcerius, respe- ctu gratiæ singularis & prærogatiuæ in carne. Nam coram Deo neque personarum respectus est, ne- que prærogatiua vlla, vt idem loquitur. Quæ om- nia sicut adhuc clariora, si Loffius accedat, qui hac proposita quæstione, Cur vocet Christus Ioannem excellentiorem Prophetam? in hunc modum re- spondet: Primum, quia Christum presentem digno mon- strauit: deinde quia Ioannes inchoauit nouam Ecclesiam, quæ usque ad finem mundi duratura est, instituit nouam ceremoniam baptismi, & recepit gentes ad societatem Ec- clesie. De sine circumcissione & ceremoniis Leuiticis, quod alij Propheta non fecerunt. Quibus verbis vana & fal- sa illa commiscet Loffius: quæ iam antè confuta- uimus: Ioannem nimirum inchoasse nouam Eccle- siam Christianam, instituisse baptismi Sacramen- tum, recepisse gentes incircumcitas ad ecclēsiæ so- cietatem, & neglexisse Sacramentum circumcissio- nis simulque ceremonias Leuiticas. Quæ omnia quoniam absque Scripturæ fundamentō asseruntur, Christi que obsecrant beneficium, & magnam præ se ferunt in legis & Euangelij tempore discer- nendo imperitiam, longiore confutatione nobis indigna esse videntur. Ceterum vt ad caput præci- puum redeamus, communis est sententia nouatorum, Christum hoc loco de officiali & publica Io- nis dignitate, sicut Lutherus appellat, non autem de personali sanctitate sermonem habere. Nos cō- trā probabimus, Ex Christi iudicio & sententia hoc loco ita prædicari Ioannem, vt reliquis non minus ob vitæ sanctitatem, quàm propter Prophe- tici muneris excellentiam præferatur. Quis enim dubitauit vnquam, hanc excellentiam Ioanni me- rito tribui, vt maior Propheta dicatur, qui, vt Am- brosius docet, e viam Domino non solum nascendi secundum carnem ordine, fideique nuncio, sed etiam præcursu quodam gloriose parauerit passio- nis? Maior sanè Propheta, in quo finis est Prophe- tarum: maior propheta, quia multi cupierunt vi- dere, quem iste propheta conspexit, quem iste ba- ptizauit.] Deinde cum Christum prophetam, imò Dominum prophetarum Ioanni præulisset, hoc etiam adiunxit: Hunc Ioannem omnibus dico esse maiorem, sed inter mulieris, non virginis natos. Maior enim fuit iis, quibus æqualis esse poterat, forte nascendi]

Est hoc præfens Christi dictum, si anteceden-

tia & consequentia sedulo consideremus, quod- dam epiphonema, vel si malis, epilogus, superiora concludens, quibus Ioannes apprime commenda- batur. Eum verò laudat Dominus ob fidei & confessionis veræ constantiam, ob vitæ austerita- tem, ob docendi & prædicandi munus, vt hinc eū prophetam & plusquam prophetam, imò & An- gelum à Malachia prædictum appellauerit. Inde statim ad hæc verba descendit: Amen dico vobis, non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista. Iam verò quàm sit ineptum, frigidum & absurdum obsecro, ita sentire, Christum tot ver- bis vnum idemque sibi voluisse, cum Ioannem prophetam, & plusquam prophetam, & Angelum, & inter alios maximum atque præstantissimum fecit? In quibus diuersa & dixit certè, & intelligi voluit summa illa sapientia, & velut gradatione quadam sensum apteque ad maiora peruenit, vt il- lum quem tot modis celebrauerat, velut in fasti- gio seu perfectione virtutis & sanctitatis tadem col- locaret. Nec enim sat habuit, Ioannem ratione of- ficij prophetam, & plusquam prophetam dicere, sed vt eminentem & incomparabilem illius ma- gnitudinem perfectionemque comprobaret, iustu- randum assumpsit, & grauer asseruit, eum reliquis post hominū memoriā mortalibus omnibus non esse inferiore, sed & maiorem ex mulierum filiis nullum hæctenus produisse. Quocirca non tantum Christi verba peruersè accipiunt, sed etiā de Ioan- nis virtute & gloria palam detrahunt, qui hanc su- premam laudem ad solum prophetiæ munus reuo- cant, nec extendi volunt ad vitæ Ioannis perpetuā, & aliis non cōmunicatam innocentiam, tantæque virtutis & sanctitatis prærogatiuam, quantā omni- bus in hunc vsque diē admirari facilius sit, quā imi- tari. Confirmat porro hanc nostram sententiā An- gelus, qui Ioannis laudes patri Zachariæ cōmemo- rans, simpliciter illum vocat magnū coram Domi- no, neque solum in eo commendat officium seu ministerium, per quod multos filiorum Israel ad Deū conuerteret, sed & de singulari vitæ eius san- ctimonia, deque gratia Spiritus sancti copiose & mature illi ad futura prædicit, quod autem dicitur: En erit magnus coram Domino, non ad corporis, sed ad animæ, simulque virtutis magnitudinem etiā Ambrosius refert. Et rectè notauit Procopius Ga- zæus, de Scripturæ more magnum prædicari eū, qui virtutem in omnibus sedulo confectetur ac seruet: itaque malū hominem nullum rectè magnum dici posse, cū Scripturæ consuetudo veret, hanc magni- tudinē seu excellentiam malis attribuere: Moysem verò & Ioannem hoc titulo celebrari, quod verè magni & singulari virtute prædiri essent. Nec fit quidem temerè, quod cum Christus Ioannem exi- miè laudasset, & reliquis inter natos mulierum maiorem pronunciaisset, hoc statim adiecerit, qui autem minor est in regno cælorum, maior est illo. Vbi seipsum cū Ioanne confert, vt postea dicemus, & minor videri vult, sicut erat, erate videlicet, mul- torumque opinione, quæadmodum Chrysostronus etiam interpretatur. Ostendit igitur, si diligenter animaduertas, reliquis omnibus præferre Ioannem, quod ad vitæ sanctitatem & gratiæ dignitatem atti- neret, De i filio duntaxat excepto, quem Ange- lus Gabriel iure sanctum sanctorum appellat, & de quo ipse Ioannes: Qui de cælo venit, super omnes

quæ sanctitas quam ratione muneris Pro- phetici Ioan- nem reliquis anteponi

Math. Malach.

Quomodo vel quo verum contra Christum sancti iustæ adstruat in Euangeliis

Ioannis tui & gloriæ detrahunt uatores.

Luc. 1. Magnū coram Domi- no, cur Ioannes dicitur ab An- gelo.

In ca. 1. Lu- In 26. c. 6.

Quis magis in Scripturis dicitur.

Christi solum con- fectetur, quæque illor- iorem faci-

In breuius v. 11. super Math. 11.

Daniel. 9. Ioan. 3.

Apostolorum ministerium Ioannis minist- terio præfe- rendum.

1. Cor. 12. Rom. 8. Apoc. 21. Psal. 47. Math. 5. Psal. 118.

1. Cor. 3. Luc. 22. Luc. 24. Marc. 16.

Quomodo Ioannes maior & minor Apostolis fue- rit.

In 3. cap. Math.

Luc. 7.

Nomen Pro- phetæ quam late patet.

Deu. 28.

1044. 9.

omnes est. Nec obstat, quod alij hoc loco mino- rem in regno cælorum angelum, aut quæuis cælorum ciuem velint significari. Nā cum his quoque colla- tus Ioanes, licet secundum statū gloriæ ab illis su- peretur, dū in carne peregrinatur, quod nemo ne- gat, tamen adhuc Ioanni manet sua prærogatiua, vt inter mortales quidem nulli cedat, sed maior sit omnibus splendore virtutis, nullus vt virorum, sicut ex Patribus ostendemus, Christo similior esse videatur.

PRÆTERE si Ioannes officij ratione tātum aliis antecelluit, quemadmodum aduersarij putant, hoc consequi necesse est, vt in ministerio etiam Apostolis præponatur. At horum primum & præ- cipuū est munus, quod in Ecclesia dedit, & in pri- mis prædicari vult Deus, quemadmodū & Paulus a comprobatur. Illis primitiæ Spiritus abundanter collata, illi magistri orbis, illi Ecclesiæ fundamen- ta & principes populorum, illi sal terræ & lux mū- di, illi cæli gloriā Dei enarrātes, illi summis qui- busque diuini Spiritus donis instructi ac repleti, vt Prophetas omnes, inter quos & Ioannes, veluti so- les quidam minora sydera, sua quidem luce, si non profus obscurent, at saltem non possint non ali- quantum superare: Tū res ipsa loquitur, Apосто- los multo plenius, efficacius atque felicius orbe to- te ea præfuisse, quæ Ioannes pro sui quidem mu- neris ratione apud Iudæos, & sub lege duntaxat in- choarat, & imperfecta reliquerat. Nec enim fuit idoneus æque minister noui testamenti, sicut illi quos sibi Christus delegit ac dotibus admirandis instruxit, vt essent probatissimi testes summis pro- digijs commendati, & amplissimi præcones Euan- gelij toto orbe terrarum. Non igitur ad magnitu- dinem officij præcipue respicit Christus, cum Ioā- nem celebrat, sciens vtique Apostolos eo esse ma- iores, sed loquitur potius de perfectione virtutum atque charismatum, quæ nec antea in Prophetis nec in Apostolis eo quidem tempore cumulatoria, quàm in Ioanne, reperiebantur. Atque vt bre- uiter dicam, maior Ioannes Apostolis esse potuit vitæ merito personali, vt vocat, maior autem po- testate & officio Apostolus esse non potuit. An- selmus ita dixit: Ioannes non fuit inferior meritis Apostolis, sed tātum officio ministerij. Maius enim ministerium non fuit, quàm Apostolatus: tamen in cælo non fuit Ioannes minoris dignitatis quàm Apostoli.] Neq; nobis obstat, quod Bucerus obiicit, Christum apud Lucam dicere: Maior inter natos mulierum Propheta Ioanne Baptista non est: ac idcirco Ioannem, non omnibus, sed Prophe- tis conferri & anteponi. Nā Prophetæ nomine cō- tinetur nō modò qui Prophetico Spiritu donatus futura prædicit, vel diuina tradit mysteria, sed & qui sanctitatis ac pietatis laude præstat. Nec ha- bebant Iudæi aliud ferè gratiosus & venerabilis nomen, quod de homine eximie probato atque præ- stante vlturparent. Proinde qui Christum verum esse Messiam, & Prophetam illum à Moyse pro- missum nondum intelligebant, Prophetæ tamen nomine illū cohonestabant. Matth. 14. & 21. Mar- ci 6. & 11. Luc. 7. 9. & 14. Ioan. 7. Nota est Phari- sæorum interrogatio, cum ex cæco illo nato per- contarentur: Tu quid dicis de eo, qui aperuit oculos tuos? At ille dixit: Propheta est. Prophetas enim vocabant diuinos viros, sicut & Euthymius

annotauit. Qui verò Ioannem asserit maiorem esse Propheta verè proprièque dicto, an obscure monstrat præferre illum cæteris, qui ad Prophe- ticam virtutem atque excellentiam nondum perue- nerunt? Deinde vt maximè nomen Prophetæ stri- ctius accipiamus, & à Luca sic dici fateamur: Mat- thæus hanc nobis lucem præbet, vt sciamus, Christum de omnibus etiam absolute dixisse, atque id- circo sub nomine filiorum, qui ex mulieribus nati sunt, Prophetas etiam comprehendisse, qui de- mum omnes Ioannis præstantia & magnitudine superentur.

CABTERVM ne vel primi, vel soli habeamur huius honoris assertores, quem Ioanni à Christo delatum dicimus, testes & suffragatores nostræ sententiæ Patres, quos hic sequimur, in medium adferemus. Primum Chrysostronus hæc Christi verba tractans, obseruari vult Malachia locum si- ne interuallo præcedentem: Ecce mitto Angelum meum ante faciem tuam. Sed quoniam hoc Prophe- tæ testimonium ad ostendendam Ioannis ex- cellentiam non sufficit, sententiam quoque suam Dominus aperuit: amen dico vobis, non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista, id est, non peperit mulier Ioanne vnquam maiorem. Quæ sententia, quamuis per se ipsa sufficiat (sic enim pergit dicere Chrysostronus) tamen si velis rebus ipsi veritatem inspicere, veniat tibi in men- tem mens illius, educatio, mentisque altitudo: ita enim in terris, quasi in cælo versabatur. Naturæ enim omni necessitate superata mirabile quoddam peregit iter.] Nec discedit à Chrysostrono Ambro- sius, cū ita pronuntiat: Magnus Ioannes, cuius mag- nitudini etiā Saluator testimonium perhibet, di- cens: Inter natos mulierum maior non est Ioanne Baptista. Præcellit cunctos, eminet vniuersis, an- tecedat Prophetas, supergreditur Patriarchas, & quisquis de muliere, inferior est Ioanne.] Quid verò Nazianzenus? qui non contentus, Ioannem Eliam nouum, Prophetam maiorem, & veterum nouorumque mediatorem facere, illum etiā spon- si amicū esse dicit, qui super omnes inter natos mulierum existat. Cyrillus Hierosolymitanus Ioā- nem confert cum Elia Thesbite in cælum assump- to, cum Enoch translato, cum Moyse legis- tore maximo, cum Hieremia sanctificato, & cum Prophetis demum omnibus. Probat autem ex hoc ipso loco, Ioanne maiores eos non fuisse, qui finis extiterit Prophetarum, & rerum Euangelicarum principium, quem & maximum Prophetarum, & noui Testamenti archiducem appellat. A Chryso- logo sic dicitur: Merito in natis mulierum cunctis maior est hic Ioannes, qui non solum adulteros arguit, sed & licita mulierum consortia virginita- tis amore calcavit.] Suffragatur planè Maximus, cum clarissime scribat: Hic est qui iudicio cæle- stis sententiæ cunctis mortalibus antefertur, dicen- te Domino: Non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista.] Quibus Christi verbis hoc etiam scholion Theophylactus adscribit: præ- fert aliis omnibus præcursorem.] Augustinus verò cum alicubi Patriarchas, Prophetas, Apostolos & Martyres nominasset, hoc addere non veretur: Ni- hil maius extitit in genere humano, quàm Ioannes Baptista, nec in natis mulierū exurrexit. Si quæris excellentiam hominis, Ioannes Baptista est.] Et g iij

Math. 11.

Patrū de Ioā- nis sanctita- te, qua egeris maior prædi- catur, testimo- nia.

Hom. 38. in Math.

Math. 11.

Serm. 64.

Orat. fune- bri in Abba- nasium.

Catech. 3. ad illumina- tos.

Serm. 274.

Hom. de S. Ioanne Bap- tista.

In cap. 7. Lucæ.

In Psal. 29.

Cōtra aduers.
legis & pro-
phet. li. 2. c. 5.
Serm. 4. de na-
tū. Ioan.

Hom. 27. o-
per. imperf. in
Matth.

In Ioannem
Hom. 15.

Ioannes ad
summam hu-
manā iusti-
tiae & virtutis
apicē perue-
nit.
Eib. in Io-
an. cap. 24.
Theaur. lib.
2. cap. 4.

Hom. 1. de
Ioan.

Hom. 15. ex
varis locis
in Matth.
In c. 3. Matth.

Serm. de nati-
uit. Ioh. Bap-
Matth. 11.

Quibus epi-
thetis & elo-
giis Ioannem
ornent. Patres
ve est reliquis
maiorē fuisse
commonstrēt.

Psalum 141. explanans, hanc ipsam confirmat
sententiam: cuius hæc quoque vox est: Potuerunt
esse Ioanni aliqui æquales, aliqui eo minore: nul-
lus autem maior, propter sententiam domini:
omnes tamen sancti & iusti & boni.] Iterum verò
alibi Ioannem hominem perfectum appellat, cuius
tanta sit gratia cōmendata, vt ipse de illo Do-
minus diceret: In natis mulierum nemo exurrexit
maior Ioanne Baptista. Hinc porrò ita colligit: Si
in natis mulierum, hoc est, in hominibus nemo
exurrexit maior Ioanne Baptista, quisquis Ioanne
plus est, non tantum homo, sed & Deus est.] At-
que vt repetamus Chrysostomum, velut probati-
ssimum testem: Puro, inquit, quod omnes sancti,
quantum ad sublimitatem diuini iudicij, iu-
uicem sibi aut inferiores sunt, aut priores. Ex quo intelli-
gimus, quoniam qui se maiorem non habet, omni-
bus maior est. Vide ergo quia omnibus sanctis est
maior, cui solus Christus est prior.] Eodē spectat,
quod autore Cyrillo diuinus Baptista prædicatur,
qui tanto virtutum excelluerit numero, vt ad sum-
mam humanæ iustitiæ & virtutis perfectionē per-
uenisse asseratur, vnde maximam de se admirati-
onem omnibus concitauerit, adeoque Christus fue-
rit existimatus. Ac idem rursus Ioannem idcirco
maiolem vocari docet, quod ad virtutis apicem
peruenit, nulli pietate secundus. Vel sicut alibi
loquitur: Ioannes Baptista maior inter natos mu-
lierum virtutis sublimitate dicitur, qua ad eos per-
uenit terminos, quod humana natura peruenire po-
test.] Eusebius verò Emislenus tanti facit Ioannem,
vt eum pro dignitate laudari non posse dicat hu-
manæ vocis officio, qui prædicetur hoc præsentī
dominicæ attestatiōis oraculo. Et ideo agnosce,
inquit, magnificentiam laudis ex dignitate laudan-
tis: ac sic dum nemo illo esse maior asseritur inter
natos mulierum, datur intelligi, quod Ioannes hu-
manorum fugit mensuram meritorum.] Sed & Ba-
silus Magnus ita locum intellexisse videtur, vt eū
ad vitæ sanctitatem & austeritatem referat, propter
quam Ioanne inter natos mulierum maior surre-
xit nullus, Neque contemnendus est sanè autor
Alfonus Abulensis, qui multis modis Ioannem
aliis dici maiorem ostendit: Primum quidem, si
officium eius publicum in baptizando & prædicā-
do spectemus: deinde propter statum integerrī-
mæ virginitatis: ac hæc ratione auctoritatis & fa-
mæ, quam sibi apud omnes cōciliauerat: præterea
propter singularem & continuam vitæ austerita-
tem: postremò quod inter alios veteris testamen-
ti homines, & ex peccatoribus actualiter, vt loqui-
tur, non surrexerit quisquam eo maior atque præ-
stantior. Demum vt Honorius hæc omnia nobis
concludat: Quanta, inquit, veneratione sanctus
Ioannes sit dignus, declarat nobis in Euangelio
Dominus: Inter natos, inquit, mulierum non sur-
rexit maior Ioanne Baptista. Omnibus sanctis ma-
ior affirmatur, solis angelis æquiparatur, vnde &
angelus non immeritò appellatur.]
Atque hinc fit, vt præclara illi Ioannis com-
petant epitheta, quibus non tam per amplifica-
tionem, quam verè & ad Christi sententiam ac-
commodatè passim à veteribus celebratur. Nimi-
rum à Petro Chrysologo nuncupatur schola vir-
tutum, magister vitæ, sanctitatis forma, norma
iustitiæ, virginitatis speculum, pudicitiae titulus,

castitatis exemplum, pœnitentiæ via, fidei discipli-
na. Vocatur ab eodem maior homine, par angelis,
legis summa, Euangelij fatio, Apostolorum vox, si-
lentium Prophetarum, lucerna mundi, præcurfor
iudicis, Christi metator, Domini testis, totius me-
dius Trinitatis. Similia sunt apud Augustinum &
Bernardum encomia, quibus idem Ioannes non
solum ab his duobus, sed à piis etiam omnibus ad
finem vsque mundi, meritò commendatur: nimi-
rum quod sit maior homine, par angelis, tuba cæ-
li, præco Christi, arcanum patris, filij nuncius, si-
gnifer superni regis, peccatorum venia, correctio
Iudeorum, parentum gaudium, nobilitas generis,
orbis exemplum, mortis expulso, ianua vitæ, de-
us hominum, conuersationis splendor, omnis iu-
stitiæ principatus, læticia angelorum, excellentissi-
mus homo, consanguineus Christi, amicus sponsi,
sponsæ preparator. Ac rursus ab eodem Bernardo
appellatur Patriarcha, imò Patriarcharum finis &
caput: Propheta, imò plusquam Propheta: Angelus,
sed & inter angelos electus: Virgo imò virginitatis
insigne speculi, pudicitiae titulus, castitatis exemplū:
Martyr, sed & Martyrum lumen, inter natiuitatem
mortemque Christi, constantissimi forma marty-
rij: qui demum nouem ordinibus angelorum sic
insertus sit, vt etiam ad Seraphin apicem transfe-
ratur. Andreas verò Hierosolymitanus hæc Ioanni
attribuit epitheta, vt dicatur cuius deserti, aliptes
orbis terrarum, sponsi pronubus, Regis præco, præ-
curfor veritatis, legis silentium, gratiæ intercessor,
corona prophetiæ, Prophetarum conclusio, por-
ta pœnitentiæ, virginitatis ornator, salutis præpa-
rator, temperantiæ legislator. Apud Theodorum
Studium sunt hæc eiusdē præclara nomina: Chri-
sti Ecclesiæ pronubus, lilium castitatis, rosa spiri-
tualis flagrantiae, pratum frugiferæ continentiae,
fax aduentus Christi, lucifer, paranympus. Vocat
eundem Prophetarum maximum, martyrum ex-
cellentissimum, & solitudinis à Deo ordinatum
patronum: Vnum addam Isidorum, à quo idem
Ioannes, eximie commendatur, quod angelo nun-
ciante sit conceptus, prænunciatus Christi, præco iu-
dicis, Propheta altissimi, vox verbi, amicus sponsi,
testis Domini, lucerna luminis, terminus Prophe-
tarum, baptismatis initium: qui prænunciatus pa-
rentis vocem abstulit, genitus officium linguæ re-
soluit, quindecim editus Christum prophetauit,
salutauit, ex vtero, in columba agnouit, in deserto
monstrauit. Cuius vestimentum, inquit, lanugo
fuit camelorum, habitatio eremus, victus mellis &
locustarum cibis.] An hæc non satis indicant verè
magnum, imò maximum Ioannem non solum ab
angelo & Euangelistis, sed à Christo etiam ipso
prædicari? Quæ omnia fient adhuc illustriora, si va-
ria & præclara Ioannis nomina partim à Scriptu-
ra diuina, partim ab Ecclesiastica cōsuetudine con-
firmata diligenter animaduertamus, eaque decem
ab Honorio collecta, sic enumerantur: Ioannes di-
citur vox verbi, Elias, plusquam Propheta, Ange-
lus, Baptista, præcurfor redemptoris, præco iudicis,
amicus sponsi, paranympus, lucerna lucens & ar-
dens. Intelligunt verò sapientes, non temerè, sed
gravi prorsus de causa hæc nomina de Ioanne ce-
lebrari, & ad comprobendam illius excellentiam
momenti adferre plurimum, si ritè singula pon-
derentur.

August. de
sancti. serm.
22.

Bernard. de
excellen-
tia Ioan. Bap-
t. vbi supra.

Orat. de a-
p. cap. Ioan. Bap-
t.

Orat. de deu-
li S. Ioan.

Lib. de vi-
ta & morte
sancti Ioan-
nis testam.

Decem enim
nomina Ioan-
nis sunt
Serm. de nati-
uit. Ioan. Bap-
t.

Qualē Bre-
ntius de pingat
Ioannem in
carcere pos-
tum.
Matth. 14.
Marc. 6.
Luc. 9.
In c. 4. Matth.

Psal. 123.
Psal. 124.

Ioannem sus-
ceptione pec-
cati & malæ
conscientiæ
perperam à
Brentio gra-
uari.
2. Reg. 11.

Marc. 6.

Luc. 11.

Brentius in
Ioanē insecta-
do non sibi
confat.
Ioannes nō na-
tus in pecca-
tis, vt fingit
Brentius.
Luc. 11.

VERVM has tantas Ioannis laudes, nescio si
quisquam magis obscuret atque corrumpat, quam
Brentius, vbi de Ioanne in carcere coniecto suam
sententiam dicit. In afflictionibus Ioannis, inquit, ostendit
etiam serua Dei aduersus peccata. Et si enim Ioan-
nes donatus est Spiritu sancto in vtero matris, & accepit
remissionem peccatorum per Christum, ac duxit vitam obe-
dientissimam, tamen gestat adhuc peccatum, in quo conce-
pitur & natus est in carne sua. Quare necesse habet crucem
sustollere & affligi, vt admonetur de reliquis peccatis
suis, & cogitet illud Psalmi: Si iniquitates obseruaueris
Domine, Domine quis sustinebit? Et: Non intres in iudicium
cum seruo tuo, quia non iustificatur in conspectu tuo omnis
homo viuens. Itaque cum Ioannes in vinculis fuit, non
dubitauit, quin in animo suo tale quid cogitauerit: Et si He-
rodes iniuste me affligit, nec meritis sum talem pœnam
in humano iudicio, tamen à Domine Deus meus, si tu vel-
les de me secundum iustitiam legis tuæ iudicare, non suffi-
ceret hic carcer & squalor eius, sed necesse haberem conici
in perpetuum carcerem inferni. Quis verò pius nō mi-
retur, atque non stomachetur, cum tam impu-
rum prorsusque contumeliosum in Ioannem cen-
suram audit, secumque ritè pendit? Quod si vir
ille sanctissimus enorme crimen aliquod, sicut Da-
uid adulterij & homicidij reus, perpetrasset, an nō
durè satis & inclementer exceptus, & ab isto seue-
rissimo iudice castigatus meritò videretur? Conie-
ctus est in carcerē vir ab omni purus crimine, & in-
nocentia summa cōspiciuus, sibi que semper optimè
consciūs, quem non solum populus vniuersus, sed
Herodes etiam tyrannus, virum iustum & sanctum
esse ducebat, vt idcirco illum etiam reuereretur, si-
cut Marcus ostendit. Sed enim quis homo doctus
vnuquam vel scripsit, vel existimauit, hanc vindictam
Ioannis afflictionem, cui causam incesta, & inno-
cui sanguinis sitibunda pellex Herodias dederat,
ex ira Dei proficisci, vel propter ipsius Ioannis pec-
catum vllum infligi, eamue cum metu vel angore
trepidantis conscientiae esse coniunctam? Nihil fan-
tè mirum, si pia multorum aures & mentes ad hanc
atrocem Brentij criminationem exhorrescant, &
de hac atroci quæ Ioanni irrogatur, iniuria doleant
vehementer. Verum age vt sanctissimò viro tam
indignè tractato & dirè vexato patrocinemur, hæc
nouī Aristarchi censuram paulò pressius hic ex-
citiamus.
PROBAMVS Brentij confessionem in eo quod
dicat, Ioannem in matris vtero donatum esse Spi-
ritu sancto, & accepisse remissionem peccatorum
per Christum, & postquam natus esset, obedientis-
simam, vel vt paulò antè dixerat, sanctissimam vi-
tam duxisse. Cum his verò pugnant sequentia, in
quibus sui velut oblitus, contraria commiscuit. Si
enim Ioannes donatus est Spiritu sancto in vtero
matris, & accepit per Christum remissionem pec-
catorum, quomodo idem in peccato natus esse di-
cetur? quod Euangelicis, etiam verbis penitus ad-
uersatur, quibus illum antequam nasceretur, sanctum
fore Angelus promittebat. Item, qua ratione
peccatum in carne gestat, & iram Dei sentit, & ne-
cessè habet propter idem peccatum crucem sustol-
lere & affligi, & iustitiæ legis extimecere, & nescio
quos, inferni cruciatus, perpetuumque carcerem
deprecarī, si quidem à peccatis illum Christus ab-
soluit, ac Spiritu sancto inde ab initio tam copiose
donauit, illumque in vita semper obedientissima

& sanctissima conseruauit? An fuit, aut esse potest
quisquam, qui Spiritum sanctum & remissionem
peccatorum obtinens, necesse habeat seueram Dei
iram aduersus peccata experiri, & legis timere ius-
titiam, & non solum in hac vita puniri, verum
etiam in perpetuum inferni carcerem deturbari?
Quæ sunt igitur hæc Brentij noua paradoxa? quæ
insulsa figmenta, non solum ad Ioannis sanctimo-
niam labefactandam, sed etiam ad vitam & con-
scientiæ eius, nescio cuius peccati mole atque sus-
pitione onerandā iniquissime excogitata? Cur vir
ille sanctus metueret aut angeretur animo in suo
felici carcere, qui proculdubio didicerat in cruce
gloriarī, & sibi pro lucro deputabat, ab iniquissi-
mis ob causam iustissimam tam nequit affligi, &
in supremum vitæ discrimen adduci. Mallebar vri-
que vir fortis iniusta ferre, præsertim à tali Tyran-
no eiusque nefaria pellice, quam non iusta dicere.
Sciebat non timendos esse, qui corpus occidunt,
animam autem non possunt occidere. Quomodo
illum legis timor inuaderet ac premeret, qui gra-
tiæ spiritu imbutus, optimè cognoscebat, his qui
sunt in Christo Iesu, nihil esse damnationis, & vbi
Christi regnaret spiritus, illic quoque libertatem &
securitatē summam adesse, mortemque Dei amā-
tibus non formidabilem, sed optabilem prorsus
videri? Quod alius Christi amore flagrans disci-
pulus postea dixit, ad se quoque ille pertinere iam
ante putauit: Certus sum, quia neque mors neque
vita, neque creatura alia poterit nos separare à
charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino
nostro. Quam vero iram Dei aduersus peccata sua
perferensceret aut reformidaret is, quem paulò
post nihil in vita peccasse docebimus, & cui non
solum famæ publicæ, sed & conscientiæ propriæ
testimonium optimum atque firmissimum suppe-
tebat? Iam cur iudicium Dei & carcerem inferni
proponeret sibi, qui regnum cælorum etiam scelestis-
simis hominibus, modò pœnitentiam agerent,
certissime pollicebatur? An de iustitia Dei & me-
ritis peccatorum pœnis cogitationes in animo tri-
stes volueret, qui præterquam quod nullius omni-
no peccati, si Patribus creditur, sibi conscius, & in
omni virtutum genere constanter exercitatus esset,
multas grauesque in Domino gaudendi & exultā-
di causas habebat? maxime verò quod fidus ipse
sponsi amicus audiret, quæ de Euangelij messe suc-
crescente, deique desiderato successu operum Chri-
sti lætè nunciarentur. Hinc meritò ille gratulabū-
dus in hanc vocem prorumpit: Qui habet spon-
sam, sponsus est: amicus autem sponsi, qui stat &
audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi.
Hoc ergo gaudium meum impletum est. Quam
verò pulchre concludit: Illud oportet crescere, me
autem minui.
OB QUAM sui diminutionem, vt sic loquar,
vir tantus haud dubitè tum sibi, tum Christo, tum
Ecclesiæ gratulabatur. Sibi, quod cum perfecte hu-
milis foret, minore in precio haberi & contemni
ab omnibus desideraret: Christo autem quod nihil
in terris haberet antiquius, quam illius Euangelij,
regnum & gloriam longè latèque propagari. De-
mum Ecclesiæ, cuius incrementum & successum
ex nulla re, magis quam è Christi capitis sponsique
sui exaltatione pendere sapienter intelligebat. Po-
stremò qui ambulabat in via Domini immacula-

Ioannes quod-
modo affectus
fuerit in car-
cere.
Galat. 6.

Matth. 10.

Rom. 3.
2. Cor. 3.

Rom. 8.

Ioannes non
tristis vel af-
flicus Ioannis
animus fuit in
carcere.

Matth. 3.

Ioan. 3.
Matth. 11.
Luc. 7.
Ioan. 3.

tus, qui ingrediebatur sine macula, & operabatur semper iustitia, qui non solum ab omni peccato, sed etiam ab omni specie mali abstinens & immunis, bona coram Deo & hominibus providebat, cur quicquam metueret sibi, vt vel temporario, vel perpetuo carcere dignus iudicaretur? Quem ego quidem crediderim latum illum optasse & excepisse diem, quo de conspectu flagitiosorum hominum ablati, & rebus humanis exemptus, puram animam dilecto reddidit creatori. Laudatur Ambrosius, quod cum moriturus ab amicis admoneretur, vt longiora viuendi spacia sibi a Deo precibus obtineret, hanc preclaram edidit vocem: Non ita inter vos vixi, vt pudeat me viuere: nec timeo mori, quia Dominum bonum habemus. J. Ac tanto quidem rectius hoc ipsum diceret Ioannes in suo carcere, quanto longius sanctitate preibat Ambrosium, quantoque sciebat certius, bonorum laborum gloriosum esse fructum, & quanto de cruce desiderabat immarcescibilem illam iusticie coronam, quae sanctissimis eius laboribus a iusto iudice parabatur.

Non est interim obscurum, ex quibus fontibus aut potius lacunis hanc suam commendationem hauriat Brentius, dum inhumanus hospes Ioanem in carcere tam inmaniter tractat. Primum fingit in illo, sicut in renatis etiam omnibus, post acceptam gratiam peccatum originis remanere: propter hoc operibus illius, quantumvis pie sancteque ceteris, coram Deo quidem suam manere impunitatem atque corruptionem statuit. Praeterea Ioannis imbecillitatem tantam esse somniat, vt duce spiritu legem implere, & Dei mandata seruare non possit: hinc illum legis terrore concussum fuisse, ac velut male sibi concium, Dei iudicium & poenas peccatorum timuisse, haud secus profecto, quam si atrocissima quaedam scelera designasset, ob quae non solum praesentis, sed etiam futurae vitae supplicia mereretur, adeoque inferni perpetuo carceri iuste manciparetur. Vult eundem opinor, in omni opere bono peccasse, & quamlibet sancte quidpiam instituisset, tamen secundum misericordiam Dei veniale, secundum iustitiam vero damnabile peccatum eo ipso perpetrasse, quemadmodum de iustis omnibus praepceptor eius Lutherus ausus est asserere. Sed valeant tam crassi, tamque pestilentes errores, quos isti de originis peccato turpiter philosophantes inuenerunt, multaque Theologi argumentis solidissimis refutarunt. Concedamus autem isthoc Brentio, vitam Ioannis haud omni peccato caruisse, & cum sanctis aliis hoc habuisse sibi commune, vt verè dicere potuerit: Ab occultis meis munda me Domine, & ab alienis parce seruo tuo. Petierit a Deo gratiam, qui praesumpta humilitate ita sese deiecit, vt quamuis eximia sanctitate praecelleret reliquos, se tamen Christi ministrum indignum, & ad minimum seruitium ei exhibendum ineptum putarit. Quid iam suum hinc promouebit commentum Brentius, Ioannem scilicet praesentis iniuria, quam Herodes intulit, suis peccatis praebuisse causam, & charitate perfecta, quae foras mittit timorem caruisse, mentemque illi non fuisse securam, quae iuge conuiuium merito appellatur? Non defuit illi profecto virtus Nathanaelis, qui verè Israëlita, in quo dolus non esset, a Christo appellatus fuit, non cordis munditia, quae ad Deum

Probabile est Ioannem optasse magis quam timuisse mortem. Paulinus in vita Ambrosii.

Ambrosii morituri sententia.

Sapient. 3.

2. Tim. 4.

Ob qua causam Brentius Ioannem tam inique fingat meticulousum & anxium.

Lutheri paradoxia.

In assertio- nib. artic. 32

Psal. 18.

Matth. 3. Ioan. 1.

I. Ioan. 4. Proser. 13. Ioan. 1. Math. 5.

pure videndum prouehit: non libertas spiritus, quae legibus non coercetur. Cur autem & quonam modo de peccato sollicitus esset, in quo, velut electissimo organo, regnabat praepotens ille Spiritus, subique praecipuos fructus, charitatem gaudium & pacem, vberissime producebat?

FALIT autem hoc maxime Brentium, quod carnis iudicio sanctos metiatur, & ceteris Ioannem exaequet, quem a lege peccati longe remotiorem, & spiritu sancto inde a matris utero pleniorum fuisse constat, vt neque necesse sit, nec deceat, ex communi regula hunc aestimare, quem etiam infantem tam multis, tamque claris dotibus & praerogatiuis, vt docuimus, diuina bonitas liberalissime cumulauit. Errat itidem in eo Brentius, quod sibi persuadet, quas aemulas & afflictiones ab Herode Ioannes patitur, eas pro peccatis veluti poenas tam innocenti viro diuinitus imponi. Etenim priorum, vt Ioannis & Iob, afflictiones & cruce, non sunt signa irae Dei, non poenae peccatorum, sed variarum potius virtutum, vt potest adieci, humilitatis, patientiae, charitatis, fortitudinis exercitia, nonnumquam & doctrinae testimonia, nec vulgaria, vt imaginis filij Dei sese conformant, incitamenta, & salutare quaedam ad perfectam homini sanctitatem, maioremque tum gratiam, tum gloriam apud Deum consequendam medicinae. Agnouit hoc etiam Melanchthon, cuius verba subscribam, vt Brentianum figmentum ex illis etiam, quam vanum sit, appareat.

Peculiares, inquit, afflictiones, interdum sanctis imponuntur, vt Esaias est dissectus, Hieremias lapidatus, Ioannes Baptistae decollatus. Haec afflictiones non sunt poenae pro peccatis, sed singularia opera, in quibus Deus vult ostendere suam gloriam. Sicut et Propheta inquit: Etiam innocentes bibent calicem. Et huc pertinet disputatio Iob, qui negat se propter peccata affligi. Docet enim pius vtrumque quod propter afflictiones non sint reiecti: item quod afflictiones imponantur etiam alio consilio Dei, nec semper sunt poenae certorum peccatorum. Ac rursus Melanchthon alibi de Ioanne docet, cum non propter aliqua certa delicta, sed sicut prophetae, apostolos, multosque alios in confessione interfecit, vt illa mors sit testimonium doctrinae, vt constat non fuisse simulationem, quia confessionem anteferat vitae suae. Quam sententiam sequitur quoque Maior. Veras autem ac proprias causas, ob quas iusti sanctique viri huius vitae calamitatibus & plurimis & grauissimis obiciuntur (multae enim sunt tribulationes iustorum) Chrysostomus diligenter excusit, easque decem in medium adduxit.

Nunc in medium prodeant Patres, qui Ioannem aduersus Brentianam infectionem defendunt, eumque doceant in suo carcere latum, ad mortem anhelasse, & sine peccato eiusque poena, sine ira Dei, sine metu legis vel iudicij, vt sanctissime semper vixerat, ita viuendi quoque finem perfectissimum accepisse. Chrysostomus de illo in hunc modum est concionatus: Ioannes specie hominis sola: corpore tenebatur in carcere, anima autem in caelo. Et quod Herodes illi faciebat pro poena, ille suscipiebat pro beneficio, & ira illius, quasi Dei misericordia frucebatur, quia verum gaudium est sanctorum exire de mundo. J. Tum paulo post: Sicut seruus postquam commissi operis impleuerit pensum, gaudet ante faciem Domini sui apparere:

1. Tim. 4.

Galat. 5.

Cur erret hoc loco Brentius.

Luc. 1.

Que sancti patiuntur, de non sunt poenae peccatorum, necq. na ius Dei.

In 8. cap. Rom.

In cap. 14. Math.

Psal. 33. Rom. 14. populi. An. iochan.

Patrum testimonia, quomodo Ioannem in carcere fuerit alter affectus, qui docet Brentius.

Ode. impet. in Math. Rom. 27.

Latet de modo sancti excurr.

apparere: sic & Ioanes commissa praedicationis ministerio consummato, latrabatur ad eum transire: & non solum de morte sua non contristabatur, sed ipsam quoque dilationem vitae suae poenam putabat. J. Gregorius Magnus de Ioannis quoque morte differit, simulque clarissime docet omnis peccati suspensionem ab eo esse tollendam, & veras causas indicat, cur ille huic indignae neci subiectus fuerit.

Ece inquit, dum beati Iob vulnera cruciatibus considero, repente mentis oculos ad Ioannem reduco, & non sine grauissima admiratione perpendo, quod ille Prophetiae spiritu intra matris uterum impletus, atque vt dixi, priusquam nasceretur, renatus: ille amicus spouisse quo internatus mulierum maior nemo surrexit: ille sic Propheta, vt plus etiam quam Propheta ab iniquis in carcere mittitur, & pro puella saltu capite truncatur, & vir tanta seueritate, pro risu turpium moritur. Numquid na credimus aliquid fuisse, quod in eius vita illa sic despecta mors tergeret? Sed quando ille vel in cibo peccauit, qui locustas solummodo & mel syluestre edidit? Quid deo vel de qualitate sui tegminis deliquit, qui camelorum pilis corpus operuit? Quid de conuersatione sua ostendere potuit, qui de eremo non recessit? Quid illum loquacitatis reatus polluit, qui disunctus longe ab hominibus fuit? Quando illum vel silentij culpa attigit, qui ad se venientes tam vehementer increpauit, dicens: Genimina viperae, &c. Quid est ergo, quod Iob Dei in testimonio praefertur, & tamen plagis vsque ad sterquilinum sternitur? Quid est, quod Ioannes Dei in voce laudatur, & tamen pro temulentis verbis in saltatricis praemium moritur? Quid est, quod Deus omnipotens sic vehementer in hoc saeculo despicit, quos sic sublimiter ante saecula elegit: nisi hoc quod pietati fidelium patet, quoniam idcirco sic eos premit in infimis, quia videt, quomodo remuneret in summis: & foris vsque ad despecta deiicit, quia intus vsque ad incomprehensibilia perducit. Hinc ergo vnuquisque colligat, quid illic sint passuri quos reprobat, si hic sic cruciat quos amat: aut quomodo ferientur, qui in iudicio arguedi sunt: si hic eorum vita premitur, qui ipso iudice teste laudantur.]

HAEC pie & praeclare admodum Gregorius, cum quibus Beda pulchre consentit, nisi quod hoc etiam planius reddit, Ioannem licet peccato nulli obnoxium, & omni virtute coonestatum, innocentem plane mortem appetiuisse. Oramus autem lectorem, vt ne moleste ferat, si in recitandis Patri verbis, quae sanctitatem & perfectionem Ioannis oppugnatam illustant atque defendunt, aliquanto longiores videamur. Et si, inquit Beda, principali sententia constat, quia in multis offendimus omnes, quis tamen nostrum dicere audeat, beatum Ioannem actu, vel dicto, vel habitu, vel motu peccasse? cuius austeritatem indumenti Euangelica laudat historia: cuius omne quod loquitur, aut veritati testimonium reddit, aut eos qui contradicunt redarguit: cuius opera iustitiae qui non amabant, venerationi habebat. Quis in eius praecordiis peccato poterat esse locus, quem & ante natiuitatem Spiritus sancti consecrauit aduentus: Quando saltem humanae conuersationis intuitu, valuit a virtutis via vel ad modicum deflexit, qui totam a pueritia vitam solitariam peregit? Et tamen talis ac tantus vir praesentis vitae terminum post lon-

gam vinculorum afflictionem sanguinis effusione suscepit. Ille qui libertatem supernae pacis euangelizabat, ab impiis in vincula conuicitur: clauditur obscuritate carceris, qui venit testimonium perhibere de lumine, quae ab ipsa luce, quae Christus est, lucerna ardens & lucens appellari meruit, quo in natis mulierum maior nemo est, ad petitionem mulierum turpissimarum capite plectitur, & ipso proprio cruore baptizatur, cui vocem Patris super illum audire, cui Spiritus sancti gratiam in eum descendens videre donatum est. Sed non erat graue, imò leue ac desiderabile erat talibus, tormenta pro veritate temporalia perpetui, quae perpetuis noverant remuneranda gaudiis. J. Quin & Augustinus Ioannem sic praedicat, vt hominem sanctum, iustum & perfectum appellet, qui per omnia Dei voluntatem fecerit, atque hoc meruerit, ne communi morte cum ceteris de saeculo discederet, sed corpus quod Deo donante susceperat, Deo consecrando deponeret, ac propter opus Dei damnaretur atque occideretur. Athanasius vero aduersus Arrianos disputans, aperte pronunciat, Ioannem ab omni peccato integrum ac purum fuisse, idemque confirmat satis Beda paulo ante citatus, cum testatur Ioannem ab omnibus vitiis & mundi illecebris, quae statum mentis solent euertere, immunitem vixisse. Quid enim, inquit, viuenti & conuersanti inter homines poterat deesse virtutis, qui etsi vt homo in iniquitatibus conceptus est, contra morem tamen humanae conditionis, non in delictis eum praeruaricationis, sed in gratia remissionis mater sua peperit? Neque enim dubitandum est, quin Spiritus sanctus, qui eum repleuit, etiam a peccatis omnibus absoluit. J. Vnde fit perspicuum, a vero procul aberrare Brentium, qui Ioannem in peccato natum, & peccatum in carne gestasse scribit, talenque depingit, velut is ob sua peccata timuerit, atque vel in carcere, vel in morte trepidarit. Quid autem hoc est aliud, quam de summo sapientissimoque viro abiectissime indignissimaeque cogitare, & nescire quidem id quod recte admonet Metaphraustes, si vilius alterius hominis, certe Ioannis vitam in terris caelestem ac diuinam potius quam humanam fuisse: cuius rei gratia nobis Euangelista proponant admirandam eius mensam, singulari vitam rationem, & mentem Prophetarum valde sublimem. Tanquam enim qui a caelo venisset, sic terram obibat, corporis tanquam superuacanei fere nullam curam gerens, hymnis & precibus assidue deditus, ad Deum mente sublatus, & Deum solum pure contingens. J. Quamobrem ab Eusebio etiam Emisso dictum est: Sicut vas plenum balsamo, admixtionem liquoris alterius respuit, & penitus excludit: ita in eum nihil secularis maculae introire poterat, in quo sanctificationis plenitudo regnabat.]

IAM VERO de Centuriatorum sententia dispiciamus, qui Baptistae nostri praestantem integritatem & admirabilem sanctitatem adeo non probant, vt illi etiam vitio verentur, quod summa cum laude ab eo fuit pronunciatum. Vt enim Christi praestantiam, & maiestatem incomparabilem declaret, Ioannes in seipso, qui tunc summus ab omnibus habebatur, exemplum statuit, atque in hunc modum de Christo publice disseruit: Qui post me veturus est, fortior me est, cuius non sum dignus calcamenta portare, vel quod Lucas refert: cuius non sum di-

Li. 3. moral. cap. 5.

Admiranda Dei permisso Ioannem sanctiss. affligi in carcere Herodiano.

De peccato Ioannis innocentia.

Quid nos doceat Ioannis carcer & martyrium.

Hom. de decoll. Ioan. Bapt. Iacob. 3. Beda Ioannem omni peccati suspitione liberat.

Ioan. 5. Math. 11. 14. Math. 3.

Ioanni graue non fuit pati ac mori in carcere.

De natiuit. Ioan. serm. 4.

Lib. 4. contra Arrianos.

Serm. in vigilia Ioan. Bapt.

Patres Brentio reclamare & Ioannis innocentiam per peccatum tace.

In testimonio Ioan. Bapt.

Serm. 1. de Ioan. Bapt.

Quomodo Centuriatores Ioannem ab im- perfectione horrent.

Math. 3. Luc. 3.

Ioan. 1.

gnus soluere corrigiam calceamentorum eius, aut quod perinde valet secundum Ioannem: Non sum dignus, vt solua eius corrigiam calceamenti. Quod Ioannis dictum sic interpretantur Centuriatores, vt inde probent, in Ioanne peccatum, & nescio qua imperfectionem habere. De Apostolis alibi respondimus, quoru ista peccata & imbecillitates eade arte & curiositate in Scripturis vndique peruestigant, vt sic etiam sanctissimum Apostoloru collegium obscurare, & quasi sordibus quibusda deturpare possint. Verum de Ioanne hoc responsum volumus, singularem eius virtutem ex proposita sententia non magis extenuari, quam Deiparæ virginis & Pauli Apostoli laus inde labefactetur, quod illa in Dei matrem electa, se ancilla Domini nuncuparit: hic se primum & præcipuum peccatorem, ac Apostolorum quidem nomine indignum aliquando pronunciarit. Putat Cyrillus à Ioanne hæc asseri, vt exemplo suo Pharisæos corrigat, & ab arrogantia ad humilitatem traducat. Origenes, Chrysostomus & Euthymius locum sic interpretantur, vt Ioannes neque inter vltimos ministrorum Christi annumerari, nec infimum quoddam ministerium se Christo exhibere dignum profiteatur, præsertim cum corrigiam calceamentorum cuiusquam soluere, vel alterius calceamenta portare tale sit munus, quale vilissimis etiam seruis conuenit. Sic verò ille tam sanctus, quam modestus tum prædicat, tum reueretur naturæ in Christo diuinæ sublimitatem, in cuius collatione gentes omnes quasi stilla situla, & quasi momentum statere, vt à Propheta dictum est, reputantur. Tanta Ioanni cura tam sincerum studium fuit, vt cum maxima sui ipsius extenuatione gloriam Christi celebraret, ac publice promoueret. Hilarius & Ambrosius Ioannem in hoc sermone sic intelligunt, vt ad Apostolos respexerit, seque illis etiam, & non Christo tantum, fecerit inferiorem. Vnde illud etiam à Ruperto scriptum est: Ipse ita iudicando, ita non quæ sua sunt, sed quæ aliorum erant considerando, & superiores sibi futuros Apostolos arbitrando, regulam custodiebat sanctæ & veræ humilitatis, semetipsum deprimens, tanquam minor esset omnibus illis. Sed numquid ita iudicabat Dominus iudicij? Nequaquam, sed, Amen dico vobis, ait, non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista. Chrysostomus præsens Ioannis exemplum proponit omnibus, vt à superbia homines deducat, ad submissionem adducat. Si Ioannes indignus, ait, qui corrigiam soluere, Ioannes inquam, quo maior inter natos mulierum non surrexit, quo nos loco ponemus? Si is qui terrarum orbi æquiparatur, imò qui maior est, non enim, inquit, erat his dignus mundus, ne inter vltimos quidem ministros connumerari se dignum dicit, quid nos innumerorum scelerum pleni dicemus, qui tanto Ioanne sumus inferiores, quanto terra minor est cælo? Eodem serè modo Augustinus hunc locum explicat, simulque ministrorum elationem retundit, qui se suumque ministerium efferunt, & nescio quid præ cæteris videri volunt. Illud certò constat, quo Ioannes de se ipso & sentit & dixit modestus, eò magis illi exaltatum, & à Christo prædicatum fuisse, vt verum hic quoque, cernatur illud: Qui se humiliat, exaltabitur. Nec tamen errasset Ioannes, sed Augustino teste, multum sese humiliasset, si rem minus extenuasset,

De Ioannis dicto: Non sum dignus etc. Luc. 1. 1. Tim. 1. 1. Cor. 15. In Ioannem lib. 1. ca. 26.

In Ioannem tom. 8. b. Homil. 18. in Ioannem. e. 1. n. 3. cap. Math.

Esia. 40.

In Math. can. 2. In Lucam. lib. 2. In 3. cap. Math.

Math. 17. In Ioannem Homil. 15.

Hebr. 11.

In Ioannem tract. 4.

Luc. 18.

seque digniorem fecisset, sermo nē hoc modo temperans: Ille venit post me, qui ante me factus est, cuius tantummodo corrigiam calceamenti dignus sum soluere. Quando autem nec ad hoc dignum se dicit, verè, inquit ille, plenus Spiritu sancto erat, qui sic seruus Dominum agnouit, & ex seruo amicus fieri meruit. Insignis igitur hic locus est ad Ioannis virtutem non extenuandam, vt in scite simul & improbè docent Centuriatores, sed ad cõmendandam potiùs, omnibusque seculis venerandã. Nihil enim humilium ipso præcone, vt itidem Augustinus affirmat: nullum tantum meritum Ioannes habuit, quam de ista ipsa humilitate, præsertim cum posset fallere homines & putari Christum, & haberi pro Christo. Nec temerè notauit Ambrosius, Ioannem tribus veluti gradibus, nimirum humilitate, abstinentia & fide, ad summam illam sanctimoniam peruenisse, omnesque alios docuisse, vt iisdem gradibus ad immortalitatem ascendant.

Atque hæc satis esse putamus ad iniquam proflus & petulantem tum Brentij, tum Centuriatoru sententiam coarguedam, qua illi singulare Ioannis innocentia ac sanctimoniam excellètem, nescio quibus notis & sordibus peccatorum aspergunt, dum fateri nolunt, ac tacitè inficiari student, virtutem in hac vita perfectum eum olim extitisse. Est enim fatetur, non eam virtutis ac sanctitatis perfectione in illo fuisse, quæ quidem Christo, quæ Angelis, quæ Beatissimis omnibus competit, (nam qui minor, adeoq; minimus est in regno cæloru, maior etiam Ioanne ac perfectior dici potest) tamè constanter asserimus, inter spirituales, sapietes atque perfectos alios quemadmodum Paulus eximie iustos hic viuètes appellat. Ioannem vel maxime numerari: & nullum inter natos mulieru ad maiore mortalis vite perfectione vnquam peruenisse testamur. Garriant nouatores more suo de natura hominis planè corrupta, quæ nihil nisi peccatū possit producere: extenuet Christi gratiam renatis in Baptismo amplissime cõmunicatam: singant diuinæ legis impossibilitatē: sit illi vita iustitiæque sanctorum semper sordida & contaminata: tribuant illis quilibet repugnãtibz vim effectumque peccati, ac demum homines quamuis impuros & iniquos, vestiant, tegãt, nescio quo modo Christi iustitia duntaxat externa & merè imputatiua. Has & alias istoru inanēs chimeras, quas nunquam agnouit, numquam probauit Ecclesia, vnus serè Ioannes dissipat, qui Christi spiritu non minus mirabiliter quam abudanter imbutus, natiuitatem ipsam vera sanctitate præuenit, in quo concupiscētia peccatum consummatum & generans mortem nunquam peperit: in cuius mortali corpore peccatū tẽpore nullo regnauit: qui dilatante cor ipsius Spiritu sancto, viam mandatorum Dei velut inoffenso pede percurrit: qui peccato planè mortuus, nunquam nõ iustitiæ vixit, vitæque suam cū Christo in Deo absconditam habuit: qui omnibus diebus vitæ suæ in sanctitate & iustitia Deo inferuiuit, in omnibus mandatis & iustificationibus Domini cõtinenter incedens: qui demum sicut ante mundi constitutionem in hoc à Deo prædestinatus, & à Christo electus erat, in conspectu Dei sanctus & immaculatus plenusque Spiritu sancto & operibus bonis, & pro huius quidem vitæ tactio in charitate perfectus sic extitit, vt vetus elogium si in vltu sanctum alium, certè in Ioannem nostrum vel maxime

In prob. super Lucam. 1. ces primis riam virtutes Ioannis.

Ioannem sciam duntaxat Scripturæ phrasibus rum fuisse perfectum.

In Ioanne non competit signum nouatoru corrupta natura hominum etiam illis cacti. Galat. 2. 1. Cor. 2. Philip. 1. Hebr. 5.

Admirandi & excellētes perueniunt Ioannis iustitia. Iacob. 1. Rom. 8. Psal. 118. Non colit Ioannes nisi alius in seipso tanta laudati perfectione. 1. Pet. 2. Coloss. 3. Luc. 1.

Ephes. 1.

Matth. 44.

4. Reg. 20.

3. Reg. 15. 2. Paral. 15. 2. Paral. 22. 4. Reg. 23.

In prob. super Lucam. 1. ces primis riam virtutes Ioannis.

Patres de Ioannis præfati & singulari dignitate palam testantur.

De excellē. Ioan. bapt.

Reiectio tate obiectio. nis.

Etiam si Ioannes non esset reliquis omnibus sanctior, tamè nouatores hic male docerent.

xime competat: Non est inuentus similis illi, qui conferuaret legem excelli. An verò quisquam erit tam impudens, qui dicat, Ioannem fuisse vnquam rege Ezechia inferiorem? Is bona conscientia Deo testatus est, se coram eo ambulasse in veritate cordeque perfecto, & opera illi grata fecisse. Si diuina Scripturæ credimus, erat cor Asa regis cū Domino Deo suo perfectum cunctis diebus eius: & Iosaphat quæsiuit Dominum in toto corde suo, & similis illi rex non fuit, qui reuenteretur ad Dominum in omni corde suo, & in tota anima sua, & in vniuersa virtute sua iuxta omnem legem Moysi, neque post eum surrexit similis illi. Quis ergo dubitare possit, inter iustos & perfectos alios, qui legem obseruasse, ac Deum perfecte coluisse in Scriptura dicuntur, Ioannem multò iustiores, & in præstanda lege Deoque colendo perfectionem, atque adeo inter natos omnes mulierum vera sanctitate omnique virtute maiorem claruisse?

Proinde nec possumus, nec debemus ab illis Ecclesiæ columnis auelli, quæ nobis veritatem Euangelicam de præcellenti dignitate Ioannis fulciunt atque confirmant. Quis, vt Bernardi verbis vtamur, sic gloriose annunciatus est? quis ita speculiter in vtero matris Spiritu sancto legitur fuisse repletus? Quem legis intra matris vterum exultasse? Cuius natiuitatem vidistis celebrari in Ecclesia Dei? quis sic eremum concupiuit? quis ita sublimiter legitur conuersatus? quis poenitentiam & regnū cælorum primus ostendit? quis baptizauit regem gloriæ: cui testimonium tale perhibuit veritas? quæ sic honorauit Ecclesia? Vide, si non omnia hæc ita singulariter sint singularia, vt nullus mortalium prædictis audeat inhare. Non repetemus iam antè citatas Patrum sententias, qui sunt omni exceptione maiores, sed ex illis pauca quedam summam excerpemus. Ambrosius clarè pronunciat: Baptistam esse, qui cunctos præcellat: & omnes ex muliere natos illo statuit inferiores. Idem à Nazianzeno super omnes mulierum natos extollitur. Cyrillo nulli est pietate secundus, qui ad virtutis peruenerit apicem, Eusebius illum humanis meritis superiorem facit. Maximus dicit, à Christo cunctis mortalibus anteferrī. Augustinus fatetur, nihil eo maius in genere humano existere, in Ioanne hominis excellentiam vel maximam reperiri: solum Deum eo esse maiorem. Chrysostomi demum sententia, solum Christus Ioanne prior est, omnibus autem sanctis maior Ioannes. Neque tamen ignoro, alicubi sic loqui Patres, sicut & citata modo testimonia quedam indicant, velut Ioannes sanctis omnibus non absolutè præferatur, sed quòd nullus eo fuerit maior, quasi quosdam de Prophetis & Patriarchis æquales habere potuerit, sanctisque nonnullis non tam præferatur, quam exæquetur. Quem sensum nos minime quidè aspernamur, etsi plures reperiamus auctores, qui, vt probauimus, Christi verba generatim accipiant, & inde Ioannem sanctis omnibus antepōnāt. Verū aduersus nouatores hoc improbamus maxime, quòd illi obtinere conantur, præsens Christi de Ioanne præconiū, non ad vitæ sanctimoniam & personæ dignitatem, sed ad officij seu ministerij Prophetici prærogatiuam solummodo referri oportere. Atque hac solū ratione maiore eum faciunt Moyses, Prophetis, regibus, Sacerdotibus, tẽplo, loco &

omnibus, qui Ioanni debeant plenè credere, & eū audire, vel perire, vt rigidus interpres Lutherus audet velut ex tripode pronuciare. At verò meliore fide docent Patres, Christum hic non ad nudū Ioannis testimonium & præcursoris officium respexisse, sed & gratiæ iustitiæque & sanctitatis magnitudinem illi tribuisse, & idcirco sanctis præcedētibz Ioannē rectè conferri posse atque præponi.

Quare contemnendus est potius, quam confutandus error Sarcerij, qui ne parum deliret, Ioannem negat maiorem dici coram Deo, & solum ob prærogatiuam in carne, vt ille loquitur, reliquis eū præstare cõcedit. Quid verò hic homo per carnalem vel in carne prærogatiuam sibi velit, non explicat, & vix nobis liceat diuinare. An generis vel parentum nobilitatem intelligit? Sed multi certè hoc modo Ioannē clariore & illustriore fuere, præsertim de stirpe progeniti regia. An Propheticum in eo munus vel officium præcursori assignatum accipit? Quis verò tale aliquid prærogatiuam in carne vel dixit cū Sarcerio, vel intellexit? Quicquid ex bonis fortunæ vel corporis fingi, & homini tribui potest, id ad aliquam in carne prærogatiuam fortasse quis referre contendet. Sed nihil minus Christo venit in mentem, aut in vtu esse solet, quàm vt ab his vanis, fluxis, momentaneis & ad carnem, sæpè etiam ad impios pertinentibus rebus quas adeo ille non laudat, vt eas contemnere magis quàm desiderare doceat, Ioannem ornent ac celebret. Laudat quidem Petrum, Nathanaëlem, Ceterionem, Magdalenam, Cananæam & pauperem viduam: laudandi verò argumētum à virtutibus & rectè factis petit. An verò eam demū intelligit vult prærogatiuam Sarcerij, quòd Ioannes corā hominibus celebris haberetur, & partim ob vitæ seueritatem, partim ob doctrinæ præstantiam, præclarū sibi nomen vulgo cõparasset? At ne sic quidè vel dici, vel existimari rectè potest, quòd ille singularè in carne gratiā obtinuerit, cum varias ob virtutes alij clarissimi viri nõ solū apud Iudæos, sed etiã apud ethnicos nominis existimatione, & autoritatē, & gloriã immortalē sibi pepererint: qui fortasse Ioanne nec obscuriores, nec inferiores plurimis visis fuerint. Quare nisi me fallit prorsus opinio, ne seipsū quidè intelligit Sarcerius, cum Ioannē non aliter quã propter gratiã & prærogatiuam cum carne coniunctã, censet à Christo commendari. Ceterū quaproccacitate, & inuisa prorsus interpretatione Ioannis laudem hic homo impurus obscurat ac supprimit, eadē quoque Christi matrē & virginē illã sanctissimam, de qua sequenti libro tractabimus, audet commaculare. Sed mali corui, vt dici solet, malum ouum. Confirmat nimirū Sarcerius, quòd à Luthero impiè prorsus est traditum: Sumus pater marri Dei, & quæ sancti sicut illa, nisi quod non possumus esse Dei matres, sicut illa fuit.

Scol. b. n. u. in cap. Math. 11.

Ioannem non præferri aliis ob prærogatiuam in carne contra Sarcerium.

a. Matth. 16. b. Ioan. 1. c. Matth. 7. d. Luc. 26. e. Luc. 7. f. Luc. 11. g. Luc. 21.

Lutherus in Deiparam impus. Serm. de natiuitate Dei, & quæ sancti sicut illa, nisi quod non possumus esse Dei matres, sicut illa fuit.

Duas ob causas Ioannem à nouatoribus laudari ratio ne ministerij tantum.

Cogitanti verò mihi, cur isti tantoperè vigeant, vt Ioannes propter officij duntaxat à Christo laudari videatur, duæ potissimū causæ offerunt sese. Primum arrogātes homines hinc sibi placere possunt, & fortasse volunt velut æquè communem cum Ioanne laudem habeant, quemadmodum in Euangelio prædicando munus cum Ioanne sibi commune esse arbitrantur. Habet igitur ex hac interpretatione vnde placeat, & blãdiantur sibi omnes noui Euangelij doctores & concionatores,

In Domini- cam 21. post Trinit. In cap. 3. Matth.

qui ratione ministerij cum Ioanne, & in Ioanne se aliis videntur antepone, adeoque à Christo ipso omnibus se præferri, possunt gloriari. Nam & Lutherus prædicat, summum & prælatissimum fidei opus esse, vt alter alterum in verbo maris: & Bucerus testatur, veros Prophetas præstare omnibus, quod omnium diuinissimo beneficio homines afficiant. Et quod longè absurdus atq; Ioanne pror. sus indignum est, illo ipso maiores, illique præferendos esse dicit istos, qui gratiam Dei seu Euangelium sincerè annunciant in Ecclesia, imò ex his neminem tam abiectum esse, qui non sit maior Ioanne, quia plenius & potentius atque perfectius quam Ioannes Christum doceat. En quàm insolenter isti sese alioque purioris, vt vocant, doctrinæ ministros efferunt, penes quos tantum veram Euangelij prædicandi & illustrandi gloriam esse falsissimè putant. Rursus verò quàm viliter & abiectè de Ioanne sentiunt, qui cum sit sacro veritatis ore, & ab Evangelistis omnibus vel maximè commendatus, omnibusque Prophetis antepositus, tamen à Bucero vilissimis & abiectissimis quibusque Euangelij tractatoribus, ne dicam blateronibus, posthabetur. Quid autem hoc ipso contra talem tantumque virum, & omnium summorum concionatorum & doctorum facilè principem aut insipientius, aut petulantius potest adferri? Est ne hoc sanctissimo & omnium gentium linguis celebratissimo viro debitam laudem tribuere, & Christi verbis consonare? Sed prudens omitto disputationem, quæ hoc loco non ad eò videtur necessaria, quomodo Ecclesiæ Catholicæ minister cum Ioane comparari, ac ei aliqua ex parte præponi rectè possit, si rem totâ religiosus expendamus.

N v n c alteram causam aperimus, quæ istos permouisse potuit, vt nullam Ioanni præstantiam nisi ratione officij cõcedant, neque Christi verbis concessam esse interpretantur. Saluum enim sibi constare cupiunt dogma, quo nihil habent charius, magisque tritum, & iustitia videlicet imputatiua, & cum ea coniungi nolunt iustitiam, quam in scholis vocant, inhærentem ac insulam, quæ in piis habet non modò gradus & progressus quosdam, verum etiam exculta perfectionem atque excellentiam adfert singularem, præsertim cum plenitudo legis, & finis præcepti, & vinculum perfectionis charitas, in illorum cordibus eximie flagrat & regnat. Iustitiam verò imputatiuam, quam isti charitate destituti nunquam non fabricant, æqualem faciunt in credentibus omnibus, quibus Christi iustitia & meritum gratis per fidem applicetur, vt hinc non magis Ioannes, quam sanctorum quilibet iustus, sanctus ac perfectus possit existimari. Proinde cum iustitiam renatis omnibus inhærentem adimant, quicquid tandem doceat Paulus de charitate in cordibus nostris per Spiritum sanctum diffusa nihil pro sua quidem causa cõmodius fingere potuerit, quàm vt Christi de Ioanne præconium ad externum eius munus ac officium solummodo detorquerent, sanctitati autem personæ nec tantillum relinquere. Quid autem hoc est aliud quàm quod astrictè tacitèque negant, Ioannem verè magnum, in iustitia & sanctitate coram Deo apparuisse, aliisque piis piorum ætatum omnium præluxisse? quem admodum è verbo Dei & Patribus demonstratum est. Reuera isti vel innidè, vel eri-

Subdole ca- uent aduer- rij, ne aliquid concedant i- stitice inhæ- renti.

Rom. 3. I. Tim. 1. Coloss. 3. Iustitia im- puratiua equalis omni- bus credenti- bus a fingi- tur a scõla- riis.

Rom. 5.

Luc. 1.

piunt suam Ioanni gloriam, quam Christi calculo meruit: tum quicquid in illius vita præcellens existit, studio quodam obsecrant & opprimunt, vt agnosci nolint gratiæ & sanctitatis eius excellentiam, quam diuinitus acceptam, inde à matris vtero illæsam integramque seruauit, quam & nouis virtutum profectibus cumulatiorem indes illustrioremque reddidit, quam demùm & incredibili diuinæ charitatis ardore tum in vita, tum in morte sancta eò vsque perduxit, vt ne cogitatione quidem possimus assequi, ad quanta virtutis & perfectionis omnis fastigia vir ille semper innocens, & in via Domini immaculatus, diuinoque spiritu inde ab infantia plenus, tandem peruenit. Non explicant quidem Euangelistæ, sed prudentibus illud necessario cogitandum relinquent, nihil de Ioanne prædicari, sed si de villo mortali alio, summa quæque sentiri & iudicari oportere. Scribit Nilus de Ioanne, viro quodam eximie sanctitatis, qui Parui cognomen inuenit, cum in summa quiete mentis, in orandi studio, in diuinis colloquiis immotum persistisset, neque ab hac tanta contentione quicquam remississet, tamen si demet in specie circumplexi draconis coram altare, ac in illius faciem vomeret, corpusque manderet. Narrat de alio etiam Ioanne, quem demones afflixerint grauitè & oppugnarint, sed qui efficerè non potuerint, vt illum ab orationis diuinæ que contèplationis seruore maximo reuocarent. Quid igitur de Ioanne nostro æstimare par est, quem superioribus illis, ac anachoretis omnibus longè præstitisse nemo sapiens vnquam negabit? Quos ille diuinos non sensit ardores: quæ subinde non spectauit lumina? quas infestantium demonum copias non superauit: quis vel crebriora, vel suauiora cum Deo vnquam miscuit colloquia? O quæ illius oratio pura, quàm tranquilla, sublimis, serena, ardè atque continua, Deoq; & Angelis eius semper accepta? Ita sit propitius mihi Deus, ita me Ioannes amet mihi que faueat, vt ex immenso virtutum & donorum acervo, quibus ille suum animum ornatissimum habuit, partem vel minimam ad huius animulæ meæ qualemcumque tum illustrationem, tum sanctificationem assequi possim. Verè profecto dixit Bernardus: Letantur Angeli, & vtriusque naturæ vniuersitas admiratur, hominem sic ingressum abyssum luminis, & intra interna diuinitatis absorptum, vt ipsam reuerberet aciem Angelicæ puritatis.] Faterur & Chrysostomus, Angelicæ viuendi perfectionem in Ioannis corpore fuisse seruatum, qui gloriosior fuerit, quia homo, & propter virtutis meritum Angelus vocatus sit, quàm si nomine Angelus & natura fuisset, propterea quod humana natura Angelicam superauerit sanctitatè, & quod non habet natura, id per Dei gratiam obtinuerit. Adiungit & illud: Quantum præ cæteris Prophetis Ioannes in tempore iuxta Christum, tanto iustitia præ illis proximior erat Christo.]

Q V I D verò isti de Ioanne præclare sentieret, qui in hoc crasso versentur errore, quem olim, vt parerat, in Iouiniano damnauit, ac etiam nunc dānat Ecclesiæ? Negabat ille sanctos tum in gratia, tum in gloria inæquales esse, aliosque aliis illustriores & perfectiores reperiri. Quod falsum & pestilens dogma minore nunc negotio potest enerti, cum sit olim ab Hieronymo fortissimè dissectum atque dissipatum.

Ioannis gloriam & celestem sanctitatem a nobis coribus oblatari.

Ioannem virtutis & sanctitatis præclarè possidet.

Ex aliorum sanctorum exemplis, quæ quædam sunt, quæ Ioannem comparant, duorum sanctorum cum Ioanne, ne doctore, nisi eius sanctitatem. Lib. de au.

Ioannes cellit ex tatiissimè vita com placita.

Ioannem gniudob sanctitatem Bernardi Chrysolasti agnita. Serm. de cel. Ioan.

Homil. 1. oper. mo. perfectio. de Ath.

Nouissimè cum Ioanne no tollit videri & p mionum d. ferentium. Ang. hery. 82. de t. mianm. Lib. 3. de s. s. Ioan. num.

Sætos alios aliis digniores & beatiore esse.

Tract. 74. in Ioannem. Math. 3. Cyprian. de disciplina & hab. virg. Hieron. li. 2. contra Iouinianum. In 13. cap. Math. Lucæ 13. ab v. b. s. p. p. r. i.

c. in Euang. Ioan. tract. 67. de sancta virg. in cap. 26. d. in 15. cap. prioris ad Carth. Ioan. 14. s. or. 15.

Deum non esse acceptorem personarum, vt homines necesse foret.

Altor. 10.

Genes. 4. Math. 23. In cap. 3. ad Galat. Lib. 4. de virginibus. Comment. in Psal. 19.

Iustus in hac vita ineq. uales esse docentem pla Scripturæ.

Genes. 6. & 7.

dissipatum. Is inter multa, quæ citat è Scripturis exempla huc propriè spectantia, sic etiam de Ioanne ratiocinatur: Ipse quoque Ioannes, quo maior non fuit inter natos mulierum, parentibus suis, melior non enim solum hominibus, sed & Angelis testimonio Domini comparatur. Et tamen qui cunctis hominibus erat maior in terra, nimirum in regno cælorum minor fuisse perhibetur. Quid mirum, in collatione sanctorum alios esse meliores, & alios inferiores, cum è contrario in collatione peccatorum hoc intelligi possit?] Probat hoc etiã Augustinus ex verbis Euangelicis: Omni habenti dabitur & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo. Probat & post alios Theophylactus ex eo, quod Christus de semine in terram iactò per parabolas differit: facit enim hoc fructum, aliud quidem centesimū, aliud autem sexagesimum, aliud verò tricesimum. Variæ, inquit, virtutis species sunt, variæque proficiunt.] Probat rursus ex Lucæ parabola, quæ sermo pro suis meritis plures & pauciores ciuitates assignat. Atque huc pertinet, quod Cyprianus, Hieronymus, Augustinus, Theodoretus Christi dictum de multis in patris regno mansionibus, & Pauli locum illustrem de differenti stellarum in cælo claritate sic explicant, vt diuersa credentium & merita, & præmia illic intelligantur, alios vtique aliis non solum in Ecclesia militate iustiores, sed in triumphante itidem beatiore esse cognoscamus. Etsi verò libere agat Deus, nullique gratiam debeat, & omnia quæ vult, cum omnibus & singulis pro nutu suo faciat, cui etiam resistere nemo possit, qui nec respiciat quenquam in his, quæ ad prædestinationem & iustificationem hominis pertinent, vt solum cui vult miseretur: tamen sic visum est summa illius prouidentia, vt aliter atque aliter agat cum mortalibus, & non solum fidei, sed & operum meritorumque humanorum rationem habeat singularem. Non est ille quidem personarum acceptor ex Iudeorum æstimatione, qui Deum suæ tantum genti propitium esse fingebant, neque iuxta communem hominum consuetudinem, imò & prauitatem, qui sæpe malos bonis, & res deteriores potioribus iudicando præponunt. Sed in omni gente, vt Petrus dixit, qui timet Deum, & operatur iustitiam, acceptus est illi. Respexit igitur non ad impium Cain, sed ad iustum Abel eiusque munera. Atque hoc est quod Ambrosius dixit: Apud Deum nulla discretio personarum est, nisi morum & vitæ, vt homines vnus fidei meritis distinguantur, non personis.] Tum alibi: Acceptor personarum Deus non est, sed meritum, atque virtutum.] Quin & Epinus vt Lutheri fidus Achates, ita infensus hostis Ecclesiæ, hoc nobis largitur: Deus tum personam, tum opera piorm respicit, probat & acceptat ideo personæ Euangelicæ promissionem & operibus suæ iustitiæ legis remunerationem pollicetur, & propter promissionem suam præmiis ornatur tum personam, tum opera bona vniuscuiusque hominis p. j. Nec obscure quidem Scriptura commonstrat, alium alio gratiorem Deo, & iustiorum atque sanctiorum esse putandum, vt quædam in illis dignitas inæqualis necessario constituitur. Hinc Noè vir iustus atque perfectus, qui cum Deo ambulauit, præ cæteris omnibus coram Domino gratiam inuenit, eiusque filij propter parentem iustiorum,

inundante omnesque obruente diluuiò, liberantur, & à Deo benedicuntur. Loth iustus propter Abraham Deo chariorem & familiariorum, à cõmuni nefandarum urbium subuersione immunis ac liber euadit. Isaac propter singularem patris, Abraham nimirum, obedientiam, quæ summè laudata est, diuinam accipit benedictionem. Moyses Deum iratum sæpe aliis reconciliauit, meritas pœnas auertit, & immenso populo, qui summo se crimine obligauerat, peccanti gratiam amissam recuperauit. Demum Paulo ducentas & septuaginta sex animas ita donauit Deus, vt ob illius gratiam præsentis naufragio eriperentur, & incolumes portum tenerent. Nunquid verò is cui donatur, & qui donatur, vnus meriti sunt, vt verbis Hieronymianis vtamur? Rectè igitur ac præclare Synodus Thelensis, Ambrosio etiam iustifragante, inæqualia iustorum merita simul & præmia confirmauit, & in huc modum definiuit: Agrestis vtilatus est, nullam virginitatis gratiam, nullum castitatis ordinè cõseruare, promiscue omnia velle confundere, diuersorum gradus abrogare meritorum, & paupertatem quædam cælestium remunerationum inducere, quæ aliis Christo vna sit palma, ac non plurimi abundant tituli præmiorum.]

Q V A R P R O P T E R aut certè non intelligit Sarcetius, aut aperte corrumpit Euangelium, vbi docet in hunc modum: De inæqualitate personarum aperit Dei verbum habemus: de inæqualitate præmiorum nullum verbum. Tum alibi reicit omnes gradus præmiorum, negatque inter sanctos esse prærogatiuam in regno cælorum: & pro vana persequutione ducit, si putemus eos propter hoc vel illud Deo acceptiores ac proximiores esse. Eundem tunc errorem, sed tamen vt loquatur paulò cautius, Georgius Maior ad hunc nempe modum: Quod ad principale, & summum, seu vltimum bonum & præmiū attinet, nihil plus accipit Moyses, Esaias, Paulus, Baptista, & ceteri præstantissimi generis humani viri, quæ accipit Zachæus, mulier peccatrix, Læzarus & alij. Nihil plus accipit Petrus & alij Apostoli de seueris suis facultates, quam alij eas retinètes & sequentes Christi. Et nõ multò superius: Paulus & Petrus tulerunt pondus & estu diuini vinea Domini colenda & propaganda annos circiter 35. aut 36. Baptista biennium Iacobus frater Ioannis annos 2. & tamen eundem denariū accipiunt. Quoniam verò hic locus nõ fert, vt contra istorum errores iusta disputatio instituat, capita quædam huc præcipue spectantia solum attingemus. Nituntur isti Euangelicæ de vinea parabolæ fundamento, quæ docet, vnum denariū omnibus operariis qui & maturius & tardius in vinea conducti venerant tandè redditum esse. Nos autè, vt omitamus, in eiusmodi parabolis multa inesse, quæ ad solidum fidei dogma constituendum, & ad iustam probationem virgendam sint inefficacia, id quidem vltro fatemur, denarium vnum omnibus pendi, qui in vinea Christi ad finem vsq; non solum pie credendo, sed etiam rectè operando persistunt: eumque denarium aut Deum ipsum esse mercedè iustorum omnium, aut vitæ æternam, quæ cunctis beandis sine fine contingeret, vt hic vnus denarius omnibus & singulis attribui videatur, nimirum si obiecti vnitas & æternitati duratio, vt in scholis vocant, consideretur. Neque tamen idcirco negandum est, quod Scriptura discrete testatur, & Augustinus frequenter inculcat, vt in hac quidem

Genes. 19. Genes. 22. Genes. 26. Exod. 32. & seq. Numero 11. & 14. Act. 27.

Disparia iustorum merita & præmia, constitui necesse est. Ambr. li. 10. episto. 81. ad Syricium Papan.

Error Sarcetii & Maioris, equalia esse sanctorum præmia.

In 11. cap. Lucæ. In Passilla Dominice Septuages.

Hom. in dominican. Septuages.

Parabola vineæ Math. 20. non omnes abdicuntur.

Etsi vna & eadem sanctorum beatitudo est, tamen sicut hic meritis, ita & præmiis in celo illi sunt differenter.

De verbis Domini ser. 46. In Ioannem 14. 67.

De sancti virgi. cap. 26. & 27.

Alter coningalis aliter vidualis & virginalis castitas coronatur.

De verbis Domini. Serm. 59.

1. Cor. 7.

Apoc. 14. Esai. 56. a Lib. de virg.

b In exortat. ad virg.

c In cap. 56. Esai. & de laude virginitatis.

d De sancta virgin. cap. 24. & 27.

e In comment. super Genesim.

f Lib. 2. peritach.

g 2. Cor. 5. h Lib. contra Iouinianum.

i Tim. 2. Crassus & grauis error Sacerdii & maioris de iustorum pramii.

x. Corin. 15. 2. Tim. 4. 1. Corin. 3.

Maior nihil interesse vult inter diuites & pauperes Christiane viuentes.

Matth. 19. Act. 2. & 4.

Christus maiorem facit causam pauperum quam diuitum.

vita diuersa sunt hominum merita, sicut & Maior concedit, sic post hanc vitam premia quoque non aequalia omnibus tribui, sed propriam meritorum cuiusque rationem haberi, vt nimirum in eade vita electi alii aliis magis minusque fulgeant, & differentes prorsus in regno patris habeant claritates, premiaque diuersa consequantur. Alio modo inquit Augustinus, ibi erit castitas coniugalis, alio modo integritas virginalis: alio modo ibi erit fructus boni operis, alio modo corona passionis. Quo sensu etiam a Paulo dictum est: beatiore fore vidua, si sic permanferit, in sancto scilicet coelibatu. Tum in Apocalypsi & Esai virginibus ac eunuchis Euangelicis propria & excellentia quaedam premia decernuntur, quemadmodum a Basilio, Ambrosio, Hieronymo, Augustino & Iunilio intellexerunt. His qui regni caelorum hereditatem consequi merebantur, pro vniuersiuique vite & animi dignitate, & gloria corporis & dignitas datur, vt Origenes perspicue dixit. Si vero non aequum iustorum recte factis premia, sicut iniquorum criminibus supplicia definita essent, quomodo iustus ille Deus, qui neque bonum irremuneratum, neque malum impunitum vllum esse finit, hac iudicij sui legem statuisse, vt in futura vita, si a Paulo creditur, vnusquisque recipiat, prout gessit in corpore suo siue bonum, siue malum? Non est iniustus Deus, inquit Hieronymus, vt dispar meritum aequali mercede compenfer. Proinde non video, qui possit vel singularis imperitiae, vel horrendae impietatis nota vacare, quod sentit Sarcerius, Deum, cuius summa & aeterna est bonitas, ad improbos plectendos, quam ad iustos coronandos paratiorem esse. Nec modum cum ratione, sed cum Scriptura ipsa pugnat, quod ad Maiore prorsus insulse dicitur, in caelesti vita non melius habiturum esse Paulum, quam reliquos infimi ordinis Christianos & electos: quando ille doctor gentium in fide & veritate perfectus, summaque semper charitate flagrans, plus omnibus etiam Apostolis in vinea Domini laborauit, suaeque vocationis cursum felicissime consummauit, ac de omnibus illud affirmavit fore, vt vnusquisque mercedem secundum suum laborem propriam consequatur.

Sed & ille crassus profecto, alibi que nobis contutandus Maioris error est, quem tamen cum Centuriatoribus communem habet, quum tradit, non meliorem esse, aut in caelo fore pauperum quam diuitum conditionem. Etenim arbitrantur isti, ad sanctam Euangelicamque paupertatem illud sufficere, si quis animo & voluntate mundi bonis se abdicet, aut moderatè illis vtatur. Si autem hoc est Apostolorum, qui cum Petro reliquerunt omnia propter Christum, & Ecclesiae primitiae, in qua credentes in commune omnia possidebant, instantaneam paupertatem amplecti, Christi gratia non modum spiritu, sed & re ipsa virtutem illam profiteri & colere summo studio curauerunt? Sed libet istis non solum Euangelicam promissionem verè paupertati factam eludere, verum etià Christi orationem seriam, & constantem Patrum interpretationem nequiter deprauare. Itaque nullam apud istos impetrant gratiam, quin & crebro reprehenduntur, quos Christus peculiari laude sua ac aeterna, propriaque mercede dignos iudicauit.

A Defenduntur interim ac excusantur diuites, & licet suis bonis suauiter incubent, tamen si Superis placet, Euangelicis verè pauperibus exaquantur. At longe aliter docet Christus, qui non modum pauperes tantoperè commendauit, sed eodem etiam in loco diuites perquam dure tractauit, iisdem est seuerè admodum interminatus, ac salutem eorum ob annexa opibus vitia simulque pericula non parum dubiam fecit. Demum offenduntur piorum aures & mentes, cum legunt vel audiunt tam iniquam comparationem, vt Ioannes Baptista longè sanctissimus cum publicanorum principe Zacharo, vt Paulus Apostolus vas illud electionis incomparabile cum Lazaro mendico, vt Moyses & Elias praestantissimi Deoque charissimi Prophetarum, cum illa, quae in ciuitate nota fuit vulgo peccatrix, quod ad caelestem remunerationem attinet, tam incite crasseque conferantur. Caterum huius loci non est, praesentem errorem pluribus refellere, quem nouatores a magistro suo Luthero traditum acceperunt, quemque ex impuro fonte iustitiae imputatiuae depromptum, ad meritum iustorum omne tollendum retinent mordicus: illudque defendi non posse dicimus, quod passim isti sine Dei verbo effutiunt, inter premia beatorum nullum esse discrimen, atque vt ipsorum antiquus quoque magister Iouinianus docuit, in futuro seculo nullam prorsus meritorum fore differentiam. Certè quod ad parabolam dictam, ex qua isti ratiocinantur, attinet, fatetur quoque Caluinus, hoc loco Christum non differere vel de caelestis gloria aequalitate, vel de futuro piorum statu, sed hoc tantum pronuntiare, cur credentes gloriantur, vel aliis insultent, qui tempore sunt priores: inepta verò illius est curiositas, qui exactè singulas huius parabolae partes discutere velit: Sed & Melanchthon docet, praesentem de vinea similitudinem, qua isti prorsus abutuntur, non posse sic intelligi, vt denarius significet vitam aeternam. Viderit autem ille, quam prudenter hoc dicat, cum veterum quidem, vt Origenes Augustini, Prosperi, Gregorij sit sententia, per denarium vitam aeternam esse accipiendam. Postremò pugnat cum istis dictus Epinus, & licet alios istorum errores sternuè tueatur, tamen palam confirmat, praemia quae promittit & assignat Deus electis, partim essentialia partim accidentalialia esse, & sanctos quidem secundum essentialia premia omnes in caelo equè beatos, secundum accidentalialia verò beatitudinis praemia, ex parte tum corporis, tum animae inaequales esse. Inter caetera verò ita scribit: *Accidentalialia praemia est, peculiaris & inaequalis retributio, quam vnusquisque piorum accipit iuxta suum laborem, sua opera & certamina.* Ac demum postquam Scriptura loca citauit: *His, inquit, & multis aliis Scripturae testimoniis euidenter probatur, Deum compensare omnia beneficia, & punire omnia malefacta, nihilque manere aut irremuneratum, aut impunitum.*

Quid igitur? an isti suam Ioanni gloriam non solum in terris, sed in caelis etiam excellentem inuident, & quasi moleste ferunt, qui caeteris maior mortalibus ore veritatis praedicatur, illi locum etiam in caelites amplissimum & singulare virtutis praemium a Deo deferri? Scilicet in terris duntaxat ille magnus coram Domino, & Propheta, & plusquam Propheta dici merebatur: inanes verò

Iniquitas paratum in nes & Angeli in cum habet inferiorum, & diuis.

Luc. 13. Act. 13. Luc. 16.

Luc. 7.

a Hieron. 2. contra Iou. Apoc. 8. 2. Mat. 13. In baron. Enang. Parabolae Euangelicae non sunt naturae em.

a Trinit. in Matth. b Des. in vir. cap. 16. c De viciis ne gentilibus cap. 5. d Homilia dominicae septuagesimae. In exph. Psal. 19.

Praemia beatorum essentia & accidentia & accidentalialia confirmat Augustinus.

Ioannis gloria praecellens erit in corpore post resurrectionem.

Ioannem etiam inter caelites gloriam & beatitudinem singularem obtinere.

Ioan. 5.

Daniel. 12.

Inges dignitas virginum & docturum

a In Caeseb. 15.

b Epist. ad Philad.

c Hieron. 63. d Serm. 65.

e Caeseb. 17. f Serm. 174.

g De spiritu form. ca. 4. h Hom. 18. in Matth.

i Apoc. 14. k Ioan. 3.

Ioannis gloria praecellens erit in corpore post resurrectionem.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

Epilogus tractationis praecedentis de magnitudine Ioannis.

verò erant tituli, & solum apud homines valebant, quibus ille praeter ceteris tot Sanctorum myriadibus, iure suo insignitur, vt nimirum dicatur, simulque reuera sit idem Propheta, virgo, anachoreta, doctor, martyr, & si quam aliam praerogatiuam vel Elias, vel Propheta, vel angelus terrestris vnquam potuit obtinere. Cum idem in huius vitae ergastulo versaretur, vel Christi testimonio lucerna erat ardens & lucens, qui suae tum vitae, tum doctrinae splendorem in omnes etiam secuturas mundi aetates longè lateque diffudit. Quantopere verò nunc eum ipsum, si rectè cogitemus, inter caeli lumina splendere necesse est, qui primum inter illos tenuit locum, de quibus tam luculenter scriptum est, Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam eruditi multos, quasi stellae in perpetuas aeternitates. Praecipuum sane coronam in Scripturis habet virginitas & castitas, cuius gratia lucebis vt angelus, quemadmodum diffuse testatur Cyrillus Hierosolymitanus. Ac Ioanem nostrum mansisse virginem vt est indubitatum, ita veteres constanter affirmant, sicut Ignatius, Epiphanius, Ambrosius, Cyrillus quem diximus, Chrysologus, Cassianus. Cur igitur vir ille castissimus, in omni vitae ratione mundissimus, caeloque ipso clarior (sic enim Chrysostomus loquitur) sese vna cum facris purisque virginibus comitem non praebeat? Agno immaculato? An non & ipse spòso dulciter canat, qui spòsi tam fidus quam charus & singularis semper amicus extitit? Iam verò inter Christi Confessores, vt vocamus, Ecclesiaeque Doctores quis Ioanni palmam praeripuit: quod is primum & constanter apud Iudaeos horumque principes veri Messiae nomen, aduentum, dignitatem & gloriam professus est, ac Euangelio Christi testimonium luculentissimum edidit. Quid autem de Christo dicemus, qui se vicissim Ioanni gratum ostendit, multoque magis coram Deo & angelis eius, adeoque coram tota Ecclesia euidenter ostendit? Beatos illos dixerim oculos, quibus contingeret beatum illum Ioannem ineffabili gloria, & plusquam triumphali honore coronatū coram intueri. O quantus fulgor, quae maiestas, quam illustre decus illius rediuiu corporis olim apparebit, quod spontaneus abstinentiae continentiaeque sanctae rigor afflixit, quod nulla carnis voluptas, vel mundi vanitas vnquam contaminauit, quod virtutis & sanctitatis omnis seuera disciplina semper exercuit, quod aeternae veritati Christo & communi hominum vtilitati totum se addixit ac tradidit, quod denique pro iustitia ad mortem illam cruentam, sed simul innocentem ac pretiosam vsque certauit. Hinc illae Bernardi voces, quas ego non solum admittendas, sed etiam valde probandas censeo: Considera, inquit, mansiones regni, & vniuersum ordinem humanae generationis circumuola, solumque Ioannem tam vereris, quam noui testamenti patribus videbis esse prepositum vel aequa-

tum.] Et rursus: Leuentur omnes viri meritorum, & praerogatiuis ante consistorium maiestatis exultent, non erit tamen, qui ad beati Ioannis Baptistae priuilegium audeat aspirare.] Atque huc supra dictam Domini sententiam refert, in qua subinferri dicit, quod terram excedat, transeat caelum; & ipsum verticem angelicae dignitatis attingat. Inter natos mulierum, dicit Dominus, non surrexit maior Ioanne Baptista. Quid vis amplius? de nullo dici potuit, dicit Augustinus, quod dictum est de Ioanne.] Ac deinde cum eodem sanctissimis Apostolis non contulisset modò, sed & praerulisset: Ioannes, inquit, vbique maior, in omnibus singularis, mirabilis super omnes, qui sic nouem ordinibus angelorum insertus est, vt etiam ad Seraphin apicem triplicem perfectionem in hac vita, ac praeterea triplicem in caelo coronam Ioanni rectè tribui. Seruauit enim virginitatem integrè, mundum plane contempsit, & pro veritate sanguinem vitamque profudit. His perfectionibus, inquit, quia insignitur sanctus Ioannes, ideo tribus coronis a Deo redimitur. Pro virginitate seruo, liliis ac rosis aeternum odorem spirantibus decoratur, quia hic sicut liliū germinans castitate ornabatur. Pro mundi contemptu, purpureo diademate coronatur, quia hic virtutibus vernans mundo & vicis moriebatur. Pro martyrio, corona, auro gemmisque radiante laureatur, quia regem gloriae sequens, regis incestu gratiam aspernabatur.] At ignoscat mihi quaelector, quod in hac tanti viri gloria celebranda sim diuinius forte versatus, cum aduersarij quidem illam Ioannis magnitudinem atque praestantiam, quam nullus queat satis commendare, adeò non agnoscat, vt illum etiam nescio quibus hominibus, non solum in terris, sed in caelis etiam exaequare, debitisque illum praemiis prorsus defraudare conentur.

At quae haecenus quidem demonstratum est, duo cum primis in Ioanne consideranda esse, vitā scilicet eiusque sanctitatem & doctrinam, cum toto eiusdem ministerio: vtrobique autem Ioanni laudem illam eximiam competere, vt inter omnes mulierum filios nullus eo maior dici possit & estimari, demum ad Christi mentem Ioannisque iustam venerationem eos propius accedere, qui magnitudinem praestantiamque viri, non tam officij quam sanctitatis ratione metiuntur, vt magnitudo illa scilicet, neque solum, neque maxime ad docendi munus referatur. Quicquid autem praerogatiuae vel sanctitatis diuinitus Ioannes accepit, id longè maius & sublimius perfectiusque esse dicimus, quam vt humano possit ingenio comprehendi. Quicquid autem accepit, totum sine vlla dubitatione huc ille contulit, vt optimi praecursoris, maximeque Prophetae officio, maiore tum fide, tum dignitate ad summi Dei gloriam Christi que domini confessionem perfungeretur.

CAPVT UNDECIMUM.

Omnis arbor quae non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Matth. 3. Facite fructus dignos penitentiae. Luc. 3. Matth. 3.

MAGDEVRGENSES.

Ioannes de necessitate bonorum operum docuit, quod omnis arbor non faciens fructum, debet excindi...

CENSURA.

RACVRSOR DOMINI B solam expendit hanc eius grauissimam, vereque metuendam sententiam, quam & Christus postea...

Ser de eccoll. Ioannis Baptistae. Ioannis predicatio singularis & magni ponderis.

Matth. 3.

Ioannis doctrina tribus ferè capitibus comprehenditur.

Matth. 1. & 3. Luc. 3.

Matth. 20. Ephes. 2. Tit. 2. Ephes. 2. Galat. 6. a Ioan. 3. b Eccl. 1. c Luc. 13. d Matth. 5. e Heb. 10.

Matth. 1. col. 360.

Operum bonorum necessitas à Ioanne predicatur. Quasi vis sententia Omnis arbor...

Non fuit à malo desinare, nisi nã quocumque eas, vt bene in Apoc. hom. 2. In Apoc. l. 15.

Non fuit à malo desinare, nisi nã quocumque eas, vt bene in Apoc. hom. 2. In Apoc. l. 15.

Non fuit à malo desinare, nisi nã quocumque eas, vt bene in Apoc. hom. 2. In Apoc. l. 15.

Non fuit à malo desinare, nisi nã quocumque eas, vt bene in Apoc. hom. 2. In Apoc. l. 15.

Non fuit à malo desinare, nisi nã quocumque eas, vt bene in Apoc. hom. 2. In Apoc. l. 15.

Opera bona necessaria, sed non ad salutem dicuntur nouitate.

legem & Euangelium confundant, & doctrinam corruptant Euangelij propriam, quæ est eiusmodi, inquit, vt gratis homines sola fide iustificentur.

Gen. 1. lib. 1. c. 4. col. 81. 85. 94. & 124. In parte corp. doctrinae.

Luc. 6. & 12. Rom. 2. Iacob. 2. 1. Cor. 3. Heb. 5. Ad Illyricum & Gallum.

In disputat. de causis non obedientiae, & in disputat. anni 1559. de quibusdam propositis.

Galat. 5.

Heb. 9.

Ioan. 15.

Matth. 5. 1. Cor. 3. 1. Cor. 5. Luc. 14.

Matth. 20. Ephes. 2. Tit. 2. Ephes. 2. Galat. 6.

a Ioan. 3.

b Eccl. 1. c Luc. 13. d Matth. 5. e Heb. 10.

A pacis & sanguinonia, sine quo nemo videbit Deum: opus obedientiae, sine quo ad vitam æternam non patet ingressus: opus charitatis, quo destitutus manet in morte, neque Christi discipulus potest agnosci: opus iustitiae, sine quo iustus ille iudex coronam iustitiae nulli reddet: opus demum perseverantiae, sine quo salui esse non possunt electi. Ac nihilo secius vt isti sese Paulo & Iacobo eximiiis Apostolis prudentiores faciant, tam egrè concedunt, quin & aperte inficiantur, fidem à charitate & operibus posse disungi, & sine illis inesse quidem, sed non prodesse his, qui cum Ecclesia Deum & alia creditu necessaria integrè confitentur. Atqui vel sola Ioannis Apocalypsis illos docere poterat, quum cætera omnia nobis morte tollantur ac pereant, bona quidem opera credentes etiã à morte comitari, ad æterni iudicis penetrare tribunal, singula benefacta exactè discuti atque ponderari, quæ autem plena inueniuntur ac pura, ea immèditæ æternis præmiis affici.

CABERVM errant in eo plurimum nouatores, quod præter omnium veterum morem de vocabulis Euangelij & Legis ita imperitè philosophentur: deinde quod ex Euangelio faciant nudam gratiã ac æternæ vitæ promissionem, ac Christum etiam negent esse, sicut dicitur, legis latorem: præterea quod tradita in nouo testamento præcepta ad legem veterem tantum pertinere contendunt, ac demùm quod diffiteantur, renatos cum agitur Spiritu, legi obtemperare, eique per Christi Spiritum satisfacere posse. Hæc alij sacris è literis solidè confutarunt: pleraque post Augustinum damnauit etiam Synodus Tridentina, nos ea commodius alibi prosequemur. Nunc satis erit contra istos coryphæum illum Theologorum Augustinum citasse, qui luculenter docet, inter vetus & nouum testamentum ita discernendum esse, vt diuersa Sacramenta & promissã quidem statuantur, sed eadem pleraque præcepta utrobique retineantur: & mori quidem præcepta Christianis magis, quã Iudæis & data & obseruanda esse, eaque per adiuuantem Christi gratiam à credentibus impleri ac perfici. Quod si quisquam alius, certè idem Augustinus, verù legis & Euangelij discrimen agnouit, & de illo peritissimè scripsit. Quare paucas ex illo sententiã huc imprimis pertinentes, & legem ab Euangelio, seu Euangelij gratia discernentes ascribam. Dicimus, inquit, lege fieri, vt Deus, quid fieri velit audiatur: gratia verò fieri, vt legi obediatur. Non enim auditores legis, ait Apostolus, iusti sunt apud Deum: sed factores legis iustificabuntur. Lex ergo auditores iustitiæ facit, gratia factores.] A c iterum alibi: Lex adducit ad fidem, fides impetrat Spiritum largiorè, diffundit Spiritus charitatem, implet charitas legem.] Sed & alio in loco: Ipse qui legem venit implere, dilectionem donauit per Spiritum sanctum, vt quod antea timor implere non poterat, charitas postea impleat. Inde est & illud eiusdem Apostoli: Plenitudo autem legis charitas. Et illud: Finis autem præcepti est charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide nõ ficta.] Atque huc pertinet totus Augustini liber, qui de fide & operibus ita scriptus videtur, capite præsertim 14. & 15. vt contra Sectarios huius temporis, quibus nimium & Paulus de fide placet, & Iacobus de operibus displicet, vix quicquã fortius aptiusque possit opponi,

f. Heb. 12. h. g. Matt. 19. i. Ioan. 3. k. 2. Tim. 4. l. Matth. 24. m. Cor. 13. n. Iacob. 2.

Quomodo Apocal. docet de operibus bonis. Apocal. 2. 3. 7. 14. & 21.

Cur nouatores circa doctrinam bonorum operum errent maxime. Psal. 9. & 82. Esai. 3. 1. Iac. 4.

Sess. 6. In Euangel. Ioan. 1. 14. 3. & contra Faustum li. 1. 5. ca. 4.

Legis & Euangelij differentia secundum Augustinum. Contra duas epist. Pelag. lib. 3. ca. 2. Rom. 2. Epist. 144. ad Anastasium. In expost. quarundam propof. ex epist. ad Rom. prop. 75. Rom. 13.

1. Tim. 1.

Quid gratia vel Evangelium supra legem habeat. Lex & Evangelium in mandatis differunt, & maior Evangelij est perfectio.

In 8. c. ad Rom. In 7. c. ad 2°.

Math. 5.

Li. 4. aduer. heres. ca. 27.

Li. 1. Evangelij demonstrat.

Promissiones diuinae olim de Evangelio factae. Hier. 31. Ezech. 36.

Rom. 3. Gala. 2. c. 3 Rom. 8.

Ioannes moralia exegit opera diligenter, sed non solum illa.

Math. 19.

QVA in re Augustino plane consonat Theodoretus, cum inter alia sic loquitur: Gratia hoc habet supra legem, quod haec quidem docuit id, quod fieri aut non fieri oportet: illa autem habet etiam Spiritus adiuantem gratia. Nec dissentit Theodulus, in hunc modum docens: Non eadem in nouo testamento mandata, quae veteribus legis tempore iniungebantur: verum communia noua praeccepta sapientiamque maiorem complexa Christus nobis dedit. Perinde ac dicat, vt inferuimus a Spiritu profectis mandatis. Nam veteribus iniunctum erat non occidere, nobis ne irasci quidem: illis porro non mœchari, nobis autem ne visu quidem curiosos esse praecceptum. Non enim lex porro, sed Spiritus nobis imperat. Eandem sententiam vt vetus, ita insignis Christi Martyr Irenaeus confirmat, qui inter Iudaeos & Christianos ita discernit: Naturalia, inquit, omnia praeccepta (quemadmodum decalogi, legisque moralis) communia sunt nobis & illis. In illis quidem initium & ortum habuerunt, in nobis autem augmentum & adimpletionem per ceperunt. Consentit cum his Eusebius Caesariensis. Quas Patrum sententias idcirco recitamus, vt perspicue intelligatur, Euangelium a lege differre non solum gratuita promissione, sed etiam praecceptorum sublimitate, & donorum spiritualium abundantia, quibus donati Christiani maiorem quam olim Iudaei, tum obedientiam, tum iustitiam praestare possint ac debeant. Hic enim locum habent praeclearae & veteres illae promissiones, quae ad Euangelium proprie spectant: Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam: & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum. Tum alibi: Dabo vobis cor nouum, & Spiritum nouum ponam in medio vestri, & facia vt in praecceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiat & operemini. Quocirca illi Euangelium non intelligunt, & vehementer etiam obscurant, qui Euangelium, legem, & Christum legislatorem dici non sustinent, qui praeterea operum legis, vt Paulus de iis loquitur, rationem in Christianis eandem, quam in Iudaeis, statuunt, nec distinguunt inter opera, quae praecedunt, & quae sequuntur iustificationem, ac demum qui legem renatis impossibilem fingunt, vt in illis iustificatio legis non possit impleri.

Est aliud etiam a Centuriatoribus obseruatum in Ioane, qui opera moralia proposuerit, cuius generis exempla quaedam semel & iterum ex eius concionibus repetere voluerunt. Atque hoc quidem vt est extra controersiam omnem, sic illud in huius tanti Prophetae laudem dici meretur, quod praecipuam diuinae legis partem, quae moralis dicitur, & praecceptis decalogi continetur, non minus diligenter vtserit, confirmarit, Ex qua lege porro pendunt opera, quae moralia dici solent, & quibus Christus non minus Christianos, quam Iudaeos exerceri vult, non secus quam si cuique credentium diceret: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Verum illud Ioanni affingunt Centuriatores, eum opera duntaxat moralia proposuisse: quod is, si coram adesset, credo non agnosceret, quodque nullum veterum de illo scripsisse, sed nouum profus esse commietum apparet. Cuius commentum haec adferri causa potest quod isti tacite conetur, tati viri auctoritate nouum dogma suum stabilire, alia nimirum non esse opera

bona vel censenda, vel facienda, nisi quae certo & expresso Dei verbo & praeccepto mandantur, vel decalogo continentur. Si quid enim secus fiat, quilibet pietatis speciem pra se ferat, id volunt tantum non peruersum, superstitiosum atque impium videri, non autem Deo placere, hominibus prodesse. Ac de operibus omnibus, quae sine iussu & mandato Dei vel suscipiuntur, vel peraguntur, verè dici continentur, semperque in ore habent illud: Frustra me colunt doctrinis & mandatis hominum.

His respondemus, postremum Christi dictum ad Phariseos inuis illos Iudaeorum hypocritas proprie pertinere, & nihil ex eo praesidij rectè peti ad Apostolicas & Ecclesiasticas leges, ac traditiones humanas, quas vocant, conuellendas atque labefactandas: sed nec opera quidem a piis pie instituta, licet a Deo mandata non sint, haec ipsa sententia eleuari atque perstringi. Deinde affirmamus, quod isti nobis toties occurrunt, & apud suos velut Euangelicum axioma defendunt, opus omne bonum certo Dei verbo & mandato constare debere, tam imbecille & caducum esse, vt si paulu obstitas, etiam per se ipsum corruat. Nam cum demonstrare non possint, hoc quod asserunt, certo Dei verbo & praeccepto niti, non habent, quod ex antecedente falso extruant, sed quicquid ex eo deducunt, suum pondus, & veritatis robur apud sapientes amittat necesse est. Ad haec Scriptura multis in locis probat, vel a Deo ipso probata esse testatur piorum opera, quae ex mandato diuino non perficiebantur. Laudatur certè Abel, Noè, Abraham & Iob ad altare sacrificantes: honorantur Rechabab & Nazarei profus abstemii: commendantur Dauid & Salomon in cultu diuino singulari cum pompa religiose & sumptuose versantes. Extollitur Anna Phanuelis filia suo sancto caelibus, & defenditur a Christo Magdalena in illa prodiga sui preciosi vnguenti profusione. Vtraque matrona rei diuinarum longè magis quam humanarum curis intenta, ac velut mundo mortua, vel sanè a communi hominum consuetudine remota, vera sanctitate ac iustitia pios alios exercebat. De Baptista nostro & vitæ illius sancto rigore saepe iam diximus, & postea repetemus. Tunc Augustinus & Chrysostomus aperte patrocinantur anachoretis, eremitis & monachis, qui Baptista sequentes exemplum, vitam ab aliis procul semotam & valde seueram in sancto ocio transigebant. Sed vt Scripturis tantum inhæreamus, laudat Christus Eunuchos, qui sine vilo Dei mandato seipsos propter Dei regnum castrauerunt: semperque laudati sunt in Ecclesia, qui volentes legem caelibatus amplecterentur. Sed & Paulus absque mandato caelibes magis quam coniuges probat, qui omnes etiam in caelibatu sibi cupiebat esse conformes, quique vt ab Augustino scriptum est, supra legem & Euangelium erogabat. Huc demum pertinet discrimen, quod velint nolint aduersarij, Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, ac totus ferè Patrum chorus, inter consilia & praeccepta scilicet, in Scripturis tradita constituit, multique clarissime probarunt, hoc discrimen tum Euangelicis, tum Apostolicis literis consentaneum esse. Praecleara est certe Augustini sententia, quam exemplis ipse variis declarat atque confirmat: Multa sunt, inquit, facienda non iubente lege, sed libera charitate: & ea sunt in nostris officiis

An opera bona in lege praeccepta, bona consentaneum.

De dicto Christi: Praeter me colunt doctrinis & mandatis hominum.

Opera bona esse posse sine certo Dei mandato.

Multos in Scripturis laudari ob opera sine mandato Dei facta.

Gen. 4. 3. 4. Job. 1. Hierem. 17. Num. 6. 2. Reg. 6. 3. Reg. 7. 1. Luc. 2. Mat. 23. Ioan. 12. a Demosth. Ecclesie c. 1. s. holi. c. 1. b. Aduersus vituperatores res viciu. n. a. s. h. c. 1. d. 1. Cor. 7. 1. Lib. 3. Ep. 1. pag. supra medium.

Incer coelibia & praeccepta dicitur retinenda est.

Lib. 1. c. 1. De sancto virginu. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.

Lib. 1. c. 1. De sancto virginu. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.

Lib. 1. c. 1. De sancto virginu. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.

Lib. 1. c. 1. De sancto virginu. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.

Lib. 1. c. 1. De sancto virginu. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.

Lib. 1. c. 1. De sancto virginu. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.

Lib. 1. c. 1. De sancto virginu. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.

Bugenhagij confessio de consuetudine Ecclesiae.

Dial. aduersus Luciferian.

Act. 9. Psal. 26. Quomodo Catholicè dici possit, quod bene facta non sit omnia verbo Dei concinantur.

Ioanem alia non moralia etià docuisse. Lucae 3. In Lucam homilia 27.

ciis

ciis gratiora, quae cum liceret nobis etiam non impendere, tamen causa dilectionis impendimus. Quid? quod Bugenhagius atrox licet Catholicorum hostis, veritate tamen ipsa coactus palam fatetur, Ecclesiae consuetudines, quibus multa certe ac praecleara instituta, sanctaeque vitae studia nobis commendantur, omnino esse seruandas. Hinc autem refert dictum Ambrosij, quod Augustinus ad Ianuarium scribens vsurpauit: Ad quamcunq; Ecclesiam veneris, eius mores serua. Citat & Tertullianum, qui multa de veteris Ecclesiae tum traditione, tum consuetudine exempla producit atque confirmat, ac tandem ita concludit: Harum & aliarum huiusmodi disciplinarum si legem expositas Scripturarum, nullam inuenies. Traditio tibi praetendetur auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides obseruatrix: rationem traditioni, consuetudini, fidei patrocinaturam aut ipse perspicies, aut ab aliquo qui perspexerit, disces. Ex eodè repetit illud: Consuetudo etià in ciuilibus rebus pro lege suscipitur, cū deficit lex: nec differt, Scriptura an ratione consistat, quado & legè ratio commendat. Adducit praeterea in mediū sententiā Hieronymianā: Multa alia, quae per traditionē in Ecclesiis obseruantur, auctoritate sibi scriptae legis vsurpauerunt. Nec multo post sequitur: Multa alia quae scripta non sunt, rationabilis sibi obseruari vindicauit. Annectit autem idem Bugenhagius alia, quibus ne quid veteris Ecclesiae auctoritati concedat, suaeque Sectae adimat, manifestam veritatem impugnat: sed contra stimulum frustra calcitrat, & sicut ille inquit, mentita est iniquitas sibi. Neque tamen distitemur, quin libenter etiam concedimus, quicquid a nobis rectè pieque geritur, id Dei verbo contineri, vt si generatim de operibus bonis loquendum sit, haec ipsa communibus quidem Scripturae sententiis, quae sonant de pietate, charitate, iustitia, sanctimonia, obedientia & perfectione praestanda, includi videantur. At longè aliò spectat nouatores, qui nunquam non expressum Dei verbum de hoc illorum cultu, vt ipsi vocant, in specie postulant, & plerunq; sic opera bona contrahunt, quemadmodum postea monstrabimus, vt in sola proximi charitate illa ponant. Impellit plerisque Spiritus sanctus, vt nullo etiam vrgente praeccepto, ad multas praeclearas actiones progrediantur, vt carni & mundo renunciant, diuinisq; rebus cum Ioanne nostro dies ac noctes incubant. Quis autem Spiritus bonus istos impellat equidem nescio, qui illorum & sanctissimorum hominum instituta, nullo Dei praeccepto tradita, vel damnant omnino, vel certè suspecta reddunt, quique illa etiam piorum opera, quae Dei mandato expressè continentur, sedè contaminant, quando de illorum virtute, vtilitate, dignitate, meritis ac praemiis indignè sentiunt, ac profus contra Ecclesiae sententiam impurè loquuntur. Qua de re alibi copiosius.

quae literis credi debuerint, Ioannem praedicasse. Si verò scripta extarent omnia, quae Ioannes vel apud suos domi, vel coram aliis de fugiendis & agendis omnibus publicè docuit, non solum de praesenti quaestione certò constaret, vt verum etiam alia plura, quae nunc spargunt aduersarij, praesertim de iustificatione disputantes, fortasse luceilla fulgente, non secus quam vmbra quaedam euanescerent, statimque profligaretur. Si verò pendendum est iudicium ex his, quae scribunt Euangelistae, non video sanè, qua ratione censenda sint omnia moralia opera, de quibus Ioannes vniquam concionando tractauit. Venerunt ad illum accepturi baptismum, quae nuda erat, vt diximus, caeremonia, & ante baptismum, vt est probabile, & Tertullianus asserit, sunt peccata confessi, Quare igitur, iussi ne illi vtrunq; fecerint, an iniussi? Si iussi, quod verbum vel praecceptum certum Dei illos vrgebat? Si iniussi, quare hoc illorum opus demum cenferi debet? bonumne esse potest, si sine mandato Dei, vt isti dicunt, expresso ita fecissent? Si non bonum, malum igitur, quod tamen nemo prudens existimabit: vel saltem adiaphoron, quod vix dignum videatur, vt ab Euangelista tam discretè commemoraretur. Crediderim sanè vtrumque fieri potuisse, vt ad hoc bonum opus, Baptismi nimirum & Confessionis, excitaret eos Ioannes, illicque excitati non grauatim admonenti parerent licet nec ille mandatum diuinum obtenderet, nec hi diuino iure seu mandato, se ad hoc opus faciendum astringi putarent. Verum enimvero qualecunq; demum hoc illorum opus fuerit, ex Ioannis doctrina vtrique profectum est, quod ad opera moralia vel decalogum nemo peritus retulerit, sed ne aduersarij quidem ipsi fortasse referendum esse iudicabunt. Docuit etiam suos Ioannes discipulos, vt Euangelista testatur, frequenter orare atque ieiunare. Ac alios fortasse plures viri Dei zelo plenus ad has aliasque pietatis exercitationes adduxit atque affuefecit: quibus etiam in rebus potuit opera nonnulla praescribere, quae moralia non rectè dicantur. Et hinc, quae videtur, Christoque obiecta illa querimonia, Quare discipuli Ioannis ieiunant frequenter & obsecrationes faciunt: tui autem edunt & bibunt? Cui rei non exiguum praebet indicium Tertullianus, vnde cum tandem hoc acceperit, cum scribit, nouum aliquem orationis ordinem a Ioanne inductum fuisse.

Quoniam vero in hunc locum incidimus, qui magni est sane momenti ad sinceram de bonis operibus doctrinam hodie cognoscendam simul & conseruandam, non abs re facturi videntur, si exortas nuper eiusdem varias corruptelas, quae ab omni ferè pietatis exercitatione mortales plerumque in Europa cernimus, falsam securitatem, ac nouum quendam Epicurèsimum induxerunt, paulisper consideremus. Ac primum quidem satis explicari non posse censeo, quantum hac in parte sibi assumerint nouatores. Etenim quaecunq; illis in buccam ferè venient, ad suae fidei confirmationem & bonorum operum oppugnationem immmani quodam studio passim effutierunt, vt non modò contra Scripturam diuinam auctoritatem facere, quae quidem a malis ad bona iustaque opera omnes reuocat maximè, verum etiam cum ratione

Plura docuit Ioannes, quae quae scripta extant.

An populus apud Ioannem confitens peccata & per baptismum Dei mandata habuerit. Lib. de baptismo.

Docuit Ioannes suos orare & ieiunare, & certum orationis ordinem tradidit. Math. 9. Luca 5.

Lib. 4. aduersus heres. Mar. 1. c. 13.

Nouatores doctrinam de operibus moralibus tractauerunt.

ipsa, quæ tacitis quibusdam sti mulis ad honestatem homines impellit, ex instituto propemodum pugnare videntur. Exemplo sit hæreseum nostri temporis architectus Lutherus, qui non modo sermone, sed scriptis etiam pleraque publicè prodidit ac disseminavit, quæ vel sola Christianos ad omnem pietatem segniores, ad peccandum verò propensiores efficere queant. Hinc illa præclara scilicet, & ab omni Evangelico spiritu, imò etiam à communi ferè sensu prorsus aliena Lutheri dogmata: *Omnia ex absoluta necessitate eueniunt, adeo quod etiam Deus non solum est causa peccati permisiuè, sed effectiue. Liberum arbitrium post peccatum res est de solo titulo. Nulli est in manu sua quidpiam cogitare boni aut mali. Quomodo potest homo se ad bonum præparare, cum nec in potestate sua sit vias malas facere? Nam etiam mala opera in impiis Deus operatur. Sunt bona & iusta Dei non sunt ad omnem bene operandi tum voluntatem, tum facultatem homini eripiendam, plura eiusdem axiomata vel si maus, xuyxaz, dyxaz subiungemus: Ex textu clave habemus, inquit, quod etiam decem præcepta ad nos non pertinent. Non enim nos, sed solos Iudeos eduxit Dominus. Non est aliquod in Evangelio præceptum à Deo. Eya Deum nullis operibus, sed nuda indigemus fide: Debemus enim cum solo Isaac venire, hoc est, cum fide: seruos & asinos, hoc est, opera deorsum dimittere oportet. Opera Deus nihil curat, nec eis indiget. Constantè dicimus orando etiam peccare iustum, iuxta illud Psalmi CVIII. Et oratio eius fit in peccatum. Omnia opera bona etiam optime facta, sunt peccata, & quidem mortalia secundum Deum in iustitiam, venialia vero secundum misericordiam. Quanto sceleratior es, tanto citius Deus gratiam infundit. Si autem adornes te bonis operibus, ut te Deus acceptet, nihil efficies. Alia via non potest homo coram Deo aut conuenire aut agere quam per fidem, opera ille nihil curat. Atque ut tandem modum faciam in his tam impiis atque blasphemis Lutheri placitis recensendis, quibus nihil ad bonorum operum labefactionem pestilentius potest excogitari, populoque proponi, vnum saltem adiciemus: Vide, inquit, quam diues sit homo Christianus, siue baptizatus, qui etiam volens non potest perdere salutem suam, quanti scilicet peccatis, nisi nolit credere. Nulla enim peccata eum possunt damnare, nisi sola incredulitas: ætera omnia, si credat, vel sit fides in promissionem diuinam baptizato factam, in momento absorbentur per eandem fidem. Sunt interim, quos iam pudeat & pigeat sui magistri Lutheri, qui tam furiosas & barbaricas ediderit voces: quin & Lutherus ipse, ut in aliis plerisque ita hic etiam suas sæpè mutauit sententias, multo que moderatius de absoluta necessitate, de libero arbitrio, de sola fide, de bonis operibus postmodum docuit. Exemplum porrò Lutheri secutus est Melanchthon, qui contra liberum hominis arbitrium ineptissime scripsit, sed cecinit palinodiam. Fuit enim in scriptis etiam aliis Proteo, quod dicunt, mutabilior. Hærent tamen in multis reliquiæ priorum errorum, quos isti Sectæ principes in vulgus antea disseminarant: & audiuntur adhuc prophanæ impiæque voces huiusmodi: *Deus non curat opera. Vt peccata non damnant, sic nec saluant opera. Quid nobis cum operibus si sola fide iustificamur atque saluamur? Non a obedientia est arbitraria, bona opera non sunt necessaria, homo habet se pure passiuè in malis & bonis operibus, quas voces portentosas & diabolicas vocat quoque Melanchthon.**

Lutherus quam male docuerit de operibus.

In resolut. art. 36. in assertio. art. 36. de seruo arbitrio.

In ser. de Moysse In presat. noni Testa. c In sermone de piscatura Petri. d De capt. Babilon. e Sermo. de ascensione Domini. f In asser. artic. 32. g Ser. de piscat. Petri.

De capt. Babilon.

Lutherus & Melanchtho suas subinde mutant opiniones.

In disputat. de iudiciis Ecclesie.

A Quid verò non horreat, blasphemum audire Caluinum, qui Deum summum æternumque bonum esse vel negat, vel impugnat, cum humanæ malitiæ causam in Deum ipsum confert, & velut iniecta manu homines à bene operando retrahit, imò tum bene, tum male operandi facultatem liberam illis prorsus adimit. Etenim sceleratissimè docet ea, quæ Bernenses etiam, ne à concionatoribus publicè traderentur, edicto suo se uere prohibuerunt: ne hæc videlicet tanta cõtumelia & multiplex impietas non solum offensionem maximam, sed & perniciem vulgo exterram conciliaret. Sic enim habent Caluiniæ doctrinæ capita. Peccata que admittuntur, sunt non solo Dei permisiuè, sed eiusdem voluntate: cum vaxum sit atque ineptum, aliquid discrimen statuere inter Dei permisiuam & voluntatem. Quæcumque crimina à quocunque patrata, sunt bona & iusta Dei opera. Si quis adulterium, homicidium, latrocinium fecerit, non agit sola Dei permisiuè, sed voluntate. Quæcumque sit iniquitas, non peragitur ab hominibus ex voluntate & arbitrio aut proprii ordinatione, nisi per Spiritum sanctum ita dictantem. Voluntas Dei est suprema causa indurationis homini. Deus dat voluntatem male agendi impiis, & suggerit peruersas & inhonestas affectiones, non solum sua permisiuè, sed effectiue ordinatione, operatione & voluntate, idque propter suam gloriam. Impii & reprobi magis operantur in suis iniquitatibus opus Dei, quam proprii. Si peccamus ex intentione aut fortuito, peccamus necessario ex intentione Dei. Ego verò sic mihi persuadeo, admiraturam esse posteritatem, tantum blasphemiarum (reliquas autem prætereo) ab vno hæresiarcha profundi, & mortalibus vllis cõprobari potuisse. O exulcerata vereque depioranda tēpora, quibus passim extrusit à Satana ministri & magistri hoc insanum, fœdum, prophanum ac impium de benefactis genus doctrinæ sparserunt, & plurimorum animis in Europa penitus infixerunt.

Sed prætermittis aliis, qui post Lutherum & Caluinum de bonis operibus tum insulsiuè, tum pestilentissime docuerunt, sicut multorum quoque scripta publice comprobant, ego sat habebō de Saxonicis Theologis modo dicere, qui colloquium Altenburgense annis proximis institutum, post longissimas disputationes & acerbissimas aliquot mētrium cõtentiones, tam infelicitè ad extremum abruerunt, ut intestina illorum disidia, qui sub vno patre Lutherō in vna velut domo fratres vnanimè esse debebant, in maiores flammās, ut arbitror nunquam exarserint. Qua de causa mirum profecto, quantoperè illius Sectæ apud plurimos labefactata sit authoritas, quantamque inuidiam noui doctores isti subierint, præsertim qui tot iam annis tam irreconciliabiles inter se pugnas, tanta virulentia exercuerunt. ac de præcipuis quidem doctrinæ suæ capitibus conuenire nunquam possunt, quicquid etiam ipsi disputando, scribendo, cõsulandoque tentent, quicquid ipsorum magistratus flagitent, quicquid populus harum digladiationū pridem pertæsus expectet, quicquid demū de noua religione dubij secum anxie cogitent. An verò de lana, quod aiunt, caprina imò de ipsis doctrinæ suæ fundamentis, ut antea sæpè, ita in illo etiā postremo quod dixi colloquio, contentione maxima concertatur. Actum est enim de Lutheri & Philippi libris atque sententiis, de Confessione Augustana, deque nouis corruptelis, in negotio iustificationis

Caluina quantum arbitrio & operibus dicitur.

Lib. 1. de statu. 16. §. 17. b Ibidem. lib. 2. cap. 3. §. 1. c Ibidem. lib. 2. de predestinatione. d Lib. 1. de iustitia. 4. §. 4. e cap. 3. §. 1. f Lib. 1. de iustitia. 16. §. 17. g cap. 3. §. 1.

De colloquio Altenburgensi diffinitione Lutherana.

In Bibliorū versione corruptit Lutheri loca multa de operibus bonis tradita.

2. Pet. 1.

De doctrina sue fundamentis Lutheri disceptant.

cationis apud ipsos modo natis atque grassantibus. Nos ex multis pauca duntaxat exceperimus, ut rectius constet, quid illic aliis de bonis operibus obiecerint & exprobarint. Siue autem illi Melanchthoniani, siue Flacciani, siue Amstdorfiani, siue Antinomiani, siue molles demum, siue rigidi sint Lutherani, nihil sanè moramur: mutuis se ipsi conuiciis lacerant, vulneribusque ita conficiunt, ut dubitari non possit, eos Ecclesiæ nomen frustra sibi arrogare, inter quos de necessariis fidei doctrina nulla est cõsensio. Satis est quod orbi testatum faciant, quæ apud ipsos de bonis operibus vel dogmata, vel paradoxa in hunc vsque diem reperiantur, à quibus pia quidem mentes non possunt non abhorre. Christiani concionatores, inquit, prædicare debent verum Evangelium, & non legem. Opera bona legis & noua obedientia non ad regnum Christi, sed ad mundum pertinent. Lex non docet bona opera, nec idcirco prædicanda lex est, ut bona opera peragantur. Nihil ad nos Christianos pertinet primum, nonum & decimum præceptum decalogi. Qui credit Christianus, supra omnem est obedientiam, & supra omnem legem. Ad Satanam spectant Christiani cum omnibus operibus bonis. Sola fides sine omni opere bono efficit omnia, non solum quod ad meritum, sed etiam quod ad præsentiam bonorum operum atinet. Precaui Deum oportet, ut in fide sine operibus omnibus ad finem vsque constantes perseveremus. Ab Apostolo Paulo non solum bonorum operum meritum, sed opera etiam nostra bona excluduntur. Paulus in seipso adeo separat opera & iustitias à salute, ut ea pro reiectis mentis, atque adeo à iam saluis depmet. Falsa est propositio: Opera bona sunt necessaria. Adeo necessaria illa non sunt, ut etiam ad salutem incommodem, sineque perniciose. Omitimus reliqua id genus, quæ si verè fatendum est, Lutheri quidè scriptis rigidioribus non malè consonant, sed religiosas imò & populares profecto mentes vehementer offendunt, tantoque maius periculum in rebus creant, quo carnis iudicio plausibilia videntur. Hinc demum velut ostium quoddam commodissimum aperitur, ut Christiana professio non ex diuino verbo & timore pendeat, sed pro cuiusque arbitrio ad summam vitæ licentiam, bonorumque operum neglectiōem extremam reducat. Nam quæ laus, quæ dignitas bonis operibus constare potest, dum ea non adeo magni momenti, nō homini necessaria, non salutifera, non meritoria esse statuuntur, imò propter quæ pij passim ut Pharisæi, superstitiosi & hypocritæ non sine vulgi ludibrio salutantur?

Quid verò, si longum inducam catalogū eorum locorum, quos Lutherus in nouo Testamento Germanica versione sua corruptit, ut operibus bonis detraheret, ac suam de sola fide doctrinam redderet populo gratiorem? Sed nostro quidè instituto suffecerit, ex multis pauca huius rei exëpla proferre, ut veritas liquido demonstretur. Nō placet Lutherō, quod à Petro dictum est: Fratres magis satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. Expungit igitur illud per bona opera: quinetiā in eiusdem Epistolæ præfatione diserte monet, per fidem certam nobis reddi vocationem, quamuis Petrus aperte reclamet. Non placet doctrina Iacobi, qui solus ad istos intemperantes fidei buccinatores reprimendos satis esse possit, eoque Iacobi E pistolam, quæ tot seculis verè Canonica fuit habita, velut Apo-

stolo indignam, & Pauli doctrinæ contrariam, adeoque stramineam (sic enim vocat) reicit atque contemnit. Ab hoc Iacobo scriptum erat: Ostende mihi fidem tuam sine operibus: at contratio modo, cum operibus, vertit hic nouus interpres. Nō placet Iudæ Apostoli dictum: Qui potest vos conferuare sine peccato: transtulit igitur ut sibi commodum visum est, & tamen contra mentem Apostoli, hoc est, absque offenculo. Non placet quod legitur: vniciuque reddi secundum eius opera, quod etiam non auit scriptis Apostolicis prorsus extirpare, tamen fraudem illo in loco facit, vbi Paulus ita scribit: Quorum finis erit secundum opera ipsorum: hæc enim verba ille penitus iugulauit, & ex suo libro remouit. Nō placet à Christo prædicari, annuū Domini acceptum & diem retributionis, ut de se ipso Dominus apud Nazarenos in Synagoga testatur. Adhibet hic artificium quoque suū Lutherus, & verba illa præclara, diem retributionis præscindit, ut eò commodius persuadeat vniciuque non secundum opera, sed secundum fidem suam præmium vel supplicium reddi. Quin eò etiā impudentiæ progressus est Brentius, ut palam negaret, quod Scriptura constanter affirmat: Christū videlicet, in extremo iudicio suo secundum præcepta decalogi pronunciatum, & vniciuque secundum opera eius redditurum esse. Iterum verò non placet Lutherō, quod à Paulo circumspèctè dictū est: Arbitramur iustificari hominem per fidem sine operibus legis. Hic rursum suam adhibet sacrilegiam, & sicut alibi verbo Dei detrahit, sic hoc loco, omnibus exemplaribus tum Græcis tum Latinis repugnantibus, vocem adiciam exclusiuam: iustificari nempe hominem per solam fidem, que modum Germanicè his verbis expressit: Omitto, quam malè verterit Lutherus penitentiam nomen, & quomodo deprauarit locum illum insignè: Dissimulans peccata hominum propter penitentiam: & quod apud Ioëlem significatè dictum est: Quis scit, si conuertatur & ignoscat Deus, & relinquat post se benedictionem? Nō dicam de illa eiusdem Prophetæ deprauatione in illis verbis: Dedit vobis doctorem iustitiæ: & eius, quod apud Esaiam legitur: Erit opus iustitiæ pax, & cultus iustitiæ silentium. Prætermitto id genus alia plurima, quæ à viris doctis, imò etiam à Sectariis reprehenduntur, in quibus Lutherus contra boni fidem interpretis, non dicam chirographum principis, vel monetam auream adulterauit, sed summi æternique Dei verbū planè corruptit, & præsertim vbi aliqua operum sit commendatio. Marcioniam sibi licentiam sacrilegè vsurpauit. Proinde Bucerus non minus verè quam aperte scripsit, Lutheri lapsus in vertendis explanandisque Scripturis manifestos esse, nec paucos: sicut & Mansfeldensis confessio testatur Hofiandrinus dicere, Lutherum haud sine ingenti falsitate ac dolo Scripturarum loca interpretari.

Et adhuc isti claimitant, sæpeque conqueruntur, manifestam eorum esse calumniam & impudens mendacium, qui affirmant, doctrinam de bonis operibus in Lutheri schola, & apud ministros nouos esse neglectam. Quomodo enim illa non negliguntur, quæ tam frigidè docentur, sæpè hypocriti ac superstitionis asseribuntur, in vanis cultibus numerantur, palam etiam oppugnantur, velut ho-

Iacobi 2. In epistola Iude.

Romani 2. Mat. 16.

2. Cor. 11. Luca 4.

Negat Brentius secundum opera nos esse iudicandos.

In explicat. Symboli Mat. 19. et 25. 2. Cor. 5. Rom. 2.

Lutherus verbis Pauli nide sola fide quid assuit.

Mat. 3. Marc. 1. Sep. 11. Ier. 2.

Ibidem.

Esai. 32.

Buceri & Hofiam dorum de Lutheri Biblii iudicium. Indial. con. Melanchth.

Stene falsum doctrinam de bonis operibus apud nouos neglectam.

In actis colloquij Altenburgensi. Hottenda extomata de bonis operibus proposita in colloquio Altenburgensi.

In Bibliorū versione corruptit Lutheri loca multa de operibus bonis tradita.

2. Pet. 1.

Lutherus ipsam Iacobi respuat.

1. Cor. 7.
1. Tim. 5.
1. Cor. 11.

Epist. 118.
ca. 6. ad La-
marium.

De subdolo
& vafro confi-
lio centuriato-
rum.

1. Cor. 14.

Rom 13.
Febr. 13.

Quæ & quam
multa opera
referant cen-
turiatores ad
tertium præce-
ptum Decalogi.

Quomodo ad
decalogum re-
uocari possint
opera bona.
1. Tim. 1.
Roman. 13.

Quam impu-
re loquantur
centuriatores
de vtroque
magistrali.

tradit leges neophytis, virginibus, viduis: monet in specie de nonnullis discipulos Timotheum, Titum, Philémonem: promittit Corinthiis, se in reditu multa dispositurum, sicut iam antè disponere cæperat, de cultu diuino, de administratione Sacramentorum, de ordine ac disciplina Ecclesiæ Corinthiæ, sicut etiã Augustinus interpretatur. Quid verò attinet, aut quomodo consentaneum videri potest, huiusmodi singula, & id genus infinita, quæ pro ratione locorum & temporum Paulus ac apostoli constituerunt, ad certum Decalogi reuocare præceptum? At enim subdoli homines huc spectant, vt verbo scripto nos alligatos esse colligant, adcoque vix etiã apostolis licuisse volunt, vt præter legem à Christo acceptam, ipsaque præcepta decalogi quicquam vel docerent, vel traderent. Atqui Paulus pro Domini mandatis agnosci & obseruari postulat, quæ tùm ipse, tùm reliqui apostoli, tùm Ecclesiarum præpositi ad adificationem Ecclesiæ constituisent: nec minorem Ecclesiastico quàm politico magistratui obedientiam per omnia quæ exhibere, iam verò quàm ineptè, quàm absurdè digerunt catalogum? vt quæcunque ab Apostolis docentur opera bona, suum in illo locum habeant, & in aliqua decalogi parte constituatur. Scilicet propositum Apostolis fuit, tertio præcepto hæc opera, quæ sequuntur, & ab istis adferuntur, includere: attendere lectioni, incumbere sacris literis, linguis loqui, vigilare cõtra lupos, administrare Sacramenta, enormiter peccates excommunicare, excommunicationem adiuuare & approbare, ab impiis & excommunicatis abstinere, lapsos pœnitentiam agentes recipere & consolari, orare pro tota Ecclesiã, nihil facere secundum propensionem animi, non præcipitare iudicium, nec ad gratiam hominum aliquid facere, tolerare malos, discere Catechismum, probare spiritus, tenere institutiones Apostolorum, infirmos visitare & consolari. Possunt isti alia id genus vel sexceta cumulare, quæ vt huius loci propria non sint, sic eadè vel arte vel audacia in quoduis præceptum reiciantur. Equidem sic habèdum est, in mentem nunquam Apostolis venisse, vt vel propter Decalogum omnia scriberent, vel ad certum Decalogi præceptum suam doctrinam serupulose vellè accommodari. Nec tamen improbamus illorum studium, qui præcipuas bonorum operum partes, & Christianæ obedientiæ quasi normam in Decalogo statuunt, & omnia tùm agenda tùm fugienda referunt ad finem præcepti, legisque plenitudinem charitatem. Ac est vile sane, vt secundum regulam geminam charitatis Dei & proximi primæ & secundæ tabulæ præcepta digerantur, & seipsum in his quisque moneat per omnem vitam à malo declinare & bonum facere. Sed alia mens est Centuriatorum, qui statim reiciunt ac floccipiunt quæuis opera ipsorum iudicio in decalogo non comprehensa, vel ex quibus nullum commodum ad proximum redit, semperque Dei verbum & decalogum in omni opere bono existunt. Igitur vt suam insignem malitiam re ipsa testentur, inter alia opera, quæ cum decalogo pugnant, & ab Apostolis damnari fingunt, illorum quoque conatus annumerant, qui subscribunt Concilio Tridentino, aut dediti sunt Pont. Max. quem isti toties appellare audent Antichristum, & Babylonicam meretricem. O præclaros Decalogi

interpretes, imò nefarios deprauatores, qui se nobis quartum Decalogi præceptum explicant & obseruant. Quid hoc est aliud, quàm sicut Iudas prædixit quosdam esse facturos, dominationem spernere, maiestatem blasphemare, ac illius iniqui, qui supra magistratum omnem efferet sese, & nunc in istis iniquitatis suæ mysterium operatur, satellites & præcursores strenuos agere? Aded nec ferium Dei præceptum nec egregium Apostoli Pauli exemplum, nec pœna maledicis proposita, nec ciuilibus honestatis ratio, nec debita magistratibus reuerentia vlla istos immanes Ecclesiæ hostes permouere potest, quo minus principi populi Dei maledicant, ac toti Ecclesiæ, qua nihil est charius Christo, petulantèr insultent.

B A T N H I Ego miror, hos momos Pont. Max. summoque Sacerdoti aded iniquos & infesos esse, qui etiam temperare non possunt sibi, quin aduersus sanctissimos ac diuino spiritu plenos Christi Apostolos impetum faciant, suamque in illos virulentiam euomant. Reperiunt in illis opera, quæ sine Dei verbo atque mandato, si antiquis rerum Ecclesiasticarum scriptoribus fides habenda est, & ipsi fecerunt, & à credentibus aliis exegerunt. Arguunt igitur Andream Apostolum, qui dies ieiunium assignasse, & quibusdam hominibus proposuisse scribatur. Arguunt Thomam, quod Diacono caput toronderit, item septem dierum ieiunia indixerit, & ad omnia crucis signum expresserit: quæ si ab eo facta sunt, res videri volunt superstitionosæ. Arguunt Ioannem, quod voluntariam paupertatem doceat, & cuidam inculcet, quodque spaciū aliquot dierum ad pœnitentiam proponat. Arguunt Matthæum, qui prædicet, Mariam seruandæ virginittatis votum Deo primum vouisse: quodque de meritis credentium doceat, & ieiunium Quadragesimæ commendat: quod itidem affirmer, virginem Deo consecratam nefas esse nubere, quod amplius ducentas virgines consecrarit in cœlibatu, & velamen eis sacrum imposuerit: quod Missam denique ab eo populus acceperit. Arguunt Iacobum minorem, velut is non mediocre peccatum admisisset, quando suasset Paulo, vt propter Iudæos offensus in templo se purificaret, quasi legitimam rationem non habuerit Moysæ legis iam abrogatæ. Multo autem est intolerabilius, eiusdem Iacobi epistolæ Canonicæ, vt alibi probabimus, hæc scædam ab ipsis notam inuri, quod illa nimirum ab analogia doctrinæ Apostolicæ haud mediocriter aberret, dum iustificationem non fidei soli, sed operibus ascribit. Arguunt eundem Iacobum, quod scribat, bonis operibus destitutum fide sola non posse saluari: fidem bonis operibus perfici, ac insuper Abraham & Rahab meretricem ex operibus iustificationis esse. Vnde non solum hanc Epistolam, sed & alteram ad Hebræos, & tertiam à Iuda conscriptam planè Apocrypham faciunt: ac in duabus quidem prioribus nonnulla pro stipulis iurè censerunt pronunciant. Sed nolo isthæc tam aperte non modò falsa, sed etiam piis animis horrenda persequi, quæ alibi commodius, prout isti tam impij quàm insani Apostolomastiges merentur, poterunt refutari. Quid? quod vniuersum & maximè venerandum illud Apostolorum collegium, quo nullum aliud sanctius atque probarius, esse potest,

In epistola can. 2. Thessal.

Exod. 22. Aclor. 11. 1. Cor. 6. Roman. 11. 1. Pet. 2.

Apostoli christiani ratoribus pudenter tur ob opem que sine mandato Dei facta sint.

Cent. 1. lib. 10. cap. 10.

Cent. 2. pag. 58. Aclor. 11.

De epistola Iacobi, lib. 8. & ad h. lib. quam indignè sentiant.

Cent. 2. pag. 54. Iacob. 1.

Cent. 2. pag. 63. 1. Cor. 7.

Apostoli omnes à centuriatoribus erroris relictos.

De fide & operibus. cap. 14. lib. 83. questionum. 9. 76. 2. Pet. 3.

Cur Apostoli post Pauli scripturam de operibus diligenter.

Aclor. 15. Cent. 2. pag. 56. De sententiâ primi Concilij Hierosolimitani.

Quam male Lucas tractetur à Centuriatoribus.

ser. de Phari. 1. cap. 14. Phari. 14.

Summam esse Centuriatorum impudentiam in Apostolis iudicandis. Lib. de fide & operibus cap. 14.

esse potest, eius hæresis pestiferè audent insimulare, qua non solum nostri nouatores, sed etiam, si Augustino credimus, Pseudoapostoli iam olim, dum Paulus viueret, se doctrinamque Christianam turpissime contaminarunt. Etenim cum indocti quidam & instabiles in Pauli Epistolâ easque difficiles intellectu, sicut Perrus ostendit, incidissent, hinc erroris noui suxere venenû, vt sola fide Christianam iustitiam metientes insolescerent, & quæ à Paulo bene scripta fuerant, intelligerent male, Scripturasque sacras ad suam ipsorum, ac multorum etiam fortasse perditionem, impie deprauerent. Vnde factum putat idem Augustinus, vt Petrus, Ioannes, Iacobus & Iudas post Paulum, non tam de fide tractarint, quàm bonorum operum studium suis scriptis commendarint, & credentes iam fide iustos ad maiorem vitæ iustitiam excitare atque promouere curarint. Quid vero nostri Centuriatores? est hæc satis intelligant, & ex varia lectione vera esse proculdubio deprehendant, tamen asserere non verentur, Apostolos in Hierosolymitana Synodo definiisse ac etiam publice docuisse, sola gratia solâque fide homines absque operibus iustificari, atque ex æquo saluari. At profecto nihil mius ex illius Concilij decreto, quod Iudaizantes & Ebionitas damnat, colligi: nihil magis etiam scriptis Apostolicis contrarium adferri potest: nec quicquam veterum ad huc modum sententiam illam in prima Synodo pronuntiarum intellexit, intelligendam putauit. An non præter fidem illic docetur & exigitur obedientia, nec communis illa tantum, sed etiam quæ in delectu ciborum versatur, eaque nullo Christi Mandato vel Decalogo comprehensa? Eiusdem farinae est de Luca Evangelico scriptore istorum narratio, qui cû primis illustrauerit doctrinam propriissime Euægelicam de iustificatione sui remissione peccatorum coram Deo gratuita, quod nimirum, vt inquit, iustificatio coram Deo sit gratuita impunitati obedientiæ ac meriti Christi per solam fidem accipienda sine lege & operibus. Hæc aliâque non minus insulsa, sed ad ipsorum placita confirmanda vafre contorta, mirum quàm isti confident effutiant, suisque orient coloribus, vt quod ipsi docent, Lucas etiam docuisse putetur: cùm longè quidem aliter res habeat, & ipsorum præceptor: Lutherus vel inuitus fateatur, sic textum in Luca vndique sonare, quasi iustitia ex operibus maneat.

E N I G I T V R tibi, quantum isti bonis operibus deferunt, qui Apostolos solius fidei iustificantis faciunt prædicatores, cum tamen illorum scripta, vt Augustinus demonstrat, contrarium plane conuincant, quæque in eorû vita, simul & doctrina ferre alia non possunt opera, quàm quæ ipsis videntur Decalogo seu verbo Dei expresso respondere. Tùm, quandoquidem quicquid ipsis liber, Apostolicum esse dogma iactant, hæc etiam ab Apostolis tradita impudentèr affirmant, quod opera nec ad salutem sint necessaria, nec ad rationem iustificationis pertineant, nec in illa debeant admisceri, sed ab ea prorsus excludi: Ebionitas ab Apostolis ideitèro fuisse damnatos, quod Catholicorum more bonorum operum necessitatem vrgerent atque defenderent: Paulum de iustificatione sic docere, vt nullam operum præsentiam illic ferre possit: vt reliqua id genus mendacia, quæ de Apostolis do-

cent, silentio prætereamus. Quis verò miretur, hos momos posterioribus Patribus non parcere, sed in illos etiam Theoninum dentem insigere, quando Apostolorum & dicta & facta illis, vt diximus, aded vilescunt atque fordescunt, vt audacia plusquam gigantæa in ordinem illum primarium debacchetur, illòsque tam turpiter infectetur, qui totius fidei & doctrinæ Christianæ sanctissimi principes, & veræ Ecclesiæ fundatores præstantissimi extiterunt? Age verò si libet, Apostolorum temporibus ætates proximæ decurramus, in quibus certè nec Apostolicus quidam vigor defuit primis Ecclesiæ Patribus atque scriptoribus, vt Clementi, Iustino, Irenæo, Cypriano, Basilio, Nazianzeno, Epiphano, vt recentiores alios, qui Ambrosium, Hieronymum, Chrysostrum, Augustinum secuti sunt, ac his etiã vetustiores, Tertullianum & Origenem, prætermittam. Horum si sententias ad veritatem tum inueniendam, tum confirmandam accommodamus, propterea nobis illi gratiores esse debent, quod reprehendantur à Centuriatoribus, vt qui de libera hominis voluntate, ac virium humanarum potestate, deque fide & operibus ad Christianam iustitiam adiungendis confessionem vere Catholicam ediderunt. Accusant Clementem, qui dixerit: Gratia seruamur, sed nõ absque bonis operibus. Et postea: Quando audierimus: Fides tua te saluū fecit, non accipimus eū dicere absolute eos saluos futuros, qui quomodo docuere crediderint, nisi facta quoque fuerint cõsecuta. Accusant Iustinum, cuius vox est: Quid est tota legis iustitia? diligere Deū plusquam seipsum, & proximum vt seipsum, quod quidem nõ est impossibile hominibus volentibus. Accusant Irenæum ita docentem: Inter cætera Prophetæ & Apostoli hortabatur homines iustitiam agere, bonum quoque operari, quia in nobis sit hoc. Et rursum: Non tantum in operibus, sed etiam in fide liberū & suæ potestatis arbitrium homini seruauit Dominus. Accusant Cyprianum, qui monet credentes, per omnia seruitutis obsequia redemptoris imperio parere, darèque operam, nequid immudum & prophannum templo Dei inferatur: elemosinã verò viam esse tuendæ salutis, eaque sordes quascunque post Baptismum contractas deleri. Accusant præter hos etiam Ignatium, quod impèsius amet ac veneretur statum virginittatis, & virgines Deo consecratas cõmendet, quodque de festis diebus & Quadragesima, de Episcopis item & Presbyteris testimonium ferat. Accusant Tertullianum, qui testetur regnū Dei intra nos esse, id est, in manu ac potestate nostra, si audiamus & faciamus Dei præceptum. Non enim poneretur lex ei, qui non haberet obsequium debitū legi in sua potestate. Accusant Origenem, qui affirmat baptizatos per omnia posse legem implere: non esse inordinatū sermonē diuinū, nec impossibilia præcipere. Accusant Hilariū, qui pronunciat: De nostro est beata illa æternitas promerèda, præstandumque est aliquid ex proprio. Et rursum: Præstat Dominus sapientiã his, qui per meritū operū gratiã intelligentiã cõsequuntur. Accusant Basilium liberè profitentē: Creatura ita cõparata est, vt virtutis & diuinæ dilectionis præmiū sanctificatione habeat: quoniã natura vtitur libera, vt ad virtutem liber possit inclinari, adectionem scilicet boni & peioris. Accusant Ephrem qui moneat: Quid prodest, si habeamus omnia, sola autem nos

Quomodo Patres qui statim Apostolorum ætatem fecuti sunt, à Centuriatoribus accusantur circa doctrinam de libertate & operibus.

Catalogus Patrum in Centuriis reprehensorum.

Cent. 2. pag. 60. Lib. 3. Stromas. Ibidem lib. 6. Quæst. 103. ad uerbod. Lib. 4. aduers. hæres. cap. 72. Ibidem.

Cent. 3. cap. 10. pag. 246. Lib. de habitu virginum. Serm. de elemosina.

Cent. 2. cap. 4. 64. Epist. ad Antiochenos. Cent. 3. cap. 240. Lib. 4. aduers. Marcionem.

Cent. 3. cap. 10. 2. 65. hom. 8. in Exod. Homil. 2. in Cantica. Cent. 4. ca. 4. pag. 233. in ca. 7. Mat. Cent. 4. ca. 4. pag. 291. contra Irenam. Cent. 4. ca. 4. pag. 292. 293.

De vera poe- nit. cap. 1. Cent. 4. c. 10. pag. 927. Orat. in di- cum Euang. Exorat. dicta in praesentia Basilii. Cent. 4. ca. 4. pag. 201. Li. 1. Tom. 1. H. av. 64. Cent. 4. ca. 4. pag. 292. In Eptiam. lib. 8. cap. 21. In Daniele cap. 4.

Cent. 4. cap. 10. pag. 1161. De Iacob. cap. 1.

Lib. de Elia. c. ieiunio. Cent. 5. cap. 4. col. 6. c. 504. Homil. 5. in Matth. Hom. 48. in Ioan.

Cent. 5. cap. 4. pag. 507. De peccat. mer. c. 15. miss. cap. 15. Serm. 5. de coelestis. Serm. 2. de ascen. Do- mini.

Qui ex po- nitore Ec- clesia scrip- tora Centu- riariorum fla- gellantur & qua de causa.

saluante charitate careamus?] Et alibi: Nihil nobis prodesse poterit in illa iudicii die, nisi conuersatio sancta & bona opera, quae hinc detulerimus nobiscum.] Accusant Nazianzenum dicentem: Quod saluamur, partim à nobis, partim à Deo esse oportet.] Tum alibi: Nos quoque coronamur participes, & eiusdem gloriae haeredes, cum hac in nostra sit potestate. Præterea de remissione peccatorum: Eam quam gratis consecutus es, etiã per diligentiam conserua, vt remissio tibi à Deo sit, à te verò fiat conseruatio.] Accusant Epiphanium ita scribentem: Manifestum est clarumque ac minime ambiguum, quod liberum arbitrium exhibuit nobis D e v s per seipsum locutus: Si volueritis & nolueritis. Quare circa hominem est bona operari, aut malas res appetere.] Huic non absimile est quod idem alibi scripsit: Spontaneã ad vtrãque voluntatem D e v s hominibus perinde vt Angelis constituit, aut vt obediẽtes verbo essent, cum ipso & acciperent beatitudinem, eãque fruerentur, aut non obediẽtes iudicarentur.] Accusant Hieronymum, qui asserat: Non sufficit murum habere fidei, nisi ipsa fides bonis operibus confirmetur.] Et quod rursus velut praesens istorum hulus pungens affirmat: Cum Daniel praesens futurorum, de sententia D e i dubitat, dicens: Forsitan ignoscet D e v s delictis tuis: rem temerariam faciunt, qui audacter peccatoribus indulgentiam pollicentur.] Accusant Ambrosium, qui doceat: Non seruiliter ad obediendum constringimur necessitate, sed voluntate arbitria siue ad virtutem propendimus, siue ad culpam inclinamur. Et ideo nos aut liber affectus ad errorem trahit, aut voluntas reuocat rationem secuta.] Et rursus: Habemus plura subsidia, quibus peccata nostra redimamus. Non venalis est Dominus, sed tu ipse venalis es: peccatis tuis venundatus es, redime te operibus tuis, redime te pecunia tua: vilis pecunia, sed preciosa est misericordia.] Accusant Chrysostomum, quod sit & ipse immodicus operum humanorum encomiastes, dũ ita scribit: Vnusquisque nostram illi in re alia spem suam nisi post Dei misericordiam in morum sanctitate constituat.] Et rursus: Non dicimus satis esse solam fidem ad salutem, quod quæ de vita saepe in Euangeliis dicuntur, ostendunt. Cur enim non dixit: Ipsa est vita æterna sola? Neque qui credit in Filium solum, habet vitam æternam, sed in vtroque vitam esse significatur. Nam nisi mores sequantur, sequetur supplicium.] Accusant demum Augustinum e Scripturæ sententiis probantẽ, quod mala opera condemnent, & bona vitam mereantur æternam. 1. Cor. 6. Galat. 5. Matth. 19. Matth. 25. Tum alibi docentem, ad regnum Dei recta fide & bonis operibus perueniri. Item quod ita loquatur: Oportet vnumquemque Christianum conscientia suã habere iudicium, nec conuerti ad Deum de die in diem differat, nec satisfactionis sibi tempus in fine vitæ cõstituat.] Æque sunt candidi censores Hesyhij, Cyrilli, Theodoreti, Paulini, Prosuperi, Cassiani, Leonis, Eucherij, Sedulij, Thalassij, Fausti, Saluiani, Primasij, Marci eremite, vt recentiores alios, qui ab istis saepe multumque flagellantur, vltro prætermittamus. Cur enim ego plures, eosque non modo vitæ sanctimoniam, sed & doctrinam præstantiam, saepe miraculorum etiam gloria per- celebres hoc loca Patres commemorẽ quibus

nostri Centuriatores, vt illis obrectent maxime, tamen ne corrigiam quidem soluere digni possunt existimari. Itanc gigantes novos hæc infelix alit ætas? qui simul vt caelo & terræ se reddant inuisos, aduersus ipsos etiam caeli principes, Ecclesiæ lumina, fideique vindices bellum mouent, & quibuscũque possunt machinis & copiis vndique comparatis, caelum terramque miscere conantur. Quid autem in optimis, grauissimis doctissimisque Patri- bus reprehendunt? quid? sinceram fidei doctrinam, perpetuam Ecclesiæ confessionem, ac omnium demum orthodoxorum vbiq; gentium in verbo Dei consensionem. Hi certe inde ab Apostolorum ætate ita senserunt, ita docuerunt, iustificationem hominis à fide initium sumere, bonorum autẽ operum studio conseruari ac promoueri, tũ charitate, quæ vinculum est perfectionis, absolui, non ser uũ sed liberum hominis esse arbitrium, qui nec iustus, nec saluus esse vnquam possit (infantes excipio) nisi volens hũc se applicet, & oblata Dei gratia sedulo cooperetur, vt qui fide iustus esse coepit, magis magisque operibus per Christi gratiam factis iustificetur, donec tandem iustitiæ agone confecto, iustitiæ coronam, quæ iustis operibus rependitur, à iusto iudice consequatur. Præclare dictum in Concilio Arausicano: Debetur merces bonis operibus si fiant: sed gratia, quæ non debetur, præcedit vt fiant.]

VERVM hic aliud nobis negotium exhibet Bucerus, cum in hunc modum scribit: Bona opera sunt, quæ ex bono corde in rem proximi secundum verbum Domini, studio ipsi gratificandi sũt. Nam bona opera in Scripturis non vocantur, nisi quibus proximis bene fit, quæque illis commodum aliquod adferunt. Et postea: Si corpus castiget, si D e v m oves aut benedicat, vel quicquid aliud faciat, si non in rem instituat proximi, non est bonum opus. Atque hoc satis quidem crasse Bucerus, qui ne parum Scripturam sacram & mutilet & laceret, proximi charitatem sic extollit, nihil vt pensi habeat, quid præter hanc exigat Deus, & credẽtes debeant obseruare. Exigit autem apud Michæam illustri- modi: Indicabo tibi o homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te: vtrique facere iudicium, & facere misericordiam, & sollicite ambulare cũ Deo tuo. Vides igitur tria quædam nobis præscribi nec solam sufficere charitatem, quæ proximo exhibetur. Quin Christus ipse, vbi de bonis operibus in monte docet, triplex illorum genus ostendit, videlicet ieiunium, elemosinam & orationem, ac de singulis illis ordine differit, vt quæ ad veram Christianamque iustitiam spectant, rectius intelligatur. Ieiunium autẽ hoc loco pro vniuersa corporis castigatione accipit: elemosinam omnem beneuolentiam ac beneficentiam proximo debitam: oratione demum omnes sancti desiderij regulas comprehendit. Sic enim Augustinus præclaram illam Christi concionem interpretatur, ac præterea docet, iustitiam hominis in hac vita ieiunium, elemosinam & orationem recte censeri. Per hæc tria stat fides, constat deuotio, manet virtus, si Chrysologo credimus: horum virtutum obseruatio, sicut Leo scribit, omnium virtutum comprehendit effectus: per hæc etiam efficitur id quod Paulus admonet, vt sobriè, iuste & piè viuamus, & quæ nobis ipsis, quæ proximo, quæ Deo debemus, vt etiam Bernardus visum est, officia Christiana præstemus.

Quam

Coloff.

Apoc.

2. Tim.

Can. 12.

Bucerus

In cap. 6.

Matth.

De iustis

Refutatio

doctrinae

Buceri.

Michæ.

Matth.

Triplex

genus bonorum

operum

Christi & tri-

bus tractat.

De peccat.

in Matth.

Lib. 50. ho-

milianum,

1. Cor. 7. 1.

In Epistome

ad Timotheum.

mensis.

T. 2. c. 1.

In sententia

iii. scilicet.

Exod. 20. Opera scilicet sunt opera, quæ prioribus tabularum præstantia, quæ respondeant secundæ tabulæ.

Matth. 22. Luc. 10.

Matth. 6. Eccl. 17.

a Eccl. 30. b Trancor. 4. c. 1. Cor. 11. d Luc. 18. e Matth. 16. f Galat. 5. g Colof. 3. h Phil. 2. i Cor. 7.

De ciuita. Dei lib. 21. cap. 27. In Enchirid. do cap. 70. Hom. 19. Ioannis vita & doctrina Buceri con uincit erroris.

Matth.

Triplex

genus bonorum

operum

Christi & tri-

bus tractat.

De peccat.

in Matth.

Lib. 50. ho-

milianum,

1. Cor. 7. 1.

In Epistome

ad Timotheum.

mensis.

T. 2. c. 1.

In sententia

iii. scilicet.

Quam igitur vanum ac prorsus ridiculum debet existimari, quod Bucerus nobis persuadere conatur, in bonis operibus nihil esse, nisi quod in re proximi cedit, illique commodum adfert? Alia certe sunt opera, quæ prioribus tabularum præstantia, quæ posteriore docentur, longèque perfectiora sunt, quæ ad latram propriumque Dei cultum, quam quæ ad solum proximi beneficium spectant. Hinc Christus Magdalena otium, quod cum veræ pietatis otio conjunctum erat, velut optimam partem commendat, multoque minus Marthæ tribuit, licet hæc in beneficentia egenis exhibenda penitus versaretur, & plena esset hospitalitatis. Diligendus est vtiq; proximus, sicut lex non modò diuina, sed etiam naturalis dicitur, barbarisque persuadet. Multo magis autem diligendus est Deus, & omnium hominũ potius abiicienda cura, quam vt vel ille offendatur, vel vera pietas cũ salute animæ deseratur. Quid enim prodest homini, si vniuersum mundum lucretur, animam verò suã detrimentum patiar? Vnicuique Deus madauit de proximo suo, sed haud minus etiam de seipso, vt nimirum sicut Scriptura disertè flagitat, a miseretur quisq; animam suã placens Deo, vt homo cor suũ omni cura custodiat, vt seipsum iudicet, humiliet, abnegetque, vt ad Dominum conuertatur in toto corde, in ieiunio, fletu & planctu, vt se crucifigat carnem suam, & mortificet membra sua cum vitiis & concupiscentiis, vt suam ipsius salutem cum timore & tremore operetur, vt denique mundet seipsum quisque ab omni inquinamẽto carnis & Spiritus, sanctificationem in timore Dei perficiens. Quis verò non intelligat hæc aliãque id genus iustitiæ officia, quæ verbum Dei à nobis requirit, opera quidem bona sanctisq; familiaria esse, sed ad charitatem proximi non pertinere? Quid? an authore Bucero vetus error, qui iam pridem sepultus erat, in lucem reuocabitur, vt credant homines, quomodo- cumque demum viuant, misericordiam in egenos collatam sibi esse satis ad vitam consequendam æternam? Consultauit hunc errorem Augustinus, & ita quidem, vt simul Buceri doctrinam dissipasse quidem.

AT QVEM ad nostrũ Ioãnem redeamus, qui vel solus Buceri conuincit, quam multa is, & quam præclara in suo deserto fecit: quibus tamen proximi vtilitatibus non inueniuit, cum nempe corpus suum abstinentia maceravit, cum in precationibus & vigiliis perstitit, cum ab omni hominum conspectu remotus, sibi soli Deoque vacauit. Quid autem omnino Ioannis tum vita, tum doctrina magis ostendit & inculcat sapius quàm illud: FACITE fructus dignos penitentia: Ac late quidem hi fructus patent, pluraque continent opera, quam quæ moralia dicantur, vel quæ ad solum proximi charitatem referri queant. Vt enim de his proprie dicere pergamus, quid sunt digni penitentia fructus aliud, nisi quemadmodum Basilius docet, ac Hesychius confirmat, opposita peccato opera iustitiæ, quæ penitentiam agens etiam non iustus debet exercitare, aut sicut Chrysolomus dicit, peccatis aduersa facere? Cũ verò alia sit penitentia ratio, quæ ante Baptismum catechumenis, & quæ à Baptismo relapsis conuenit, sicut confirmat etiam Augustinus, durior est illa quidem, quam à baptizatis tum diuina iustitia, tum Ecclesiastica disciplina exigere

solet. Quare sic à Theodoro scriptum est. Sunt medicabilia etiam quæ post Baptismum sunt vulnera: medicabilia autem, non vt olim per solam fidem, data (in Baptismo scilicet) remissione, sed per multas lachrymas, & fletus, & luctus, & ieiunium, & orationem, & laborem commisi peccati quantitati contemperatum. Qui enim non sic affecti sunt, eos nec admittere quidem didicimus, nec diuina sunt eis manu impartienda. Nolite, inquit, dare sanctum canibus, nec margaritas porcis. Has habet Ecclesia leges de penitentia. Vt hinc rectè quidam inter aque & lachrymarum Baptismum distinguat, & quam nos penitentiam visitatẽ dicimus, laboriosum Baptismum appellent, sicut post Gregorium Theologum docuit Damascenus. Quo minus admirari conuenit, quod Cyprianus in Ecclesia penitentes saepe multumque commonefacit, vt operationibus iustis Deo satisfaciant, & delicta redimant, & vulnera lachrymis abluant, & misericordia meritis peccata purgent, idque multis e verbo Dei repetitis sententiis confirmat & illustrat. Nec aliter e Scripturis docent Gregorius Nazianzenus, Ambrosius & Eusebius Emisensis. Vrgent eandem Augustinus, & rectè fieri testatur, vt constituantur ab his, qui Ecclesiæ præsumunt, tempora penitentia, vt fiat etiam satis Ecclesiæ, in qua remittuntur ipsa peccata. Neque aliud voluit Paulus, cum istiusmodi penitentia genus commendaret, quod cum sollicito timore, cum ira & indignatione contra peccatum, neque solum cum ipse veniat, sed etiam cum amulatione & vindicta conjunctionem esset. Quare si vim proposita sententia, que semper sonare debet in Ecclesia, rite consideremus, huc nempe Baptista spectat, hoc docet ac præcipit, vt homines non modò se peccatores, & ira Dei bene dignos agnoscant, verum etiam nihil intentatum relinquunt, quod ad conciliandam sibi Dei gratiam facere videatur. Atque huc pertinet, vt fidem in Deum cum primis exerceat, eumque & summe bonum, nec minus iustum, ac æque fidelem intueantur. Cum porro sit aded benignus, de illius misericordia non est cur desperent, cum iustus, maiestatem tantam quæ fontes meritò plectit, reuerentur ac timent: cum fidelis, quendam iustitiæ zelum concipiunt, hoc ipso ad se penitendos animati, quod sicut ille promissit, peccata hominum sit propter penitentiam dissimulaturus, ac serid penitentibus mala omnia cõdonaturus, simulque bona maxima elargiturus. Nam vere dictum est illud: Altissimus odio habet peccatores, & miserus est penitentibus. Proinde Ioannes, vt apud suos auditores perfectum penitentiaẽ doctorem agat, non est contentus, Christum agnum Dei & veram pro peccatis hostiam illis commendare, sed iubet etiam quemque sua crimina secum ipso reputare, & illorum pudore suffundi, tristisque dolore affici, nullam vt ex re alia molestiam & solitudinem tantam capiat, quantam ex hac tristissima recordatione, quod in diuina maiestatis iniuriam toties & tam multa cogitarit, dixerit, fecerit, eiusque sanctissimas leges tam nefarie violarit. Cæterum vt de his omnibus moneat, vtròsque dolores lapsis exprimat, & ferreos animos ad perfectam conuersionem inflectat, quid quæso breuius & aptius dicere poterat, quàm illud Penitentia agite? & quod adhuc est absolutius: Facite

Durior penitentia post Baptismum quam autẽ ne cessaria.

Matth. 7.

Pœnitentia Baptismi laboriosus.

Orat. in sancta lumina.

Lib. 4. orthodox. fidei. cap. 9.

De opere elemosina.

In orat. de sennib. pauperib.

Li. ad vtr. genit. lib. 8. sam cap. 8.

De Elia c. ieiunio cap. 20.

Hom. 5. ad monachos.

In enchir. cap. 65.

2. Cor. 7.

Quomodo paulatim ad penitentiam homo perducatur ex doctrina Ioannis.

Quanta vis penitentia apud Deum.

Sapient. 17. Eccl. 12.

Ioan. 1.

Vt Ioannes ostendat se perfectum penitentiaẽ doctorem.

Matth. 3. Man. 5.

Non qualifict que pœnitentia postulat a Ioanne.

Quomodo pœnitentia in Scripturis accipitur. 2. Cor. 7.

Li. 2. de pœnitentia. Hom. 50. in li. 50. homel. In Moralib. 4. Quid pœnitentia sit proprie.

Pœnitentia plus est quã respicentiam nouamque vitam.

Matth. 3. Hierem. 18. Eccl. 18.

Hierem. 1. Esai. 58. 1. Cor. 11.

David dignos edit fructus pœnitentia. Psal. 118. Psal. 102. Psal. 6. Psal. 34. Psal. 37. Psal. 51. Psal. 118.

A Te apologia Davidis ca. 4. 26. b In epistaphio Fabiola. c In 2. Re. 12. d Ad Theodorum monach. epist. 6. Li. 2. de pœnitentia Dei. De Davidis miranda pœnitentia.

fructus dignos pœnitentiæ? Vbi non qualemcumque animi mutationem, nec solam respicientiam intelligit, quæ sine graui quidem cruciatu, ac studij tantum correctione peragi potest, vt qui errauit, sanior sententiam amplectatur, & qui lapsus est, ad meliorem frugem sese conferat. Quam verò Scriptura *μετάνοιαν* appellat, hæc nō solam consilij mentisque mutationem includit, sed etiam dolorem, sicut, vt Paulus dixit, tristitiam, quæ secundū Deum est, velut indiuiduum comitem postulat, vt homo seipsum abneget, totusque mutetur, sicut Ambrosius docet. Nec obscure loquitur Augustinus: Pœnitentia est quædam dolentis vindicta, puniens in se quod dolet commisisse.] Et iterum: Pœnitentia est pœniam tenere, vt semper in se puniat vlciscendo, quod commisit quis peccando.] Recte igitur Basilius Magnus Ioannis verba sic interpretatur, vt inde concludat, pœnitentibus ad salutem non esse satis, si à peccatis tantummodo recesserint, sed eis opus esse, fructus vt pœnitentia dignos ferant.

Quo d quum ita sit, falsò & pestilenter docent noui Theologastri, commissorum criminum pœnitentiam, vel vt veteres vocant, satisfactionem non esse lapsis necessariam: imò & confidenter affirmant, vulgiquæ sermone vitium esse fecerunt, respicentiam nouamque vitam, optimam pœnitentiam esse. Atqui cum Ioannes & Propheta de pœnitentia concionantur, integram hominis conuersionem requirunt, vt is hypocriti & securitate falsa deposita, se coram Deo reum statuat, nec solum ab omni errore & via mala discedat, viam autem bonam ingrediatur, sed etiam videat, quam amarum sit, summum illud æternumque bonum reliquisse: præterea vt in amaritudine animæ recogitet dies & actus suos: ad hæc vt seueri iudicis, ad eoque tortoris personam induat, ac pœnas de seipso sumat. Cuiuscemodi pœnitentiæ fructus, oppidò quam luculenter si quisquam alius, certe re David ostendit, cum post peccatum admissum à diuinis iudiciis timeret, cum gemens manducaret panem, & cum fetu miseret poculum suum, cum lectum suum lachrymis rigat, cum humiliat in ieiunio & cilicio animam suam, cum in iustitiam suam aduersus se Dominum confitetur, cum pro peccato suo sollicitè cogitat & illud aduersus se semper statuit, cum paratus est in flagella, & dolor eius ob oculos perpetuò versatur, cum denique imbres aquarum profundit ex illis oculis, qui legem Dei non custodierunt. Vnde nihil mirum, quod Patres hoc Davidis exemplum sæpè commendent, & pœnitentiæ illius opera iubeant obseruari, præsertim ^a Ambrosius, ^b Hieronymus, & ^c Angelomus. Satis nunc erit, ex ^d Chrysostomo & Saluiano pauca quædam repetiuisse. Sic igitur ille: David postquam duplex vulnus accepit, mox ad medicum conuolauit, & diuersa medicamenta festinus apposuit, ieiunia, lachrymas, luctus, preces & indefessam peccatorum confessionem: ac sic per ista, placato Deo, veniam meruit, & ad priorem dignitatem rediit.] Saluianus autem ita de Dauide docet: Agnoscit reus culpam, humiliatur, compungitur, confitetur, luget, pœnitentiam regis abdicat, crepantia, aurò textilibus indumenta deponit, purpura exiuit, diademate exoneratur, cultu & corde mutatur, totum regem cum ornatus suis abiicit, prouidum pœnitentem

cum patrocinio ambitiosi squaloris assumit, ieiunio extenuatur, ariditate siccat, fetu effunditur, solitudine carceratur. Et tamen rex tanti nominis sanctitate maior quam potestate, prærogatiuis meritorum antecedentium supereminens, cum tanto habitu supplicet, non euadit: & hic tantus, tam grandis fructus pœnitentiæ est, quod æternis quidem piaculis non adiicitur, sed in præsentem tamen veniam non meretur.] Nam vt idem subiungit: Secuta est ærumnarum longa series, atque à domo Davidis iugis admodum malorum continuatio non recessit.] Nec fieri sane potest, quin vbi Ioannis concio diligenter auditur, & Evangelica pœnitentia vim suam in corde, sicut in Dauide Propheta, explicat, illic homo post peccatum admissum onus illius grauissimum sentiat, & iratum iudicem Dei spectet anxius & luctum quendam, sicut mater super mortem vnigeniti sui, assumendum sibi putet, sibi que prorsus irascens, cum filio prodigo & publicano se mirum in modum demittat, velut indignus qui cælum aspiciat, & inter Dei filios recensatur. Igitur ad querendum Dominum totus, id est, toto corde, & tota tribulatione animæ suæ, simulque in ieiunio, fetu & planctu; conuertitur, quemadmodum de pœnitentia Moyses & Isai concionantur.

Quare propterea visum est pluribus explicare, partim vt vltimum & effectum veræ pœnitentiæ cognoscamus, qui hodie, pro dolor, parum intelligitur, minus exigitur, minimè que præstatur: partim vt Ioannis concio rectius accipatur, qui tam multa breui oratione cõclulit. Cum enim fructus dignos pœnitentiæ postulat, monet ebriosos, non solum à temulentia se continere, sed etiam ab incontinentia & ieiunio superioris vitæ delicias castigare: monet auaros, antea actam tenacitatem singulari quadam in pauperes liberalitate cõpensare: monet impudicos, domandam & macerandam carnem tantò plus operæ studique tribuere, quo grauius ac diutius fœdis libidinibus sese confurcarunt: monet demum flagitiosos omnes, eò studiosius exhibere membra sua iustitiæ ac sanctificationi, quod flagitiosus eadem membra seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem exhibuerunt. Rectè igitur Ioannem & audiuit, & intellexit illa Paula nobilis vidua, sed in Romanis nutrita delitiis, quæ vt dignos pœnitentiæ fructus à seipsa exigeret atque præstaret, has sibi leges præscripsit: Turpanda est facies, quam contra Dei præceptum purpuris, & cerassa stybio sæpè depinxit: longus risus perpeti compendandus est fetu: mollia linteamina & serica pretiosissima asperitate cilicij commutanda.] Nec aliter de pœnitentiæ fructibus docet Ambrosius, ^a cum sceminam haud satis honestam ad pœnitentiam reuocat, eamque de vita corrigenda sic commonefacit: Lugubris tibi accipienda est vestis, & mens ac membra singula digna castigatione punienda. Amputentur crines, qui per vanam gloriam occasionem luxuriæ præstiterunt. Desuuant oculi lachrymas, qui masculum simpliciter non aspexerunt. Pallefcant facies, quæ quondam virnit impudicè. Denique totum corpus incuria maceretur: cinere aspersum & operum cilicio perhorrescat, quia male sibi de pulchritudine placuit. Cor verò sit liquefcens, sicut cera, ieiuniis inquietans seipsum, & cogitationibus ventilans,

quare

Quomodo ex concione Ioannis ad nos venit pœnitentia sequatur. Hier. 6. Luc. 13. 29.

Deut. 4. Isai. 2.

Quos commendat sententia generalis. Facite fructus dignos pœnitentiæ.

Rom. 9. Paula Romana fructus pœnitentiæ dignos fecit. Hieronim. epistaphio. Paula.

Quomodo Ambrosius in concione loquitur de fructibus pœnitentiæ. A. M. v. in 1. cap. 8.

Ambrosius concione suo exemplo adflicum permoit.

Apoc. 2. Cor. 7. 2. Tim. 2. 2. Serm. 5. de lapsis.

Quam variè sentiant nouas de fructibus pœnitentiæ quos Ioannes prædicauit. In 3. c. Luc. In harmonia Euseb. In 3. c. Luc. Homil. 4. in Lucan. In 3. c. Matt.

Ibidem.

Pœnitentiæ non referri debent ad peccatum originis.

Act. 8. Hier. 3. In 3. c. Matt.

Committentur fructus pœnitentiæ & Baptismi à Cœnuriatori bus.

Con. 1. lib. 1. ca. 4. col. 123. In 3. c. Matt.

Quid sententiam de adfructibus tam variè & abstrusè tractantibus pœnitentiæ fructibus.

quare sit ab inimico subuersum. Sensus etiam crucietur, quia in membra corporis cum haberet dominationem, malo cecit imperio.] Atque huc eiusdem Ambrosij spectat exemplum, qui quotiescunque illi aliquis ob percipiendam pœnitentiã lapsus suos confessus esset, ita flebat, vt & illum flere cõpelleret. Quibus verbis Paulinus in Ambrosij vita hoc subiicit: Pœnitenti non sufficit sola confessio, nisi subsequatur & emendatio facti, vt pœnitens non faciat pœnitenda. Humiliet animam suam, sicut David sanctus, vt cetera præmittam. En tibi quo pacto veteris Ecclesiæ probatus antistes veram pœnitentiã, eiusque dignos fructus doccat, neque de contritione aut fide respicentiã que sola moneat, sed cum Ioanne & Paulo potiùs illud inculcet, vt pœnitentiam agens meminert, vnde exciderit, & digna pœnitentiæ opera faciat, seque munder ab omni carnis & spiritus inquinamento, vt sit vas in honorem sanctificatum & vtile Domino, ad omne opus bonum paratum. Hoc est quod Cyprianus clarissimè dixit: Quam magna deliquimus, tam granditer desiteamus. Alto vulnere diligens & longa medicina non desit: pœnitentia criminis minor non sit.]

Nunc ad nouatores nobis reflectendus est sermo, qui præterquam quod more suo ludunt in pœnitentiæ nomine, de fructibus eius haud pauca etiã inuisulè commiscunt. Zvinglius ita docet: *Communis hæc regula est, Facite fructus dignos pœnitentiæ, quæ regula omnibus vris præfigitur. Nam sic probatur fides an vera sit, si fructus præseruat.* Caluinus hos fructus ad opera seu officia charitatis & secundæ tabulæ refert: Sarcenius verò ad impietatis animi, fiduciæ in opera & sanctimoniam depositionem. Brentius ita pronunciat: *Quis sunt fructus spiritus, hoc etiam sunt fructus pœnitentiæ.* Bucerus pœnitentiæ fructus facit rerum presentium contemptum, sui abnegationem, summam modestiam, ardens pietatis studiù, Lofus ad hunc modum: *Agnoscite morbum virginis, & emendate errores contra vitamque tabulam admissos, inchoantes nouam vitam.* Atque hi sunt fructus qui debeant pœnitentiã, & à Ioanne doceantur secundum Lofium. Quis verò prudens vquam de originis morbo hic dici quicquam putauit, aut illum pœnitentiæ nostræ subiecit? Hæc etenim de peccatis, quæ à nobis perpetrantur, agitur: sic monente Scriptura: Pœnitentiam age ab hac nequitia tua. Et rursus: Nullus est qui agat pœnitentiam super peccato suo, dicens: Quid feci? Quod si Chytræo credimus, fructus pœnitentiæ sunt vera inuocatio Dei, gratiarum actio, confessio doctrinæ, diligentia in propaganda & defendenda vera Euangelij doctrina, humilitas, patientia, & omnia officia dilectionis erga proximum, seu omnia opera bona. Quod si ita est, equidè non video, quid discriminis Chytræus inter Baptismi & pœnitentiæ fructus ponat ac statuat, parumque abest, quin ille omnes benè beatè que viuendi partes tam generali sententia cõprehendat. Eodè ferè contendunt Cœnuriatores, qui nouam hic intelligunt obedientiam. Melancthonius crescere in fide & opera secundæ tabulæ sunt fructus duo, quos Ioannes exigit.

En qua quantaque varietas & confusio istorum interpretum, qui tamen in eo conspirant hætenus, quod presentem Euangelij locum non illustrare, sed studio quodam oblectare vellè videatur. Alius

pœnitentiæ nomen ad fidem, alius ad charitatem, alius ad humilitatem, alius ad spiritum, alius ad obedientiam, alius ad virtutes omnes & quæuis officia pietatis trahit, & quod multò est stultius, ad fiduciã vel operum vel sanctitatis depositionem hanc ipsam vocem detorquet Sarcenius. Breuiter, ne quod res est, fateri cogantur, & cum Ecclesia idè faciant, de fructibus pœnitentiæ nihil non vani & absurdi cõmifcuntur. Quid autem hoc est aliud obsecro, quam simplicis & aperta veritatis defugere lucem, & amare tenebras, merasque in Deo verbo nugas agere? Quam verè istiusmodi pœnitentiæ doctoribus conuenit, quod insignis pœnitentiæ concionator Cyprianus iam olim questus est: Contra Deum sacrilegi, contra Sacerdotes Dei impio furore temerarij, de Ecclesia recedentes, & contra Ecclesiam parricidialia arma tollentes elaborant, vt opus suum consumment, ne vulneratos diuina clementia in Ecclesia sua curet: miserorum pœnitentiam mendaciorum suorum fraude corrumpunt, ne Deo indignanti satisfiat.] Et rursum: velut digitum in istos protendens, qui lapsos blandiloquentia sua perpetuò ferè consolantur, & terrè nunquam: Datur opera, inquit, ne satisfactionibus & lamentationibus iustus delicta redimantur, ne vulnera lachrymis abluantur. Pax vera falsæ pacis mendacio tollitur: salutaris sinus matris, nouerca intercedente, præcluditur, ne de pectore atque ore lapsorū fletus & gemitus audiarur.] Aequè iusta, & nostris quoque temporibus accommodata eiusdem querela est: Qui pœnitentiã criminis tollit, satisfactioni viam præcludunt: ita sit, vt dum temeritate quorundam promittitur salus falsa, vel creditur, spes veræ salutis adimatur.] Ego verò sic censeo, aut cõcos esse prorsus, aut certè cõcutire, qui in media Scripturæ luce non vident, aliud pœnitentiã, aliud fidem, charitatem, obedientiam & reliquas virtutes, earumque officia proprie dici & accipi oportere. Confundendæ non sunt profectò virtutes, quarum fines & effectus plurimum inter se differunt: non earum opera sic permiscenda, sicut isti turpiter faciunt, idcirco nimirum vt veras & receptas pœnitentiæ partes, seu actiones commodius effugere, quas & ^a Chrysostomus, & ^b Augustinus & ^c Gregorius Magnus disertè tradiderunt, suasque nouas pœnitentiæ partes, contritionem & fidem, inducere possint. Certè si secundum Euangelium iudicamus, fides pœnitentiæ non subiicitur, sed ab ea necessariò separatur, Christo ipso ita docente: pœnitentiam & credite Euangelio. Ac rursus: publicani, inquit, & meretrices crediderunt Ioãni: vos autem videntes nec pœnitentiam habuistis postea, vt crederetis ei. Exigit & pœnitentiã à Iudæis petrus, sed ab his qui primæ concioni eius crediderant, adeoque compuncti iam corde dixerant, quid faciemus viri fratres? Quin & Caluinus istos, qui fidem sub pœnitentiã complectuntur verberat, idque pugnare docet cum eo, quod Paulus in Actis dicit, se Iudæis ac gentibus testificari in Deum pœnitentiam ac fidem in Iesum Christum. Nunquam ita delirarunt patres, vt ex fide facerent pœnitentiã, cum è Scripturis optime perspectum haberent, fidè initium esse substantiæ, vt paulum ^d Chrysostomus, ^e Occumenius, Theophylactus & Anselmus interpretantur: nec ignorarèt, sine fide ad Deum Deiq; timorem, vel ad pœnitentiam neminem posse per-

Lib. 1. epist. ad Cornel.

Serm. 5. de lapsis.

Agnoscere nolunt noua toros alios esse fructus pœnitentiæ quã aliarum virtutum proprios.

A Hom. 1. de pœnitentiã. b Lib. 50. homil. hom. vlt. ma. c In 1. Reg. lib. ca. 1. d Matth. 21. e Act. 2. Lib. 3. Instruct. in cap. 3.

Quas pœnitentiæ partes faciunt nouatores.

Cur Patres non agnoscerent fidem partem pœnitentiæ.

Heb. 3. a Hier. epist. ad Heb. e In 3. cap. eiusdè epist. Heb. 11.

Epitheta fidel. n. Rom. 2. de symbolo. b. Ser. de fide. Ego et charitate. Famil. 10. in Mat.

Aliter docet di. Catechumeni quam re lapsi de poenitentia.

Act. 2.

Apoc. 2.

Fidei & contritionis non in poenitentia hodie perperam accipi.

De rieu exterioris poenitentiae apud Sacerdotes.

Fallax est solatio, quam monatores ex absolutione sibi & suis pollicentur. In 3. c. ad al.

Ad vera absolutione obtinendam necessaria. Lib. 1. ep. 2. ad Corin.

Lib. 3. ep. 16. c. 17. Lib. 4. ep. 9.

uenire, quare ab Eusebio Emiseno fides dicitur lumen animae, ostium vitae, fundamentum salutis aeternae: sicut & Chrysostomus fidem vocat originem iustitiae, sanctitatis caput, deuotionis principium, religionis fundamentum. Quod autem Ioannes de poenitentia concionatur, Patres cum Chrysostomo non solum ad catechumenos, sed ad re lapsos etiam a Baptismo referunt, a quibus non modo fidem & contritionem, sed plura etiam, sicut docuimus, exigunt. Aliter enim Catechumeni, quales ad Baptismi Sacramentum aspirant, aliter post Baptismum relapsi, qui Christum quodammodo iterum crucifixerunt, in doctrina poenitentiae sunt instituendi. Nimirum ad baptizandos pertinet, quod Petrus de poenitentia primum Hierosolymis est concionatus, Baptizatis autem, qui vestem candidam acceptam crimine conspurcarunt, vox diuina competit, quae terribiliter ex Apocalypsi intonat. MEMOR esto vnde excideris, & age poenitentiam, & prima opera fac: sin autem, venio tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco suo, nisi poenitentiam egeris.

VB I nec fraude caret, quod aduersarij vt fallant incautos & simplices, tum fidei, tum contritionis nomine libenter abutuntur. Fidem etenim sic orthodoxa fide homines, pro mera fiducia illa sumunt, qua Sacerdotes omnes, vt saepe dictum est, certo statuunt, propter Christum apprehensum culpam & poenam omnem sibi remitti, etiam si nullum interioris poenitentiae symbolum edant, nullam faciat Sacerdoti exomologesin, fructus poenitentiae dignos nullos proferant, nullumque absolutionis beneficium in vera Ecclesia vel petant vnquam, vel impetrent. Contritionem vero nescio ad quos pauores & terrores intolerabilis conscientiae incusos referunt, timorem vero seruilem intelligunt, eosque terrores tam pijs optimè sibi colicijs, quam impijs immani peccatorum mole grauatis tribuunt, & aequalem propemodum poenitentiae rationem ab utrisque postulant, nec Euangelicam poenitentiam ab ea, quae fuit olim in veteri Synagoga, distinguunt. Alicubi retinent vmbra veteris quidem exomologesin, aut potius cuiusdam catecheticis imaginem repraesentant, & simulat poenitentiam, cum noui ministri per quaestiuiculas aliquot explorant accedentes, eosque duntaxat simplices, quibus manus imponunt, & nescio quibus verbis absolutionem, siue vt vocant, euangelij annunciationem impertiant. Mirum verò, quanto per hoc absolutionis genus isti iacent, quantumque pacis & tranquillitatis exactione illa promittant conscientijs, cum credunt scilicet homines, vocem Euangelij & gratiae promissionem ad se pertinere, certoque statuunt se à peccatis omnibus coram Deo absolutos esse. At humana haec est cogitatio sine verbo Dei, vt rectè iudicauit Bucerus: nec fieri potest, vt potestas clauium Ecclesiae, quam in hunc modum nunquã adhibuit antiquitas, illis opuletur, qui nec agnoscunt quidem vel ordinis, vel poenitentiae Sacramentum. Grauius sanè monet Cyprianus, & obseruat etiam Ecclesia, vt pax illis detur vel absolutio, qui de Ecclesia Domini non recesserunt, ac poenitentiam non solum interiorem, sed etiam exteriorem agere non detrectant. Tum idem alibi docet, ad communionem admittendos non esse nisi poenitentes, qui fecerint exomologesin, illisque manus à Sacerdoti-

bus imposita fuerit: id quod etiam circa morientes iubet obseruari: eos verò dicit frustra sibi blandiri, qui pacem cum Sacerdotibus non habentes, ad sacram communionem irrumpunt. Verum de his plura dicere vt longum sanè foret, ita hoc loco minus esse necessarium arbitramur.

I AM verò sicut arbor differt à fructibus, sic poenitentiam à fructibus eius bonis & dignis differre necesse est. Ioannes quia non contentus est arbore sola, certoque intelligit, in horto Ecclesiae arbores plerasque steriles inueniri, idcirco fructus arbore dignos & caelesti agricolae gratos exigit, exteriorumque poenitentiam cum interiore, hoc est, fructus bonos & integros cum arbore non mala, coniunctim reddi iubet ab his, qui Deum grauius offenderunt. Quare non sat habet monuisse, vt omnis arbor bona, si ab igne gehennae se velit liberam conseruare, fructum bonum faciat: quod satis quidem videri poterat, si fructus Spiritus, & virtutum quarundam officia, seu praecipua duntaxat moralia inungere voluisset. Hoc verò prudenter adiunxit, & necessariò quidem: Poenitentiam agite, & quod maioris adhuc est ponderis, Facite fructus dignos poenitentiae. Vt enim nodum regeneratis ad remissionem peccatorum Dei gratiam consequendam Baptismus est necessarius, sic post Baptismum lapsi egent profusa poenitentia, frustraque virtutibus alijs vacant, nisi primum per poenitentiam, veluti secundam post naufragium deperditae gratiae tabulam, vt Terrullianus, Pacianus, & Hieronymus vocant, Deo & Ecclesiae reconcilientur. Sunt fructus quidam Spiritus, quos Paulus recenset, sed hi nihil ad fructus poenitentiae, quos idem Paulus à Corinthiis, & Petrus à Simone Mago postulabant. Fructus Spiritus, qui Galatis traduntur, mirabiliter in illis apparent, qui post Christum ad caelos assumptum primitias Spiritus acceperant, & nascentem primum Ecclesiam suae virtutis & inculpatae conuersationis odore suauissimo reficiebant. His opus non erat concione Ioannis: Facite fructus dignos poenitentiae, cum ex illorum iustorum essent numero, de quibus dixit Manasses, quod illis non posuerit poenitentiam Deus, & quos Christus ipse nominat iustos poenitentia non indigentes. His necessarium non est corda scindere, ad poenitentiam contritari, & opera poenitentiae digna facere, sicut Ioel & Paulus postulant: sufficit autem illis haec adhortatio generalis: Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione. Tum illa: Bonum facientes non desiciamus, tempore enim suo metemus. Et quod ab eodem Paulo alibi dictum est: Veritatem facientes in charitate crescimus in illo per omnia, qui est caput Christus, Falluntur ergo & fallunt isti, quod loquentes de poenitentiae fructibus, contra Scripturam morem patrumque sententiam, misceant cum illis fructus iustitiae ac operum, quae tam iustis quam iniquis sunt necessaria, quodque inter poenitentes fructus, siue nouitatem, quae virtutes omnes continet, siue nouam, vt illi vocant, obedientiam, nihil omnino discriminis ponant.

NIM I R V M si reuocamus in mentem, quod semper tradidit Ecclesia, hoc sibi proprium habent poenitentiae fructus, vt initium sumant ex grauioris peccati iam ante commissi odio ac detestatione, quoniam summum illud ac sempiternum bonum

Deus

Ioannes non solum bonos fructus arbore: sed & quos poenitentiae fructus exigit.

Math. 3.

Vt quae sacramentum Baptismi necessarium est altera poenitentia tabula. Alij fructus poenitentiae Quae Spiritus a Iudaeis non nient. b. Eph. 3. d. Sympropho nium. c. In cap. 3. Esai. Galat. 3. 2. Cor. 7. Act. 2. Rom. 3. In oratione Luc. 15. Ioel. 2. 2. Cor. 7. Act. 16. Eph. 3. Galat. 3. Eph. 4. Iusti non digent poenitentia.

Cont. 1. lib. 1. pag. 123. Non confundenda officia inforti & poenitentia. Apostoli & veri iusti ad opera poenitentiae non adstringuntur.

Mat. 11.

Ps. 118. 2. Cor. 2.

Spiritualis potestas à pijs requiritur non poenitentia.

Eph. 4. Rom. 6. Phil. 3. Phil. 3. 1. Cor. 12.

Math. 7. Luc. 11.

Quid potest ad poenitentiam cuiusque fructus poenitentiae.

1. Cor. 11. Rom. 5. 0.

Quomodo Patres de satisfactione loquantur.

Lide poenit. ad vir. lap. serm. ca. 8. Ser. 176.

Poenitentia fructus non obedientie fructus non recte explicantur.

Cont. 1. lib. 1. pag. 123.

Non confundenda officia inforti & poenitentia. Apostoli & veri iusti ad opera poenitentiae non adstringuntur.

Mat. 11.

Ps. 118. 2. Cor. 2.

Spiritualis potestas à pijs requiritur non poenitentia.

Eph. 4. Rom. 6. Phil. 3. Phil. 3. 1. Cor. 12.

Math. 7. Luc. 11.

Deus fuit offensus, quem offendisse summa hominis iactura, summum periculum, ipsaque damnatio est: quamobrem summus dolor in peccantis animo iure concipitur & retinetur. In eum verò respiciunt finem hi fructus, vt qui peccauit, ad conciliandam sibi Dei offensi gratiam seipsum iudicet, & poenas de seipso sumat, tantò seipsum castigans seuerius, quo maiore & saepius repetito crimine maiestatem illam diuinam offendit, seque damnatione digniorem reddidit. Meminit enim Paulinae sententiae: Si nos ipsos diiudicaremus, non vtique diiudicaremur. Tum Augustini dictum sequitur: Maiorem quisque in se seueritatem debet exerce-re, vt à se ipso iudicatus non iudicetur à Deo.] A quo non est alienum, quod Chrysologus dixit: Pro modo vulneris, modus est adhibendus medicina.] Quòdque ante illum docuit Tertullianus: In quantum non peperceris tibi, in tantum tibi Deus, crede, parceret.] Aut si quis mauult audire Ambrosium: Grandi plage alta & proluxa opus est medicina: grande scelus grandem habet necessariam satisfactionem. Peccator si sibi non pepercit, à Deo illi parceritur.] Ceterum aliae virtutes, vt fides, charitas, obedientia, neque hoc initium, neque simile exitum sortiuntur: non sicut poenitentia, circa peccati detestationem ac excisionem abolitionemque versatur, non tam acerbos dolores exprimit, nec eiusmodi carnis castigaciones requirunt, & sine longè alios habent sibi praefixos atque circumscriptos. Quis ergo non videat, huc proprie non posse referri nouam obedientiam, quam Centuriones per dignos poenitentiae fructus explicant, vt accepta nimirum libertate (sic enim loquuntur) postea opera Deo grata facere incipiamus. Fortasse quod Ioannes peccatoribus dixit, etiam ad sanctos angelos referri voluit, vt qui opera semper Deo grata faciunt, etiã poenitentiam agere, & fructus poenitentiae dignos producere simul videantur. An verò Ioannes ipse, quantumuis innocens, & Spiritu sancto inde à matris utero plenus, idemque in gratia confirmatus, vt Theologi docent, an inquam, cum nulla esset peccati labe contaminatus, vt antea probauimus, ad agendam poenitentiam astringebatur? Quid porro de Apostolis dicam? ridiculum erit planè, si illos, postquam in Spiritu sancto baptizati, vocationi suae pro dignitate respondere coeperunt, & suauè Domini iugum alacritate magna portandum susceperunt, ad poenitentiae laborem reuocandos fuisse putemus. Quis demùm peritus vnquã in Scripturis legit, vel à Patribus accepit, vel rationi ac veritati consentaneum esse duxit, iustis & sanctis qui ambulant in via Domini immaculati, suntque bonus Dei odor in omni loco, coram Deo & hominibus bona prouidentes, poenitentiae legem imponendam, & eius opera à talibus exigenda esse? Piorum quidè hoc omnium est, & semper esse debet proprium, vt spiritu mentis magis magisque renouentur, vt in vitae nouitate ambulent, vt de virtute in virtutem progrediantur, vt in anteriora seipsos extendant, vt excellentiora charismata petant, quarant, amulentur. Hic illorum quotidianus est curus, hic assiduis perpetuusque labor, haec summa contentio: nec possunt hic modum vel finem facere, sed sine modo, sine fine amant, petunt, quarunt, pulsant, quo ad Christum sponsum, qui ipsis est omnia in omnibus, integrè tandem cõprehendant. Quis verò

sic desipiat, vt haec piorum & sanctorum studia, desideriaque cum illis cõferat laboribus & doloribus, quos meritorè ferre debent flagitiosi, superbi, inobedientes, & quos Paulus voluntariè peccates nominat, quorum sortem miserabilem & ipse deploret, & quibus alius Apostolus dixit: Miseri estote, & lugete, & plorate: risus vester in luctum conuertatur, & gaudium in merorem. Vt enim Deo & Ecclesiae reconcilientur, qui Deum & Ecclesiam enormiter publicèque offenderunt, certa quaedam poenitentiae disciplina sanctaque seueritas necessaria, quae pro admisis criminibus non solum à Ioanne sed ab Ecclesia quoque docetur & exigitur, vt fructibus dignis comprobetur: aliud autem noua vita & obedientia, quam iusti etiam sine crimine & sine querela viuentes, quotidie meditantur, & praestare vltro student, vt suae nimirum vocationi satisficiant, & acceptam gratiam augeant, ac demùm ex iustis iustiores Deoque gratiores fiant.

N Q V E aliter sanè patres hoc Ioannis dictum intellexerunt, vt verbis illorum adductis planum facere non est operosum. Gregorius Magnus, què sequitur Beda, Ioannis dictum sic explicat: Notandum est, inquit, quod amicus sponsi non solum fructus poenitentiae faciendos admonet. Aliud namque est fructum facere poenitentiae, aliud dignum poenitentiae fructum facere. Vt enim de poenitentiae dignis fructibus loquamur, sciendum est, quod quisquis illicita non commisit, huic iure cõceditur, vt licitis vtatur, sicque opera pietatis faciat, vt tamen si voluerit, ea quae mundi sunt, non relinquat.

At si quis in fornicationis culpã, vel fortassis quod grauius est, in adulterium lapsus est, tantò à se licita debet abscindere, quanto se meminit & illicita perpetrasse. Neque enim par fructus boni operis esse debet eius qui minus, & eius qui amplius deliquit: aut eius qui in nullis, & eius qui in quibusdam facinoribus cecidit, & eius qui in multis est lapsus. Per hoc ergo quod dicitur: Facite fructus dignos poenitentiae, vniscuiusque conscientia conuenitur, vt tantò maiora querat bonorum operum lucra per poenitentiam, quanto grauiora sibi intulit damna per culpam.] Ac idem Gregorius alibi docet, tria esse in homine poenitente consideranda, mentis cõuersionem, oris cõfessionem & peccati vindictã. Hanc verò tertiam poenitentiae partem, quasi medicinam necessariam esse dicit, vt apostema reatus, quod conuersione compungitur, & cõfitemdo purgatur, afflictionis medicina sanetur: signumque verae conuersionis non esse in ore confessionis solum, sed etiam in afflictione poenitentiae. Tunc namque inquit, benè conuersum peccatorem cernimus, cù digna afflictionis austeritate delere nititur, quod loquendo confitetur.] Atque huc applicat superiorem Ioannis sententiam, eamque pluribus explicat docens nimirum cõfessionem peccatorum sine dignis poenitentiae fructibus homini poenitenti ad salutem haud satis esse posse. Nec aliter sanè Ioannis verba intelligit Augustinus, cum in hunc modum scribit: Sunt digni fructus virtutum, qui non sufficiunt poenitentibus: poenitentia enim grauiores postulat.] Vbi affirmat, poenitentem à multis licitis abstinerere oportere, qui per arbitrij libertatem pleraque commisit illicita. In quam sententiam dixit etiam Angelomus: Cogitandum sumtopere est,

Durior causa est relapsum poenitentium quam iustorum proficiendum. a. Ebr. 10. b. Philip. 3. c. Iacob. 4.

Id. 20. in Evangelio. d. In Lucam 11. ca. 2.

Patris interpretatio de dicto: Facite fructus dignos poenitentiae. Aliud est facere fructum aliud dignum poenitentiae fructum facere.

Poenitentiae modus actus peccatis debet respondere.

In 1. Reg. 11. 6.

In homine poenitente tria consideranda iuxta Gregorium.

Satisfactio quale habeat officium in poenitentia.

De vera poenitentia. c. 15.

Poenitentia fructus grauiores quam aliarum virtutum.

In 1. Reg. 11. 23.

In cap. 6. Epist. ad Hebraeos. In Psal. 37. circa initium. In 3. cap. Math. Lib. 4. epist. 2. ad Antonianum, & de lapsis. a Epist. 3. ad Symproscianum. b Lib. in Leuit. c. 5. & li. 2. ca. 16. c Lib. de obitu Theodosij Imperat. d In Epitaphio Fabiola. e Lido lapsi. f Li. de poenitentia & confess. g In canonibus. h In Epist. canonica. i Hist. vivip. li. 9. c. 35. k Li. de poenitentia. l In Psal. 38. h. m. 2. c. in Leuit. Jo. mil. 3. n Epist. 57. ad Episcopos Campanie. et 80. ad Theodorum. Theodoret. li. de fabulis heret. cap. Audianus.

Nonatores deteriores Audianis in oppugnando poenitentiae Sacramento.

Doctrina de satisfactione illustrat, non obsecrat Christi bene scium, si re. et accipiatur. a Esa. 47.

vt qui se illicita meminit commississe, à quibusdam etiam licitis studeat abstinere, quatenus per hoc conditori suo satisfiat: vt qui commissit prohibita, sibi metipsum abscindere debeat et iam commissa: & se reprehendat in minimis, qui se meminit in maximis deliquisse.] Tractat & Ambrosius, quale sit medicamentum poenitentiae, & qualiter conficiatur: peccatum videlicet exculpando, vt ille loquitur, per confessionem, ac deinde multa humilitate plangendo peccata, fructusque dignos faciendo poenitentiae. Tum alibi pronunciat: Qui poenitentiam agit, offerre se debet ad poenam, vt hic puniatur à Domino, nò ad supplicia futura seruetur: nec expectare tempus, sed occurrere diuinae indignationi.] Suffragatur Christianus Druthmarus, non ita recens autor, praesentem locum sic explicat: Fructum dignum poenitentiae facere, est praeterita mala fletibus punire, & bona è contrario agere, & male commissa elemosynis redimere.] Eodem spectat quod Cyprianus affirmat, poenitentiam nò peragi, si suis fructibus spoliatur. Eiusmodi fructus esse dicit impensius rogare, diem luctus transigere, vigiliis noctes ac fletibus ducere, tempus omne lachrymosis lamentationibus occupare, stratos solo adhærere cineri, in cilicio & sordibus volutari, iustis operibus incumbere, quibus peccata purgantur. His^a Pacianus & ^b Hefychius planè consonant.

PRVDENS interim omitto, quæ huc spectant exempla publicè poenitentium, vt^c Theodosij apud Ambrosium, ^d Fabiola apud Hieronymum, & eorum qui veram fidei confessionem deseruerant apud ^e Cyprianum & ^f Pacianum. De modo huius poenitentiae, quam vetus Ecclesia seuere postulabat, & magno multorum commòdo in vsu frequenti habebat, passim meminerunt Canones Conciliorum: admonent etiam praeter alios ^g Petrus Alexandrinus, ^h Gregorius Neocæsariensis & ⁱ Sozomenus. Eodemque perinet exomologesis illa Ecclesiae per quam visitata, cui luculentum testimonium praebent cum alij veteres, tum ^k Tertullianus, ^l Origenes & ^m Leo: apertèque docent, vt poenitentes ingenue seipsum accusent, & peccati virus confitendo euomant, suosque morbos Sacerdoti medico fidenter exponant, si satisfactionem & peccatorum remissionem sibi cupiant esse salutarem. Vnde illud etià intelligi potest, nouatores à vero Euangelij sensu, veràque & salutari poenitentiae doctrina plurimè aberrare, qui non solum publicæ, sed & priuatae, vt sic dicam, poenitentiae vsum & fructum è medio tollunt. Nec sunt isti dissimiles quidem, quinimò deteriores Audianis, qui confessionem peccatorum exigebant à poenitentibus, & confessis remissionem peccatorum donabant, sed sinebant tamen in confessione præcipua peccata celari, & minora tantum recitari, nec leges Ecclesiasticas in satisfactione obseruabant, quæ consentibus solent iniungi, sicut indicat Theodoretus.

Vbi ne cuiquam tergiverfandi vel calumniandi pateat locus, ita nos de satisfactione cum Patribus loquimur, ita intelligi volumus, certum vt semper firmumque maneat, commissam culpam, & sicuti vocat, aeternæ damnationis reatum, operibus nostris, vel qualicumque hominum etiam sanctissimorum satisfactione neutquam aboleri. Tantum enim gratiae non nisi Dei misericordiae, qui^a propter se

A humanas delet iniquitates, & Christi meritis, qui^b est pro peccatis nostris ac totius mundi propitiatio, semper & vnice fert acceptum Ecclesia, nec sustinet vllis operum nostrorum meritis remissionem peccatorum adscribi, aut vt culpa & mors aeterna his redimi censetur. Igitur quod Ioannes dixit: Sanguis Iesu filij eius mundat nos ab omni peccato, tam in confessione Baptismatis, quam in clementia poenitudinis, id est, in poenitentiae Sacramento, accipiendum esse, quotquot gratia Dei sumus Catholici, cum Hieronymo constanter asserueramus. Verum Dei gratiam, qui iustificat, & Christi sanguinem, qui mundi est precium, sic illustrari dicimus, cum grauioris peccati sibi cõscientia homo, Christi amore & peccati odio adductus, illatam Deo iniuriam in seipso vindicat, cum Christi ieiunantis, & multiplicem crucem vltro subeatis sectatur exemplum, cum Sacramentorum ministris secundum disciplinam Ecclesiasticam se iudicandum subiicit, cum priorem superbiam interiore simul & exteriori humilitate castigat, cum intermissum Deo cultum zelo quodam iustitiae sibi velut iratus instaurat, cum neglectum pietatis officium contrario serioque studio pensat, cum amissas animi dolores noua sedulitate recuperare contedit, cum inflicta cõscientiae vulnera medico etiam actoribus quibusdam pharmacis curanda permittit, cum meritis peccatorum poenas (de temporariis loquimur) seipsum iudicando & puniendo deuitat ac amolitur, cum denique diuino spiritu & duce & impulsore sibi, & carni, & mundo, & cupiditatibus omnibus acre bellum indicit, corpusque & animum simul ad omnem patientiam & humilitatem componit atque affluet. Vtique satisfecit pro nobis Christus, cuius sanguine sacrosancto conscientiae labe omnes ablui & expiari necesse sit: estque solus ille agnus immaculatus, qui mundum Deo reconciliat. Cæterum vt huius tum satisfactionis, tum reconciliationis fructum necessarium assequamur, non modò fidem, sed & poenitentiam ille nostram & Sacramentorum vsum debitum exigit, nec citra ordinem in Ecclesia institutum suam gratiam solet elargiri. De qua poenitentia siue satisfactione, (nam pro eodem serape accipiuntur) tam disertè loquitur Ioannes, quum eos proponit, qui neque de operibus manu suarum, neque ab homicidiis, neque veneficiis, neque furtis suis, neque de fornicatione commissis poenitentiam egerunt, nimirum vt sua crimina expiant. Vanus igitur istorum timor, falsaque querela est, doctrinam de satisfactione sic vrgeri in Ecclesia, vt inde Christi beneficium immortalis memoria celebrandum obscuratur ac extenuetur. Vt enim non obscuratur, sed ornatur potius atque commendatur Christi crux, cum membra Christi suam carnem crucifigunt, & passio, cum Christiani capiti suo compatiuntur, & mors, cum homines peccatis mortui iustitiae viuunt: sic de Christi quoque satisfactione statuendum est per illam non obscurari, sed illustrari potius hanc qualemcumque fidelium satisfactionem, vindicatoriam scilicet atque emendatoriam, qua poenitentes, Christi merito, virtute ac spiritu semper praeeunte, ad fructus poenitentiae dignos exhibendos vtuntur, semperque vsi leguntur in ecclesia Dei. Id verò illi faciunt partim gratitudinis ergò, vt sublata cruce, se Christi Domini

1. Ioan. 1. b. 1. Ioan. 1.

1. Ioan. 1. Solus qui est mens remissionem culpe & peccati per sepe. Li. 1. adu. Pelagianos. Rom. 3. 1. Cor. 6. 11.

1. Pet. 2. Coloss. 1.

Quis. 12. in regulis breuior. Psal. 100.

Rom. 5. Galat. 1. Apost. 1. Pet. 1. 2. Cor. 5. Apoc. 1.

Quibus vt res obsecrat satisfactionibus ad fidei applicentur.

Galat. 1. Rom. 8. 2. Cor. 1. 1. Tim. 2. 1. Pet. 1.

Nomen satisfactionis inuisum fecerat.

Exech. 18. Hier. 22. Mich. 6.

Gregorius & Basilus de poenitentia crucem nobis post Christum esse ferendam. In ca. 9. primi Regum. 2. Tim. 2.

1. Pet. 2. Coloss. 1.

Quis. 12. in regulis breuior. Psal. 100.

Philippum de poenitentia sentire cõmodius quam ceteros nouatores. In apologia confis. Aug. Mat. 3. Rom. 6. Rom. 12.

In 3.

Communes Philippi & aliorum errores de poenitentia.

rùm verbo, tum exemplo conformiter: partim iustitiae causa, vt quas merentur poenas, de seipsis aliqua ex parte sumant, quod est facere iudicium^a & iustitiam: partim ad inorem gerendum Ecclesiae, quæ de peccati lepra sibi suisque ministris iudicij merito lruat: partim ob virtutis & pietatis exercitationem, vel ad maiorem demùm Christi gratiam promerendam. Quamobrem è Scripturis Gregorius Magnus scitè docet: Christus pro cruce quidem suam omnes redemit, sed remansit, vt qui redimi & regnare cum eo nititur, crucifigatur. Hoc profectò residuum viderat, qui dicebat: Si compatiatur Christus, non valet nisi ei, qui id quod remansit, adimplet. Hinc beatus Petrus Apostolus dicit: Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Hinc paulus ait: Adimpleo ea quæ desunt passioni Christi in corpore meo.] Et Basilus ante Gregorium Magnū grauius ita scripsit: Deus pro remissione peccatorum nostrorum demisso vnigenito filio suo, quantum in ipso est, ea ante iam omnibus condonauit. Quoniam autem misericordiam & iudicium sanctus vit canit, & testatur Deum misericordem esse & iustum, necesse est, vt quæ à Prophetis, & ab Apostolis suis locis de poenitentia dicta sunt, ea à nobis praestentur, vt appareant iudicia iustitiae Dei, & misericordia eius consummetur ad condonationem peccatorum.] Quibus de rebus plura nunc dicere, praesertim cum tam multa sint ab aliis in eandem sententiam disputata, praesenti non conuenit instituto.

CAETERVM vt ad nouatores redeam, tolerabili inter hos videri potest Melachihon, quoniã aliquantò propius ad veritatem accedit, & in hunc modum scribit: Nulla est interior poenitentia, nisi foris etiam pariat castigationes carnis. Et hanc dicimus esse sententiam Ioannis, cum ait: Facite fructus dignos poenitentiae. Item Paulus: Exhibete membra vestra seruire iustitiae: sicut alibi dixit, Exhibete corpora vestra hostiam viuam, sanctam. Tum in locis communibus: Sciendum est, inquit, poenas mitigari nostra poenitentia, aut prorsus remitti, vt testatur historia Loma: idque multis aliis exemplis è Scriptura productis astruit. Viderint autem discipuli Melanchthoniani, an has praecipuas sui sententias probent, praesertim cum Flacciani tam multa improbent, eaque palam cum auctore ipso in secentur ac damnent. Fallitur tamen Philippus, & neque paucos, neque leues vnà cum sociis de doctrina poenitentiae defendit errores. Error est, quod Patres de satisfactione loquentes, tantum de ritibus poenitentiae publicae, & externae disciplinae, vel satisfactionis canonicae, quæ illis temporibus erat visitata, velit intelligi. Nam qui Patrum loca iam ante citata discussit, planè cognosceret, veteres de illa etiam satisfactione doctuisse, quæ ad poenitentiae Sacramentum spectat, & non solum Ecclesiastici, sed diuini quoque iuris esse censetur, & ab ipsa exomologesi non est disjungenda. Quid verò mirum, cum alios nouatores omnes, tum Philippum & rem & nomen satisfactionis odisse, quod praceptor istorum Lutherus adeò inuisum habuit, vt sublatum etiam prorsus optaret? Totius Ecclesiae vsus hoc triuit vocabulum, agnouit antiquitas, reuerentur scholæ, res nomini cõuenit, soli Ecclesiae hostes obstrepunt. Ergo nec de iure nostro & huius

A vocabuli tum veteri, tum legitima possessione detruendi nos patiemur? Error est, quòd doctrinam de satisfactione rem esse commetiendam, & sine auctoritate Scripturae, veterumque Scriptorum Ecclesiasticorum recens omnino confictam affirmat. Secus verò sensit Caluinus, qui veteres de satisfactione, hanc autem Euangelicam intelligit, scripsisse fateatur quidem, sed cõsuram omnium impudentissimè assuit, veteres eos vniuersos, quorum libri extant, aut hac in parte lapsos esse, aut nimis asperè ac durè locutos. Error est certo praepropto pios ad omne opus bonum, quod orando, ieiunando ac elemosynas erogando faciunt, & alligatos esse oportere: vera porro ieiunia, veras elemosynas hic nò posse tribui, qui vel sponte, vel ex maiorum praescripto ea subeunt opera: quæ si faciant, non solum traditiones eas humanas, sed & satisfactiones hypocriticas, homo lepidus audet appellare.

IAM verò vt intelligas, Philippum etià seipso dissidere, vide quid inter alia scribat: Cruciatum, inquit, vltro accessit pertinent ad regulam: Frustra me colunt mandatis hominum. Item pugnant cum his praecipis: Non occides: Item: Habeto honorem corpori. Addit & illud: Sufficit dici malitia sua: id est, non accessit vobis maiores calamitates. Et hæc illa suaui minimeque dura Philippi doctrina est, quam nò in Christi vel Ioannis, sed in Epicuri schola esse natam merito dixeris. Ea nos à cruce carnisque molestia vltro subeunda prorsus liberat: ea continentiae, abstinentiae & vitæ asperioris disciplinam certamque legem quibusuis non solum arbitratiam, sed etiam per se illicitam esse confingit: ea demum nullum non poenitentiae studiù cultumque bonis & malis reddidit exosum. Quo docendi genere quid aliud quæso facit Philippus, quàm quòd pro suo scilicet cadore, tanquam hypocritas damnat vniuersos, quos à cruciatibus vltro sibi accessit & inflictis cum Ecclesiastica historia, tum diuina quoque Scriptura persapè commendat? Non enim ignorabant sapientissimi viri, quantum praesidijs & vtilitatis caperent ad purioris vitæ profectum, ad maiorem sui ipsorum despicientiam, ad sanctiorem diuini numinis venerationem, atque ad virtutum commodiorem exercitationem, si ieiunia, vigiliis, chameunias peregrinationes aliòque id genus corporis cruciatu vltro accederent, duramque & asperam potius, quàm suauem ac mollem vitam pie amplecterentur. Quibus de rebus multa & sapè scribit Tertullianus, & neque sequitur planè Pacianus, qui huiusmodi consentium actus & poenitentium remedia commemorat: Hæc nimirum in conspectu Ecclesiae, perditam vitam sordida veste lugere, tenere pauperum manus, viduas obsecrare, presbyteris aduolui, cineri incubare, deicere mæroribus animù, sacco corpus inuoluere, & ieiunio macerari. Hefychius breuiter dixit: poenitentia saccum, & ieiunium, & lachrymas, & orationem continuam, & vigiliis exigit, aliisque similia.] Nec dubitari sanè potest, quin hæc poenitentium officia, & piorum instituta vt testimonium habent in Scriptura diuina, quæ rotas ad ieiunia, cineres, fletum & planctum hortatur, in eisque rebus homines valde religiosos libenter esse versatos tradit, sic multis etiam seculis vigerint in Ecclesia Christiana, quemadmodum ex Patrum lectione liquidò constat, & aduersarij nisi prorsus amentes & impudentes non

Instit. li. 3. cap. 4.

Improbatur malè Philippus, quod poenitentes vltro sibi cruciatu accessunt.

Lib. de poen. & confess. Lib. 1. in Leuit. cap. 9.

Qui olim fructus & quæ opera fuerint poenitentium.

Incl. 1. c. 2.

Incl. 4. 1. Reg. 21. 1. Esdr. 8.

bus hæc ego fortasse, quam sit opus, persequor, ac vnum idemque iterum repeto, quando me aduersariorum improbitas ita cogit, vt vbi vana victorie fiduciam illi maximam sibi defixerunt, illi a nobis maiora veritatis præsidia constituantur atque stabiliantur.

QVANTA ergo Philippi petulantiam esse dicemus? ad hunc enim redit oratio, qui totum veteris Ecclesiæ rigorem oratione tam vana dissoluit, ac hypocritis nota dedecorat, qui que præ se contemnit, & suggillat sanctissimos viros, quantalibet illi vitam seueritate, tum abstinentiæ & penitentiæ vtrò suscepta gloria inclaruerint. Nunquam ille sanè probabit, Sanctorum exempla, & probata penitentium instituta non alio numero & loco, quam Phariseorum *θευτεροσεως* & impias traditiones, haberi oportere. Quæ porro vel incitita est, vel infania, quod legis præceptum: Non occides, ad hanc suam detorquet opinionem, qua voluntarios penitentium cruciatus reicit ac prohibet? Interdicitur non minus naturali, quam diuina lege cædes: nihil eo quidem apertius: ergone prohibitum esse dicemus, ne animam quis oderit suam, neue corpus vi quadam subigat, & impositis ei laboribus ac illatis cruciatibus domet? Quasi verò Paulus contra hoc præceptum agat, & seipsum occidat, qui legem cælibatus obseruat, qui que castigat, siue vt paulinus crebrò legit, liuidum reddit corpus suum, & in seruitutem per vim redigit, se que multis tum vigiliis, tum ieiuniis macerat & affligit, ne fortè si secus faciat, reprobis inueniatur. Nec est isthoc occidere, vel animam perdere, sed vt Christus loquitur, eam seruare, propter Christum scilicet, Christi que regnum, & propriam sui abnegationem vim sibi facere, veterem macerare hominem, hostiam de carne viuam offerre Deo, quauis corporis vitæque ferre incommoda, labores & dolores omnes contemneret, angustiam hoc care viam, siue vt Propheta loquitur, vias duras custodire, & mundo sibi que crucifigi, ac morti penitus: sed ita tamen, vt secundum paulinam regulam, rationabile non desit obsequium, & finis, imò & plenitudo legis perfectionisque vinculum charitas, exercitationibus omnibus corporeis anteponatur, sicut & Cassianus præclare docet. Illud planè ridiculum, quod Philippus idem aduersus hypocritas, quas vocat, satisfactiones disputans, præceptum Dei nouum & inauditum nobis condit: Habete honorem corpori, Epicuræ sanè præceptum, quod non Christi Ioannisque discipulis, sed omnibus carnis libertatem & voluptatem amantibus nõ potest non iucundissimum videri. Et libet tamè Centuriatoribus, ex hoc Philippico etiam diuinum præceptum facere, quo monasticæ vitæ rigorem, & quorundam sanctorum in vita seueritatem impudenter oppugnant.

Secum vs quidem à Paulo scriptum esse Colossensibus: Non ad parcendum corpori, non in honore aliquo ad saturitatem carnis. Verum si reliquam Paulinæ orationis seriem inspicimus, Apostolus his verbis Iudæos ac plerosque alios suo seculo iudaizantes percutit, qui legem cum Euangelio studiosè miscbant, & varios gentis Iudaicæ ritus ac Pharisæicas *θευτεροσεως* superstitionis plenas, & ad ostentationem comparatas, nulla verò ex parte vel corpori vel animo vitales non solè retinebant mor-

dicus, sed à Christianis etiam aliis veluti magnopere conducibiles exigebant. Ac inter cætera quidem tum præcepta, tum instituta, quæ Christus etiam in pharisæis reprehendit, hoc erat inductum, multisque persuasum, vt miserè corpus multo afflicterent, inedia miscerent, luctum atque tristitiam præ se ferrent, facies exterminarent, & singulari quadà vitæ austeritate alij alios præire contenderent, paulus igitur vt Christianam vindicet libertatem, humilissimi fæctam & simul Ecclesiæ illius tæporis perniciosam religionem improbat, istorumque humilitatem siue demissionem cum hypocritis planè conjunctam, & Christi spiritu destitutam meritò improbat. Etenim præterquam quod offendebant infirmos, oleum & operam in hac vitæ ratione perdebant, vt Paulus ostendit, quoniam susceptus ab illis austerioris vitæ rigor non modò nihil ad animi profectum adferbat, sed etiam corpus offendebar, quod dum necessaria sustentatione fraudabatur, suas functiones honestas & debitas explere nõ poterat. Cæterum honoris nomen, quod noster interpres posuit, cum alias sepe, tum hoc etiam loco ex Hebræorum more dictum est, pro rerum scilicet necessariorum subministracione. Basilus hinc Manichæorum & aliorum, qui in sua seueritate corpora, superstitionis immanitatem coarctant, Quis verò, nisi vesanus, hinc colligat, Apostolicum esse præceptum: Habete honorem corpori, ac talè quidem præceptum, quo laxior viuendi ratio confirmetur, statè autem ieiunationes Ecclesiæ, ciborumque delectus, vel abstinentia Christiana, & omnis vitæ austeritas, à piis religiose suscepta labefactetur atque improbetur? Nisi fortè paulus tam fuit ineptus improvidusque magister, qui aliter scriberet Colossensibus, quam ipse faceret, aliòsque doceret. Sic nimirum honorauit suū ille corpus, vt vigiliis, ieiuniis, laboribus idem seuerè domuerit atque castigat, vt que se ipse aliis in hoc exemplum statuerit, quò carnem & ipsi suam castigarent atque crucifigerent. Hoc enim illorum, qui Christianum nomen gerunt, proprium institutum esse testatur, vt carnem suam cum vitis & concupiscentiis vtrò crucifigant. An pauli non est sententia, & Apostolicus verè Canon: Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram? Atqui membra sua quæ sunt super terram, mortificant, sicut prosper interpretatur, qui corpus insolens ieiuniorum continuatione castigant, qui nec solum se à delicatioribus cibis moderata restrictione suspendunt, sed etiam in ipsis communibus nihil carni suæ pro desiderio, sed pro sustentandæ vitæ necessitate permittunt. Si enim ea quæ prohibita non sunt, desideranti carni vsquequaque præstamus, periculum est, ne cum liberius illi licita concedere cœperimus, illa etiam postcat illicita, & sibi obsequentes in minimis, in flagitia puniendâ compellat, vt eiusdem prosperi verbis vtamur, paulus haud dubiè Christum sequi voluit præceptorem, qui ieiunium spiritu destitutum & hypocritis plenum publice reprehendit, sed interea verum etiam & salutarem homini Deoque gratum ieiunandi modum verbo & exemplo tradidit, nobisque commendabit. Facelat autem rigidioris vitæ disciplina, quam pharisæicum fermentum hypocritis vitiat, quamue ambitio stulta inducit atque confirmat. Nos in piis veram abstinentiæ

Matth. 15.

Exod. 20

Præceptum: Non occides à nouatoribus deprauatum.

I. Cor. 7. et XI

Exemplo Pauli & Sanctorum licet ac expectat corpus affligere.

I. Cor. 9.

Luce. 9. Ioan. 12.

Rom. 12. Mat. 7. Psal. 116. Gal. 5. et 6. Roman. 12.

Collat. 2. de disceptione. Nouum Dei præceptum à Philippo conditum.

De loco Pauli Coloss. 2. quem Sectarij ad præceptum Apostolicum trahunt.

B

C

D

Matth. 15.

In regim. vior. m. v. 260.

I. Cor. 9. Galat. 5.

Paulus rum abstinentiam & se ieiunium firmavit. Improbant. Heb. 11.

Coloss. 2.

Lib. 2. de v. et c. 22.

Corpus non tam honorandum, quàm continentium. Orat. 8. de temperantia.

Rom. 13. Orat. 22. de animat.

Matth. 15.

Non indicat. re conuenit. de sanctissimè de communi ordine erudit.

In loc. comm. m. 10. cap. de mortificat. carnis. In Catech. mo. Eusebio Philippi. Brentij & Centuriatorum de ceteri.

mentia virtutem carnisque macerationem cum spiritu coniunctam moderatè que susceptam defendimus, illam nimirum, quam fides commendat charitatisque consummat, vt caro velut stimulis quibusdam & frenis adacta, spiritui & virtuti promptius ancilletur, ac internus homo ad verum cultu Deo præstandum vegetior fiat.

ERRAT ergo philippus grauiter, qui carnis mortificationem in Apostolicis literis commendatam nihil aliud significare docet, quam patientiam in cruce vite temperantiam, & hanc vtramque à Deo mandaram. Fallit etiam ac fallitur Brentius cum in hunc modum scribit: *Alij cum liceret ipsis agere vitam politicam, eligunt sibi vitam eremiticam, in qua seclantur χαμεννας ἀγρηνας τριδωανα & quadrωνανα ieiunij & multa alia, quibus se carnem suam crucifigere affirmant. Quid ergo dicemus? Num hæc sunt crucis, quas accipere debemus, & quibus caro vere crucifigitur, & qua Deo vere placet? Nihil minus. Hæ enim crucis, quas nobis ipsis nostro arbitrio sine verbo, siue mandato Dei imponimus, non placent Deo, nec vere crucifigunt carnem nostram.* Ita demum Erenzio libet, totum eremitarum seu monachorum institutum oratione vana conuelleret, & venerandos eius auctores atque professores tot modis in Ecclesia celebratos, tantum non despicibiles reddere, ac vanissimæ cuiusdam superstitionis inculcare. Non intelligebant illi scilicet, varias esse vocaciones credentium, multosque ad meliorem & perfectiorem vitam quam sit politica, cum Ioanne à Deo destinari. Tam erat hebetes fortasse, vt non discerneret inter cruces, quas extrinsecus pij subire coguntur, & alias ab ipsis ad Christi & Apostolorum imitationem spontè susceptas, præsertim ad conseruandam disciplinam, ad testandam obedientiam, ad coercedandam libidinem, ad corpus edomandum, ad abstinentiam & penitentiam exercitandam, & ad alios multiplices pietatis fructus colligendos. At istuc non Christianum, sed Brentianum, sed Epicuræum verè præceptum est: Nullus vt propter Christum ac virtutis salutis gratia crucem sibi vllam imponat ac eligat, sed quocunque modo carnem quis suam crucifigat, maceret ac subigat volens ac prudens, id verbo & mandato Dei contrariu, id Christo ingratum, ac planè frustraneum esse censeatur. Sed nos Basilium grauissimè disseretum audiamus. In summa, inquit, totum corpus contemnendum est ei, qui nolit in voluptatibus ipsis, ac in sterquilinio quodam volutari: aut vsque eò duntaxat ei seruiendum, quatenus, vt inquit Plato, ministrum se nobis ad Philosophiam præbet, haud dissimile dicens Paulo, qui monet nos, ne aliquam curam corporis habeamus ad concupiscentiarum occasionem.] Ac alibi rursus docet, corpori non esse seruiendum, nisi quatenus summa nos cogat necessitas.

COECVTIUNT ergo & Centuriatores, qui præposterè dicant & motè contemnunt sanctissimos homines, vt ostendimus, offensi nimirum inuasiato vitæ veterum illorum Patrum rigore & seuerissimo instituto. Damnant igitur: & Eliâ Prophetam & Ioannem Baptistam, horumque Sectatores alios, quorum incredibilis penè in cibus fuit abstinentia, & in vita celestis potius, quam terrestris conuersatio. Non decet profectò, nec licet diuinos illos homines humanis legibus astringere,

A carnisque iudicio facta illorum stupenda metiri, ne si sublimiora illa, quæ nostrum captum excedit, arroganter reprehendimus, habitantem & operantem in suis templis Spiritum sanctum simul reprehendere, ac Deum ipsum in suis sanctis mirabilem accusare velle videamur. Firmu igitur manet, quod semper docuit antiquitas, multa in sanctis proponi non imitanda quidem posteris, sed admiranda venerandaque, vt sanctus ille sanctorum, cuius sapientiæ non est numerus, & cuius potentia nullis potest finibus circumscribi, super omnia, & in electis suis maximè glorificetur.

QVAM verò petulans est Vermilius, qui se Petrum Martyrem vocat, dum è Catholicis Sacerdotes Baalitis in eo facit, quòd minimè curent corpus, nec eius rationem habeant, sed χαμεννας & ερηοφραγας vtantur. Accusat & Basilium Magnum, & Gregoriu Nazianzenum, nunquam satis laudata Ecclesiæ lumina, quòd corpora sua dure tractarint, & fortasse valetudinem offenderint. Est ita quidem, virtutem omnem in medio consistere, illud in primis obseruari oportere, quod iam tritu est vulgi sermone prouerbium: Ne quid nimis. Verum in eam partem magnopere peccant nouatores, quòd sibi aliisque viam & disciplinam laxiore semper eligant atque commendent, quòd nemini ad seueritatem, ad edomandam carnem, & ad maiorem pietatem duces, vel hortatores sese præbeant, quòd demum veterum abstinentiam & vitæ austeritatem aded non æmulentur, vt etiam suspectam, imò & nostro huic seculo, quod omni luxu diffluit, atque in omnem intemperantiã præceps ruit, inuisam profusque contemptibile reddant. Optandum erat sane, multos ita peccare, sicut Timotheus pauli discipulus, qui se longa abstinentiæ districtione iam fregerat, & stomachum suum aquæ perceptione corruerat, vt prosper annotauit. Optandum inquam erat, multos ita peccare, quemadmodum Basilus, Gregorius, Hieronymus, Antonius istorum opinione peccauerunt: & longe rectius, quam in hac summa vitæ dissolutione, haberet Ecclesia, si veterum hominum tum pietatem, tum seueritatem, de qua tam multa & præclara scripsit Epiphanius, & nos antea meminimus, multi hodie aliqua ex parte imitentur. Quid verò piis commune est cum impiis illis Baalitis, vt pseudo-martyr hoc loco calumniatur? qui cum putarent suos Deos cultrorum pasci vulneribus, & humano cruore delectari, lacerabant corpora, & sicut Sacerdotes Cybeles in sacris suis, ita culttris & lanceolis se vulnerabant, carnesque incidiebant, vt sanguine vndique perfunderentur, velut hac ratione sui Baalis misericordiam elicere possent. Belle autem huic Martyri cum philippo conuenit hætenus. quod vterque moneat, pro sua scilicet Euangelica libertate, corpus in honore habendum esse, hoc est, ne quis carnem suam aut crucifigat, aut paulo seuerius tractet, aut iuxta veterum exemplum affligat, vt isti quidem & volunt, & scribunt, & faciunt. profectò si verum fatendum est, vetus adam nec istis suauiores Euangelistas, nec gratiores Sirenum cantus, nec magis blandiloquos concionatores vnquam audiuit.

PARI vero licentia philippus Christi corrupti sententiam: Sufficit dei malitia sua. quæ tamen

tiam, in his que admiranda sunt.

Petrus Martyr quos Baalitis confert. In cap. 16. terrij libri Regum.

I. Timot. 6. Lib. de vitæ contemp. cap. 22.

Qui vtrò corpus affligunt pietatis ergò nihil habent cõmune cum Baalitis. Inter Philippum & Petrum Martyr quatenus conueniat.

Alius Euan- gelij locus à Philippo vi- tiarus. *Matth. 6.*

In cap. 6. Mat. 10. Tract. de vitis ieiunij.

Non relin- quenda ieiunium ob muni- di, carnis aut Satanae tenta- tionem.

D. Ruarus Tupperus.

Libello de penitentia.

In cap. 4. Luc.

Sarceus inimicus cru- cis quam à nullo vult eli- gi & vltro affi- mi.

Luc. 13.

Matth. 19.

clarior est, quam vt Philippico artificio deprauari obfcurarique possit. cum Christus seipsum his ver- bis explicet: Nolite ergo solliciti esse in crastinum, de victu scilicet: crastinus enim dies sollicitus erit sibiipfi. Sufficit dici malitia sua, hoc est, qui de cra- stino sollicitè & anxie cogitatis, vt corporis susten- tationi nihil desit, ne vestros angores vano studio conduplicetis. Habet sibi quisque dies destinatas propriasque curas & afflictiones, sine quibus vita mortalis non degitur. Atque ita ferè Hieronymus: Vtinam verò rectius obseruasset Philippus, quod sapientissimè monuit Augustinus, Satana auscul- tandum non esse, cum hac sua consilia homini sug- gerit: Quid facis quia ieiunas? defraudas animam tuam, non ei das quod delectat: tibi ipse ingeris pœnam, tuus ipse tortor & cruciator existis. Deo ergo placet, quia te crucias? ergo crudelis est, qui delectatur pœnis tuis.] Nunc audi porrò, quid his consilijs Satanicis respondeat, ac responderi velit idem Augustinus. Excrucio me plane, vt ille par- cat: do de me pœnas, vt ille subueniat, vt placeam oculis eius, vt delectem suauitatem eius. Nam & victima excruciat, vt in aram imponatur: minus premet mentem meam caro mea.] Et iterum: Si iumento fortè insideres, si equo vtereris, qui te ge- stiendo possit præcipitare, nonne vt securus iter ageres, cibaria ferocienti subtraheres, & fame do- mares, quem freno non posses? Caro mea iumentum est: iter ago in Hierusalem, quæ plerunque me rapit, & de via conatur excludere: via autem mea Christus est.] Proinde non modò falsa, sed & pestilens Dei que verbo repugnans hæc Philippi do- ctrina est, qua præterquam quod Scripturas deprauat, credentes etiam à ieiunijs retrahit, & in omni- bus pœnitentiæ operibus sponte suscipiendis tar- diores reddit, cum illos quidè cultus vanos & mere hypocriticos faciat. Præterimus alias philippi hal- lucinationes, quas sicut ille de pœnitentia suis scri- ptis passim immiscuit, ita eas inter alios probe sa- tisque confutauit, felicitis memoriæ vir D. Ruardus Enchiridius, inter primarios quidè sui aui Theo- logos merito numerandus, cui & gratiam debet hoc nomine posteritas, quod aduersus communes eas- que pestilentem nouatorum cauillationes, veterem & orthodoxam doctrinam disputando fortissime vindicauit. Ex quibus omnibus illud etiam facile sit iudicare, vanam ac falsam philippi esse iactatio- nem, cum ita de sua Secta gloriatur: *In Ecclesijs no- stris Dei beneficio præcipue exstat illustris explicatio doctri- nae de penitentia.*

QUAE insulsus Sarceus, ne à præceptore phi- lippo discedat, hoc nobis paradoxon effutit: *Dam- natur hic crux impie scilicet & electio.* Quis verò sic vn- quam est in schola Christiana locutus? quis talia verborum monstra peperit? Crucem nominat cru- cis inimicus, qui certè verbum crucis non intelli- git, aut ne vult quidem intelligere, & veteri Adâ, qui à cruce semper abhorret, tam blandè patrocina- tur. Si damnanda crux est atque molestia, quam sibi quis vltro vel imponit, vel eligit, vt carnales isti doctores fieri postulant, & Epicuræi omnes fa- cile assentiuntur, etiam Euangelica promissio his facta damnatur, qui contempnis & relictis omni- bus, paupertatem (onus plerisque Æthna grauius) vltro amplectuntur: quisque, vt spadones seu Eunu- chi Euangelici efficiantur, quæ res perpetuum inter

A carnem spiritumque certamen excitat, propter Dei regnum se ipsi castrant: & qui præterea religiosum asperumque illud vitæ genus deligunt, in quo Ioan- nes, Antonius aliique complures duriter & austere viuentes, laudem apud Deum & Ecclesiam sibi maximam pepererunt. Augustinus hoc perspicue dixit: Castiget quisque corpus suum pœnitentia & ieiunijs, vt ipsum sic suspendens, seruituti animi subiiciat.] Vtri ergo assentiendum, Augustino ne cunctos ad electitiam cruce hortanti, an Sarce- rio ab illa nos reuocanti? Iubet Christus ipse, vt seipsum quisque abneget, suamque cruce tollat. Tollitur autem crux, vt Gregorius docet, cum aut per abstinentiam afficitur corpus, aut per compas- sionem proximi affligitur animus. Ad quam rem Pauli adducit exemplum, qui in afflictione corpo- ris tulit cruce[m] carnis, eoque dixerit: Castigo corpus meum & in seruitutem redigo. Quod si Theophylactum sequimur, seipsum abnegat, qui nullam cum corpore communionem habet ac ami- citiam, sicut Paulus quum diceret: Vivo autem iam non ego, viuit autem in me Christus. Tollit autem cruce[m], qui mortificauit & crucifixit seipsum mû- do.] Næ igitur isti verbum crucis, & virtutem eius non intelligunt, quam illi potissimum experiuntur, quibus est mûdus per Christum crucifixus, quique in corpore suo Christi portant stigmata, dum car- nem suam cum vicijs & concupiscentijs crucifigunt, & mortificationem Christi circumferunt in cor- pore suo. Sic enim paulus cruce[m] non modò præ- dicauit, sed etiam in ea gloriatus, Christoque con- fixus fuit, quòd sedulus esset crucis amator, Chri- sti que crucifixi vestigijs cum perfecto sui carnisque contemptu fortiter inhæreret. Vbi de Antonio tantum obiter meminero, cuius vitam ab Athana- sio conscriptam, etiam si hoc inscientur Centuria- tor, a Gregorius Nazianzenus, b Hieronymus, c Chryostomus & d Augustinus nobis commen- dant, quique apud Christianos summa semper esti- matione floruit, & Magni cognomine tot iam seculis est condecoratus. An huc quoque damna- bit Sarceus, quòd vitam ille suam sic instituerit, vt cruce[m] sibi nec vnquam, nec leuem imponeret, adeoque ad decrepitam vsque sustineret artem? annu enim centesimum fere quintum exegit, non monachus tantum, sed & monachorum sui temporis princeps. Is verò inedia & vigiliarum in- tantum patiens erat, vt credulitatem viribus su- peraret: pernoctabat in oratione læpissime: ede- bat semel in die post solis occasum, nonnun- quam biduo triduoque sic permanens, quarto de- mum die reficiebatur: Sumebat verò panem & sal, potumque aquæ perparuum: quiesci autem mem- bra concedens, iuncto contexto atque cilicio vte- batur: nonnunquam etiam super nudam humum iacebat, ieiunijs vigiliisque haud rarò acrioribus sese conficiebat, vestimento etiam cilino intrin- secus, desuper autem pelliceo vtebatur.] An vero Antonij doctrina cum eius vita non egregie con- sentiebat? pulchre prorsus, vt hinc diceret, oportere asperos carni labores imperare, secundum apostoli præceptum dicentis: Quando infirmor, tunc fortior sum. Afferebat etiam, sensum sic animi posse reuiuiscere, si corporis fuisset impetus fatigatus siue repressus. Magna, inquit, dilectissi- mi aduersum dæmones arma sunt, vita sincera

Crucem commende habere deo Christiani. *Serm. 2. ad Catech. Matth. 16.*

Hom. 3. in Euangelijs.

1. Cor. 9. In cap. 16. Matth. Quid sit sum abnege- re, & cruce[m] tollere. Galat. 2. Gal. 5. 6.

2. Cor. 4.

1. Petri. 2. Antonij Magus qualem sibi cruce[m] elegit.

Cent. 4. in pag. 1306. Orat. de di- bus Abna- nassi. b In cat. scrip. c Hom. 3. in Matth. d Lib. 8. in scilicet cap. 6. Athanasij vita An- tonij Magus.

Quid An- tonius docuit de cruce electio.

1. Cor. 12.

1. Cor. 12.

Matth. 16. Luc. 9. 24. Ioan. 12.

Spontanea seruitia cum primis Deo placent.

Defensio Pa- trum in ere- mo, quos ac- cept Centu- riatores diu- nae legis viol- ta.

Lib. 1. contra Iovinianum.

Malchus ad- uersus Centu- riatores de- finis.

Centur. 4. cap. 10. pag. 1297.

1. Tim. 4.

Lib. 4. cap. 28.

Acceptas excusatus.

Hebr. 10.

& intemerata ad Deum fides. Credite mihi exper- to: pertimescit Satanas rectè uiuentium vigilias, orationes, ieiunia, mansuetudinem, voluntariam paupertatem, vanæ gloriæ contemptum, humilita- tem, misericordiam, iræ dominatum, & præcipue purum cor erga Christi amorem.] Hæc Antonij simul & Athanasij verba, vt cætera studio breuitatis omittam, an non Christianum verè spiritum re- dolent, ac istorum simul rerundant stultitiam, qui libertatis amantes, cruce[m], vt vocant, electitiam, tanta cum nausea fastidiòque & ipsi auerfantur, & ab eadem cæteros abducere ac deterere summis conatibus laborant? Sed parum esset sanctissimorù hominum exempla ab illis negligi, nisi Euangelica quoque verba deprauarent, quibus Christus ipse suos de ferenda cruce, de anima odio habenda, de sui abnegatione, & vt seruus Dominum suum cru- cifixum sequatur, tam seridè commonefacit. Hæc aliæque id genus Scripturæ loca vel in iocum isti vertunt, vel ad cruce[m] ab alijs duntaxat illatam, non autem sponte susceptam tam peruerse, quàm inscite de torquent. Nec animaduertunt interim, spontanea etiam seruitia Deo gratiora esse, quàm quæ aut vi obruduntur, aut necessitate imponun- tur: & maioris esse gratiæ offerre quod non debeas, quàm reddere, quod exigaris, Hieronymo teste.

QUANTA igitur est petulantia & in iudicando temeritas Centuriatorum, qui candoris & æquitatis omnis obliu, sanctissimos homines ab antiquis rerum scriptoribus aprimè laudatos, & in mona- stica, dicam & Euangelica vita perfectos, partim scædæ, in sacris literis ignorantia, partim nefaria superstitionis & damnandæ impietatis reos perage- re student? Errat illis Malchus à Hieronymo tan- toperè commendatus, quòd secedens à parenti- bus, in vita monastica coluerit Deum, & cum scæ- mina contrahere matrimonium recusarit. Istorum enim iudicio obedientiam ille parentibus contra Dei præceptum non derulit, quia summo parenti colendo se totum vnice tradidit: & quoniam ob- latis nuptias refutauit, demoniorum scilicet do- ctrinam, vt Paulus vocat, amplexus est. Quis ve- rò tam est hebes, vt non videat, ab istis censoribus hoc in homine sancto damnari, quod in Ioanne nostro, & in vtroque Zebedei filio pij omnes præ- dicant, quandoquidem relictis & illi parentibus, castè semper & supra vulgi morem religiosè vixe- runt? Omitto viros penè innumerabiles & conspiciua sanctitate præditos, qui vel ad tempus, vel in multos annos ab hominum conspectu atque cõ- sortio sese disunxerunt, & in optata solitudine suas posuere sedes, diuini vt rebus perfectam ope- ram darent. Errat illis Acepemas à Theodoro laudatus, qui monasticen in solitudine Cyri vrbs exercuit, atque annos penè sexaginta in conclaui abditus latuit, cum nemine colloquens, neque alicui se conspiciendum offerens. Hoc pugnare dicunt cum Paulino præcepto: Adiuuemus nos mutud ad prouocandam charitatem & bona ope- ra, non desidentes collectionem nostri, sicut con- fuerit quibusdam. Atqui hoc non est citare, sed deprauare Pauli sententiam, qua Hebræi ad præstandum Christianæ vnitatis atque charitatis officium reuocantur, propterea quòd essent illi plus æquo caremonijs & legibus patrijs adducti, & cum alijs ex ethnicismo conuersis tam agrè coalesceret,

quàm nunc cum Catholicis Sectarij, quibus diffi- cillimum videri solet, vno eodèmq; societatis Ecclesiasticæ vinculo colligari. Quomodo enim illi olim, sic etiamnum nouatores in vno cum Eccle- sia corpore, spiritu & dogmate manere nõ possunt, & hinc cœtus nouos instituunt, nouam doctrinam disseminant, nouosque ritus passim inducunt. Ta- les Ecclesiæ perturbatores atque dissectores hic Paulus verberat, quales & alibi cupit abscindi: ni- hil verò contra veteris & noui Testamenti mona- chos, aut pios solitudinis habitatores disserit. Errat illis Hallas Syrus monachus, tantæ quidem absti- nentiæ vir, sicut Sozomenus & Nicephorus docet, vt per annos totos septuaginta panem nõ attigerit. Eum igitur fuisse dicunt ignarum verbi Apostolici: Omnis creatura Dei bona est, & nihil reiciendum quod cum gratiarum actione accipiatur. Cur au- tem eandem ignorantie notam Baptistæ nostro, qui à pane prorsus abstinuit, vt diximus, non eodem iure tentant inurere? Quod ad Pauli sententiam attinet, iam sæpè responsum est, impiam Simonis Magi familiam, vt Encratitas, Manichæos aliòsque veræ pietatis hostes, ab illo confutari, quod perni- ciosè docerent, carnes ipsas natura immundas, & propterea fugiendas esse, sicut & Origenes anno- tauit. Præclare autem à Prospero dictum est, quod veraciter abstinentes escarum non naturas, sed cõ- cupiscentias damnant.

ERRAT illis Pior in eremo Schetica Egypti monachus, quòd adolescens paternas aedes dese- ruerit, atque ad professionem monasticen sese con- tulerit, adeoque vouerit se ad suos nunquam redi- turum. Qui post annos quinquaginta cum à sorore sua videndi eius cupida sollicitaretur, atque à mo- nachorum præfecto in patriam reuerti iuberetur, venit ed quidem, sed altans clausis oculis ad fores, & cum se paululum forori contemplandum obrul- lisset, & oratiunculam recitasset, rursus in solitudi- nem properauit, sicut Sozomenus affirmat. Obla- trant autem hic Centuriatores, & hanc censuram attexunt: *Examinanda & iudicanda est hæc monasti- cas iuxta præceptum: Honora patrem tuum & matrem tuam. Et 1. Tim. 5. Si quis suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior.*

DEuangelicum est, in salutaris amicis, & relictis reti- bus, rebûsque charissimis repudiatis, euestigio di- uinam sequi vocationem. Igitur magnus patriarcha ille Abraham, quamuis opulentus esset, tamen do- mum, patriam, cognatos & facultates omnes de- seruit, ac regionem prorsus incognitam adiit, vt diuinis iussis obtemperaret. Quàm multi verò & *Matth. 19.* eximia pietatis viri, præclaris Euangelij promissis illecti, non solum affectu, sed re ipsa etiam cum Petro reliquerunt omnia, vt Christum pauperem, cœlibe simul & obedientem rectius imitarentur? Accusent factum Sectarij, suis nimiru opibus, sæpè & abreptis Ecclesiæ facultatib' suauiter incubates: sed ideòne illorum incredulitas & iuncta simul cu- piditas fidem Dei & promissionem Euangelij eua- cuabit? Est igitur distinguendum inter officia pie- tatis, quæ à filiis Deo parentibusque debentur:

Galat. 5.

Hallas mona- chi abstinentia propugnata.

Sozom. lib. 6. cap. 34.

Niceph. li. 1. cap. 40. 1. Tim. 4.

Et 2. de vi- ta con. cap. 22.

Pior non peccauit in partibus, quos propter monasticen de- seruit.

Lib. 6. cap. 29.

Matth. 10. Luc. 14. Matth. 8. Luc. 9. Matth. 4. 9. Genes. 12.

Monasticen adire filij cet inuitis etiam paren- tibus.

a Episto. 83. ad Laaban. b in regulis dist. c. 15. c Epist. 107. 108. 109. d Comra. d Alimant. cap. 6.

Hilarion li. beratus calum nia Centuriar. tozum.

Paulus mo. nachus ob pre. candi studii. reprehensus. defenditur.

Luce 22. 2.

nec dubium, quin sine parentum iniuria, sine illo- rum voluntate atque consensu filij summo parenti Deo diuinoque seruitio recte se mancipent. Probat hoc multis Augustinus, confirmat Basilius, de- fendit quoque Bernardus: nos vnam tantum Au- gustini sententiam, secundum quam iudicauit sem- per Ecclesia, profereamus. Manifestum est, inquit, & honorem parentum in gradu suo esse seruandū, & eos tamen in diuini amoris comparatione, præ- fertim si impedimento sint, absque vlla dubitatione oportere contemni. Fugit in desertum quoque Ioannes noster, & se puer patriæ amicisque subdu- xit, vt multis probauimus: ideone fidem negauit, ac infideli deterior haberi meretur: Paulus de cura suorum habenda viduas monet, eas videlicet, quæ uiuentes in deliciis, nullam vel suorum, vel paupe- rum curam gerebant, charitatis nimirum & hospi- talitatis omnis expertes. Quare sic præsentem locū alij vertunt. Si qua suorum, & maximè domestico- rum, &c. quemadmodum & Ambrosius, & Theo- phylactus interpretantur. Atque vt maximè sit ge- neralis hæc Pauli sententia, de communi hominum genere, qui rem familiarem administrant, loquitur, nec adstringit æquè singulos, vt apostolos, Ioan- nem, Antonium, ad propinquos & domesticos nutriendos, neque auocat quemquam à sua vocatio- ne. Errat illis Hilarion magnum sui seculi decus & lumen monachorum, qui senex cum videret se cor- pore defatigatum, & propinquam putaret immine- re mortem, à sexagesimo quarto anno vsque ad se- ptuagesimum pane abstinuit, incredibili feruore mentis, vt eo tempore quasi nouus accederet ad seruitutem Domini, quo ceteri solent remissius viuere. Hanc feruitutem, vt Hieronymus vocat, rident isti delicatuli, ac stultam superstitiosamque videri volunt. Repetunt igitur Pauli sententiam: Honorem corpori non habentes, velut sancti viri austeritas præceptum apostolicum violari: imò totam Hieronymi & Sozomeni de dicto Hilario- ne narrationem suspectam nobis & fabulosam red- dere moluntur. Ac de Pauli quidem dicto iam antè respondimus: reliquam quod censuram, illorum impudentiæ tribuimus, qui summis etiam certissi- misque rebus & probatissimis historiis fidem adi- munt, quoties adlubescit, pro sua videlicet incre- dibili arrogantiâ impudentiæque. Errat illis Pau- lus in Ægypto monachus, qui nihil operis præter preces faceret, nihil ab aliquo nisi quod ad victum diurnum satis esset, acciperet, & quasi pro dimenso suo exercitio per dies singulos tredecas preces recitaret, teste Sozomene. Hæc iudicanda sunt, in- quiunt, secundum Christi mandatum, Matthei 6. Ora- tes nolite multum loqui sicut Ethnici faciunt: putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur. Sic Euangelici ho- mines contra Euangelium iudicant fratrem, & vi- rum religiosissimum, tantum non ethnicum facere velle videntur, quod Christi fortasse secutus exem- plum, oret prolixius, quodque non dissimilis Euā- gelicæ viduæ, multum ac diu præcationibus vacet. Valeant autem cum sua βαττολογία Ethnici, & si qui sunt illis comparandi, propterea quod sine fi- de, sine spiritu sacras demurmurent preces, fru- ctumque orationis non cordis affectu, sed diutur- nitate temporis metiantur. A quo vitio paulus quem diximus, aliisque pij procul absunt, cum in spiritu & veritate Deum adorant, multumque tem-

poris ardenti præcatione consumunt, siue in ora- tione cum Christo ipso pernoctent, siue cum Da- uide septies, multoque sæpius in die preces ordi- narias continuando persoluant. Errat illis Alexius Romanus tot seculis in Ecclesia celebratus, qui re- lictis domi parentibus nobilibus ac opulentis, vi- tam obscuram ac pauperem peregrinus elegit, ac tota ferè vita miser mundo videri, quam beatus domi florere maluit. Cui sanctissimo viro multi- plicem isti & atrocem accusationem intendunt, velut offenderit scilicet in primum, quartum, sex- tum & septimum Decalogi præceptum. O seueros actionum iudices, qui tantum sui similes mirantur & probant: & quia spirituales non sunt, animales non audeo dicere, de spiritualibus æquum ferre iu- dicium neutiquam possunt, quæ autem ista in iu- dicando æquitas, vt quæ ipsi non intelligunt, aut suæ sectæ placitis repugnare cernunt, cuiusmodi in Hilarione, Malcho, Alexio, Euphrasia plurimi sunt, mox atro quod aiunt, carbone notent atque contaminent, historiarumque Sanctorum monstro- sitatis & impietatis plenas, imò & fabulas esse pronunciant? Quidnam veteris Ecclesiæ odio obce- cati, & nouæ doctrinæ præstigijs fascinati homi- nes, quid inquam, nobis integrum tandem relin- quunt? quid in historia tam Græca, tum Latina in dubium non reuocant? soli vt ipsi post omnes historicos sapere, & vera iamprimum orbi com- memorare videantur. Errant illis demum, vt cæ- teros omnes præteream, superiorum præceptores, ac totius vel monasticæ, vel eremiticæ vitæ institu- tores primariique custodes, adeoque præstantes illi doctores quarti seculi, de quibus hoc palam affirmare non verentur, quod eiusmodi genera vitæ, quæ à Deo non sunt instituta, non modo appro- barint, sed etiam ipsi instituerint. quæ ipsorum confessio multum præ se fert impudentiæ & im- probitatis, quod Antonium, Macharium, Basi- lium, Hieronymum & eiusdem ordinis alios pro- batissimos viros tam petulantè impetant, publi- cèque profcindant. Superstitiosi scilicet hi, & de Ecclesia malè meriti fuerunt, quod non modo scri- ptis, sed & factis sese ad bene beatèque viuendum duces optimos plurimis præbuerunt, quod præcla- ras piarum institutionum & actionum formulas è diuinis Scripturis sibi & aliis collegerunt, quod multos religiosorum hominum cætus ad perfe- ctionem vitam Euangelicis literis & exemplis con- sentaneam traduxerunt, quod demum verbo si- mul & opere, prophetarum & Apostolorum, pot- tissimum verò Christi & Ioannis imitatores esse voluerunt, qui pro sua nimirum in Deum chari- tate & in Ecclesiam studio singulari rectè appro- barunt, adeoque instituerunt varia huiusmodi vi- tæ instituta, quæ licet in exteriore disciplina & ri- tibus quibusdam religiosos alios ab alijs discre- pantibus ostendant, tamen hæcenus inter se pulchrè congruunt, quod eandem fidei regulam, & con- sentientem doctrinam confessionem ab omnibus exigant, neque solum in vna Ecclesiæ Catholicæ domo cunctos includant, sed etiam eiusdem Chri- sti Domini vitam & doctrinam sibi maximè pro- positam habeant, & ad eundem sacræ Scripturæ scopum & præceptorum omnium finem charitatè nihil non referant, dirigantque. Fuit enim hoc il- lis omnino curæ, qui varias religiosæ vitæ formulas præscripserunt,

Luce 6. Pysal. 111.

S. Alexius atrocitero- fatus à Cen- turionibus.

Cenm. 141.

L. Cor. 1.

Cenm. 4. cap. 6. 44.

Infirmi & appropi- ces à Cen- turionibus probantur.

Sanctorum viuuperatores seculo nei iudicio refer- uari.

Cur ludo- di fundam- & auctori- primi mon- steriorum.

1. Cor. 13.

Cur Centu- riarum in iudicandis ve- terum mona- chorum mori- bus supercilii- fra spernam- dum.

Sanctorum viuuperatores seculo nei iudicio refer- uari.

1. Sep. 1.

præscripserunt, non vt quenquam à præceptore Christo abstraherent, sed vt multos & diligentes illi discipulos adiungerent, velut magno Apostolo se cõformarent, suisque discipulis dicerent: Imita- tores mei estote, sicut & ego Christi. Laborarunt illi sane, non vt à Dei verbo, quod summus cha- rissimisque thesaurus illis perpetuo fuit, vel vn- quem latum discederent, sed vt multos eius obser- uatores & Euangelicæ Philosophiæ cultores per- fectos redderent. Non sua ipsi inuenta fastuose ia- ctarunt, quod solent hæretici, sed quæ diuinitus in Scripturis extant tradita, sapienter illi ac pie ad certam commodamque methodum reuocarunt, ac hominum profectui accommodarunt. Ne- que laqueos conscientijs iniicere voluerunt, sed infirmis multorum animis parandæ salutaris ratio- nem vt expeditiorem, ita securiorem vtiliter de- monstrarunt: & qui verè pietatis essent amantes, hos conuenientibus militiæ spiritualis armis instruere studuerunt. Quis igitur illis vitio verrat, ac non laudi potius tribuendum putet, quod diuino haud dubie spiritu afflari, & longo rerum spiritualium vsu docti, quædam religiosæ sanctæque discipli- næ formulas præscripserint, aut præscriptas cõfir- marint? Vnde factū esse cernimus, quod passim hi- storia produnt, vt ex omnibus ferè hominū ordi- nibus nõ pauci christiani, ad diuinæ scripturæ Chri- stianæque perfectionis normam propius accesserint, & ex bonis meliores atque sicut sapienter res ipsa docuit, optimi simul & religiosissimi doctissimi- que viri euaserint: vt præterea multos habuerit Ecclesia Ioanis in deserto similes, hoc est, sedulos perfectio- nis Euangelicæ sectatores. At propè infinitū esset sin- gula persequi, quibus nostri Centuriatores, nescio qua immanitate efferati, sanctissimos & innocenti- simos viros dirè flagellant & conspuunt, partim vt suam ni fallor, in carpendo libidinem expleant, partim vt verus aduersum monasticen conceptum odium exatrent. Habet autem hi quos diximus, præclari nominis & admirandæ virtutis monachi cum Ioanne nostro multa sibi communia, vt illius profectū sectatores & discipuli possint merito ex- stimari: Qui si adhuc in mortali vita manerent, equidem dubitare non possum, eos hoc nomine sibi gratulatos esse, quod digni forent tam pro- cacium aduersariorum tantis excipi, quodque vi- derent suam vitæ institutionum illorum patere calu- niis, quorum in maledicendo petulantem auda- ciam nullus fere Patrum, quantalibet is doctrina, virtute & autoritate vnquam floruerit, subterfu- gere queat. Verum enimuero est aliquando tem- pus, & breui fortasse, quo isti Hagiomastiges suo magno incommodo sentiant, quale quantumque sit erimen, Spiritum sanctum in suis electis organis cõtristasse, & iniuctis Ecclesiæ athletis, qui Christo duce mundum, carnem, Satanam fortissimè sub- egerunt, proccaciter insultasse, illorumque magni- tudinem & præstantiam canino velut more alla- trasse. Quam vereor, ne serò sapiant Phryges, quã- do conspecta demum incredibili sanctorum glo- ria, inuidi hostes illi timore terribili turbabuntur, & præ angustia Spiritus gementes, in tristes voces erumpent, vt mutatis rerum vicibus non solum à maledicendo superfedant, sed admirabundi etiam ac attoniti clamitent; publice confessori: Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum nos insensa- ti vitam illorū æstimabamus infaniam: Ecce quo-

modo computati sunt inter filios Dei, & inter san- ctos fors illorum est? Hæc satis fuerit de operibus bonorum, vt vocant, electitijs attingisse, quæ ho- stes Ecclesiæ nunc maxime insectantur, & quod multo est indignius, diuinæ Scripturæ testimoniis sine iudicio & fraudulenter adductis, sic eleuant & obscurant, vt rude vulgus è sanctis non sanctos fa- ciat, ac probatas illorum historias partim in du- bium, partim in ludibrium vertat. Summum Deū ego precor, vt rectè secum reputent aduersarij, quàm non temerè scriptum sit illud: Noli prohibere bene facere eum, qui potest: si vales, & ipse benefac. Abominatio Domini est omnis illusor, & cum simplicibus sermo cinatio eius.

ET HACTENUS quidem probatum sit, Ioan- nem de operibus bonis docuisse, neque tantum proposuisse moralia, sicut visum est Centuriatori- bus affirmare. Fuit ille proculdubio, quemadmo- dum Christus ipse testatur, lucerna vere ardens & lucens non solum quidè sermone, verum etiam vita & in omni actione, quam in illo electo & præstanti Dei organo maiorem in modum fulgere decebat, vbi communes hominum animi, densis velut te- nebris & infinitis fere corruptelis occupabantur. Docet itaque Chrysologus, Dei providentia factū esse, vt Ioannes genitoribus, & ipsi nature, & vni- uersitati, & seculis populisque delegaretur atque donaretur, qui esset vox Christi, & præco iudicis. Nec alij sane longa & serua oratione suadere pos- sent efficacius, quàm suo Ioannes exemplo com- mendabat, & plerisque citra controuersia ea per- suadebat, quæ ad bene beatèque viuendum perti- nerent. Quem verò nisi salutis suæ profus neglig- entem, illius tam diuine philosophantis non mou- eret exemplum? qui etiam si nihil concionaretur, tamen re ipsa iam excitabat homines ad spontaneâ corporis afflictationem, ad singularem vitæ auste- ritate, ad simplicitatis, & paupertatis amorem atque cultum, ad voluptatis demum omnem præci- sionem. Cernebat homines illo tam nobili viro hæc aliisque id genus siue corporalia, siue spiritua- lia exercitia, & intelligebant etiam, quod Ioan- nes non sine diuini spiritus impulsu, vt est iam an- te probatum, hoc vitæ genus vitrò suscepisset, ac tota fere vita excoluisset, sibi que valde familiare, nec minus quoque, vt opinor, iucundū reddi disset. Quæ sic à nobis dicuntur, nihil vt summo numini & eius honori detrahamus: quin Christi gratiam, de cuius plenitudine sancti omnes acceperunt, hoc pacto in Ioanne laudamus, tantamque fuisse dici- mus, vt quicquid ille ageret, quascunque virtutes exercebat, quodlibet pietatis & sanctitatis exhibe- ret specimen, id spectantibus & audientibus mi- rifice prodesset, & ad comprobandum eius de Chri- sto testimonium ingens pondus adferret. Sic enim visum est munificentia Spiritus, qui in illo velut sancto templo, ample & tranquille quiescebat, ta- lem tantumque Messia præconem, postremum- que Prophetam illustrare, & per vnum multis opi- tulari, nec solum illius ore, sed & opere, totoque habitu exteriore cum in admiratione, tum ad imi- tationem viri rapere intuentes. Fulgentissima lux Christus oriebatur, sed mundus ita suis immerfus renebris iacebat, vt lucerna longè latèque splendē- te, quæ tanti regis ortum præcederet, haud parum indiguerit. Talis autem Ioannes præ omnibus Pro- phetis & Messia prænuncijs fuit, de quo Patris

Ioanem non solum voce sed & opere multa docuit.

Ioan. 5.

Serm. 82.

Ioan. 30.

Ioanes Me- clestie datus ad ærificatio- nem & virtu- tis exemplar.

Psal. 131.
Serm. de excell. Ioan. Baptiste.

Catech. 3. ad iulianum.
Orat. in laudem Basilij fratris.
Matth. 1. 1. Luca. 7.

Ser. de nazinis. Ioan. Baptiste.
Falso iudicat Lutherus doctrinam Ioannis tantum, & non vitam obseruandam esse.

Matth. 3.
Marc. 1.
Luc. 3.

Hebr. 13.

Matth. 5.

Matth. 21.

Ioan. 5.

Matth. 11. Luca. 7.

Ad Titum. 1.
2. Pet. 2.

atemi decretum hac voce multò ante dicta confirmabatur: Parauit lucernam Christo meo. Breuiter sicut Bernardus de illo testatur, sic ab ortu vitæ suæ vsque ad occasum conuersatus est cum hominibus, vt forma vitæ, informatio morum habeatur. Vocatur enim igitur virginittatis insigne speculum, martyrum lumen, anachoretarum principium, orbis exemplum, iustitiæ principatum. Hinc Cyrillus Hierosolymitanus rectè dixit, Ioannem exercitationis, typum in seipso monstrasse. Hinc Basilij Magni frater Gregorius Nissenus prodidit: Nulla in re Ioannes diuina minus præstitit, quàm cæteri, qui in exercitio virtutis ante illum extiterunt. Quid quod Christus ipse cum Iudæis differens, Ioannis in deserto domicilium horridum, eiusque vestitum minimè delicatum illis considerandum proponit? vt nimirum hinc homines molles à luxu & voluptatum studio ad seueriorem vitæ disciplinam reuocarentur. Cur ergo istis credamus, qui fingunt, Ioanem nihil aliud quàm opera moralia docuisse?

EX QVIBVS non sit difficile iudicare, quantopere suos fallat Lutherus, priorum Sectariorum, quos indicauimus, antesignanus, dum affirmat, Ioannem tanquam doctorem considerare, vitam verò eius & mores minus curare oportere. Deum ait, non adedè magni facere, quomodo viuant homines, sed potius eorum spectare doctrinam: vitam quippe omnium mortalium, & opera ipso peccato vitari, æternæque mortis ac gehennæ supplicio digna esse. Ita verò declarat orbi Lutherus, quàm sit non solum in Ioannem, sed in vniuersam simul Ecclesiam, imò etiam in Deum ac Dei verbu contumeliosus. Errant Lutherus scilicet, sacri Euangelistæ, qui Ioannis vitam & opera non minus quàm doctrinam eius sedulo perscripserunt, & à nobis non solum ad fidem ab eo discendam, sed ad vitam quoque corrigendam considerari maxime voluerunt. Errat Lutherus itidem Paulus, qui omnes memores esse vult præpositoru & fidorum interpretum verbi Dei, vt non solum illorum fidem imitentur, sed & conuersationis exitum intueantur. Qualem verò doctore nobis ex Ioanne constabit Lutherus? An magnu, & Euangelicu, & perfectu fuisse inticiabitur? Huiusmodi vero iubet Christus ea nota internosci, si faciat & doceat, hoc est, si vitam cum doctrina consentientem ostendat, vt certe Ioannes ostendit, non minus opere quàm sermone perfectæ iustitiæ viam clarissimè docet. Vnde hoc à Christo testimonium tulit: Venit ad vos Ioannes in via iustitiæ. Et illud: Ille erat lucerna ardens & lucens. Cur igitur, quem Christus tantopere laudat, & Iudæis alibi etiam à vitæ austeritate atque sanctitate commendat, vt iam diximus, nobis etiam perinde ac viuum quoddam virtutis speculum & exemplar, ob oculos positum esse non existimemus? Est ita quidem, vt sincera fidei doctrina, tanquàm basis & fundamentum humanæ salutis, ædificari & construui primum in animis hominum debeat: sed fides ac doctrina non iustificat, imò grauius etiam damnat eum, qui quòd recte credit & docet, vita & moribus non exprimit, aut salutari doctrinæ factis contradicit, eorum nempe socius, qui vt Paulus asserit, consentitur se nosse Deum, factis autem negant. Ac sane qui recte docet, malèque viuunt, inter eos habendus est meritò, de quibus à Petro dicitur, melius illis esse viam iu-

stitiæ non cognouisse. Præterea hic Scripturæ mos est familiaris, vt sanctos à vita innocenter sanctæque gesta commendat, eorumque opera nobis consideranda imitandaque proponat. Sic Iacobus tolerantiam Iob, Petrus iustitiam Loth, & Paulus Moysi zelum, Patriumque veterum exempla, qui per fidem operati sunt iustitiam, in medium protulerunt. Cur igitur quod aliis concedimus, Ioanni sanctissimo adimamus? præsertim qui non solum Ioannis & Pauli, sed & quod longè est difficilius atque sublimius, Christi & Dei Patris imitatores esse iubemur. Hinc Apostolicus ille Canon: Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi: & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos. An non seruum Christi præceptum est: Estote ergo vos perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est? Nò igitur otiosa, paruique momenti est narratio, quæ de Ioannis vita & operibus repetunt Euangelistæ, sed ad nos etiam totamque posteritatem pertinet: etsi multa illic admiranda potius, quàm pro dignitate imitanda nobis esse videatur. Verum enimvero antiquum Lutherus obtinet, qui quo magis vulgi aures animosque ad se conuertat, blandissimum hoc sequitur doctrinæ genus, vt credant homines, quòd ille cupit videri quàm verissimū, Deum non magno perè de Christiani hominis vita & operibus bonis curare, vt qui fidè fideique doctrinam vel solum, vel maxime exigat & requirat. Qui demu eò etiam dementia prolabitur, vt quæ à Ioanne aliisque sanctis præclarè sanctæque peracta, atque à piis omnibus perpetuò & prædicanda & imitanda sunt, ea in peccatis numeret, tanquàm impura & fordida faciat, & pœna potius, quàm præmio digna velit haberi. Verum de his tetris erroribus alibi diximus, & ante nos etiam viri sapientes & docti monuerunt.

POSTRUM non erit abs re, vt mihi sane persuadeo, paucis commonstrare, quam vtilitatem Ioannis vita nobis adferat, si præclaram tanti viri historiæ ad nos nostraq; tempora sincere accommodemus. Habet imprimis monachi & religiosæ vitæ professores cur de Ioanne duce suo gloriantur, quæ & iure prædicent, suumque principè vocent. Duxit enim ille vitæ eremiticam, imò & anachoreticam, quod & Rupertus Tuitiensis admonet: adeoque sicut Sacerdotum principes Apostoli extiterit, sic Monachorum Principem se Ioannes ostendit, vt Chrysostomus luculenter affirmat, & nos antea confirmauimus. Habent præterea monachi, quod in Ioanne non modò suspiciant, sed & imitentur, vt pote secessum ab hominum turba, à mundi negotiis vacationem cultum silentij, curam edomandæ carnis, & exercitandæ die ac nocte pœnitentiæ, studium sacra meditandi & contemplandi, piè precandi contentionem, demum flagrantem in Deum Dei que regnum pietatis affectum. Habent quoque in Ioanne pastores, doctores & ministri omnes Ecclesiæ, quod velut in clarissimo speculo intueantur & sequantur exemplum, nimirum vt bene præparati & legitime missi, sua munia sincere obeant, ac in his accuratè versentur: vtque non solum clamantes Dei voces in deserto esse laborent, sed etiam cœlibatum integre castèque colant, & moribus sint inculpatis, vt suo tum verbo, tum exemplo & zelo singulari plebem Domino perfectam parent, neque bonis tantum amabiles, quin improbis quoque

Iacob. 1. 2. Pet. 2. Hebr. 11.

Philipp. 2. Matth. 5.

1. Cor. 11. Philipp. 4. Ioan. 1. doc. vna copèdit explicatur. Matth. 3. & 11. Luc. 3. Marc. 1.

Ioan. 1. & 5. Luc. 3. Ephes. 2.

Quomodo Ioannem inferunt natiuitate in Sectantibus.

Hom. 6. ad pop. de iacob.

Ioannem exemplum Ecclesiæ patribus & ministris proponitur.

Christianis omnibus Ioan. nis prodest exemplum.

Hom. 25. in Lucam. Hom. 10. in Matth.

1. Cor. 11. Philipp. 4. Ioan. 1. doc. vna copèdit explicatur. Matth. 3. & 11. Luc. 3. Marc. 1.

Ioan. 1. & 5. Luc. 3. Ephes. 2.

Quomodo Ioannem inferunt natiuitate in Sectantibus.

Hom. 6. ad pop. de iacob.

Ioannem exemplum Ecclesiæ patribus & ministris proponitur.

acres ac formidabiles se præbeant, ac demum illorum quisque pro suo gradu & ordine, quem tenet in Ecclesia, coram Deo & hominibus fidelem ac idoneum se ministrum esse declaret, suumque ornent ministerium.

Nec solum Ecclesiastici, sed & Christiani omnes cuiuscunque sint ordinis, habent in Ioane quod probent ac sequantur sedulo, modò velint, sicut velle omnes debent, verè & Christiane philosophari. Igitur Origenes & Chrysostomus cum sui temporis hominibus concionantur, Ioannis vrgèt exemplum, & proposito vitæ eius rigore, vulgi delicias vanasque hominum cupiditates reprehendunt atque castigant. Nec dubium, quin Ioannes hoc quod Paulus faciebat, meritò sibi sumere possit, vt nunc etiam oscitantibus, & secundum carnè viuentibus Christianis occinat illud: Imitatores mei estote. Item: **Q**uæ didicistis & accepistis, & vidistis in me, hæc agite: & Deus pacis erit vobiscu. Vidistis autem Christiani, dicat suo iure Ioannes, & ex Euangelio sæpè didicistis opera in lege præcepta, itemque non præcepta, quibus me Deus voluit mundo præluere, & Euangelium cohonestare. Tenetis ciborum abstinentiam, pœnitentiæ studium, lautioris vitæ contemptum, animi submissionem, fidei & doctrinæ constantiam, iustitiæ zelum, charitatis ardorem, omnisque virtutis sedulâ exercitatione. Audistis præterea meam de Christo & vera Christi fide confessionem: accepistis & doctrinam à me publicanis, militibus, populo traditam quæ pœnitentiæ, charitatis & iustitiæ opera contineret. Hæc opera, vt alia prætermittam, vobis commendo, quos ad opera bona creauit Deus, vt in illis ambuletis: quæ quidem ego non probanda solum, sed & imitanda vobis relinquo, si Euangelio Christi dignè viuere, & viam Domino parare, fructusque pœnitentiæ dignos facere, vt i sanè par est, decretum & constitutum habetis. Alioquin frustra, mihi credite, frustra fidem & fidei confessionem iactatis: frustra vos Abrahæ filios facitis, frustra Dei promissis & misericordiæ fiditis, quamdiu dignis pœnitentiæ fructibus vacui, & operibus bonis estis destituti, Iustum & horrendu Dei iudicium, quod peccantibus & ingratis omnibus impendet, est sane cunctis extimescendum. Quod si cælestis agricola, qui suam securim & falcem ad manum habet, & citò experiri statuit, vos velut steriles & infrugiferas arbores, aut tanquàm noxias herbas in agro suo inuenit, manus iudiciumque eius seuerissimum non poteritis vllò modo declinare. Aut igitur triticum in area Domini estote, vt in cæleste horreum colligamini: aut si manetis velut inutiles palæ, eundem vestrum exitum fore ne dubitate, quin est omnium fructus bonos in hac vita nò proferentium, ignem videlicet inextinguibile ac sempiternum. Hæc præcipua doctrina & philosophia est, vt mihi videtur, quam de viuendi ratione Ioannes omnibus in huius mundi deserto viuentibus tradit: hæc salutis illa scientia, de qua illum cõcionaturum Zacharias pater est vaticinatus: hæc Chri-

stiana solidaque sapientia, Iudæis, gentibus, omnibusque in Christum credentibus & credituris imprimis necessaria, nec solum ore, sed & omni vita Ioannis maxime confirmata. Fuit enim ille non solum redemptoris præcurfor, sed & alter Elias, ac præco iudicis, qui (velit nolit Herodes ac Herodias cum nefario impiòque sodalicio) munus suum ad mundi vsque finem obire perget, vt præcedat ante faciem Domini parare vias eius, vtque & praua in directa, & aspera in vias planas conuertat.

O TER felices, qui suum Ioanni munus integrum relinquunt, eiusque doctrina & exemplo conuenienter vtuntur, vt se dignos tanto magistro discipulos præbeant. Quàm libenter quàmque suauiter illos Christus inuist, quanta illos prosequitur liberalitate, quanta gratia locupletat, qui se in Ioannis disciplinam ex animo tradiderunt, vt positus sub illo timoris diuini fundamentis, & arreptis pœnitentiæ armis, viâ Domino parent, amicique ipsi fideles efficiantur. Nullus verò ex his, qui mundum amant, in Ioannis schola rite versabitur: nullus per illum Christo poterit commendari, nisi seipsum plane cognouerit atque despexerit. Quam ad rem haud parum iuuabit eius admonitionis sedulo meminisse, quam Chrysostomus, velut alter Ioannes, grauisime scriptam reliquit in hunc modum: Si Ioannes in omni vitæ ratione mundissimus, cæloque ipso clarior, & Prophetis celsior, quo nullus hominū maior fuit, quique tanta apud Deum familiaritate gaudebat, ad omnem tamen patientiā durabat laborum, satis alte deliciarum fluxa despicens, atque ad omnem se vitæ rigorem coarctans: quam nos satisfactionem adferre poterimus, quibus post tot Christi beneficia, postque mille nostrorum onera peccatorum, ne minimam quidem partem illius castigationis imitatur: sed comestationibus & potationibus dediti, ac peregrino odore fragrantes, vel potius factetes, nihilque à theatralibus sceminis discrepantes, ac nosmetipsos enervantes vndique, ac vndique relaxantes, in prædâ diaboli præparamur? Tum paulo post: Absistamus, inquit, ab hac fluida dissolutaque vita. Nequeunt enim omnino, nequeunt aliquando in vnum, & confessionis lachrymæ & corporis conuenire voluptates. Et hæc vos doceat beatus Ioannes & cibo suo, & habitu, & habitaculo. Quid igitur? inquies: ad huius tu vitæ asperitatem nos imperas coarctari? Nò impero plane, sed suadeo: quod si facitis, etiam laudo. Sin verò istud vobis impossibile iudicatis, saltem in vrbibus constituti, pœnitentiæ opera monstramus. Etenim iam iudicium assistit in ianu: quod si adhuc esset procul, nec sic quidè oportebat agere securius: siquidem generalem illum mundi finem vniuscuiusque nostrum vitæ finis imitatur. Sed quoniam satis non est aduersariis, Ioannem conuitiis suis insectari, nisi religiosissimos eius parentes male quoque accipiant, non grauiamur illatam iniuriam ab illis propulsa, & sanctis coniugibus suam restituere dignitatem conabimur.

Matth. 11. Marc. 6. Luc. 1. & 3. Ioan. 1.

Qui veri & felices Baptistæ discipuli.

Chrysostomi adhortatio ad Ioannem rectè imitandum. Hom. 10. in Matth.

Iacob. 5.

CAPVT DVODECIMVM.

Erant autem iusti ambo (Zacharias & Elizabeth) ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela. Luc. 1. Qui credit in filium, habet vitam aeternam. Joan. 3.

MAGDEBURGENSES.

Parentes Ioannis iusti ante Deum, hoc est, vera notitia DEI ac luce fidei in Messiam pradiiti fuerunt, nec aluerunt falsis persuasiones de operum iustitia, quales tum in Pharisaeis, & in reliquo vulgo grassatae sunt. Cent. 1. li. 1. c. 10. col. 355. Et li. eodem ca. 4. col. 95. Erant ambo iusti ante DEVM, hoc est, ab accusatione legis pronuntiati liberi, imputata iustitia propter Messiam habebant proprium Deum. Deinde & effectum exprimit Lucas, quod Deo in cultibus ordinatis obsequium praestiterunt.

CENSURA.

PRIMA EST Ioannis laus & commendatio, a qua suu Evangelium orditur Lucas, quod parentes habuerit non solum generis nobilitate claros, & ex tribu sacerdotali, sed & virtute, & pietate coram DEO & hominibus in primis illustres. Iustus quippe parentibus erat genitus, vt eo confidentius iustitiae praercepta populis dare t, quo hac ipse non nouitia didicisset, sed velut hereditario iure a progenitoribus accepta serualet.] vt recte monuit Beda. Excussit hunc locum egregie Paulinus, vt verba eius subiicere, non sit praeter institutum, quae parentum Ioannis nobilitatem maiorem in modum illustrent. Doctissimus Lucas, inquit, Baptista beati meritum ab originis claritate detexuit: & ne tantum historiae gratiam cum commemorasse existimes, nobilem Domini praecursoris parentem, veneranda praesca nobilitatis insignia, & suum cuique stemma connectit, dicens sacerdotem Zachariam de vice Abia. Credo, vt eo ipso dignitatem meriti eius ostenderet, adiciens nomen ex infibulis, quod procul dubio in Hebraeis esset insigne, de cuius vice honoratum sortitus sacerdotium fungeretur. Denique addidit: Et vxor eius de filiabus Aaron. Vides Euangelistam de commemoratione natalium Sancti, dictionem fecisse meritorum, vt iis quos erat de propriis meritis praedicaturus, nomina auita praerferret? Et vxor, inquit, illi erat de filiabus Aaron: auxit meritum Sacerdotis commemorata nobilitate coniugij: & laudaturus vitam, genus ante laudauit, vt venerabilior existeret, qui sanctis parentibus responderet sanctitate ingenta, quasi quadam iustitiae hereditate, qui illud principale in Sacerdotibus nomen Aaron & honoris in munere, & generis in vxore successor referret, atque illa quae concors in itinere iugum veritatis cum marito trahebat, ad pariendum eligenda angelum, de quo scriptum est: Ecce mittam angelum ante faciem tuam, dignior & viro Sacerdote & filio Prophetis praerferendo existeret, quam diuinis idonea dotibus, non solum vitam iustitiae, sed & familiae praerogatiua fecisset.] Sed vt propositis Euangelista verbis, quae parentes Ioannis a iustitia summe praedicant, inhareamus: recte notauit Origenes, perfectam hic eorum laudem describi, & propterea Lucam non sine certa causa tam multa coniungere, vt sciamus, non solum illos fuisse laudabiles, sed vt nos etiam horum exemplo laude vera dignos efficiamus. Primum enim fieri potest, sa-

Ioannes iustorum parentum iustus dignusque filius.

In 1. c. Luc.

Epist. 10. ad Sever. Ioannis parentes quomodo a Luca commendantur.

A generis nobilitate binos fieri commendat.

Parentes Ioannis praecipue a iustitia commendari. In Lucam hom. 3.

Emphasin

virtutes omnes complectitur. Sic igitur Zacharias & Elizabeth, sicut Ioseph Mariae sponsus, in Evangelio iusti celebrantur, quando quidem in omni virtute perfecti, & excellenti quadam iustitia, eodem Chryostomo teste, praediti existerent. Hinc idem alibi quoque docet: iustitia est omnium mandatorum plena custodia.] Cui consonat Ambrosius: Vbi iustitia, inquit, ibi concordia virtutum est ceterarum. Non enim pars est iustitia, sed quasi mater est omniu.] Et luculentius adhuc Gregorius Nifsenus, cum Christi sententiam: Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, explicat, omnem virtutis speciem hic nomine iustitiae designari testatur. Deum sicut Augustinus praclare notat vniuersa iustitiae ratio vnico innocentiae vocabulo continetur. An vero in Scripturis est iniustitiam, ab operibus ipsis iustum definitur atque describitur: Ioannes Apostolus discrete pronunciat: Omnis qui facit iustitiam, iustus est. Et apud Ezechielem extat operum descriptio, a quibus iustum oportet aestimare, nimirum, si in praerceptis Dei ambulauerit, & iudicia eius custodierit, veritatemque fecerit: & additur demum in epologo: Hic iustus est, vita viuet, ait Dominus Deus. Tum alibi legitur: Qui sequitur iustitiam, diligitur a Domino. Et rursum: Ante iudicium para iustitiam tibi. Paulus vero in hunc modum: Factores legis iustificabuntur. Deum iustus Christus pronunciat eos, qui habebunt opera in iudicio celebranda, & aeternis praemiis afficienda,

Hom. 12. in Math. 4. Li. de Parad. di. 6. c. 3.

Lib. de bono iudic. Math. 5. In Psal. 100.

Iusti ab operibus in Scriptura dicuntur.

1. Jo. 2. c. 3. Ezer. 18.

Prover. 15. Eccl. 18. Rom. 2. Man. 25.

Grande dam est deo iustus. Hom. 1. in Luc.

Rom. 2. In Luc. cap. 1. Psal. 17. Tit. 1. 1. Cor. 1. Rom. 11.

Li. aduers. Pelag.

Qualem iustitiam parentibus Ioannis tribuant no- uiores.

In 1. c. Luc.

Ioan. 1. De sanctis ser. 2. 2.

In 1. c. Luc. Scolin. Lucam. Hom. 3. in Lucam.

Iustitiae nomen bifariam accipi. Idem. 4. in Matt.

Matth. 1.

virtutes

Abram promissum: hoc est quod habeat remissionem peccatorum per Iesum Christum, & quod propter hunc reputetur coram Deo iusti. Nullus vero ex nouis istis Theologis, quod quidem scia, vno Beza vel est procacior, vel arrogantior, qui ne parum sapere videatur, indoctos & blasphemos omnes esse pronunciat, qui ex hoc loco & similibus conantur iustitiam operum stabilire, quorum meritis salus nostra vel in solidum, vel ex aliqua parte nitatur.

EN QVANTVM istorum est supercilium, vt non solum Zachariae & Elizabethae laudem obsecrant, sed etiam in Lucae verba impetum quendam faciant, ac vel inuitum eum cogant, non aliter quam de imputatiua, vt ipsi vocant, iustitia loqui. Secus vero qui sentiunt, vt adducti modo Patres sentiunt, & iustitiam operum hinc astruunt, partim indoctos partim blasphemos eos habet Beza, cum in eo ipso, in quo alios tanto conuictio infectatur, se indoctum esse atque blasphemum ostendit, & magistrum suum Caluinum eadem censura verberat. Sic enim Caluinus loquitur: Qui simpliciter exponunt, Zachariam & Elizabethae fide iustos fuisse, quia gratis Deo propter mediatorem placuerunt, in alienum sensum torquent Lucae verba. Deinde subiicit, Dominum quia illis peccata non imputauit, sanctam illorum vitam licet imperfectam iustitiae titulo dignatum esse. Quare si Caluinum sequimur non modo Beza, sed & alij quos produximus, aduersarij coarguendi sunt, velut qui sensum alienum inducant, cum locum praesentem ad solam fidei iustitiam audent detorque. Praeterea licet ac decet per Caluinum sic Lucam interpretari, vt iustitia titulus ob vitam pie & sancte gestam his duobus coniugibus donetur praeter ceteris, qui tamen si communem de Messia fidei in Synagoga retinerent, tamen minus Dei praerceptis obedientes, minusque iusti coram Deo existerent. Quod verò Caluinus admittet de imputatione & imperfectione, quam in vita & iustitia illorum coniugum contemplantur, de illo postea viderimus. Neque solum Caluinus, verum & Zvinglius istos, qui solam fidei iustitiam hic agnoscunt & statuunt, palam oppugnat. Adducit enim Hebraicae locutionis formulam, qua Liphae Adonai, id est, coram Domino, eos iustos dicit, qui metu Dei & amore iustitiae, innocentiae & sanctitatis student, qui bona conscientia & sincera quasi in conspectu Dei omnia videntis versantur. Sic Deus Abrahae dicit: Ambula coram me & esto perfectus seu integer: Sic Enoch dicitur ambulasse, & Noe iustus fuisse coram Domino: hoc est merentes & reuerentes Dei fuerunt. Coram Deo ergo iustum esse, est timorem Dei habere. Erant ambo iusti coram Domino, id est, omnibus quae Deus in lege sua praeroperat, diligenter & magnopere studebant, horrebant quicquid Deus vetuerat, componebant vitam & mores ad normam diuinae voluntatis, idque a teneris iam annis. Hac propterea repeto, non vt testimonium veritatis a Caluino & Zvinglio vel petendum, vel accipiendum existimem: sed vt doceam, nouatores non solum cum Ecclesia, sed inter se quoque ipsos haud leuiter dissidere, sibi que repugnantes tueri sententias, vt neque cum Patribus, neque cum Catholicis, neque cu suis in doctrina focis & satellitibus conuenire possint, sed noua semper bella meditari videantur. Mirum vero, quam turpiter idem Zvinglius eodem loco iustitiam humanam & Christianam misceat atque confundat, postea nihil non fi-

Confutat Beza Caluinum.

In Harmonia Euangel. Caluinus & Zvinglius ab aliis disceptant nouatoribus in nomine iustitiae.

Zvinglij sententia de iustitia parentum Ioannis

In 1. c. Lucae Gen. 17. v. 6. & 7.

Iustitia generalis est virtus quae iustis in Scriptura tribuitur.

Hom. 12. in Math. 4. Li. de Parad. di. 6. c. 3.

Lib. de bono iudic. Math. 5. In Psal. 100.

Iusti ab operibus in Scriptura dicuntur.

1. Jo. 2. c. 3. Ezer. 18.

Prover. 15. Eccl. 18. Rom. 2. Man. 25.

Grande dam est deo iustus. Hom. 1. in Luc.

Rom. 2. In Luc. cap. 1. Psal. 17. Tit. 1. 1. Cor. 1. Rom. 11.

Li. aduers. Pelag.

Qualem iustitiam parentibus Ioannis tribuant no- uiores.

In 1. c. Luc.

Ioan. 1. De sanctis ser. 2. 2.

In 1. c. Luc. Scolin. Lucam. Hom. 3. in Lucam.

Iustitiae nomen bifariam accipi. Idem. 4. in Matt.

Matth. 1.

virtutes

dei tribuens, adeo vt fide Deo per Christum, quod se in primis facere Sectarij omnes videri volunt, religionis nostrae summam esse testetur.

CAETERVM quam vane isti tum de Ioannis parentibus, tum de iustis omnibus sentiant, facile apparebit, si paulo diligentius, qui vere iusti in verbo Dei nominentur atque describantur, consideremus. Iusti prae dicantur Abel, Noe, Abraham, Isaac, Jacob, Iob, Loth, quibus annumerare licet Prophetas, vt potest sanctos Dei homines, vt eos Petrus vocat, multosque alios a Paulo enumeratos, qui vt ipse inquit, per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam & adepti repositiones. Ad horum praeterea numerum pertinent, quos in nouo testamento iustos legimus appellari, vt sunt cum Ioanne Baptista eius parentes, Maria sponsus Ioseph, Simeon, Ioseph ab Arimathia, & praesertim Apostoli omnes, de quorum eximia quidem iustitia & sanctitate, postquam Spiritu sancto repleti fuerunt, nefas sit subdubitare. De his omnibus ita sentiendum est, non modo iustos eos recte proprieque dici, sed etiam se hoc nomine dignos praestitisse, quandoquidem propositas a Deo iustitiae leges obseruauerint, Deumque suae iustitiae & testem habuerint simul & remuneratorem. Sunt enim de quibus ipse Deus per Prophetam dixit: Dedi eis praecipua mea, & iudicia mea ostendi eis, quae faciens homo viuet in eis. Fecit ea citra controuersiam Noe, qui propterea quod voluntati diuinae per omnia conformis esset, cum Deo ambulasse dicitur, virtusque iusti & perfecti ac praecisus iustitiae nomen est consecutus. Fecit magnus credentium pater Abraham, quem idcirco Deus ipse commendat, quod praecipua & mandata sua custodiuit. Fecit Iob vir ille simplex, & rectus ac timens Deum, & recedens a malo, diuina & ipse voce laudatus. Fecit Propheta regius, qui custodiuit mandata Dei, & secutus est eum in toto corde suo, faciens quod placitum esset in conspectu eius. Et de quo rursum hoc affirmavit Deus: Inueni Dauid filium Iesse, virum secundum cor meum, qui faceret omnes voluntates meas. Fecit Ezechias, qui coram Deo se in veritate & perfecto corde ambulasse non falso testatur: imo etiam cui hanc Scriptura laudem tribuit, quod fecerit bonum coram Domino, quodque placitum erat in conspectu Domini iuxta omnia quae Dauid pater eius fecerat. Fecit Iosias, qui hoc praclarum reulit elogium: Similis non fuit ante eum rex, qui reuerteretur ad Dominum in omni corde suo, & in tota anima sua, & in vniuersa virtute sua iuxta omnem legem Moysi, neque post eum, surrexit similis illi. Et ne multis agam, diuina etiam praecipua cum Ioane nostro eiusque parentibus religiose seruauerunt, quoscumque Spiritus sanctus siue iustos, siue sanctos, perfectos, vel immaculatos, aut rectos corde in Scripturis voluit appellari. Neque nunc de illo agitur, an iusti absque vilo peccato suam iustitiam retineant semper, quod nemo prudens affirmaret, praesertim cum scriptum habeamus, In multis offendimus omnes. Et, Septies in die cadet iustus & resurgit, quemadmodum pluribus etiam testimoniis hoc ipsum Synodus Mileuitana confirmat. At scite dixit Hieronymus, Iusti vocabulum non amittit, qui per poenitentiam semper resurgit. Vnde Augustinus de rege Dauide hoc praclare scripsit: Cum praeciret Deus illi peccatum, & pec-

Qui nominentur & habeantur vere iusti in Scriptura. Matth. 23. Gen. 6. & 7. In orat. Admass. Iob. 13. 2. Pet. 1. Heb. 11. Matth. 23. Luc. 11. a. Matth. 1. b. Luc. 2. c. Luc. 23.

Ezech. 20.

Gen. 6. Eccl. 4. 2. Pet. 2.

Gen. 26.

Iob. 1.

4. Reg. 14.

1. Reg. 13. Esai. 38.

4. Reg. 18. 2. Paral. 19.

4. Reg. 23.

Iusti censentur, licet peccato non careant. Iacob. 3. Prover. 24. Can. 6. 7. 13. Ad Hebraeos. De offio Dilectiij quae sitio- nib. q. 5

cata sua pia humilitate & poenitentia deleturum, cur non diceret: Inueni Dauid secundum cor meum: cui non erat imputaturus peccatum tam multa bona facienti, & cum tanta pietate viuenti, & ipsa pietate pro peccatis suis sacrificium contriti spiritus offerenti. Propter haec omnia verissime dictum est: Inueni Dauid secundum cor meum, quia licet secundum cor Dei non esset quod ille peccauit: tamen secundum cor Dei fuit, quod pro peccatis suis congrua poenitentia satisfecit. Sic & Hieronymus cum de peccato Ezechiae tractasset: Non, inquit, ex eo quod prauè peccauit, iustitiae nomen amisit, fed ex eo quod multa bona fecit, iusti vocabulum possidet. Vbi hoc etiam subiungit, Scripturarum sanctarum testimoniis comprobari, non eo peccatores esse iustos, quod aliquando peccauerunt, sed ex eo iustos permanere, quod multis virtutibus floreat, quemadmodum exemplo regis Iosiae demonstrat. Proinde nihil impedit, sicut & Augustinus saepe docet, eximie iustos in Scripturis praedicari eos, qui absque peccato non vixerunt, vt potest quo neque Prophetas, neque Apostolos caruisse Hieronymus docet. Quare hoc eleganter ab eodem dictum est: Absque vitio quod graecè κακία dicitur, hominem posse esse aio: ἀναμάρτητος id est, sine peccato esse nego. Quid multis: Est iustitia quaedam perfecta, quae virtute sua omne peccatum excludit, & ad vitam hanc minime pertinet. Est iustitia huic vitae competens, quae lethale peccatum non admittit, & sine qua nemo seruatur.

DIVINI sergio Scripturis est consentaneum, & in illis perspicue legitur, iustitiae titulum hisce hominibus competere, qui quod iustorum est proprium, pro sua virili praestare curant, hoc est, qui iustitiam & iudicium faciunt, & in via regia iustitiae, vt neque ad dexteram, neque ad sinistram declinent, recta progrediuntur. Nam & ratio ipsa conuincit & postulat, vt de homine, qui iustus legitur, idem intelligamus, quod de sapiente, forti, mansueti ac zeloso, Scriptura ipsa duce, intelligi par est. An non Salomonem sapientem dicimus a sapientia, Samsonem fortem a fortitudine, Moysen mansuetum a mansuetudine, zelosum Eliam a zelo suo peculiari, quemadmodum de diuina Scriptura dicimus: Vnde fatentur omnes, qui iudicio polleat, veram & excellentem in his, quos diximus, virtutem inhaesisse, illisque tum laudem, tum rem ipsam sapientiae, fortitudinis, mansuetudinis atque zeli sancti merito tributam esse. Cur igitur eodem modo non censeamus de his, qui vel simpliciter iusti, vel quod est expressius, apud Deum, vel in Dei conspectu iusti in Scriptura dicuntur? Vtique non illi hie tantum, quae omnis iustitiae fundamentum est, claruerunt, sed cum vera fide multas & praeclearas in sua vocatione virtutes coniunxerunt, ac diuinae gratiae cooperatores effecti, verae sanctimoniae fructus amplissimos, suaeque iustitiae praemia maxima sunt consecuti. Non illis iustitiae nomen ac professio satis fuit, rem ipsam factis & moribus expresserunt, digni etiam a Deo habiti, quorum fidei laboribus promissa & decreta iustitiae corona redderetur. Hinc illae sententiae & dulcissimae consolationes, quibus pij omnes in summis etiam laboribus & periculis merito se recreant atque consolantur. Dicite iusto, quoniam bene, quoniam suum fructum adinventionem suarum comedet.

Iustitia

De Danti iustitia licet non fuerit ne peccata

Li. 2. alij Pelagius.

De nouo gratia. 16. Li. 2. de pecc. mer. & iust. miss. 11. Epist. ad Rufin. Li. 2. alij Pelag.

Rede iustitia

Testimonij Scripturae de iustorum permissis.

Iustitia iusti super eum erit, & impietas impij super eum erit. Iusti in perpetuum viuunt, & apud Dominum est merces eorum. Seminanti iustitia merces fidelis. Reddet Deus iustis mercedem laborum suorum. Dominus retribuet vnicuique secundum iustitiam suam & fidem. Ita verò sapius legas, ne dubium esse possit, inter fidem & iustitiam recte distinguere, & plures quidem fideles quam iustos esse, eos verò qui sunt fide praediti, semper egere commone Scripturae. Vt sacrificent sacrificium iustitiae, vt iudicium & iustitiam faciant, vt seminant in iustitia, vt ingrediantur sine macula & iustitiam operentur, vt in iustitia & sanctitate omnibus vitae suae diebus Deo seruiant, demum vt peccatis mortui, iustitiae viuant, magisque indies iustificentur.

Quid porro de Christo dicam, qui se iustitiae doctorem, sicut a Ioseph dicitur, in monte praebuit, & credentes omnes de Christiana iustitia, a qua iusti recte dicerentur & essent, instruxit? Eam verò a suo populo, quam a Iudaico perfectiorem, & in obseruandis decalogi praecipis exactiorem postulauit, eandemque coram hominibus ad ostentationem fieri vetuit, & demum tria illa bonorum operum genera, de quibus ex instituto tractat, elemosynam, ieiunium & orationem ad illam ipsam reuocauit. Promittit iusti quocumque mercedem iis, qui iustum, hoc est, bonum, probatum, religiosum Dei cultorem, nomine iusti accepissent. Praeterea cum futuri iudicij velut imaginem depingit, ab operibus misericordiae praestitis iustos vocat, eosque coram omnibus in iudicio suo praedicat, & secundum enumerata illorum opera mercedem illis iam antè promissam reddit aeternam. Rursus beatos pronunciat eos, qui paupertatis, mansuetudinis, iustitiae, misericordiae & patientiae operibus incumbunt, & illorum gratia beatitudinem aeternam pollicetur, si in bonis illis operibus perseuerent. An non iustos eosdem agnoscit, quos pro beatis praedicat? cum sine iustitia beatus esse nullus possit. Proinde si Christi verba sententiaeque accuratè perpendimus, fatendum est prorsus, iustitiae nomen ac non ad fidem ac impurationem, sed ad bonorum operum exercitationem, probatosque credentium mores, ac vitam verè iustam solere transferri. Hac ergo de Scripturis tantum repeto (Patrum enim sententias, quae sunt infinitae, studio breuitatis omitto) vt nouatorum fallaciam hoc loco refutem ac dissipem, quando sic illi Christianam iustitiam tractant, vt cum fidei omnia largiantur, ei iustitiam, quam a iustitia & virtutum exercitatione Scriptura commendat, nullum ferè, aut exiguum sanè locum relinquere videantur. Huc enim confugere solent, vt iustos, quamlibet in Scriptura celebratos, vera & vnicuique propria, seu vt vocant, inhaerente iustitia exuant, eosque aliena & externa Christi iustitia sic induant, vt eosdem tamè coram Deo semper iniustos, immundos ac sordidos apparere ac remanere confingant.

Hi nunc iam perspicere & iudicari potest, quam sit vanum & coactum planè commentum Centuriatorum, qui Zachariam & Elizabeth iustos ante Deum sic faciunt, quoniam ab accusatione legis liberi fuerint pronunciat, & quod imputata iustitia propter Messiam propitium habuerint Deum. Eodè reliqui ferè cōcedunt, quos supra commemorauimus, hoc vnum suis contortis interpretationibus assequen-

Esai. 3

Esai. 18

Sapient. 5

Pro. 11

Sap. 10

1. Reg. 26

Esai. 4 & 17

Esai. 18

Pro. 11

Esai. 10

Esai. 4

Esai. 1

Rom. 6

1. Pet. 3

Apoc. 22

Iob. 2

Mat. 5. 6. 7

Quomodo Christus docet de iustitia Christianam

Christianam iustitiam refert Christus ad tria genera

Mat. 10

Mat. 25

Mat. 3

Quomodo Christus iustitiae nomen loquitur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

Quomodo Centuriatores male praedebantur

tes, vt Lucae verba non obscure peruertant. Is verò iustitiae rationem non ignorabat, quam ne soli fidei, vel imputatae iustitiae tribueret, non sine diuini spiritus afflatu hanc sanctorum coniugum iustitiam tam multis verbis est profecutus. Cum enim dicere tantum potuisset, iustos eos fuisse, hoc etià prudenter adiunxit, quod iusti fuerint ante Deum, & inceserint in omnibus mandatis & iustificationibus Domini, & praeterea quod cora hominibus inculpati, siue sine querela vixerint, ne quicquam omitteret, quod ad perfectam iustitiae commendationem pertineret. An fortasse isti sentiunt, durissimum in scribendo Lucae videri, quod subinde sic loquatur, quasi iustitia ex operibus veniat, sicut Lutherus alicubi sed nimium impudenter sanè, significauit? Quocirca nugantur Centuriatores, qui vt manifestam Scripturae vim inferant, nouam autem fallaciam comminisci, iustum nimirum hoc loco & alibi frequenter passiuè accipi, pro eo, cui legis impletio per Christum facta imputatur, qui absolutus est coram Deo gratis, & acceptus in gratiam. Hoc vt probent, exempla proferunt, ex Euangelio petita quidem, sed perperam ab illis intellecta: Qui recipit iustum, inquit Christus, in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. Ornatis monumentis iustorum, iusti ibunt in vitam aeternam. Et homo ille iustus, sicut de Simeone dictum est. Quibus omnibus iustos Baptiste parentes adiungunt, sed quibus passiuè eam solum quam proxime diximus, iustitiam & legis obedientiam tribui volunt. Quis verò nisi sit obesa naris, vt vulgo inquit, fraudem istorum non sentiat, qui vt Euangelica verba corumpant, ad tropum confugiunt, & Augustini regulam obseruati necessariam negligunt, Scripturam scilicet per tropum nunquam esse intelligendam, nisi sermonis proprietates sensum absurdum inducat? Nihil verò hic absurdi est, nihil incommodi metui potest, imò Scripturis Patrumque sententiis quas adduximus, pulchrè congruit, si verè iustum statuamus eum, qui iustitiae titulum in Scripturis consecutus est. Illud verò absurdum atque ridiculum merito videatur, ea quae de iustitia nomine vel Christus, vel Scriptura dixit, ad iustitiam solè imputatam, & propter Messiam credentibus applicatam velle accommodare. Vt enim abunde probauimus, & Christus integris cōcionibus testatum fecit, in Scripturis nō de passiuè, vt isti loquuntur, sed de vera inhaerenteque iustitia sermo est semper, vt obtineat illud Apostolicum dictum, quod vnicui ad opinionem istorum confutandā sufficeret. QUI FACIT iustitiam iustus est. An non seipsum Christus explicat satis, de quibus agat iustis in eo dicto, Iusti ibunt in vitam aeternam, cum apud Ioannē disertè testatur: Et procedent qui bona fecerunt, in resurrectione vitae, cum praeterea suos electos & eorum opera nō solè iustitiae nomine, sed etià aeterna mercede dignatur: Gau de te inquit, & exultate, in persecutionibus scilicet, quoniam merces vestra copiosa est in caelis. Nō enim est iniustus, vt obliuiscatur operis, quod cuiusque sui faciūt, sed ita iustus: vt reddat vnicuique; secundum opera eius. Sic illi quoque locū, Fulgebunt iusti sicut sol, aperte corrumpunt: vbi iusti non dicuntur a Christo alij, quam qui bona fecerunt, suorumque operum retributionem habebunt in resurrectione iustorum, sicut Christus de suis electis alibi loquitur,

Lucas diligens in laudanda iustitia.

a. Serm. de Pharisaeo & publicano.

Notatores uolunt iustitiam passiuè accipi

Mat. 10. Matth. 13. Matth. 23. Mat. 25. Luc. 2

De doctrinae Christiana. li. 3. c. 10. & 16.

Mat. 5. 6. 7.

1. Ioh. 3. Mat. 25. Ioh. 5.

Qui iusti saluabuntur. Mat. 10. Heb. 10. Mat. 16. Serm. 38. de sanctis, & de verbis Apostoli Ioh. 3. 35. Mat. 13. Luc. 14.

De alio loco depravato.

Matth. 10. In eundem locum Matt.

Psal. 74. 1. Theff. 4.

Apo. 2. Hebr. 6. Rom. 2. Esai. 3. Galat. 6.

Can. 10. in Matth. 2. Cor. 9. Psal. 111. Esai. 58.

2. Cor. 9.

Matt. 5. et 6.

a De spiritu et littere. 9. b Lib. 24. moralium c. 5.

c Li. de opere et electio. d Ont. de pauperum amore.

e Serm. 30. f 50. homil. ar. hom. 18. Luca 2. Rom. 2.

In cap. 14. Ezechiel. 14. Qualis iustus Simeon. De iustitia Noe Danielis & Iob.

De iustitia Ezechie.

A B V T V N T V R etiam illa sententia: Qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. Non enim hic iustum accipit Dominus pro credente tantum, vt Lossius contra propriam Scripturam phrasim interpretatur, neq; pro illo cui à Deo iustitia imputatur. Id enim Scripturam cōsentaneum non est, quæ distinguit inter fidem & iustitiā: nec enim pro iusto habet, qui verè non sit. Is enim qui iustitiam diligit & vindex iniquitatum est, non putatā seu putatiuā, sed verā & sincerā iustitiā mercedem, eāque vberissimam reddit. Ego sum inquit, scrutans renes & corda: & dabo unicuique vestrū secundū opera sua. Non est iniustus Deus, vt obliuiscatur operis vestri & dilectionis: imò verò gloria & honor & pax omni operati bonum, A postolo teste. Habet igitur mercedem sibi propriam iustus, vt suorum operū fructus comedat. Quæ enim seminauerit, hæc & metet. Tum qui quis iustū eo nomine quod sit iustus, tractat humaniter, suāque in illum beneficentiam confert, parem cum iusto mercedem recipit, à Deo remunerante, sitque iustus ex honore iustitiæ, quando in recipiendo iusto ipse reuerentiæ affectus, iusti honorem accipiat, vt Hilarius dixit. Eiusmodi hospitalitatem & in egenos liberalitatem Paulus sæpè cōmendat, adeoque ad iustitiam transfert, huc citans Propheticum dictum: Disperdit dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi. Sed & Esaias cum de operibus misericordiæ præstandis mandata dedisset, has mox adiecit & ad iustitiam retulit in signis promissiones. Tunc erūpet quasi mane lumen tuū, & sanitas tua citius orietur, & anteibit faciem tuā iustitia tua, & gloria Domini colliget te. Paulus verò in hunc modum: Augebit incrementa frugū iustitiæ vestræ, vt in omnibus locupletati, abundetis in omnem simplicitatem. Atque ita sæpè Scriptura suam iustitiæ mercedē assignat, planeque docet, iustitiam nostram dici, sicut & Christus appellat, quia nobis nimirum inhæret, ac à nobis exercetur, cum sit tamen & Dei iustitia, quod eius nobis largitate donetur, vt ei inhærendo iustè viuamus, & tanto magis adiecit, Spiritu interim gratiæ cooperatē: quemadmodū^a Augustinus & Gregorius tradunt. Quæ quidem iustitia non solum nostra in Scripturis dicitur, sed etiam ab operibus ita commendatur, vt cum illa sunt à iustificato, maiora etiam bona sibi habeant à Deo promissa, & homini cōferant, sicut^c Cyprianus, Nazianenus, Ambrosius & Augustinus luculentissime declararūt.

I A M verò de Simeone quid attinet dicere? quæ Lucas tot ornauit encomiis, vt illum hominem iustum & timoratum, & à Spiritu sancto gubernatū, utilitatis publicæ studiosum, Christi que præconē & amatorem ardentissimum fuisse declarat. Merito is quoque censetur inter illos, qui legis factores à Paulo dicuntur, & quorum operibus ex fide manantibus idem Apostolus iustificationem ascribit. Non enim auditores legis, inquit, iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur. Ita iusti Noë, Daniel & Iob, vt potè quorum iustitiā Scripturarum vocibus prædicari confirmat Hieronymus, ac Deus ipse tā disertè testatur: Si fuerint tres viri isti in medio eius Noë, Daniel & Iob: ipsi iustitia sua liberabūt animas suas, ait Dominus exercituum. A t vanissimus est Oecolampadius, qui spectatam illorum iustitiam in solam fidem transfor-

A mare conatur. Et iustus haud dubiè fuit Ezechias, qui legè factis expresserat, sicut & Scripturæ verba declarant: Fecit Ezechias vniuersa, quæ diximus, in omni Iuda, operatusque est bonū & rectū & verum coram Domino Deo suo in vniuersa cultura ministerij domus Domini iuxta legem & cæremōnias, volēs requirere Deū suum in toto corde suo. Vt hinc nemo non videat, in veteri quoque legē iustos fuisse, qui veræ fidei spiritu præditi, obediētiam legi debitam persoluerent, ac se se iustos Deo cultores exhiberēt, sicut ex loco etiam sequēti potest animaduerti. Proximi pauperis pignus (sic enim lex diuina præcipit) nō pernoctabit apud te, sed statim reddes ei ante solis occasum, vt dormiēs in vestimento suo benedicat tibi, & habeas iustitiā coram Domino Deo tuo. Hic iusti officij simul & præmium est traditū: officij quidē in eo, vt cuius pauperi pignus aut vestimentum bona fide ac mature restitueret: præmium verò, Deum hoc officij, vel opus charitatis tam gratū habiturū, vt facienti augeat iustitiam, nec sua illū mercede defraudet.

N E Q V E dissimilem iustitiā ab ea, quæ in Ezechia fuit, rex Iosias præstitit, cui Scriptura summā, vt antè diximus, tribuit commendationem, quod nempe ad Dominum reuersus fuerit in omni corde suo, & in tota anima, & in vniuersa virtute sua iuxta omnē legē Moyfi. Quid ad hæc porro Brentius: ferre non potest tam illustre testimoniū de iustitia regis. Hoc, inquit, intelligendum est, qualis Iosias fuerit coram humano iudicio in administratione regni sui, non qualis fuerit coram diuino iudicio. O calumniatorē qui non solum laudatissimo regi debitam laudem adimit, verum etiam diuinam Scripturam hoc scholio lacerat atque corumpit. Qua fronte ad humanum iudiciū audet hic homo ea referre, quæ secundū legem Dei Iosias ex animo fecisse, & tam sedulo perfecisse scribitur, vt cæteros etiam reges vera iustitia & obediētia superaret: Reuerfus est ad Dominū in omni corde suo, & in tota anima sua, & in vniuersa virtute sua, iuxta omnē legē Moyfi. Quid hoc est aliud quæso, quā sicut Paulus loquitur, legis esse factorē, Spiritu interim gratiæ cooperatē? Quis igitur nisi stolidus, affirmet cum Brētio, tam præclaris Scripturæ verbis hoc solum astrui, Iosia corā humano iudicio in regni sui administratione duntaxat probū & integrum, siue vt ita dicā, ciuilitè iustum fuisse? Adeo non verentur isti, cum suæ causæ id cōmodum putāt, Scripturæ verba inuertere, & quod in suo verbo approbat Deus, id humano iudicio metiendū esse cōtendunt. Sed enim cur Iosia parceret Brentius, quæ eodē ferè in loco adeo nihil puder in Christū ipsum Dominū palā esse blasphemū? cum de illo ita loquitur: Videmus Christum se respondisse (cum Legisperito scilicet diceret: Hoc fac & viues,) vt potius indicauerit ei viam ad æternā damnationem. Quis obsecro Christianus non horreat, cum hoc tātum de summo redēptore suo probū audire cogitur? quis credat, eundē clemētissimū Dominū, qui venit peccatores omnes saluos facere, viā ad æternā damnationē vlli hominū indicauisse? Quis demū non succenseat Brētio, Christi verba tā nefarie peruertēti, vt quod ille ad salutē legisperiti respōdit, viā esse dicat ad dānationē? Quid obsecro vel rectius, vel compendiosius, vel absolutius, quā de præcepto charitatis obseruando ei adferre potuisset, qui hoc pacto rogabat: Magister, quid

2. Paral. 3.

Iusti fuerunt veteri cōtestamento, qui legem studierunt.

Dem. 24.

Habere in Deo iustitiam.

De iustitia regis Iosia.

4. Reg. 23. In Ezechia minime post Trinitatem.

Brentius Iosia, & reuerfus in Deum.

Rom. 1.

Brentius Christum blasphemum.

Luc. 10.

1. Tim. 1. Luca 19.

Luc. 10.

Psal. 93.

1. Ioan. 4.

Quæ legis opera dicantur à Paulo.

Rom. 8.

Psal. 118.

In 1. et prioribus ad Tim. 1. 19 copulata Enosio c. 18.

Rom. 1.

Rom. 5. et 6. 1. Cor. 6. Tit. 3.

Triplex iustitiæ status in homine considerandus.

1. Cor. 3.

Eph. 4.

1. Cor. 12. Eccl. 12.

ster, quid faciendo vitam æternam possidebo? Igitur cum idem ipse qui rogauerat, primum & præcipuum legis mandatum protulisset, ita subintulit Christus: Hoc fac & viues. Vbi censet Brentius, id quod Christus exigit, à nullo hominum fieri posse, vt fingat scilicet in præcepto non dicam laborem, sed etiam impossibilitatem, & Ioanni penitus aduersetur, ita pronuncianti. Hæc est charitas DEI, vt mandata eius custodiamus: & mandata eius gratia non sunt. Plurimum verò fallitur Brentius, qui charitatis operam non alia constituit, quàm quæ legis opera Paulo dicuntur, simulque à ratione iustificandi hominis remouentur. Pugnāt enim Apostolus aduersus præposteros legis assertores, qui Christum Christumque gratiam ignorantes, imò etiam apertè repudiantes, ex legis operibus, quæ solis naturæ vel arbitrij nostri viribus peraguntur, coram Deo iustificari posse hominē existimabant. Hęc igitur legis opera, & quæ ex illis accipi potest, iustitiam improbat Paulus, planeque submouet, vt par est, ab hominis iustificatione. Nusquam verò fidei vel charitatis opera cum lege commiscet, quinimo perspicue docet, iustificationem legis in illis impleri, qui non secundum carnem, sed secundum spiritū ambulans, ita vt iustificati per dilectionem & gratiam rectè operentur. Quare neque nos vrgemus iustitiam operum, quæ absq; spiritu gratiæ vel fidei à quibuslibet sunt, sed palam asserimus, ex illis neminē iustificari. Illa verò prædicamus opera, quæ iubente Deo, & Christi adiuvante spiritu fideles renatique faciūt, cum dilatate illorum corda spiritu, viam mandatorum cum Dauide percurrunt, eaq; in toto corde custodiūt, & acceptam primam in Christo iustitiam benè factis promouent atque confirmāt, vt ita legem pro huius quidem vitæ ratione impleant. Id verò vel maxime charitas facit, quæ legis est plenitudo siue perfectio, atque consummatio præceptorum, Ambrosio teste. Docet igitur Augustinus legis iustitiam sic opere factorum impleri, si dilectio & gratia coniungantur.

N I H I L igitur Paulus nobis obfistit, vbi vel de legis imperfectione, vel de fidei iustitia differt; imò si rectè idem accipiatur, istorum etiam opinionem retundit, qui hominem iustificari docent vel sola imputatione iustitiæ Christi, vel sola peccatorum remissione. Etenim vt eximia, nec satis vnquam æstimanda Christi beneficia, quæ per iustificationem homini contingunt, rectius cognoscamus, ac sapius in mentem reuocemus, pulchre Paulus hæc distinguit, nec pro eodem accipi vult, peccatorum remissionem, renouationem, & vitæ æternæ hereditatem. Quippe res ipsa postulat discrimen admitti in his, quæ diuersam habent significationē, sicut & in statibus illis est distinguendū, qui circa iustificationem à doctis vtiliter, adeoque necessario considerantur. Alius enim status est iustitiæ inchoatæ, paruulis in Christo congruēs, quādo impius vt iustus fiat, offenso Deo reconciliatur, & primum veniam accipit omnium peccatorum. Alius proficiētis iustitiæ status, grandæscētibus illis conueniens, qui post acceptam peccatorū veniam, in Dei gratia crescere & augere sibi iustitiam ex animo student. Obseruant enim præceptum illud: Qui iustus est, iustificetur adhuc: & qui sanctus est, sanctificetur adhuc. Item: Non verearis iustifi-

carī vsque ad mortem, quoniam merces Domini manet in æternū. Est & tertius idemque supremus iustitiæ gradus, vel status perfectiorū, & spiritualiū proprius, qui sensus habet exercitatos ad bonamque discretionem, vt de his loquitur Paulus. In his paciētia & perseuerantia boni operis diuturna quæritur, suntq; illi homines Dei perfecti in omni iustitia, & ad omne opus bonum instructi & assuefacti. Vnde sapienter & secundum Scripturas Maximus in Ceteris docet, de triplici statu Christianorum: quorū infimos φολογιστας, hoc est, timentes: medios verò φρονιμοτερας, hoc est, proficiētes: supremos autē τελειους, hoc est, perfectos appellat. Hæc obiter inferere visum est, vt ad Christianam iustitiæ gradus & profectus, qui magni sūt certè momenti, tum in diuina Scriptura, tum in omni vita sedulo animos aduertamus. Et cauendū est in primis commune vitium aduersariorū, qui loca Scripturam, iam de prima, iam de secunda & perfectiore iustitia nos cōmonefacientia fæde cōmiserunt. Quasi verò non multum interfit, siue agas cum homine impio, veluti Saulo & Cornelio, qui nondū iustus & amicus Dei factus est, aut vixdum esse capis, & cū alio Dei amico fideli, vt Anania & Paulo iā cōuerso, qui acceptā iustitiam Deique gratiā integrā seruat, nec eget grauiorū peccatorū remissione, sed spiritus tantum renouatione, & sancta perseuerantia. Huc enim Pauli vox illa pertinet: Quæ quidē retro sunt obliuiscēs, ad ea verò quæ sunt priora extendens me ipsum, ad destinatum persequor, ad brauiū supernæ vocationis Dei in Christo Iesu. Quicunq; ergo perfecti sumus, hoc sentiamus. Ceterū idem Paulus iustus & perfectus erat, cum hæc demum vocem, velat cygneam cantionem, edidit: Bonum certamen certauī, cursum consummaui, fidem seruaui in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex: non solum autem mihi, sed & his qui diligunt aduentum eius.

P E R G A M V S autem id planius reddere, quod dixeramus, iustificationē nō tantū remissione peccatorum, sed etiā interioris hominis renouatione cōstare. Apostolus Paulus post longā enumerationem peccatorum, quæ antè Baptismum ab impiis perpetrantur, sic eodē baptizatos cōpellat: Et hæc aliquando quidem fuitis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri Iesu Christi, sed & in spiritu Dei nostri. En quantū his renatis tribuit Paulus, multo sane amplius, quā condonationē, agnoscens in illis ac prædicans admiradā vereque salutarem mutationē, per quam nō solum sint peccatorū sordibus abluti & expurgati, sed ex impiis etiā & immundis facti puri, sancti & iusti, sic Christo nimirū Christi que Spiritu in illis per Baptismum operante. Tū alibi baptizatos dicit renouatos, ac nouas omnino creaturas, quoniam per Baptismum non modò veterem hominem crucifixerint & exuerint, verum etiā induerint nouū. Hinc Christus Dominus, & post illum Ioānes & Iacobus de iustificatione, quæ in Baptismo confertur, ita differunt, vt generationē illā, sicut & Paulus, regenerationem appellent. Nō potest autem abesse renouatio vitæque sanctitas & iustitia vera, vbi diuina illa peragitur regeneratio, per quam homines diuinæ naturæ confortes, vt Petrus inquit, efficiuntur. Quare Paulus hoc rursus

Hobr. 5.

2. Tim. 3. Con. 1. cap. Theolog.

Iustitiæ gradus a nouatoribus consumuntur.

Act. 8. et 10.

Act. 9. Philip. 3. Ibidem.

2. Tim. 4.

Iustificatio nem non tantum remissione peccatorū, sed etiam interioris hominis renouatione cōstare.

1. Cor. 6.

Eph. 6.

Rom. 6.

2. Cor. 5.

Eph. 4.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 5.

1. Tim. 3.

2. Pet. 1. Rom. 6.

Galat. 1. 2. Cor. 12. Galat. 2.

2. Tim. 2. Rom. 12. Coloss. 2.

1. Cor. 7. Ezecch. 36. Tit. 3.

Rom. 5.

Ei. 1. de peccat. mer. remiss. ca. 9. Cap. 10.

Novatores errant in formali causa iustificationis.

Aug. de spi-ritu. c. 9. 11. c. 27. Et contra. 2. epist. Pelag. cap. 7. Greg. lib. 14. moral. c. 5. Sess. 7. cap. 7. c. can. 11.

docet, quotquot lauacro illo regenerationis & renouationis donantur, non solum à peccato liberari, sed & fructum habere in sanctificationem, finem verò vitam æternam. Ac iterum: Quicumque in Christo baptizati estis, inquit, Christum induistis. Quis verò nesciat, Christum induere, Christum inhabitare, Christum in suis viuere, vt Paulus de renatis loquitur, multò esse maius, multòque præstantius, quàm à peccatis & eorum pœnis absolui? Nempe per Baptismum Christo commorimur & conspelimur, imò & illi capiti tanquam membra copulamur atque cõnectimur. Quemadmodum igitur à capite vis manat, qua singulæ corporis partes ac proprias functiones aptè exequendas mouentur, & in officio continentur: ita etiam ex Christi Domini plenitudine in omnes, qui iustificantur, diuina virtus & gratia diffunditur, quæ nos ad omnia Christianæ pietatis officia habiles reddit & ac commodatos. Eoque maior & illustrior erga nos Christi apparet beneficentia, qui non solum in aqua vitæ nos mundat ab omni inquinamēto, sed & cordis tribuit nouitatem, adeoque Spiritum sanctum impertit, quem in nobis habitantem quoque relinquit, sicut loqui diuina Scriptura consuevit. Atque hoc confirmans Apostolus dixit: Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quæ effudit in nos abundè per Iesum Christum saluatorem nostrum. Effudit autem tum ad remissionem peccatorum, tum ad copiam virtutum, vt cum baptizamur, eximiiis gratiæ muneribus aucti, non solum æternæ salutis hæredes instituemur: Atq; huc pertinet, quod ex Apostolo Paulo Patres omnes repetunt atque confirmant, charitatem in cordibus nostris siue renatorum esse diffusam, quæ verè iustos faciat, eamque non solum per legis præscriptum doceri, sed & per donum Spiritus dari atque conferri. Quia de re Augustinus ita testatur: Deus illuminationem iustificationemque nostram intrinsecus operatur. Et rursus: Dat sui spiritus occultissimam fidelibus gratiam, quam latenter infundit & paruulis. Tum sequenti capite: Legimus iustificari in Christo qui credunt in eum, propter occultam communicationem & inspirationè gratiæ spiritualis, qua quisquis hæret Domino, vnus spiritus est.]

ERRANT igitur Scripturas non intelligētes, & suas opiniones nimium amantes, qui cum Centuriatoribus putant, formalem iustificationis causam esse iustitiam imputatiuam & gratuitam, quæ sola fide credentibus in Christum donetur, seu peccatorum remissionem solam, quæ credentibus propter Christum applicetur. Rectè autem & orthodoxè sentiunt, qui tum Scripturarum, tum Patrum autoritate commoti, formale iustificationis causam faciunt iustitiam Dei, non qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facit, qua videlicet ab eo donari, renouamur spiritu mētis nostræ, & nō modò reputamur, sed verè iusti nominamur & sumus, iustitia in nobis recipientes, vnusquisq; suam secundum mensuram, quæ Spiritus sanctus partitur singulis, prout vult, & secundum propriam cuiusque dispositionem & cooperationem. Neque solum ita docet Concilium Tridentinū, sed & iustū Anathema in eos omnes pronunciat, qui docēt homines

iustificari vel sola imputatione iustitiæ Christi, vel sola peccatorū remissione, exclusa gratia & charitate, quæ in cordibus eorū per Spiritum sanctū diffunditur, atq; illis inhæret. Cur enim non damnentur cum suo pestilenti dogmate, qui in sacrum Baptismum, eiusq; vim admirabilē sunt palā iniuriōsè dum Christianū peccus illo Spiritus sancti maximo pignore spoliant, quo renati diuine signantur, vt vera sint tēpla Dei inhabitantis, qui quoniā sanctus & iustus est, sanctos etiam ac iustos eos facit. Qui præterea cum hunc suum tuentur errorem, doctrinam deprauat Apostolicam, in qua discretè traditur, per Christi obedientiam iustos constitui multos, & vbi abundauit delictum, etiam gratiā superabundasse: primumq; & terrestrem Adam nō plus nobis incommodasse & ademisisse, quā secundus & cælestis Adam ille Christus profuerit atque restituerit. Demum hæc istorum sententia, vt alia incommoda plurima grauissimq; prætermittā, amplissimum Christi beneficium, & sacrosanctæ passionis mortisque illius virtutem obscurat & extenuat vehementer. Negatur enim apertè, per Christū eiusque gratiam nos verè iustificari, verè sanctificari, verè abluī, & filios Dei effici: affirmatur verò, peccatū in renatis manere, sed credentibus tantum nō imputari: tollitur etiā inhærens iustitia, & duntaxat imputatiua substituitur & retinetur. Vbi verò Scriptura proponit quis docuit orthodoxus? quando probauit vnquam Ecclesia, Christi iustitiam ad iustitiā nobis reputari, ac si nostra foret propria, nec vllam aliam inhærentem nobis reliquam esse? Quæ docendi loquendiq; forma de iustitia imputatiua, vel inchoata, cui haud leues alij errores connectuntur, nostris quidem maioribus inaudita fuit, & ab ætatis nostræ Sectariis primū est introducta, planeque ad prophanas illas vocum nouitates pertinet, quas Paulus iubet deuitari, quasq; sinceritas orthodoxa respuit, dānat, execratur. Illud verò quod Scriptura docet, libenter agnoscunt Catholici omnes, reuerenterque accipiunt, beatū esse cui non imputauit Dominus peccatum, & propter Christū nobis Deum nostra delicta non reputare.

Atque hæc omnia nobis eò dicuntur, vt istorū & detegatur error, & vanitas profligetur, qui imputatiua iustitia confisi, nec in se, nec in aliis, quos etiam Scriptura iustos & sanctos celebrat, verū & proprium iustitiæ donum agnoscunt: qui præterea se aliosque omnes iustos eovno statuunt, certoque credi volunt, quod Christi iustitia fide apprehendant, etsi nihil interim iustitiæ & sanctitatis interioris habeant, vel adipisci conentur.

VBI nobis prætereunda non est sententia: QUI CREDIT in filiū Dei, habet vitam æternam. Et simile dictū apud eundem extat Euangelistā. Vt omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternā. Vtrumque verbū, vt putant, ad Ioānis nostri conciones pertinet, & singularem fidei virtutē ostendit, dum credenti salutē promittit æternā. Mirū autem, quanto operè hic sibi placeant nouatores, qui magno supercilio nobis vtrūq; dictū obicere, & ad sua impura dogmata cõfirmāda torquere cõsueuerūt. Imprudenter igitur agūt, inquit Pellicanus, qui filium negligentes vel relinquentes, alios sibi saluatores perquirunt, prostrant tuclares, in remebris ambulāt: Christi præconiā relinquentes sanctorū laudib; occupant, & intercessionibus falso se iunari credūt, cõtra verbū Dei & ratio-

Rectè dicitur: nari illorum errorem qui iustificari habentem vnus imputatiua peccatorum remissionem. 2. Cor. 1. 1. Cor. 3. 8.

Rom. 5.

Virtus passionis Christi a nouatione obscuratur.

Nouum est de iustitia imputatiua.

2. Tim. 4.

Psal. 31. Rom. 4. 2. Cor. 5.

Ioan. 3. De verbis qui credit filium habet vitam æternam sententia nouatorum.

In 3. c. Ioan.

non

Confutatio Pellicani in reprobatione.

Mat. 4.

Matth. 7.

Sanctorum cultu Christi eum pronè hi magis quæ minui.

In 11. cap. ad Romanos. 7. de iustitia de exclusiua fide, 9. c. 20.

Non sola fide iustificamur, si iuxta Scripturam iudicandum est.

Ioan. 2.

Eunomia- nus error.

Aug. deresi. 34. ad Quod nō Deum. 4. Hom. 33. in Ioan.

Interpretationes aliene hōi prædicat.

In 1. c. Ioan.

2. Cor. 13. Mat. 10. Rom. 11. Heb. 13. 2. Cor. 5. 2. Cor. 2. 1. Luc. 10.

nem rectam. Quisquis fiduciam suam ponit in filio, iam habet filium: quisquis habet filium, habet vitam æternam. Imò verò impudenter agit Pellicanus, qui genuinū huius loci sensum relinquens vel negligens, ad calumniādam excurrit, & alienam prolixius tractationē admisceat. Nullus profecto Catholicus adeò despicit, vt saluatorē vllum aut perquirat, aut agnoscat, præter Iesum Christum Dominum nostrū, in quò saluos fieri omnes oportet, & qui solus est Iesus, hoc est, saluator, quoniam vt angelus dixit: Ipse saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Sāctorum verò cultus, & quæ illis tribuitur inuocatio, si rite & Catholice fiat, haudquaquam prohibet, sed adiuvat potius, vt vtriusque militiæ ac triūphantis Ecclesiæ caput Christus à nobis legitime honoretur, quum in diuino illo cultu lectissimi eius amicos nobis adiungimus, horumque fide intercessione & amica societate nostras preces cõmunimus, Christo gratiores reddere conamur. Quod quum facimus, nostram in Christum fidem testamur, qui per se largiri possit, quod per Sanctos ipsius nobilitata membra precamur, nosque accepturos esse speramus, ipsius quidem Christi meritis & gratiæ in primis innitentes. Quanquam in eo fallitur etiam ac fallit Pellicanus, quod, vt solent noui Doctores, fidem hoc loco ac fiduciā inicitate misceat. Petrus verò Martyr ex præsentī loco colligit, à fide tantum pendere iustificationem: sicut & alibi monet Philippus, simpliciter idem significare: Fide iustificamur, & sola fide iustificamur quia necesse sit doceri, quòd sola fide iusti pronunciemur. Tam audacter, tam temere isti quòd Scriptura nusquam expressit, imò verò cõtra Scripturam contrarium apertè testantem, de sola fide iustificante audent pronunciare. Nam Iacobi Apostolica epistola ex professo id conuincit atq; concludit: Videtur igitur quòd ex operibus iustificatur homo, & non ex fide tantum: Tum rursus: Vis autem scire o homo inanis, quòd fides sine operibus mortua est? Quam sunt igitur inanes isti, qui sursum deorsum voluunt omnia, tantum vt non modo suum, sed etiam Eunomianum dogma ruantur: sola nimirum fide apprehendi, comparari atq; conseruari iustitiam, sola fide impium iustificari, & salutem à Christo promeritam ac promissam obtineri. Quòd si Brentio a credimus: Omnia merita politicorum & moralium operum hoc dicto abrogantur, & omnes hic exequantur homines in vita æterna consequēda. Quid autem hoc est aliud, quàm peregrina prorsus inducere, & Euangelica verba studio quodam obscurare atque peruertere? præsertim cum neque fides bonorū operum merita tollat, sed quatenus Dei promissionibus nitur, confirmet potius atq; stabiliat: nec vlla hinc fiat mentio de beatorum in æternis cælestibusque præmiis æqualitate, quā nos alibi satis refutauimus. Denique Marloratus ne omnino nihil dicat, hoc modo nugatur: Qui nec quibus suis Patribus credit, nec Romano Pontifici, sententiæ isti non est obnoxius, modo credat filio Dei. Quasi verò vtrumque credenti non competat, vt & filio Dei fidem habeat, & eundem non solum in Apostolis, sed etiam in suis Vicariis & Patribus electis organis loquentem audiat, illorumque autoritati propter Dei præceptum legitime pareat. Frustrāne Paulus præcepit: Obedite præpositis vestris? Frustrāne suo, & illorum nomine testatur: Pro Chi-

sto legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos? Ac rursus apertè pronunciat, se in persona Christi donare peccata. Quin Christus ipse de præpositis Ecclesiæ dixit: Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit.

SE D Missas facio has aliasque similes nouatorum interpretationes, quas risu potius quàm recitatione dignas intelligunt sapientes. Ego verò non video, quid aduersus istos fortius, & pro Catholicis commodius dici possit, quàm quod Chrysostomus hunc locum tractans pronunciauit. Ascribam eius verba, quibus ille nos quodammodo respondendi labore leuauit. Nunquid ergo satis est ad vitam æternam (sic enim loquitur) in filium credere? minimè. Non enim omnis, qui dicit mihi, Domine Domine, intrabit in regnum cælorum. Et peccatum in Spiritum vel solum est satis, quod in gehennam detrudat. Et quid de Patre loquor? nam si in Patrem & Filium & Spiritum sanctum rectè credideris, non autem rectè vixeris, nulla tibi ad salutem utilitas. Cum ergo dicit: Ipsa est vita æterna, vt cognoscant te solum verum Deum: nolimus hoc nobis ad salutem satis arbitrari. Opus namque nobis est & vitæ & morum puritate pollere. Et paulò post: Dicimus satis non esse solam fidem ad salutem, quod quæ de vita sæpè in Euangelis dicuntur ostendunt. Chrysostomum sequitur Theophylactus, qui negat in filium credere vitam immundam agētes. Nam vt Euthymius quoque docet: In filium credunt, qui non solum eius doctrinam amplectuntur atque profitentur, sed etiam illius voluntati obtemperant, eiusque præcepta seruant. Igitur in Dei filium ait, eos nō credere, qui, vt Paulus inquit, confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Tum Augustinus perspicuè dixit: Hoc est credere in Christum, diligere Christum. Qui sic credunt, tanquam lapides sunt viui, de quibus templum Dei ædificatum est, & tanquam ligna imputribilia, quibus arca illa compacta est, quæ in diluuiò mergi non potuit. Sed & alibi: Quid est credere in eum? credendo amare, credendo diligere, & credendo in eum ire, & eius membris incorporari. Ipsa est fides, quam de nobis exigit Deus, non qualiscunque fides, sed fides quæ per dilectionem operatur.]

ERRANT igitur vehementer nouatores, qui propositam Ioannis nostri sententiam sic expli- cant, velut nihil ille aliud præter fidem exigit, & eam quidem fidem intelligat, de qua ipsi contra veterum doctrinam absurdè philosophantur. Errorum verò quos hic plurimos maximòq; commiscet, fons & principium illud est, quod fidei nomine, sicut mox ostendemus, abutantur, neque propriam Scripturæ phrasim obseruent, qua fieri sæpè solet, vt quod multarum virtutum commune est, vni tribuatur, sed sine alterius exclusione. Scripturæ vox est, exempli gratia. Quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit. Et illa: Spe salui facti sumus. Et alia: Qui perseuerauerit vsque in finē, hic saluus erit. Sed & illa: Si confitearis in ore tuo Dominū Iesum, & in corde tuo credideris, quòd Deus illū suscitauit à mortuis, saluus eris. En tibi humanæ salutis effectū varijs modis accipi, & nō solū ex fide, sed etiā è spe & inuocatione perseuerantiaq; nostra pèdere, licet aliquādo Scriptura de vna duntaxat virtute faciat mentionem,

Chrysostomus negat solam fidem ad salutem esse satis.

Hom. 30. in Ioan.

Matth. 7.

Ioan. 17.

In 3. c. Ioan. Ibidem.

Crederè in Filium quid Theophi. & Augustinus. Quæ fides exigitur & saluet.

Tit. 1.

In Ps. 130. 1. Pet. 2.

Genes. 8.

Ioannis corrumpti sententiam, veluti solam fidem is exigit. Tit. 1. c. 2. in Ioannem.

Galat. 5.

Scriptura vni virtuti tribuit quod etiam pluribus debetur.

Esai. 3. Luce. 6. Deprauitio loci: Quid vocatis me domine domine.

frat, ac propterea tot populorum examina secum trahunt. Surdis interim auribus vulgus hominum præterit, quod per Prophetam admonet Deus: Po- pule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant. Nota est & il- la Christi sententia: Quid vocatis me Domine Do- mine, & non facitis quæ dico? Quo vno velut arie te satis dirutū & euersum videri potest, quicquid isti de sola fide solent afferre, parum interim aut nihil solliciti de præceptis Dominicis obseruan- dis, & de præstantia obedientia, quam & renatis impossibilem esse fingunt. Hic iterum accedit de- prauator Sarcarius, & falsum hoc intrudit scho- lion: Non facitis ea quæ dico, id est, non creditis illis cor- de, quæ dico. Requirit Christus cor credulum & consen- tiens. Nota verbum, facere, poni pro credere. O præcla- rum notatorem, qui perpicua Christi verba tam retris notis inuoluit, ac sensum illis repugnantem inducit, vt lector scilicet ab operibus bonis ad fi- dem solam abducatur. Quæ huius hominis est per- ueritas: qui certe non ignorat, cor non modo credulum & consentiens, sed & morigerum & obedi- tiens à Christo requiri, vt nempe verbum auditum fideque conceptum bonis operibus commē- detur, ac homo credens velut arbor bona, nisi vel- lit excindi & comburi, fructum multum adferat in patientia. Rursus abutitur illa Christi sententia: Discedite à me omnes operarij iniquitatis, atque illam more suo ad fidem detorqueat, quod Chris- tus hoc dicto neget iustitiarum operum gratiam. Sed enim non hoc loco de iustitiarum quos vocat Sarcarius, suamque iustitiam iactantibus, sed so- lam de malè agentibus, iisquæ omnibus differitur, quos regno consortioque suo Christus indignos esse indicabit, quantumuis illi credant, ac licet ve- ram fidei doctrinam aliquando miraculis com- probarint. Etenim à Christo iudice reiciuntur nō modò qui mala fecerunt, sed & qui bona fide di- cturi venient. Domine Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas feci- mus: Quare sic à Chrysofostomo scriptum est: Non modò ille qui habet fidem conuersatione negle- cta, regnum non poterit introire calorum, sed & ille qui in fide multa etiam splenduit claritate si- gnorū, nec tamen in vita aliquid boni operis exer- cuit, à cælestibus similiter ianuis repellitur. Neq; rectius quod in monte docuit Christus: Beati pau- peres spiritu, ieterpretatur Loffius, cum & illud de credentibus siue fidem habentibus explicet. Sic nouum rursus monstrum pariunt, quod nostri Pa- tres ignorauerunt, & à Christi mente profus alien- um est. Is postulat à discipulis & Euangelij sui auditoribus, vt si benè beateque viuere cupiant, post fidem acceptam spiritu se pauperes præbeant, hoc est, qui non alia causa, nisi propter doctrinam Domini, sint pauperes, vt^a Basilus, vel qui con- temnant secularia, & omnem mundi cupiditatem abiciant, vt^b Ambrosius, quæ humiles & timen- tes Deum instantem spiritum non habeant, vt^c Augustinus interpretatur. Sed enim quis omnino pius ob insignem istorum improbitatem non sto- machetur, & insanas tot locorum Euagelij deprau- ationes non penitus auerferat? cum hoc sibi pro- positum habere videantur, vt non quid Christus dicat, sed quid Lutherus sentiat, id verò mundus

Matth. 3. 7. 13. Luc. 11. Matth. 7.

deprauatio loci: discedite à me omnes operarij iniquitatis.

Matth. 7.

In eundem locum.

Deprauitio loci: Beati pauperes spiritu. Matth. 5.

a In regul. monach. cap. 65. b In cap. 6. Luce. c In Psal. 93.

A pro Euangelio habeat atque profitetur. Nullus orthodoxorum aut docuit vnquam, aut existima- uit, tam multa, tam diuersa, tam ardua virtutū of- ficia quæ diximus, vno fidei nomine contineri, & ab alijs quæ à credentibus exiguntur. Quantumuis autē credant homines, & de Christo eiusque doctrina præclare sentiant, ac ei maxime fidant, tamen hinc ne sistant, ad maiorem assurgere iustitiam iubetur, vt iam fide iustificati, & Dei spiritu acti, quæcunq; Christus mandauit obseruent, magistri vestigijs continenter insistant, regno calorum vim sanctam inferant, per viam angustā contendant ad immor- talitatem, seipsos quotidie abnegent, & quæ Domi- nus de beatitudinibus docuit, re ipsa præstare con- tentur. Quid multis? Verbum hoc Domini manet in æternum: Qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse intrabit in regnum calorum. Vbi nobis Brentius non est prætereundus, insi- gnis ille quidem fidei iactator, sed prauus interpre- diuini necessarii que præcepti, quod Christus om- nium ætatum credentibus proposuit in hunc mo- dum: Tollite iugum meum super vos, & est vestigio sequitur: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Nunc mihi Brentium audi: Tollere iugū Chri- sti, inquit, est credere in Christum, quod propter ipsum ha- beamus remissionem peccatorum, placatum patrem & vitam æternam. Non solum autem dicit: Tollite iugum meū super vos, sed addit etiam: Et discite à me quod mitis sum & hu- milis corde. Hoc loco non proponit Christus exemplū imita- tionis, sed proponit doctrinam fidei. Nec minus hallucina- tur Philippus, cum ex iugo, doctrinæ confessio- nē extruit. Equidē propemodū exhorresco, cū istā nouatorū non dico incogitantia, sed impudentem malitiā & malitiosam impudentiā in sanctissimis Christi verbis corrumpendis cogito atque perpēdo. Quid enim æquè coactum, & à Christi mente Pa- trumq; interpretatione magis alienum potest ad- duci? Nilarius apertè testatur, quod præcipiat Chri- stus, vt iugum eius tollamus, hoc est, vt mandato- rum eius præcepta suscipiamus, eumq; sacramēto crucis adeamus. Eodem modo^a Euthymius iugū exponit, quo præcepta Euangelica significantur, quoniā accedentibus ad ea in iugū modū superpo- nantur. Sic etiam^b Ambrosius, Chrysofostomus,^c Hieronymus,^d Gregorius hunc locū explicant: de fide autē hic & in sequenti sententia nemo ne per- somnium quidem cogitauit. Augustinus est de charitate hoc dictū accipiat, tamē fatetur hic Do- mini iugum, & sarcinā ab illis ferri, qui piè viuunt in Christo, & propterea persecutionē patiuntur: iugū autem hoc illis esse suauē & onus leue, quādo- quidem laboratibus adit Spiritus sanctus, & præ- sentia quæ aspera videtur mitiget, omniaq; grauiā illis releuet consolatione spiritali, & spe futuræ mercedis. Nihil verò miror, ab hoc vero Christi iugo istos & intelligēdo aberrare, & moribus ab- horrere, qui non obscurè præ se ferunt, iugū Chri- sti ipsis nō modo durum atq; graue, sed etiā pro- fus importabile, & ad implendum impossibile videri. Quid verò ineptius atq; indignius, quā quod alteram, eamq; pulcherrimam Christi sententiam deprauat porro Brentius, neq; fert ad imitandam Christi Domini humilitatē & mansuetudinē ma- ximū incitamentum & calcar nobis illud extare: DISCITE À ME, quia mitis sum & humilis cor- de? Igitur contra verborū vim & proprietatē, con- tra sancto-

Matth. 23. 16. 11. 7. Luce. 9. Matth. 7.

Quid sit Brentius: Vbi e iugū meū super vos. Matth. 11.

Hom. 94. Lucam.

In II. cap. Matth. 3.

Can. 11. b. Matth.

a In II. cap. Matth. b Lib. de statu animæ. c Hom. 33. in Matth. d Lib. 2. aduersus Peli- gianos. e Lib. 20. moralium. f. Sermon. 5. de verbis Do- mini.

Quomodo deprauatur dictum Chri- sti: discedite à me &c. Matth. 11.

In harmonia Euang.

Fideli aliquando cum charitate accipiunt sine illa & operibus accipiunt solum à nouatoribus. De sola fide non docere promittunt nouatores dogmata de fide non dicunt, sed de fidei sententijs arguitur. In Comitijs Augustinis.

Hom. 3. in Lucam. 2. Cor. 6.

Quomodo fides à nouatoribus definiatur. Summa quæ sit ratio ita nunc illi solent trahere, vt multorum errorum in ea velut fons & scaturigo inesse videratur. Vt igitur à Luthero rem ordiar: Fides est, inquit, certis, altissimæque animo insidens, diuinæ bonitatis & gratiæ per verbum Dei committitur atque manifeste fiducia. Calu- no^b hæc placet definitio. Fides est diuina erga nos be-

tra sanctorum Patrū intellectionem, contra com- mune omnium explicationem affirmat, hæc verba nunquā satis laudata, omnibusq; semper necessa- ria, nō ad exēplum & mores, sed ad doctrinā fidei pertinere. Quin fatetur etiam Caluinus, hoc dicto eos argui, qui ad carnis indulgentiam Christi con- uertunt gratiam, eosq; moneri, vt Dei gratia ere- cti, simul iugū suscipiant, ac liberi secundum spiri- tum, constringant carnis suæ lasciuiam. Prætereā docet, nos ad imitationem Christi hoc loco for- mari: sic enim libenter & placidè collum quemque iugo Christi subiiciunt, vbi mansuetudinem & humilitatem indutus, Christo se conformauerit. Iam verò si fidem non adeo laxè, sed contractè velint accipi, vt à charitate non dirimatur, sed & cætera omnia, quæ credentem facere oportet, in- cludat, cur tantoperè pro fide sola cōtendunt, ma- ximasque tragedias mouent, præsertim cum neu- tiquam ignorent, ac res ipsa nimitū doceat, hoc lo- quendi genere non modo pios maiorem in modū offendi, sed & vulgi animos ad laxandā frenā cupi- ditatibus, & ad omni virtutis studium eneruandū impelli? Omitto factam hac de re transactionem publicè, in qua moniti protestantes Catholicis pro- miferunt, se ab hoc nouo & periculoso dicendū docendiq; more in postem abstinerere velle. Nec di- cam, quantumperè sibi suæque causæ obsint, cum so- lam fidem iustificantem pergunt vrgeri, quando- quidem inde consequi necesse est, vt homines per- petuo dubij, & de acceptæ fidei dono tantum non desperantes maneat. Nā quotusquisque obsecro, fidem sibi vendicare, aut de illa Deo latus gratias agere, & propter illā tranquillo animo esse potest, si verè docetur, illos fide carere, qui bona non præ- stant opera, & ex fide bona cætera necessario sequi, indiuiduamque eius sociam charitatem atque iu- stitiam esse, vt nulla sit, sicut volunt, fides Euange- lica, quæ velut arbor bona, fructus bonos nō pro- ferat & ostendat. Sic isti certè gladium ad se iugu- landos præbent, mundus vt totus & videat & iudi- cet, nouos Euangelicos fide carere, ac tantam non inter infideles numerari posse, quando fidem, cui fructus bonorum operum veræque pietatis adhæ- rent, adeo nō exhibent, vt illa se plurimum desti- rutos ostendant, vltroque fateantur. Qui neq; iu- sti quidem esse possunt, si vt fatentur, in omni ope- re bono peccant, & sicut Brentius affirmat, etiam bonis operibus contra primum Dei præceptū de- linquunt, semperque manent iniusti. Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ so- cietas luci ad tenebras? vt Paulus pronunciauit. Sed enim quoniam aduersarij cum sua fide, fi- dei que iustitiæ tātās nobis turbas & perpetuas dis- putationes excitant, in quibus eandem ferè canti- lenam in morem cuculi occurrunt, nō grauabimur aliquid in medium adferre, quod vt arbitramur, ad pestilentem istorum tum cauendam, tum pro- fligandam de fide doctrinam scire & obseruare sit operæ precium. Summa verò & caput tractationis in excutienda fidei definitione versabitur, quam ita nunc illi solent trahere, vt multorum errorum in ea velut fons & scaturigo inesse videratur. Vt igitur à Luthero rem ordiar: Fides est, inquit, certis, altissimæque animo insidens, diuinæ bonitatis & gratiæ per verbum Dei committitur atque manifeste fiducia. Calu- no^b hæc placet definitio. Fides est diuina erga nos be-

A nouolentia firma certaque cognitio, quæ gratiæ in Chri- sto promissionis veritate fundata, per Spiritum sanctum & reuelatur mentibus nostris, & cordibus obsequatur. Phi- lippus in hunc modum: Fides est fiducia misericordie de voluntate Dei, Deo nos curare esse, Deum nobis ignoscere. Brentius^a ita docet: Vt credere sit firmam fiduciam in Iesu Christo iuxta Euangelij prædicationem collocare, vi- delicet vt certo & indubitatae confidamus, nos habere pec- catorum remissionem propter mortem Christi, & adoptatos esse in filios Dei ac heredes æternæ vitæ propter resurre- ctionem Christi, adeoque nos habere propter Christum ius & Hered. celestis regni. Ac alibi^c succinctius: Credere, inquit, in Luc. est certam & firmam fiduciam habere in Christum. Cul- manni sunt hæc definitiones: Fides est ingens fiducia cordis nostri erga Christum, quæ credimus ipsum esse Sal- uatorem & auxiliatorem. Fides est firma & certa fiducia, quod propter Christum accipis remissionem & vitam eter- nam. Sarcarius autem^b hoc pacto: Veram fidem habent qui certam fiduciam habent in promissionibus de Christo, quæ iustificat omnes coram Deo imputatiue sine operibus suis. His demū accedunt VVigandus & Cen- turiares, qui fidem definiunt, vt sit fiducia iuni- rem promissionibus gratiæ propter Christum. Quibus de iudicabit, credo, hos nouæ doctrinæ magistros in fide definienda verbis quidē discrepare, re ipsa ve- rō conuenire, simulque in tetros & communes er- rores incidere, vt verè fidei peruersiores potius, quā sinceros definitores sese præbeant & ostendant: Primum enim vix leuiter eam fidem attingunt, quā Christus Dominus vniuerso mūdo per Apostolos voluit prædicari, & ad quā recipiendā omnes vbi- que gentiū homines, nisi se vellēt ire perditū, obli- gavit. Definiunt enim fidem ab ea quidem actio- ne, quæ vel nullo modo in homine alioquin fide- li inest, vel si inest, ad naturam tamen fidei Catho- licæ & Christianæ, quæ definienda erat, nequaquā pertinet. Deinde vitio non caret, quod non solum à communi scriptorum sententiā & loquentium consuetudine discedunt, cum hæc nouam & inau- ditam fidei rationem inducunt, verum etiam pe- stifera miscent hinc dogmata: hominem nimirum sola fide iustificari, & eum qui fidem habet, de sua salutē certum esse oportere: eam verò certitudinē non solum ad tempus, sed etiam in æternitatē du- rare. Quem postremum errorē vt Bucerus & Cal- uinus confirmant (in multis enim reliquis dissen- tiant) fidem in eo esse posse negant, qui ad tempus tantum credit. Quasi donum fidei nunquā à Do- mino, quicquā absq; dono finalis, vt vocant, per- seueratiæ tribuatur. Quid autē hoc aliud, quā sto- lidæ mentis phantasma est, quod non modò cū di- uina Scriptura, quæ in fide stantibus, ne cadant, ti- mere & cauere præcipit, sed etiam cum quotidiana pugnat experientia, quæ tot nobis temporales ostendit. Sic enim Christus eos vocat, qui ad tem- pus cum Galatis credunt, & in tempore tentario- nis à fide discedunt. Nec mediocris istorum lapsus est, quod in suis definitionibus circa fidem illam versentur, quam neque Catholicis agnoscunt, nec hæretici osten- dunt, sed nec illi quidem, quibus fidem Scriptura tribuit, præ se ferunt. Vt enim de Catholicis pri- mum dicam, habent illi hoc sibi planè persuasum, solideque probant, sine diuinā & peculiari qua-

In disputat. de exclusiua sola. In expli- cat. Cate- chismi.

In locis cō- muni- bus.

De conse- crati- one. 14. b In corpore doct. de iusti- ficati- one. cap. 1. lib. 1. cap. 4. pag. 113.

Quibus de causis fides à nouatoribus male defini- tur.

Matth. 28. Marc. 16.

Quam certi- tudinem fidei docent no- uatores.

1 Cor. 10. Roman. 11. Matth. 13. Luce. 8. Gal. 1. & 3.

Talis fides à nouatoribus definiatur, qua- lis nusquam reperitur.

De certitudine fidei consistere potest per reuelationem.

Epist. 17. in serm. 2. in octava Pasche.

Alia fidei quam spei certitudo est.

Spei certitudo non sine edictionibus obtinetur.

2. Pet. 1.

1. Ioh. 3.

Hierem. 17.

Iob in fide spe certus quomodo.

Iob. 13.

Iob. 19.

Catholici quomodo aliter de fide.

dam reuelatione hominem certa fide, cui falsum subesse non possit, secum statuere non debere, quod iustorum ac predestinatorum numero comprehendatur. Sunt quidem & Catholicis sanè pij, qui Dei mandata pro viribus obseruare conantur: sunt viri verè spirituales, qui præter Deum & quod propter Deum amandum est nihil amant, quibus viuere tantum Christus est, qui prouident Deum in conspectu suo semper, & sollicitè ambulant cum Domino Deo suo, ut pluribus Bernardus explicat. Hi non raro suas conscientias in placida quiete collocatas habent, & paternum erga se diuinam bonitatis experiuntur affectum: quicquid autem interioris pacis, libertatis ac securitatis obrinet, id nullo modo ad certitudinè fidei, doctorum omnium iudicio est referendum. Diuina quidem illi promissione nitescentes, in spem omnino firmam & certam veniunt, fore nimirum aliquando, ut iustitiæ coronam per opera sua in Deo facta consequantur, & supernæ vocationis brauium, agone iustitiæ ritè confecto, certò sibi promittunt & fidèter expectant. Alia verò fidei certitudo est, quæ Catholici omnes in his, quæ credenda sunt, maximam habent, quæq; omnem illis dubitationem ex animo tollit, nihil ut ea certitudine in his rebus, quæ vel experientia, vel sensu vilo percipiuntur, illis ipsis esse certius queat. Et spei quidem certitudo, non ex fide tantum, quæ circa symboli articulos maximè versatur, sed etiã ex illis pendet conditionibus, quas diuina promissiones passim in Dei verbo habent annexas. De qua certitudine cõparanda nemo rectius docuerit, quàm per suos Apostolos Spiritus sanctus, qui bonorum operum exercitationem, charitatem non fictã, conscientia bonæ testimonium, & mandatorum Dei obseruationem hic maximè postulat. Vnde sic Petrus credentes omnes hortatur: Satagite, ut per bona opeta certam vestram vocationem & electionem faciatis. Tum Ioannes nõ solum charitatem nobis passim inculcat, verum etiam de vera fiducia, speiue certitudine sic admonet: Charissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum: & quicquid petierimus, accipiemus ab eo, quoniam mandata eius custodimus, & ea quæ sunt placita coram eo facimus. Cum igitur Catholici eiusmodi conditiones, quæ cum diuinis promissionibus coniunguntur, sibi arrogare nõ auint, scriptumque sciunt: Prauum est cor hominis & inscrutabile, quis cognosceret illud: certa & indubitata fide citra reuelationem statuere non possunt, se nunc Dei amicos & iustos esse, aut quod ex gratia & iustitia nequeant excidere. Quod verò ad necessariã fidei & orthodoxæ religionis certitudinè spectat, eã ipsam nulla ex parte vacillantè, ut quæ reuelato Dei verbo nitatur, integrè profitentur. Molestum autem exemplo, ut fiat planius, quomodo de vtraque tum fidei, tum spei certitudine Catholici sentiant. Iob fide plenus simulque spe longanimis, confidit prorsus ad futurum sibi Deum, quatumuis in suis afflictionibus vitam amitteret, atq; idcirco testatur: Etiam si me occiderit, in eum sperabo. Idem certò credit & statuit, se post mortè aliquando reuiuuum fore, ut hinc seipsum consolando dixerit: Scio quod redemptor meus viuut, & in nouissimo die de terra surrecturus sum. Atq; ita quidè res se se habet apud Catholicos, qui aliam spei, aliã fidei certitudinem statuunt, & propter illã quidè de bo-

nitate Dei immensa diffidunt nunquam, sed præclare cõfident: ob hanc verò in nullo fidei articulo aliqua ex parte vacillant. Hinc illa confessio verè docti simul & pij Idioræ, certò quidè sibi cõstare, quod fide sit præditus, per quã credat: sed nec sibi, nec alij certitudinè inesse de viua & formata charitate ad vitæ finem obtinenda. Hic enim hominè speciali quadam reuelatione indigere; alioquin signa duntaxat & coniecturas probabiles de virtute ac integritate hominis posse constitui.

Iam verò quòd ad Sectarios & horum præcipuos quosque doctores attinet, quacumq; illi tandem fidè profiteantur ac factent, raro certè vel nunquam id assequuntur, ut quod de iustitia & salute sua certò atque infallibiliter statuendum prædicant, in seipsis experiantur: quin potius circa multos & graues fidei articulos, ex quorum certa & indubitata fide salus animæ, hominisque iustitia in primis pèdet, dubitationes & fluctuationes animique tentationes tum maximas, tum frequentissimas perferunt. Quare fatetur Caluinus, vbi de suis loquitur fidelibus, eos in recognoscenda erga se Dei gratia non modò inquietudine tentari, sed grauissimis etiam terroribus quæseri, quin etiam perpetuò illis esse certamen cum sua ipsorum dissidentia. Affirmat & Brètius, difficillimum esse, ut homines se habere certam fiduciam in Christum agnoscant. Quòd si nouatorum fides tantis tentationibus perturbatur, ut ea semper sit cum dubitatione & dissidentia quadam coniuncta, sicut in seipsis agnoscunt: si notitia certæ in Christum fiduciam summã habet difficultatem annexam, quæ constans obsecro, quæ solida consolatio, imò verò quæ de iustitia & salute securitas & certitudo in ipsis possit inesse? quicquid tandem de sua fide vel scribant, vel definiant, vel exigant? An non orbi patet, quas quantasq; inter se foueant in doctrina dissentiones, nõ dico de rebus minutis aut leuibus, sed de grauissimis ac necessariis fidei nostræ capitibus, dum alij quidem aliter sentiunt de hominis iustificatione, de sacrosancta Eucharistia, de vbiuitate corporis Christi, de Cãnone Scripturarum, de numero effectuumq; Sacramentorum, de Ecclesiæ autoritate? In his enim aliisque pluribus rebus, de quibus Christiani dubitare sit nefas, ut illi totius Ecclesiæ consensione ac fidem deserunt, sic etiam inter se ipsi variis modis disiecti, pugnantés tuentur sententias, seq; mutuo tanquã hæreticos dånant. In vno certè fidei articulo Thomas olim hærebat, & quoniã de Christi resurrectione dubitabat, sic arguitur, ut etiã pro infideli à Christo iudicaretur, haud dubiè nullam in Christi regno partem habiturus, nisi fidei correxisset errorem. Quid verò de hisce hominibus censeas? quàm illis in Dei regno partem assignes? quàm iustitiæ laudem tribuas, salutisq; & certitudinis spe habere credas, qui tot falsarum opinionum fluctibus interclusi, & contrariis velut ventorum tēpestatibus circumacti, anchoras figere nusquam possunt, ut in fide stabiles immobilesque consistant, quando quid ipsi demum sui; magistri credant, frequenter incerti sint? Quid igitur nisi seipos turpissimè miserimeque fallunt, qui summã quæque & certissima sibi pollicentur, & in illa nescio qua fide siue perfidia, in illisq; moribus, & diuinæ gratiæ, & Christianæ iustitiæ, & salutis perpetuæ certitudinè sibi audacissimè vendicant? Quid hoc demum est

ter de fidei certitudine.

Tract. de morte cap.

Certitudo fidei apud uatores non reperitur, nisi magna potius dubitatio de vera iustitia & salute.

Quam miserè agitur cum non fidei certitudinis.

In Amib. 10.

Hom. 11. Lucam.

Cum apud nouatores nulla sit res fidei, nisi iustitia: latis enim doctores non potest.

Ioh. 10.

Conditio Catholicorum potior quàm nouatorum: ad veram fidei animi consolationem & tranquillitatem conciliantur.

Vnum Euangelium, & vna fides.

Act. 2. 4.

mum est aliud, nisi quod solius est Dei proprium, id sibi in iudicando sumere, & velut cæcis oculis nota Scripturæ exemplum præterire, quibusque admonemur, ex gratia Dei cõplures excidere, misereque perire, sicut Saul, Iudã, Nicolaũ, & eos omnes, qui ut Christus loquitur, sunt temporales, nec radices habent, verbuque auditu non custodiunt? Quanto demum rectius & felicius cum Catholicis agitur, qui certò & indubitato sciunt, quã fidei rationem, doctrinã & normam sibi proponant, semperque se qui debeant: quique non sine magna voluptate in matris Ecclesiæ fide & autoritate perituri conuiescunt. Nec enim ignorant, quam verè dixerit Leo Magnus, nisi vna sit fides, verã & integram fidem esse non posse, in qua nec augeri ab vilo quicquã, nec minui queat, & idcirco scripsisse Apostolũ: Vnus Dominus, vna fides, vnus Baptisma. Huic vnitati incõsuis mētibus inhærent Catholicici, in hac præceptis Domini deseruendũ esse sciunt, sine hac fide impossibile putat placere Deo, ex hac demum fide iustum viuere cum eodè ipso Leone constitetur. Cæteri verò, quibus hic portus, hoc asyllum & perfugium, siue ut Paulus loquitur, columna & firmamentũ veritatis Ecclesia non cõtigit, de fide quidè disputare, suasq; de verbo Dei sententiã subinde mutare possunt, nihil verò in religione firmi cõstituere ac perpetuo retinere possunt. Etenim qui vnitatis, ac perinde veritatis cathedram deseruerit, postquam nouæ fidei ac falsæ doctrinæ vino velut ebrii facti sunt, peculiari quadam spiritu vertiginis ferè agitatur. Eo fit, ut quacumque fidem siue sectariam opinionem arripiat, non secus ac monetam subinde commutent. Quo deinde lógus de fide disceptant, & sibi plus sumunt supercilij, eo maiore veræ fidei iacturam faciunt, & grauioribus pestilentium errorum fluctibus interclusi misere circumaguntur, indeque non sine præpotentis Dei dextera possunt emergere. Nec sanè mirum discipulis accidere, quod magistri noui toties experiuntur, ut suas de fide sententias ac opiniones variant sæpè, neque modò contra veterem Ecclesiam eiusque Doctores excipiant, verum etiam discordibus inter se animis ac vocibus tumultuantur. Hoc enim ad Babylonicam istorum confusionem pertinet, ut inuicem se non intelligant, imò & se mutuo hæreticos damnent in tanta linguarũ fidei, doctrinæq; dissonantia & varietate.

PROINDE quam isti definiunt fidem, & nuncquam reipsa sentiunt, si verum fateri velint, non fides Euangelica, sed potius præsumptio vana dicenda est. Et quæ in illis fides inesse possit, qui tot variis dissonantis doctrinæ partibus opinionibusque distracti, vno & eodem Christi Spiritu, & necessario vnitatis Sacramento destituuntur? Hinc isti nõ habent quod profiteantur Euangelium nisi secundum Lutherum, alij secundum Zuinglium, quidam secundum Schuencfeldium. At verò præclarè Barlaam apud Damascenum: Non est, inquit, aliud Euangelium, alia fides præter illam, quæ ab Apostolis fuit prædicatã, & per sanctos Patres in diuersis Synodis extitit confirmata, & Ecclesiæ Catholicæ tradita. Nunc ad illos porro veniamus, quibus diuina Scriptura fidem tribuit, quorum tamen fides in horum definitionibus lo cum nullum habet. Noti sunt sanè primi Christiani, quorum aliquot milia Petrus Apostolus, cum primum Hierosolymis cõcionaretur, Christo lucrificet. Agnouerunt illi & receperunt fidem, neque multò post præclarum & multiplex fidei suæ specimen ediderunt, ut in illis credentibus nomen Iesu plurimum glorificaretur. Quis verò arbitretur, in hos competere superiores fidei definitiones: quæ si veræ sunt, impromiscuè omnes illi, qui tunc crediderunt, de iustitia & salute sua certo statuerunt, ut ab illa nunquam excidere possent. Hoc sibi persuaserunt scilicet Ananias, Sapphyra, Simon Magus, Nicolaus Diaconus, horumque similes alij non optimi, quos probabile est Petri concionibus interfuisse. Eiuscemodi verò ut sibi maximè hanc certitudinem promississent, falsum haud dubiè credidissent, atque ut falsum crederent, si his auctoribus assentiamur, quodam modo cogentur. Eã verò Ecclesiæ primæ constitutionem nobis tradidit Lucas, quòd in ea homines corde compuncti fuerint, quòd crediderint, Baptismum acceperint, in doctrina Apostolorum & frequenti vlu Eucharistiæ sumendæ orationibusque perseuerauerint, quod præterea nõ vulgari timore affecti fuerint, cum infelices coniuges Ananias & Sapphyra ob peccatum occultum Apostolica seueritate castigarentur. At nusquam Lucas prodidit, aliquid apud illos fideles de fide vel dictum vel factum esse, quod ad præsentem iustitiæ & salutis certitudinem spectet: imò verò non solum Ananias, sed etiam Simonis Magi & similibus exempla nos admonent, aperteque probant, etiam credentem & baptizatum è Christi gratia excidere, & à vera iustitia omnique salute prorsus alienari posse, quicquid is demum sibi de gratia Dei, meritisq; Christi polliceatur. Sed in historia Euangelica constat, in qua Christus fidem à multis postulat, ut nimirum credant ipsum; quod alius nemo faceret, in curatione morborum & miraculorum perpetratiõne ex diuina sua virtute posse præstare. Quocirca cum duobus cæcis lumen esset redditurus, ex illis hoc primum percunctabatur: Creditis quia hoc possum facere vobis? fidem vtique præsentem non de sua beneuolentia, sed de potentia postulans. Cum ergo illi respondissent, Vtique Domine: tetigit eorum oculos & dixit: Secundum fidem vestram fiat vobis. Alibi Dominus sacra manus attractu, leprosum curat, cum ille supplex ita dixisset: Domine si vis, potes me mundare, nimirum hoc ipso satis indicas, quod de Christi potentia crederet, de illius autem voluntate dubitaret ac incertus esset. Quis verò neger, veram in hoc leproso fidem extitisse, quam adiuncta eius obedientia, felixque successus miraculi reddidit illustriorem? Igitur Euangelicis exemplis incite abutuntur, qui Centurionis, Hæmorrhoiis, ac similibus fidem nobis obiectant, velut illi de peccatis condonatis certo statuerint, ac non potius de Christi beneficio & omnipotentia, deque sanitate quam optabant, futura præclare sperant. Nam & quidam fide propria, multoque magis fidei certitudine destituebantur, quibus tamen Christus aliena fide contentus, diuinam opem suam legitur impertiuisse. Illustris planè, & à Christo ipso prædicata fides erat Petri, Centurionis atque Cananæ: nihil verò adiectum videas de noua ista certitudine, quam isti ne sint parum audaces, iubent sine timore statui, atque in corde ipso sentiri de

Fidei certitudo non agitur & reperta fuit in primis fidelibus, sicut istam docent.

Act. 2. 4. 5.

De statu ecclesie primitiuæ.

Act. 5.

Qualem fidem Christus in Euangelio à curandis exigat de fide duorum cæcorum.

Matth. 8. De fide leprosi Luca 7.

De fide Centurionis & Hæmorrhoiis. Matth. 8. 9.

Christus non sæpè propriã sed & alienam fidem respicit. Matth. 9. 13. 17. 199.

Matth. 16. 8. 15.

Fides est no- uicia certitu- dine in Euan- gelio non do- cetur.

Lucæ 15.

Male confun- duntur voces fidei & fidu- cia, quas etiam Scrip- tura distin- guit.

Ephes. 3.

In eandem epist. 1. Tim. 3. 3.

Quomodo spes vel fidu- cia differat a fide. In Enchirid. cap. 8.

Fide à cha- ritate separa- ri apud Pau- lum.

1. Tim. 1.

1. Timot. 2.

Ephes. 6.

2. Timot. 6.

1. Cor. 13.

In Enchirid.

cap. 2. & 3. & 4.

lib. 1. & 2. & 3.

cap. 3. & de

Christo.

facta cum Deo reconciliatione postulant. Breui- ter, quam isti definiunt fidem, eam Christus à nul- lo vnquam exegit, nec indicauit Euangelistæ, nec Patres agnouerunt. Imò verò vbi Christus de filio prodigo pœnitente, & Publicano in templo pre- cante differuit, hanc nouitiam fidem ab illis pro- cul abfuisse, liquido satis apparet.

PRÆTER hæc omnia in adductis definitioni- bus comprobati à nemine potest, quod nouatores nomen fidei fiduciaque confundant, ac pro eodè profus velint haberi. Aliter sanè Paulus docet, qui inter hæc duo distinguit, vbi sic de Christo scribit: In quo habemus fiduciam & accessum in confidentia per fidem eius. Vbi rectè notat Hiero- nymus, fiduciam principium & originem esse fidem in Christo. Tum alibi sic loquitur idem A postolus: Acquiret sibi multam fiduciam in fide, quæ est in Christo Iesu. Nec modò Latinus interpres hanc fidei & fiducia differentiã obseruauit, sed & Pau- lus Græcè tradidit, à quo fides πίστις dicitur: fidu- cia verò siue confidentia, tum περὶ πίστις tum περὶ πίστος nuncupatur. Verum vt nouatores nihil nobis relinquunt integrum, mirum, quanto- pere has voces fidei & fiducia, credendi & confi- dendi cõturbent, & in sensus peregrinos torqueãt. Quomodo autem à fide spes siue fiducia differat, quarum hæc ad voluntatem, illa ad intellectum eiusque certitudinem spectat, Augustinus his ver- bis ostendit: Quid sperari potest, quod non credi- tur? Porro etiam aliquid quod nõ speratur, credi- dit potest: Quis namque fidelium pœnas non credi- dit impiorum, nec sperat tamen? Est itaque fides & malarum rerum & bonarum: quia & bona credũ- tur & mala. Est etiam fides & præteritarum rerũ, & præsentium, & futurarũ. Credimus enim (Chri- stum) mortuum, quod iam præterit. Credimus se- dere ad dexteram Patris, quod nunc est. Credimus venturum ad iudicandum, quod futurum est. Item fides & suarum rerum est & alienarum. Nam & se quisque credit aliquando esse cœpisse, nec fuisse vtiq; sempiternum, & alia atque alia: nec solum de aliis hominibus multa, quæ ad religionem perti- nent, verum etiam de Angelis credimus. Spes autem non nisi bonarum rerum est, nec nisi futu- rarum, & ad eum pertinentium, qui earum spem gerere perhibetur. Quæ cum ita sint, propter has causas distinguenda erit fides à spe, sicut vocabulo, ita & rationabili differentia. Ita quæ licet fides in nonnullis Scripturæ locis pro fiducia commodè ac- cipi queat, vbi tamen propriè loquendum est, vt in definitionibus maximè conuenit, & Paulus fre- quenter obseruat, certè inter has duas virtutes, si- cut etiam inter vitia illis opposita, infidelitatem & desperationè, ritè necessarioque distinguere oportebit, sicut eruditè monuit Augustinus.

NEQVE solum fidem Paulus à fiducia, sed etiã à bona conscientia, ac sapius à charitate siue dile- ctione distinxit, vt è sequentibus eius verbis in- telligi potest. Si permanferit in fide & dilectione. Pax fratribus & charitas cum fide à Deo Patre no- stro. Sectare iustitiam, pietatem, fidem, charitatem. Clarissimum verò illud est: Nunc manent, Fides, Spes, Charitas: tria hæc, quibus nimirum perfe- ctus Dei cultus absoluitur, & vera hominis sapien- tia continetur, omnique prophetia militat, vt ait Augustinus. Est enim ordo quidam in hisce virtu-

tibus, vt fides quidem præcedat, primumque sub- iuger animã Deo: nascitur porro ex fide spes bo- na fidelium, & benè beateque viuèdi præceptis ob- seruatis confirmatur: accedit demum operosa cha- ritas, quæ quanto in quocunq; fidelis & sperante maior est, tanto illum in quo est, meliorem reddit, vt ab eodem Augustino traditũ accepimus. Atq; hæc ipsa tria reperuntur à Paulo, cũ ad Timotheũ scribit: Finis præcepti charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, vt rursus expli- cat Augustinus. Hinc à Chrysofomo illud quo- que scriptum est: Fides quod verum est indicat: ex sincera fide charitas gignitur. Richardus Vi- ctorinus egregiè dixit: Vbi nõ est fides, nõ potest esse spes: vbi non est spes, charitas esse non potest. Quis enim amet, de quo nihil boni speret? Per fidem igitur promouemur ad spem, & per spem proficimus ad charitatem. Jam verò ne quisquam dubitaret, fi- dem à charitate separabile esse, nihil à Paulo dici poterat expressius quã illud: Si habuero omnẽ fidẽ ita vt montes transferam, charitatẽ autem non ha- buero, nihil sum. Fabulẽtur de fide miraculorũ, qui- prophana vocũ nouitatibus delectãtur: Pauli ver- ba quæ diximus, obscura non sunt, & sic à Patribus explicantur, vt ad perfectam, solidam & integram fidem, quæ ad montes etiã transferendos sufficiat, omnino pertineant, quemadmodũ hunc locum a Tractat. in Math. b In regula de iustitia monach. c In cap. 1. prioris di. Corinth. d In carni. Græca. Math. 7. De Trinit. lib. 15. cap. 18. Charitatẽ dem & spes aucecellit. 1. Cor. 13. 1. Tim. 1. Colof. 3. Rom. 13. Rom. 1. Galat. 5. Rom. 4. Iacob. 2. In presat. Psal. 11. Tract. 5. de epist. Iean. Charitatẽ commẽditã ingens. Rom. 13. Lib. 15. de Trinitate cap. 18. Tract. 5. de epist. Iean. Hinc Abrahã credentium patrem nominat, qui cũ ex fide, & non ex operibus gratiam præcedentibus esset iustificatus, fidem eandẽ operibus in charitate vera factis consummavit, Iacobo Apostolo teste: Ex fide iustificatus est Abraham, inquit Augusti- nus, sed si fidem operã non præcesserunt, tamen se- cuta sunt. Et rursus: Nemo iactet bona opera sua ante fidem, nemo sit piger in bonis operibus acce- pta fide. De hac ipsa charitate præclare idem Au- gustinus in hunc modum: Quicquid vis habe, hoc solum (de charitate autem loquitur) non habeas, nihil tibi prodest: alia si non habeas, hoc habe, & implesti legem. Qui enim diligit alterum, le- gẽ impleuit, ait Apostolus, & plenitudo legis cha- ritas. Et rursus: Sine charitate fides potest quidem esse, sed non prodesse. Eandem pulchrè vocat margaritam illam Euangelicam & pretiosam, quã qui inuenit prudẽs negociator, ad emendã illã suã vendidit

lib. 1. ca. 17. a De agn. Christi. 6. 3. b In cap. 1. vid. cap. 11. c 1. Tim. 1. d Lib. 1. de doctrina. e In epist. ad Tim. 1. dno prol. 7. lib. de Trinitate.

De peccat. mor. & re. iust. lib. 2. cap. 1. Item 2. 6. in Euangel. Paulus ex- plo illustrat fidei definiti- onem.

1. Cor. 13. Fidem ab- ricate seu- bilem esse.

a Tractat. in Math. b In regula de iustitia monach. c In cap. 1. prioris di. Corinth. d In carni. Græca.

Math. 7. De Trinit. lib. 15. cap. 18.

Charitatẽ dem & spes aucecellit.

1. Cor. 13. 1. Tim. 1. Colof. 3. Rom. 13. Rom. 1. Galat. 5. Rom. 4. Iacob. 2. In presat. Psal. 11. Tract. 5. de epist. Iean.

Charitatẽ commẽditã ingens. Rom. 13. Lib. 15. de Trinitate cap. 18. Tract. 5. de epist. Iean.

Epitheta fi- dei apud Pau- lum.

1. Tim. 3. 3. De vita contemplat. lib. 3. cap. 2. 1. Sem. de fi. de spe & charitate. d Cateches. 5. ad illum. e Homil. 2. de symbolo. f Lib. 2. Stro- ma. Iob. 1.

1. Epitheta fi- dei apud Pau- lum.

1. Tim. 3. 3. De vita contemplat. lib. 3. cap. 2. 1. Sem. de fi. de spe & charitate. d Cateches. 5. ad illum. e Homil. 2. de symbolo. f Lib. 2. Stro- ma. Iob. 1.

1. Epitheta fi- dei apud Pau- lum.

1. Tim. 3. 3. De vita contemplat. lib. 3. cap. 2. 1. Sem. de fi. de spe & charitate. d Cateches. 5. ad illum. e Homil. 2. de symbolo. f Lib. 2. Stro- ma. Iob. 1.

1. Epitheta fi- dei apud Pau- lum.

1. Tim. 3. 3. De vita contemplat. lib. 3. cap. 2. 1. Sem. de fi. de spe & charitate. d Cateches. 5. ad illum. e Homil. 2. de symbolo. f Lib. 2. Stro- ma. Iob. 1.

Math. 7. De verbis Domini. Item 2. 6. in Euangel. Paulus ex- plo illustrat fidei definiti- onem.

De peccat. mor. & re. iust. lib. 2. cap. 1. Item 2. 6. in Euangel. Paulus ex- plo illustrat fidei definiti- onem.

1. Cor. 13. Fidem ab- ricate seu- bilem esse.

a Tractat. in Math. b In regula de iustitia monach. c In cap. 1. prioris di. Corinth. d In carni. Græca.

Math. 7. De Trinit. lib. 15. cap. 18.

Charitatẽ dem & spes aucecellit.

1. Cor. 13. 1. Tim. 1. Colof. 3. Rom. 13. Rom. 1. Galat. 5. Rom. 4. Iacob. 2. In presat. Psal. 11. Tract. 5. de epist. Iean.

Charitatẽ commẽditã ingens. Rom. 13. Lib. 15. de Trinitate cap. 18. Tract. 5. de epist. Iean.

Epitheta fi- dei apud Pau- lum.

1. Tim. 3. 3. De vita contemplat. lib. 3. cap. 2. 1. Sem. de fi. de spe & charitate. d Cateches. 5. ad illum. e Homil. 2. de symbolo. f Lib. 2. Stro- ma. Iob. 1.

1. Epitheta fi- dei apud Pau- lum.

1. Tim. 3. 3. De vita contemplat. lib. 3. cap. 2. 1. Sem. de fi. de spe & charitate. d Cateches. 5. ad illum. e Homil. 2. de symbolo. f Lib. 2. Stro- ma. Iob. 1.

1. Epitheta fi- dei apud Pau- lum.

1. Tim. 3. 3. De vita contemplat. lib. 3. cap. 2. 1. Sem. de fi. de spe & charitate. d Cateches. 5. ad illum. e Homil. 2. de symbolo. f Lib. 2. Stro- ma. Iob. 1.

1. Epitheta fi- dei apud Pau- lum.

1. Tim. 3. 3. De vita contemplat. lib. 3. cap. 2. 1. Sem. de fi. de spe & charitate. d Cateches. 5. ad illum. e Homil. 2. de symbolo. f Lib. 2. Stro- ma. Iob. 1.

vendidit omnia. Vocat & oleum, quod sapientes virgines in suis lampadibus ad sponsum detulerunt. Atque vt seipsum Paulus de fide loquens ex- plicit, nullus enim Apostolorum de fide pluribus differuit, veram ac propriam eius naturam expla- nans, hæc definitiõne assignat: Fides est sperandarũ substantia rerum, argumentum non apparentium, substantia, inquam, siue vt Græce significantius di- citur, ὑπόστασις rerum, quæ sperantur, nõ autem, vt scite Bernardus dixit inanum phantasia conie- cturatum, quibus hæretici delectantur, argumentũ verò seu demonstratio (nam Græcis ἐλεγχος dicitur) vel sicut Augustinus legit, conuictio rerũ quæ non videntur, nec possunt quidem fieri. Quæ enim videntur vel apparent, fidem non habent, sed agnitiõne ex Gregorij sententia. Et prudenter qui- dem Paulus hanc fidei definitiõnem illustrat, cũ exempla subiungit, in quibus etiam fides à fiducia necessario separatur. Fide, inquit, intelligimus apta esse secula verbo Dei, vt ex inuisibilibus visibilia fierent. Hic enim fides pro fiducia nullo modo ac- cipi potest, sicut neque ad fiducia spectat, quicquid de inferis aut demonibus fide percipimus. Addit Paulus & illud: Fide nõẽ responsõ accepto de iis quæ adhuc non videbantur, metuẽs præruit arcem in salutem domus suæ. Vbi nõẽ tribuit fidem, hoc est, assensionem, quam ille Deo minanti habuit, & ex qua metum concepit, per quam demũ heres est iustitiæ institutus. Quam fidei definitiõnem se- quitur etiam Damascenus, & ante illum Clemens Alexandrinus, cum ita docet: Fides est voluntaria anticipatiõ, pietatis assensio, rerum quæ sperantur substantiã, argumentum earum, quæ nõ videntur. Rectè igitur etiam Basilus: Fides est eorũ, quæ dic- ta sunt assentiens approbatiõ sine vlla hesitatiõ- ne, cum animi persuasiõne de eorum veritate, quæ Dei munere sunt prædicata. Rectè & illi, qui fidẽ vocant certam notitiã & assensum eorum, qua- cunque nobis à Deo reuelantur, & per Scripturam Ecclesiãque proponuntur, siue demũ illi sint promissiones, siue cõminatiõnes, siue præcepta vel prohibitiones. Rectè illi præterea, qui fidem tan- quam principium faciunt, ex quo spes, fiducia, præ- catiõ & persuasiõ de beneuola & misericordia erga nos Dei voluntate concipiatur: cum hæc omnia vt ex fide tanquam ex principio manant, sic etiam per fidem fulciantur atque sustententur. Vnde Augustinus fidem humanę salutis initium, Prosper vir- tutum omnium fundamentum, Chrysofomus D originẽ iustitiæ, Cyrillus Hierosolymitanus ocu- lum, qui omnem illuminat conscientiam, & magnã lampadem ad viam inueniendam, Eusebius verò Emissenus lumẽ animæ & ostium vitæ, & ante hos omnes Clemens Alexandrinus primam ad salutẽ inclinationem nuncupauit. A quo postremò cita- tur hoc antiquissimi Pastoris elegans dictum: Præ- cedit quidem fides, timor autem ædificat, perficit autem dilectiõ. Hæc autem verò sibi nouatores, quam præter veterum omnium autoritatem ap- pellare cœperunt, fidem historicam humanis po- titis narrationibus, quã diuinis oraculis con- gruentem. Valeat & diabolica fides, qua cre- dunt demones & contremiscunt, indigna pro- risus hoc augusto nomine, cum sit fides coacta quadam & inuita, non libera & voluntaria per- suasio, quæ ex pio voluntatis affectu proficif-

catur. Rursus huc non pertinet fides mortua, qua- lem isti quidem interpretantur, velut eo modo apud Iacobum mortua nominetur, quo dicere so- lemus hominem mortuum, quasi veræ fidei natu- ram profus amiserit. Nam ea fides, quæ in adule- ris, aliisque malè viuẽtibus & rectè tamen cre- dentibus reperitur, idcirco mortua dicitur, non quia in illis esse desinat, sed quod effectu dilectiõ- nis omnino vacet, atque in hominẽ nisi cum cha- ritate coniuncta fuerit, viua minimè appareat. Fal- luntur ergo qui naturam fidei, aliam quidem in iu- sto, aliam verò in fidei, sed tamẽ iniusto statuunt: cum eadem plane fides eadẽque certitudo cre- dendorum in vtroque inueniatur. Esti verò sine iustitiã fides in hominẽ, sicut in Dauide mœ- chante, potest reperiri, tamen singulare semper Dei donum est ad intellectum pertinens, quod vt mundi sapientibus & hæreticis iustus Deus merito denegat, sic ex gratia illis reuelat paru- lis, qui iuxta regulam Apostolicam non plus sapiunt, quã oportet sapere in Ecclesia Dei, quique simpliciter & constanter ea, quæ Deus re- uelauit, & Ecclesia nobis credenda, proposuit am- plectuntur.

EX QUIBUS omnibus iam facile sit iudicare de veteri eaque vera, & noua seu falsa fide: & no- uæ quidem fidei magistros bis ineptos videri, tũ quod veram fidei definitiõnem aut non intelligãt, aut peruerse tradant, tũ quod frustra de fide iu- stificante doceant suos, quam diu sinceræ fidei lu- mine destituti, à communi Ecclesiæ fide, sine qua nemo iustificatur, se alienos ostendunt. Verã, Ca- tholicã & orthodoxã fidei certa huc vsque fuit, est, ritque semper regula, quam primi eiusdem fi- dei prædicatores, fundatores & principes Aposto- li pulcherrime tradiderunt, ac sequentes deinde Patres in suis symbolis & Synodis aliquantò pla- niorẽ & explicatiõnem reddiderunt. Hæc fides oppugnari potest, & atrociter sane tum ab impiis, tum ab hæreticis oppugnatur, expugnari verò nõ- quam potest, Christo illam vt nullo tempore de- ficiat, vtque semper victrix contra portas infero- rum triumphet, mirabiliter conseruante. Ab hac demum fide fideles perpetuo dicti sunt Catholi- ci, qui hoc etiam nomine, pulchra velut tessera, ab hæreticis & infidelibus omnium tempõrum se- cernuntur. Ceterum quod ad supradictam istorum definitiõnem attinet, suis illam autoribus relin- quemus: satis nobis fuerit lectorem admonuisse, eandem commentitiã, imaginariã, paucis ab- hinc annis inuectam, & Sectariis omnibus vsurpa- tam, quinetiam tetris erroribus inuolutam esse. Nec probabunt isti vnquã hoc suum dogma, quod Euangelij tamen loco plenis buccis crepat, cuique nimirum licere, imò & oportere, omnes ac singu- los id secum statuere certòque credere, propter Christum se iam iustificatos, Deoque gratos esse, ac vitam habituros æternam. Hanc fidem, seu potius inanem de fide persuasiõnem nulla pro- ponunt symbola, nulla Synodi probant, nulli Pa- tres iuxta istorum quidem sensum astruunt. Non habuit hanc fidem vere iustus ille Iob, qui adeo firmiter non credit, certòque non statuit de sua iustificatiõne, vt plurimũ etiam se timere testetur. Etiam si, inquit, habuero quippiam iustum, non re- spondebo, sed meum iudicem deprecabor: & cum

Fides mortua perperam a nouatoribus vsurpatur.

Iacob. 2.

2. Reg. 12.

Fidei donũ esse magni faciendum. Rom. 12.

Cur admittẽ non debeat si de noua defi- nitiõ.

Vera Fides quantum magis oppugnata nunquam expugnatur.

Fideles à qua fide dicũ.

De sola fide certo iustifi- cante saluum dogma.

Noua fide & eius certitudi- ne Iob carni.

Iob. 9.

inuocantem exaudierit me, non credo, quod audierit vocem meam. Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea. Et rursus: Verebat omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Sed neque Paulus hanc sibi fidem arrogauit, qui se coram Deo iustificatum ausus non est pronunciare, & quadantenus timuit, ne reprobus inueniretur, ideoque corpus suum penis affecit, quantumuis male sibi non esset conscius, sed bonae conscientiae testimonio letaretur. Et ille quidem, si vllus alius, fidei maximus praedicator, sed qui vanam fidei praesumptionem ac falsam credentium securitatem omnino reiicit, cum timorem Domini tot modis inculcat, disertaque monet, vt suam quisque salutem cum timore & tremore operetur: vt praeterea seipsum quisque iudicet, probet ac emundet: tempus enim aliquando fore, vt nos omnes ante Christi tribunal manifestari, & vniqueque propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum, referre oporteat. Scientes ergo, inquit, timorem Domini hominibus suademus. Ac ne vlludubitandi relinqueret locum, fiduciam diuinam misericordiae propter Christum esse fallacem, si reliqua non responderent, conditiones pleraeque cum fide coniungendas praescripsit, atque ex illis veram Christianorum iustitiam & electorum proprietates voluit estimari. Haeredes quidem Dei, inquit, cohaeredes autem Christi, si tamen compatimur, vt & coglorificemur. Si comortui sumus, & coniuuimus: si sustinebimus, & coregnabimus. Si permanentis in fide fundati & stabiles & immobiles. Si fiducia & gloriam spei vsque in finem firmam retineamus. Si permaneritis in bonitate. Si non secundum carnem vixeritis, sed secundum spiritum facta carnis mortificaueritis. Si tamē vestiti, & non nudi inueniemur. Omitto id genus alia, quae Paulus Christi Domini secutus exēplum, praeter fidē exigit, atque ad bene beatēque viuendū praestari vult, ne quis vana confidentia seu fidei praesumptione deceptus, remissionem peccatorum & Dei gratiam sibi frustra pollicatur. Procul igitur à Pauli doctrina verāque fide discendant, qui tam facilem & expeditam salutis viam cunctis ostendunt, & fiducia, nescio qua, iubent illos esse contentos, pacem falsam praepostere pollicentes, cum interim mendacium in hypocrisis loquantur, vt de quibusdam Apostolus dixit.

NEQVE tamen cum gratiae certitudinem hoc loco reiicimus, Christianos de salute sua perpetuo dubitare iubemus, sicut isti, egregij scilicet consolatores, nobis nunquam non obicere, & calumniando dicere solent. Quin iubemus Catholici, Christianos omnes de Dei bonitate Christi que meritis bene semper optimēque sperare: remissionem verò peccatorum & iustificationis gratiam non sibi confidenter arrogare, sed eos ante & post remissionem peccatorum acceptam non esse sine metu, suamque salutem cum timore & tremore operari, sicut Scriptura ipsa praedicat. Iubemus inquam, cum Paulo eos ad thronū gratiae DEI fidenter accedere, vt misericordiam consequantur, simulque monemus accedentes, vt Dei benignitate ad poenitentiam eos allicente ne abutantur, vtque meminerint, Christum non credentibus tantum, sed simul obedientibus sibi factum esse causam salutis aeternae. Iubemus, fideles omnes in cruce Domini gloriari, qui factus sit nobis sapientia, iustitia,

1. Cor. 4. 9.
In Paulo fidei certitudinem non fuisse, vt sentiant nonatores.

Philipp. 2.
1. Cor. 1. 1.
2. Tim. 2.
2. Cor. 5.

Paulus proponit non modo fidem, sed & certas conditiones ad bene beatēque viuendū.

Rom. 8.
2. Tim. 2.
Coloss. 1.
Heb. 1. 3.
Rom. 1. 1.
Rom. 8.
1. Cor. 5.

1. Tim. 4.
An Catholici in uent homines de salute sua peruenio dubitare?

Eccl. 5.
Philipp. 2.
Heb. 4.
Rom. 2.
Heb. 11.

Galat. 6.
1. Cor. 1.

A sanctificatio, via, veritas & vita: neque tamē cessamus illud adiungere, vt qui stat, sollicite videat ne cadat, neque quisquam in vacuum Dei gratiam accipiat, sed vt omnes fideles DEI ministros sese praestent, & gratiae DEI cooperentur, nec deserant sanctimoniam, sine qua nemo Dei videbit. Iubemus postremo, vt Christi promissionibus macti & afflicti animi sese cōsolentur, & ex DEI gratia & misericordia in vita & morte vel maxime pendeant: cū sit ipse qui propitiatur omnibus iniquitatibus, qui sanat omnes infirmitates, qui redimit de interitu vitam, qui coronat in misericordia & misericordiationibus, qui denique replet in bonis desiderium timentium eum, & humiles spiritu saluat. Caeterū non conuersis & voluntarie peccantibus pro meritis penam veniā, pro ira Dei gratiam, pro terroribus pacem & libertatem polliceri, non id Catholicorum, sed veterū Pseudoprophetarum, sed nouorum Doctorū est proprium, qui vt verbis vtar propheticis, curant contritionem filiae populi cōgominia, dicentes. Pax, pax, & non erat pax. Nec sane possumus aut debemus meliorem loco nunc habere fideles, quāam Christus olim habuit suos lōge charissimos Apostolos, quibus gratiam & salutem non promisit, nisi ea facerent, quae ipse iussisset. Quid vocatis, inquit, me Domine Domine, & non facitis quae dico? Si haec scitis, beati eritis si feceritis ea. Si praeccepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea. Vos amici mei estis, si feceritis quae praecipio vobis. Omnis arbor, quae non facit fructū bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Quid multes? Iubemus, ne cū fatuis virginibus se ipsi homines miserē fallant, fide tantum & inuocatione contenti, quin potius vt à CHRISTO curandi atque iustificandi, poenitentiam tum interiorē, tum si possunt, exteriorē cū fide coniungant, & remissionē peccatorum per Ecclesiae clauēs accipiant, ac porro peccatis mortui, iustitiae uiuant, & demum in Dei Ecclesiaeque obedientia felicitatem omnem se certō confidentes affecturos per Iesum Christum Dominum nostrum.

EGO VERONE simul & decori & instituti mei oblitus esse videar, modum cogor facere, praesertim quando complures in hac arena ante nos praclare decertarunt, & de hostibus gloriose triumpharunt. Loquor autē de Scrip̄toribus Catholicis, quos fides Ecclesiae suae propugnator & custos Israēlis Christus in variis Europae prouinciis, nostro etiam saeculo excitauit, & in hunc vsque diem prospere conseruauit. Etenim lupis in dominicum ouile vi summa nunc irrupentibus, & omnis impietatis administris aduersus sacra religionis iura grassantibus, operae precii erat adesse nonnullos, qui se velut murū pro domo Dei Israēl opponere, cōmunēsque Christi & Ecclesiae hostes arcere vellent & possent. Ex his fuere Patres, qui superioribus aetatibus cum variis haereticorū mōstris acerrime iuxta ac felicissime cōflixerunt: Quos tāquam duces pulcherrimē secuti sunt, qui hoc saeculo tūm disputando, tū scribendo tantū Christi gratia profecerunt, vt per illos orthodoxae fidei & veritatis lumen mirabiliter elucescat, vtque nouarū opinionū densae velut nebulae imperitorum oculis offusae, magis magisque dispellantur, & detectis nouatorum, imò daemonum, fraudibus, necessaria religionis vnitas atque sinceritas certius cognoscatur, firmiusque retineatur. In quorum

1. Cor. 10.
2. Cor. 6.
Heb. 12.

Quomodo bene & malè cōsolari aliter licet.
Psalm. 102.
Psalm. 33.

Heb. 12.

Heb. 12.

Ita docet Christiani cū suis pulis dona Christus, cōgens obedientiam.
Luc. 6.

Ioan. 1. 8.

Mat. 7.

Matth. 7.

Mat. 16.

Psalm. 18.

Ioan. 20.

Rom. 6.

1. Pet. 1.

Transitus Scrip̄torum Catholicorum huius saeculi
Christus electus sit fidos operarios vsque ad nat.
Psalm. 119.

Exch. 13.

Theologorum laborera Sedam non fuitin felix.

quorum numero Germania Theologis principem locum tribuo, qui cum primis & praecipuis Sectarū architectis et Antesignanis aperto Marte fortiter dimicauerunt. Tales fuere Eckius, Faber, Scatzegeus, Pelargus, Cochlaus, Nausa, Dierembergus, Bilichius, Hofmaisterus, Eiseingreinius, vt ceteros, praesertim recentiores Theologos, praetermittam. His adiungo ex Belgio nobis diuinitus oblatos Latomum, Driedonem, Pighium, Ruardum, Hesselium, Sonnum, Tiletanum. Non dicam de Theologis Anglis, inter quos Ioannes Rossensis sacri martyrij quoque laurea coronatus effulsit: non de Gallis, de quibus Clichthoueus & Arboricenis sunt haudquaquam postremi: non de Polonis, inter quos Concilij Tridentini aliquando praeses & Cardinalis Stanislaus Hosius laudatissimus emicuit: non de Hispanis, qui Alfonso & Sotos egregie pro religione pugnantes exhibuerunt: nec demum de Italis, inter quos praclarum sui speciem Catharinus & Lipomannus Hosius laudatissimi. Nam de viuis hodie Scrip̄toribus, qui contra haereticos in generoso adhuc sudant certamine, praestat me omnino racione, quā debitas illis laudes parce attingere: quos ego tanto maiore bonorum omnium commendatione dignos duco, quod virulentius illi ac amantulenti ab infans haereticis religionis ergo exagitantur atque profcinduntur.

ATV E hos omnes ego honoris gratia nominatos esse volui, eorumque causa Christo Domino gratias maximas ago, cuius illi spiritu afflari, & zelo impulsū, cum horum temporum Sectarū cōgredi, ac potissimum primos aduersarios impetus & furores magno difficilique bello comprimere studuerunt. Extant illorum scripta, ex quibus tanquam ex vnguibus, vt dicunt, leones facile cognoscantur, & quae non modò grata legent posteritas, sed ex quibus etiam eorum in obeundis certaminibus dexteritatem atque constantiam merito admiretur. Digni sunt certe illi, quorum memoria cū beneuolentia vsurpemus, quorūque tum nomina, tum monumenta eò pluris faciamus, quod minùs haereticis placent, & quod illi gloriosius pro religione certarunt, quòque plura & grauiora bella Domini sunt praeliati, vt Scriptura dicere solet. Illud verò non solum diuinā erga nos bonitatis, sed etiā Catholice veritatis praclarū est testimonium, quod ij qui sunt tam multi, tamque longis terrarum interuallis atque spaciis separati, tam variis modis contra perditos haereticorum mores atque libros sese obiciant: interim vero tam consentientem de religione doctrinam, & nulla in re discrepantem veritatis confessionem edant, scribendōque testentur. Quòd si fortasse alicubi discrepent, id tamen citra fidei periculum, & salua semper Ecclesiae auctoritate fieri satis constat. Quid simile apud Sectarios: qui nihil non in contemptum Ecclesiae faciunt & facere docent, qui sua scripta & dogmata nullius vel Episcopi, vel Concilij iudicio submittant, qui praepositos Ecclesiae blasphemare malunt quā agnoscere, qui donum interpretadi Scripturas sibi vel solis, vel maxime arrogat, qui vt lucem fugiant, suamque doctrinam Ecclesiae iudicio subtrahant, diuinā veritatis patefactionem in priuatis personis ac aedibus locant: qui denique numquam non disceptant, scribunt, edunt atque commentantur, sed adeò infeliciter, vt neque in vna prouincia,

ne primis Germaniae Theologis Sectariorum oppugnatortibus.

Theologi vniuersum nationem Catholicam sedis restituerunt strenuè.

Agenda Christo gratias pro constantia sperantia Theologorum sedis oppugnantium. Scripta theologorum cur magnificandū.

1. Reg. 18.
1. Paral. 5.
Theologi Catholici consentiunt in doctrina, reliqui dissident.

Noui Scrip̄tores Catholicos valde diffident.

nec in ciuitate, neque schola, neque mensa diu possint concordēs permanere, atque vt inter se frequenter, sic secum ipsi haud rarò pugnent, contrariāque doceant ac sentiant. Hinc tam multae tamque variae ipsorum Confessiones, & Ecclesiarum, quos vocat, ordinatio nes: hinc tot apud illos ritus & Catechismi, vt haec magistrorum inconstantia, & in religionis doctrina dissensio atque varietas non leue fastidium vulgò adferat, & magnas pariat magistratibus offensiones, & demum excitatis animorum perturbationib⁹, omnē fere Sectis detrahat auctoritatem. Sed ad finem capitis properandum est.

HA CTENVS in Ioannis Baptistae historia, nec parua, nec leuia persecuti sumus, vt omnē tum prophanae nouitatis, tum insulsa temeritatis, vanaeque commentationis sordes, pro nostra quidem virili, abstergeremus. Dignus est enim ille, si quis alius cuius laudem & gloriam post praecones eius Prophetas & Euangelistas, p̄ omnes illustrent & vindicent: Ioannes, inquam, ille maior inter Prophetas habitus, ille diuina gaatia adhuc in vtero matris impletus, ille Eliā spiritu & virtute subnixus, qui non aduersarius Domini, sed praecursor & praedicator fuit, qui Dominum non tantum verbis praenunciavit, sed & oculis ostendit, qui ipsum Christum, per quem baptizantur ceteri, baptizauit. J vt Cypriani verbis vtamur. Sed libui Centuriatoribus, aliisque multis, qui è Sectis nouis prodeuntes, ad Euangelium interpretandum irrupit: libuit, inquam, ne Ioanni quidē parcere, cuius historiam, vt ostendimus, tot modis deformarunt atque conspurcarunt. Inuidi homines, vt nihil acerbius dicā, non illi sanctissimo viro & Prophetae maximo suā in vasta solitudine habitationem, non victum, non vestitum integrum intactūque reliquerunt, non laudem à vita sanctissime & seuerissime acta, quae vera laus censenda est, inuoluta esse passi sunt, sed illum profus in ordinem redegerūt, adeoque non dissimilem vulgari pedagogo, & Mosayo Sacerdoti, imò & seditioso concionatori, & auctori chismatis, & Ecclesiastici magistratus contemptori parem effecerunt.

IVDICENT igitur sapientes & boni omnes, quae fide isti Magdeburgici contexant historias, qui historiam Euangelicā tot modis in vno Ioane deprauat, suisque nugis cōtaminant. Neque boni Theologi, nec fidei esse historici possunt, quos adeò iuuat ad vanos tegēdos errores, & ad impuros explendos affectus, in historia etiam sacra sibi nihil nō indulgere & sumere. De aliis non repetam nouatoribus: cum res ipsa declaret, & è superioribus intelligi facile possit, quā illi & circa Ioannis historiae incite prauēque multa notauerint, dū aut nimis oscitante Scripturam sacram explicant, aut noui tuendis opinionibus addicti, non tam quod licet, quā quod libet euomūt atque profundunt. Nunc ad postremā huius libri partē nos cōuertemus, eaq; in medium proferemus, quae tanquā flosculos parum quidem odoriferos, ac min⁹ etiā salutare, isti agrestes hortulani, praesertim verò Magdeburgici, suorū Scrip̄torum impuris hortulis inseruerunt, & quibus ad Ioannē non orandū, sed potius dedecorandū, turpissime sunt abusi. His flosculis, imò verò sentibus & sordibus, in vnum velut acerrum ex tractatione superiore comportatis atque congestis, Censuram nos aliquam, velut falcem, breuiter & succincte

Superiorum capitum epilogus.

Ioannē uā Cypriano laudatus.
Marb. 1. 1.
Luc. 1.

Epist. ad Galatam.
Centuriatores Ioannis historiam mala fide contexunt.

Nonatores de Ioanne perperam & licet tractant.

Transitus ad postremā huius operis tractationem.

admodum apponemus, vt rudiores praesertim & veritatem amantes rectius iudicent, quantum sibi fumpserit circa vnum Ioannem, eiusque historiam licentia nouatorum. Sunt autem infiniti pene libri Sectariorum, ex quibus innumera propemodum talium flosculorum genera possint excerpri, & opus

A aliud longe maius ab eruditis confici. Ac fortasse erit aliquando, vt sane desideramus, qui nostrum exemplum secutus, ex variis huiusmodi nouatoribus, nouaque religionis doctoribus similes excerpset, & ad rudiorum cautionem in medium adferret corruptelas.

CAPVT DECIMUM TERTIUM.

Farrago & index corruptelarum, fragmentorum & ineptiarum, quibus Joannis Baptistae historiam in suis scriptis Sectarij asperserunt.

D V D IOANNIS PARENTES ZACHARIAS & ELIZABETH IUSTI SVERINT ANTE DEUM, HOC EST, FIDE, NON OPERIBUS: QUIA CREDIDERUNT IN MESIAM, PROPTER QUAM FIDEM ILLIS IMPUTATA FUIT IUSTITIA, VT DEUM HABERENT PROPITIUM. Sic Strigelius, Brentius, Lofsius, praeter Centuriatores & alios.

R O B A T V M E S T, IOANNIS B Parentes, aliosque id genus iustos in Scriptura celebratos, non minus ob vita pie sanctaeq; gesta, quam propter fide, iustitiae nome ac laudem obtinere. Monstratum est etia, graues ac perniciosos hodie Sectarioru errores grassari, quibus vera fidei & iustitiae doctrina publice & perniciose deprauatur. De his capite statim praecedente & vndecimo ex instituto disputatur.

I I. Sicut Ioannes in maris vtero fidem habuit & ostendit, ad Deiparae virginis aduentum & saluationem exultans, sic etiam suos fidei motus esse parvulis cum baptizantur. Bucerus, Kemnitius, Epinus & alij.

E T S I concedatur, Ioannem ex vera fide in maris vtero subsistisse, & sui Redemptoris aduentum cognouisse, non tamen continuò sequitur, infantibus aliis fidem propriam, fideique motus peculiare inesse: quibus nihil aut boni aut mali intelligebatur ad hoc vt baptizetur atq; sanctificentur, fides sufficit aliena. Id probatum est capite primo.

I I I. Quod Ioannes in maris vtero sanctificatus indicio sit, infantes Christianorum non perire, sed sanctos etiam ac saluos esse posse, licet sine Baptismo ex hac vita migrent, Caluinus, Petrus Martyr, Bullingerus, Beza, Brentius, Schmidelinus, Chytraeus.

Q V O D Ioannes sanctus prius quam natus fuerit, vt Euangelium probat, ad singulare quoddam priuilegium, quod paucissimis contingit, referendū est minimeque ad paruulos alios indiscriminatim applicari debet. Hi quippe neque sancti, Christiani & fideles, neque regni caelestis participes esse possunt, nisi ex aqua & Spiritu sancto regenerentur. Qua de re caput primum itidem docet.

I I I I. Quod dubium non sit, Mariam crebro ad Elizabetham excurrisse, & Iesum etiam in pueritia sanctam atque pulcherrimam cum Ioanne ad huc puero, & postea etiam in reliquis aetate gradibus amicitia coluisse. Centuriatores.

F I C T I V M ac falsum esse ducimus, quod aduersarij sine Scriptura, sine fundamento & testimonio villo indubitarum videri volunt, Mariam domini matrem ad cognatam Elizabetham crebro excurrisse; tum Christum & Ioannem in pueritia & adolescentia, nescio quam singularem familiaritatem, & familiarem consuetudinem inter se contraxisse mutuo, atque coluisse. Etenim Ioannes ipse testatur: Ego nesciebam eum: idque sic accipiunt Chrysostronus, Theophylactus, Euthymius, Rupertus aliique Patres, Christum antequam ad Baptismum accederet, Ioanni de facie quidem ignotum fuisse, nihilque cum illo familiaritatis habuisse. Vixerat enim in deserto Ioannes inde a pueri-

De parenti Ioannis iustitia.

De Ioannis exultatione in vtero matris.

De sanctificatione Ioannis in vtero matris.

De familiaritate Ioannis & Christi in pueritia.

Ioan. I.

tia, vt ostendimus, & vsque ad tempus publicae praedicationis occultus in deserto mansit. Tum vtilitas exigebat publica, Ioannem primis annis Christo minime familiarem esse, praesertim ad amolendam hominum suspicionem, ne videretur idem postea tam praecara de Christo dicere, vt affinitatis, vel familiaritatis gratia, quam puer cum eo contraxisset, sicut & Theophylactus monet. Quin etia Beza, Bullingerus, Bucerus, Marloratus, Christum Ioanni facie ignotum fuisse aperte fatentur.

V Ioannem in primis annis fideliter in sacris literis institutum, & feliciter profectum, fuisse. Et hoc Centuriatores.

C O N T R A probatum est, de Ioannis pueritia & prima institutione longe sublimius iudicandum esse, quam isti faciunt, & puerum illum diuinitus edoctum, non eguisse communium discendi ratione & disciplina, qua pueris aliis vulgari more natis necessaria esse consuevit. Lege caput primum.

V I. Esse vero simile, Ioannem in bonorum scholarum literarum semina percepisse. Ex eodem fonte.

N O S ex Chrysostrono & Bernardo confirmatiuius, Ioannem puerum fide praceptoribus & schola non tam humanitus, quam diuinitus institutum, ea, qua ad Spiritus doctrinam faciunt, mature percepisse. Qui & ipse Praeceptorem indicat suum quado de Spiritu sancto testatur: Qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit.

V I I. Quod procul dubio Doctores & enarratores sacrarum literarum, annis atque iudicio confirmatus, attente audivit: quod forte & ipse priuatum & modestè docuerit. Et hoc ex officina Centuriatorum.

P R O C V L dubio imbecilles sunt & parum probabiles huiusmodi coniecturae, quibus nullum a Patribus vel Scriptoribus aliis accedit suffragium: & in quibus excogitandis nimium hi sibi indulgent autores. Nihil enim nisi de scholis & scholasticis exercitationibus Ioani puero affingunt, eumque perinde ac vulgarem quemuis alium studiosum ac magistrum (vt vocamus) artium tractant. Hoc vero quid ad historiam Euangelicam?

V I I I. Ioannem puerum & adolescentem in Oeconomia parentum suorum educatum fuisse. Sic rursus Centuriatores.

I D V E R O non conuenit cum his, qui scribunt Patres, & innuit Euangelium, semperque creditur antiquitas, Ioannem scilicet puerum a parentibus discedisse, & diuino spiritu concitatum, mature desertum adiuisse, sicut & primum & septimum caput ostendit.

I X. Ioannem non in deserto vel vasta solitudine, sed in locis prope Iordane vicinis, nec procul a montibus, pagis & oppidis habitasse. Bullingerus, Bucerus, Centuriatores.

C I R C A desertum Ioannis mire nugantur Sectarij, quod vt nobis plane tollant, vel in loco montoso,

In T. C. Lau.

De studiis Ioannis in locis sacris.

Ioannem in scholis didicisse.

Ioan. I.

De Ioanis praecipua & iudicij. stris.

De Ioanis apud parentes educatione.

De Ioanis in deserto & vici solitudine.

montoso, aut ad regionem montosam sito, vel prope desertum, vel non procul a pagis & oppidis, vel solum in vita & educatione priuata collocare mirisque artibus eludere nituntur. At è Scripturis & Patribus, vt opinor, conuincimus, Ioannem, vt verum eremi cultorem, non sine diuino spiritu in vasta & intima solitudine, vitam austeram transegitte, sibi que soli & Deo multos annos vacasse. Qua de re caput secundum proprie tractat.

X. Quod vltimo genere vestitus induebatur, quo alij vicinis in locis habitantes. Caluinus, Bucerus, Strigelius, Centuriatores.

C V M blandè doceant omnia Sectarij, in Ioannis quoque vestitu spontaneum rigorem, & iniustitiam seueritatem nolunt agnoscere, sed illum moderate potius, & iuxta morem aliorum vestitum fuisse audent effingere. Quasi verò tunc vltimum fuerit, Sacerdotis filium vestiri pilis camelorum, & pellicea zona cingi. Aliter de Ioannis vestitu iudicare docet Christus, Euangelista, Patres, quemadmodum capite tertio confirmatur.

X I. Vestis Ioannis erat contexta ex pilis camelis, similis ei quam vulgo a camelis vocamus Kamlot, vel Schamlot, latine undulata. Chytraeus.

E T H O C nouum ac ridiculum plane figmentum est, falso Grammatica tantum fundamento nitens, & mundi Spiritum redolens, Patrumque sententis minime consentaneum, qui post Christum tantopere Ioannem a vestitu asperitate laudant, aliisque imitandum proponunt. Vide rursus caput tertium.

X I I. Cibi genus Ioannis fuisse non peregrinum & insolens, sed assuetum his, cum quibus agebat. Bucerus.

R E T I N E N D A est studiose veterum sententia, qui ex Euangelicis literis colligunt ac probant, Ioanni a victus & vestitus minime vltari austeritate laudè deberi peculiarem: quod & caput quartum pluribus astruit.

X I I I. Quod locustas (Ioannis esca) ad genus marinarum piscium magis, quam ad terrestre animi sint referenda, & speciem eam fuisse cancorum. Melanchthon, Strigelius, Lofsius, Centuriatores.

P R O B A V I M Y S, locustarum nomen a Patribus potissimum ad volucre animal, rarius verò ad herbae genus accommodari. Ridiculum autem est & inauditum, locustas Ioannem in cancos velle transformare, & quod Ioannes pisces illos a piscatoribus vel abiectos, vel donatos ederet, tam vane quam & pueriliter commisceri. Vide caput quartum.

X X I I I I. Quod Ioannes locustas edendo exemplum dederit Euangelicae libertatis, quia cibus hic Iudeis in Levitico prohibitus erat. Philippus, Strigelius, Lofsius, Centuriatores.

I N T Q V E & falso vir sanctissimus de violata lege accusatur, cum lex non vetuerit huiusmodi locustis vesci, quas omnis antiquitas Ioanni in vsu fuisse testatur: & peruerse iudicant, qui hoc Ioannis exemplo ad suae carnalis potius, quam euangelicae libertatis defensionem abutuntur. Meminit de eo etiam caput quartum.

X V. Pro locustis pira syluestria posse accipi, vt apud deos pro aere deos legatur. Beza.

N O V A prorsus commentatio, qua nihil etiam probabilitatis ostendit, cur constans Graecoru codicū lectio mutari, & locustae Ioannis in pira syluestria conuerti debeat. Nullus veteru aut scripserit aut

De Ioannis vestitu minime asperito.

De veste vultu Ioannis.

De Ioannis vestitu vulgaris, non peculiaris & insolentis.

Ioannem edisse locustas id est pisces sine cancorum.

De libertate Ioannis in edendo euangelico.

De pira Ioannis.

A sensit, cibum Ioannis ad fructus arboru pertinere. **X** V I. Quod mel syluestre a Ioanne sumptum sit idem plane, quod manna in pharmacopoliis vocant, & in medicamentibus vsu habet. Lofsius, Strigelius.

M V I T O aliter de hoc melle scribunt Patres: nec est quidem verisimile, manna vel medicamenti genus vllum in vsu vito continentissimo fuisse. Atque vt maxime fuisset, maneret tamen Ioanni sua integra perfectaque abstinentiae virtus, quam frustra Sectarij tot suis figmentis labefactare & obscurare conantur. Plura de eo extant quarto capite.

X V I I. Quod Ioannes in parentis sui senio consecutus & emortui locum successisset, sed & in Sacerdotis functione summa cum laude vixisse videri possit. Centuriatores.

F A L L A C E S ac friuola sunt istiusmodi coniecturae, neque videntur Scripturis consentanea, ex quibus colligunt & conuincunt Patres, Ioannem inde a pueritia, se a parentibus subduxisse, & studiose caruisse publico, neque functionibus politicis se vllis immiscuisse, vt qui mundo plane mortuus videretur, neque tam humana, quam diuina curaret. Nec decebat quidem, futurū Christi praecorem his rebus occupari, qua ad Sacerdotes legis pertinebant. Sed enim si Superis placer, Ioannem, & politicum hominem, & Sacerdotē Mosaycum, & nescio quem antistitem, nominatumque in vrbeciuem videri volunt Sectarij. Quid igitur obster, quo minus porro eadem fingat licentia, Ioannem in suo Sacerdotio vxorem duxisse, & bonum fuisse patrem familias, & liberos educasse: quemadmodum noui quidem isti doctores facere solent, tam pulchre scilicet, Ioannis vitae & moribus sese conformantes.

X V I I I. Ioannem primum esse auctorem & instauratorem eius Baptismi, quo adhuc vltur Ecclesia, & quo vltur vsque ad consummationem seculi. Brétius, Philippus.

E T I O A N N I minime competit, & in Christum est contumeliosum, & veritati Patrumque sententiae prorsus repugnat, ex Ioane facere Christiani Baptismi vel auctorem, vel instauratorem. Vide caput septimum.

X I X. Quod Ioannes priusquam Baptismi caeremoniam conserret, prolixè auditoribus, quid sit Baptismus explicauerit. vnde sit, cur expectandus omnibus, quomodo & quibus praest. Centuriatores.

H I C D E Ioannis Baptismo nimium praecclare sentiunt, & maiorem ad illum praeparatione, exactiorumque catechismum excogitant, quam vel Ioannes a populo exigebat, vel res ipsa fieri postulabat. Quod si Scriptura sacra essent isti contenti, ab huiusmodi rebus Ioanni & eius Baptismo indecore stultèque affingendis facile supercederent. Huc septimum & octauum caput referatur.

X X. Ioannem de suo docuisse Baptismo, quod sit à Deo, quod adferat remissionem peccatorum. Item, Ioannis & Apostolorum Baptismum ministerio & efficacia prorsus conuenisse: aetioni Ioannis in baptizando annexam fuisse remissionem peccatorum. Caluinus, Bucerus, Kemnitius, Centuriatores & alij.

V E T Y S & damnatum est hoc dogma Donatistarum, Ioannis & Christi Baptismum eundem facere, parèque dignitatem, virtutem & efficaciam in Baptismo serui & Domini constituere. Confutatur hoc dogma tum eiusdem Baptista verbis, tum variis diuinae Scripturae locis, tum communi veterum sensu atque consensu, quemadmodum m iij

Ioannes & medic mel syluestre, id est manna.

Ioanes in patria sua celebris, patri suo successit, & cum laude vixit.

Ioannes instaurator Baptismi Sacramentum.

Quid Ioannes tradiderit de Baptismo.

Quis effectus fuerit Baptismi Ioannis, & an sit equalis Baptismo Apostolorum.

caput septimum fuisse declarat.

XXI. Quod Ioannes ad Baptismum non admiserit quoniam, nisi prius peccata fuisset confessus, hoc est, egisset penitentiam, & Iudaeis non valedixisset, & in Messiam credidisset, & priores errores & peccata damnasset, ac etiam promississet in fide & operibus bonis perseverantiam. Centuriatores.

AVTUNTUR hic nomine Confessionis, quod non tam multa, quam hic enumerantur, includit. Nec est aut Scripturae, aut veritati consentaneum, à baptizandis tam multa postulasse Ioannem, praesertim ut eo tempore valedicerent Iudaismo, certoque crederent & statuerent, se post Baptismum acceptum, in fide & operibus bonis tota vita perseveraturos. Reliqua dabit caput octavum.

XXII. Quod Ephesi à Paulo rebaptizati, de quibus Lucas refert, à Ioanne vere non fuerint baptizati. Buccur. Bullingerus, Lofius, Centuriatores.

MIRUM, quanto perè isti circa hoc exemplum Ephesiorum se torqueant dissentiantque. Sed Lucae verba sunt luculenta, & à Patribus tam solide confirmantur, nullus ut dubitare debeat, Christiano Baptismo in Ephesis hoc supplevisse Paulum, quod illis ad gratiam spiritualem deerat ex imperfecto Ioannis Baptismo, quo vere fuerunt baptizati, sicut capite septimo declaratur.

XXIII. Quod à Ioanne baptizati sit idem, quod erudiri & doceri Evangelium. Zvinglius, Lofius, Bullingerus.

PVIDENDUS hic error est, atque ut videtur, ex summa vel ignorantia, vel peruersitate profectus, dum aduersus propriam Scripturae phrasin, magnamque consensum Doctorum omnium, Baptismi & doctrinae nomina confunduntur. Hoc si admittamus, consequi necesse est, Christum in Iordane non vere baptizatum, sed in doctrina solum à Ioanne institutum fuisse, quod sit longe absurdissimum. Qua de re ad finem septimi capitis est annotatum.

XXIV. Quod Ioannes imprudenter & stulte agat, cum detrectat Iesum baptizare, & manum carnali suae prudentia, quam spirituali mandato Christi Baptismum pestulantis obsequi. Vnde magna Christus afficit contumelia, perinde ac si diceret: Ego sapiens, tu stultus: ego prudens, tu ineptus. Sic Brentius.

HOE verò est non modò imprudenter & stulte agere, sed etiam contumeliosè in Ioannem debacchari, qui non reprehensionem, sed laudè potius meretur ob insignem illam sui submissionem, & singularem erga Christum reuerentiam. Fuit ille ab omni carnali prudentia, quæ in Sectariis plurimum regnat, semper alienus, suamque sanctam simplicitatem & promptam erga Christum obedientiam vel hoc ipso declarat, quòd iussus è vestigio pareat: acposito metu, Domino gloriae seruiat, postulatúmque illi Baptismum impendat. De hoc plura in fine sexti capitis annotata.

XXV. Quod Ioannes a templo Hierosolymitano & Synagogis Iudaeorum, & à potestate ordinaria, sive Sacerdotibus, palam & publice discesserit. Philippus, Centuriatores, Crucifer, Maior.

ABECCLESTA & eius magistratibus legitimis secessionem faciunt, & facere docent Sectarij. Nihil tale vnquam in animum suum induxit Ioannes, qui magistratus Iudaicos, praesertim in cathedra Moyfi sedentes, tum verbo, tum

Peccasse Ioannem, cum baptizate Christum recularer.

Ioannes à templo & Synagogis secessionem.

A exemplo suo haud dubie docuit honorare. Sed neque tempestiuam quidem erat, neque reip. tranquillitati conueniebat, vt ab illo Synagoga magistratu & recepto cultu diuino Ioannes faceret secessionem. Atque vt maximè concedatur, Ioannem ab illius temporis Ecclesia discessisse, non haberent tamen Ecclesiae desertores, cur tanti viri exemplo suam schismaticam à vera Christi Ecclesia secessionem & publicam rebellionem merito excusare ac defendere possent. Fient hæc planiora, caput nonum si legeris.

XXVI. Sicut Ioannes & Propheta à Deo immediate vocati peculiare habuerunt mandatum docendi Ecclesiam: sic etiam hodie à Deo excitantur & vocantur extra ordinem & vocationem ordinaria potestatis repurgatores doctrinae & Doctores Ecclesiae. Philippus, Georgius Maior, Lofius.

ET SI Ioannes & Propheta à Deo immediate vocati & missi, verbum Deo legitime praedicantur, & vocatione ordinaria potestatis non indiguerunt, tamen se sui temporis Ecclesiae non opposuerunt, & ab ordinaria potestate discessionem nullam aut ipsi fecerunt, aut in aliis probarunt, genusque doctrinae & ritus in Moyfi cathedra probatos & receptos confirmarunt potius, quam aut labefacturum aut immutarunt. Male igitur Ioannis & Prophetarum exemplum sequuntur, qui cum vel immediata à Deo, vel mediata ab Ecclesia vocationis ac missionis suae testimonium nullum profere possint, tamen potestati ordinariae & Ecclesiae propositis palam resistent, doctrinamque & ritus Ecclesiae profus immutant, totumque statum religionis ita perturbant, vt se aduersus Catholicos magistratus rebellare, atque à Deo quidem nec vocatos nec missos esse orbi re ipsa declarant. Qua de re caput nonum plura proponit.

XXVII. Quod Ioannis acerrimi persecutores fuerint Pharisei, & qui ad clauum Ecclesiae Hierosolymitanae sedebant, eumque caeco furore perrexerunt in suis conciliabulis, tanquam haereticum, & totius patriae atque auitae religionis turbatorem damnare: qui & voluerint eum, veluti pestiferum clamatorem, è medio tollere. Centuriatores.

EN TIBI licentiam plusquam poetica in historia Euangelica contreda. Praeclara fuit de Ioanne omnium existimatio, quem & Synagoga maiores pro Messia sibi contingere cupierunt, in cuius etiam inculpatissimos mores, ne suspicio quidem eorum criminum, quæ hic illi obiecta dicuntur, cadere potuisset videatur. Plura de his diximus eodè nono capite, & reiecit istorum fictiones & opiniones frivolas, quibus Iudæos contra Ioannem concitatos fuisse fabulantur.

XXVIII. Quod Ioannes Phariseorum & Sadduceorum peccata ligauerit, nihilque curauerit illorum indignationem aut bruta fulmina. Centuriatores.

MAGNA istorum est petulatia, quòd Ioannem accusare nõ vereantur velut seditiosum, qui Christo audacior, se palam opposuerit legitimis Synagoga magistratibus, eorumque cõtempserit auctoritatem à Deo ipso institutam atque confirmatam. Quomodo vero peccata quorundam ligaret, qui nec ad soluendum, nec ad ligandum clauum acceperat potestatem: Quem autem ad finem illi hæc vito sanctissimo tribuant, & quomodo Ioanis personam sibi imponentes causam Catholicorum perodiosam

Ioannes est pro excelsis nonos hodie ministros, qui sine vocatione ordinaria conde natur.

Qualen tauerint hanc nem efficit

A Ioan neta est: ceta. In hunc rum magis tuum.

Sic Ioanne doceri de ag no del, vt ad remissionem peccatorum nõ sine opera necessaria.

odiosam collationem grauet, ex eodem capite nono perspicietur.

Quam multa & magna pericant ad Ioannis ministerium.

XXIX. Ioannes nouam inchoauit Ecclesiam, quæ vsque ad finem mundi duratura est, instituit nouam caeremoniam Baptismi, recepit gentes ad societatem Ecclesiae Dei. Abrogauit legem Moysaycam & cultus Leviticos, aboleuit circumcisionem, & inchoauit vniuersalem vocationem gentium. Fuit ministerium eius destinatum non solum inchoationi noui testamenti, verum etiam manifeste receptionem gentium ad societatem Ecclesiae, & repurgationi vniuersae doctrinae. Georgius Maior, Chytraeus, philippus, Lofius & alij.

PLURID genus de Ioanne ac eius ministerio temerè ac ridiculè fingi possunt, sed è Scripturis & Patribus probari nunquam possunt. quin pugnât etiam cum Christi officio & dignitate, quam tantò ministerium amplius illustrare & altius atollere student. Solus est Christus, qui filios Dei dispersos in vnum congregat, & nouam ex Iudæis & gentibus colligit inchoatque Ecclesiam ad mundi finem vsque duraturam. Solus ipse Baptismum & omnia Ecclesiae Sacramenta instituit. Solus ad Euangelij confortium per Apostolos recipit gentes, & corpus vniuersae doctrinae ad credentium salutem repurgat. Solus ipse finis & abrogator legis est Moysayca, qui noua facit omnia, sicut partim sexto, partim nono capite pleribus declaratur.

Iuua. II.

XXX. Ioannes terminauit veteris, & orsus est nouum testamentum, de factis & iure abrogans caeremonias Moysaycas, & immutans totius religionis Moysaycae formam, non solum deest: sed & inchoator noui testamenti. Centuriatores, Georgius, Maior, Crucifer.

HIC rursus Ioanni attribuitur, quæ ministerio eius non congruunt, & Christi derogant maiestati, vt qui solus venit veterem legem implere, & nouam condere. Nec in Scripturis vllum apparet vestigiũ, vnde probari possit, Ioannem sibi vindicasse immutans Moysaycae religionis formam vel mutandi, vel abrogandi, quæ nec debebat ante Christi mortem mutari, vel à quoquam aboleri, sicut caput sextum explicat.

De Ioanne editionem ex diant.

XXXI. Non est dubium, quin Ioannes hac vna vocet: Ecce agnus Dei, qui si belluam non inter Pontifices & sacrificulos tantum, sed etiam inter sapientes quosque Iudæos, adeoque in vulgo ipso cecinerit. Quæ conicio visa est sapientibus non solum abrogatio civilis honestatis, sed etiam deusatio totius Iudaicae religionis, ac idcirco vox illa Ioanni constituit magno vite suae periculo. Brentius.

NON isthæc ad historiam Euangelicam, sed ad meram potius fabulam spectant, & nec specie quidem veritatis præ se ferunt. Vt enim maximè concedatur, Ioannem hæc pauca verba dixisse palam in frequenti hominum cœtu, eaque perfecte ab omnibus intellecta fuisse: tamen prudens nemo dixerit, hinc tantas turbas, quantas Brentio fingere libet, excitatas videri, vt quem omnes velut virum sanctissimum reuerentur: tantum abest, vt huius etiam vitæ infidiarentur, vt quæ propter vnam sententiolam ad eodè sibi de suæ legis ac totius religionis, imò & ciuili honestatis abrogatione timent. Vide plura nono capite.

XXXII. Hoc dicit: Ecce agnus Dei, testatur Ioannes, abrogari satis: actiones, merita bonorum operum, & sine adiumento operum humanarum, peccatorum remissionem parari ac donari victimæ Christi immolatione. Centuria-

tores, Caluinus, Marloratus, Brentius.

FALLUNTUR prorsus & fallunt in Ioannem dicto interpretando, qui Christum Dei agnum, & pro peccatis nostris hostiam sic accipi volunt, vt hac ratione fidei opera piorumque merita & digni penitentiae fructus excludantur. cum hæc omnia non aliter nobis in Ecclesia commendentur, & homini salutaria esse credantur, nisi Christi meritis, & cruento eius in cruce sacrificio innitantur. Nec fieri sanè potest, vt idem Christus cum suis meritis nobis causa sit salutis aeternæ, nisi volentes, credentes & penitentes illi ipsum nobis applicemus, illius gratiæ cooperemur, & secundum illius spiritum ambulemus, sicut Ioannes & Apostoli tradiderunt.

XXXIII. Quod in Ioanne aliquando fuerit opinio, neque certa, sed infirma, seu coniecturalis cognitio, Iesum verum esse Messiam. Brentius, Lofius.

De Ioanne coniecturalis Christi cognitionem habent.

ATROCEM Ioanni eiusque ministerio iniuriã adferunt, qui de tanto viro tam indignè sentiunt, tamque inuisibile garrunt. Est enim ille testis omni exceptione maior, habens vtique certam & perfectam, ab omni dubitatione remotam Christi fidem & cognitionem, quam & aliis fidelissimè tradidit. Est idem Propheta & plusquam Propheta, vt præstantem & absolutam diuinæ veritatis Christi; maiestatis intelligentiam præ cæteris affectus videatur, praesertim cum etiam in matris alio clausus, singularem tum gratiæ, tum scientiæ acceperit prerogatiuam. Plura vide ad calcem sexti capitis.

XXXIII. Ioannes docet: Qui credit in filium Dei, habet vitam aeternam. Vult igitur homini satis esse, si Christo fidat, & illi credat, non Patribus, non Pontifici. Pellicanus, Melancthon, Brentius, Marloratus.

Ioannem de sola fide docuisse.

DEPRAVANTUR hic penitus verba Ioannis, qui fidem pro fiducia sola nunquam intellexit, & tam sedulo non solum de fide, sed etiam de penitentia & operibus bonis ad salutem necessariis docuit. Decet verò credentes, velut oues morigeras, vocem Christi pastoris audire, siue is per se ipsum, siue in Apostolis, patribus & praepositis Ecclesiae nobis loquatur, suamque voluntatem declaret. Reliqua vide duodecimo capite.

XXXV. Quod Ioannes docet ac præcipit: Facite fructus dignos penitentiae, id vel ad fidem, vel ad charitatem, vel ad humilitatem, vel ad fructus spiritus, vel ad nouam obedientiam, vel ad opera secundæ tabulae pertinere, & in his fructus penitentiae dignos fructus esse. Zvinglius, Pellicanus, Caluinus, Brentius, Philippus, Sarcerius, Centuriatores.

Quales penitentiae fructus Ioannes exigit.

QUI veram de penitentia doctrinam deserunt & oppugnant, sicut ostendimus, eos mirum non est de propriis dignisque penitentiae fructibus vel operibus hallucinari. Imperitè verò fructus iustitiæ ac bonorum operum cum veris penitentiae fructibus miscent, quos Ioannes perfectæ penitentiae Doctor exegit, quosque paulus cum sollicito timore, cum ira & indignatione contra peccatum, cum amulatione itidem & vindicta coniunxit. Præterea inter iustorum, vt Ioannis & Pauli, aliorumque penitentium, vt Davidis post adulterium, & Magdalena post integram ad Deum cõuersionem opera non distinguunt, nec intelligunt causam relationem esse, quam iustorum in nouitate vitæ proficientium, Atque huc caput vndecimum spectat.

Ioannem de operibus moralibus tantum docuisse.

XXXVI. Quod Ioannes de bonis operibus docens, opera...

De Ioannis operibus non curandis.

XXXVII. Quod Ioannis doctrina sit nobis consideranda...

CONFUTATIO etiam hic error est, qui Evangelistarum proposito aduersatur...

Ioannis exemplum non feruit monachis.

XXXVIII. Ioannes ut personalis vocationi obsequeretur...

Quemadmodum Ioannis victus ac vestitus, totiusque vitæ eius disciplina in eremo peculiaris...

De schola & discipulis Ioannis.

XXXIX. Quod Ioannes more Prophetarum penes se aluerit scholam...

DE schola Ioannis & prophetarum longè alia est ratio, quam somniant nouatores...

obscure Scriptura prodit, eos de Messia dubitasse, & Spiritum sanctum ignorasse.

XL. Quod Christi testimonio inter natos mulierum maior Ioanne Baptista non surrexit...

Proposita Christi sententia non solum prophetia dignitatem, & in docendo præstantiam summam Ioanni astruit...

XLI. Imperfectio vitæ Ioannis indicatur, cum ipse de Christo ita testatur...

HIS verbis maior quidem perfectio, quam imperfectio viri sanctissimi designatur...

XLII. In afflictionibus Ioannis (dum in carcere constitutus est) ostendi seriam iram Dei aduersus peccatum...

HOC verò nihil est aliud, quam innocentissimi sanctissimi que viri, quem à peccatis purum patres affirmant...

XLIII. Ioannem, quod ad celestem præmium attinet, nihil plus accipere, quam Zachæum, mulierem peccatricem, aut Lazarum.

Iniqua prorsus, & à verbo Dei aliena est isthæc comparatio: nec dubitare fas est, quin vir tantopere à Christo ipso commendatus...

Sed iam finis sit flosculorum, quos ex amplissimo campo, & immenso acervo à nouatoribus congesto decerpimus...

Ioannes docendum re dimitte aliis magis esse.

De imperfectione Ioannis.

Ioannes in carcere iram Dei & peccatum suum timuit.

Ioannes in hiis plus habet in celo per se quam per carceris austeritatem.

Quid præterea Centuriatores de Ioanne habebant.

Præceptores Ioannis & familiaritas Ioannis cum Iosepho, Maria & Christo puero.

Habuit Ioannes reuelationes, quod Ioannis rei licentiam magistratus synagoga.

Quid Ioannes obenerit in aula Herodis.

Palam & publice discit à Synagoga.

Quid Ioannes egerit in suo ministerio.

Ioannis persequutores.

Quæ Ioanni obiecta sint crimina.

Ioannes in hiis plus habet in celo per se quam per carceris austeritatem.

xerunt, sic etiam vanissime simul & impudentissime literis prodiderunt. Nunc summam indicabimus, quid Centuriatores, Euangelicæ scilicet historiae fidei Scriptores, præter pleraque iam antè citata, de hoc tam celebri viro, sanctissimoque Propheta sparsim fabulentur.

XLIII. Ioannis parentes summa pietate ac diligentia tenebant etiam puerum erudierunt & exercuerunt, neque mediocriter eius ingenio & profectu delectati sunt.

Familiaritatem habuit cum sanctissimis hominibus præter parentes suos, Iosepho, Maria, ipsoque Christo. Didicerat ex patris parentibus, ex Maria & aliis pietati sinceriori deditis, sese præceterum ac præceterum fore Messiam.

Quid Ioannes obenerit in aula Herodis. Palam & publice discit à Synagoga. Quid Ioannes egerit in suo ministerio.

Ioannis persequutores. Quæ Ioanni obiecta sint crimina.

Ioannes in hiis plus habet in celo per se quam per carceris austeritatem.

quam talem, qui nihil regis præ se ferret, humilem tantum, pauperem & moriturum: argueret summus Ecclesiæ gubernator, quod celestem doctrinam ac veros Dei cultus fœde corrupissent, populamque non recte erudirent: adhiberet summam verborum acerbiam, & quasi excommunicationis fulmina in ipsos coniceret.

Hæc sit satis è multis, quæ missa nunc facimus, ex prima Centuria transcripsisse. Et quod plura huius generis commenta eodem in opere conglomerantur, eò certius vident ac deprehendant omnes, bis peccare grauius Centuriatores.

Quando autem obiecta? opinor græcis, ut aiunt, calendis. Iam quæ de Ioannis pueritia & Herodis aula memorant, ex fabulis & nugis, ut alia pleraque, conflata sunt.

Quam infensos hostes Ioannes habuerit apud Iudæos.

Centuriatores à verbo dei licentia & in historia Euangelica scribenda sic mala verbarum.

CAPVT XIII.

Refutatio illorum, quæ de sepultura, reliquiis, miraculis & inuocatione Ioannis Baptistæ à Magdeburgensibus obiciuntur.

a Homil. in sanctos 40. Martyres in Manualem.
b Homil. in Babylam. m. 17. Item in Iunensium & Maximus. et ad populum Antiochen. Hom. 66. et alius passim. c De ciuitate Dei lib. 22. cap. 8. et 19. Item, de cura pro mortuis cap. 15. 16. et 17. et contra Faust. lib. 20. ca. 21. Epist. 89. Ariani quoque sanctis & eorum miraculis olim conradixerunt d Caschesei. mystag. 5. e Orat. 19. que est in Cyprianum, et 25. in Athanasium. Item monodia in Basilium.
f Lib. aduers. Vigilantium, et Epist. ad Riparium.
g. Per. 91. de inuentione Gernassij & Prodassij.
De Martyrum reliquiis & miraculis.
Cur Euangelistae tacuerint de sepultura Ioannis.

Abusus quorundam non debet esse rati uereus sanctorum cultus damnatus vel aboleatur.

scriptoribus, & non sine summa iniuria in Christi sponsam Ecclesiam audent transfundere. Verum non est huius loci, de Sanctorum reliquiis & cultu ex instituto tractare, quod multi quidem cum laude præsterunt, illudque conuicerunt, citra omnem diuini cultus & honoris iniuriam, Sanctos ab Ecclesia conuenienter coli atque honorari. Quæ de re docent ^a Basilius, ^b Chrysostomus & ^c Augustinus: meminerunt etiam ^d Cyrillus Hierosolymitanus & ^e Gregorius Nazianzenus: præcipue uero in hoc conflictus genere decertauit & de hoste Vigilatio, istorum omnium principe atque patrono triumphauit Hieronymus. Quid uero aduersarij sua tergiversatione aliud demum efficiunt & assequuntur, nisi quod non solum Vigilantianis, sed & Arianis impijs egregie sese conformant, quos olim in odiu Catholicorum constat de Sanctorum honoribus palam detraxisse, & eorum quodque miracula nequiter inuidisse? Ac de Arianis quidem sic ab ^f Ambrosio traditur: Ariani, inquit, negant Martyrum merita, quorum opera etiam demones confitentur. Sed hoc non mirum: siquidem tanta est incredulorum perfidia, ut tolerabilior sit diaboli confessio.] Et paulo post: Ariani dicunt: Non sunt isti Martyres, nec torquere diabolum possunt, nec aliquem liberare: cum tormenta demonum ipsorum uoce probentur, & beneficia Martyrum, remedijs cæcorum & absolutorum iudicijs declarentur.] Alibi uero idem Catholicos ita compellat: Cognouistis, imò uidistis ipsi multos à dæmonis purgatos, plurimos etiam, ubi uestem Sanctorum manibus contigerunt, quibus laborabant, debilitatibus absolutos: reparata uetusti temporis miracula, quo se per aduentum Domini Iesu gratia in terris maior infuderat, umbra quadam Sanctorum corporum plerisque sanatos cernitis.] Et paulo post: Gratias tibi Domine Iesu, quod tales nobis sanctorum Martyrum spiritus excitasti, hoc potissimum tempore, quo Ecclesia tua præsidia maiora desiderat.]

AN uero frigida & ridicula coniectura non est, quod postremo adferunt, Euangelistas de loco sepulture Ioannis propterea nihil indicasse, ut obuia irent superstitioni, quam postea dicunt in Ecclesiam irrupisse? Abutuntur hic etiam nomine superstitionis, quod ad Sanctorum cultum torseculis receptum & probatum in Ecclesia scelerate detorqueat: ac se propemodum solos cum Vigilantianis uideri postulant religiofos. Certè quod ad Euangelistas attinet, qui multa breuiter attingunt magis quam explicant, ab eorum consilio & mente fuit hoc prorsus alienum, ut suo silentio Ecclesiam coarguerent, & Vigilantianos defenderent: utque communem Patrum sententiam, atque Christiani populi pietatem, quæ in Sanctorum cultu tot seculis exercetur, tanquam superstitionem condemnarent. Nam de priuatis hominum uitijs, & prauis quorundam affectibus, qui non solum in Sanctorum, sed in diuino etiam cultu facile peccant, nullus nunc sermo est: adeoque stultum sit eos uel excusare, uel defendere, qui re bona contra Ecclesiam institutum uentur male, quæ ad Dei iniuriam, uel ad sui perniciem Catholicæ pietatis studium ritusque conuertunt. Aliud est nimirum quod docet, aliud quod inquit, sustinet Ecclesia: quemadmodum aliud disciplina Christianorum, aliud uero infirmorum error est.

SED male istos habet, cum de Sanctis alijs, tum de Ioanne Baptista, quadam miracula prædicari. At iuste quidem hinc offendi nemo queat, qui rectè cogitat secum, ita summo Deo uisum esse, ut Sanctos suos non solum in hac uita, sed post mortem etiam sæpe cohonestet, miraculisque eosdem sibi gratos ac mortalibus uiles esse commoueret: miraculis, inquam, quæ per illos ad nostram utilitatem efficit, etsi mundus nulla uel ratione, uel sapientia, tam stupenda Dei opera perfecte cõsequi possit. Manet interim immotum & fixum, quod ab Augustino præclare scriptum est: Faciunt ista miracula Martyres, uel potius Deus, uel orantibus, uel cooperantibus eis, ut fides illa proficiat, qua eos non Deos esse nostros, sed unum Deum nobiscum habere credamus.] An uero huiusmodi miraculorum in sacris literis nulla prorsus sit mentio? Nota est de propheta Eliseo historia, qui uerè, ut Syrach testatur, in morte mirabilia est operatus. Vbi quippe corpus eius in terra conditum iacebat, alius quidam defunctus in eodem sepulchro positus, ex sacri corporis eius contactu uim tantam pensens, ut è uestigio mortem cum uita commutaret, & è sepulchro uiuus sanusque prodierit. Quæ de re sic etiam scribit Cyillus Hierosolymitanus: Eliseus excitat post mortem in sepulchro mortuum corpus, ut demonstretur, quod absente etiam anima, inest uirtus quadam corporibus Sanctorum.] Et Epiphanius refert de Propheta Hieremia, quod per illum, quomòis defunctum, iuuerit Deus Ægyptiacos, idque multis & præclaris experimentis ad suam usque ætatem esse compertum. Memorat & Ezechielem Prophetam, in edendis miraculis post mortem in terra Syriorum, ubi sepultus iacet, claruisse. Multique, inquit, ad monumentum eius confluit ad precationem & obsequium.] Testatur etiam de sepulchro Eliaæ propheta, quod insigni miraculo Deus cohonestat, illudque ad suum usque tẽpus durasse confirmat.

Solus igitur non modò Propheta, sed plus quam Propheta Ioannes inglorius erit? Mors eius in conspectu Domini non preciosa: sepultura eius nõ memorabilis, sed neglecta & semper abiecta iacebit? Et corpus illud, cum uiuere, spiritui expedite subiectum, uirtuti semper deditum, nullo dignum honore apparebit? Denique ossa tam electi organi, in quo Christi gratia inde ab utero matris cumulate regnabat, ad nullorum mortalium commodum diuina uirtute cohonestata fuisse credemus? Ex Scriptura diuina ^a probat Chrysostomus, ^b prophetam Dauidem secundum carnem mortuum, in spiritu uere uixisse, adeoque merita eius uiguisse, ut regi Ezechia & ciuitati regie opem præsentem attulerit, id quod sine miraculo fieri certe non potuit.

Omitto quod de Propheta Hieremia ^c legimus, & Origenes ^d annotauit, post mortem eum pro ciuitate sancta, proque Dei populo multum intercessisse, cuius preces quis arbitretur inanes prorsus fuisse? Quod si plerisque alijs in ueteri Testamento mirabiliter adfuit, & propter illos libenter multis pepercit, neque pauca beneficia tribuit Deus, an soli forte Ioanni hanc gratiam negatam esse putabimus? Quis uero prudens & pius de summa illa Dei bonitate non meliora cogitet, neque plura & potiora Ecclesie, quam olim Synagoga per Sanctos collata fuisse interpretetur? Permultum apud Deum ualuerunt

Ob Sanctorum miraculis deo offendentibus ca non indiligentur.

Scriptura prædicat miracula Sanctorum.

Lib. 22. de ciuit. Di. cap. 10.

Ex lib. 4.

4. Reg. 11.

Quomodo ad illum natus.

Lib. de uita & interitu Prophetarum. Ibidem.

Psalm. 117. Etsi 11. Miraculis anni quatuor conuenienter ter tribi.

a Esai. 17. et 4. Reg. 1. b hom. 2. in Psal. 96. c serm. 15. de uitijs & uirtutibus. c. 2. Mad. 15. d Hom. 15. causica.

1 Ecli. 44. 1 Genf. 19. et 26. d Exod. 23. Num. 12. 1. Reg. 8. 1. Machab. 1. 5.

Miracula Ioannis Hieronymo prædicant.

In epistola Paula.

Psalm. 135. Quomodo Theodosius mirabiliter à Ioanne fuerit aduersus hereticos.

uauerunt olim sanctissimi uiri ^a Noe, ^b Abrahã, ^c Moyses, ^d Samuel, ^e Hieremias, ut diuinis testimonijs est traditum. Quantum igitur ille modo ualebit, ille inquam, Prophetarum maximus, Martyrum innocentissimus, inter uirgines castissimus, doctorum nulli secundus, in quo uno laudando Angelicæ, Propheticæ & Apostolicæ uoces cum ipsa Christi Domini prædicatione diuina tam mirifice accuratèque consentiunt? Quod si quisquam alius, certè Ioannes, ut credere par est, tum in uita, tum post mortem corporis, amplissima Dei benedictione cum mulatus, & uoluit, & potuit de mortalibus benè mereri. Et sane diuinam bonitatem decebat, ut tam pura anima, tam sacri corporis, tam fidei & singularis amici, & ministri primarij, qui uelut lucifer solem antecessit, rationem duceret singularem. Per illum profecto uim gratiamque suam libenter exerit Deus, per illum ad consolationem opemque multis liberaliter impartiendam est propensissimus: per illum plura & maiora dona quam cogitatione assequi possumus, tribuit semper, tribuè que in Ecclesia sua piè flagitantibus. Negent hoc quamdiu uelint, impij: ueritatem autem ipsam boni non solum affirmant, sed & uarijs in locis atque temporibus ipsa sentiunt, quin & demones uel inuiti coactique consentent, & Ecclesia non uulgaribus edocta miraculis, per homines fide dignos ad Christi ac ipsorum gloriam prædicat.

AT QUÆ huc pertinent, quæ scribit Hieronymus, non alia quam suo tempore comperta, & orbi nota proponens exempla, quæ Paula illa Romana, nobilissima simulque sanctissima uirga, cuius & antea meminimus, suis ipsa conspexit oculis, piisque lachrymis profecuta est in illa Sebaste Palestinae ciuitate, cuius teries fecimus mentionem. Extabat illic monumentum, in quo unà cum Ioanne Baptista sancti Propheta Eliseus & Abdias conditi asseruabantur, cui cum Paula coram adesset, intremuit tot confertata mirabilibus, quæ per Sanctos illos diuina uirtus potenter indies operabatur. Certe enim, ut Hieronymi uerbis utar, uarijs demones mugire cruciatibus, & ante sepulchra Sanctorum, uulnere homines morte luporum, uocibus latrare canum, fremere leonum, sibilare serpentum, mugire taurorum, alios rotare caput, & post tergum terram vertice tangere, suspensisque pede feminis uestes defluere in faciem. Quocirca (Paula) omnium miserebatur & per singulos effusus lachrymis Christi clementiam deprecabatur.] Nec ferre possunt adhuc aduersarij, cum qui terrori est deminibus, torque miseris profuit sæpe, à nobis & suspicari, & glorificari, quantumuis absint impij cultus, ut isti uocant, & abusus superstitionis, omnisque rerum huiusmodi benè gestarum gloria summo Deo, qui facit miracula solus, potissimum tribuatur.

ADFEREMVS uero miraculum aliud, quod Ioannes non tam habet cum alijs commune, quam sibi proprium uendicat, in illa uidelicet insigni uictoria, quam illo iuuante in Alpibus Theodosius Imperator ab hostibus reportauit. Hic optimus Princeps, qua erat in Deum & Sanctos pietatis maxima præditus, cum aduersus Eugenium tyrannum coactus arma cepisset, ac grauissimum bellum iam imminere cerneret, in Italiam proficisci noluit, nisi caelestem in primis opem sedulo implorasset. Cum uero inter Sanctos Ioannem Bapti-

stem præcipue honoraret, in templum eius quod eximium construxerat, ingressus, simul & precationem ad Deum faciebat, quemadmodum Nicephorus narrat, & Baptistam ad ferendum sibi auxilium inuocabat, quo futura pugna & sibi optatum, & Romanis copijs felicem exitum fortiretur. Quid multis? Post grauem difficilemque conflictu præclara tetit penes Theodosium uictoria, qui fide certus, ut Augustinus loquitur, contra Eugenij robustissimum exercitum magis orando quam feriendo pugnauit. Eugenius enim à suis captus, & Theodosio supplex factus, gladio perit, milites eius caesi fugatique: tum malorum omnium auctor Arbogastes post biduum in fuga consumtum, mortem sibi ipse conscitit. Milites qui aderant in eo pælio, retulerunt nobis, inquit Augustinus, extorta sibi esse de manibus quæcumque iaculabatur, cum à Theodosij partibus in aduersarios uehemens uentus iret, & non solum quæcumque in eos iaciebantur, concitatissimè raperet, uerum etiam ipsorum tela in eorum corpora retorqueret.] Quo autem tempore hæc in Occidente uictoria parta est, dæmon quidam Eugenij cadem in Oriente nunciavit: in eodem nempe Ioannis Baptistæ templo, quod antè memorauimus, haud procul à Constantinopoli disito, & in quo Theodosius Ioannis auxilium antea implorauerat. Nam illic homo quidam, qui dæmonis furore agitabatur, sublimè raptus, uelut cū præfente Ioanne contenderet, conuictus illum ob capitis obruncationem profecidit, & his uerbis in illum exclamauit: Tu me uincis, & exercitui meo infidiaris? Notatus est à multis dies, quo hæc diceret dæmoniacus, & euentus postea declarabit, eadem hora in Alpibus Italicis habitum fuisse conflictum, & fauente Ioanne Imperatorem de hostibus triumphasse.

AT QUÆ hanc tam celebrem, uetustam & probabilem sanè historiam, de qua nemo hæcenus dubitauit, morosi & lucifugi Magdeburgici adeo sustinere non possunt, ut eam etiam hostiliter insectentur. Quare ut Ioannis uirtutem & gloriam, quæ in hoc emicat miraculo, supprimant ac deprauent, excipiunt primùm aduersus huius historie testes atque scriptores, Sozomenum & Nicephorum, quos dicunt præ alijs fabulosos uulgi rumusculos suæ narrationi libenter intertexere. Eadem uero censura perstringunt sæpe alios, qui Sanctorum cultum & honorem suis scriptis illustant & comprobant, tantum ut belli actores propositæ fabulæ seruiant, & bellum quod gigantea quadam audacia sanctis indixerunt, nefarie persequantur. Quomodo autem pro fabulosos uulgi rumusculis haberi ea postulant, quæ tam sedulo & explicatè narrantur, quæque non modo nihil absurdi continent, uerum etiam præpotentis Dei, à quo imperia gubernantur, prouidentiam, & singularem huius religiosi Imperatoris in Deum sanctosque pietatem commendant, quæ præterea Ioannis inuocati fauorem & opem ad grauissimum bellum prospere conficiendum clarissimè arguunt? Frustra sperant Cæturiores, quod quidem uelle uidentur, suis cauillis & artibus hoc effectum reddere, ut nouis ipsorum narrationibus, uelut fide dignis historijs omnes credant. Sozomeno autem & Nicephoro aliisque antiquioribus reum in Ecclesia gestarum scriptoribus fidem nullam habeat, sed eos ob huiusmodi calumnias & caninos latratus aut reiciat, aut parù fidos opinetur.

Ecles. hist. lib. 12. ca. 39.

De ciuit. De lib. 5. ca. 26. De singulari uictoria Theodosij.

Ibidem.

Dæmoniacus miraculum de uictoria Theodosij per Ioannem obtenta conseruat.

Quomodo Cæturiores opponant se diuinae historie, sine fundamentis.

Ecles. hist. lib. 7. ca. 24. lib. 12. ca. 39.

eorum cultum orbi testatum fecerint, se magno consensu profiteri ac retinere firmiter id, quod piū & Orthodoxum semper est habitum, quod à Patribus acceptum Ecclesiæ sancitū auctoritas, quod priorum consuetudo confirmavit, quod Christianæ fidei sinceritatem, præstantiam virtutemque comprobavit, quod Deum ipsam in sanctis suis mirabilem & gloriosum ostendit, quod singulare præbet testimonium laudandæ humilitatis ac reverentiæ tantis Christi amicis merito deferendæ, quod multis mortalibus vilitati, consolationi & præsidio tot ætatibus fuit, quod contra insanos Hæreticos pietatem Catholicam magis magisque confirmat, quod postremo ut piis commodat, sic impios terret adeoque terros demones torquet atque fugat. Quid igitur totius orbis tor desipuit seculis, & Novatores tandem vel sapiunt soli, vel maxime pij ac religiosi censendi sunt? Vnde autem huiusmodi religionem didicerunt? nimirum à suis illis præclaris maioribus, Luthero, Vigilantio, Eustachio, Eunomio. Etenim ut illis olim, sic istis hodie libet in sanctis insectandis, eorumque cultu abrogando turbas cedere, seditione vociferari, totūque Christianum orbem superstitionis crimine infamare, ac omnes tandem, qui secus sentiunt, & suum sanctis cultum, & probatos honores cum Ecclesia deferunt, ac deferri posse contendunt, velut idololatras aspernari. Quanta verò istorum & cæcitas & impudentia, qui nihil omnino referre putant, fuerint in eadem fide, doctrina, consuetudine optimi Principes, grauiissimi, Patres, œcumenicæ Synody variaz nationes, penes quas hæcenus Catholicum nomen fuit, quique legitimæ Ecclesiæ possessionem tam multis seculis obtinuerunt? Ne verò pergant hic nobis obstrepere, & ob quorundam abusus, qui etiam à rebus optimis sanctissimisque vix vnquam solent abesse, Catholicam pietatem more suo calumniantur, cum Augustino iterum hoc testatum volumus, nos ita de sanctorum cultu agere, cultus vt ille, qui Græcè λατρεία dicitur, & est quædam proprie diuinitati debita seruitus, integre maneat Deo, nec ad sanctos vllō vnquam tempore transferatur: cum nec sancti, nec Angeli vnquam qui velint exhiberi, quod vni Deo deberi nōrunt, nimirum, vt illi latræ cultu ab omnibus inferuiatur. Alius igitur & inferior cultus est, quo sanctos non in hac misera & corruptibili vita pugnantes, sed in vita felici & æterna victores colimus & honoramus, quosque non largitores, sed intercessores agnoscimus & veneramus. Verum haud licet nobis, nec libet longius exspaciari, præsertim quod plena sit exemplorum antiquitas, quib. causam hanc toties agitatam, & certis quæ hodièque per sanctos eduntur miraculis, illustratam confirmare possemus.

Cur suspensum esse nobis debeat Nouatarum studium in cultu sanctorum reuocando.

Catholici sanctos ita colunt, vt soli Deo latræ cultum impendant. Contra Faustum lib. 20 cap. 21 Et super Gen. cap. 61

Dent. 6

Vindicta fides historiæ de Theodelinda Regina contra Centuriatores.

Cap. 6. ca. 6 Pag. 325

A deas stolidam mulierem, superstitionem Baptistæ cultum extegitasse. His paucis verbis partim ineptè, partim malignè deprauant ea Centuriatores, quæ apud Paulum Diaconum (hunc enim se ducem sequi fatentur) ad verbum ita leguntur: Per idem quoque tempus Theodelinda Regina Basilicam Ioanni Baptistæ, quam in Modicia construxerat, qui locus supra Mediolanum tredecim milib. abest, dedicauit, multisque ornamentis auri argentique decorauit, præsidiumque sufficienter dotauit.

Hinc iam depromunt suam, quam dixi, narrationem Magdeburgicamque vt habeat, quod mordeant, Reginam eandem audent dicere stolidam mulierem, quæ Longobardis nouæ superstitionis in Ioanne Baptista innocendo dux fuerit & origo. Vtrumque vero falsum est, ò vos Euangelici, qui Dei præceptum Non dices falsum testimoniū contra proximum tuum, toties tamq; superbè violatis. Nam à stultitiæ ac superstitionis nota prorsus immunis est Theodelinda, & Longobardi propter illam ad superstitionem Baptistæ culturam non sunt inducti. Habent sanè Germani, & in primis Bauari, cur dictam Theodelindam studiose ament ac prædicent, cum Germana ipsa fuerit, regis Boiariæ, quam nunc Bavariam dicimus, & Catholicam esse gaudemus, Garibald. filia, vxor Antharij regis Longobardorum sanè opulenti, qui primus in Italiam Longobardos induxit. Accedit, quod illa non modo Germano Principum Bauarorum sanguine nobilis, sed & pietate Christiana illustis atque præstantis cum Gregorio Magno per id tempus Pontifice Romano, singularem sanctamque coluit amicitiam, quæ multis eiusdem literis & munerib. fuit cohonestata. Laudat illam idè Gregorius, vt Christianæ fidei deditam, vt in bonis actibus excellentem, vt reconciliandæ pacis fidam procuratricem. Per hanc Reginam, inquit Paulus Diaconus, multum vtilitatis Dei Ecclesia consecuta est. Nam penè omnes Ecclesiarum substantias Longobardi, cū, adhuc gentilitatis errore tenerentur, inuaserat. Sed, huius Theodelindæ salubri supplicatione Agilulfus Rex permotus, & Catholicam fidem tenuit, & multas possessiones Ecclesiæ Christi largitus est: ac Episcopos qui in depressione ac abiectione erant, ad dignitatis solitæ honorem induxit.] Et postea: Rex iuggerente Theodelinda Regina sua coniuge, cum sanctissimo Papa Gregorio atque Romanis pacem firmissimam pepigit. Ex his Pauli verbis, qui & ipse Longobardus fuit, fortissime coarguuntur Magdeburgici, qui vt pergant proterui falsique esse narratores, tam contemtim & impudenter de hac tam sapiente, graui & religiosa Regina loquuntur: eamque damnare non verètur, quam historici omnes cum multis nominibus, tum à singulari Christianæ fidei & pietatis propagatæ studio insigniter commendauere. Hinc scribit & Platina, matronam hanc insignem, & fidei Christianæ studiosissimam extitisse: commendat illam & vetustior Abbas Vrspergensis. Auentinus illam appellat singularis prudentiæ & raræ pietatis in Christum, vltra captum muliebrem sceminam, quæ gentis ferocissimæ, Longobardorum scilicet, animos bonis artibus inflexit, atque armorum dissuetudine mitigavit, quæque omnium gentium annalibus sit notissima. Cur igitur hi noui historici, vt in aliis multum, hic parum adeo tribuant Auentino?

De gestis Longobardis in religione.

Alsum tribu montium tra proca septem milia stadia sunt circumuecti.

Gregorius super Numer. cap. 31 et in Epistol. li. 12. Epist. 11.

Theodelinda & Gregorius Magus in amicitia.

Lib. 4. de vitijs Longobardis.

Ibid. cap. 1.

In vita D. Gregorii in Chron. in amicitia Boiorum.

Æque friuolū, adeoque criminofum est, quod addunt, quoniam templum Ioanni extruxerit, superstitionem Baptistæ culturam ab illa excogitatā, & ad Longobardos translata esse. Atqui non superstitionis, sed Christianæ pietatis studio impulsā Ioannem ipsa coluit, & exemplo suo ad idem faciendum alios excitauit. De religione vera vel falsa nihil docuit, sed quemadmodum par erat, Catholicis fidei magistris ac præpositis omnem docendicuram reliquit, atque vt optimam decebat Principem, sua opera & industria rem Catholicam iuuat, magnamque occasionem Longobardis à superstitione ad veram pietatem reuocandis præbuit. Diximus autem supra, de Imperatorum & Patrū exemplis, qui hoc sextum à Christo seculū præcefferunt: satisque probauimus receptum etiam in veteri Ecclesia probatumque fuisse morem, ad Baptistæ aliorumque Sanctorum honorem templa edificandi, & eosdem inuocandi. Nam qui tertio seculo vixerunt Cyprianus & Origenes, non obscure docent, vltatum fuisse suo seculo, vt crederent & docerent Christiani, sanctos defunctos orare pro viuentibus mortalibus, eosque illorum auxiliis apud Deum adiuuari. Quod spectat etiam exemplū Potamienæ clarissimæ martyris, quæ post martyriū carnifici suo Basilidi per quietem, vt Eusebius tradit, apparuit, simulque monuit, quod pro ipso Dominum interpellasset, ac petita impetrasset, vt ipse nimirum corona martyrij, quemadmodum probauit euentus, donaretur. Nisi forte quis ita ita male sanus, vt non credat sanctis Patribus, ac impudenti tamen Beza credat, cuius hæc futilis censura est: Minime negandum, totum illud Hieronymi scriptum (contra Vigilantium scilicet) quo Sanctorum inuocationem, id est, manifestam idololatriam defendit, nos nihil morari. Certè apud Gaudentium Brixiensem, qui quarto vixit seculo, hæc verba leguntur: Vt venerandas Sanctorum reliquias haberemus, Deus nostris tribuit: deinde vt hanc eorum honori fundare basilicā valeremus.] Loquitur autem de basilica, quæ ad Ioannis Baptistæ honorem fuerat instituta. Meminit & Metaphrastes alterius templi, quod Ioanni Baptistæ apud Emessam fuit extructum, idque sub Valentino & Martiano Imperatoribus. Scribit de templo insuper Antiocheno, quod nominant μεσσην, hoc est, suspensum quoniam tanta fuerit altitudine super terram eleuatum, vt propè spectantibus, in aere pendere videretur: eam verò sublimè ædem ad Ioannis honorem fuisse conditam, vbi ex manu eiusdem dextera digitus religiose demonstraretur, quæ manus ex Antiochia Constantinopolim honorificè translata fuerit, cum Constantinus & Romanus regnarent, à quibus aliud adhuc templum Baptistæ sic Constantinopoli positum. Certè in Sebaste templum Ioannis extitit maximum, & propterea quæ in ipso fiebant miracula, & ob mirificam ædificij magnificentiam incomparabile: vt omittam templum in Hebdomo supra comitemoratum, quod authorem habuit Theodosium, & Chalcedonense, quod Ioanni quoque ante Leonis imperium fuit extructum, Euagriō teste.

Theodelinda conuertit, nō perierit Longobardos in religione.

Lib. 1. epist. ad Cornelium presb. de fide & magis.

Super Numer. cap. 31 et in Epistol. li. 12. Epist. 11.

Theodelinda & Gregorius Magus in amicitia.

Lib. 4. de vitijs Longobardis.

Ibid. cap. 1.

Ecclesi. hist. lib. 2.

Templa Sanctorum que dicuntur Deo in primis dicant.

Atque scimus, sicut disertè admonet Augustinus. Ita verò sanctis constitui templa dicuntur, vt ad latræ cultum in primis, quia Deo dedicantur, ac deinde ad Sanctorum memorias, conlruentium & Ecclesiæ intètio referatur. Quis quidem Sanctorum memorias cum Augustinus nominat, vt sæpè, iam quidem eorum sepulchra reliquiasque sacras, quæ sub altaribus maxime recondebantur, iam verò oratoria & templa illis consecrata, quæ idem ipse Martyrum loca, & basilicas Apostolorum, nonnunquam & martyria solet nuncupare, hoc nomine comprehendit. Quoniam verò Manichæi, & horum antesignantis Faustis, calumniabantur, sicut & Maximū idololatriam Medaurensem, aliòsque impios fecisse legimus, quod Catholici de more idola in Martyres verterent, & his templa fabricarent, altaria erigerent, sacrificiaque offerrent, breuiter hoc illis Augustinus respondit, quod nunc etiam aduersariis responsum volumus: Nos Martyribus siue Sanctis nostris non templa sicut Diis, sed memorias sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum viuunt spiritus, fabricamus: nec ibi (in templis) erigimus altaria, in quibus sacrificemus Martyribus, sed vni Deo & Martyrum & nostro sacrificiū imolamus.] Tūm alibi: Honoramus sanè memorias eorum, tāquam sanctorum hominum Dei, qui vsque ad mortem suorum corporum pro veritate certarunt.] Eodem ferè modo Cyrillus Catholicos quoque defendit, quin faretur etiam Chemnitius, ac rectè quidem, Ambrosij & Augustini ætate Sanctorum memoriam in actione cœnæ Dominicæ celebratam esse: tum Hieronymum, Basilium ac Nazianzenum de Sanctorum patrocinis, qui pro suis cultoribus intercedant, non obscure testari. Ac luculentia profecto sunt antiquitatis testimonia, quibus multi confirmarunt, Sanctorum memorias iam olim in templis habitas esse non solum vt isti putant, propter eorum honorem seu venerationem & Ecclesiæ ædificationem, sed etiam propter inuocationem, vt eorum nempe patrocinium & intercessio imploraretur, velut quorum preces & merita per Christum compata, plurimum apud Deū valeant obtineantque. Id quod verustæ patrum liturgiæ satis indicant, & Augustinus his verbis perspicue tradit: Ideo quippe ad ipsam mēsam, hoc est, ad ipsam altare non sic eos commemoramus, quemadmodū alios, qui in pace requiescunt, vt etiam pro iis oramus, sed magis vt orent ipsi pro nobis, vt eorum vestigiis adhareamus.] Atque huc demum pertinet vetus dictum, siue demum Augustinum, siue Genadium authorem habeat, quod non solum commune Ecclesiæ consuetudinem, sed constantem quoque doctrinā veritatis declarat, sacrisque Conciliis est plane consentaneum. Eo manifeste docetur, non Christianos, sed Eunomianos & Vigilantianos eos rite censeri, qui negant Sanctorum corpora, eorumque reliquias, perinde ac Christi membra sincere honoranda, quæ non admittunt basilicas eorum nominibus appellatas, velut loca sancta diuino cultui mancipata, pio affectu & deuotione fidei aduandas esse.

Lib. 8. de ciuit. Dei. c. 27.

Memorie Sanctorum quid apud Augustinum significent.

Aug. lib. 20 contra Faustum cap. 4. Epist. 43.

De ciuit. Dei lib. 22 cap. 10.

Catholici olim etiam idololatriæ accusati ob cultum Sanctorum in templis vltatum.

Lib. 8. de ciuit. Dei cap. 27.

Lib. 6. contra Iulianum.

In ex amine Sanctorum habitas esse non solum vt isti putant, propter eorum honorem seu venerationem & Ecclesiæ ædificationem, sed etiam propter inuocationem, vt eorum nempe patrocinium & intercessio imploraretur, velut quorum preces & merita per Christum compata, plurimum apud Deū valeant obtineantque.

Tract. 84 in Euang. Ioan.

Li. de Ecclesiæ dogma. ca. 7.

Ergone quod cum tam multis Theodelinda fecit in templo ad Ioannis honorem ædificando, quodque illius quidem ac superioris ætatis Principibus perquam vltatum ac laude dignum fia.

pietatis officium fuit, id isti boni censores referent ad stoliditatem? & laudatissimæ Reginæ crimini-
 vertent, eamque superstitionis materiam ac segete præbuisse insani calumniabuntur? Quid? eam veteris & Catholica pietatis laudē, quam optimis maioribus, in templis extruendis & ornandis, tribuere par est, istis fortasse authoribus ad illos transfere-
 mus, qui præclatam se rem facere putant, in tēplis immanitate plusquam barbarica, & furioso impetu demoliendis prophanandisque: Nam & tales cultores hoc nouum quintūque peperit Euangeliū, quibus tantum non ludus & voluptas est, domos Dei spoliate, orationis loca euertere, aras in haras, templa in stabula commutare, parique furore diuinos & Sanctorum cultus abque vilo discrimine abolere. Quod si veterum Orthodoxorum laudanda est diligentia, qui sacris ædibus construendis, & Christianæ pietatis, vt sic dicam, officinis passim instituendis operam sedulam dabant, qua denūm reprehensionē illos dignos esse dicemus, qui nouo afflato spiritu, in diruendis templis studiose versantur, quique sic in sacra inuolant, sic ea dissipant & proculcant, vt Antiochum, Heliodorum, Iulianū, & siquid est impiis Turcis immanius, id sacrilegi homines palā aut æquare, aut superare contendant?
 Vetum enim uero si ab aduersariis obtineri non potest, vt toties admoniti, veterūque scriptis & Ecclesiæ autoritate conuicti, de Sanctis & eorum cultu, reliquiisque & miraculis præclarius sentiant, feramus id quoque moderatē, quod de Ioānis corpore, atque miraculis, deque illius cultu & ueneratione veterum monumenta pro nihilo pendant, ac more suo petulanter illudant. Hæc omnia si sapiūt superstitionem, vt illi blaterant, admodum uereor, ne quæ ipsi adferunt, singularem improbitatem & fecleratam impudentiam sapiant, præsertim eum legem præscribunt, & fidem exigunt in his, quæ nuper nati & informes ipsi historici, relicta veterum autoritate, solis freti coniecturis, & prauis impediti affectibus, nunc primū Ioanni Baptistæ tribuunt affinguntque. Nos uero non odio contentionis, sed sinceræ ueritatis & uenerandæ antiqui-

tatis amantes, magnam inde consolationem capimus, quod Christum Dominum propitiū, & Ioannem eius præcursorem fauentem in uera Ecclesia nobis adesse uerō intelligamus, quodque prætermissis istorum ineptiis & spreis contumeliis antiquitati suum locum integrum relinquamus, ac auctoritatem debitam ex animo tribuamus. Quod si hoc studium aduersariis omnino adlabescit, vt nouandis in Ecclesia rebus porro se totos impendant, agē quod malē cœperunt, persequantur, diruant, ædificent, mutant quadrata rotundis, sed nullam certē gratiam ab iis, qui iudicio doctrināque pollēt, vnquam inituri. Conice demus illis quidem hanc laudem, quod infimi & pessimi non sint Babylonicæ turris architecti, quodque multo labore perfecterint, vt quam auctoritatem ueteribus derogant, sibi demum arrogare uelle uideantur. Cæterū quod ad nos atiner, putari & incorruptam Euangelicā ueritatis lucē totis animi uiribus tuebimur ac prosequemur, ex eoque limpidissimo fonte, & non exputidis nouorum authorum lacunis petemus, quæ de hoc summo Dei uero Ioanne, aliisque præstantibus Ecclesiæ principibus sincere & luculenter sunt tradita, quæque citra impuri dogmatis admixtionē Patres literis consignauerunt, & nos uelut per mantis ab illis tradita, in hunc usque diem bona fide in Ecclesia constantissime retinemus. Quod si historicos quarimus, uetustos recentioribus, Catholicos Hæreticos, probatos obsecris longe semper antepōnemus. Atque hæc quidem nobis de Ioanne disputata sint hactenus, minus fortasse conuenienter, quam personæ illius ac rei propositæ dignitas postulare, sed tamen quātum per occupationes nostra tenuitas tulit, & diuina bonitas est elargita. Quomodo-
 cunque autem hic labor, ab aliis æstimetur, suum cuique iudicium integrum permittimus, recte quidem nobiscum agi putabimus, si duce Christo non solum Prophetæ sanctissimi laudatores, uerum etiā quales ipse instituit discipuli, & ueri Messia cultores aliqua ex parte esse possimus. Immortali Deo, quem in Sanctis eius laudare par est, summa, perfecta & sempiterna gloria.

FINIS LIBRI PRIMI.

INDEX

INDEX LOCORVM SCRIPTV.

RÆ SACRAE, QVAE POTISSIMVM HOC IN LIBRO TRACTANTVR. PRIOR NUMERVS CAPITA Biblica, posterior libri folia designat.

EX VETERI TESTAMENTO.

Cap. vi.	<i>Genesis.</i>	Fol.	<i>Seminanti iustitiam merces fidelis</i>	ibid. x.
xvi.	<i>De Noc iusto & perfecto</i>	173.d. 239.a	<i>Ecclesiasticus.</i>	
xvii.	<i>De ieiunio Agar</i>	54.b	<i>Ante iudicium para iustitiam tibi</i>	237.b xviii.
	<i>Masculus cuius præputij caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit</i>	17.b	<i>Sacrificium iusti acceptum, & memoriam eius non obliuiscetur Dominus</i>	217.d
	<i>Et quod obedierit Abraham uoci meæ, & custodierit præcepta & mandata mea</i>	174.a. 239.c	<i>Esaias.</i>	
	<i>Exodus.</i>		<i>Dicite iusto, quoniam bene, &c.</i>	241.a iii.
	<i>Non occides</i>	219.b	<i>Vox clamantis in deserto</i>	24.c. 27.d. 124.b xl.
	<i>Deuteronomium.</i>		<i>Dabo Eunuchis in domo mea & in muris meis locum, & lvi. nomen melius a filiis & filiabus</i>	175.b
	<i>Queres ab eis, & indicabunt tibi iudicij ueritatem, & facies quodcumque dixerint</i>	142.d	<i>Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & sanctitas tua citius oriatur: & anteibit faciem tuam iustitia tua</i>	lviii. 243.b
	<i>Proximi pauperis pignus non pernoctabit apud te, ut habeas iustitiam coram Domino Deo tuo</i>	244.a.b	<i>Antequam exires de uulua, sanctificauit te</i>	248.a i.
	<i>Lib. 2. Regum.</i>		<i>Non peribit lex a sacerdote</i>	142.b xviii.
	<i>Et ieiunauit Daud ieiunio & ingressus seorsum iacuit super terram</i>	53.b. 203.d	<i>Dabo legem meam in uisceribus eorum, & in corde eorum scribam eam</i>	183.b
	<i>De Daudis iustitia</i>	240.a	<i>Ezechiel.</i>	
	<i>Lib. 4. Regum.</i>		<i>Si fuerint tres uiri isti in medio eius</i>	243.d xiiii.
	<i>Vir pilosus, & zona pellicea accinctus uenibus</i>	44.a. 48.b	<i>Hic iustus est, uita uiuet, ait Dominus</i>	237.b xviii.
	<i>Cum cadaver tetigisset ossa Elisæi, reuixit homo, & stetit super pedes suos</i>	288.b	<i>Dedi eis præcepta mea, & iudicia mea ostendi eis, quæ faciens homo uiuet in eis</i>	239.b
	<i>Protegam urbem istam propter me & propter seruum meum Daud</i>	288.b	<i>Mundamini ab omnibus iniquitatibus uestris, & dabo uobis cor nouum</i>	97.b
	<i>Similis illi non fuit ante eum Rex, qui reuertetur ad Dominum in omni corde suo, & in tota anima sua, & in uinuerfa uirtute sua, iuxta omnem legem Moysi</i>	69.a. 239.d. 244.b	<i>Daniel.</i>	
	<i>2. Paralipom.</i>		<i>Panem desiderabilem non comedis</i>	44.b x.
	<i>Et prædicauit ieiunium uinuerso Iuda</i>	78.c	<i>De eiusdem abstinentia</i>	62.d
	<i>Operatusque est Ezechias bonum, & rectum & uerum coram Domino</i>	244.a	<i>Ioel.</i>	
	<i>Iob:</i>		<i>Quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit</i>	250.d ii.
	<i>Etiamsi habuerō quidpiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor. Etiamsi simplex fuerō, hoc ipsum ignorabit anima mea. Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti</i>	267.a	<i>Sanctificate ieiunium</i>	78.a
	<i>Etiamsi me occiderit in eum sperabo</i>	259.d	<i>Michæas.</i>	
	<i>Scio quod redemptor meus uiuēt</i>	ibid.	<i>Indicabo tibi o homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat a te: utique facere iudicium</i>	200.c
	<i>Psalmi.</i>		<i>Ionas.</i>	
	<i>Sacrificate sacrificium iustitiæ</i>	218.b	<i>De ieiunio Ninuitarum</i>	53.c. 79.a. 215.a iii.
	<i>Deus fundauit eam in æternum</i>	142.c	<i>Abacuc.</i>	
	<i>Effuderunt sanguinem innocentem</i>	14.c	<i>Iustus ex fide uiuēt</i>	19.a ii.
	<i>Dispersit Deus pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi</i>	243.b	<i>Malachias.</i>	
	<i>Uiam mandatorum tuorum cucurri</i>	245.b	<i>In omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio imunda</i>	133.b. 138.c
	<i>Parauit lucernam Christo meo</i>	2.c	<i>2. Machab. 7.</i>	
	<i>Prouerbia.</i>		<i>Hic est, qui multum orat pro populo & uinuerfa sancta ciuitate Ieremias Prophetæ Dei.</i>	289.a
	<i>Iusti in perpetuum uiuent, & apud Dominum est mercès eorum</i>	241.a	<i>EX NOVO TESTAMENTO.</i>	
	<i>Qui sequitur iustitiam, diligitur a Domino</i>	237.b	<i>Matthæus.</i>	
	<i>Septies in die cadit iustus</i>	239.d	<i>Ioseph autem uir eius cum esset iustus</i>	237.a. 239.b i.
	<i>Ecclesiastes.</i>		<i>Nisi quis renatus fuerit ex spiritu & aqua</i>	107.c iii.
	<i>Nescit homo, utrum amere an odio dignus sit.</i>	116.c	<i>Ipsè autem Ioannès habebat uestimentum de pilis camelorum</i>	37.38. & deinceps.
	<i>Iustitia iusti super eum erit</i>	241.a	<i>Habebat zonam pelliceam circa lumbos suos</i>	48.c
			<i>Esca autem eius erant locuste</i>	48.d. 49. d. 57.a. 61.b.c
			<i>Et mel syluestre</i>	57.c
			<i>Baptizabantur ab eo in Iordane, confitentes peccata sua</i>	109.c

Præstat sequi veteres in tēplis extruendis quam uoluptas in illis diruendis.

Quomodo de uenerandis in Iohanne Baptistæ ueritatibus iudicandum.

Quid obsecris in Ezechielis libris.

Quid obsecris in Ezechielis libris.

Epilochon Lib. 1.

Facite fructum dignam penitentia 151. b. 15. 2. b. 201. b. & deinceps. Progenies viperarum, quis demonstravit vobis fugere a vira ira? 151. a. Ne velitis dicere intra vos, Patrem habemus Abraham 151. b. Omnis arbor que non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur 180. b. & deinceps. Ego quidem baptizo vos aqua in penitentiam 96. b. & deinceps. Qui post me venturus est, fortior me est, cuius non sum dignus calcamenta portare 167. a. 231. b. c. & deinceps. Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto & igni 95. c. d. 109. 110. & deinceps. Venit Ioannes non manducans nec bibens 45. d. Ego autem debeo baptizari: & tu venis ad me? 88. d. & deinceps. Sine modo sic enim decet nos implere omnem iustitiam 101. a. 114. d. iii. Dominus est Iesus in deserto 24. c. 25. a. v. Qui fecerit & docuerit sic, magnus vocabatur 231. b. c. De sermone Domini in monte 241. b. De beatitudinibus ibidem. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam 237. a. Beati pauperes spiritu 255. d. Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in celis 242. d. vi. Orantes nolite multum loqui 227. d. Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocrite 52. b. c. Nolite solliciti esse in crastinum 223. a. Sufficit diei malitia sua ibid. vii. Attendite a falsis Prophetis 146. c. d. Inirate per angustiam portam 254. d. Discedite a me omnes operarii iniquitatis 255. b. viii. De fide leprosi 262. c. ix. Creditis quia hoc possum facere vobis? 262. c. Quare nos & Pharisaei ieiunamus frequentius, discipuli autem tui non ieiunant? 51. d. 186. c. Venient dies, in quibus auferetur ab eis sponsum, & tunc reuertentur 51. d. 52. 53. x. Qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet 243. a. xi. Non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista 156. a. Quid existis videre? Prophetam? etiam dico vobis & plus quam Prophetam 93. d. 169. d. A diebus Ioannis usque nunc regnum celorum vim patitur 81. a. Omnes Prophetae & lex usque ad Ioannem prophetaverunt 86. a. & deinceps. Ipse est Elias 44. a. Tollite iugum meum super vos 256. b. Discite a me, quia mitis sum & humilis corde ibid. xiii. Omni habenti dabitur, & abundabit 173. a. Et facit aliud quidem centesimum, aliud autem sexagesimum, aliud vero tricesimum ibid. Qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt 258. d. Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum 242. d. xiiii. Herodes tenuit Ioannem & alligavit eum, & posuit in carcerem 161. a. b. Desertus est locus hic 25. d. xv. De fide Chananaea 17. a. Sine causa colunt me docentes doctrinas & mandata hominum 184. a. 215. b. 216. b. & deinceps. Et porta inferi non prevalebunt adversus eam 141. d. xvi. Tollit crucem suam & sequatur me 192. a. 223. d. 224. a.

Hoc genus non eiicitur, nisi per orationem & ieiunium 51. d. xvii. 53. d. Tunc oblatis sunt ei parvuli, ut manus eius imponeret & oraret 18. d. Talium est regnum celorum 17. d. 18. a. Si vis ad vitam ingredi, serva mandata 183. d. 192. c. Ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te 175. d. De parabola vineae 122. d. 175. c. 176. b. c. xx. Acceperunt singulos denarios 181. d. Baptismus Ioannis de celo erat, an ex hominibus? 95. b. 126. b. xxii. Venit ad vos Ioannes in via iustitiae 231. d. De veste nuptiali 194. a. xxiii. Erratis nescientes Scripturas 153. d. Super cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisaei omnia ergo quaecumque dixerint servate 122. a. 131. b. Ornatis monumenta iustorum 242. b. De iudicandis in ultimo iudicio 190. & deinceps 241. b. xxv. Iusti ibunt in vitam aeternam 242. b. Baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti 95. d. Marcus. Fuit Ioannes in deserto baptizans 93. a. 106. a. b. i. Penitentiam agite, appropinquabit enim regnum celorum 83. c. Predicanti Baptismum in remissionem peccatorum 104. a. & deinceps. Baptizabatur ab illo in Iordanis flumine 106. a. b. 109. b. Consistentes peccata sua ibid. Et erat Ioannes vestitus pilis camelorum 37. c. Et zona pellicea circa lumbos eius 47. d. Et locustas & mel sylvestre edebat 49. b. 57. a. 60. d. Spiritus expulit eum in desertum 25. a. 35. b. Erant discipuli Ioannis ieiunantes 56. d. ii. Fides tua te salvum fecit 198. b. v. Herodes autem metuebat Ioannem, sciens eum virum iustum & sanctum 124. c. 127. a. Abiit in montem orare 25. d. Relinquentes mandatum Dei, teneris traditiones hominum 76. d. Et a foro venientes, nisi baptizati non comedunt 127. b. Hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione & ieiunio 51. d. Talium enim est regnum Dei 118. a. x. Predicaverunt ubique Domino cooperante Lucas. Qui putas puer iste erit? 1. d. i. Manus Domini erat cum illo 2. b. Sacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abia, & uxor illius de filiabus Aaron 235. d. Erant autem iusti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela 235. 236. Erit magnus coram Domino 4. a. 42. b. 156. c. Vinum & siceram non bibet 42. b. Et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suae 2. a. & deinceps. Ipse praecedet ante illum in spiritu & virtute Eliae 44. a. Exultavit infans in utero eius 4. c. 8. d. 20. a. In sanctitate & iustitia coram ipso 171. d. Tu puer Propheta altissimi vocaberis, praebis enim ante faciem Domini parare vias eius 6. b. 100. a. 112. b. c. Puer autem cresecbat, & confortabatur spiritu 3. d. Erat in desertis usque in diem ostensionis suae ad Israel 23. b. 36. d. 37. a. Et homo iste iustus & timoratus 243. d. ii. Non discedebat. Anna de templo, ieiunius & obsecrationibus serviens nocte ac die 217. d. 218. a. Factum

iii. Factum est verbum Domini super Ioannem Zachariae filium in deserto 37. a. Gemmina viperarum quis ostendit vobis, &c. 165. b. Facite fructus dignos penitentiae 205. b. Ne ceperitis dicere, Parvum habemus Abraham 152. d. 153. a. Cuius non sum dignus solvere corrigiam calcamentorum eius 167. a. & deinceps. Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto & igni 9. d. 100. c. d. & deinceps. Multa quidem & alia exhortans euangelizabat populo 185. d. Herodes adiecit & hoc super omnia, & inclusit Ioannem in carcerem 161. b. c. Predicare annu Domini acceptum & diem retribuere 190. b. Facta autem die ibat in desertum locum 25. d. v. Ipse autem secedebat in desertum & orabat ibid. vi. Hypocrita ecce primum de oculo tuo trabem 216. a. Quid vocatis me Domine Domine, & non facitis quae dico? 255. a. vii. Quid existis in desertum videre? hominem mollibus vestitum? 43. a. 231. a. b. Maior inter natos mulierum Propheta Ioanne Baptista nemo est 157. b. Venit Ioannes Baptista neque manducans panem, neque bibens vinum 42. d. viii. Mater mea & fratres mei hi sunt, qui verbis Dei audiunt & faciunt illud 194. a. x. In eadem domo manete, edentes & bibentes quae apud illos sunt 128. b. Recte respondisti: hoc fac & vines 244. d. Porro vinum est necessarium 253. a. b. xi. Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud 194. a. xv. Iusti qui non indigent penitentia 208. c. xviii. Adferebant ad illum infantes, ut eos tangeret 22. b. c. xix. Eris potestatem habens supra decem civitates Ioannes. i. Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Ioannes 124. a. b. Miserunt Iudaei ab Hierosolymis Sacerdotes & Levitas ad eum, ut interrogarent: Tu quis es? 117. & deinceps. Haec in Bethania facta sunt trans Iordanem 37. a. Et ego nesciebam eum 93. a. b. & deinceps. Qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit 124. b. Ecce agnus Dei, qui tollit peccata mundi 132. c. & deinceps. iii. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei 9. c. 10. c. 100. d. 101. a. 107. a. & deinceps. Qui credit in Filium Dei, habet vitam aeternam 248. d. 249. & deinceps. Qui habet sponsum, sponsus est; amicus autem sponsi, qui stat & audit eum, gaudium gaudet propter vocem sponsi. Ergo gaudium meum impletum est 159. b. c. v. Et praecedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitae: qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicij 242. d. Ille erat lucerna, ardens & lucens 118. c. 231. d. Vos autem voluistis exultare ad horam in luce eius 118. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitae 191. d. Si quis sermonem meum servaverit, mortem non videbit in aeternum 192. b. Si filij Abraham estis, opera Abraham facite 152. d. x. Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio 192. d. xi. Si quis mihi ministrat, me sequatur 192. a. xiii. In domo Patris mei mansiones multae sunt 173. b. Si quis diligit me, sermonem meum servabit 194. a. xv. Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quocumque volueritis petitis 191. c. Manete in dilectione mea, sicut & ego Patris mei precepta servabo ibid.

Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum Pater 152. a. Noli esse incredulus, sed fidelis 260. d. xxx. Domine tu omnia nosti 192. b. xxxi. Acta Apostolorum. Vos autem baptizabimini in Spiritu sancto 96. d. i. Omnes etiam qui credebant, erant pariter, & habebant omnium communia 175. d. De fide & statu Ecclesiae primitivae 262. a. b. Oportet Deo magis obedire, quam hominibus 36. d. & deinceps. v. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum 98. & deinceps. De Eunuchio regina Candaces 246. b. De Saulo & Anania ibidem ix. Non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet Deum, & operatur iustitiam, acceptus est illi 173. c. d. Inveni David filium Iesse virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas 239. c. De primo Concilio Apostolorum 112. d. xv. Ut abstineant se a contaminationibus simulacrorum & fornicatione & suffocatis & sanguine 197. b. c. Ioannes dixit, in eum qui venturus esset post ipsum ut crederent 97. d. 98. a. His auditis baptizati sunt in nomine Domini Iesu ibid. Multi credentium veniebant confitentes & annuntiantes actus suos 110. c. Sunt nobis viri quatuor votum habentes super se. His assumptis sanctificatae cum illis, &c. 196. c. d. Nesciebant fratres, quia princeps est Sacerdotum 138. b. c. xxxii. Ecce donavit tibi Deus omnes, qui navigant tecum 97. a. b. xxxvii. Epistola ad Romanos. Iustus ex fide vivit 18. d. i. Factores legis iustificabuntur 237. b. ii. Qui reddet unicuique secundum opera eius 190. a. Iustificati gratis per gratiam ipsius 251. d. iii. Arbitramur iustificari hominem per fidem sine operibus legis 190. b. c. 251. a. 1. 245. c. d. Si Abraham ex operibus legis iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum 264. d. Exhibete membra vestra servare iustitiae 213. c. vi. Cohæredes Christi, si tamen compatimur 267. b. viii. Spe salvi facti sumus 250. d. Quomodo predicabunt, nisi mittantur? 123. a. 138. d. x. Si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, & in corde tuo credideris, &c. 250. d. Obsecro vos, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra Deo hostiam viventem, sanctam, &c. 213. a. b. 218. a. Plenitudo autem legis charitas 182. d. xiii. 1. ad Corinthios. Sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis 246. d. vi. Filij vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt 10. c. d. vii. Castigo corpus meum, & in servitutem redigo 77. b. 219. b. c. ix. Si nosmetipsos diiudicaverimus, non utique iudicabimur 201. xi. b. 209. a. Cetera cum venero, disponam 195. a. Imitatores mei estote, sicut & ego Christi 208. c. 233. b. Omnes nos in unum corpus baptizati sumus 108. a. xii. Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum 263. c. d. 264. & deinceps. Nunc manent fides, spes, charitas, tria haec. Maior autem horum est charitas ibid. Stella enim a stella differt in claritate, sic erit & resurrectio Elio mortuorum 173. b. 2. ad Corinthios. Exhibeamus nosmetipsos in vigiliis, in ieiuniis, in castitate 55. d. vi. Quae secundum Deum tristitia est, penitentiam in salutem viabilem operatur 203. a.

xi. Mundemus vos ab omni inquinamento carnis & spiritus... Sanctificationem in amore Dei perficientes 201.b

FINIS.

COPIOSVS RERVM PRAECI- PVARVM, QVÆ HOC PRIMO TOMO CONTINENTVR.

A. B R A H A M patrem habere quid Sacerdote 153.a

INDEX.

Catholicis quid observandum in Ecclesiasticis historiis Notariorum	300.a.b	itur, Schamlos	39.d
Centuriarum de Ioannis deserto sententia 23. Eiusdem sententia refutatio	26	D.	
Centuriar. sententia de pilis camelorum, & zona pellicea Ioan.	37.38.39.	David iustus	240.a
Centuriar. sententia de locustis, & melle sylvestri Ioannis	49	Davidis poenitentia	203.d
Centuriar. unde colligant imperfectionem Ioan.	166.d	Delectus ciborum in veteri Ecclesia	66.b.78.b
Centuriar. saepe falsum testimonium in proximis dicitur	296.b	Denarius divinus quid significet	174.d.175.a
Centuriar. censura de reliquiis & miraculis Ioannis	284.a.	Desertum seu eremum duplex	37.a
& deinceps.		Deserti nomen quomodo in Scripturis accipitur	25.d
Centuriar. Patres omnes accusant, quod non recte docuerint de operibus	197.d.198.a	Desertum Ioannis quale ex sententia Bucevi & aliorum	23.d.36.c
Centuriar. qualia Apostolorum affingunt	196.b	Desertum in quo vixit Ioannis, interiore eremum fuisse, sententia Patrum	27.a.b
Centuriar. Scripturae loca de bonis operibus depravat	191.b	Desertum Christi, & cur ad illud secesserit	24.c
Certitudo fidei qualis praedicetur a Novatoribus.	157.b	Dies natalitius Ioannis	1.d
Certitudo fidei qualis in Paulo	267.a	Dies consecrati ieiunium	78.d
Certitudo fidei Catholicae	260.a	Diligere Centuriaribus significat credere	191.c.d.192.
Christiani quomodo docendi	268.b	Doctrina Ioannis & Apostolorum diversa	100.a
Christianorum veterum vitus	66.b	Doctrina & Sacramenti nomina non confundenda	106.c.d
Christianorum vita hodie luxu & voluptatibus plena	69.70.	Deum non esse exceptorem personarum	173.b
Christiani multi similes Indis	112.c	E.	
Christus cur Agnus Dei vocetur a Ioanne	134.c.d	Ecclesiam non esse deserendam, nec ab Ordinaria potestate discedendum	141.142
Christus se solum cum Ioanne conseret, seque illo maiorem facit	156.d	Ecclesia primitiva status	262.b
In Christo esse & manere quid	193.c	Ecclesia fidem & doctrinam infallibilem esse, nec eam errare posse	141.d.142
Christi mortis fructus ad quos pertineat	133.c	Eliae pueri miracula	2.b
Chrysostrami adhortatio, ad Ioannem imitandum	234.b	Elzeus & discipuli eius veteris Testamenti Monachi	44.d
Chrysostrami corporis per Theodosium iuniorum translatio	294.	Epiphanes pro christo desupposuerunt Ebionaei	58.c
Cilicium ex pilis camelorum Ioanni fuisse	47.a	Epiphanius 12. an sint rebaptizati a Paulo	97.d
Circumcisionis in Testamento veteri necessitas	9	Episcopi Catholici quid a novis ministris exigant	138.a.b
Canonica qui	33.a.b	Episcopi plures quam Ioannis discipuli	70.a
Cognitio Ioannis de Christo certa	92.d	Epistolam Iacobi, Iude & ad Hebraeos respuunt Centuriatores	189.d.196.c.d
Colloquium Christi cum Ioanne ante Baptismum	87.c.d	Eremitica & solitaria vita laus	33.a.b
Concilij Hierosolymitani primi decreta	197.b	Euangelium ad nudum & mane nomen Evangelici contrahebunt	109.a
Confessio peccatorum qualis Ioanni facta sit	109	Euangelij nomine infinitas haereses a Novatoribus comprehendendi	138.d.139.a
Confessio peccatorum in Ecclesia	110.111.	Euangelium quid habeat supra legem	183.a
Confessio Cathecumenorum alia, quam relapsorum	ibid.	Euangelium vnum & vna fides	261.d
Confessio populi apud Ioannem quid doceat	ibid.	Euangelici deteriores Catholici	72.c.d.73
Consolari bene vel male alios quomodo liceat	268.a	Euangelicorum testimonia de propriis ipsorum inter se gravissimis dissensionibus	109.110
Constantinus Magnus Ioanni & Apostolis templa construxit	294.a	Euangelicorum nostri temporis summus luxu & corruptissimi mores	72.73
Consilia & praecipua differunt	184.d	Eucharistia non nisi ieiunium etiam olim data	55.a
Consuetudines Ecclesiarum temere contemendas non esse, sed servandas	185.a	Eusebij Caesariensis de Ioannis eremo testimonium	28.d
Contritionis nomen depravatam a Novatoribus	207.b	Exultatio Ioannis in materno utero	4.b.c.8.b
Corporalis exercitatio admodum utilis	77.c	F.	
Corpori quomodo servendum.	221.c.d	Facere & servare saepe idem in Scripturis significant	192.d
Corpus quomodo hostia vna Deo exhibeatur	218.b	Facere & servare differunt a credere in Scripturis	192.b
Corpus non tam honorandum quam contemendum	221.c.d	Farrago corruptelarum in historia Io. 271.272. & deinceps	
Credere aliud est quam Christum sequi, vel eius sermonem servare	191.d	Fides specialis Novatorum	113.b
Credere in Deum Filium quid	248.d.250.b.c	Fidei spei & charitatis officia diversa ex sententia Patrum	250.251
Crucem damnat crucis inimicus Sacerdos	223.d	Fidei certitudo	258.259
Crucem sibi commendatam habere debent Christiani	224.a	Fides historica & diabolica non est Christianorum fides	265.d
Cruce electitia	223.d	Fidem infantium propriam non esse	17.a.19.b
Crucem tollere quid sit	224.b	Fideles aqua fide dicitur	266.c.d
Cultus opinionem nescio quam Catholicis affingunt Heretici	217.d	Fiducia vana Evangelicorum reprehenditur	151.d
Cultus Sanctorum cultus Christi potius perfici ac promovere, quam minui	249.b	Fidem Specialem de Messia nec a Ioanne exactam, nec a Iudeis adhibitam fuisse in Baptismo	113.a.b
Cultus nomen in Scripturis tribuitur bonis operibus	218.a	Fidem veram amittunt Heretici dum fidem suam Specialem vrgent	113.b
Cultus Sanctorum approbatur	249.b. & deinceps	Fides specialis non confirmatur a Ioanne	135.a.b
Cyberus vestem, & pilis camelorum, undulatum interpretatur		Fidem non esse partem poenitentiae	206.d

Fidis

INDEX.

Fidei epibeta	207.a.265.d	Innocentes Martyres sine fide propria	15.b
Fides qua & qualis exigatur ad salutem	250.c	Intrare per angustam portam Sacerdos quid	254.c
Fidem & fiduciam male confundi	263.a	Infantes aliena fide baptizari	15.c
Fides mortua Novatoribus quae	266.a	Infantes non credere, nec habere actualem fidem, nec motus Spirituales	14. & deinceps
Fides vera nunquam expugnatur	266.c	Infantes sine Sacramento fidei seu Baptismi non sanctificari	9.a.b
Fidem novitiam in Evangelio non doceri	263.a	Infantes ex Apostolica traditione Baptizari	12.d
Fidei firma exempla Evangelica	261.d.262.a	Infantium fidem refutat Musculus	15.d
Fide sola quomodo vel non iustificari dici possunt	249.b.c	Inquisitionum officium	148.c
Fidem non tantum propriam, sed etiam alienam Christum respicit	262.d	Inquisitores cur Saecularis exosi	ibid.
Fides quid	257.d.265.a.278.b	Iob quomodo in fide & spe certus	259.d
Fides separatur a spe, a iustitia, ab operibus, & charitate	191.a.241.a.257.d.258.a.263.d.264.a.b	Iob nona fide & eius certitudine carnis	266.d
Fidem qualem exegerit a curandis Christus	262.c	Ioannis parvi ad orationem attentio	172.b
Fides sola reprehenditur	250.a.b.257.a.b.266.d	Ioannes Abbatis memorabile exemplum	59.b
Fructus spiritus diversis a fructibus poenitentiae	208.b.c	Ioannes Baptistae nativitas, pueritia, & sanctitas	158.159.165.168.171.172
G.		Ioannes & Elia comparatio	2.b.44.a
Gratia quid supra legem habeat	183.a	Ioannes Theodidactos	4.d
H.		Ioannes dona & prerogativa	2.5.6.23
Habete honorem corpori, nonum Melanchthonis praecipuum	219.c.d	Ioannes quando venerit in desertum	35.b.c
Halla Monachi abstinentia ab Haereticis reprehensa	226.a	Ioan. cur vitam eremiticam elegerit	30.a.b
Haereticos puniendos esse, sententia Leonis Magni & Augustini, atque adeo ipsorum quoque Evangelicorum	149.b.c	Ioan. a Christo laudatus ob vestitus & vitus austeritatem	43.c
Haereticorum summa licentia & audacia in depravandis historiis & Scripturis sacris	282.a.b	Ioan. triplicem de Christo cognitionem habuit	91.c.d
Haereticis miserimi	261.a.b	Ioan. ministerium multis salutare	109.c
Haereticis cur bona opera tollant	181.d	Ioan. cur in deserto suggestum habuerit	27.d.28
Haereticis vestitus victumque Ioannis iudicio carnis, minusque prudentia metuntur	39.d	Ioan. de fide predicans, non de poenitentia	134.b
Haereticis qui in parte observent sedulo verbum Dei	74.c	Ioan. quomodo maior & minor Apostolus	157.c
Haereticis quomodo abutatur Evangelij nomine	138.d.139.a	Ioan. tres primariae virtutes	168.b.178.a.b
Haereticis & doctrina eorum minime adhaerendum	144.b	Ioan. non minus vitam quam doctrinam observandam esse	230.231.
Haereticorum est semper Catholicis obviare	148.b	Ioan. qui veri discipuli	234.a.b
Haereticis obistere acriter, utrique convenit Magistratui	149.b	Ioan. typus continentium ac virginum	48.b
Haereticis Iudeis similes	151.c.d	Ioan. cum aliis Eremitis collatio	59.a
Hilarion Monachus cur ab Haereticis accusatus	227.b	Ioan. rigidissime ieiunavit	60.b
Historiae fidem non ex vno atque altero scriptore dependere	291.b	Ioan. vita quomodo Monachis & omnibus Christianis inferniat	232.c
Hostia vivens quae	218.b	Ioan. fuisse perfectum virum	168.c.d
I.		Ioan. etiam Turcus est venerandus	128.a
Iacobi Apostoli in vitu austeritas	45.b.c	Ioan. non equis humane tuncione vel ordinatione	130.c
Idolatriae crimen in Saecularios potius, quam in Catholicos competere	73.b	Ioan. non baptizasse in nomine S. Trinitatis	132.a
Ieiunium Evangelicum	51.52	Ioan. Ecclesiae datum esse ad edificationem & virtutis exemplar	230.d.232.d
Ieiunium quomodo accipitur in Scripturis	51.c	Ioan. gloriam singularem in caelo obtinere	176.d
Ieiuniorum laus, usus, meritum, & efficacia	52.b.70.b.79.c.d	Ioan. cur Novatores laudent tantum ob ministerium	170.d
Ieiunii exercitatio spiritualis, non corporalis tantum	77.c.d	Ioan. a carnibus & piscibus abstinuit	62.d
Ieiunantium in Scripturis exempla	52.53.54.60.b	Ioan. non esse veteris Legis abrogatorem, ut nona inchoatorem	85.b.c
Ieiunium sanctificare quid sit	78.a	Ioan. Christo anteposuit Centuriatores	86.c
Ieiunia Iudaeorum	66.b	Ioan. quomodo se Christum nescivisse dicat	93.a
Ieiunia veteris Ecclesiae ex testimoniis Patrum	68.a.b	Ioan. de suo Baptismo quid credi velit	96.a
Ieiunium usque ad solis occasum	55.a	Ioan. doctrinam suam rudi populo accommodavit	112.b
Ieiunia constituendi potestas penes rectores Ecclesiae	78.b.c	Ioan. contra Legem nihil aut docuit aut fecit	112.d
Ieiunantes olim a vino & carnibus abstinebant	41.d	Ioan. non esse natum in peccatis, nec timuisse mortem ob peccata, sed optasse potius	161. & deinceps
Ieiunium quale Christus & Ecclesia requirant	52.d.78.a	Ioan. non excommunicasse praecipuos Iudeos	150.d
Ieiunia olim crebra & prolata	68.b.c	Ioan. cur magnus coram domino dicitur	4.a.156.c
Ieiunia hodie negligi & contemni	70.b	Ioan. a baptizandis non exegisse ut valedicerent Iudaismo	137.138
Ieiunij hostis Satanas	80.	Ioan. non examinasse baptizandos	115.a
Ieiunium ob tentationes non relinquendum	223.a	Ioan. apud Iudeos gratior celebriorque quam Christus	118.
Ieiunium Evangelici ad Mendicos relegant, & summe exosum habent	55.a.70.c.d	Ioan. a.128.a	
Impostione manuum dari Spiritum sanctum in Ecclesia	102.b.c	Ioan. minister Ecclesiae ex paterna successione	125.a.b
Imperator ad sepulchrum Petri piscatoris supplicat	291.c	Ioan. ministerium a Iudeis potius confirmatum, quam oppugnatum	125.d

INDEX

Ioan. se comparant Nouatores 150.a
Ioan. maior inter natos mulierum 155.d. & deinceps
Ioan. maior omnibus & sanctitate & munere Propbetico 156
Ioan. lucerna ardens & lucens 2.c
Ioan. predicatio singularis 179.b
Ioan. victus & vestitus 37.41.c.47.a.b.48.49.57
Ioannis vita dura & mutanda 47.a.48.a.232.c.d.234.b
Ioan. vocatio & doctrina 124.a.151.b.179.b.c.234
Ioan. non restitit se potestati & officio Principum Synagoga, nec eorum auctoritatem neglexisse 121.d.124.c.d.126
Ioan. sepulchrum & reliquias obscurant Heretici 285.b.c
Ioan. Propbetica gratia in parentes redundat 4.b.c
Ioan. adhuc infantis de Christo scientia 4.a.91.c
Ioannis educatio in eremo 26.b.30.a.b
Ioan. Virgo 176.d
Ioan. epibeta & eulogia 5.b.159.160
Ioan. contra legem non fecisse comedendo locustas 64.a
Ioan. Monachorum princeps, & principium Anchoritarum 31.32
Ioan. cum Luthero comparatio 147.
Ioan. Baptismus 104.c.d.127.a
Ioan. a Synagoga secessionem nullam fecisse 131.139.d
Ioan. non inchoasse vniuersalem vocationem gentium 121.b
Ioan. non abrogasse legem 85.b.c.86.d
Ioan. de Christo cognitionem nunquam fuisse dubiam 90. & deinceps
Ioan. in carcere sciuncti affectus 161.a.162.164.d
Ioan. reliquia a fidelibus tempore S. Hieronimi in Sebaste adorata 184.b.c
Iudicium Christi non futurum secundum opera nostra Brennius asserit 190.b
Iudeorum Legati qui & quo animo ad Ioan. accesserint 118
Iudiciorum Scriptorum de Ioan. existimatio 127.c.d
Iulianus Apostata Sanctorum cultum oppugnavit 292.d
Iustificacionis partem esse interiozem hominis renouationem 246.c.d
Iustificari ex fide quid 251.a
Iustitia Christiana 241.a.b
Iustitia in Scripturis quid ibid.
Iustitia legis quomodo impleatur 245.b
Iustitia impatiua reprehenditur 172.245.c.248
Iustitia parentum Ioannis 235.d
Iustitiam habere coram Deo 244.a.b
Iustitia triplex status in homine 245.d
Iustos cur affligat Deus, iniustos non aequè 165.b.c
Iustos recte a iustitia dici 240.c
Iustitia inherenti nihil concedunt Heretici 171.c
Iustitia Christiana tribus capitibus continetur 241.b
Iustitiam & fidem aperte distinguit Scriptura ibid.
Iustitie nomen bifariam accipi 236.d.240.b.c
Iustitie gradus a Nouatoribus confunduntur 246.b
Iustificari gratis quid 251.d
Iustificatio quibus rebus contineatur 245.c.246.c.d.251.d
Iustos in hac etiam vita esse inaequales 173.d
Iusti quales saluandi 242.d
Iustorum varia exempla benedictiones & praemia 173.d. 239.240.d.241.244
Iusti non indigent poenitentia 208.c
Iustum sine graui peccato vivere posse 236.c
Iusti qui vere nominantur & habeantur in Scriptura 239.a
Iustitiam Nouatores quomodo accipiant 238.b.242.b
Iusti in Scripturis ab operibus dicuntur 237.a.b.239.d
Iustus ex fide vivere quomodo dicatur 19.a
Iustus non omni semper peccato caret 240.a
Iustum esse coram Deo quid significet 236.b.239.c

L.
Legatio Iudeorum ad Ioannem 117.119.b.c
Legis & Euangelij differentia 182.c.d
Legis opera quae Paulo dicantur 245.a.b
Lex vsque ad Ioannem, sententia Nouatorum 83.b
Libertas Euangelica 60.a.76.c
Ligandi potestas a Christo 150.d
Locustae Ioannis quales 57.a.61.c.64
Locustae pro herbis 63.a
Locustae species cancrorum, genus scilicet piscis in lege prohibuitur, sententia Nouatorum 57.a.b
Locustae animalia munda ad esum in lege permittuntur 61.b.c
Locustas Ioan. non fuisse cancos 58.c.d.62.b.c
Lucas male tractatur a Centuriatoribus 197.c
Lucas historia bonis operibus sancti, Lutheri sententia ibid.
Lutheri impia vox, de beata Virgine 170.d
Lutheri paradoxa de sola fide 152.d.252.b.c
Lutheri impia doctrina de operibus 163.c.187.a
Lutheri sententia de vocatione nouorum ministrorum 129.b
Lutherum oppugnant ipsi Sectarij 147.a.b
Lutheranorum summa dissensio 188.c
Lutherus cum Ioan. & Elia comparatur 147.c
Luxum & intemperantiam gratissime a Deo puniri 74.d. 75.a
M.
Magistratibus ubi & quando sit repugnandum 136.d
Magistratus uterque quam impure & impudè tractetur viteturque a Nouatoribus 195.d
Magnus in Scriptura quis dicatur 156.c.d
Malchus Eremita cur ab Hereticis reprehensus 225.c
Manere in Christo & charitate plus esse quàm credere 191.c.d
Manere in Christo quid ibid.
Manere in charitate quid sit Centuriatoribus 193.c
Manus impositio 18.d
Melanchthonis errores de ieiunio 52.a
Melanchthonis testimonium de corruptis suorum moribus 73.d
Mel syluestre Ioannis quale fuerit 57.c
Melanchthonis praeceptum Epicureum 219.d
Memoria Sanctorum quid apud Augustinum significet 298.b.f
Merita David olim defuncti 290.c.d
Meritorum & praemiorum differentiam cum Ioniano tolerant Nouatores 174.175
Mereri remissionem culpa & poena perpetua esse solius Christi 212.a
Metaphora, quid in Scriptura 203.a
Ministerium Ioannis 85.d.86.a
Miracula circa caput & reliquias S. Ioannis 283.b.290.c
Miracula Sanctorum Scriptura praedicat 288.a.b
Monachorum institutum a temporibus Apostolorum 40.d
Monachorum incunabula 46.b
Monachorum duo genera 32
Monachos Antiores & institutores laudandi 228.b.c
Monachorum princeps Ioannes 31.a.32.a
Monachorum institutum probatum in Ecclesia 32.c.d
Monachorum nomen unde ortum 41.b
Montanistarum ieiunia 78.d
Mortificatio carnis quid sit Hereticis 220.c.d
Musculus infantum fidem refutat 15.d
N.
Nazarei 35.d
Nunivitarum ieiunium & poenitentia 53.b.c.215.a
O.
Obedientiam solum inchoatam iustis non competere 114.b
Obedientiam nouam qualem doceat Nouatores 113.d.114.a
Obediendum Magistratibus 136.c.d
Officia iustorum & poenitentium non confundenda 209.c Operum

INDEX

Operum bonorum necessitas 180.b.182.b
Opera bona non esse necessaria ad salutem volunt Nouatores ibid.
Opera bona qualia recensent Centuriat. 194.b.c
De operibus impia Lutherianorum, & Caluinistarum atque Alenburgenfis Colloquij doctrina 164.187.188.189
Opera bona non omnia ad proximum pertinere 200.d
Opera bona non omnia in Lege vel Decalogo esse praecepta 184.a.b.194.d
Opera tertij praecepti secundum Centuriatores 195.b
Operum bonorum triplex genus à Christo traditum 200.d
de Operibus bonis Patrum sententia à Centuriatoribus reprehensa 198.a.b
Opera bona esse posse sine certo Dei mandato, nec ea damnanda 184.b.216.b
Opera bona omnia ad Deum recte relata, esse sacrificium 218.c
Opera Legis quae 245.a.b
Opera bona omnia verbo Dei contineri quomodo Catholice dici possit 185.c
Opera moralia non solum Ioannem exegisse, aut docuisse 183.c.d.185.d
Opera bona omnia quomodo ad Decalogum reuocari possint 195.c.d
Opera bona prima tabulae meliora iis, quae sunt secundae 201.a
Orationis attentae exempla 172.c.226.c.d
Ordinaria potestas apud Iudeos ob prerogatiuam eorum Synagoga à Deo concessam in fide errare non potuit 142.c.d
Ordinatio per impositionem manuum fieri solita 113.c.d
ab Ordinaria potestate non descendendum 140.b.c.143.c
Ordinaria potestas à Pontificibus Iudeorum in Apostolos translata 138.b
Ordinaria vocatione ministrorum Ecclesiae 123.124
P.
Paruuli fidelium quaratione sancti ab Apostolo appellentur 10.c
Paruuli Christianorum differunt à paruulis infidelium 10.c.d
Paruulos alios Ioanni dissimilimos esse 21.d
Parentum Ioannis laudes 235.b
Partes Ioannis iusti 235.d.237.c.d.239.a.241.d
Passionis Christi virtutem obscurari à Nouatoribus 248.b
Patres antiqui cur grauius arguantur a Centuriatoribus, & qui 198.a
Paula Romana poenitentia 204.c
Paulus Monachus cur ab Hereticis reprehensus. 227.c.d
Paulus Pontificem etiam impium reueretur 141.b
Pauperum causa melior quam diuitum 176.a
Peccatorem se facere aliud quam peccata consistere 111.b
Perfectio hominis duplex 114.d
Perseuerantiam in bonis operibus neminem sibi certo polliceri posse 115.d.116.b.259.a
Petrus Aretinus publice in Ioannem contumeliosus 82.a
Philosophari apud veteres quid 34.b.c
Philonem de Christianis Monachis scripsisse 40.d
Pili Camolorum vestitus Ioannis 47.a
Pior Monachus cur accusatus ab Hereticis 226.b.c
Poenitentia quid, & eam plus esse quam respicientiam 203.b.207.d
Poenitentiam & opera bona cur potius urgeat Ioannes quam fidem 135.c.d
Poenitentiae fructus alij quam Spiritus 208.b.c
Poenitentia quanta vis apud Deum 202.c.d
Poenitentiae crux nobis post Christum ferenda 213.a

ad Poenitentiam eiusque fructus quid proprie requiratur & pertineat 208.d.209.a
Poenitentiae partes sententia Nouatorum 206.c.d
Poenitentia qualis proprie a relapsis requiratur 201.d
Poenitentia laboriosus baptismus 202.a
Poenitentiae opera non omnibus necessaria 208.c.d
Poenitentiae fructus 205.d.206.a.210.d.214.d
Poenitentia Nunivitarum 215.a
Poenitentium actus in veteri Ecclesia ex testimonio Patrum 214.c.d
Poenitentia publica & priuata in Ecclesia vsus 214.d. 215.a
Poenitentiae partes tres 210.d
ad Poenitentiam quo paulatim perducatur homo ex doctrina S. Ioannis 202.c.204.a.b
Poenitentiae fructus grauiores, quam aliarum virtutum 210.d.211.a
Poenitentium exempla nonnulla 204.205
de Poenitentiae fructibus quam varie sentiant Nouatores 205.b.c
Poenitentiam non referri ad Originale peccatum 205.c
Poenitentia Cathocumenorum alia quam relapsorum 207.a
Poenitentia exterioris ritus apud Sectarios 207.c
Poenitentia quis modus 210.a
Populus quomodo apud Ioan. sit peccata confessus 109.c
Potestas constituendi de certis ieiuniis est penes Ecclesiam Reflores 78.b.c
Praemia Sanctorum essentialia esse aequalia: accidentalialia vero diuersa 176.c.d
Praemiorum inaequalitas aduersus Nouatores asseritur 172.d.174.a.b.175.176
Praecepta nouae Legis 183.a.b
Promissa Dei in quibus efficacia 151.d
Prophetae vrgent Poenitentiam, non Sectarij 55.b.c
Prophetae nomen quam late pateat 157.d
Prophetarum miracula post mortem 287.c.d
Prophetae ab ordinaria potestate nunquam discessisse 140.b.c.141.a.b
Q.
Quadragesima ex Apostolorum traditione 67
Quadragesima diligens observatio in veteri Ecclesia ibid.
Quadragesimas tres Montanistae celebrabant 79.b
R.
Reliquiae Sanctorum quare & quomodo honoranda 286.c. 287
Religionem ac Monasticen adire filius licet etiam inuitis parentibus 227.a
Roman. Ecclesiae quanta semper fuerit auctoritas 146.d.147
Rogandi Tapperi laus 223.c
S.
Sacerdotum in veteri lege ingens dignitas ac potestas 143.a
Sacerdotes Catholicos seipos propter Deum affligentes Baalitis comparat Petrus Martyr 222.a.b
Saaduceorum errores 153.b
Salutis portam ac viam arctam esse 254.b.c
Salutis certitudo apud Hereticos nulla 260.c
Sanctificatio infantium 9.b
Sanctorum merita post mortem 287
Sanctorum preces hominibus prodesse 292.a.b
Sancti de hoc mundo lati emigrant 164.d.165.a
Sancti cur venerandi 298.c
Sanctorum afflictiones non esse signa irae Dei, sed potius virtutum exercitia 164.b
Sanctorum vituperatores contemptoresque senerè puniendi 229.d
Sanctos non esse mortuos appellandos 292.d
a iiii

INDEX.

Sanctorum merita & premia inaequalia	173.d.174.a.b	299.a
Satisfactionis nomen Sectariis iniustum	213.d	Theodidaxocroi seu a Deo eruditi quidam fuerint
Satisfactionis officium	210.d	Theodolinda Regina Bavariae laus
Satisfactio nostra, illustrat Christi beneficium, non obicitur	211.d	Theodolinda defenso contra Centuriat.
Satisfactio qualis à penitentibus requiratur, sententia Patrum	209.a.b	Theodosius ab idololatria nota defensus
Satisfactio Christi quibus modis nobis applicetur	212.c	Theodosij vehementis fidei zelus
Schmidelini testimonium de corruptis moribus Evangelicorum	72.b	Theodosij pietas in honorandis reliquiis Ioannis
Scripturae varia loca à variis depravata	189.d.192.c.d.255.256	Theodosius Ioannem Baptistam & Sanctos alios, inuocat
Scripturae saepe uni virtuti tribuit, quod etiam pluribus debetur	250.d	290
Scripturae Theologorum cur magni faciendae	269.c	Theodosij contra Eugenium victoria, Ioanne auxiliante ibi.
Sedere in cathedra Moysis quid	122.a.b	Theologorum Catalogus & laus qui in Haereticos scripserunt
Sepultura Ioannis, & cur de ea taceant Evangelistae	284.d.287.c	268.d
Sequi Christum quid	193.a	Tollere iugum Christi, quid
Serapis templum in D. Ioannis basilicam mutatum tempore Theodosij	294.b	Traditiones humanae quales a Christo reprehendantur
Sermonem Christi servare	192.c.d	c.d.217.a
Servitia spontanea cum primis placent Deo	225.b	Traditiones commendari à Paulo
Simonis Magi doctrina de libertate	82.d	Traditiones quae recipiendae, quae reiiciendae
Solitudinis laus	32.a.34.b.45.c	Traditiones Apostolicas non reiiciendas, sed observandas
Solitudinis mirus amor in Ioanne	30.a.b	194.c.d
Spes & fiducia quomodo differant à fide	263.b	
Spei certitudo quibus conditionibus obtineatur	259.b.c	Vigilantius à Centuriatoribus laudatus
Spei & fidei diuersa certitudo	ibid.	Vini certam abstinentiam improbat Caluinus
Spiritalis profectus a pijs & infijs requiritur, non penitentia	209.d	Virginum & Doctorem ingens dignitas
Spiritus S. proprium est ad diuiniorem vitam peruenire & ducere homines	45.c.d	Vita aoxmrtm qualis
Synagoga Pontifices ante Christum in fide non errasse	142.c.d	Vitam contemplatiuam & actiuam differre inter se
		Vita austeræ exempla
		Vnum est necessarium, quomodo intelligendum
		Vocatio Generalis & specialis, seu mediata & immediata
		122.d.128.b.c
		Vocationis mediatae & immediatae signa
		123.b
		Vocatio Ioannis & nonorum ministrorum diuersissima
		129.130
		Vocatio extraordinaria nonorum ministrorum
		ibid.
		Votum Nazareorum
		36.a
		Z.
		Zona Ioannis pellicea
		47.d
		Zona Ioannis mortificationis symbolum
		48.a

FINIS.

TOMVS SECVNDVS
COMMENTARIO-
RVM DE VERBI DEI

CORRVPTELIS ADVERSVS NOVOS, ET
veteres Sectariorum errores.

IN EO LIBRIS QVINQVE DISSE-
RITVR DE MARIA VIRGINE INCOMPARABILI
ET DEI GENITRICE SACROSANCTA.

AUTHOR

D. PETRO CANISIO SOCIETATIS,
IESV THEOLOGO.

APOCALYP. XIII.

Et aperuit BESTIA os suum in blasphemias ad DEVM, blasphemare nomen
eius & TABERNACVLVM eius, & eos qui in caelo habitant.

PARISIIS,

Apud Nicolaum Niuellium via Iacobæa,
ad insigne Columnarum.

M.D.LXXXIII.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.